

ព្រះ

អង្គកថា
ភាសាចារ្យ

វិទ្យាបិណ្ឌ
មហាវគ្គ

។ នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

វិនយបិដកេ

មហាវគ្គ-អដ្ឋកថា

១. មហាខន្ធកំ

ពោធិកថា

ឱភិក្ខុ ចាតិមោក្ខានំ, សង្កឹតិសមនន្តរំ;
សង្កាយីសុ មហាថេរា, ខន្ធកំ ខន្ធកោវិទា។

យំ តស្ស ធានិសម្មត្តោ, យស្មា សំវណ្ណានាគ្គមោ;
តស្មា ហោតិ អយំ តស្ស, អនុត្តានត្ថវណ្ណាន។

បទភាជនិយេ អត្តា, យេហិ យេសំ បកាសិតា;
តេ ច បុន វនេយ្យាម, បរិយោសានំ កថា ភវេ។

ឱត្តានា ថេវ យេ អត្តា, តេសំ សំវណ្ណានាយ កី;
អធិប្បាយានុសន្និហិ, ព្យញ្ញនេន ច យេ បន។

អនុត្តានា ន តេ យស្មា, សក្កាញាតុំ អវណ្ណិតា;
តេសំយេវ អយំ តស្មា, ហោតិ សំវណ្ណាននយោតិ។

១. តេជ សមយេន ពុទ្ធា ភគវា ឧរុវេលាយំ វិហរតិ នង្គា នេវញ្ញាយ តីវេ
ពោធិវុត្តមូលេ បឋមាភិសម្ពុទ្ធាតិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ “តេជ សមយេន ពុទ្ធា ភគវា
វេវញ្ញាយ” ត្ថិអាទិសុ វិយ ករណាវចនេ វិសេសការណំ នត្ថិ, វិនយំ បត្វា បន
ករណាវចនេនេវ អយមភិលាចោ អាហេបិតោតិ អាទិតោ បដ្ឋាយ
អារុទ្ធិភិលាបវសេនេវេតំ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ ឯស នយោ អញ្ញេសុបិ ឥតោ បវេសុ
ឯវុបេសុ។

ក៏ បនេតស្ស វចនេ បយោជនន្តិ? បព្ពដ្ឋាទីនំ វិនយកម្មានំ អាទិតោ បដ្ឋាយ
និទានទស្សនំ។ យា ហិ ភគវតា “អនុជាធាមិ, ភិក្ខុវេ, ឥមេហិ តីហិ
សរណាគមនេហិ បព្ពដ្ឋំ ឧបសម្មទ” ត្ថិ (មហាវ. ៣៤) ឯវំ បព្ពដ្ឋា ចេវ ឧបសម្មទា
ច អនុញ្ញាតា, យានិ ច រាជគហាទីសុ
ឧបជ្ឈាយ ឧបជ្ឈាយវត្តអាចរិយអាចរិយវត្តាទីនិ អនុញ្ញាតានិ, តានិ
អភិសម្ពោធិ បត្វា សត្តសត្តាហំ ពោធិមណ្ឌោ វីតិនាមេត្វា ពារាណាសិយំ
ធម្មចក្កំ បវត្តេត្វា ឥមិនា អនុក្កមេន ឥទព្វិទព្វា ហានំ បត្វា ឥមស្មិញ ឥមស្មិញ
វត្ថុស្មី បញ្ញត្តានីតិ ឯវមេតេសំ បព្ពដ្ឋាទីនំ វិនយកម្មានំ អាទិតោ បដ្ឋាយ
និទានទស្សនំ ឯតស្ស វចនេ បយោជនន្តិ វេទិតព្ពំ។

តត្ថ ឧរុវេលាយន្តិ មហាវេលាយំ; មហាន្ត វាលិករាសិម្ពីតិ អត្តោ។ អថ វា
“ឧរុ” តិ វាលិកា វុច្ឆតិ; “វេលា” តិ មរិយាទា; វេលាតិក្កមនហេតុ អាហជា ឧរុ
ឧរុវេលាតិ ឯវមេត្ថ អត្តោ ទដ្ឋព្ពោ។ អតីតេ កិវ អនុប្បន្នេ ពុទ្ធ
ទសសហស្សកុលបុត្តា តាបសបព្ពដ្ឋំ បព្ពដ្ឋិត្វា តស្មី បទេសេ វិហរត្តា
ឯកទិវសំ សន្និបតិក្វា កតិកវត្ថំ អកំសុ - “កាយកម្មវចីកម្មានិ នាម
បវេសម្បិ ចាកដានិ ហោន្តិ, មនោកម្មំ បន អចាកជំ; តស្មា យោ កាមវិតក្កំ វា
ព្យាចាទវិតក្កំ វា វិហីសាវិតក្កំ វា វិតក្កេតិ, តស្ស អញ្ញោ ចោទកោ នាម នត្ថិ,

សោ អត្តនាវ អត្តានំ ចោទេត្វា បត្តបុជេន វាលីកំ អាហរិត្វា ឥមស្មី ថានេ
អាកិរតុ, ឥធមស្ស ទណ្ឌកម្ម"ន្តិ។ តតោ បជ្ជាយ យោ តាទិសំ វិតក្កំ វិតក្កតិ,
សោ តត្ថ បត្តបុជេន វាលីកំ អាកិរតិ។ ឯវំ តត្ថ អនុក្កមេន មហាវាលីករាសិ
ជាតោ, តតោ នំ បច្ឆិមា ជនតា បរិក្ខិបិត្វា ចេតិយជ្ជានមកាសិ។ តំ សន្ធាយ
វុត្ថំ - "ឧរុវេលាយន្តិ មហាវេលាយំ; មហាន្តេ វាលីករាសិម្ពីតិ អត្តោ"តិ។ តមេវ
សន្ធាយ វុត្ថំ - "អថ វា ឧរុតិ វាលីកា វុច្ឆតិ; វេលាតិ មរិយាទា;
វេលាតិក្កមនហេតុ អាហជា ឧរុ ឧរុវេលាតិ ឯវម្បត្ថ អត្តោ ទដ្ឋញ្ចោ"តិ។

ពោធិវុត្តមូលេតិ ពោធិ វុច្ឆតិ ចតុសុ មគ្គេសុ ញាណំ; តំ ពោធិ ភគវា ឯត្ថ
បត្តោតិ វុត្តោបិ "ពោធិវុត្តោ"ត្វេវ នាមំ លភិ, តស្ស ពោធិវុត្តស្ស មូលេ
ពោធិវុត្តមូលេ។ បឋមាភិសម្ពុទ្ធាតិ បឋមំ អភិសម្ពុទ្ធា; អភិសម្ពុទ្ធា ហុត្វា
សត្តបឋមំយេវាតិ អត្តោ។ ឯកបល្លង្កេនាតិ សកិម្មិ អនុជ្ជហិត្វា
យថាអាកុដិទេន ឯកេនេវ បល្លង្កេន។ វិមុត្តិសុខបដិសំវេទីតិ វិមុត្តិសុខំ
ជលសមាបត្តិសុខំ បដិសំវេទយមាណោ។

បដិច្ចសមុប្បាទន្តិ បច្ចយាការំ។ បច្ចយាការោ ហិ អញ្ញមញ្ញំ បដិច្ច សហិតេ
ធម្មេ ឧប្បាទេតីតិ "បដិច្ចសមុប្បាទោ"តិ វុច្ឆតិ។ អយមេត្ថ សង្ខេហោ វិត្តារោ
បន សញ្ញាការសម្បជ្ជំវិនិច្ឆយំ ឥច្ឆន្តេន វិសុទ្ធិមគ្គតោ គហេតញ្ចោ។
អនុលោមបដិលោមន្តិ អនុលោមញ្ច បដិលោមញ្ច។ តត្ថ "អវិជ្ជាបច្ចយា
សង្ខារា"តិអាទិនា នយេន វុត្តោ អវិជ្ជាទិកោ បច្ចយាការោ អត្តនា
កត្តត្ថកិច្ចករណតោ "អនុលោមោ"តិ វុច្ឆតិ។ "អវិជ្ជាយ ត្វេវ
អសេសវិរាគនិរោធា សង្ខារនិរោធា"តិអាទិនា នយេន វុត្តោ ស្ទេវ
អនុប្បាទនិរោធន និរុដ្ឋមាណោ តំ កិច្ចំ ន ករោតីតិ តស្ស អករណតោ
"បដិលោមោ"តិ វុច្ឆតិ។ បុរិមនយេន វា វុត្តោ បវត្តិយា អនុលោមោ, ឥតរោ

តស៊ូ បដិលោមាតិ ឯវម្មេត្ត អត្តោ ធម្មតោ។ អាទិតោ បន បដ្ឋាយ យាវ អន្តំ,
អន្តតោ ច បដ្ឋាយ យាវ អាទិំ ចាបេត្វា អវុត្តត្តា ឥតោ អញ្ញោនត្ថន
អនុលោមបដិលោមតា ន យុជ្ជតិ។

មនសាកាសីតិ មនសិ អកាសិ។ តត្ថ យថា អនុលោមំ មនសិ អកាសិ, ឥទ្ធិ
តាវ ធម្មេត្តំ “អវិជ្ជាបច្ចយា សម្ពាទា” តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ អវិជ្ជា ច សា បច្ចយោ
ចាតិ អវិជ្ជាបច្ចយោ។ តស្មា អវិជ្ជាបច្ចយា សម្ពាទា សម្ពុវន្តិ ឥមិនា នយេន
សត្តបទេសុ អត្តោ វេទិតញ្ញោ។ អយមេត្ត សង្ខេបោ។ វិត្តារោ បន
សត្តាការសម្បជ្ជំ វិនិច្ឆយំ ឥច្ឆន្តន វិសុទ្ធិមគ្គតោវ គហេតញ្ញោ។

យថា បន បដិលោមំ មនសិ អកាសិ, ឥទ្ធិ ធម្មេត្តំ អវិជ្ជាយ ត្រូវ
អសេសវិរាគនិរោធា សម្ពាទានិរោធាតិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ អវិជ្ជាយ ត្រូវវាតិ
អវិជ្ជាយ តុ ឯវ។ អសេសវិរាគនិរោធាតិ វិរាគសម្ពាទាន មគ្គន
អសេសនិរោធា។ សម្ពាទានិរោធាតិ សម្ពាទានំ អនុប្បាទនិរោធា ហោតិ។ ឯវំ
និរុទ្ធានំ បន សម្ពាទានំ និរោធាវិញ្ញាណំ និរុទ្ធិ, វិញ្ញាណាទីនញ្ញា និរោធា
នាមរូបាទីនំ និរុទ្ធានិយេវ ហោន្តិ ធម្មេត្តំ សម្ពាទានិរោធា
វិញ្ញាណនិរោធាតិអាទិ វុត្តា ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស និរោធា
ហោតិ វុត្តំ។ តត្ថ កេវលស្សាតិ សកលស្ស; សុទ្ធស្ស វា សត្តវិវហិតស្សាតិ
អត្តោ។ ទុក្ខក្ខន្ធស្សាតិ ទុក្ខរាសិស្ស។ និរោធា ហោតិ អនុប្បាទោ ហោតិ។

ឯតមត្តំ វិទិត្វាតិ យាយំ “អវិជ្ជាទិវសេន សម្ពាទានិកស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
សមុទយោ ច អវិជ្ជានិរោធាទិវសេន ច និរោធា ហោតិ” តិ វុត្តោ, សត្តាការេន
ឯតមត្តំ វិទិត្វា។ តាយំ វេលាយន្តិ តាយំ តស្ស អត្តស្ស វិទិតវេលាយំ។ ឥមំ
ឧទានំ ឧទានេសីតិ ឥមំ តស្មី វិទិតេ អត្តេ ហេតុនោ ច ហេតុសមុប្បន្នធម្មស្ស ច
បដាននាយ អានុការីធិបកំ “យទា ហវេ ចាតុកវន្តិ” តិអាទិកំ

សោមនស្សយុត្តញ្ញាណសមុដ្ឋានំ ឧទានំ ឧទានេសីតិ, អត្ថមនវាចំ និព្វានេសីតិ វុត្តំ
ហោតិ។

តស្សត្ថោ - យទាហវេតិ យស្មី ភវេ កាលេ។ ចាតុកវន្តីតិ ឧប្បជ្ឈន្តិ។ ធម្មាតិ
អនុលោមបច្ចយាការបដិវេធសាធកា ពោធិបក្ខិយធម្មា។ អថ វា ចាតុកវន្តីតិ
បកាសន្តិ; អភិសមយវសេន ព្យត្តា ចាកជា ហោន្តិ។ ធម្មាតិ
ចតុអរិយសច្ចធម្មា។ អាតាចា វុច្ចតិ កិលេសសន្តាបនជ្ជនវីរិយំ;
អាតាបិនោតិ សម្មប្បធានវីរិយវតោ។ ឈាយតោតិ
អារម្មណ្ឌបនិជ្ឈានលក្ខណោ ច លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានលក្ខណោ ច ឈានេន
ឈាយន្តស្ស។ ព្រាហ្មណស្សាតិ ពាហិតចាបស្ស ឱណាសវស្ស។ អថស្ស កម្ពី
វេយ្យាសន្តីតិ អថស្ស វេយ្យាសន្តីតិ វេយ្យាសន្តីតិ វេយ្យាសន្តីតិ។ សញ្ញាតិ យា ឯតា “កោ
នុខោ ភន្តេ ជុសតីតិ; នោ កល្លោ បញ្ញោតិ ភគវា អវោចា” តិអាទិនា, តថា
“កតមំ នុខោ ភន្តេ ជរាមរណំ; កស្ស ច បនិទំ ជរាមរណន្តិ; នោ កល្លោ
បញ្ញោតិ ភគវា អវោចា” តិអាទិនា ច នយេន បច្ចយាការេ កម្ពី វុត្តា, យា ច
បច្ចយាការស្សេវ អប្បជីវិត្តា “អហោសី នុខោ អហំ អតីតមទ្ធាន” តិអាទិកា
សោឡស កម្ពី អាគតា, តា សញ្ញា វេយ្យាសន្តី អបគច្ឆន្តិ និវុដ្ឋន្តិ។ កស្មា? យតោ
បជាណាតិ សហេតុធម្មន្តិ យស្មា អវិជ្ជាធិកេន ហេតុនា សហេតុកំ ឥមំ
សម្ពាទី កេវលំ ទុក្ខក្ខន្ធម្មំ បជាណាតិ អញ្ញាតិ បដិវិជ្ឈតីតិ។

២. ទុតិយវារេ - ឥមំ ឧទានំ ឧទានេសីតិ ឥមំ តស្មីវិទិតេ អត្ថេ “អវិជ្ជាយ
ត្រូវ អសេសវិរាគនិរោធា សម្ពាទីនិរោធា” តិ វេយ្យាសន្តីតិ
និព្វានសម្ពាទីតស្ស បច្ចយក្ខយស្ស អវេពោធានុការីធិបកំ វុត្តប្បការំ ឧទានំ
ឧទានេសីតិ អត្ថោ។ តត្រាយំ សង្ខេបត្ថោ - យស្មា បច្ចយានំ ខយសម្ពាទីតំ និព្វានំ
អវេទិ អញ្ញាសិ បដិវិជ្ឈិ, តស្មា យទាស្ស អាតាបិនោ ឈាយតោ ព្រាហ្មណស្ស

វុត្តប្បកាវ ធម្មា ចាតុក្កវន្តិ, អថស្ស យា និព្ពានស្ស អវិទិតត្តា ឧប្បន្នេយ្យំ, តា
សព្ពាបិ កម្ពុំ វេយ្យន្តិតិ។

៣. តតិយវារ - ឥមំ ឧទានំ ឧទានេសីតិ ឥមំ យេន មគ្គេន សោ ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
សមុទយនិរោធសម្ពាតោ អត្ថោ កិច្ចវសេន ច អារម្មណកិរិយាយ ច វិទិតោ,
តស្ស អរិយមគ្គស្ស អានុការីធិបកំ វុត្តប្បការំ ឧទានំ ឧទានេសីតិ អត្ថោ។
តត្រាថាយំ សន្តេបត្ថោ - យថា ហវេ ចាតុក្កវន្តិ ធម្មា អាតាបិនោ ឈាយតោ
ព្រាហ្មណស្ស, តទា សោ ព្រាហ្មណោ តេហិ វា ឧប្បន្នេហិ ពោធិបក្ខិយធម្មេហិ,
យស្ស វា អរិយមគ្គស្ស ចតុសច្ចធម្មា ចាតុក្កតា, តេន អរិយមគ្គេន វិជ្ជបយំ
តិដ្ឋតិ មារសេនំ “កាមា តេ បឋមា សេនា” តិអាទិនា នយេន វុត្តប្បការំ
មារសេនំ វិជ្ជបយន្តោ វិធមេន្តោ វិទ្ធិសេន្តោ តិដ្ឋតិ។ កថំ? សូរិយោវ
ឱកាសយមន្តលិក្ខំ, យថា សូរិយោ អពុគ្គតោ អត្ថនោ បកាយ អន្តលិក្ខំ
ឱកាសេន្តោវ អន្តការំ វិធមេន្តោ តិដ្ឋតិ, ឯវំ សោបិ ព្រាហ្មណោ តេហិ ធម្មេហិ
តេន វា មគ្គេន សច្ចានិ បដិវិជ្ឈន្តោវ មារសេនំ វិជ្ជបយន្តោ តិដ្ឋតិ។

ឯវេមេត្ថ បឋមំ ឧទានំ បច្ចយាការបច្ចវេក្ខណាវសេន, ទុតិយំ
និព្ពានបច្ចវេក្ខណាវសេន, តតិយំ មគ្គបច្ចវេក្ខណាវសេន ឧប្បន្នន្តិ វេទិតព្ពំ។
ឧទានេ បន “រត្តិយា បឋមំ យាមំ បដិច្ចសមុប្បាទំ អនុលោមំ, ទុតិយំ យាមំ
បដិលោមំ, តតិយំ យាមំ អនុលោមបដិលោម” ត្ថិវុត្តំ; តំ សត្តាហស្ស អច្ចយេន
“ស្មេ អាសនា វុដ្ឋហិស្សមី” តិ រត្តិ ឧប្បាទិតមនសិការំ សន្ធាយ វុត្តំ។ តទា ហិ
ភគវា យស្ស បច្ចយាការបដាននស្ស ច បច្ចយក្ខយាធិកមស្ស ច
អានុការីធិបិកា បុរិមា ទ្វេ ឧទានកាថា, តស្ស វសេន ឯកេកមេវ កោដ្ឋាសំ
បឋមយាមព្វា មជ្ឈិមយាមព្វា មនសាកាសិ, ឥធម បន ចាដិបទរត្តិយា ឯវំ
មនសាកាសិ។ ភគវា ហិ វិសាខបុណ្ណមាយ រត្តិយា បឋមយាមេ បុព្វេនិវាសំ

អនុស្សរិ, មជ្ឈិមយាមេ ទិព្វចក្កំវិសោធនសិ, បដិមយាមេ បដិច្ចសមុប្បាទំ
អនុលោមបដិលោមំ មនសិ កត្វា “ឥនាទិ អរុណោ ឧត្តមិស្សតិ” តិ សព្វញ្ញតំ
ចាបុណ្ហិ។ សព្វញ្ញតប្បត្តិសមនន្តរមេវ ច អរុណោ ឧត្តមិ។ តតោ តំ ទិវសំ
តេនេវ បល្លង្កេន វីតីនាមេត្វា សម្បត្តាយ ចាជិបទវត្តិយា តិសុ យាមេសុ វរំ
មនសិ កត្វា ឥនាទិ ឧទានាទិ ឧទានេសិ។ ឥតិ ចាជិបទវត្តិយា វរំ មនសិ កត្វា
តំ “ពោធិរុក្ខមូលេ សត្តាហំ ឯកបល្លង្កេន និសីទី” តិ វរំ វុត្តសត្តាហំ តតេវ
វីតីនាមេសិ។

ពោធិកថា និដ្ឋិតា។

អដថាលកថា

៤. អថ ខោភគវា សត្តាហស្ស អច្ចយេន តម្ហា សមាធិម្ហា វុដ្ឋហិត្វា
ពោធិរុក្ខមូលេ យេន អដថាលនិក្រោធា តេនុបសង្កមីតិ ឯត្ថ ន ភគវា តម្ហា
សមាធិម្ហា វុដ្ឋហិត្វា អនន្តរមេវ ពោធិរុក្ខមូលេ យេន អដថាលនិក្រោធា
តេនុបសង្កមី។ យថា បន “ភុត្វា សយតិ” តិ វុត្តេ ន “ហត្ថេ អដោវិត្វា មុខំ
អវិត្វាលេត្វា សយនសមីបំ អគត្វា អញ្ញំ កិញ្ចិ អាលាបសល្លាបំ អកត្វា
សយតិ” ច្នៃវ វុត្តំ ហោតិ, ភោជនតោ បន បច្ឆា សយតិ, ន នសយតិ តិ
ឥនមេវត្ថ ធីបិតំ ហោតិ។ វរមិធាបិ “ន តម្ហា សមាធិម្ហា វុដ្ឋហិត្វា អនន្តរមេវ
បក្កាមី” តិ វុត្តំ ហោតិ, វុដ្ឋានតោ ច បន បច្ឆា បក្កាមិ, ន នបក្កាមី តិ ឥនមេវត្ថ
ធីបិតំ ហោតិ។

អនន្តរំ បន អបក្កមិត្វា ភគវា កី អកាសីតិ? អបរាទិបិ វីណិ សត្តាហានិ
ពោធិសមីបេយេវ វីតីនាមេសិ។ តត្រាយំ អនុបុព្វិកថា - ភគវតិ កិវ ពុទ្ធត្ថំ
បត្វា សត្តាហំ ឯកបល្លង្កេន និសីន្នេ “ន ភគវា វុដ្ឋាតិ; កី នុខោ អញ្ជេបិ

ពុទ្ធត្ថករា ធម្មា អត្ថី"តិ ឯកច្ឆានំ ទេវតានំ កង្ខា ឧទចាទិ។ អថ ភគវា អដ្ឋមេ
ទិវសេ សមាបត្តិតោ វុដ្ឋាយ ទេវតានំ កង្ខំ ញាត្វា កង្ខារិធមនត្ថំ អាគាសេ
ឧប្បតិក្ខាយមកចាដិហារិយំ ទស្សេត្វា តាសំ កង្ខំវិធមិត្វា បល្លង្គតោ
ស្លៀសកំ ចាបិធនិស្សិតេ ឧត្តរទិសាភាគេ បត្វា ចត្តារិ អសង្ខ្យយ្យានិ
កប្បសតសហស្សញ្ចា ឧបចិតានំ ចារមីនំ ពលាធិគមនដ្ឋានំ បល្លង្គំ ពោធិរុក្ខញ្ចា
អនិមិសេហិ អក្ខិហិ ឱលោកយមាធនោ សត្តាហំ វីតិនាមេសិ, តំ ហំ
អនិមិសេចតិយំ នាម ជាតំ។ អថ បល្លង្គស្ស ច បិតជ្ជានស្ស ច អន្តរា បុរត្តិមតោ
ច បច្ឆិមតោ ច អាយតេ រតនចង្គមេ ចង្គមន្តោ សត្តាហំ វីតិនាមេសិ, តំ ហំ
រតនចង្គមេចតិយំ នាម ជាតំ។ តតោ បច្ឆិមទិសាភាគេ ទេវតា រតនយរំ
មាបយីសុ។ តត្ថ បល្លង្គន ទិសីទិក្ខា អភិធម្មបិដកំ វិសេសតោ ចត្ថ អនន្តនយំ
សមន្តបដ្ឋានំ វិចិនន្តោ សត្តាហំ វីតិនាមេសិ, តំ ហំ រតនយរេចតិយំ នាម
ជាតំ។

ឯវំ ពោធិសមីបេយេវ ចត្តារិ សត្តាហានិវីតិនាមេត្វា បញ្ចមេ សត្តាហោ
ពោធិរុក្ខមូលា យេន អជចាលនិក្រោធា តេនុបសង្គមិ។ តស្ស កិរ
និក្រោធស្ស នាយាយ អជចាលកា កង្ខា ទិសីទន្តិ; តេនស្ស
អជចាលនិក្រោធាត្វេវ នាមំ ឧទចាទិ។ សត្តាហំ វិមុត្តិសុខបដិសំវេទីតិ
តត្រាបិ ធម្មំ វិចិនន្តោយេវ វិមុត្តិសុខំ បដិសំវេទន្តោ ទិសីទិ។ ពោធិតោ
បុរត្តិមទិសាភាគេ ឯស រុក្ខោ ហោតិ។ ឯវំ ទិសីន្នេ ច បនេត្ថ ភគវតិ ឯកោ
ព្រាហ្មណោ កង្ខា បញ្ចំ បុច្ឆិ។ តេន វុត្ថំ "អថ ខោ អញ្ញាតរោ"តិ អាទិ។ តត្ថ
ហំ ហុត្ថជាតិកោតិ សោ កិរ ទិដ្ឋមង្គលិកោ នាម, មានវសេន កោធវសេន ច
"ហំ ហុ"ន្តិ ករោន្តោវិចរតិ, តស្មា "ហំ ហុត្ថជាតិកោ"តិ វុច្ឆតិ។
"ហុ ហុក្កជាតិកោ"តិ បិ បឋន្តិ។

ឯតមត្តំវិទិត្យាតិ ឯតំ តេន វុត្តស្ស វចនស្ស សិខាបត្តមត្តំវិទិត្យា តាយំ
វេលាយំ ឥមំ ឧទានំ ឧទានេសិ។ តស្សត្ថោ - យោ ពាហិតចាបធម្មតាយ
ព្រាហ្មណោ ន ទិដ្ឋមន្ត្រីកតាយ, ហុំហុត្តារកកាវាទិចាបធម្មយុត្តោ ហុត្វា
កេវលំ ជាតិមត្តកេន ព្រាហ្មញ្ញំ បដិជាធាតិ, សោ ព្រាហ្មណោ
ពាហិតចាបធម្មត្វា ហុំហុត្តារប្បហានេន និហុំហុត្តោ, វាគាទិកសាវកាវេន
និក្ខសាវោ, ការវានុយោគយុត្តចិត្តតាយ យតត្ថោ, សីលសំវេន វា
សញ្ញាតចិត្តតាយ យតត្ថោ, ចតុមគ្គញ្ញាណសង្ខាតេហិ វេទេហិ អន្តំ, វេទានំ វា
អន្តំ គតត្វា វេទន្តត្វ, មគ្គព្រាហ្មចរិយស្ស វុសិតត្វា វុសិតព្រាហ្មចរិយោ។ ធម្មេន
ព្រាហ្មវាទំ វេទេយ្យ, “ព្រាហ្មណោ, អហ”ន្តិ ឯតំ វាទំ ធម្មេន វេទេយ្យ, យស្ស
សកលេ លោកសន្និវាសេ កុហិត្វា ឯការម្មណេបិ វាគុស្សនោ នោសុស្សនោ
មោហុស្សនោ មាណុស្សនោ ទិដ្ឋស្សនោតិ ឥមេ ឧស្សនោ នត្ថិតិ។

អដចាលកថា និដ្ឋិតា។

មុចលីន្ទកថា

៥. អកាលមេយោតិ អសម្បត្ត វស្សកាលេ ឧប្បន្នមេយោ។ អយំ បន
គិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ ឧទទាទិ។ សត្តាហាវទ្ទលីកាតិ តស្មី ឧប្បន្នេ សត្តាហំ
អវិច្ឆិទ្ធវុដ្ឋិកា អហោសិ។ សីតវាតទុទ្ធិនីតិ សា ច បន សត្តាហាវទ្ទលីកា
ឧទកដុសិតសម្មិស្សេន សីតវាតេន សមន្តា បរិព្ពមន្តេន ទូសិតទិវសត្តា
សីតវាតទុទ្ធិនី នាម អហោសិ។ អថ ខោ មុចលីន្ទោ នាគរាជាតិ តស្សេវ
មុចលីន្ទុក្ខស្ស សមីបេ ចោក្ខវណិយា និព្ពត្តោ មហានុភាវោ នាគរាជា។
សត្តក្ខត្តំ ភោគេហិ បរិក្ខិបិត្វាតិ ឯវំ ភោគេហិ បរិក្ខិបិត្វា ឧបរិមុទ្ធនិ មហាន្តំ
ជណំ ករិត្វាវ បីតេ; តស្មី តស្ស បរិក្ខេបព្ពន្ធវំ លោហាចាសានេ
ភណ្ឌាការគព្ពប្បមាណំ អហោសិ, តស្មា ភគវា និវាតេ បិហិតទ្វារវាតចានេ

ក្នុងគោលនយោបាយនេះ ជាតោ។ មានកត្តាដ៏សំខាន់ៗ តាម តថា ករិត្យ
ហេតុការណ៍បរិវេណនេះ។ សេចក្តីថា “មានកត្តាដ៏សំខាន់ៗ ពាធិយុត្ត, មា ឧប្បាស, មា
ឧប្បាសសម្បត្តិ ពាធិយុត្ត” តថា ករិត្យ អដ្ឋាសិ។ តត្ថ កិច្ចាបិ
សត្តាហវេន្តលីកាយ ឧប្បាសមេ ឧត្តិ, សេច បន អន្តរាសមេ យោវិគ្គយ្យ ឧប្បាស
កវេយ្យ, តម្បី នំ មា ពាធិយុត្តាតិ ឯវំ តស្ស ចិន្តតុំ យុត្តំ។ វិទ្យុត្តិ ឧត្តិធំ;
មេយវិគមេន ធូវិភូតត្តិ អត្តោ។ វិគតវលាហកត្តិ អបគតមេយំ។ ធូវិភូត
អាភាសំ។ សកវណ្ណត្តិ អត្តនោ រូបំ។

សុខាវិវេកោតិ និព្វានសម្ពុតោ ឧបសិវេកោ សុខោ។ តុដ្ឋស្សតិ
ចតុមគ្គញ្ញាណសន្តោសេន សន្តុដ្ឋស្ស។ សុតដ្ឋស្សតិ បកាសិតដ្ឋស្ស។
បស្សតោតិ តំវិវេកំ យំ វា កិច្ចា បស្សិតព្វំ នាម, តំ សព្វំ អត្តនោ
វិវិយពលាធិតតេន ញ្ញាណចក្កនា បស្សន្តស្ស។ អព្យាបដ្ឋត្តិ អកុប្បនភារោ;
ឯតេន មេត្តាបុព្វភាគោ ធម្មតោ។ ចាណាភូតេសុ សំយមោតិ សត្តេសុ ច
សំយមោ; អវិហឹសនភារោ សុខោតិ អត្តោ។ ឯតេន ករុណាបុព្វភាគោ
ធម្មតោ។ សុខាវិវេកោតិ លោកេតិ វិគតវលាហកត្តិ សុខាតិ ធូវេតិ។ កាមាណំ
សមតិក្កមោតិ យា “កាមាណំ សមតិក្កមោ” តិ វុច្ចតិ; សាវិវេកោតិ សុខាតិ
អត្តោ។ ឯតេន អនាគាមិមគ្គោ កថិតោ។ អស្មិមានស្ស យោវិនយោតិ ឥមិនា
បន អរហត្តំ កថិតំ; អរហត្តញ្ញី អស្មិមានស្ស “បស្សន្តវិនយោ” តិ វុច្ចតិ។ ឥតោ
បរញ្ច សុខំ នាម នត្តិ, តេនាហ “ឯតំ វេ បរមំ សុខ” ត្តិ។

មុច្ចលីន្ទកថា និដ្ឋិតា។

រាជាយតនកថា

៦. មុចលីន្ទមូលាតិ មហាពោធិតោ ចាប័នកោណោ បិតមុចលីន្ទរុក្ខមូលា។
រាជាយតនន្តិ ធិត្វិណាធិសាកាគេ បិតំ រាជាយតនរុក្ខំ ឧបសង្កមិ។ តេន ខោ បន
សមយេនាតិ កតវេន សមយេន។ ភគវតោ កិវ រាជាយតនមូលេ សត្តាបំ
ឯកបល្លង្កេន និសិន្ទស្ស សមាធិតោ វុដ្ឋានទិវសេ អរុណុគ្គមនវេលាយមេវ
“កោជនកិច្ចេន ភវិតព្ភ”ន្តិ ញាត្វា សក្កោ ទេវរាជា ឱសធិបារីតកំ ឧបនេសិ។
ភគវា តំ បរិភុញ្ចិ, បរិភុត្តមត្តស្សេវ សរីរកិច្ចំ អហោសិ។ សក្កោ មុខោទកំ
អនាសិ។ ភគវា មុខំ ឆោវិត្វា តស្មីយេវ រុក្ខមូលេ និសិន្ទិ។ ឯវំ ឧត្តតេ អរុណម្ហិ
និសិន្ទេ ភគវតិ។

តេន ខោ បន សមយេន តបុស្សកល្យាណា វាលីជាតិ តបុស្សោ ច កល្យាណោ
ចាតិ ទ្វេ ភាគរោ វាលីជា។ ឧក្កលាតិ ឧក្កលជនបទតោ។ តំ ទេសន្តិ យស្មី
ទេសេ ភគវា វិហារតិ។ កតវស្មីញា ទេសេ ភគវា វិហារតិ? មជ្ឈិមទេសេ។ តស្មា
មជ្ឈិមទេសំ គន្ធនំ អន្ធានមគ្គប្បដិបន្នា ហោន្តិទិ អយមេត្ត អត្ថោ។
ញាតិសាលោហិតា ទេវតាតិ តេសំ ញាតិភូតបុញ្ចា ទេវតា។ ឯតទរោចាតិ សា
កិវ នេសំ សព្វសកដានិ អប្បវត្តិនិ អកាសិ។ តតោ តេ កី ឥន្ទន្តិ មគ្គទេវតានំ
ពលី អកំសុ។ តេសំ ពលីកម្មកាលេ សា ទេវតា ធិស្សមាទេនេវ កាយេន ឯតំ
អរោច។ មន្តេន ច មធុបិណ្ឌិកាយ ចាតិ អពទ្ធសត្តនា ច
សប្បិមធុដាលីតាធិហិ យោដេត្វា ពទ្ធសត្តនា ច។ បតិមាទេថាតិ ឧបជ្ជហថ។
តំ វោតិ តំ បតិមាទនំ តុម្កាកំ ភវិស្សតិ ធិយវត្ថំ ហិតាយ សុខាយ។ យំ
អម្ពាកន្តិ យំ បដិគ្គហណំ អម្ពាកំ អស្ស ធិយវត្ថំ ហិតាយ សុខាយ។ ភគវតោ
ឯតទហោសីតិ យោ កិវស្ស បធានានុយោគកាលេ បត្តោ អហោសិ, សោ
សុជាតាយ ចាយាសំ ធាតុំ អាគច្ឆន្តិយា ឯវំ អន្តរាយិ។ តេនស្ស ឯតទហោសិ
- “បត្តោ មេ នត្ថិ, បុរិមកាបិ ច ន ខោ តថាគតា ហត្ថេសុ បដិគ្គណ្ហាន្តិ, កិម្ហិ នុ
ខោ អហំ បដិគ្គណ្ហាយ្យំ មន្តញា មធុបិណ្ឌកញ្ចា”តិ។

បរិវិតក្កមញ្ញាយាតិ ឥតោ បុព្វេវ ភគវតោ សុជាតាយ ទិន្នភោជនំយេវ
ឱជាទុប្បពន្ធនវសេន អដ្ឋាសិ, ឯត្ថកំ កាលំ នេវ ជិយង្គា ន បិចាសា ន
កាយទុព្ពល្យំ អហោសិ។ ឥនានិ បនស្ស អាហារំ បជិគ្គហេតុកាមតាយ “ន
ខោ តថាគតា”តិអាទិនា នយេន បរិវិតក្កោ ឧទចាទិ។ តំ ឯវំ ឧប្បន្នំ អត្តនោ
ចេតសា ភគវតោ ចេតោបរិវិតក្កមញ្ញាយ។ ចតុទ្ធិសាតិ ចត្វាហិ ទិសាហិ។
សេលមយេ បត្តេតិ មុគ្គវណ្ណាសេលមយេ បត្តេ។ ឥនំយេវ ភគវា បជិគ្គហេសិ,
តេយេវ សន្ទាយ វុត្តំ។ ចត្តារោ បន មហារាជានោ បឋមំ ឥន្ទនីលមណីមយេ
បត្តេ ឧបនាមេសុំ, ន តេ ភគវា អគ្គហេសិ។ តតោ ឥមេ ចត្តារោបិ
មុគ្គវណ្ណាសិលាមយេ បត្តេ ឧបនាមេសុំ, ភគវា ចត្តារោបិ បត្តេ អគ្គហេសិ តេសំ
បសាទានុវត្តណាត្ថាយ, នោ មហិច្ឆតាយ។ គហេត្វា ច បន ចត្តារោបិ យថា
ឯកោវ បត្តោ ហោតិ តថា អធិជ្ជហិ, ចតុន្ទម្បិ ឯកសទិសោ បុញ្ញវិចារោ
អហោសិ។ ឯវំ ឯកំ កត្វា អធិជ្ជេតេ បជិគ្គហេសិ ភគវា បច្ចុគ្គេ សេលមយេ
បត្តេ មន្តេវា មធុបិណ្ឌិកេវា។ បច្ចុគ្គេតិ បច្ចុគ្គេស្មី; ចារេជក្កំ មហាគ្គេស្មិន្ទិ
អត្តោ។ អថ វា បច្ចុគ្គេតិ អភិនវេ អព្ពុណ្ណោ; តដ្ឋុណោ និព្ពត្តស្មិន្ទិ អត្តោ។ ទ្វេ វាចា
ឯតេសំ អហេសុន្ទិ ទ្វេវាចិកា។ អថ វា ទ្វិហិ វាចាហិ ឧចាសកការំ បត្តាតិ
អត្តោ។ តេ ឯវំ ឧចាសកការំ បជិវេទេត្វា ភគវន្តំ អាហំសុ - “កស្ស ទានិ ភន្តេ
អម្ពេហិ អជ្ជ បដ្ឋាយ អភិវាទនបច្ចដ្ឋានំ កាតព្វ”ន្តិ? អថ ភគវា សីសំ បរាមសិ,
កេសា ហត្ថេ លក្ខីសុ។ តេ តេសំ អនាសិ “ឥមេ តុម្ពេ បរិហារថា”តិ។ តេ
កេសធាតុយោ លភិត្វា អមតេនេវ អភិសិត្តា ហជ្ជតុដ្ឋា ភគវន្តំ វន្តិត្វា
បក្កមីសុ។

រាជាយតនកថា និដ្ឋិតា។

ព្រហ្មយាចនកថា

៧. អថ ខោភក្កា សត្តាហស្ស អច្ចយេន តម្ហា សមាធិម្ហា វុដ្ឋហិត្វា
វុត្តប្បការមេតំ សត្តំ កិច្ចំ និដ្ឋាបេត្វា រាជាយតនមូលា បុនបិ យេន
អជចាលនិគ្រោធា តេនុបសន្តមិ។ បរិវិតក្កោ ឧទចាធិតិ តស្មី
និសិន្នមត្តស្សេវ សត្តពុទ្ធានំ អាចិណ្ឌាសមាចិណ្ឌោ អយំ ចេតសោ បរិវិតក្កោ
ឧទចាធិ។ កស្មា បនាយំ សត្តពុទ្ធានំ ឧប្បជ្ជតីតិ? ធម្មស្ស មហន្តការំ គរុការំ
ភារិយការំ បច្ចវេក្ខណាយ ព្រហ្មនា យាចិតេ ទេសេតុកាមតាយ ច។ ជានន្តិ
ហិ ពុទ្ធា “ឯវំ បរិវិតក្កិតេ ព្រហ្មា អាគន្ធា ធម្មទេសនំ យាចិស្សតិ, តតោ សត្តា
ធម្មេ ការំ ឧប្បាទេស្សន្តិ, ព្រហ្មគរុកោ ហិ លោកសន្និវាសោ”តិ។ ឥតិ ឥមេហិ
ជ្ជហិ ការណេហិ អយំ វិតក្កោ ឧប្បជ្ជតីតិ។

តត្ថ អធិគតោ ខោ ម្យាយន្តិ អធិគតោ ខោ មេ អយំ។ អាលយរាមាតិ សត្តា
បញ្ច កាមគុណោ អល្លិយន្តិ, តស្មា តេ “អាលយា”តិ វុច្ចន្តិ។ តេហិ អាលយេហិ
រមន្តីតិ អាលយរាមា។ អាលយេសុ រតាតិ អាលយរតា។ អាលយេសុ
សុដ្ឋមុទិតាតិ អាលយសម្មុទិតា។ យទិនន្តិ និចាតោ។ តស្ស ឋានំ សន្ធាយ “យំ
ឥន”ន្តិ បដិច្ចសមុប្បាទំ សន្ធាយ “យោ អយ”ន្តិ ឯវមត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។
ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បាទោតិ ឥមេសំ បច្ចយា ឥនប្បច្ចយា, ឥនប្បច្ចយាវ
ឥនប្បច្ចយតា, ឥនប្បច្ចយតា ច សា បដិច្ចសមុប្បាទោ ចាតិ
ឥនប្បច្ចយតាបដិច្ចសមុប្បាទោ។ សោ មមស្ស កិលមថោតិ យា អជានន្តានំ
ទេសនា នាម, សោ មម កិលមថោ អស្ស; សា មម វិហោសា អស្សាតិ អត្ថោ។
ភគវន្តន្តិ ភគវតោ។ អនច្ឆិយាតិ អនុ អច្ឆិយា។ បដិកំសូតិ
បដិកានសម្ពាតស្ស ញាណស្ស គោចរា អហោសុំ, បរិវិតក្កយិ តព្ពការំ
ចាបុណ្ណីសុ។

ហលន្តិ ឯត្ថ ហកាហេ និបាតមត្តោ; អលន្តិ អត្តោ។ បកាសិតុន្តិ ទេសិតុំ។
អលំ ធានិមេ ឥមំ កិច្ចេន អធិគតំ ធម្មំ ទេសេតុន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ បដិសោតកាមិន្តិ
បដិសោតំ វុច្ចតិ និព្វានំ; និព្វានកាមិន្តិ អត្តោ។ រាគវត្តាតិ
កាមរាគភវរាគទិដ្ឋិរាគេន វត្តា។ ន ទក្ខន្តិតិ ន បស្សិស្សន្តិ។ តមោឧទ្ទេន
អាវុដាតិ អវិជ្ជាវាសិនា អដ្ឋោត្តជា។ អប្បោស្សក្កតាយាតិ និរុស្សក្កតាវេន;
អទេសេតុកាមតាយាតិ អត្តោ។

៨. យត្រ ហិ នាមាតិ យស្មី នាម លោកេ។ ភគវតោ បុរតោ ចាតុរហោសីតិ
ធម្មទេសនាយាចនត្ថំ ទសសុ ចក្កវាឡសហស្សេសុ មហាព្រហ្មានោ គហេត្វា
អាគម្ម ភគវតោ បុរតោ ចាតុរហោសិ។ អប្បរជក្ខជាតិកាតិ បញ្ញាមយេ
អក្ខិម្ហំ អប្បំ រាគទោសមោហាវដំ ឯតេសំ ឯវំសភាវាតិ អប្បរជក្ខជាតិកា។
ភវិស្សន្តិ ធម្មស្ស អញ្ញាតារោតិ បដិវិជ្ជិតារោ។

ចាតុរហោសីតិ ចាតុភវិ។ សមលេហិ ចិន្តិតោតិ រាគាធិហិ មលេហិ
សមលេហិ ធិហិ សត្តារេហិ ចិន្តិតោ។ អចាបុរេតន្តិវិវរ ឯតំ។ អមតស្ស ធារន្តិ
អមតស្ស និព្វានស្ស ធារក្ខតំ អរិយមគ្គំ។ សុណាន្ត ធម្មំ វិមលេនាទុពុទ្ធន្តិ ឥមេ
សត្តា រាគាធិមលានំ អភាវតោ វិមលេន សម្មាសម្ពុទ្ធន អនុពុទ្ធិ ចតុសច្ចធម្មំ
សុណាន្ត។

សេលេ យថា បព្ពតមុទ្ធនិដ្ឋិតោតិ សេលមយេ ឯកគ្យេន បព្ពតមុទ្ធនិ
យថាវិតោវ យថា ចក្កមា បុរិសោ សមន្តតោ ជនតំ បស្សេយ្យ, ត្វម្បិ សុមេធន
សុន្ទរបញ្ញា សព្ពញ្ញាតញ្ញាលោន សមន្តចក្ក ភគវា ធម្មមយំ បញ្ញាមយំ
ចាសាធមារុយ្ហ សយំ អបេតសោកោ សោការតិល្លំ ជាតិជរាភិក្ខុតញ្ចា ជនតំ
អវេក្ខស្ស ឧបដារយ។

ឧដ្ឋេហ៍តិ ភក្កវតោ ធម្មទេសនត្ថំ ចារិកចរណំ យាចន្តោ ភណាតិ។
វិរាតិអាធិសុ ភក្កវា វិរិយវន្តតាយ វិរោ។ ទេវបុត្តមច្ចុកិលេសាភិសម្ពាមារាណំ
វិជិតត្តា វិជិតសម្ពាមោ។ ជាតិកត្តារាធិនិត្តរណាសមត្តតាយ សត្តវាហោ។
កាមច្ឆន្ទន្តណស្ស អភាវតោ អណាលោ។

៩. អដ្ឋេសនន្តិ យាចនំ។ ពុទ្ធចក្ខុនាតិ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាលោន ច
អាសយានុសយញ្ញាលោន ច។ ឥមេសញ្ញា ទិដ្ឋំ ញ្ញាលោនំ ពុទ្ធចក្ខុតិ នាមំ។
អប្បរាជក្ខាតិ បញ្ញាចក្ខុម្ហិ រាគាធិរជំ អប្បំ យេសំ, តេ អប្បរាជក្ខា។ យេសំ តំ
មហាន្តំ តេ មហារាជក្ខា។ យេសំ សទ្ធាធិនិ ឥន្ទ្រិយានិ តិក្ខានិ តេ តិក្ខុន្ទ្រិយា។
យេសំ តានិ មុទ្ធនិ តេ មុទិន្ទ្រិយា។ យេសំ តេយេវ សទ្ធាធម្មោ អាភារា សុន្តរា
តេ ស្វាភារា។ យេសំ តេយេវ សទ្ធាធម្មោ អាភារា អសុន្តរា តេ ទ្វាភារា។ យេ
កថិតការណំ សល្លេក្ខន្តិ, សុខេន សក្កា ហោន្តិ វិញ្ញាបេតុំ តេ សុវិញ្ញាបយា។
យេ បរលោកញ្ញា វជ្ជញ្ញា ភយតោ បស្សន្តិ តេ បរលោកវជ្ជភយទស្សវិនោ។
ឧប្បលិនិយន្តិ ឧប្បលវនេ។ ឥតរេសុបិ ឯសេវ នយោ។ អន្តោនិមុគ្គចោសីនីតិ
យានិ ឧទកស្ស អន្តោ និមុគ្គានេវ ចោសយន្តិ។ សមោទកំ បិតានីតិ ឧទកេន
សមំ បិតានិ។ ឧទកំ អប្បគ្គម្ហុ បិតានីតិ ឧទកំ អតិក្កមិទ្វា បិតានិ។

អចារុតាតិ វិវជា។ អមតស្ស ទ្វារាតិ អរិយមគ្គោ។ សោ ហិ
អមតសម្ពាតស្ស និព្វានស្ស ទ្វារំ។ បមុញ្ញន្តុ សទ្ធិន្តិ សព្វេ អត្តនោ សទ្ធិ
បមុញ្ញន្តុ។ បច្ឆិមបទទ្ធយេ អយមត្ថោ, អហញ្ញា អត្តនោ បគុណំ សុប្បវត្តិម្ហិ
ឥមំ បណ្ឌិតំ ឧត្តមំ ធម្មំ កាយវាចាកិលមជសញ្ញី ហុត្វា មនុជេសុ
ទេវមនុស្សេសុ ន ភាសិន្តិ។

ព្រាហ្មយាចនកថា និដ្ឋិតា។

បញ្ចវគ្គិយកថា

១០. បណ្ឌិតោតិ បណ្ឌិតោន សមន្មាគតោ។ ព្យត្តោតិ វេយ្យត្តិយេន
សមន្មាគតោ។ មេធាវីតិ ឋានុប្បត្តិយា បញ្ញាយ សមន្មាគតោ។
អប្បរជក្ខជាតិកោតិ សមាបត្តិយា វិក្ខម្ពតត្តា និក្ខិលេសជាតិកោ
វិសុទ្ធសត្តោ។ អាជានិស្សតីតិ សល្លក្ខេស្សតិ បដិវដ្ឋិស្សតិ។ ភកវតោបិ ខោ
ញាណំ ឧទទាធិតិ សព្ពញ្ញតញ្ញាណំ ឧប្បន្និ “ឥតោ សត្តមទិវសមត្ថកេ
កាលំកត្វា អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ និព្ពត្តោ”តិ។ មហាជានិយោតិ សត្តទិវសព្ពន្តេ
បត្តព្ពមគ្គជលតោ បរិហ័នត្តា មហាតី ជានិ អស្សតិ មហាជានិយោ អក្ខណោ
និព្ពត្តត្តា។ អភិទោសកាលំកតោតិ ហិយ្យោ កាលំកតោ, សោបិ
នេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនេ និព្ពត្តោតិ អទ្ទស។ ពហុការាតិ ពហូបការា។
បធានបហិតត្ថំ ឧបដ្ឋហីស្វតិ បធានត្ថាយ បេសិតត្ថការំ មុខោទកធានាធិនា
ឧបដ្ឋហីសុ។

១១. អន្តរា ច គយំ អន្តរា ច ពោធិន្តិ ឧបកោ ពោធិមណ្ឌស្ស ច គយាយ ច
អន្តរេ ភកវន្តំ អទ្ទស។ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នន្តិ អទ្ធានមគ្គំ បដិបន្នំ។

សព្ពាភិក្ខុតិ សព្ពំ តេក្ខមកធម្មំ អភិភវិត្វា ឋិតោ។ សព្ពវិទូតិ សព្ពំ
ចតុក្ខមកធម្មំ អវេទី អញ្ញាសី។ សព្ពេសុ ធម្មេសុ អន្ធបលីត្តោតិ សព្ពេសុ
តេក្ខមកធម្មេសុ កិលេសលេបេន អលីត្តោ។ សព្ពញ្ញហោតិ សព្ពំ តេក្ខមកធម្មំ
ជហិត្វា ឋិតោ។ តណ្ហាក្ខយេ វិមុត្តោតិ តណ្ហាក្ខយេ និព្ពានេ អារម្មណតោ
វិមុត្តោ។ សយំ អភិញ្ញាយាតិ សព្ពំ ចតុក្ខមកធម្មំ អត្តនាវ ជានិត្វា។
កមុទ្ធិសេយ្យន្តិ កំ អញ្ញំ “អយំ មេ អាចរិយោ”តិ ឧទ្ធិសេយ្យំ។

នមេ អាចរិយោ អត្ថិតិ លោកុត្តរធម្មេ មយ្ហំ អាចរិយោ នាម នត្ថិ។ នត្ថិ មេ
បដិបុគ្គលោតិ មយ្ហំ បដិភាគបុគ្គលោ នាម នត្ថិ។ សីតិភូតោតិ
សព្វកិលេសគ្គិនិព្វាបនេន សីតិភូតោ។ កិលេសានំយេវ និព្វតត្តា និព្វតោ។

កាសីនំ បុរន្តិ កាសិរដ្ឋេ នករំ។ អាហារំ អមតទុន្ទភិទ្ធិ
ធម្មចក្កប្បជីលាកាយ អមតភេរី បហិស្សមីតិ គច្ឆាមិ។

អរហសិ អនន្តជិនោតិ អនន្តជិនោ ភវិតុំ យុត្តោ។ ហុបេយ្យចារុសោតិ
អារុសោ ឯវម្បិ នាម ភវេយ្យ។ សីសំ ឌីកម្មេត្វាតិ សីសំ ចាលេត្វា។

១២. សណ្ឋាបេសុន្តិ កតិកំ អកំសុ។ ពាហុល្លិកោតិ ជីវពាហុល្លាធិនំ
អត្ថាយ បដិបន្នោ។ បធានវិព្ពន្តោតិ បធានតោវិព្ពន្តោ ភដ្ឋោ បរិហីនោ។
អារត្តោ ពាហុល្លាយាតិ ជីវរាធិពហុលភាវត្ថាយ អារត្តោ។ ឌីទហេន ភិក្ខុវេ
សោតន្តិ ឧបនេន ភិក្ខុវេ សោតំ; សោតិព្រិយំ ធម្មសវនត្ថំ អភិមុខំ ករោថាតិ
អត្តោ។ អមតមជ្ជិតតន្តិ អមតំ និព្វានំ មយា អជិតតន្តិ ទស្សេតិ។ វិយាយាតិ
ទុក្កវិយាយា។ បដិបទាយាតិ ទុក្កវបដិបទាយា។ អភិជាធាន មេ នោតិ
អភិជាធាន នុមេ សមនុបស្សេយ។ ឯវរុបំ ភាសិតមេតន្តិ ឯតំ ឯវរុបំ វាក្យំ
ភាសិតន្តិ អត្តោ។ អសក្ខិ ខោ ភគវា បញ្ចវគ្គិយេ ភិក្ខុ សញ្ញាបេតុន្តិ “អហំ
ពុទ្ធា”តិ ជាធាបេតុំ អសក្ខិ។

១៣. ចក្ខុករណីតិ បញ្ញាចក្ខុំ សន្ធាយាហ។ ឥតោ បរំ សព្វំ បទត្ថតោ
ឧត្តានមេវ។ អធិប្បាយានុសន្និយោជនាធិកេនតោ បន បបញ្ចស្វទនិយា
មជ្ឈិមដ្ឋកថាយំ វុត្តនយេន វេទិតព្ពំ។ ឥតោ បដ្ឋាយ ហិ អតិវិត្តារភិក្ខុកស្ស
មហាជនស្ស ចិត្តំ អនុវត្តន្តា សុត្តន្តកថំ អវណ្ណយិត្វាវិនយ កថំយេវ
វណ្ណយិស្សម។

១៨. សាវ័តស្ស អាយស្មតោ ឧបសម្មទា អហោសីតិ អាសាឡិបុណ្ណមាយ
អជ្ឈាសហិ ទេវតាកោដិហិ សទ្ធិសោតាបត្តិជលេ បតិជ្ជិតស្ស “ឯហិ ភិក្ខុ” តិ
ភគវតោ វចនេន អភិនិប្បន្នា សាវ័តស្ស អាយស្មតោ ឯហិ ភិក្ខុបសម្មទា
អហោសិ។

១៩. អថ ខោ អាយស្មតោ ច វប្បស្សាតិ អាទិម្ហំ វប្បត្ថេស្ស ចាជិបទទិវសេ
ធម្មចក្ខុំ ឧទទាទិ, ភទ្ទិយត្ថេស្ស ទុតិយទិវសេ, មហានាមត្ថេស្ស
តតិយទិវសេ, អស្សជិត្ថេស្ស ចតុត្ថិយន្តិ។ ឥមេសញ្ច បន ភិក្ខុនំ កម្មជ្ជានេសុ
ឧប្បន្នមលវិសោធនត្ថំ ភគវា អន្តោវិហារេយេវ អហោសិ។ ឧប្បន្នេ ឧប្បន្នេ
កម្មជ្ជានមលេ អាគាសេន គន្ធា មលំ វិនោទេសិ។ បក្ខស្ស បន បញ្ចមិយំ សព្វេ
តេ ឯកតោ សន្និចាតេត្វា អនត្តសុត្តេន ឡិវទិ។ តេន វុត្ថំ “អថ ខោ ភគវា
បញ្ចវគ្គិយេ” តិអាទិ។

២០. តេន ខោ បន សមយេន ធិលោកេ អរហន្តោ ហោន្តិ តិ បញ្ចមិយា
បក្ខស្ស លោកស្មី ធិ មនុស្សា អរហន្តោ ហោន្តិ តិ អត្ថោ។

បញ្ចវគ្គិយកថា និដ្ឋិតា។

បព្ពដ្ឋាកថា

៣១. បុព្វានុបុព្វកានន្តិ បវេណីវសេន ចោរាណានុចោរាណានន្តិ អត្ថោ។
តេន ខោ បន សមយេន ឯកសដ្ឋិ លោកេ អរហន្តោ ហោន្តិ តិ បុរិមា ធិ ឥមេ ច
បញ្ចបញ្ញាសាតិ អន្តោវស្សម្ហិយេវ ឯកសដ្ឋិ មនុស្សា អរហន្តោ ហោន្តិ តិ
អត្ថោ។

ត្រូវ យសអាជីនំ កុលបុត្តានំ អយំ បុព្វយោគោ - អតីតេ កិរ
បញ្ចបញ្ញាសជនា សហាយកា វគ្គពន្លេន បុញ្ញានិ ករោន្តា អនាថសរីរានិ
បដិជគ្គន្តាវិចរន្តិ, តេ ឯកទិវសំ គព្វិនី ឥត្ថី កាលំកតំ ទិស្វា “ឈាបេស្សមា” តិ
សុសានំ នីហរីសុ។ តេសុ បញ្ចា ជនេ “តុម្ពេ ឈាបេថា” តិ សុសានេ វេបេត្វា
សេសា គាមំ បរិជ្ជា។ យសោ ធារកោ តំ សរីរំ វិជ្ជិត្វា បរិវត្តិត្វា ច
ឈាបយមា នោ អសុភសញ្ញំ បដិលភិ។ សោ ឥតវេសម្មិ ចតុន្នំ ជនានំ “បស្ស្ចថ
កោ ឥមំ អសុចី បដិកូល” ន្តិ ទស្សេសិ។ តេបិ តត្ថ អសុភសញ្ញំ បដិលភីសុ។ តេ
បញ្ចបិ ជនា គាមំ គន្ធា សេសសហាយកានំ កថយីសុ។ យសោ បន ធារកោ
គេហម្មិ គន្ធា មាតាបិតុន្ធា ភរិយាយ ច កថេសិ។ តេ សព្វេបិ អសុភំ
ភាវយីសុ។ អយមេតេសំ បុព្វយោគោ។ តេនាយស្មតោ យសស្ស
នាជកជនេសុ សុសានសញ្ញាយេវ ឧប្បជ្ឈិ, តាយេវ ច ឧបនិស្សយសម្មត្តិយា
សព្វេសំ វិសេសាធិគមោ និព្វត្តិតិ។

អថ ខោភគវា ភិក្ខុ អាមន្តេសីតិ ភគវា យាវ បច្ឆិមកត្តិកបុណ្ណមា, តាវ
ពារាណសិយំ វិហារេន្តោ ឯកទិវសំ តេ ធិណាសវេ សដ្ឋិ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ។

៣២. ទិព្វា នាម ទិព្វេសុ វិសយេសុ លោកចាសា។ មាណសា នាម
មាណសកេសុ វិសយេសុ លោកចាសា។ មា ឯកេន ទ្វេតិ ឯកេន មគ្គេន ទ្វេ មា
អគមិត្ថុ។ អស្សវេនតាតិ អស្សវេនតាយ។ បរិហាយន្តិតិ អនធិគតំ នាធិគច្ឆន្តា
វិសេសាធិគមតោ បរិហាយន្តិ។

៣៣. អន្តកាតិ លាមក ហីនសត្តុ។ អន្តលិក្ខុចរោតិ រាគចាសំ
សន្ធាយាហ។ តញ្ជិ សោ “អន្តលិក្ខុចរោ” តិ មន្វា អាហ។

៣២. ឆានាទិសា ឆានាជនបទាទិ ឆានាទិសតោ ច ឆានាជនបទតោ ច។
អនុជាឆាមិ ភិក្ខុវេ តុម្ពេវ ទានិ តាសុ តាសុ ទិសាសុ តេសុ តេសុ ជនបទេសុ
បញ្ញាជេតាទិអាទិម្ហំ បព្ពដ្ឋាបេក្ខំ កុលបុត្តំ បញ្ញាជេន្តន យេ បរតោ “ន ភិក្ខុវេ
បញ្ចាហិ អាពាធមហិ ដុដ្ឋា បញ្ញាជេតញ្ញោ” តិអាទី កត្វា យាវ “ន អនុម្ពុគពាធិរោ
បញ្ញាជេតញ្ញោ” តិ ឯវំ បដិក្ខត្តា បុគ្គលា, តេ វដ្ឋេត្វា បព្ពដ្ឋាទោសវិវហិតោ
បុគ្គលោ បញ្ញាជេតញ្ញោ។ សោមិ ច មាតាបិតុហិ អនុញ្ញាតោយេវ។ តស្ស
អនុជាននលក្ខណំ “ន ភិក្ខុវេ អនុញ្ញាតោ មាតាបិតុហិ បុត្តោ បញ្ញាជេតញ្ញោ,
យោ បញ្ញាជេយ្យ, អាបត្តិ ទុក្ខជស្ស” តិ ឯតស្មី សុត្ត វណ្ណយិស្សម។

ឯវំ បព្ពដ្ឋាទោសវិវហិតំ មាតាបិតុហិ អនុញ្ញាតំ បញ្ញាជេន្តនាមិ ច សេច
អច្ឆិន្ទកេសោ ហោតិ, ឯកសីមាយ ច អញ្ជេបិ ភិក្ខុ អតិ, កេសច្នេននត្ថាយ
ភណ្ឌកម្មំ អាបុច្ឆិតព្ថំ។ តស្ស អាបុច្ឆនាការំ “អនុជាឆាមិ, ភិក្ខុវេ, សង្ឃំ
អបលោកេតុំ ភណ្ឌកម្មាយា” តិ ឯត្ថ វណ្ណយិស្សម។ សេច ឱកាសោ ហោតិ,
សយំ បញ្ញាជេតញ្ញោ។ សេច ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាទិហិ ព្យាវដោ ហោតិ, ឱកាសំ ន
លភតិ, ឯកោ ទហារភិក្ខុ វត្តញ្ញោ “ឯតំ បញ្ញាជេហិ” តិ។ អវុត្តាបិ ច ទហារភិក្ខុ
ឧបជ្ឈាយំ ឧទ្ទិស្ស បញ្ញាជេតិ, វដ្ដតិ។ សេច ទហារភិក្ខុ នតិ, សាមណោរោមិ
វត្តញ្ញោ “ឯតំ ខណ្ឌាសីមំ នេត្វា បញ្ញាជេត្វា កាសាយានិ អច្ឆាទេត្វា ឯហិ” តិ។
សរណានិ បន សយំ ឆាតញ្ញានិ។ ឯវំ ភិក្ខុនាវ បព្ពជិតោ ហោតិ។ បុរិសញ្ញិ
ភិក្ខុតោ អញ្ជោ បញ្ញាជេតុំ ន លភតិ, មាតុកាមំ ភិក្ខុនិតោ អញ្ជោ។
សាមណោរោ បន សាមណេវ វា អាណាត្តិយា កាសាយានិ ឆាតុំ លភតិ។
កេសោរោបនំ យេន កេនចិ កតំ សុកតំ។

សេច បន ភព្ភុរោ ហោតិ សហេតុកោ ញាតោ យសស្សី កុលបុត្តោ,
ឱកាសំ កត្វាបិ សយមេវ បញ្ញាជេតញ្ញោ។ “មត្តិកាមុដ្ឋី គហេត្វា ម្ហាយិត្វា

កេសេ តេមេត្វា អាគន្ធាប័រ"តិ ច បន នវិស្សន្ទេតត្តោ។ បព្ពជិតុកាមាធិញ្ញា
បឋមំ ពលវឌ្ឍន្តោហោ ហោតិ, បច្ឆា បន កាសាយានិ ច
កេសហរណាសត្តកញ្ញា ទិស្វា ឧត្រសន្តិ, ឯត្តោយេវ បលាយន្តិ, តស្មា សយមេវ
នហានតិ ត្ថំ នេត្វា សចេ នាតិទហារោ ហោតិ, "នហាប័រ"តិ វត្តត្តោ។ កេសា
បនស្ស សយមេវ មត្តិកំ គហេត្វា ជោវិតត្តោ។ ទហាវកុមារកោ បន សយំ
ឧទកំ ឌីតវិត្វា គោមយមត្តិកាហិ យំសិទ្ធា នហាបេតត្តោ។ សចេបិស្ស កច្ច វា
បិឡុកា វា ហោន្តិ, យថា មាតា បុត្តំ ន ជិតុច្ឆតិ, ឯវមេវ អជិតុច្ឆន្តេន សាធុកំ
ហត្ថទាទសីសានិ យំសិទ្ធា នហាបេតត្តោ។ កស្មា? ឯត្តកេន ហិ ឧបការេន
កុលបុត្តា អាចរិយុបជ្ឈាយេសុ ច សាសនេ ច ពលវសិនេហា តិព្ពការវា
អនិវត្តិធម្មា ហោន្តិ, ឧប្បន្នំ អនភិវត្តិវិនោទេត្វា ថេរការំ ចាបុណ្ហន្តិ, កតញ្ញុ
កតវេទិនោ ហោន្តិ។

ឯវំ នហាបនកាលេ បន កេសមស្សំ ឌីរោបនកាលេ វា "ត្វំ ញ្ញាតោ
យសស្សី, ឥនានិ មយំ តំ និស្សយ បច្ឆយេហិ ន កិលមិស្សមា"តិ ន វត្តត្តោ,
អញ្ញាបិ អនិយ្យានិកកថា ន កថេតត្តោ។ អថ ខុស្ស "អាវុសោ, សុដ្ឋ ឧបដារេហិ
សតិ ឧបដ្ឋាបេហិ"តិ វត្វា តចបញ្ចកកម្មដ្ឋានំ អាចិត្តិតត្ថំ, អាចិត្តន្តេន ច
វណ្ណាសណ្ណានគន្ធាសយោកាសវសេន អសុចិដេត្តុបដិកុលការំ
និដ្ឋីវនិស្សត្តការំ វា ចាកជំ ករោន្តេន អាចិត្តិតត្ថំ។ សចេ ហិ សោ បុព្វេ
មទ្គិតសម្ពាហេ ហោតិ ភាវិតភាវនោ, កណ្តាកវេជាបេក្ខាវិយ
បរិបក្កគណ្ណោ, សូរិយុគ្គមនាបេក្ខវិយ ច បរិណាតបទុមំ, អថស្ស អារទ្ធមត្ត
កម្មដ្ឋានមនសិការេ ឥន្ទាសនិវិយ បព្ពតេ កិលេសបព្ពតេ ចុណ្ណាយមាណំយេវ
ញ្ញាណំ បវត្តតិ, ខុរុត្តេយេវ អវហត្តំ ចាបុណាតិ។ យេ ហិ កេចិ ខុរុត្តេ អវហត្តំ
បត្តា, សព្វេតេ ឯវរូបំ សវនំ លភិត្វា កល្យាណមិត្តេន អាចរិយេន ទិន្ននយំ
និស្សយ នោ អនិស្សយ។ តស្មាស្ស អាទិតោវ ឯវរូបី កថា កថេតត្តាតិ។

កេសេសុ បន ឡើយតេសុ ហាលិទ្ធិបុណ្ណាន វា គន្ធិបុណ្ណាន វា សីសញ្ញា
សរីរញ្ញា ឧត្តង្គត្វា គិហិកន្ធុ អបនេត្វា កាសាយានិ តិក្ខុត្ថំ វា ទិក្ខុត្ថំ វា សកី វា
បដិគ្គាហេតញ្ញា។ អថាបិស្ស ហេតុ អនត្វា អាចរិយោ វា ឧបជ្ឈាយោ វា
សយមេវ អច្ឆានេតិ, វដ្តតិ។ សចេបិ អញ្ញំ ធមារំ វា សាមណេវំ វា ឧចាសកំ វា
អាណាបេតិ “អាវុសោ, ឯតានិ កាសាយានិ គហេត្វា ឯតំ អច្ឆានេហី” តិ តំយេវ
វា អាណាបេតិ “ឯតានិ គហេត្វា អច្ឆានេហី” តិ សត្តំ វដ្តតិ។ សត្តំ តេន ភិក្ខុនារ
ទិន្នំ ហោតិ។

យំ បន និវាសនំ វា ចារុបនំ វា អនាណត្តិយា និវាសេតិ វា ចារុបតិ វា, តំ
អបនេត្វា បុន ធាតត្ថំ។ ភិក្ខុនា ហិ សហេត្ថន វា អាណាត្តិយា វា ទិន្នមេវ កាសាវំ
វដ្តតិ, អទិន្នំ ន វដ្តតិ, សចេបិ តស្សេវ សន្តកំ ហោតិ, កោ បន វា នោ
ឧបជ្ឈាយមូលកេ! អយំ “បឋមំ កេសមស្សំ ឡិហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ
អច្ឆានាបេត្វា ឯកំសំ ឧត្តរាសន្តំ កាវាបេត្វា” តិ ឯត្ថ វិនិច្ឆយោ។

ភិក្ខុនំ ចានេ វដ្តាបេត្វាតិ យេ តត្ថ សន្និបតិកា ភិក្ខុ, តេសំ ចានេ
វដ្តាបេត្វា; អថ សរណគ្គហណាត្ថំ ឧក្កដិកំ និសីទាបេត្វា អញ្ញលី
បគ្គណ្ណាបេត្វា ឯវំ វនេហីតិ វត្ថញ្ញោ។ “យមហំ វនាមិ, តំ វនេហី” តិ វត្ថញ្ញោ។
អថស្ស ឧបជ្ឈាយេន វា អាចរិយេន វា “ពុទ្ធិ សរណំ គច្ឆាមី” តិ អាទិនា នយេន
សរណានិ ធាតត្ថានិ យថាវុត្ថបដិចាជិយាវ ន ឧប្បដិចាជិយា។ សចេ ហិ
ឯកបទម្បិ ឯកក្ខរម្បិ ឧប្បដិចាជិយា ទេតិ, ពុទ្ធិ សរណំយេវ វា តិក្ខុត្ថំ ទត្វា
បុន ឥតរេសុ ឯកេកំ តិក្ខុត្ថំ ទេតិ, អទិន្នានិ ហោន្តិ សរណានិ។

ឥមញ្ញា បន សរណាគមន្ទបសម្បទំ បដិក្ខិបិត្វា អនុញ្ញាតឧបសម្បទា
ឯកតោ សុទ្ធិយា វដ្តតិ។ សាមណេវបព្ពដ្ឋា បន ឧភតោសុទ្ធិយាវ វដ្តតិ, នោ
ឯកតោ សុទ្ធិយា។ តស្មា ឧបសម្បទាយ សចេ អាចរិយោ ញត្ថិនោសញ្ញេវ

កម្មវាចាធានាសព្វាវុទ្ធាត្វា កម្មំ ករោតិ, សុកតំ ហោតិ។ បព្ពដ្ឋាយ បន ឥមាធិ
តីណី សរណាធិ ពុការធការាធិនំ ព្យញ្ញនាធិ ហនករណសម្បទំ
អហាបេន្តនេវ អាចរិយេនបិ អន្តេវាសិកេនបិ វត្តញ្ញាធិ។ សេ អាចរិយោ វត្តំ
សក្កាតិ, អន្តេវាសិកោ ន សក្កាតិ; អន្តេវាសិកោ វា សក្កាតិ, អាចរិយោ ន
សក្កាតិ; ឧភោបិ វា ន សក្កាតិ, ន វដ្ឋតិ។ សេ បន ឧភោបិ សក្កាតិ, វដ្ឋតិ។

ឥមាធិ ច បន ធម្មនេន “ពុទ្ធិ សរណំ គច្ឆាមី” តិ វេ ឯកសម្ពន្ធាធិ
អនុនាសិកញ្ញាធិ វា កត្វា ធាតញ្ញាធិ, “ពុទ្ធិ សរណំ គច្ឆាមី” តិ វេ វិច្ឆិទ្ធិត្វា
មការន្តាធិ វា កត្វា ធាតញ្ញាធិ។ អន្តកដ្ឋកថាយំ នាមំ សាវេត្វា “អហំ ភន្តេ
ពុទ្ធវត្ថិតោ យាវជីវំ ពុទ្ធិ សរណំ គច្ឆាមី” តិ វត្ថុំ, តំ ឯកអដ្ឋកថាយម្បិ នតិ,
ចាឡិយម្បិ ន វត្ថុំ, តេសំ វុចិមត្តមេវ, តស្មា ន គហេតព្វំ។ ន ហិ តថា អវទន្តស្ស
សរណំ កុប្បតិតិ។

អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ ឥមេហិ តីហិ សរណាគមនេហិ បព្ពដ្ឋំ ឧបសម្បទន្តិ
ឥមេហិ ពុទ្ធិ សរណំ គច្ឆាមី តិ អាធិហិ វេ តិ កត្តត្ថំ ឧភតោសុទ្ធិយា វុត្តេហិ តីហិ
សរណាគមនេហិ បព្ពដ្ឋញ្ញេវ ឧបសម្បទញ្ញ អនុជាធាមិ តិ អត្ថោ។ តត្ថ យស្មា
ឧបសម្បទា បរតោ បដិក្ខត្តា, តស្មា សា ឯតរហិ សរណាមត្តេនេវ ន វុហតិ។
បព្ពដ្ឋា បន យស្មា បរតោ “អនុជាធាមិ, ភិក្ខុវេ, ឥមេហិ តីហិ សរណាគមនេហិ
សាមណោបព្ពដ្ឋ” តិ អនុញ្ញាតា វេ, តស្មា សា ឯតរហិ បិ សរណាមត្តេនេវ
វុហតិ។ ឯត្តាវតា ហិ សាមណោភូមិយំ បតិដ្ឋិតោ ហោតិ។

សេ បនេស មតិមា ហោតិ បណ្ឌិតជាតិកោ, អថស្ស តស្មីយេវ ហនេ
សិក្ខាបធាធិ ឧទ្ទិសិតញ្ញាធិ។ កថំ? យថា ភកវតា ឧទ្ទិដ្ឋាធិ។ វត្តញ្ញាតំ -

“អនុជាតាមិ, ភិក្ខុវេ, សាមណេរានំ ទស សិក្ខាបទានិ, តេសុ ច
សាមណេរេហិ សិក្ខិតុំ។ ចាណាតិចាតា វេរមណី, អទិន្នាធានា
វេរមណី, អព្រហ្មចរិយា វេរមណី, មុសាវាទា វេរមណី,
សុរាមេរយមជ្ឈបមាទដ្ឋានា វេរមណី, វិកាលភោជនា វេរមណី,
នច្ចគីតវាទិតវិស្វកទស្សនា វេរមណី,
មាលាគន្ធិវិលេបនធារណាមណ្ឌានវិភូសនដ្ឋានា វេរមណី,
ឧទ្ទាសយនមហាសយនា វេរមណី, ជាត្រូបរជតបដិគ្គហណា
វេរមណី”តិ (មហាវ. ១០៦)។

អនុកដ្ឋកថាយំ បន “អហំ, ភន្តេ, ឥត្តន្នាមោ យាវជីវំ ចាណាតិចាតា
វេរមណីសិក្ខាបទំ

សមាទិយាមិ”តិ ឯវំ សរណានាមំវិយ សិក្ខាបទទានម្បី វុត្តំ, តំ នេវ
ចាឡិយំ ន អដ្ឋកថាសុ អត្ថិ, តស្មា យថាចាឡិយាវ ឧទ្ទិសិតញ្ញានិ។ បព្ពដ្ឋា ហិ
សរណាគមនេហោវ សិទ្ធា, សិក្ខាបទានិ បន កេវលំ សិក្ខាបរិបូរណត្ថំ
ជានិតញ្ញានិ។ តស្មា តានិ ចាឡិយំ អាគតនយេន ឧគ្គហេតុំ អសក្កោន្តស្ស
យាយ កាយចិ ភាសាយ អត្ថវសេនបិ អាចិក្ខិតុំ វដ្ឋតិ។ យាវ បន អត្ថនា
សិក្ខិតញ្ញសិក្ខាបទានិ ន ជាតាតិ, សង្ឃាជិបត្តចីវរធារណដ្ឋាននិសង្ឃាជីសុ
ចានភោជនាទិវិធិម្ហិ ច ន កុសលោ ហោតិ, តាវ ភោជនសាលំ វា
សលាកភាជនដ្ឋានំ វា អញ្ញំ វា តថាវុបដ្ឋានំ ន បេសេតញ្ញោ, សន្តិការ៍ចរោយេវ
កាតញ្ញោ, ពាលធារកោវិយ បដិជគ្គិតញ្ញោ, សព្ពមស្ស កប្បិយាកប្បិយំ
អាចិក្ខិតត្ថំ, និវាសនចារុបនាទីសុ អាភិសមាចារិកេសុ វិនេតញ្ញោ។ តេនាមិ
“អនុជាតាមិ, ភិក្ខុវេ, ទសហន្ត្ថេហិ សមន្នាគតំ សាមណេរំ នាសេតុ”ន្តិ (មហាវ.

១០៨) ឃុំ បរតោ វត្តានិ ធន ឆាសនដ្ឋានិ អារកា បរិវេន្ទត្វា អាភិសមាចារិកំ
បរិបូរេន្ទន ធនវិធរេសីលេ សាធុកំ សិក្ខិតត្ថន្តិ។

បព្ពដ្ឋាកថា និដ្ឋិតា។

ទុតិយមារកថា

៣៥. មយ្ហំ ខោភិក្ខុវេតិ មយា ខោតិ អត្ថោ។ អថ វា យោ មយ្ហំ យោនិសោ
មនសិកាវេ, តេន ហេតុនាតិ អត្ថោ។ បុន អនុប្បត្តាតិ ឯត្ថ វិភត្តិ
បរិណាមេត្វា មយាតិ វត្ថុតំ។

ទុតិយមារកថា និដ្ឋិតា។

ភទ្ទវគ្គិយកថា

៣៦. ភទ្ទវគ្គិយាតិ តេ កិវ រាជកុមារា រូបេន ច ចិត្តេន ច ភទ្ទការវគ្គពន្ធន
ច វិចារន្តិ, តស្មា “ភទ្ទវគ្គិយា” តិ វុច្ចន្តិ។ តេន ហិ វោតិ ឯត្ថ វោកាវេ
និចាតមត្ថោ។ ធម្មចក្ខុំ ឧទចាធិតិ កេសញ្ចិ សោតាបត្តិមគ្គោ, កេសញ្ចិ
សកធាតាមិមគ្គោ, កេសញ្ចិ អនាតាមិមគ្គោ ឧទចាធិ។ តយោបិ ហិ ឯតេ មគ្គា
“ធម្មចក្ខុ” តិ វុច្ចន្តិ។ តេ កិវ តុណ្ហិលជាតកេ តីសធុត្តា អហោសុំ, អថ
តុណ្ហិលោវាធំ សុត្វា បញ្ចាសីលានិ វក្ខីសុ; ឥធំ នេសំ បុព្ពកម្មំ។

ភទ្ទវគ្គិយកថា និដ្ឋិតា។

ឧរុវេលចាជិហារិយកថា

៣៧. បមុខោតិ បុព្ពដ្ឋមោ។ ចាមោក្ខោតិ ឧត្តមោ វិសុទ្ធិបញ្ញោ។

៣៨. អនុបហាត្ថាតិ អវិនាសេត្វា។ តេជសា តេជន្តិ អត្តនោ តេជេន នាគស្ស
តេជំ។ បរិយាធិយេយ្យន្តិ អភិកវេយ្យំ, វិនាសេយ្យំ វាតិ។ មក្ខន្តិ កោដំ។ នត្វេវ ច
ខោ អរហាយថា អហន្តិ អត្តានំ “អរហា អហ”ន្តិ មញ្ញមា នោ វេទតិ។

៣៩. នេវញ្ញារាយំ ភគវាតិអាទិកា គាថាយោ បដ្ឋា បក្ខិត្តា។

៤០. វិស្សន្តេយ្យន្តិ សុក្ខាបនត្ថាយ បសារេត្វា ឋបេយ្យន្តិ អត្តោ។ “ភន្តេ
អាហារ ហត្ថ”ន្តិ ឯវំ វេទន្តោ វិយ ឱណតោតិ អាហារហត្តោ។ ឧយ្យោដេត្វាតិ
វិស្សន្តេត្វា។ មន្ទាមុខិយោតិ អគ្គិភាជនាទិ វុច្ឆន្តិ។

៤១. ចិរេបដិកាតិ ចិរកាលតោ បដ្ឋាយ។

៤២. កេសមិស្សន្តិអាទិសុ កេសា ឯវ កេសមិស្សំ។ ឯស នយោ សព្ពត្ថុ។
ខារិកាជន្តិ ខារិកាវោ។

ឧរុវេលចាជិហារិយ កថា និដ្ឋិតា។

ពិម្ពិសារសមាគមកថា

៤៣. លង្កិវនេតិ តាលុយ្យានេ។ សុប្បតិដ្ឋេ ចេតិយេតិ អញ្ញាតវស្មី វេជុក្ខេ;
តស្ស កិរេតំ នាមំ។ ធានសនហុតេហិតិ ឯត្ថ ឯកំ នហុតំ ទសសហស្សានិ។
អជ្ឈកាសីតិ តេសំ កម្ពុជាន្ទេនត្ថំ អភាសិ។

កិសកោវនានោតិ តាបសចរិយាយ កិសសរីរត្ថា “កិសកោ”តិ
លទ្ធនាមាណំ តាបសាណំ ឱវាទកោ អនុសាសកោ សមាណោតិ អត្តោ។ អថ វា
សយំ កិសកោ តាបសោ សមាណោ វេនានោ ច អញ្ញោ ឱវេទន្តោ អនុសាសន្តោតិ បិ
អត្តោ។ កថំ បហ័នន្តិ កេន ការណេន បហ័នំ។ វេទំ វុត្ថំ ហោតិ - “ត្វំ

ឡុវេលវាសិអគ្គិបរិចារកាន់តាបសាន់សយំ ឱវាធាចរិយោ សមាធនោ កី ទិស្វា
បហាសិ, បុច្ឆាមិ តំ ឯតមត្តំ កេន ការណេន តវ អគ្គិហុត្តំ បហីន”ន្តិ។

ទុតិយកាថាយ អយមត្ថោ - ឯតេ រូចាទិកេ កាមេ ឥត្តិយោ ច យញ្ញា
អភិវទន្តិ, ស្វាហំ ឯតំ សព្វម្បី រូចាទិកំ កាមប្បភេទំ ខន្ធបដិសុ មលន្តិញ្ញា
យស្មា ឥមេ យិដ្ឋហុតប្បភេទា យញ្ញា មលមេវ វទន្តិ, តស្មា ន យិដ្ឋេ ន ហុតេ
អវញ្ញី; យិដ្ឋេ វា ហុតេ វា នាភិវមិន្តិ អត្ថោ។

តតិយកាថាយ - អថ កោចរហីតិ អថ កូចរហី។ សេសំ ឧត្តានមេវ។

ចតុត្ថកាថាយ - បទន្តិ និព្វានបទំ។ សន្តសភាវតាយ សន្តំ។ ឧបដិសំ
អភាវេន អនុបដិកំ។ រាគកិញ្ចនាទីនំ អភាវេន អកិញ្ចនំ។ តីសុ ភវេសុ
អលគ្គតាយ យំ កាមភវំ យញ្ញា វទន្តិ, តស្មីម្បី កាមភវេ អសត្តំ។
ជាតិជរាមរណានំ អភាវេន អនញ្ញាភាវី។ អត្តនា ភាវិតេន មគ្គេនេវ
អធិគន្ធាត្ថំ, ន អញ្ញេន កេនចិ អធិគមេតត្ថន្តិ អនញ្ញេនយ្យំ។ យស្មា ព្យាទិសំ
បទមទ្ទសំ, តស្មា ន យិដ្ឋេ ន ហុតេ អវញ្ញី។ តេន កី ទស្សេតិ? យោ អហំ
ទេវមនុស្សលោកសម្បត្តិសាធកេន យិដ្ឋេ ន ហុតេ អវញ្ញី, សោ កី វត្តាមិ
“ឯត្ថ នាម មេ ទេវមនុស្សលោកេ រតោ មនោ”តិ។

៥៦. ឯវំ សព្វលោកេ អនភិវតិភាវំ បកាសេត្វា អថ ខោ អាយស្មា
ឡុវេលកស្សទោ “សាវកោហមស្មី”តិ ឯវំ ភគវតោ សាវកភាវំ បកាសេសិ។
តញ្ច ខោ អាកាសេ វិវិធានិ ចាជិហារិយានិ ទស្សេត្វា។ ធម្មចក្កន្តិ
សោតាបត្តិមគ្គញ្ញាណំ។

៥៧. អស្សាសកាតិ អាសីសនា; បត្តនាតិ អត្ថោ។ ឯសាហំ ភន្តេតិ ឯត្ថ បទ
កិញ្ចាបិ មគ្គប្បដិវេធនេវស្ស សិទ្ធិំ សរណាគមនំ, តត្ថ បទ និច្ឆយគមនមេវ

គតោ, ឥនាទិ វាចាយ អត្តសន្និយ្យាតនំ ករោតិ។ មគ្គវសេនេវាយំ
និយតសរណាតំ បត្តោ, តំ បរេសំ វាចាយ ចាកជំ ករោត្តោ បណ្ឌិតាតគមនញ្ច
គច្ឆន្តោ ឯវំ វេទតិ។

៥៨. សិទ្ធិនិក្ខេបសុវណ្ណាតិ សិទ្ធិសុវណ្ណានិក្ខេប សមាសវណ្ណា។ ទសវាសោតិ
ទសសុ អរិយវាសេសុ វុត្តវាសោ។ ទសធម្មវិទូតិ ទសកម្មបថវិទូ។ ទសភិ
បុបេតោតិ ទសហិ អសេក្ខហិ អន្តេហិ ឧបេតោ។ សព្វធនន្តោតិ សព្វេសុ ទន្តោ;
ភគវតោ ហិ ចក្កអាទិសុ កិញ្ចា អនន្តំ នាម នត្ថិ។

៥៩. ភគវន្តំ ភុត្តាវី ឌីនតបត្តចាលី ឯកមន្តំ និសីទីតិ ភគវន្តំ ភុត្តវន្តំ
បត្តតោ ច អបនីតចាលី សល្លក្ខេត្វា ឯកស្មី បទេសេ និសីទីតិ អត្តោ។
អត្ថិកានន្តិ ពុទ្ធាភិវាទនគមនេន ច ធម្មសវនេន ច អត្ថិកានំ។ អភិក្កមនីយន្តិ
អភិគន្ធី សក្កុណោយ្យំ។ អប្បាកិណ្ណន្តិ អនាកិណ្ណំ។ អប្បសទ្ធីន្តិ វេទនសទ្ធន
អប្បសទ្ធី។ អប្បនិក្ខេបសន្តិ នគរនិក្ខេបសសទ្ធន អប្បនិក្ខេបសំ។ វិជនវាតន្តិ
អនុសញ្ញារណជនស្ស សរីរវាតេន វិវហិតំ។ “វិជនវាទ”ន្តិបិ ចាថោ; អត្តោ
ជនវាទេន វហិតន្តិ អត្តោ។ “វិជនចាត”ន្តិបិ ចាថោ; ជនសញ្ញាវិវហិតន្តិ អត្តោ។
មនុស្សរាហសេយ្យកន្តិ មនុស្សានំ រាហស្សកិរិយដ្ឋានិយំ។ បដិសល្លាទសារុប្បន្តិ
វិវេកានុរូបំ។

វិម្មិសារសមាគមកថា និដ្ឋិតា។

សារិបុត្តមោគ្គល្លាទបព្ពដ្ឋាកថា

៦០. សារិបុត្តមោគ្គល្លាទាតិ សារិបុត្តោ ច មោគ្គល្លានោ ច។ តេហិ កតិកា
កតា ហោតិ “យោ បឋមំ អមតំ អធិគច្ឆតិ, សោ អាហេចេត្ថ”តិ តេ កិរ ឧភោបិ
តិហិកាលេ ឧបតិស្សោ កោលិតោតិ ឯវំ បញ្ញាយមាននាមា

អឡុយស្យសតមាណវកបរិវាវ គិរគ្គសមដ្ឋំ អគម៌សុ។ តត្រ នេសំ មហាជនំ
ទិស្វា ឯតទហោសិ - “អយំ នាម ឯវំ មហាសត្តនិកាយោ អប្បត្ត វស្សសតេ
មរណមុខេ បតិស្សតី” តិ។ អថ ឧកោបិ ឧដ្ឋិតាយ បរិសាយ អញ្ញមញ្ញំ បុច្ឆិត្វា
ឯកជ្ឈាសយា បច្ចុបដ្ឋិតមរណសញ្ញា សម្មន្តយីសុ “សម្ម មរណា សតិ
អមតេនាបិ ភវិតត្ថំ, ហន្ត មយំ អមតំ បរិយេសាមា” តិ អមតបរិយេសនត្ថំ
សញ្ញាយស្ស ធន្ទបរិញ្ញាជកស្ស សន្តិកេ សបរិសា បព្ពជិត្វា កតិចាហោនេវ
តស្ស ញ្ញាណវិសយេ ចារំ គន្ធា អមតំ អបស្សន្តា បុច្ឆិសុ “កី ទុ ខោ, អាចរិយ,
អញ្ញោបេត្ត សារោ អត្ថី” តិ? “នត្តារុសោ, ឯត្តកមេវ ឥទ” តិ ច សុត្វា “តុច្ឆំ ឥទំ
អារុសោ និស្សារំ, យោ ទានិ អម្ពេសុ បឋមំ អមតំ អធិគច្ឆតិ, សោ ឥតវស្ស
អារោចេត្វ” តិ កតិកំ អកំសុ។ តេន វុត្ថំ - “តេហិ កតិកា កតា
ហោតី” តិអាទិ។

ចាសាទិកេន អភិក្កន្តេនាតិអាទីសុ ឥត្តម្ពុតលក្ខណោ ករណាវចនំ
វេទិតត្ថំ។ អត្ថិកេហិ ឧបញ្ញាតំ មគ្គន្តិ ឯតំ អនុពន្ធនស្ស ការណាវចនំ; ឥទញ្ញា
វុត្ថំ ហោតិ - “យំនូនាបំ ឥមំ ភិក្ខុំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធយ្យំ, កស្មា? យស្មា
ឥទំ បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធនំ នាម អត្ថិកេហិ ឧបញ្ញាតំ មគ្គំ ញ្ញាតោ ចេវ
ឧបគតោ ច មគ្គោ” តិ អត្ថោ។ អថ វា អត្ថិកេហិ អម្ពេហិ “មរណា សតិ
អមតេនាបិ ភវិតត្ថំ” តិ ឯវំ កេវលំ អត្ថិតិ ឧបញ្ញាតំ និព្វានំ នាម, តំ មគ្គន្តោ
បរិយេសន្តោតិ ឯវម្យេត្ត អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ។

បិណ្ឌាចាតំ អាទាយ បដិក្កមីតិ សុទិន្ទកណ្ណោ វុត្តប្បការំ អញ្ញាតំ កុដ្ឋមូលំ
ឧបសង្កមិត្វា និសីទិ។ សារិបុត្តោបិ ខោ “អកាលោ ខោ តាវ បញ្ញំ បុច្ឆិតុ” តិ
កាលំ អាគមយមាដោ ឯកមន្តំ បត្វា វត្ថុបដិបត្តិបូរណត្ថំ កតកត្តកិច្ចស្ស
ថេរស្ស អត្តនោ កមណ្ឌលុតោ ឧទកំ ទត្វា ឆោតហត្ថចាទេន ថេរេន សទ្ធិ

បដិសន្ធាវំ កត្វា បញ្ចំ បុច្ឆិ។ តេន វុត្ថំ - “អថ ខោ សារិបុត្តោ
បរិញ្ញាជកោ” តិអាទិ។ ន តាហំ សក្កោមីតិ ន តេ អហំ សក្កោមិ។ ឯត្ថ ច
បដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តោ យេវេន ឯត្ថកំ ន សក្កោតិ។ អថ ខោ ឥមស្ស ធម្មការំ
ឧប្បាទេស្សមីតិ សញ្ញាការេន ពុទ្ធវិសយេ អវិសយការំ គហេត្វា វាមាហា។

យេ ធម្មា ហេតុប្បកវាតិ ហេតុប្បកវា នាម បញ្ចក្ខន្ធា; តេនស្ស ធុក្ខសង្ខំ
នស្សេតិ។ តេសំ ហេតុំ តថាគតោ អាហាតិ តេសំ ហេតុ នាម សមុទយសង្ខំ;
តញ្ច តថាគតោ អាហាតិ នស្សេតិ។ តេសញ្ច យោ និរោធាតិ តេសំ ឧភិន្នម្បិ
សង្ខានំ យោ អប្បវត្តិនិរោធា; តញ្ច តថាគតោ អាហាតិ អត្តោ។ តេនស្ស
និរោធសង្ខំ នស្សេតិ។ មគ្គសង្ខំ បនេត្ថ សរូបតោ អនស្សិតម្បិ នយតោ ធស្សិតំ
ហោតិ, និរោធបិ វុត្ថេ តស្ស សម្មាបកោ មគ្គោ វុត្តោវ ហោតិ។ អថ វា
តេសញ្ច យោ និរោធាតិ ឯត្ថ តេសំ យោ និរោធា ច និរោធិតោ ចាតិ វា
ទ្វេបិ សង្ខានិ ធស្សិតានិ ហោន្តិតិ។ ឥទានិ តមេវត្ថំ បដិចាទេន្តោ អាហា -
“វរំវាទី មហាសមណោ” តិ។

ឯសេវ ធម្មោ យទិ តាវទេវាតិ សចេបិ ឥតោ ឧត្តរំ នត្ថិ, ឯត្ថកមេវ ឥទំ
សោតាបត្តិជលមត្តមេវ បត្តព្វំ, តថាបិ ឯសោ វា ធម្មាតិ អត្តោ។ បច្ចព្យត្ត
បទមសោកន្តិ យំ មយំ បរិយេសមាធាវិចរាម, តំ បទមសោកំ បដិវិទ្ធាត្ថ តុម្ហេ;
បត្តំ តំ តុម្ហេហិតិ អត្តោ។ អទិជ្ជំ អព្ពតីតំ ពហុកេហិ កប្បនហុតេហិតិ អម្ពេហិ
នាម ឥទំ បទំ ពហុកេហិ កប្បនហុតេហិ អទិជ្ជមេវ អព្ពតីតំ; ឥតិ តស្ស
បទស្ស អទិជ្ជការេន ជីយេវត្ថំ អត្តនោ មហាជាជិការំ ជីបេតិ។

៦២. គម្ពីរេ ញ្ញាណវិសយេតិ គម្ពីរេ ចេវ គម្ពីរស្ស ច ញ្ញាណស្ស
វិសយភូតេ។ អនុត្តរេ ឧបដិសន្ធិយេតិ និព្វានេ។ វិមុត្តេតិ តទាវម្ពណាយ
វិមុត្តិយាវិមុត្តេ។ ព្យាកាសីតិ “ឯតំ មេ សាវកយុគំ ភវិស្សតិ អគ្គំ ភទ្ទយុគ” ត្ថិ

វេទន្តោ សាវកោវមិញ្ញាណោ ព្យាកាសិ។ សាវតេសំ អាយស្មន្តានំ ឧបសម្បទា
អហោសីតិ សា ឯហិតិក្ខុបសម្បទាយេវ តេសំ ឧបសម្បទា អហោសិ។ ឯវំ
ឧបសម្បទេសុ ច តេសុ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរោ សត្តហិ ទិវសេហិ អរហត្ថ
បតិដ្ឋិតោ, សាវិបុត្តត្ថេរោ អឡមាសេន។

អតីតេ កិវ អនោមទស្សី នាម ពុទ្ធា លោកេ ឧទចាទិ។ តស្ស សរទោ នាម
តាបសោ សកេ អស្សមេ នាធាបុប្ផហិ មណ្ឌបំ កត្វា បុច្ឆាសនេយេវ ភកវន្តំ
និសីទាបេត្វា ភិក្ខុសង្ឃស្សាបិ តថេវ មណ្ឌបំ កត្វា បុច្ឆាសនានិ បញ្ញាបេត្វា
អគ្គសាវកការំ បត្ថេសិ។ បត្ថយិត្វា ច សិរីវឌ្ឍស្ស នាម សេដ្ឋិនោ បេសេសិ
“មយា អគ្គសាវកដ្ឋានំ បត្តិតំ, តូម្បិ អាគន្ធា ឯកំ ហំនំ បត្ថេហិ” តិ។ សេដ្ឋិ
នីលុប្បលមណ្ឌបំ កត្វា ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ, តត្ថ ភោជេត្វា
ទុតិយសាវកការំ បត្ថេសិ។ តេសុ សរទតាបសោ សាវិបុត្តត្ថេរោ ជាតោ,
សិរីវឌ្ឍោ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរោតិ វេទំ នេសំ បុព្វកម្មំ។

៦៣. អបុត្តកតាយាតិអាទីសុ យេសំ បុត្តា បព្វជន្និ, តេសំ អបុត្តកតាយ។
យាសំ បតិ បព្វជន្និ, តាសំ វេទព្យាយ វិធជាភាវាយ។ ឧភយេនាបិ
កុលុបច្ឆេទាយ។ សញ្ញាយាជីតិ សញ្ញាយស្ស អន្តេវាសិកានិ។ មគធានំ គិរិព្ពជន្និ
មគធានំ ជនបទស្ស គិរិព្ពជំ នគរំ។ មហាវិរាតិ មហាវិរិយវន្តោ។ នយមាធានន្និ
នយមាទេសុ។ ភុម្មត្ថេ សាមិវចនំ, ឧបយោគត្ថេ វា។ កា ឧស្សយាវិជានតន្និ
ធម្មេន នយន្តិតិ ឯវំវិជានន្តានំ កា វស្សា។

សាវិបុត្តមោគ្គល្លានបព្វជ្ជាកថា និដ្ឋិតា។

ឧបជ្ឈាយវត្តកថា

៦៤-៥. អនុបជ្ឈាយកាតិ វដ្តាវដ្តំ ឧបនិជ្ឈាយកេន គរុនាវិវហិតា។
អនាកប្បសម្បជ្ជាតិ ន អាកល្យន សម្បជ្ជា; សមណសារុប្បាចារិវហិតាតិ
អត្ថោ។ ឧបរិកោដនេតិ កោដនស្ស ឧបរិ។ ឧត្តិជ្ជបត្តន្តិ បិណ្ឌាយ ចរណកបត្តំ។
តស្មិញ្ចា មនុស្សា ឧច្ឆិជ្ជសញ្ញានោ, តស្មា ឧត្តិជ្ជបត្តន្តិ វុត្តំ។ អថ វា ឧជ្ជហិតា បត្តំ
ឧបនាមេន្តិ ឯវម្មេត្ត អត្ថោ ទដ្ឋព្រោ។ អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ ឧបជ្ឈាយន្តិ
ឧបជ្ឈាយំ គហេតុំ អនុជាធាមិ អត្ថោ។ បុត្តចិត្តំ ឧបជ្ជបេស្សតិ តិ បុត្តោ មេ
អយន្តិ ឯវំ គេហស្សិតបេមវសេន ចិត្តំ ឧបជ្ជបេស្សតិ។ ឯស នយោ
ទុតិយបទេមិ។ សគារវា សប្បតិស្សាតិ គរុភាវព្រោវ ជេដ្ឋកភាវព្វា
ឧបជ្ជបេត្វា។ សភាគវុត្តិនោតិ សភាគជីវិកា។ សាហូតិ វាតិអាធិនិ បញ្ច បទានិ
ឧបជ្ឈាយភាវសម្បជិច្ឆនវេចនានិ។ កាយេន វិញ្ញាបេតិ ឯវំ សទ្ធិវិហារិកេន
“ឧបជ្ឈាយោ មេ គន្លេ ហោហិ” តិ តិក្ខុត្តំ វុត្ត សចេ ឧបជ្ឈាយោ
“សាហូ” តិ អាធិសុ បញ្ចសុ បទេសុ យស្ស កស្សចិ បទស្ស វសេន កាយេន វា
វាចាយ វា កាយវាចាហិ វា “គហិតោ តយា ឧបជ្ឈាយោ” តិ ឧបជ្ឈាយគ្គហណំ
វិញ្ញាបេតិ, គហិតោ ហោតិ ឧបជ្ឈាយោ។ ឥទមេវ ហិ ឯត្ថ ឧបជ្ឈាយគ្គហណំ,
យទិទំ ឧបជ្ឈាយស្ស ឥមេសុ បញ្ចសុ បទេសុ យស្ស កស្សចិ បទស្ស វាចាយ វា
សាវនំ កាយេន វា អត្ថវិញ្ញាបនន្តិ។ កេចិ បន សាធូតិ សម្បជិច្ឆនំ សន្ទាយ
វទន្តិ។ ន តំ បមាណំ, អាយាចនទានមត្តេន ហិ គហិតោ ហោតិ ឧបជ្ឈាយោ, ន
ឯត្ថ សម្បជិច្ឆនំ អង្គំ។ សទ្ធិវិហារិកេនាបិ ន កេវលំ ឥមិនា មេ បទេន
ឧបជ្ឈាយោ គហិតោតិ ព្រាតុំ វុត្តតិ។ “អដ្ឋតគ្គ ទានិ ថេរោ មយ្ហំ ភារោ, អហម្មិ
ថេរស្ស ភារោ” តិ ឥទម្មិ ព្រាតុំ វុត្តតិ។

៦៦. តត្រាយំ សម្មាវត្តនាតិ យំ វុត្តំ សម្មា វុត្តិតព្ពន្ធិ, តត្រ អយំ
សម្មាវត្តនា។ កាលស្សេវ ឧជ្ឈាយ ឧចាហនា ឱមុញ្ចិតាតិ សចស្ស បច្ចុសកាលេ
ចត្តមនត្ថាយ វា ឆោតចាទបរិហរណត្ថាយ វា បដិមុក្កា ឧចាហនា ចាទគតា

ហោត្តិ, តា កាលស្បែក ឧដ្ឋាយ អបនេត្វា។ ឧត្តកដ្ឋំ ធាតព្វត្ថិ មហន្តំ មជ្ឈិមំ
ឧត្តកត្ថិ តីណិ ឧត្តកដ្ឋានិ ឧបនេត្វា តតោ យំ តីណិ ទិវសានិ គណ្ហាតិ,
ចតុត្ថទិវសតោ បដ្ឋាយ តាទិសមេវ ធាតព្វំ។ សចេ អនិយមំ កត្វា យំ វា តំ វា
គណ្ហាតិ, អថ យាទិសំ លភតិ តាទិសំ ធាតព្វំ។

មុខោទកំ ធាតព្វត្ថិ សីតញ្ច ឧណ្ហញ្ច ឧទកំ ឧបនេត្វា តតោ យំ តីណិ
ទិវសានិ វឌ្ឍញ្ញេតិ, ចតុត្ថទិវសតោ បដ្ឋាយ តាទិសមេវ មុខោទកំ
ធាតព្វំ។ សចេ អនិយមំ កត្វា យំ វា តំ វា គណ្ហាតិ, អថ យាទិសំ លភតិ តាទិសំ
ធាតព្វំ។ សចេ ទុវិធម្មិ វឌ្ឍញ្ញេតិ, ទុវិធម្មិ ឧបនេត្វា ឧទកំ មុខោទកំ ឆ្នា
បេត្វា វច្ឆកុដិតោ បដ្ឋាយ សម្មជ្ជិតព្វំ។ យេវ វច្ឆកុដិ គតេ បរិវេណំ
សម្មជ្ជិតព្វំ; ឯវំ បរិវេណំ អសុញ្ញំ ហោតិ។ យេវ វច្ឆកុដិតោ អនិក្ខន្តេយេវ
អាសនំ បញ្ញាបេតព្វំ។ សរីរកិច្ចំ កត្វា អាគន្ធា តស្មី និសិន្នស្ស “សចេ យាគុ
ហោតី” តិអាទិនា នយេន វុត្តវត្ថំ កាតព្វំ។ ឧក្កាហោតិ កេនចិ កចវរេន
សន្តិណ្ណោ, សចេ បនអញ្ញោ កចវរេន ត្ថិ, ឧទកដុសិតានេវ ហោត្តិ, ហត្ថេនបិ
បមជ្ជិតព្វោ។

សគុណំ កត្វាតិ ទ្វេ បីវរាទិ ឯកតោ កត្វា, តា ឯកតោ កតា ទ្វេបិ
សង្ឃាជិយោ ធាតព្វា។ សព្ពញ្ញា បីវំ សង្ឃាជិតត្ថា “សង្ឃាជី” តិ វុច្ឆតិ។ តេន វុត្ថំ -
“សង្ឃាជិយោ ធាតព្វា” តិ។ ឆាតិទ្វេវ គន្ធា ឆាតាសន្នេតិ ឯត្ថ សចេ ឧបដ្ឋាយំ
និវត្តិត្វា ឱលោកេន្តំ ឯកេន វា ទ្វិហិ វា បទីវតិហារេហិ សម្មាបុណាតិ,
ឯត្តាវតា ឆាតិទ្វេវ ឆាតាសន្នេ គតោ ហោតីតិ វេទិតព្វំ។ បត្តបរិយាបន្នំ
បដិគ្គហេតព្វត្ថិ សចេ ឧបដ្ឋាយេន ភិក្ខាហារេ យាគុយា វា ភត្តេ វា លទ្ធភ បត្តោ
ឧណ្ហោ វា ភារិកោ វា ហោតិ, អត្ថនោ បត្ថំ តស្ស ធាតុ សោ បត្តោ
គហេតព្វោតិ អត្តោ។ ន ឧបដ្ឋាយស្ស ភណាមាណស្ស អន្តរន្តរា កថា

ឡើយតែតណាតិ អន្តរយវេ វា អញ្ញាត្រ វា ភណ្ឌាមាណស្ស អនិដ្ឋិតេ តស្ស វេចនេ
អញ្ញា កថា ន សមុដ្ឋាបេតញ្ញា។ តតោ បដ្ឋាយ ច បន យត្ថ យត្ថ នការេន
បដិសេដោ ករិយតិ, សព្វត្ថ ទុក្ខជាបត្ថិ វេទិតញ្ញា។ អយញ្ញា ខន្ធកធម្មតា។
អាបត្តិសាមញ្ញា ភណ្ឌាមាណាតិ បទសោធម្មទុដ្ឋល្លាធិវសេន អាបត្តិយា
អាសន្នវាចំ ភណ្ឌាមាណោ។ និវាវេតញ្ញាតិ “កី ភន្តេ ឡើយនិសំ ឆាម វុត្ថំ វុត្ថតិ, អាបត្តិ
ន ហោតី” តិ ឯវំ បុច្ឆន្តេន វិយ វាវេតញ្ញោ។ វាវេស្សមីតិ បន កត្វា “មហាល្លក,
មា ឯវំ ភណ្ឌា” តិ ន វុត្ថញ្ញោ។

បឋមតវំ អាគន្ធាតិ សចេ អាសន្នេ គាមោ ហោតិ, វិហារេ វា គិលានោភិត្ត
ហោតិ, គាមតោ បឋមតវំ អាគន្ធាតិ។ សចេ ទូរេ គាមោ ហោតិ, ឧបជ្ឈាយេន
សទ្ធិ អាគន្ធាតិ, តេនេវ សទ្ធិ គាមតោ និក្ខមិត្វា ចីវរេន បត្ថំ វេបេត្វា
អន្តរាមគ្គតោ បឋមតវំ អាគន្ធាតិ។ ឯវំ និវុត្តន្តេន បឋមតវំ អាគន្ធា
អាសនបញ្ញាបនាទិ សព្វំ កិច្ចំ កាតព្វំ។ សិទ្ធិ ហោតីតិ តិទ្ធិ សេនគ្គហិតំ។
ចតុវដ្តុលំ កណ្ណំ ឧស្សវេត្វាតិ កណ្ណំ ចតុវដ្តុលប្បមាណំ អតិរេកំ កត្វា ឯវំ
ចីវរំ សំហារិតព្វំ។ កី ការណា? មា មជ្ឈេ ភន្តោ អហោសីតិ។ សមំ កត្វា
សំហារិតស្ស ហិ មជ្ឈេ ភន្តោ ហោតិ, តតោ និច្ចំ ភិដ្ឋមាណំ ទុព្ពលំ ហោតិ តំ
និវារណាត្ថមេតំ វុត្ថំ។ តស្មា យថា អដ្ឋ ភន្តុដ្ឋានេយេវ សេ ន ភិដ្ឋតិ, តថា ធិវសេ
ធិវសេ ចតុវដ្តុលំ ឧស្សវេត្វា សំហារិតព្វំ។ ឡើយតែ កាយពន្ធនំ កាតព្វន្តិ
កាយពន្ធនំ សំហារិត្វា ចីវរកោគេ បក្ខិមិត្វា វេបេតព្វំ។

សចេ បិណ្ឌាចាតោ ហោតីតិ ឯត្ថ យោ គាមេយេវ វា អន្តរយវេ វា
បដិក្កមនេ វា ភុញ្ញិត្វា អាគន្ធាតិ, បិណ្ឌំ វា ន លភតិ, តស្ស បិណ្ឌាចាតោ ន
ហោតិ, គាមេ អភុត្ថស្ស បន លទ្ធិភិក្ខុស្ស វា ហោតិ; តស្មា “សចេ បិណ្ឌាចាតោ
ហោតី” តិ អាទិ វុត្ថំ។ សចេបិ តស្ស ន ហោតិ, ភុញ្ញិតុកាមោ ច ហោតិ, ឧទកំ

ធនា អត្តនាលទ្ធតោមិ បិណ្ឌាចារោតា ឧបនេតព្ពោ។ ចានីយេន បុច្ឆិតព្ពោតិ
ភុញ្ញមាណោ តិក្ខុត្ថំ “ចានីយំ ភន្តេ អាហារិយតូ” តិ ចានីយេន បុច្ឆិតព្ពោ។ សចេ
កាលោ អត្ថិ, ឧបជ្ឈាយេ ភុត្ថេ សយំ ភុញ្ញិតត្ថំ។ សចេ ឧបកដ្ឋោ កាលោ,
ចានីយំ ឧបជ្ឈាយស្ស សន្តិកេ វេបេត្វា សយម្បិ ភុញ្ញិតត្ថំ។

អនន្តរហិតាយាតិ តដ្ឋិកធម្មខណ្ឌាទីសុ យេន កេនចិ អនត្តតាយ
បំសុសក្ខរមិស្សាយ ភូមិយា បត្តោ ន វេបេតព្ពោតិ អត្តោ។ សចេ បន
កាឡវណ្ណាកតា វា សុធាពន្ធា វា ហោតិ និរជមត្តិកា, តថាវចាយ ភូមិយា
វេបេត្ថំ វដ្ឋតិ។ ឆោតវាលិកាយមិ វេបេត្ថំ វដ្ឋតិ។ បំសុរជសក្ខរាទីសុ ន វដ្ឋតិ។
តត្រ បន បណ្ណំ វា អាធារកំ វា វេបេត្វា តត្រ និក្ខិបិតព្ពោ។ ចារតោ អន្តំ ឱរតោ
ភោគន្តិ ឥទំ ចីវរវំសាទីនំ ហេដ្ឋា ហត្ថំ បវេសេត្វា អភិមុខេន ហត្ថេន សណ្ឌិកំ
និក្ខិបនត្ថំ វុត្ថំ។ អន្តេ បន គហេត្វា ភោគេន ចីវរវំសាទីនំ ឧបរិ និក្ខិបន្តស្ស
ភិក្ខិយំ ភោគោ បដិហញ្ញតិ, តស្មា តថា ន កាតត្ថំ។

ចុណ្ណំ សន្នេតព្ពន្ធិ ឆានចុណ្ណំ ឧទកេន តេមេត្វា បិណ្ឌិ កាតព្ពោ។ ឯកមន្តំ
និក្ខិបិតព្ពន្ធិ ឯកស្មី និទ្ធុមេ វាធនេ វេបេតត្ថំ។ ជន្លាយវេ បរិកម្មំ នាម
អដ្ឋារមត្តិកឧណ្ណោទកធានាទិកំ សត្ថំ កិច្ចំ។ ឧទកេបិ បរិកម្មន្តិ
អដ្ឋបច្ឆន្តយំសនាទិកំ សត្ថំ កិច្ចំ។ ចានីយេន បុច្ឆិតព្ពោតិ ជន្លាយវេ
ឧណ្ណាសន្តាបេន បិចាសា ហោតិ, តស្មា បុច្ឆិតព្ពោ។

សចេ ឧស្សហតីតិ សចេ បហោតិ; ន កេនចិ គេលញ្ញេន អភិភូតោ ហោតិ;
អភិលាធនេ ហិ សទ្ធិវិហារិកេន សដ្ឋិវស្សេនាមិ សត្ថំ ឧបជ្ឈាយវត្ថំ កាតត្ថំ,
អនាទវេន អករោន្តស្ស វត្ថុភេទេ ទុក្ខដំ។ នការបដិសំយុត្តេសុ បន បទេសុ
គិលានស្សបិ បដិក្ខិត្តកិរិយំ ករោន្តស្ស ទុក្ខដមេវ។ អប្បដិយំសន្តេនាតិ
ភូមិយំ អប្បដិយំសន្តេន។ កវាជបិដ្ឋន្តិ កវាជព្វា បិដ្ឋសង្ឃាតព្វា អច្ចុបន្តេន។

សន្តានកន្លិយំ កិញ្ចិ កំដកុលាវកមក្កដកសុត្តានិ។ ឧល្លោកា បឋមំ
ឌុហារេតព្ពន្ធិ ឧល្លោកតោ បឋមំ ឧល្លោកំ អាទិកត្វា អវហិរតព្ពន្ធិ អត្ថោ។
អាលោកសន្ធិកណ្ណភាគាតិ អាលោកសន្ធិភាគា ច កណ្ណភាគា ច
អន្តរពាហិរវាតចានកវាដកានិ ច គព្ពស្ស ច ចត្តារោ កោណា បមជ្ជិតព្ពាតិ
អត្ថោ។

យថាបញ្ញត្តំ បញ្ញាបេតព្ពន្ធិ យថា បឋមំ បញ្ញត្តំ អហោសិ, តថេវ
បញ្ញាបេតព្ពន្ធិ។ ឯតទត្ថមេវ ហិ យថាបញ្ញត្តំ សល្លកេត្វា និហិរត្វា ឯកមន្តំ
និក្ខិបិតព្ពន្ធិ បុរិមវត្តំ បញ្ញត្តំ។ សចេ បន បឋមំ អជានន្តេន កេនចិ បញ្ញត្តំ
អហោសិ, សមន្តតោ ភិក្ខុ ទុដ្ឋុលមត្តេន វា ភិវដ្ឋុលមត្តេន វា មោចេត្វា
បញ្ញាបេតព្ពន្ធិ។ ឥទញ្ចិ បញ្ញាបនវត្តំ។ សចេ កដសារកោ ហោតិ អតិមហន្តោ ច,
និដ្ឋិត្វា កោដិ និវត្តេត្វា ពន្ធិត្វា បញ្ញាបេតព្ពន្ធិ។ សចេ កោដិ និវត្តេត្វា ពន្ធិតុំ ន
ជាតាតិ, ន និដ្ឋិតព្ពន្ធិ។ បុរត្ថិមា វាតចានា ចកេតព្ពាតិ បុរត្ថិមាយ វាតចានា
ចកេតព្ពន្ធិ។ ឯវំ សេសាបិ វាតចានា ចកេតព្ពន្ធិ។

វុបកាសេតព្ពន្ធិ អញ្ញត្ត នេតព្ពន្ធិ។ វុបកាសាបេតព្ពន្ធិ អញ្ញោ ភិក្ខុ
វត្តព្ពន្ធិ “ថេវំ គហេត្វា អញ្ញត្ត គន្ធា” តិ វិវេចេតព្ពន្ធិ វិស្សជ្ជាបេតព្ពន្ធិ។
វិវេចាបេតព្ពន្ធិ អញ្ញោ វត្តព្ពន្ធិ “ថេវំ ទិដ្ឋិតតំ វិស្សជ្ជាបេហិ” តិ។ ឧស្សុក្កំ
កាតព្ពន្ធិ បរិវាសទានត្ថំ សោ សោ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា យាចិតព្ពន្ធិ។ សចេ អត្តនា
បដិពលោ ហោតិ, អត្តនាវ ធាតព្ពន្ធិ។ នោ ចេ បដិពលោ ហោតិ, អញ្ញេន
ធាបេតព្ពន្ធិ។ កិណ្ឌិ ទុខោតិ កេន ទុខោ ឧចាយេន។ ឯស នយោ សព្ពត្ត។
លហុកាយ វា បរិណាមេយ្យាតិ ឧកេបនិយំ អកត្វា តន្តនិយំ វា និយស្សំ វា
ករេយ្យាតិ អត្ថោ។ តេន ហិ “ឧបជ្ឈាយស្ស ឧកេបនិយកម្មំ កត្តកាមោ
សង្ខេ” តិ ព្រាត្វា ឯកមេកំ ភិក្ខុ ឧបសង្កមិត្វា “មា ភន្តេ អម្ពាភំ ឧបជ្ឈាយស្ស

កម្ពុំ កវីត្ថា" តិ យាចិត្តញា។ សេច ករោន្តិយេវ, "តជ្ជនីយំ វា និយស្សំ វា
ករោថា" តិ យាចិត្តញា។ សេច ករោន្តិយេវ, អថ ឧបជ្ឈាយោ "សម្មាវត្ថុថ
ភន្តេ" តិ យាចិត្តញា។ ឥតិ តំ សម្មាវត្ថាបេត្វា "បដិប្បស្សម្ពេថ ភន្តេ កម្ម" ន្តិ
ភិក្ខុ យាចិត្តញា។

សម្មវិវត្តកំ សម្មវិវត្តកន្តិ សម្មវិវត្តត្វា សម្មវិវត្តត្វា។ ន ច អច្ឆិន្ទ
ថេវេ បក្កមិត្តន្តិ យទិ អប្បមត្តកម្មិ វជនំ គឡតិ, ន តាវ បក្កមិត្តំ។ ន
ឧបជ្ឈាយំ អនាបុច្ឆា ឯកច្ចស្ស បត្តោ ធាតញ្ចោតិ អាទិ សព្វំ ឧបជ្ឈាយស្ស
វិសភាគបុគ្គលវសេន កថិតំ។ ន ឧបជ្ឈាយំ អនាបុច្ឆា កាមោ បរិសិតញ្ចោតិ
បិណ្ឌាយ វា អញ្ជោន វា ករណីយេន បរិសិតុកាមេន អាបុច្ឆិត្វាវ បរិសិតញ្ចោ។
សេច ឧបជ្ឈាយោ កាលស្សេវ វុដ្ឋាយ ទូរំ ភិក្ខុចារំ គន្តកាមោ ហោតិ, "ឧហរា
បិណ្ឌាយ បរិសន្ត" តិ វត្វា គន្តព្គំ។ អវត្វា គតេ បរិវេណំ គន្តា ឧបជ្ឈាយំ
អបស្សន្តេន កាមំ បរិសិតុំ វុដ្ឋតិ។ សេច កាមំ បរិសន្តោបិ បស្សតិ, ទិដ្ឋជ្ជានតោ
បដ្ឋាយ អាបុច្ឆិតុយេវ វុដ្ឋតិ។

ន សុសានំ គន្តព្គន្តិ វាសត្ថាយ វា ទស្សនត្ថាយ វា ន គន្តព្គំ។ ន ទិសា
បក្កមិត្តញាតិ ឯត្ថ បក្កមិត្តុកាមេន កម្ពំ អាចិត្តិត្វា យាវតតិយំ យាចិត្តញា។
សេច អនុជាធាតិ, សាធុ; នោ ថេ អនុជាធាតិ, តំ និស្សាយ វសតោ ចស្ស
ឧទ្ទេសោ វា បរិបុច្ឆា វា កម្មជ្ជានំ វា ន សម្មវុដ្ឋតិ, ឧបជ្ឈាយោ ពាលោ ហោតិ
អព្យត្តោ, កេវលំ អត្តនោ សន្តិកេ វសាបេតុកាមតាយ ឯវ គន្តំ ន ទេតិ,
ឯវុបេ និវារេន្តេបិ គន្តំ វុដ្ឋតិ។ វុដ្ឋានមស្ស អាគមេតព្គន្តិ គេលញ្ញាតោ វុដ្ឋានំ
អស្ស អាគមេតព្គំ; ន កត្តចិ គន្តព្គំ។ សេច អញ្ជោ ភិក្ខុ ឧបជ្ឈាកោ អត្តិ, ភេសជ្ជំ
បរិយេសិត្វា តស្ស ហត្ថេ ទត្វា "ភន្តេ អយំ ឧបជ្ឈហិស្សតី" តិ វត្វា គន្តព្គំ។

ឧបជ្ឈាយវត្តកថា និដ្ឋិតា។

សន្ធិវិហារិកវត្តកថា

២៧. ឧបជ្ឈាយន សន្ធិវិហារិកម្ចី សម្មាវត្តនាយំ - សង្កហោតញ្ចោ
អនុគ្គហោតញ្ចោតិ ឧទ្ទេសាទីហិស្ស សង្កហោ ច អនុគ្គហោ ច កត្តញ្ចោ។ តត្ថ
ឧទ្ទេសោតិ ចាឡិវាចនំ។ បរិបុច្ឆាតិ ចាឡិយា អត្តវណ្ណោនា។ ឡិវាទោតិ
អនោតិណ្ណោ វត្ថុស្មី “ឥទំ ករោហិ, ឥទំ មា ករិត្តា” តិ វាចនំ។ អនុសាសនីតិ
ឡិតិណ្ណោ វត្ថុស្មី។ អបិ ច ឡិតិណ្ណោ វា អនោតិណ្ណោ វា បឋមំ វាចនំ ឡិវាទោ; បុនប្បនំ
វាចនំ អនុសាសនីតិ។ សចេ ឧបជ្ឈាយស្ស បត្តោ ហោតីតិ សចេ អតិរេកបត្តោ
ហោតិ។ ឯស នយោ សព្ពត្ថ។ បរិក្ខារោតិ អញ្ញោបិ សមណបរិក្ខារោ។ ឥធ
ឧស្សក្កំ នាម ធម្មិកេន នយេន ឧប្បជ្ឈមានឧចាយបរិយេសនំ។ ឥតោ បរិ
ទន្តកជ្ជនានំ អាទី កត្វា អាចមនកុម្មិយា ឧទកាសិញ្ញនបរិយោសានំ វត្ថុ
គិលានស្សវ សន្ធិវិហារិកស្ស កាតព្វំ។ អនភិវត្តិវបកាសនាទិ បន
អគិលានស្សបិ កត្តត្ថមេវ។ បីវំ វជន្តោនាតិ “ឯវំ វជេយ្យាសី” តិ ឧបជ្ឈាយតោ
ឧចាយំ សុត្វា វជន្តេន។ សេសំ វត្ថុនយេនេវ វេទិតព្វំ។

សន្ធិវិហារិកវត្តកថា និដ្ឋិតា។

នសម្មាវត្តនាទិកថា

២៨. ន សម្មាវត្តន្តិ យថាបញ្ញត្តំ ឧបជ្ឈាយវត្តំ ន បូរេន្តិ។ យោ ន សម្មា
វត្តេយ្យាតិ យោ យថាបញ្ញត្តំ វត្តំ ន បូរេយ្យ; សោ ឧក្កជំ អាបជ្ជតីតិ អត្តោ។
បណាមេតញ្ចោតិ អបសាទេតញ្ចោ។ ន អធិមត្តំ បេមំ ហោតីតិ ឧបជ្ឈាយម្ហិ
អធិមត្តំ គេហស្សិតបេមំ ន ហោតិ។ នាធិមត្តា ភាវនា ហោតីតិ អធិមត្តា
មេត្តាភាវនា ន ហោតិ; វត្ថុបដិបក្ខនយេន សុក្កបក្ខោ វេទិតញ្ចោ។ អលំ
បណាមេតុន្តិ យុត្តោ បណាមេតុ។

អប្បណាមេន្តោ ឧបជ្ឈាយោ សាតិសារោ ហោតីតិ សនោសោ ហោតិ,
អាបត្តិ អាបដ្ឋតិ; តស្មា ន សម្មា វត្ថុន្តោ បណាមេតញ្ជោវ។ ន សម្មាវត្ថុនាយ ច
យាវ ចីវរជនំ តាវ វត្ថុ អករិយមាណេ ឧបជ្ឈាយស្ស បរិហានិ ហោតិ។ តស្មា
តំ អករោន្តស្ស និស្សយមុត្តកស្សបិ អមុត្តកស្សបិ អាបត្តិយេវ។ ឯកច្ឆស្ស
បត្តនាណតោ បជ្ឈាយ អមុត្តកនិស្សយស្សេវ អាបត្តិ។

សទ្ធិវិហារិកា សម្មា វត្ថុន្តិ, ឧបជ្ឈាយោ សម្មា ន វត្ថុតិ, ឧបជ្ឈាយស្ស
អាបត្តិ។ ឧបជ្ឈាយោ សម្មា វត្ថុតិ, សទ្ធិវិហារិកា សម្មា ន វត្ថុន្តិ, តេសំ អាបត្តិ។
ឧបជ្ឈាយេ វត្ថំ សាទិយន្តេ សទ្ធិវិហារិកា ពហុកាបិ ហោន្តិ, សព្វេសំ អាបត្តិ។
សចេ ឧបជ្ឈាយោ “មយ្ហំ ឧបជ្ឈាកោ អត្ថិ, តុម្ហេ អត្ថនោ
សជ្ឈាយមនសិកាវាទីសុ យោគំ ករោថា” តិ វេទតិ, សទ្ធិវិហារិកានំ អនាបត្តិ។
សចេ ឧបជ្ឈាយោ សាទិយនំ វា អសាទិយនំ វា ន ជាតាតិ, ពាលោ ហោតិ,
សទ្ធិវិហារិកា ពហុកា។ តេសុ ឯកោ វត្ថុសម្មន្នោ ភិក្ខុ “ឧបជ្ឈាយស្ស កិច្ចំ
អហំ ករិស្សមិ, តុម្ហេ អប្បោស្សក្កាវិហរថា” តិ ឯវព្វោ អត្ថនោ ភាវំ កត្វា
ឥតវេ វិស្សន្នេតិ, តស្ស ភាវករណតោ បជ្ឈាយ តេសំ អនាបត្តិ។

នសម្មាវត្ថុនាទិកថា និដ្ឋិតា។

រាជព្រាហ្មណាវត្ថុកថា

៦៩. រាជព្រាហ្មណាវត្ថុស្មី - កិញ្ចាបិ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវតា
ពារាណសិយំ តីហិ សរណាគមនេហិ អនុញ្ញាតំ បព្ពដ្ឋព្វោវ ឧបសម្មទព្វា
ជាតាតិ, ភគវា បន តំ លហុកំ ឧបសម្មទំ បដិក្ខិបិត្វា ញត្តិចតុត្ថកម្មេន គរុកំ
កត្វា ឧបសម្មទំ អនុញ្ញាតុកាមោ។ អថស្ស ថេរោ អជ្ឈាសយំ វិទិត្វា “កថាបំ

ភន្តេ តំ ព្រាហ្មណំ បញ្ចាដេមិ ឧបសម្មាទេមី” តិ អាហា។ ពុទ្ធានញ្ញំ បរិសា
អដ្ឋាសយ កុសលា ហោត្តិ, អយញ្ច ពុទ្ធបរិសាយ អត្ថោ។

ព្យត្តេន ភិក្ខុនា បដិពាលេនាតិ ឯត្ថ ព្យត្តោ នាម យស្ស សាដ្ឋកេនំ
វិនយបិដកំ វាចុក្កតំ បវត្ថតិ, តស្មី អសតិ យស្ស អន្តមសោ ឥទំ
ព្យត្តិចតុត្ថកម្មវាចាមត្តម្យិ សុត្តហិតំ ហោតិ, វាចុក្កតំ បវត្ថតិ, អយម្យិ ឥមស្មី
អត្ថ ព្យត្តោ។ យោ បន កាសសោសសេម្ពាទិនា វា គេលញ្ឆោន ឌីដ្ឋនន្តជ្ជីវាទីនំ វា
អសម្បត្តិយា បរិយត្តិយំ វា អកតបរិចយត្តា ន សក្កោតិ បរិមណ្ឌលេហិ
បទព្យញ្ញនេហិ កម្មវាចំ សាវេតុំ, ព្យញ្ញនំ វា បទំ វា ហាបេតិ, អញ្ញថា វា វត្ថុពុំ
អញ្ញថា វា វេទិតិ, អយំ អប្បដិពាលោ។ តត្ថិបរិភោ ឥមស្មី អត្ថ “បដិពាលោ” តិ
វេទិតញ្ឆោ។ សង្ឃោ ញាបេតញ្ឆោតិ សង្ឃោ ជាតាបេតញ្ឆោ។ តតោ បរំ យំ សង្ឃោ
ជាតាបេតញ្ឆោ, តំ ទស្សេតុំ “សុណាតុ មេ ភន្តេ” តិ អាទិមាហា។

៧០. ឧបសម្មន្នសមនន្តរាតិ ឧបសម្មន្នោ ហុត្វា សមនន្តរា។ អនាចារំ
អាចរតីតិ បណ្ណាត្តិវីតិក្កមំ ករោតិ។ ឧល្លម្បតុ មន្តិ ឧទ្ធវតុ មំ, អកុសលា
វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋបេតុ; សាមណោភាវា វា ឧទ្ធវិត្វា ភិក្ខុភាវេ
បតិដ្ឋាបេត្វតិ។ អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ អនុទ្ធិយំ បដិច្ច; មយិ អនុកម្មំ កត្វាតិ
អត្ថោ។

៧១. អដ្ឋិតា ហោតិ តិ និច្ចប្បវត្តិនិ ហោតិ។ ចត្តារោ និស្សយេតិ ចត្តារោ
បច្ចយេ។ យស្មា ចត្តារោ បច្ចយេ និស្សយ អត្តភារោ បវត្ថតិ, តស្មា តេ
និស្សយាតិ វុច្ឆន្តិ។

រាជព្រាហ្មណាវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

អាចរិយវត្ថុកថា

៧៥. កិច្ចាយំ ភិក្ខុ ហោតីតិ កី តេ អយំ ភិក្ខុ ហោតិ។ អញ្ជេហិ ឡីវទិយោ
អនុសាសិយោតិ អញ្ជេហិ ឡីវទិតញោ ចេវ អនុសាសិតញោ ច។ ពាហុល្លាយ
អាវត្តោ យទិទំ គណពន្ធកន្តិ គណពន្ធលោ ឯតស្ស ពាហុល្លស្ស អត្ថីតិ
គណពន្ធកំ, ពាហុល្លំ។ យំ ឥទំ គណពន្ធកំ នាម ពាហុល្លំ, តទត្ថាយ អតិលហំ
តុំ អាបន្នោតិ វុត្តំ ហោតិ។

៧៦. អព្យត្តាតិ បញ្ញាវេយ្យត្តិយេន វិវហិតា។ អញ្ញត្តរោបិ
អញ្ញតិត្តិយបុញ្ញោតិ បស្សរោ បរិញ្ញាជកោ។ សោ កិវ “ធម្មំ បេនេស្សមី”តិ
ឧទាយិត្តេស្ស សន្តិកេ បព្ពជិត្វា តេន សហធម្មិកំ វុច្ចមានោ តស្ស វាទំ
អាហេបេសិ។ អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ ព្យត្តេន ភិក្ខុនាតិអាទិម្ហិ ព្យត្តោ បុព្វេ
ភិក្ខុនោវាទកវណ្ណោនាយំ វុត្តលក្ខណោយេវ។ យោ បន អន្តេវាសិនោ វា
សទ្ធិវិហារិកស្ស វា គិលានស្ស សក្កោតិ ឧបជ្ជានាទិនិ កាតុំ, អយំ ឥធ
បដិពាលោតិ អធិប្បតោ។ វុត្តម្បិ ចេតំ -

“បញ្ចាហុចាលិ, អង្កេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា ឧបសម្មាទេតព្ពំ,
និស្សយោ ធាតញោ, សាមណោរោ ឧបជ្ជាបេតញោ។ កតមេហិ បញ្ចាហិ?
បដិពាលោ ហោតិ អន្តេវាសី វា សទ្ធិវិហារី វា គិលានំ ឧបជ្ជាតុំ វា
ឧបជ្ជាបេតុំ វា, អនភិវតំ វុបកាសេតុំ វា វុបកាសាបេតុំ វា, ឧប្បន្នំ កុក្កច្ឆំ
ធម្មតោវិនោទេតុំ, អភិធម្មេវិនេតុំ, អភិវិនយេវិនេតុ”ន្តិ (បរិ. ៤០៨)។

៧៧. បក្ខសង្ក្ខន្តេស្វតិ តិត្តិយបក្ខសង្ក្ខន្តេសុ។ អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ អាចរិយន្តិ
អាចារសមាចារសិក្ខាបនកំ អាចរិយំ អនុជាធាមិ។ អាចរិយោ ភិក្ខុវេ
អន្តេវាសិកម្ហីតិអាទិ សព្វំ “ឧបជ្ឈាយោ ភិក្ខុវេ សទ្ធិវិហារិកម្ហី”តិអាទិនា
នយេន វុត្តវសេនេវ វេទិតព្ពំ។ នាមមត្តមេវ ហិ ឯត្ថ នាទំ។

អាចរិយវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

បណាមនាមនាកថា

៨០. អន្លោវាសិកា អាចរិយេសុ ន សម្មាវត្ថុន្តីតិ ឯត្ថ បន យំ បុព្វេ

“នសម្មាវត្ថុនាយ ច យាវ ចីវរវជនំ, តាវ វត្ថុ អករិយមាណេ ឧបជ្ឈាយស្ស
បរិហានិ ហោតិ, តស្មា តំ អករោន្តស្ស និស្សយមុត្តកស្សាបិ អមុត្តកស្សាបិ
អាបត្តិយេវា”តិ ច, “ឯកច្ចស្ស បត្តទានតោ បជ្ឈាយ អមុត្តកនិស្សយស្សេវ
អាបត្តិ”តិ ច លក្ខណំ វុត្ថំ, ន តេនេវ លក្ខណោន និស្សយន្តោវាសិកស្ស អាបត្តិ
វេទិតញ្ច។ និស្សយន្តោវាសិកេន ហិ យាវ អាចរិយំ និស្សយ វសតិ, តាវ សព្វំ
អាចរិយវត្ថុ កាតព្វំ។ បព្ពដ្ឋាឧបសម្មទាធម្មន្តោវាសិកេហិ បន
និស្សយមុត្តកេហិបិ អាទិតោ បជ្ឈាយ យាវ ចីវរវជនំ, តាវ វត្ថុ កាតព្វំ;
អនាបុច្ឆិតា បត្តទានាទិម្ហំ បន ឯតេសំ អនាបត្តិ។ ឯតេសុ ច បព្ពដ្ឋន្តោវាសិកោ
ច ឧបសម្មទន្តោវាសិកោ ច អាចរិយស្ស យាវជីវំ ភារោ។ និស្សយន្តោវាសិកោ ច
ធម្មន្តោវាសិកោ ច យាវ សមីបេ វសន្តិ, តាវនេវ។ តស្មា អាចរិយេនាបិ តេសុ
សម្មាវត្ថុតព្វំ។ អាចរិយន្តោវាសិកេសុ ហិ យោ យោ ន សម្មាវត្ថុតិ, តស្ស តស្ស
អាបត្តិ។

បណាមនាមនាកថា និដ្ឋិតា។

និស្សយបដិប្បស្សន្តិកថា

៨៣. ឧបជ្ឈាយម្ហា និស្សយបដិប្បស្សន្តិសុ - ឧបជ្ឈាយោ បក្កន្តោ

វាតិអាទិសុ អយំ វិនិច្ឆយោ - បក្កន្តោតិ តម្ហា អាវាសាវិប្បវសិតុកាមោ
បក្កន្តោទិសំ គតោ។ ឯវំ គតេ ច បន តស្មី សចេ វិហារេ និស្សយនាយកោ
អត្ថិ, យស្ស សន្តិកេ អញ្ញាទាបិ និស្សយោ វា គហិតបុព្វេ ហោតិ, យោ វា

ឯកសម្ភោគបរិភោគា, តស្សុ សន្តិកេ និស្សយោ គហេតញ្ចោ, ឯកទិវសម្បិ
បរិហារោ នត្ថិ។ សចេ តាធិសោ នត្ថិ, អញ្ញោលង្គិ បេសលោ អត្ថិ, តស្ស
លង្គិបេសលភាវំ ជានន្តេន តទហោវំ និស្សយោ យាចិតញ្ចោ។ សចេ ទេតិ, ឥច្ឆេតំ
កុសលំ។ អថ បន “តុម្ហាកំ ឧបជ្ឈាយោលហំ អាគមិស្សតិ” តិ បុច្ឆតិ,
ឧបជ្ឈាយេន ច តថាវុត្ថំ, “អាម, ភន្តេ” តិ វុត្ថព្វំ។ សចេ វទតិ “តេន ហិ
ឧបជ្ឈាយស្ស អាគមនំ អាគមេថា” តិ វុច្ឆតិ។ អថ បនស្ស បកតិយា
បេសលភាវំ ន ជាធាតិ, ចត្តារិ បញ្ចា ទិវសានិ តស្ស ភិក្ខុនោ សភាគតំ
ឌីលោកេត្វា ឌីកាសំ ការេត្វា និស្សយោ គហេតញ្ចោ។

សចេ បនវិហារេ និស្សយធាយកោ នត្ថិ, ឧបជ្ឈាយោ ច “អហំ
កតិចាហេន អាគមិស្សមិ, មា ឧក្កណ្ឌិត្តា” តិ វត្វា គតោ, យាវ អាគមនា
បរិហារោលព្ពតិ។ អថាបិ នំ តត្ថ មនុស្សា បរិច្ឆិទ្ធកាលតោ ឧត្តរិបិ បញ្ចា វា ទស
វា ទិវសានិ វាសេន្តិយេវ, តេនវិហារំ បវត្ថិ បេសេតញ្ចា “ធមារា មា ឧក្កណ្ឌិត្ត,
អហំ អសុកទិវសំ នាម អាគមិស្សមិ” តិ។ ឯវម្បិ បរិហារោលព្ពតិ។ អថ
អាគច្ឆតោ អន្តរាមគ្គេ នទីបូរេន វា ចោរាធិហិ វា ឧបទ្ធកោ ហោតិ, ថេរោ
ឧទកោសក្កនំ វា អាគមេតិ, សហាយេ វា បរិយេសតិ, តញ្ចោ បវត្ថិ ធមារា
សុណាន្តិ, យាវ អាគមនា បរិហារោលព្ពតិ។ សចេ បន សោ “ឥដេវាហំ
វសិស្សមិ” តិ បហិណាតិ, បរិហារោ នត្ថិ។ យត្ថ និស្សយោលព្ពតិ, តត្ថ គន្ធព្វំ។

វិព្ពន្តេ បន កាលម្ពតេ បក្ខសម្ពន្ធព្វំ វា ឯកទិវសម្បិ បរិហារោ នត្ថិ។ យត្ថ
និស្សយោលព្ពតិ, តត្ថ គន្ធព្វំ។ អាណត្ថិ តិ បន និស្សយបណាមនាវុច្ឆតិ។
តស្មា “បណាមេមិ ត” ត្ថិ វា “មា ឥដ បដិក្កមិ” តិ វា “និហារ តេ បត្តចីវរ” ត្ថិ វា
“នាហំ តយា ឧបជ្ឈាតញ្ចោ” តិ វា តិ ឥមិនា ចាឡិនយេន “មា មំ កាមប្បវេសនំ

អាបុច្ឆី”តិអាទិនា ចាឡិមុត្តកនយេន វា យោ និស្សយបណាមនាយ
បណាមិតោ ហោតិ, តេន ឧបជ្ឈាយោ ខមាបេតត្តោ។

សេច អាទិតោវ ន ខមតិ, ធន្តាកម្មំ អាហរិត្វា តិក្ខុត្ថំ តាវ សយមេវ
ខមាបេតត្តោ។ នោ ច ខមតិ, តស្មី វិហារេ មហាថេវ គហេត្វា ខមាបេតត្តោ។
នោ ច ខមតិ, សាមន្តវិហារេ ភិក្ខុ គហេត្វា ខមាបេតត្តោ។ សេច ឯវម្បី ន
ខមតិ, អញ្ញត្ថ គន្ធា ឧបជ្ឈាយស្ស សភាគានំ សន្និកេ វសិតត្ថំ “អប្បេវ នាម
សភាគានំ មេ សន្និកេ វសិតីតិ ញាត្វាបិ ខមេយ្យា”តិ។ សេច ឯវម្បី ន ខមតិ,
តត្រេវ វសិតត្ថំ។ តត្រ ច ទុត្តិក្ខាធិនោសេន ន សក្កា ហោតិ វសិតុំ, តំយេវ
វិហារំ អាគន្ធា អញ្ញស្ស សន្និកេ និស្សយំ គហេត្វា វសិតុំ វដ្តតិ។
អយមាណត្ថិយំ វិនិច្ឆយោ។

អាចរិយម្ហា និស្សយបជិប្បស្សន្ធិសុ អាចរិយោ បក្កន្តោ វា ហោតីតិ ឯត្ថ
កោចិ អាចរិយោ អាបុច្ឆិត្វា បក្កមតិ, កោចិ អនាបុច្ឆិត្វា។ អន្តេវាសិកោបិ
ឯវមេវ។ តត្រ សេច អន្តេវាសិកោ អាចរិយំ អាបុច្ឆតិ “អសុកំ នាម ភន្តេ ហំ
គន្ធា ឥច្ឆាមិ កេនចិទេវ ករណីយេនា”តិ, អាចរិយេន ច “កតា គមិស្សសី”តិ
វុត្តោ “សាយន្តេ វា វត្ថី វា ឧដ្ឋហិត្វា គមិស្សមី”តិ វទតិ, អាចរិយោបិ “សាធ្វ”តិ
សម្បជិច្ឆតិ, តផ្ចណញ្ញោវ និស្សយោ បជិប្បស្សម្ហតិ។

សេច បន “ភន្តេ អសុកំ នាម ហំ គន្ធា កាមាម្ហី”តិ វុត្តោ អាចរិយោ
“អសុកស្មី នាម កាមេ បិណ្ឌរាយ ចរិត្វា បច្ឆា ជានិស្សសី”តិ វទតិ, សោ ច
“សាធ្វ”តិ សម្បជិច្ឆតិ, តតោ ច គតោ, សុគតោ។ សេច បន ន គច្ឆតិ,
និស្សយោ ន បជិប្បស្សម្ហតិ។ អថាបិ “គច្ឆាមី”តិ វុត្តោ អាចរិយេន “មា តាវ គច្ឆ,
វត្ថី មន្តេត្វា ជានិស្សមា”តិ វុត្តោ មន្តេត្វា គច្ឆតិ, សុគតោ។ នោ ច គច្ឆតិ,
និស្សយោ ន បជិប្បស្សម្ហតិ។ អាចរិយំ អនាបុច្ឆា បក្កមន្តស្ស បន

ឧបចារសីមាតិក្កមេ និស្សយោ បដិប្បស្សម្ពុតិ។ អន្តោឧបចារសីមតោ
បដិនិវត្តន្តស្ស ន បដិប្បស្សម្ពុតិ។

សេច បន អាចរិយោ អន្តោវាសិកំ អាបុច្ឆតិ “អាវុសោ អសុកំ នាម ហំនំ
គមិស្សមី”តិ, អន្តោវាសិកេន ច “កធា”តិ វុត្ត “សាយន្តោ វា វត្តិភាគេ វា”តិ
វេទតិ, អន្តោវាសិកោបិ “សាធ្វ”តិ សម្បជិច្ឆតិ, តម្ពុណាញោវ និស្សយោ
បដិប្បស្សម្ពុតិ។

សេច បន អាចរិយោ “ស្វេ បិណ្ឌរាយ ចរិត្វា គមិស្សមី”តិ វេទតិ, ឥតរោ ច
“សាធ្វ”តិ សម្បជិច្ឆតិ, ឯកទិវសំ តាវ និស្សយោ ន បដិប្បស្សម្ពុតិ, បុនទិវសេ
បដិប្បស្សន្ទោ ហោតិ។ “អសុកស្មី នាម កាមេ បិណ្ឌរាយ ចរិត្វា ជាតិស្សមិ មម
គមនំ វា អគមនំ វា”តិ វត្វា សេច ន គច្ឆតិ, និស្សយោ ន បដិប្បស្សម្ពុតិ។ អថាបិ
“គច្ឆាមី”តិ វុត្ត អន្តោវាសិកេន “មា តាវ គច្ឆថ, វត្តី មន្តេត្វា ជាតិស្សថា”តិ
វុត្តោ មន្តេត្វាបិ ន គច្ឆតិ, និស្សយោ ន បដិប្បស្សម្ពុតិ។

សេច ឧភោបិ អាចរិយន្តោវាសិកា កេនចិ ករណីយេន ពហិសីមំ គច្ឆន្តិ,
តតោ ច អាចរិយោ គមិយចិត្តេ ឧប្បន្នេ អនាបុច្ឆាវ គត្វា ទិដ្ឋំ លេខុចាតានំ
អន្តោយេវ និវត្តតិ, និស្សយោ ន បដិប្បស្សម្ពុតិ។ សេច ទ្វេ លេខុចាតេ
អតិក្កមិត្វា និវត្តតិ, បដិប្បស្សន្ទោ ហោតិ។ អាចរិយុបជ្ឈាយា ទ្វេ លេខុចាតេ
អតិក្កម្ម អញ្ញាស្មី វិហារេ វសន្តិ, និស្សយោ បដិប្បស្សម្ពុតិ។

អាចរិយេ វិព្ពន្តេ កាលន្តតេ បក្ខសន្តន្តេ ច តម្ពុណាញោវ បដិប្បស្សម្ពុតិ។
អាណត្តិយំ បន សេចបិ អាចរិយោ មុញ្ញតុកាមោវ ហុត្វា
និស្សយបណាមនាយ បណាមេតិ, អន្តោវាសិកោ ច “កិញ្ចាបិ មំ អាចរិយោ
បណាមេតិ, អថ ខោ ហធយេន មុទុកោ”តិ សាលយោវ ហោតិ, និស្សយោ ន

បដិប្បស្សម្ពតិយេវ។ សចេបិ អាចរិយោ សាលយោ, អន្តេវាសិកោ និវាលយោ,
“ន ធានិ ឥមំ និស្សាយ វសិស្សមី”តិ ធុរំ និក្ខិបតិ, វេម្បិ ន បដិប្បស្សម្ពតិ។
ឧភិទ្ធីំ សាលយភារេ បន ន បដិប្បស្សម្ពតិយេវ។ ឧភិទ្ធីំ ធុរនិក្ខេបេន
បដិប្បស្សម្ពតិ។ បណាមិតេន ធន្តាកម្មំ អាហរិទ្ធា តិក្ខត្តំ ខមាបេតព្ពោ។ នោ
ចេ ខមតិ, ឧបជ្ឈាយេ វុត្តនយេន បដិបដ្ឋិតព្ពំ។

ឧបជ្ឈាយេន វា សមោធានគតោតិ ឯត្ថ ធន្សនសវនេសេន សមោធានំ
វេទិតព្ពំ។ សចេ ហិ អាចរិយំ និស្សាយ វសន្តោ សទ្ធិវិហារិកោ ឯកវិហារេ
ចេតិយំ វា វន្តន្តំ ឯកគារមេ បិណ្ឌាយ វា ចរន្តំ ឧបជ្ឈាយំ បស្សតិ, និស្សយោ
បដិប្បស្សម្ពតិ។ ឧបជ្ឈាយោ បស្សតិ, សទ្ធិវិហារិកោ បន ន បស្សតិ, ន
បដិប្បស្សម្ពតិ។ មគ្គប្បដិបទ្ធីំ វា អាគាសេន វា កច្ឆន្តំ ឧបជ្ឈាយំ ទិស្វា ទូរត្តា
ភិក្ខុតិ ជាតាតិ, ឧបជ្ឈាយោតិ ន ជាតាតិ, ន បដិប្បស្សម្ពតិ។ សចេ ជាតាតិ,
បដិប្បស្សម្ពតិ។ ឧបរិចាសាទេ ឧបជ្ឈាយោ វសតិ, ហេជ្ជា សទ្ធិវិហារិកោ, តំ
អទិស្វាវ យាគុំ បិរិទ្ធា បក្កមតិ, អាសនសាលាយ វា និសិទ្ធីំ អទិស្វាវ ឯកមន្តេ
ភុព្ពាទ្ធា បក្កមតិ, ធម្មស្សវនមណ្ឌាបេ វា និសិទ្ធម្បិ តំ អទិស្វាវ ធម្មំ សុត្វា
បក្កមតិ, និស្សយោ ន បដិប្បស្សម្ពតិ។ វេរំ តាវ ធន្សនេសេន សមោធានំ
វេទិតព្ពំ។

សវនេសេន បន សចេ ឧបជ្ឈាយស្ស វិហារេ វា អន្តរយេ វា ធម្មំ កេវេន្តស្ស
អនុមោទនំ វា កេវេន្តស្ស សទ្ធីំ សុត្វា “ឧបជ្ឈាយស្ស មេ សន្នោ”តិ សញ្ញាធាតិ,
និស្សយោ បដិប្បស្សម្ពតិ។ អសញ្ញានន្តស្ស ន បដិប្បស្សម្ពតីតិ អយំ
សមោធានេវិនិច្ឆយោ។

និស្សយបដិប្បស្សទ្ធិកថា និដ្ឋិតា។

ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្វបញ្ចកកថា

៨៤. ឥន្ទានិយំ បុព្វេ “អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ ព្យត្តេន ភិក្ខុនា បដិពាលេន
ធនវស្សេន វា អតិវេកធនវស្សេន វា ឧបសម្ព័ន្ធទេតុំ, និស្សយំ ធាតុ”ន្តិ
សង្ខេបតោ ឧបជ្ឈាយាចរិយានំលក្ខណំ វុត្ថំ, តំ វិត្តារតោ ធស្សេតុំ “បញ្ចហិ,
ភិក្ខុវេ, អង្កេហិ សមន្នាគតេនា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ បញ្ចហិ អង្កេហិតិ បញ្ចហិ
អគុណាង្កេហិ។ សោ ហិ សីលក្ខន្ធជីហិ អសមន្នាគតត្តារ អគុណាង្កេហិ
សមន្នាគតោ ហោតិ។ ន ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្វន្តិ ឧបជ្ឈាយេន ហុត្វា ន
ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្វំ។ ន និស្សយោ ធាតព្វោតិ អាចរិយេន ហុត្វា និស្សយោ ន
ធាតព្វោ។ ឯត្ថ ច ន អសេក្ខេន សីលក្ខន្ធជាតិ ច អត្តនា ន អសេក្ខេនាតិ ច
អស្សន្ទោតិ ច អាទីសុ តីសុ បញ្ចកេសុ អយុត្តវសេន បដិក្ខេចោ កតោ, ន
អាបត្តិអង្កេវសេន។ យោ ហិ អសេក្ខេហិ សីលក្ខន្ធជីហិ អសមន្នាគតោ បរេ ច
តត្ថ សមាទបេតុំ អសក្កោន្តោ អស្សទិយាទិទោសយុត្តោ ហុត្វា បរិសំ
បរិហារតិ, តស្ស បរិសា សីលាទីហិ បរិហាយតិយេវ, ន វឌ្ឍតិ។ តស្មា តេន ន
ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្វន្តិអាទិ អយុត្តវសេន វុត្ថំ, ន អាបត្តិអង្កេវសេន។ ន ហិ
ទីណាសវស្សេវ ឧបជ្ឈាយាចរិយភារោ ភគវតោ អនុញ្ញាតោ។ យទិ តស្សេវ
អនុញ្ញាតោ អភវិស្ស, “សចេ ឧបជ្ឈាយស្ស អនភិរតិ ឧប្បន្នា ហោតី”តិអាទី ន
វទេយ្យ។ យស្មា បន ទីណាសវស្ស បរិសា សីលាទីហិ ន បរិហាយតិ, តស្មា
“បញ្ចហិ ភិក្ខុវេ អង្កេហិ សមន្នាគតេន ភិក្ខុនា ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្វ”ន្តិអាទិ វុត្ថំ។

អធិសីលេ សីលវិបន្នោតិអាទីសុ ចារាជិកញ្ច សង្ឃទិសេសញ្ច អាបន្នោ
អធិសីលេ សីលវិបន្នោ នាម។ ឥតរេ បញ្ចាបត្តិក្ខន្ធន្តេ អាបន្នោ អជ្ឈាចារេ
អាចារិបន្នោ នាម។ សម្មាទិដ្ឋិ បហាយ អន្តក្កាហិកាយ ទិដ្ឋិយា សមន្នាគតោ
អតិទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិវិបន្នោ នាម។ យត្ថកំ សុតំ បរិសំ បរិហារន្តស្ស ឥច្ឆិតព្វំ, តេន

វិរបាតត្តា អប្បស្សតោ។ យំ តេន ជានិតតំ អាបត្តាទិ, តស្ស អជាននតោ
ធុប្បញ្ញោ។ ឥមស្មី បញ្ចកេ បុរិមានិ តីណិ បទានិ អយុត្តវសេន វុត្តានិ, បច្ឆិមានិ
ទ្វេ អាបត្តិអង្គវសេន។

អាបត្តី ន ជាតាតីតិ “ឥទំ នាម មយា កត”ន្តិ វុត្តេ “ឥមំ នាម អាបត្តី អយំ
អាបន្នោ”តិ ន ជាតាតី។ វុជ្ជានំ ន ជាតាតីតិ វុជ្ជានកាមិនិតោ វា
ទេសនាកាមិនិតោ វា អាបត្តិតោ ឯវំ នាម វុជ្ជានំ ហោតីតិ ន ជាតាតី។ ឥមស្មី
បញ្ចកេ បុរិមានិ ទ្វេ បទានិ អយុត្តវសេន វុត្តានិ, បច្ឆិមានិ តីណិ
អាបត្តិអង្គវសេន។

អភិសមាចារិកាយ សិក្ខាយាតិ ខន្ធកវត្តេ វិនេតុំ ន បដិពលោ ហោតីតិ
អត្តោ។ អាទិព្រហ្មចរិយកាយាតិ សេក្ខបណ្ណាតិយំ វិនេតុំ ន បដិពលោតិ
អត្តោ។ អភិធម្មេតិ នាមរូបបរិច្ឆេទេ វិនេតុំ ន បដិពលោតិ អត្តោ។ អភិវិនយេតិ
សកលេ វិនយបិដកេ វិនេតុំ ន បដិពលោតិ អត្តោ។ វិនេតុំ ន បដិពលោតិ ច
សព្ពត្ថ សិក្ខាបេតុំ ន សក្កោតីតិ អត្តោ។ ធម្មតោ វិវេចតុន្តិ ធម្មេន ការណេន
វិស្សជ្ជាបេតុំ។ ឥមស្មី បញ្ចកេ សព្ពបទេសុ អាបត្តិ។ អាបត្តី ន
ជាតាតីតិអាទិបញ្ចកស្មិម្បិ សព្ពបទេសុ អាបត្តិ។
ឧនទសវស្សបរិយោសានបញ្ចកេបិ ឯសេវ នយោ។ ឥតិ អាទិតោ តយោ
បញ្ចកា, ចតុត្ថេ តីណិ បទានិ, បញ្ចមេ ទ្វេ បទានីតិ សព្វេបិ ចត្តារោ បញ្ចកា
អយុត្តវសេន វុត្តា។ ចតុត្ថបញ្ចកេ ទ្វេ បទានិ, បញ្ចមេ តីណិ, ធម្មសត្តមអដ្ឋមា
តយោ បញ្ចកាតិ សព្វេបិ ចត្តារោ បញ្ចកា អាបត្តិអង្គវសេន វុត្តា; សុក្កបក្ខេ
អដ្ឋសុ អនាបត្តិយេវាតិ។

ឧបសម្មាទេតព្ពបញ្ចកកថា និដ្ឋិតា។

ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្ពនក្នុងកថា

៨៥. ឆក្កេសុ ឧននសវស្សបទំវិសេសោ, តំ សព្វត្ថ អាបត្តិករំ។ សេសំ
វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ តត្ថ ឧកយានិ ខោ បនស្ស ចាតិមោក្ខានិវិត្តារេន ន
ស្វាគតានិ ហោន្តិតិ ឧកតោវិកង្គវសេន ន ស្វាគតានិ។ ន សុវិកត្តានិ តិ
មាតិកាវិកង្គវសេន។ ន សុប្បវត្តិនិ វាចុក្កតវសេន។ ន សុវិនិច្ឆ័តានិ សុត្តសោ
អនុព្យញ្ញនសោតិ មាតិកាតោ ច វិកង្គតោ ច ន សុដ្ឋវិនិច្ឆ័តានិ។

ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្ពនក្នុងកថា និដ្ឋិតា។

អញ្ញាតិត្តិយបុព្វវត្ថុកថា

៨៦. អញ្ញាតិត្តិយបុព្វវត្ថុស្មី - យោ តាវ អយំ បស្ចរេ, សោ
តិត្តិយបក្កន្តកត្តា ន ឧបសម្ព័ន្ធទេតព្ពន។ យោ បន អញ្ញោបិ នយិធ
បព្ពជិតបុព្វោ អាគច្ឆតិ, តស្មី យំ កត្តព្ពំ តំ ទស្សេតុំ “យោ សោភិត្តវេ
អញ្ញោបី” តិអាទិមាហ។ តត្ថ តស្ស ចត្តារោ មាសេ បរិវាសោ ធាតព្ពោតិ អយំ
តិត្តិយបរិវាសោ នាម; អប្បជិច្ឆន្តបរិវាសោតិបិ វុច្ឆតិ។ អយំ បន
នគ្គបរិព្ពាជកស្សេវ អាជីវកស្ស វា អចេលកស្ស វា ធាតព្ពោ។ សចេ សោបិ
សាជកំ វា វាឡកម្ពលាធិនំ អញ្ញាតំ តិត្តិយទ្ធី វា និវាសេត្វា អាគច្ឆតិ, នាស្ស
បរិវាសោ ធាតព្ពោ។ អញ្ញាស្ស បន តាបសបណ្ណាវត្ថាធិកស្ស ន ធាតព្ពោ។

បឋមំ កេសមស្សន្តិអាទិនា តស្ស អាទិតោវ សាមណោបព្ពន្ធនំ ទស្សេតិ។
ឯវំ បព្ពាជេន្តហិ បន តស្មី សង្ឃមជ្ឈេ និសិន្នេយេវ “តុំ បព្ពាជេហិ, តុំ អាចរិយោ
ហោហិ, តុំ ឧបជ្ឈាយោ ហោហិ” តិ ថេរាភិក្ខុ ន វត្តព្ពា។ ឯវំ វុត្តា ហិ សចេ តស្ស
អាចរិយុបជ្ឈាយភារេន ជិក្ខុច្ឆន្តា ន សម្បជិច្ឆន្តិ, អថ សោ “នយិមេ មយ្ហំ

សទ្ធិបាតី"តិ កុដ្ឋិកាបិ គន្ធយ្យ។ តស្មា តំ ឯកមន្តំ នេត្វា តស្ស
អាចរិយុបជ្ឈាយា បរិយេសិតញា។

៨៧. ឯវំ ខោ ភិក្ខុវេ អញ្ញាតិត្ថិយបុញ្ចោ អារាធកោ ហោតិ, ឯវំ
អនារាធកោតិ អយមស្ស បរិវាសវត្ថុទស្សនត្ថំ មាតិកា។ កថញ្ចា
ភិក្ខុវេតិអាទិ តស្សវេវិភង្គោ។ តត្ថ អតិកាលេន គាមំ បរិសតីតិ ភិក្ខុនំ
វត្ថុករណវេលាយមេវ គាមំ បិណ្ឌាយ បរិសតិ។ អតិទិវា បដិក្កមតីតិ
កុលយវេសុ ឥត្ថិបុរិសទារកទារិកាទិហិ សទ្ធិ គេហាស្សិតកមំ កថេន្តោ
តត្ថេវ ភុញ្ញាត្វា ភិក្ខុសុ បត្ថចីវរំ បដិសាមេត្វា ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាទីនិ វា ករោន្តេសុ
បដិសល្លិនេសុ វា អាគច្ឆតិ; ន ឧបជ្ឈាយវត្ថំ នាចរិយវត្ថំ ករោតិ, អញ្ញាទត្ថុ
វេសនជ្ជានំ បរិសិត្វា និទ្ទាយតិ។ ឯវំ ម្បិ ភិក្ខុវេ អញ្ញាតិត្ថិយបុញ្ចោ អនារាធកោ
ហោតិ ឯវំ ម្បិ ករោន្តោ បរិវាសវត្ថុស្ស សម្មាទកោ បូរកោ ន ហោតិ។

វេសិយាគោចរោ វាតិអាទិសុ វេសិយាតិ អាមិសកិញ្ចក្ខុសម្មទានាទិនា
សុលភជ្ឈាបារា រូបបដិវិកា ឥត្ថិយោ។ វិធជវាតិ មតបតិកា វា បុត្ថបតិកា វា
ឥត្ថិយោ; តា យេន កេនចិ សទ្ធិ មិត្តភារំ បត្តេន្តិ។ ឥល្លកុមារិកាតិ
យោព្ពន្ធឫត្តា យោព្ពន្ធាតីតា វា កុមារិយោ; តា បុរិសាធិប្បាយាវ វិចរន្តិ, យេន
កេនចិ សទ្ធិ មិត្តភារំ បត្តេន្តិ។ បណ្ឌាកាតិ ឧស្សន្ទកិលេសា
អរូបសន្តបរិឡាហា នបុសកា; តេ បរិឡាហវេកាភិក្ខុតា យេន កេនចិ សទ្ធិ
មិត្តភារំ បត្តេន្តិ។ ភិក្ខុនិយោតិ សមាទបព្ពជ្ជា ឥត្ថិយោ; តាហិ សទ្ធិ ទិប្បមេវ
វិស្សាសោ ហោតិ, តតោ សីលំ ភិជ្ជតិ។

តត្ថ វេសិយានំ កុលេសុ កុលុបកោ ហុត្វា បិណ្ឌាចាតចរិយាទិហិ វា
អបទិសិត្វា សិនេហាសន្តវជាតេន ហទយេន
អភិណ្ឌាទស្សនសល្លាបកាមតាយ តាសំ សន្តិកំ ឧបសង្កមន្តោ

“វេសិយាគោចរោ”តិ វុច្ចតិ, សោ នចិវស្សេវ “អសុកវេសិយា សទ្ធិ គតោ”តិ
វត្តព្ពតំ ចាបុណាតិ។ ឯស នយោ សព្ពត្ត។ សចេ បន វេសិយាធម្មោ
សលាកកត្តាធីនិ ទេន្តិ, ភិក្ខុហិ សទ្ធិ គន្ធា សទ្ធិយេវ ភុញ្ញត្វា វា គហេត្វា វា
អាគន្ធី វុច្ចតិ។ គិលានា ភិក្ខុនិយោ ឡើយតុំ វា ធម្មំ វា ទេសេតុំ ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាធីនិ
វា ធាតុំ គច្ឆន្តេហិ ភិក្ខុហិ សទ្ធិ គន្ធី វុច្ចតិ។ យោ បន តថា អាគន្ធា
មិត្តសន្តវេសេន គច្ឆតិ, អយំ អនាវាធកោ ហោតិ។

ឧទ្ធាវចានិ ករណីយានីតិ មហន្តឧទ្ធកានិ កម្មានិ។ តត្ថ យណ្ឌី បហិវត្វា
សមគ្គេន សង្ឃេន សន្និបតិក្ខា កត្តញ្ញានិ
ចេតិយមហាចាសាធបជិសន្តរណាធីនិ កម្មានិ ឧទ្ធានិ នាម។
ចីវរធាវនរជនាធីនិ ខន្ធកបរិយាបន្នានិ ច អគ្គិសាលវត្តាធីនិ
អាភិសមាចារិកានិ អវចានិ នាម។ តត្ថ ន ធខត្វា ហោតីតិ តេសុ កម្មេសុ
ធរកោ សុសិក្ខិតោ ន ហោតិ។ ន អនលសោតិ ឧដ្ឋានវិរិយសម្បន្នោ ន ហោតិ;
“ភិក្ខុសង្ឃស្ស កម្មំ អត្ថី”តិ សុត្វា បគេវ ភត្តកិច្ចំ កត្វា គព្ពន្ធរំ បរិសិក្ខា
យាវទត្ថំ សុបិក្ខា សាយំ និក្ខមតិ។ តត្រុចាយាយាតិ តេសុ កម្មេសុ
ឧចាយភូតាយ។ វិមំសាយាតិ ឋានុប្បត្តិកវិមំសាយ។ “ឥទមេវំ កត្តព្ពំ, ឥទមេវំ
ន កត្តព្ពំ”ន្តិ តស្មីយេវ ខណោ ឧប្បន្នបញ្ញាយ សមន្នាគតោ ន ហោតិ។ ន អលំ
កាតុំ ន អលំ សិរិធាតុន្តិ សហត្ថាបិ កាតុំ សមត្តោ ន ហោតិ; “គណ្ណាថ ភន្តេ,
គណ្ណា ធមារ, គណ្ណា សាមណោ, សចេ តុម្ពេ វា ន ករិស្សថ, អម្ពេ វា ន ករិស្សម,
កោ ធានិ ឥមំ ករិស្សតី”តិ ឯវំ ឧស្សហំ ជនេត្វា សិរិធាតុំ អញ្ញមញ្ញំ កាវេតុម្បិ
សមត្តោ ន ហោតិ។ ភិក្ខុហិ “កម្មំ ករិស្សមា”តិ វុត្ថេ កិញ្ចំ រោគំ អបទិសតិ,
ភិក្ខុនំ កម្មំ ករោត្តានំ សមីហេនេវ វិចរតិ, សីសមេវ ទស្សេតិ, អយម្បិ
អនាវាធកោ ហោតិ។

ន តិពុទ្ធន្តោ ហោតីតិ ពលវុទ្ធន្តោ ន ហោតិ។ ឧទ្ទេសេតិ
ចាឡិបរិយាបុណ្ណានេ។ បរិបុណ្ណាយាតិ អត្ថសវនេ។ អធិសីលេតិ
ចាតិមោក្ខសីលេ។ អធិចិត្តេតិ លោកិយសមាធិការវនាយ។ អធិបញ្ញាយាតិ
លោកុត្តរមគ្គការវនាយ។

សង្គេស្តោ ហោតីតិ ឥន្ទាគតោ ហោតិ។ តស្ស សត្តុនោតិ តស្ស
តិត្ថាយតនសាមិកស្ស។ តស្ស ទិដ្ឋិយាតិ តស្ស សន្តកាយ លទ្ធិយា។ ឥន្ទានិ
សាយេវ លទ្ធិ យស្មា តស្ស តិក្កករស្ស ឧមតិ ចេវ វុច្ចតិ ច “ឥន្ទមេវ សច្ច”ន្តិ ច
ទន្ធុក្កាហោន គហិតា; តស្មា តស្ស ខន្តិ វុច្ច អាទាយោតិ វុច្ចតិ។ តេន វុត្ថំ -
“តស្ស ខន្តិយា តស្ស វុច្ចិយា តស្ស អាទាយស្ស”តិ។ អវល្លោកញ្ញមានេតិ
គរហាយ ភញ្ញមានាយ។ អនភិវទ្ធោតិ អបរិបុណ្ណាសង្គម្បា; នោ
បគ្គហិតចិត្តោ។ ឧទេក្កាតិ អពុទ្ធតកាយចិត្តោ។ ឥន្ទំភិក្ខុវេ សង្ឃាតនិកំ
អញ្ញាតិវិយបុព្វស្ស អនាវាជនីយស្មិន្តិភិក្ខុវេ យមិនំ តស្ស សត្តុនោ តស្សេវ ច
លទ្ធិយា អវល្លោកញ្ញមានេ “កី ឥមេ បរំ គរហន្តិ”តិ កាយវិចីការិនីពុត្តកំ
អនត្ថមនត្ថំ, ពុទ្ធាធិនញ្ច អវល្លោកញ្ញមានេ អត្ថមនត្ថំ, យញ្ច តស្សេវ សត្តុនោ
តស្សេវ ច លទ្ធិយា វល្លោកញ្ញមានេ អត្ថមនត្ថំ, ពុទ្ធាធិនញ្ច វល្លោកណានេ
អនត្ថមនត្ថំ, ឥន្ទំ អញ្ញាតិវិយបុព្វស្ស អនាវាជនីយស្មី សង្ឃាតនិកំ,
អនាវាជកេ បរិវាសវត្ថំ អប្បរកេ កថេ ឥន្ទំលិដ្ឋំ, ឥន្ទំលក្ខណំ,
ឥន្ទមចលប្បមាណន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ ឯវំ អនាវាជកោ ខោភិក្ខុវេ
អញ្ញាតិវិយបុព្វោ អាគតោ ន ឧបសម្មាទេតញ្ញោតិ ឥតោ ឯកេនបិ អន្ទេន
សមន្នាគតោ ន ឧបសម្មាទេតញ្ញោ។ សុក្កបក្ខេ សព្វំ វុត្តវិបល្លាសេន វេទិតព្វំ។

ឯវំ អនាវាជកោ ខោភិក្ខុវេតិ ឯវំ នាតិកាលេន កាមប្បវេសនា នាតិទិវា
បដិក្កមនំ, ន វេសិយាទិគោចរតា, សព្វាហារីនំ កិច្ចេសុ ទក្ខតាទិ,

ឧទ្ទេសាធិសុ តិព្ពច្ឆន្ទតា, តិត្ថិយានំ អវល្លាភណ្ឌានេ អត្ថមនតា, ពុទ្ធាធិនំ
អវល្លាភណ្ឌានេ អនត្ថមនតា, តិត្ថិយានំ វល្លាភណ្ឌានេ អនត្ថមនតា, ពុទ្ធាធិនំ
វល្លាភណ្ឌានេ អត្ថមនតាតិ ឥមេសំ អដ្ឋន្នំ តិត្ថិយវត្ថានំ បរិបូរណេន
អារាធកោ បរិតោសកោ ភិក្ខុនំ អញ្ញាតិត្ថិយបុព្វោ អាគតោ
ឧបសម្មាទេតព្ពោ។

សេច បន ឧបសម្មាទមាឡកេបិ ឯកំ វត្ថំ ភិក្ខុតិ, បុន ចត្តារោ មាសេ
បរិវេសិតព្ពំ។ យថា បន ភិក្ខុសិក្ខាយ សិក្ខុមាធាយ បុន សិក្ខាបទានិ ច
សិក្ខាសម្មតិ ច ទិយ្យតិ, ឯវំ នយិមស្ស កិញ្ចា បុន ទាតព្ពមត្ថិ។ បុព្វ
ទិន្នបរិវាសោយេវ ហិ តស្ស បរិវាសោ។ តស្មា បុន ចត្តារោ មាសេ បរិវេសិតព្ពំ។
សេច បរិវេសន្តោ អន្តរា អដ្ឋ សមាបត្តិយោ និព្វត្តតិ, លោកិយធម្មោ នាម
កុប្បនសភារោ, ន ឧបសម្មាទេតព្ពោ។ ចត្តារោ មាសេ ប្វិតវត្តោវ
ឧបសម្មាទេតព្ពោ។ សេច បន បរិវេសន្តោ ចត្តារិ មហាភូតានិ បរិគ្គណ្ឌាតិ,
ឧបាទារូទានិ បរិច្ឆិន្ទតិ, នាមរូបំ វត្ថុបេតិ, តិលក្ខណំ អារោបេត្វា វិបស្សនំ
អារកតិ, លោកិយធម្មោ នាម កុប្បនសភារោ, នេវ ឧបសម្មាទេតព្ពោ។ សេច
បន វិបស្សនំ វឌ្ឍេត្វា សោតាបត្តិមគ្គំ បដិលកតិ, បរិបុណ្ណំយេវ ហោតិ វត្ថំ។
សមូហតានិ សព្ពទិដ្ឋិតតានិ អព្ពុទ្ធុំ វិចិក្ខាសល្លំ តំទិវសមេវ
ឧបសម្មាទេតព្ពោ។ សេច បិ តិត្ថិយលិដ្ឋេ បិតោ សោតាបន្នោ ហោតិ,
បរិវាសកិច្ចំ នត្ថិ, តទហោវ បព្ពាជេត្វា ឧបសម្មាទេតព្ពោ។

ឧបជ្ឈាយមូលកំ ជីវំ បរិយេសិតព្ពន្ធិ ឧបជ្ឈាយំ ឥស្សរំ កត្វា តស្ស ជីវំ
បរិយេសិតព្ពំ។ បត្តម្បិ តថេវ។ តស្មា យទិ ឧបជ្ឈាយស្ស បត្តជីវំ អត្ថិ, “ឥមស្ស
ទេហី”តិ វត្ថុព្ពោ។ អថ នត្ថិ, អញ្ញោ ទាតុកាមា ហោន្តិ, តេហិបិ ឧបជ្ឈាយស្សេវ
ទាតព្ពំ “ឥទំ តុម្ហាកំ កត្វា ឥមស្ស ទេហី”តិ។ កស្មា? តិត្ថិយា នាម វិលោមា

ហោង្គិ “សង្ឃេន មេ បត្តចីវរំ ទិដ្ឋំ, កី មយ្ហំ តុម្ពេសុ អាយត្ត” ង្គិ វត្ថា
ឱវាទានុសាសនី ន ករេយ្យំ, ឧបជ្ឈាយេន បន អាយត្តជីវិតត្តា តស្ស វេនករោ
ភវិស្សតិ។ តេនស្ស “ឧបជ្ឈាយមូលកំ ចីវរំ បរិយេសិតព្ព” ង្គិ វុត្ថំ។
ភណ្ឌកម្មាយាតិ កេសោរោបនត្ថំ។ ភណ្ឌកម្មកថា បរតោ អាគមិស្សតិ។

អគ្គិកាតិ អគ្គិបរិចរណាកា។ ជជិលកាតិ តាបសា។ ឯតេ ភិក្ខុវេ
កិរិយវាទិនោតិ ឯតេ កិរិយំ ន បដិពាហន្តិ, “អត្ថិ កម្មំ, អត្ថិ កម្មវិចារកោ” តិ
ឯវំទិដ្ឋិកា។ សព្ពពុទ្ធា ហិ នេក្ខម្មចារមី បូរយមាណា ឯតេនេវ បព្ពដ្ឋំ បព្ពជិត្វា
បូរេសុំ, មយាបិ តថេវ បូរិតា, ន ឯតេសំ សាសនេ បព្ពជ្ជាវិលោមា, តស្មា
ឧបសម្មាទេតព្ពា, ន តេសំ បរិវាសោ ទាតព្ពោតិ។ ឥមាហំ ភិក្ខុវេ ញាតីនំ
អាវេណិកំ បរិហារំ ទម្ពីតិ ឥមំ អហំ តេសំ ចាដក្កំ ឱទិស្សកំ បរិហារំ ទទាមិ។
កស្មា ឯវមាហា? តេ ហិ តិត្តាយតនេ បព្ពជិតាបិ សាសនស្ស អវណ្ណាកាមា ន
ហោង្គិ, អម្ពាតំ ញាតិសេដ្ឋស្ស សាសនង្គិ វណ្ណាវាទិនោវ ហោង្គិ, តស្មា
ឯវមាហាតិ។

អញ្ញាតិតិយបុព្ពវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

បញ្ចាពាជវត្ថុកថា

៨៨. មគធេសុ បញ្ចា អាពាធា ឧស្សន្នា ហោង្គិ តិ មគធេនាមកេ ជនបទេ
មនុស្សនញ្ចា អមនុស្សនញ្ចា បញ្ចា រោគា ឧស្សន្នា វុឡិប្បត្តា ជាតិប្បត្តា ហោង្គិ។
ជីវកកោមារកច្ចកថា ចីវរក្ខន្ធកេ អារិភវិស្សតិ។ ន ភិក្ខុវេ បញ្ចាហិ
អាពាធហិ ដុដ្ឋា បញ្ចាជេតព្ពោតិ យេ តេ កុដ្ឋាធយោ បញ្ចា អាពាធា ឧស្សន្នា,
តេហិ ដុដ្ឋា អភិភូតោ ន បញ្ចាជេតព្ពោ។

តត្ថ កុដ្ឋន្តិ រត្ថកុដ្ឋំ វា ហោតុ កាឡ កុដ្ឋំ វា, យំ កិញ្ចា
កិដិភទទុក្ខក្នុអាទិប្បភេទម្បិ សព្វំ កុដ្ឋមេវាតិ វុត្ថំ។ តព្វោ នឧបិដ្ឋិប្បមាណាម្បិ
វុត្ថនកបក្ខេ បីតំ ហោតិ, ន បញ្ចាដេតព្វោ។ សចេ បន និវាសនចារុបនេហិ
បកតិបដិច្ចន្នេ ហ្នានេ នឧបិដ្ឋិប្បមាណំ អវុត្ថនកបក្ខេ បីតំ ហោតិ, វុត្ថតិ។ មុខេ
បន ហត្ថចាទបិដ្ឋេសុ វា សចេបិ អវុត្ថនកបក្ខេ បីតំ នឧបិដ្ឋិតោ ច
ខុទ្ទកតវម្បិ, ន វុត្ថតិយេវាតិ កុរុន្តិយំ វុត្ថំ។ តិកិច្ចាបេត្វា បញ្ចាដេតព្វោនាបិ
បកតិវុត្ថោ ជាតេយេវ បញ្ចាដេតព្វោ។
គោធាបិដ្ឋិសទិសចុណ្ឌាឌីកិរណាកសរីរម្បិ បញ្ចាដេតុំ ន វុត្ថតិ។

គណ្ណោតិ មេទគណ្ណោ វា ហោតុ អញ្ញោ វា យោ កោចិ កោលដ្ឋិមត្តកោបិ
ចេ វុត្ថនកបក្ខេ បីតោ គណ្ណោ ហោតិ, ន បញ្ចាដេតព្វោ។ បដិច្ចន្នដ្ឋានេ បន
កោលដ្ឋិមត្ត អវុត្ថនកបក្ខេ បីតោ វុត្ថតិ។ មុខាទិកេ អប្បដិច្ចន្នដ្ឋានេ
អវុត្ថនកបក្ខេ បីតោបិ ន វុត្ថតិ។ តិកិច្ចាបេត្វា បញ្ចាដេតព្វោនាបិ សរីរំ សញ្ញាវិ
កាវេត្វាវ បញ្ចាដេតព្វោ។ ឧណ្ហិគណ្ណោ នាម ហោតិ គោថនាវិយ អដ្ឋុលីកាវិយ
ច តត្ថ តត្ថ លម្ពន្តិ, ឯតេបិ គណ្ណាយេវ។ តេសុ សតិ បញ្ចាដេតុំ ន វុត្ថតិ។
ទហារកាលេ ខិរិបិឡកា យោព្ពន្នកាលេ ច មុខេ ខរិបិឡកា នាម ហោតិ,
មហាល្លកកាលេ នស្សន្តិ, ន តា គណ្ណាសង្ឃំ គច្ឆន្តិ, តាសុ សតិ បញ្ចាដេតុំ វុត្ថតិ។
អញ្ញោ បន សរីរេ ខរិបិឡកា នាម អបរា បទុមកណ្ហិកា នាម ហោតិ, អញ្ញោ
សាសបព័ជកា នាម សាសបមត្តា ឯវ សកលសរីរំ ជវន្តិ, តា សញ្ញា
កុដ្ឋជាតិកា ឯវ។ តាសុ សតិ ន បញ្ចាដេតព្វោ។

កិលាសោតិ ន ភិដ្ឋនកំ ន បក្សរណកំ បទុមបុណ្ញាវិកបត្តវុណ្ណំ កុដ្ឋំ, យេន
គុដ្ឋវិយ សពលំ សរីរំ ហោតិ, តស្មី កុដ្ឋេវុត្ថនយេនេវ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្វោ។
សោសោតិ សោសព្យាធិ; តស្មី សតិ ន បញ្ចាដេតព្វោ។ អបមារោតិ បិត្តម្ហារោ វា

យក្ខម្មារោ វា; តត្ថ បុព្វវេរិកេន អមនុស្សេន គហិតោ ទុត្តិកិន្ទោ ហោតិ។
អប្បមត្តកេបិ បន អបមារេ សតិ ន បញ្ញាជេតព្ពោ។

បញ្ញាពាជវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

រាជកជវត្ថុកថា

៩០. រាជកជវត្ថុស្មី - បច្ចន្តំ ឧច្ឆិនថាតិ បច្ចន្តំ វឌ្ឍេថ។ ចោវេ បលាបេត្វា
ចោវកយេន វុដ្ឋិតេ គាមេ អាវាសាបេត្វា អារក្ខំ ទត្វា កសិកម្មាធិនិ
បវត្តាបេថាតិ វុត្តំ ហោតិ។ រាជា បន សោតាបន្នត្តា “ចោវេ យាតេថ, ហនថា” តិ
ន អាណាបេតិ។ ឧបជ្ឈាយស្ស ទេវ សីសំ ជិន្និតព្ពន្ធអាទិ សព្វំ “បព្ពដ្ឋាយ
ឧបជ្ឈាយោ សេដ្ឋោ, តតោ អាចរិយោ, តតោ គណោ” តិ ចិន្តេត្វា ៩ធំ វេហារេ
អឌ្ឍនិច្ឆយេ អាគតត្ថិ អាហំសុ។ នភិក្ខុវេ រាជកដោ បញ្ញាជេតព្ពោតិ ឯត្ថ
អមធ្វោ វា ហោតុ មហាមត្តោ វា សេវកោ វា កិញ្ចិ ឋានន្តរំ បត្តោ វា អប្បត្តោ
វា, យោ កោចិ រញ្ជោ ភត្តវេតនកដោ, សព្ពោ រាជកដោតិ សម្ព្យំ កច្ឆតិ, សោ ន
បញ្ញាជេតព្ពោ។ តស្ស បន បុត្តនត្តភាតុកា យេ រាជតោ ភត្តវេតនំ ន គណ្ឌាន្តិ,
តេ បញ្ញាជេតុំ វុដ្ឋតិ។ យោ បន រាជតោ លទ្ធ�ំ និពទ្ធកោគំ វា មាសសំវច្ឆរបរិព្ពយំ
វា រញ្ជោយេវ និយ្យតេតិ, បុត្តភាតុកេ វា តំ ឋានំ សម្បជិដ្ឋាបេត្វា រាជានំ “ន
ធានាហំ ទេវស្ស ភដោ” តិ អាបុច្ឆតិ, យេន វា យំ កម្មការណា វេតនំ គហិតំ,
តំ កម្មំ កតំ ហោតិ, យោ វា បព្ពជស្សតិ រញ្ជោ អនុញ្ញាតោ ហោតិ, តម្បិ
បញ្ញាជេតុំ វុដ្ឋតិ។

រាជកជវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

ចោវវត្ថុកថា

៩១. ចោរវត្ថុសុ - មនុស្ស បស្ស៊ីត្វាតិ យេហិ គិហិកាលេ ទិដ្ឋបុត្តោ យេ ច
“អយំ សោ” តិ អញ្ញោសំ សុណាន្តិ, តេ បស្ស៊ីត្វា ឧត្តិជ្ជន្តិបិ... បេ... ធូរម្បិ ចកេន្តិ។
យេ បន ន ជានន្តិ, តេសំ យវេសុ ភិក្ខុំ លភតិ។ ន ភិក្ខុវេ តិ ភគវា សយំ
ធម្មស្សមី, តស្មា អាយតី អករណត្ថាយ ភិក្ខុនំ សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេន្តោ
ឯវមាហា។ តត្ថ ធនំ ពន្ធិត្វា វិយ វិចរតីតិ ធនពន្ធា។ មូលនេវាធយោ វិយ
លោកេ ចាកកេជានី វុត្តំ ហោតិ។ តស្មា យោ គាមយាតំ វា បន្តទុហនំ វា នគរេ
សន្និច្ឆេនាទិកម្មំ វា ករោន្តោ វិចរតិ, បញ្ញាយតិ ច “អសុកោ នាម ឥទំ ឥទំ
ករោតី” តិ, សោ ន បញ្ញាជេតព្ពោ។ យោ បន រាជបុត្តោ រជ្ជំ បត្តេន្តោ
គាមយាតានីនិ ករោតិ, សោ បញ្ញាជេតព្ពោ។ រាជានោ ហិ តស្មី បត្តជិតេ
តុស្សន្តិ, សចេ បន ន តុស្សន្តិ, ន បញ្ញាជេតព្ពោ។ បុត្តេ មហាជនេ ចាកកេជោ
ចោរោ បច្ឆា ចោរកម្មំ បហាយ បញ្ចាសីលានីនិ សមាទិយតិ, តព្ពោ មនុស្សា ឯវំ
ជានន្តិ, បញ្ញាជេតព្ពោ។ យេ បន អម្ពលពុជានី ចោរកា សន្និច្ឆេនាទិចោរា ឯវំ វា
អទិស្សមាណ ថេយ្យំ ករោន្តិ, បច្ឆាបិ ឥមិនា នាម ឥទំ កតន្តិ ន បញ្ញាយន្តិ, តេបិ
បញ្ញាជេតុំ វុត្តតិ។

៩២. ការំ ភិក្ខុត្វាតិ អដ្ឋពន្ធនាទី ភិក្ខុត្វា។ អភយ្ហវរាតិ ឯត្ថ ភយេន
ឧបរមន្តិតិ ភយ្ហវរា, ឯតេ បន លទ្ធាភយត្ថា ន ភយ្ហវរាតិ អភយ្ហវរា; បការស្ស
ចេត្ត វកោរោ កតោតិ វេទិតព្ពោ។ ន ភិក្ខុវេ ការកេនកោ បញ្ញាជេតព្ពោតិ
កោរោ វុត្តតិ ពន្ធនាការំ។ ឥធម បន អន្តពន្ធនំ វា ហោតុ សន្និលីកពន្ធនំ វា រដ្ឋពន្ធនំ
វា គាមពន្ធនំ វា និគមពន្ធនំ វា នគរពន្ធនំ វា បុរិសគុត្តិ វា ជនបទពន្ធនំ វា
ទីបពន្ធនំ វា, យោ ឯតេសុ យំ កិញ្ចិ ពន្ធនំ ភិក្ខុត្វា វា ធិក្ខុត្វា វា មុត្តិក្វា វា វិវិក្វា
វា បស្សមាណនំ វា អបស្សមាណនំ វា បលាយតិ, សោ ការកេនកោតិ សន្និ
គច្ឆតិ។ តស្មា ព្យាទិសោ ការកេនកោ ចោរោ ទីបពន្ធនំ ភិក្ខុត្វា ទីបន្តំ គតោបិ
ន បញ្ញាជេតព្ពោ។ យោ បន ន ចោរោ, កេវលំ ហត្ថកម្មំ អករោន្តោ “ឯវំ នោ

អបលាយឆ្នោត ក៏ស្ងៀត" តិ រាជយុត្តាធិបតី ពន្លា, សោ ការំ ភិក្ខុត្វា បលាតោបិ
បញ្ញាជេតព្ពោ។ យោ បន គាមនិគមបដ្ឋនាធិនិ កេណិយា គហេត្វា តំ
អសម្មាទេន្តោ ពន្ធនាគារំ បវេសិតោ ហោតិ, សោ បលាយិត្វា អាគតោ ន
បញ្ញាជេតព្ពោ។ យោបិ កសិកម្មាធិបតី ធនំ សម្មាទេត្វា ជីវន្តោ "និធានំ ឥមិនា
លទ្ធ" ត្ថិ បេសុញ្ញំ ឧបសំហវិត្វា កេនចិ ពន្ធមិតោ ហោតិ, តំ តត្ថេវ បញ្ញាជេតុំ ន
វដ្ឋតិ, បលាយិត្វា គតំ បន គតជ្ជានេ បញ្ញាជេតុំ វដ្ឋតិ។

៩៣. ន ភិក្ខុវេ លិខិតកោតិ ឯត្ថ លិខិតកោ នាម ន កេវលំ "យត្ថ បស្សតិ
តត្ថ ហន្តព្ពោ" តិ, អថ ខោ យោ កោចិ ចោវិកំ វា អញ្ញំ វា គរុំ រាជាបរាធំ កត្វា
បលាតោ, រាជា ច នំ បណ្ណោ វា ចោត្ថកេ វា "ឥត្ថន្ទាមោ យត្ថ ធិស្សតិ, តត្ថ
គហេត្វា មាវេតព្ពោ" តិ វា "ហត្ថចានានិស្ស ជិក្ខុតព្ពានី" តិ វា "ឯត្ថកំ នាម
ធន្នំ អាហារាបេតព្ពោ" តិ វា លិខាបេតិ, អយំ លិខិតកោ នាម, សោ ន
បញ្ញាជេតព្ពោ។

៩៤. កសាហាតោ កតទណ្ឌកម្មោតិ ឯត្ថ យោ វចនបេសនាធិនិ អករោឆ្នោ
ហញ្ញតិ, ន សោ កតទណ្ឌកម្មោ។ យោ បន កេណិយា វា អញ្ញថា វា កិញ្ចិ
គហេត្វា ខាធិត្វា បុន ធាតុំ អសក្កោឆ្នោ "អយមេវ តេ ធន្នោ ហោត្វ" តិ
កសាហិ ហញ្ញតិ, អយំ កសាហាតោ កតទណ្ឌកម្មោ។ សោ ច កសាហិ វា
ហាតោ ហោត្វ អទ្ធទណ្ឌកាធិនំ វា អញ្ញតវេន, យាវ អល្លវណោ ហោតិ, តាវ ន
បញ្ញាជេតព្ពោ។ វណោ បន ចាកតិកេ កត្វា បញ្ញាជេតព្ពោ។ សចេ បន ជាណ្ឌហិ
វា កប្បវេហិ វា នាឡិកេវចាសាណាធិបតី វា យាតេត្វា មុត្តោ ហោតិ, សវីវេ
ចស្ស គណ្ឌិយោ បញ្ញាយន្តិ, ន បញ្ញាជេតព្ពោ។ ជាសុកំ កត្វា ឯវ គណ្ឌិសុ
សន្និសិទ្ធាសុ បញ្ញាជេតព្ពោ។

៩៥. លក្ខណៈហេតុ កតទណ្ឌកម្មោតិ ឯត្ថ កតទណ្ឌកម្មភារោ
បុរិមនយេនេវ វេទិតត្តោ។ យស្ស បន នលាដេ វា ឡុអាទីសុ វា តត្ថេន លោហេន
លក្ខណំ អាហតំ ហោតិ, សោ សចេ ភុជិស្សោ យាវ អល្លវណោ ហោតិ, តាវ ន
បញ្ញាជេតត្តោ។ សចេបិស្ស វណា រុទ្ធា ហោតិ, ធូរិយា សមបរិច្ឆេទា, លក្ខណំ ន
បញ្ញាយតិ, តិមណ្ឌលវត្ថុស្ស ឧត្តរាសន្ត្រេ កតេ បដិច្ចន្នោកាសេ ចេ ហោតិ,
បញ្ញាជេតុំ វដ្តតិ, អប្បដិច្ចន្នោកាសេ ចេ ន វដ្តតិ។

ចោរវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

ឥណាយិកវត្ថុកថា

៩៦. នភិក្ខុវេ ឥណាយិកោតិ ឯត្ថ ឥណាយិកោ នាម យស្ស
បិតិបិតាមហេហិ វា ឥណំ គហិតំ ហោតិ, សយំ វា ឥណំ គហិតំ ហោតិ, យំ វា
អាថេត្វា មាតាបិតុហិ កិញ្ចិ គហិតំ ហោតិ, សោ តំ ឥណំ បរេសំ ធារេតីតិ
ឥណាយិកោ។ យំ បន អញ្ញោ ញាតកា អាថេត្វា កិញ្ចិ គណ្ហាន្តិ, សោ ន
ឥណាយិកោ។ ន ហិ តេ តំ អាថេតុំ ឥស្សរា, តស្មា តំ បញ្ញាជេតុំ វដ្តតិ, ឥតវំ ន
វដ្តតិ។ សចេ បនស្ស ញាតិសាលោហិតា “មយំ ទស្សរាម, បញ្ញាជេជ ន”ន្តិ ឥណំ
អត្តនោ ភាវំ ករោន្តិ, អញ្ញោ វា កោចិ តស្ស អាចារសម្មត្តិ ទិស្វា “បញ្ញាជេជ នំ,
អហំ ឥណំ ទស្សមី”តិ វទតិ, បញ្ញាជេតុំ វដ្តតិ។ តេសុ អសតិ ភិក្ខុនា
តថាវុបស្ស ឧបជ្ជាកស្សបិ អាហោចេតត្ថំ “សហេតុកោ សត្តោ
ឥណាបលិពោធន ន បព្ពជតី”តិ។ សចេ សោ បដិបជ្ជតិ, បញ្ញាជេតត្តោ។ សចេបិ
អត្តនោ កប្បិយភណ្ឌំ អត្ថិ, “ឯតំ ទស្សមី”តិ បញ្ញាជេតត្តោ។ សចេ បន នេវ
ញាតកាធយោ បដិបជ្ជន្តិ, ន អត្តនោ ធនំ អត្ថិ, “បញ្ញាជេត្វា ភិក្ខុយ ចរិត្វា
មោចេស្សមី”តិ បញ្ញាជេតុំ ន វដ្តតិ។ សចេ បញ្ញាជេតិ ទុក្ខជំ។ បលាតាបិ
អានេត្វា ធាតត្តោ។ នោ ចេ ទេតិ, សត្តំ ឥណំ គីវា ហោតិ។ អជាធិត្វា

បញ្ហាជយតោ អនាបត្តិ។ បស្សន្តេន បន អានេត្វា ឥណ្ឌាសាមិកានំ
ធស្សេតញ្ញោ។ អបស្សន្តស្ស គីវា ន ហោតិ។

សេច ឥណ្ឌាយិកោ អញ្ញំ ទេសំ គន្ធា បុច្ឆិយមា នោបិ “នាហំ កស្សបិ កិញ្ចំ
ធារេមី” តិ វត្ថា បព្ពជតិ, ឥណ្ឌាសាមិកោ ច តំ បរិយេសន្តោ តត្ថ គប្បតិ, ធមាហោ
តំ ទិស្វា បលាយតិ, សោ ច ថេវំ ឧបសង្កមិទ្ធា “អយំ ភន្តេ កេន បញ្ញាជិតោ, មម
ឯត្ថកំ នាម ធនំ គហេត្វា បលាតោ” តិ វទតិ, ថេវេន វត្ថត្ថំ “មយា ឧបាសក
‘អណ្ណោ អហ’ ទ្គំ វទន្តោ បញ្ញាជិតោ, កី ធានិ ករោមិ, បស្ស មេ
បត្តចីវរមត្ត” ទ្គំ អយំ តត្ថ សាមិចិ។ បលាតេ បន គីវា ន ហោតិ។

សេច បន ទំ ថេវស្ស សម្មាសាវ ទិស្វា “អយំ មម ឥណ្ឌាយិកោ” តិ វទតិ, “តវ
ឥណ្ឌាយិកំ តូមេវ ជានាហី” តិ វត្ថញ្ញោ។ ឯវម្បិ គីវា ន ហោតិ។ សេច បិ សោ
“បព្ពជិតោ អយំ ឥធានិ កុហី គមិស្សតិ” តិ វទតិ, ថេវេន “ត្វំយេវ ជានាហី” តិ
វត្ថញ្ញោ។ ឯវម្បិស្ស បលាតេ គីវា ន ហោតិ។ សេច បន ថេវេ “កុហី ធានិ អយំ
គមិស្សតិ, ឥធមេវ អប្បត្ថ” តិ វទតិ, សោ ច បលាយតិ, គីវា ហោតិ។ សេច សោ
សហេតុកសត្តោ ហោតិ វត្ថសម្បជ្ជោ, ថេវេន “ព្យាទិសោ អយ” ទ្គំ វត្ថត្ថំ។
ឥណ្ឌាសាមិកោ ច “សាធ្វ” តិ វិស្សជ្ជតិ, ឥធម្មតំ កុសលំ។ សេច បន “ឧបឡុបឡំ
ទេថា” តិ វទតិ, ធាតត្ថំ។ អបវេន សមយេន អតិអារាជកោ ហោតិ, “សត្ថំ
ទេថា” តិ វុត្តេបិ ធាតត្ថមេវ។ សេច បន ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាទីសុ កុសលោ ហោតិ
ពហូបកាហោ ភិក្ខុនំ, ភិក្ខុចារវត្ថេន បរិយេសិត្វាបិ ឥណ្ឌំ ធាតត្ថមេវាតិ។

ឥណ្ឌាយិកវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

ធាសវត្ថុកថា

៩៧. នកិក្ខុវេ ទានសោតិ ឯត្ថ ចត្តារោ ទានា - អន្តោជាតោ, ជនក្តីតោ,
ករមរាជិតោ, សាមំ ទានសព្វំ ឧបគតោតិ។ តត្ថ អន្តោជាតោ នាម ជាតិទានសោ
យរទានសិយា បុត្តោ។ ជនក្តីតោ នាម មាតាបិតុនំ សន្តិកា បុត្តោ វា សាមិកានំ
សន្តិកា ទានសោ វា ជនំ ទត្វា ទានសចារិត្តំ អាហារេបត្វា កិត្តោ។ ឯតេ ទ្វេបិ ន
បញ្ចាជេតញ្ចា។ បញ្ចាជេន្តេន តត្ថ តត្ថ ចារិត្តវសេន អទាសំ កត្វា បញ្ចាជេតញ្ចា។

ករមរាជិតោ នាម តិរោវដ្ឋវិលោមំ វា កត្វា ឧបលាបេត្វា វា តិរោវដ្ឋតោ
ភុជិស្សមាទុសកានិ អាហារន្តិ, អន្តោរដ្ឋយេវ វា កតាបរាធំ កិត្តិ គាមំ រាជា
“វិលុម្បថា”តិ អាណាបេតិ, តតោ មាទុសកានិបិ អាហារន្តិ។ តត្ថ សព្វេ បុរិសា
ទានា, ឥត្តិយោ ទានសិយោ។ ឯវុទោ ករមរាជិតោ ទានសោ យេហិ អានិតោ,
តេសំ សន្តិកេ វសន្តោ វា ពន្ធនាគារេ ពន្ធនា វា បុរិសេហិ រក្ខិយមាទោ វា ន
បញ្ចាជេតញ្ចា។ បលាយិត្វា បន គតោ, គតជ្ជានេ បញ្ចាជេតញ្ចា។ រញ្ញា តុជ្ជន
“ករមរាជិតកេ មុញ្ចថា”តិ វត្វា វា សព្វសាធារណេន វា នយេន ពន្ធនា មោក្ខ
កតេ បញ្ចាជេតញ្ចា។

សាមំ ទានសព្វំ ឧបគតោ នាម ជីវិតហេតុ វា អារក្ខហេតុ វា “អហំ តេ
ទានសោ”តិ សយមេវ ទានសភាវំ ឧបគតោ។ រាជ្ជនំ
ហត្ថិអស្សកោមហិសគោបកាធយោវិយ, តាទិសោ ទានសោ ន បញ្ចាជេតញ្ចា។
រញ្ញា វណ្ណទានសំ បុត្តា ហោន្តិ អមច្ចបុត្តសទិសា, តេបិ ន បញ្ចាជេតញ្ចា។
ភុជិស្សិតិយោ អសំយតា វណ្ណទានសិហិ សន្តិវិចារន្តិ, តាសំ បុត្តេ បញ្ចាជេតុ
វដ្ឋតិ។ សចេ សយមេវ បណ្ណំ អាហារេបត្តិ, ន វដ្ឋតិ។ ភជិបុត្តកកណាជំនំ
ទានសាបិ តេហិ អទិន្នា ន បញ្ចាជេតញ្ចា។ វិហារេសុ រាជ្ជហិ អារាមិកទានា នាម
ទិន្នា ហោន្តិ, តេបិ បញ្ចាជេតុ ន វដ្ឋតិ។ ភុជិស្សេ បន កត្វា បញ្ចាជេតុ វដ្ឋតិ។
មហាបច្ឆរិយំ “អន្តោជាតជនក្តីតកេ អានេត្វា ភិក្ខុសង្ឃស្ស អារាមិកេ

ទេមាតិ ទេន្ទ្រ, តក្កំ សីសេ អាសិត្តកសទិសាវ ហោន្ទ្រ, តេ បញ្ចាជេតុំ វុដ្ឋតិ" តិ
វុត្ថំ។ កុរុទ្ធិយំ បន "អាវាមិកំ ទេមាតិ កប្បិយវោហារេន ទេន្ទ្រ, យេន កេនចិ
វោហារេន ទិដ្ឋោ ហោតុ, នេវ បញ្ចាជេតញ្ចោ" តិ វុត្ថំ។ ទុគ្គតមនុស្សា សង្ឃំ
និស្សាយ ជីវិស្សមាតិ វិហារេ កប្បិយការកា ហោន្ទ្រ, ឯតេបិ បញ្ចាជេតុំ វុដ្ឋតិ។
យស្ស មាតាបិតារា ទាសា, មាតា ឯវ វា ទាសី, បិតា អទាសោ, តំ បញ្ចាជេតុំ ន
វុដ្ឋតិ។ យស្ស បន មាតា អទាសី, បិតា ទាសោ, តំ បញ្ចាជេតុំ វុដ្ឋតិ។ ភិក្ខុស្ស
ព្យាតកា វា ឧបជ្ជាកា វា ទាសំ ទេន្ទ្រ "ឥមំ បញ្ចាជេត, តុម្ហាកំ វេយ្យាវច្ឆំ
ករិស្សតិ" តិ អត្ថនោវាស្ស ទាសោ អត្ថិ, ភុជិស្សោ កតោវ បញ្ចាជេតញ្ចោ។
សាមិកា ទាសំ ទេន្ទ្រ "ឥមំ បញ្ចាជេត, សចេ អភិរមិស្សតិ, អទាសោ វិព្ពមិស្សតិ
ចេ, អម្ហាកំ ទាសោវ ភវិស្សតិ តិ អយំ តាវកាលិកោ នាម, តំ បញ្ចាជេតុំ ន
វុដ្ឋតិ" តិ កុរុទ្ធិយំ វុត្ថំ។ និស្សមិកទាសោ ហោតិ, សោបិ ភុជិស្សោ កតោវ
បញ្ចាជេតញ្ចោ។ អជានន្តោ បញ្ចាជេត្វា វា ឧបសម្មាទេត្វា វា បច្ឆា ជាតិ,
ភុជិស្សំ កាតុមេវ វុដ្ឋតិ។

ឥមស្ស ច អត្ថស្ស បកាសនត្ថំ ឥទំ វុត្ថំ វុទ្ធិ - ឯកា កិរ កុលទាសី ឯកេន
សទ្ធិ អនុរាជបុរា បលាយិត្វា រោហណោ វសមាណ បុត្តំ បដិលភិ, សោ បព្ពជិត្វា
ឧបសម្មន្នកាលេ លង្គិ កុក្កច្ចកោ អហោសិ។ អថេកទិវសំ មាតវំ បុច្ឆិ - "កី
ឧទាសិកេ តុម្ហាកំ ភាតា វា ភគិនី វា នត្ថិ, ន កញ្ចំ ព្យាតកំ បស្សមី" តិ។
"តាត, អហំ អនុរាជបុរេ កុលទាសី, តវ បិតរា សទ្ធិ បលាយិត្វា ឥដ
វសាមី" តិ។ សីលវា ភិក្ខុ "អសុទ្ធា កិរ មេ បព្ពជ្ជា" តិ សំវេកំ លភិត្វា មាតវំ
តស្ស កុលស្ស នាមកោត្តំ បុច្ឆិត្វា អនុរាជបុរំ អាគម្ម តស្ស កុលស្ស យវទ្ធាវេ
អជ្ជាសិ។ "អតិច្ឆថ ភន្តេ" តិ វុត្ថេបិ នាតិក្កមិ, តេ អាគន្ធា "កី ភន្តេ" តិ បុច្ឆិសុ។
"តុម្ហាកំ ឥត្ថន្ទាមា ទាសី បលាតា អត្ថី" តិ? អត្ថិ ភន្តេ។ អហំ តស្សា បុត្តោ,
សចេ មំ តុម្ពេ អនុជាតាថ, បព្ពជ្ជំ លភាមិ, តុម្ពេ មយ្ហំ សាមិកាតិ។ តេ ហដ្ឋតុដ្ឋា

ហុត្វា “សុទ្ធា ភន្តេ តុម្ហាកំ បព្ពដ្ឋា” តិ តំ ភុជិស្សំ កត្វា មហាវិហារេ វសាបេសុំ
ចត្វាហិ បច្ឆយេហិ បដិជគ្គន្តា។ ថេរោ តំ កុលំ និស្សាយ វសមាធាយេវ អរហន្តំ
ចាបុណីតិ។

ធាសវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

កម្មារកណ្ណវត្ថាធិកថា

៩៨-៩. កម្មារកណ្ណតិ តុលាធារមុណ្ណាកោ សុវណ្ណការបុត្តោ, បញ្ចសិខោ
តុលាធារកោតិ វុត្ថំ ហោតិ។ សង្ឃំ អបលោកេតុំ កណ្ណកម្មាយាតិ សង្ឃំ
កណ្ណកម្មត្ថាយ អាបុច្ឆិតុំ អនុជាធាមីតិ អត្ថោ។ តត្រាយំ អាបុច្ឆនិវិធិ -
សីមាបរិយាបន្នេ ភិក្ខុ សន្និចាតេត្វា បព្ពដ្ឋាបេក្ខំ តត្ថ នេត្វា “សង្ឃំ ភន្តេ
ឥមស្ស ធារកស្ស កណ្ណកម្មំ អាបុច្ឆាមី” តិ តិក្ខត្ថំ វា ទិក្ខត្ថំ វា សកី វា វត្ថព្ពំ។
ឯត្ថ ច “ឥមស្ស ធារកស្ស កណ្ណកម្មំ អាបុច្ឆាមី” តិ បិ “ឥមស្ស សមណករណំ
អាបុច្ឆាមី” តិ បិ “ឥមស្ស បញ្ចជនំ អាបុច្ឆាមី” តិ បិ “អយំ សមណោ
ហោតុកាមោ” តិ បិ “អយំ បព្ពជិតុកាមោ” តិ បិ វុត្ថំ វុដ្ឋតិយេវ។

សេច សភាគដ្ឋានំ ហោតិ, ធន វា វីសំ វា តីសំ វា ភិក្ខុ វសន្តីតិ បរិច្ឆេទោ
បញ្ញាយតិ, តេសំ បិតោកាសំ វា និសិដ្ឋោកាសំ វា គន្ធាបិ បុរិមនយេនេវ
អាបុច្ឆិតព្ពំ។ បព្ពដ្ឋាបេក្ខំ វិធាវ ធម្មារភិក្ខុ វា សាមណោវេ វា បេសេត្វាបិ “ឯកោ
ភន្តេ បព្ពដ្ឋាបេក្ខោ អត្ថិ តស្ស កណ្ណកម្មំ អាបុច្ឆាមា” តិ អាធិនា នយេន
អាបុច្ឆាបេតុំ វុដ្ឋតិ។

សេច កេចិ ភិក្ខុ សេនាសនំ វា គុម្ហាធិនិ វា បរិសិទ្ធា និទ្ទាយន្តិ វា
សមណាធម្មំ វា ករោន្តិ, អាបុច្ឆកា ច បរិយេសន្តាបិ អធិស្វា “សព្វេ អាបុច្ឆិតា

អម្ពេហ៍"តិ សញ្ញានោ ហោន្តិ, បព្ពដ្ឋា នាម លហុកំ កម្មំ, តស្មា បព្ពជិតោ
សុបព្ពជិតោវ បព្ពាជេន្តស្សបិ អនាបត្តិ។

សចេ បន មហាវិហារោ ហោតិ អនេកភិក្ខុសហស្សវាសោ, សព្វេ ភិក្ខុ
សន្និទានេតុម្យិ ធុក្ករំ, បកេវ បដិទាជិយា អាបុច្ឆិតុំ, ខណ្ឌាសីមាយំ វា វេត្វា
នទិសមុទ្ធាទិនិ វា គន្ធា បព្ពាជេតព្ពោ។ យោ បន នវមុណ្ណោ វា ហោតិ វិព្ពន្តកោ
វា និគណ្ណាទិសុ អញ្ញាតោ វា ទ្ធផ្តុលកេសោ វា ឧនទ្ធផ្តុលកេសោ វា, តស្ស
កេសច្វេននកិច្ចំ នត្ថិ, តស្មា ភណ្ឌាកម្មំ អនាបុច្ឆិត្វាបិ តាទិសំ បព្ពាជេតុំ វុដ្ឋតិ។
ទ្ធផ្តុលាតិវិត្តកេសោ បន យោ ហោតិ អន្តមសោ ឯកសិខាមត្តជរោបិ, សោ
ភណ្ឌាកម្មំ អាបុច្ឆិត្វាវ បព្ពាជេតព្ពោ។ ឧបាលិវត្ថុ មហាវិភង្គេ វុត្តនយមេវ។

១០០. អហិវាតករោគេនាតិ មារិព្យាជិណៈ; យត្រ ហិ សោ រោគោ ឧប្បជ្ជតិ, តំ
កុលំ ទ្វិបទបតុប្បទំ សព្វំ នស្សតិ, យោ ភិត្តិ វា ធននំ វា ភិទ្ធិត្វា បលាយតិ,
តិរោគាមាទិគតោ វា ហោតិ, សោ មុច្ឆតិ។ តថា ចេត្ត បិសាបុត្តា មុច្ឆិសុ។ តេន
វុត្ថំ - "បិសាបុត្តកា សេសា ហោន្តិ"តិ។

កាកុឡេបកន្តិ យោ វាមហាត្ថេន លេខុំ គហេត្វា និសិដ្ឋោ សក្កោតិ
អាគតាគតេ កាកេ ឧទ្ទាបេត្វា បុរតោ និក្ខិត្តំ ភត្តំ ភុញ្ញិតុំ, អយំ កាកុឡេបកោ
នាម, តំ បព្ពាជេតុំ វុដ្ឋតិ។

១០២. ឥត្តរោតិ អប្បមត្តកោ; កតិចាហមេវ វាសោ ភវិស្សតីតិ អត្ថោ។

១០៣. ឌុកណោនាតិ បរិហិនគណោន; អប្បមត្តកេន ភិក្ខុសង្ឃេនាតិ
អត្ថោ។ អព្យត្ថេន យាវជីវន្តិ ឯត្ថ សចាយំ វុឡ្ហតរំ អាចរិយំ នលភតិ,
ឧបសម្មទាយ សដ្ឋិវស្សោ វា សត្តតិវស្សោ វា ហោតុ, នវកតវស្សបិ ព្យត្តស្ស
សន្តិកេ ឧក្កដិកំ និសីទិត្វា អញ្ញាលី បគ្គហេត្វា "អាចរិយោ មេ អារុសោ ហោហិ,

អាយស្កតោ និស្សយ វុច្ឆាមី" តិ ឯវំ តិក្ខុត្ថំ វុត្វា និស្សយោ គហេតត្តោវ។
តាមប្បវេសនំ អាបុច្ឆន្តោនាបិ ឧក្កដិកំ និសីទិត្វា អញ្ញលី បគ្គហេត្វា
តាមប្បវេសនំ អាបុច្ឆាមិ អាចរិយា" តិ វុត្តត្ថំ។ ឯស នយោ សត្វអាបុច្ឆនេសុ។
បញ្ចកធរក្កេសុ ចេត្ត យត្តកំ សុតំ និស្សយមុត្តកស្ស ឥច្ឆិតត្ថំ, តំ
ភិក្ខុនោវាទកវណ្ណោនាយំ វុត្តំ។ តស្ស នត្តិតាយ ច អប្បស្សតោ; អត្តិតាយ ច
ពហុស្សតោ តិ វេទិតត្តោ។ សេសំ វុត្តនយេនេវ។

កម្មារកណ្ណវត្តាទិកថា និដ្ឋិតា។

រាហុលវត្តកថា

១០៥. យេន កបិលវត្ត តេន ចារិកំ បក្កាមី តិ ឯត្ថ អយំ អនុបុព្វិកថា។
សុទ្ធាទនមហារាជា កិរ ពោធិសត្តស្ស អភិទិត្តមនទិវសតោ បជ្ជាយ "មម
បុត្តោ ពុទ្ធា ភវិស្សមី តិ និក្ខន្តោ, ជាតោ នុ ខោ ពុទ្ធា" តិ បវត្តិសវនត្ថំ
ឱហិតសោតោវ វិហារតិ។ សោ ភគវតោ បធានចរិយញ្ច សម្ពោធិញ្ច
ធម្មចក្កប្បវត្តនាទីនិ ច សុណាន្តោ "ឥនាទិ កិរ មេ បុត្តោ រាជគហំ ឧបនិស្សយ
វិហារតី" តិ សុត្វា ឯកំ អមច្ចំ អាណាបេសិ - "អហំ តាត វុឡោ មហាល្លកោ,
សាធុ មេ ជីវន្តស្សេវ បុត្តំ ទស្សេហី" តិ។ សោ "សាធុ" តិ បដិស្សណិត្វា
បុរិសសហស្សបរិវារោ រាជគហំ គន្ធា ភគវតោ ចានេ វុទ្ធិត្វា និសីទិ។ អថស្ស
ភគវា ធម្មកថំ កថេសិ, សោ បសីទិត្វា បព្ពដ្ឋញ្ចេវ ឧបសម្មទញ្ច យាចិ។ តតោ
នំ ភគវា ឯហិតិក្ខុបសម្មទាយ ឧបសម្មាទេសិ, សោ សបរិសោ អរហត្តំ បត្វា
តត្ថេវ ជលសមាបត្តិសុខំ អនុភវមាណោ វិហាសិ។ រាជា តេនេវ ឧចាយេន
អបរេបិ អដ្ឋទ្ធតេ បហិណ្ឌិ, តេបិ សព្ពេ សបរិសា តថេវ អរហត្តំ បត្វា តត្ថេវ
វិហារីសុ។ "ឥមិនា នាម ការណេន តេ នាគច្ឆន្តី" តិ វញ្ញោ កោចិ បវត្តិមត្តម្មិ
អាហេចន្តោ នត្តិ។

អថ រាជា ពោធិសត្តេន សទ្ធិ ឯកទិវសំជាតំ កាឡុយាយី នាម អមម្ចំ
បហិណ្ឌិតុកាមោ បុរិមនយេនេវ យាចិ, សោ “សចេ អហំ បព្ពជិតុំ លភាមិ,
ទស្សេស្សាមី” តិ អាហា។ តំ រាជា “បព្ពជិត្វាបិ មេ បុត្តំ ទស្សេហី” តិ បហិណ្ឌិ;
សោបិ បុរិសសហស្សបរិវារោ គន្ធា តថេវ សបរិវារោ អរហន្តំ ចាបុណិ។ សោ
ឯកទិវសំ សម្ពុតេសុ សព្ពសស្សេសុ វិស្សជ្ជកម្មន្តេសុ ជនបទមនុស្សេសុ
បុប្ផិកេសុ ថលជជលជបុប្ផេសុ បដិបជ្ជនក្ខមេ មគ្គ ភគវន្តំ វន្តិត្វា សដ្ឋិមត្តាហិ
តាថាហិ គមនវណ្ណំ វណ្ណាសិ។ ភគវា “កិមេត” តិ បុប្ផិ។ “ភន្តេ តុម្ហាកំ បិតា
សុទ្ធាទនមហារាជា មហាល្លកោម្ហិ, ជីវន្តស្សេវ មេ បុត្តំ ទស្សេហី” តិ មំ
បេសេសិ, សាធុ ភន្តេ ភគវា ញាតកានំ សង្កបំ ករោតុ, កាលោ ចារិកំ
បក្កាមិតុន្តិ។ តេន ហិ សង្ឃស្ស អាហោចេហិ, “ភិក្ខុ គមិយវន្តំ បូរេស្សន្តិ” តិ។
“សាធុ ភន្តេ” តិ ថេរោ តថា អកាសិ។ ភគវា អង្គមគធាវាសីនំ កុលបុត្តានំ
ទសហិ សហស្សេហិ កបិលវត្ថុវាសីនំ ទសហិតិ សព្ពេហាវ វិសតិសហស្សេហិ
ខ័ណ្ឌាសវេហិ បរិវុតោ រាជគហា និក្ខមិត្វា រាជគហាតោ សដ្ឋិយោជនិកំ
កបិលវត្ថុំ ទិវសេ ទិវសេ យោជនំ គច្ឆន្តោ ធ្វិហិ មាសេហិ ចាបុណិស្សាមីតិ
អតុរិតចារិកំ បក្កាមិ។ តេន វុត្ថំ - “យេន កបិលវត្ថុ តេន ចារិកំ បក្កាមី” តិ។

ឯវំ បក្កន្តេ ច ភគវតិ ឧទាយិត្ថេរោ និក្ខន្ធទិវសតោ បដ្ឋាយ
សុទ្ធាទនមហារាជស្ស គេហោ ភត្តកិច្ចំ ករោតិ។ រាជា ថេវ បរិវិសិត្វា បត្តំ
គន្ធិបុណ្ណេន ឧត្តេដ្ឋិត្វា ឧត្តមភោជនស្ស បូរេត្វា “ភគវតោ ទេហី” តិ ថេវស្ស
ហត្ថេ ឋបេតិ។ ថេរោបិ តថេវ ករោតិ។ ឥតិ ភគវា អន្តរាមគ្គេ រញ្ជោយេវ
បិណ្ឌាចាតំ បរិភុញ្ញិ។ ថេរោបិ ច ភត្តកិច្ចាវសានេ ទិវសេ ទិវសេ រញ្ជោ
អាហោចេតិ “អដ្ឋ ភគវា ឯត្ថកំ អាគតោ” តិ, ពុទ្ធុគុណបដិសំយុត្តាយ ច កថាយ
សាកិយានំ ភគវតិ សទ្ធិ ឧប្បាទេសិ។ តេនេវ នំ ភគវា “ឯតទគ្គំ, ភិក្ខុវេ, មម
សាវកានំ ភិក្ខុនំ កុលប្បសាទកានំ យទិទំ កាឡុយាយី” តិ ឯតទគ្គេ ឋបេសិ។

សាកិយាបិ ខោ អនុប្បត្ត ភគវតិ “អម្ពាភំ ញាតិសេដ្ឋំ បស្សិស្សមា” តិ
សន្និបតិក្ខា ភគវតោ វសនដ្ឋានំ វីមសមាធា និក្រោធសក្កស្ស អាហមោ
រមណីយោតិ សល្លកេត្វា តត្ថ សព្វំ បដិជគ្គនវីធិ ការេត្វា គន្ធបុប្ផាធិហត្ថា
បច្ចុគ្គមនំ ករោន្តា សព្វាលដ្ឋារបដិមណ្ឌិតេ ធម្មារធមារេ នាគវិកធារកេ ច
ធាវិកាយោ ច បឋមំ បហិណ្ឌីសុ, តតោ រាជកុមារេ ច រាជកុមារិកាយោ ច
តេសំ អនន្តរា សាមំ គន្ធា គន្ធបុប្ផបុណ្ណាធិហិ បូជយមាធា ភគវន្តំ គហេត្វា
និក្រោធារាមមេវ អគម៌សុ។ តត្រ ភគវា វីសតិសហស្សឡីណាសវបរិវុតោ
បញ្ញត្តវរុត្តាសនេ និសីទិ។ សាកិយា មាណជាតិកា មាណថន្ទា, តេ
“សិទ្ធត្ថកុមារោ អម្ពេហិ ធម្មារតោវ អម្ពាភំ កនិដ្ឋោ, ភាគិនេយ្យោ, បុត្តោ,
នត្តា” តិ ចិន្តេត្វា ធម្មារធមារេ រាជកុមារេ អាហំសុ - “តុម្ពេ វន្តថ, មយំ តុម្ពាភំ
បិដ្ឋិតោ និសីទិស្សមា” តិ។

តេសុ ឯវំ និសិទ្ធសុ ភគវា តេសំ អដ្ឋាសយំ ឡិលោកេត្វា “ន មំ ញាតី វន្តន្តិ,
ហន្ត នេ វន្តាបយិស្សមី” តិ អភិញ្ញាចាធកំ ចតុត្ថជ្ឈានំ សមាបទ្ធិត្វា វុដ្ឋាយ
ឥទ្ធិយា អាកាសំ អពុគ្គន្ធា តេសំ សីសេ ចាធបំសុ ឡិកិរមាធាវិយ
កណ្តាម្ពមូលេ យមកថាជិហារិយសទិសំ ចាជិហារិយមកាសិ។ រាជា តំ
អច្ឆរិយំ ទិស្វា អាហា - “ភគវា តុម្ពាភំ មដ្ឋលទិវសេ ព្រាហ្មណស្ស វន្តនត្ថំ
ឧបនីតានំ ចាធនេ វោ បរិវត្តិត្វា ព្រាហ្មណស្ស មត្តកេ បតិដ្ឋិតេ ទិស្វាបិ អហំ
តុម្ពេ វន្តិ, អយំ មេ បឋមវន្តនា។ វប្បមដ្ឋលទិវសេ ជម្ពុច្ឆាយាយ សិរិសយនេ
និបន្នានំ វោ ជម្ពុច្ឆាយាយ អបរិវត្តនំ ទិស្វាបិ ចាធនេ វន្តិ, អយំ មេ ទុតិយវន្តនា។
ឥធានិ ឥមំ អទិដ្ឋបុព្វំ ចាជិហារិយំ ទិស្វាបិ តុម្ពាភំ ចាធនេ វន្តាមិ, អយំ មេ
តតិយវន្តនា” តិ។

សុទ្ធាធនមហារាជេន បន វង្គិតេ ភគវតី អវង្គិតា បិតោ នាម
ឯកសាកិយោបិ នាហោសិ, សព្វេយេវ វង្គិសុ។ ឥតិ ភគវា ញាតយោ វង្គាបេត្វា
អាភាសតោ ឌីរុយ្ហ បញ្ញត្តេ អាសនេ និសីទិ។ និសិទ្ធេ ភគវតី សិខាប្បត្តោ
ញាតិសមាគមោ អហោសិ, សព្វេ ឯកក្តា សន្និបតីសុ។ តតោ មហាមេយោ
ចោក្ខវវស្សំ វស្សិ, តម្កវណ្ណាមុទកំ ហោជ្ជាវិវវន្តំ គច្ឆតិ។ កស្សបិ សរីរេ
ឯកពិន្ទមត្តម្បិ ន បតតិ, តំ ទិស្វា សព្វេ អច្ឆរិយពុតជាតា អហោសុំ។ ភគវា “ន
ឥនានេវ មយ្ហំ ញាតិសមាគមេ ចោក្ខវវស្សំ វស្សតិ, អតីតេបិ វស្សី”តិ ឥមិស្សា
អជ្ឈប្បត្តិយា វេស្សន្តរជាតកំ កថេសិ។ ធម្មទេសនំ សុត្វា សព្វេ ឧដ្ឋាយ វង្គិតា
បទក្ខិណំ កត្វា បក្កមីសុ។ ឯកោបិ រាជា វា រាជមហាមត្តោ វា “សេ អម្ពា កំ
ភិក្ខុំ គណ្ហាថា”តិ វត្វា គតោ នាម នត្ថិ។

ភគវា ទុតិយទិវសេ វីសតិភិក្ខុសហស្សបរិវារោ កបិលវត្ថុំ បិណ្ឌាយ
ចារិសិ, ន កោចិ បច្ចុគ្គន្ធា និមន្តេសិ វា បត្តំ វា អគ្គហោសិ។ ភគវា ឥន្ទឡិលេ
បិតោ អារវ្លេសិ - “កថំ នុ ខោ បុព្វេ ពុទ្ធា កុលនគរេ បិណ្ឌាយ ចរីសុ, កី
ឧប្បជិចាជិយា ឥស្សរជនានំ យរាទិ អគម៌សុ, ឧទាហុ សបទានចារិកំ
ចរីសូ”តិ។ តតោ ឯកពុទ្ធស្សបិ ឧប្បជិចាជិយា គមនំ អទិស្វា “មយាបិ ឥនានិ
អយមេវ វំសោ អយំ បវេណី បគ្គហោតព្ពា, អាយតិព្ពា មេ សាវកាបិ មមេវ
អនុសិក្ខន្ធា បិណ្ឌាចារិយវត្ថុំ បូរេស្សន្តិ”តិ កោជិយំ និវិដ្ឋគេហតោ បដ្ឋាយ
សបទានំ បិណ្ឌាយ ចរតិ។ “អយ្យោ កិរ សិទ្ធពុត្តកុមារោ បិណ្ឌាយ ចរតី”តិ
ចតុក្ខមកាធិសុ ចាសាទេសុ សីហបញ្ញវំ វិវិត្វា មហាជនោ ទស្សនព្យាវដោ
អហោសិ។ រាហុលមាតាបិ ទេវី “អយ្យបុត្តោ កិរ ឥមស្មីយេវ នគរេ មហតា
រាជានុភាវេន សុវណ្ណាសិវិកាធិហិវិចរិត្វា ឥនានិ កេសមស្សំ ឌីហារេត្វា
កាសាយវត្ថវសនោ កថាលហត្តោ បិណ្ឌាយ ចរតិ, “សោភតិ នុ ខោ នោ វា”តិ
សីហបញ្ញវំ វិវិត្វា ឌីលោកយមាណា ភគវន្តំ នាធាវិរាគសមុជ្ឈលាយ

សរីរឫកាយ នគរវីរីយោ ឱកាសេត្វា ពុទ្ធសិរិយា វិរោចមាណំ ទិស្វា ឧណ្ហិសតោ
បដ្ឋាយ យាវ ចាទតលា នរសីហកាថាហិ នាម អដ្ឋហិ កាថាហិ អភិត្វិត្វា
រញ្ជោ សន្តិកំ គន្ធា “តុម្ហាកំ បុត្តោ បិណ្ណាយ ចរតី” តិ រញ្ជោ អាហោចេសិ។ រាជា
សិរីគ្គហនយោ ហាត្ថន សាជកំ សណ្ឋាបយមាណោ តុរិតតុរិតំ និក្ខមិត្វា
វេគេន គន្ធា ភគវតោ បុរតោ ឋិត្វា អាហា - “កី ភន្តេ អម្ពេ លដ្ឋាបេថ, កិមត្ថំ
បិណ្ណាយ ចរេថ, កី ឯត្ថកាណំ ភិក្ខុណំ ន សក្កា ភត្ថំ លទ្ធពុទ្ធិ ឯវំសញ្ញោនោ
អហុវត្ថា” តិ។ វំសចារិត្តមេតំ មហារាជ អម្ពាកន្តិ។ ននុ ភន្តេ អម្ពាកំ
មហាសម្មតឧត្តិយវំសោ នាម វំសោ, តត្ថ ច ឯកឧត្តិយោបិ ភិក្ខុចារោ នាម
នត្ថិតិ។ អយំ មហារាជ វំសោ នាម តវំ វំសោ, អម្ពាកំ បន ពុទ្ធវំសោ វំសោ នាម,
សត្តពុទ្ធា ច បិណ្ណចារិកា អហោសុន្តិ អន្តរវីរីយំ បិតោវ -

“ឧត្តិជ្ជេ នប្បមជ្ជេយ្យ, ធម្មំ សុចរិតំ ចរេ;
ធម្មចារី សុខំ សេតិ, អស្មី លោកេ បរម្មិ ចា” តិ។

ឥមំ កាថមាហា។ កាថាបរិយោសានេ រាជា សោតាបត្តិជលំ សច្ចាកាសិ។

“ធម្មំ ចរេ សុចរិតំ, ន នំ ទុច្ចរិតំ ចរេ;
ធម្មចារី សុខំ សេតិ, អស្មី លោកេ បរម្មិ ចា” តិ។

ឥមំ បន កាថំ សុត្វា សកធាតាមិជលេ បតិជ្ជាសិ, ធម្មចាលជាតកំ សុត្វា
អនាតាមិជលេ បតិជ្ជាសិ, មរណាសមយេ សេតច្ចត្តស្ស ហេដ្ឋា សិរិសយេន
និបន្នោយេវ អរហត្តំ ចាបុណី។ អរញ្ញាវាសេន បធានានុយោគកិច្ចំ រញ្ជោ
នាហោសិ។

សោតាបត្តិជលញ្ច សច្ចិកត្វា ឯវំ បន ភគវតោ បត្តំ គហេត្វា សបរិសំ
ភគវត្ថំ មហាចាសាទំ អាហោចេត្វា បណីតេន ខាទនីយេន ភោជនីយេន

បរិវិសិ។ ភត្តកិច្ចាវសានេ សព្វំ ឥត្តាការំ អាគន្ធា ភគវន្តំ វន្តិ វេបេត្វា
រាហុលមាតរំ។ សា បន “គច្ឆ អយ្យបុត្តំ វន្តាបី” តិ បរិជនេន វុច្ឆមានាបិ “សចេ
មយ្ហំ គុណោ អត្ថិ, សយមេវ អយ្យបុត្តោ អាគមិស្សតិ, អាគតំ នំ វន្តិស្សមី” តិ
វត្វា ន អគមាសិ។ អថ ភគវា រាជានំ បត្តំ គាហាបេត្វា ធ្វើហិ អគ្គសាវកេហិ
សន្តិ រាជធីតាយ សិរិគព្ពំ គន្ធា “រាជធីតា យថាវុច្ឆិយា វន្តមានា ន កិព្វា
វត្តព្ពា” តិ វត្វា បញ្ញាត្ត អាសនេ និសីទិ។ សា វេគេន អាគន្ធា គោប្បកេសុ
គហេត្វា ចាទបិដ្ឋិយំ សីសំ បរិវត្តេត្វា បរិវត្តេត្វា យថាជ្ឈាសយំ វន្តិ។

រាជា រាជធីតាយ ភគវតិ សិលេហាពហុមាណាទិគុណាសម្បត្តិ កថេសិ។
ភគវា “អនច្ឆរិយំ មហារាជ យំ ឥទានិ បរិបក្កេ ញាណេ តយា វត្ថិយមាណ
រាជធីតា អត្តានំ វត្ថិ, សា បុព្វេ អនាវត្វា បព្ពតចានេ វិចរមាណា អបរិបក្កេ
ញាណេ អត្តានំ វត្ថិ” តិ វត្វា ចន្ទកិច្ចវិជាតកំ កថេសិ។

តំទិវសមេវ ច នន្ទរាជកុមារស្ស កេសវិស្សជ្ជនំ បដ្ឋតន្ទោ យរមម្ពលំ
អាវាហមម្ពលំ ធម្មមម្ពលន្តិ បញ្ចា មហាមម្ពលានិ ហោន្តិ។ ភគវា នន្ទំ បត្តំ
គាហាបេត្វា មម្ពលំ វត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។ ជនបទកល្យាណី កុមារំ
គច្ឆន្តំ ទិស្វា “តុវជំ ខោ អយ្យបុត្ត អាគន្ធយ្យាសី” តិ វត្វា គីរំ បសារេត្វា
ឱលោកេសិ។ សោបិ ភគវន្តំ “បត្តំ គណ្ណាថា” តិ វត្តំ អវិសហមាណោ វិហារំ យេវ
អគមាសិ។ តំ អនិច្ឆមានំ យេវ ភគវា បញ្ញាជេសិ។ ឥតិ ភគវា កបិលបុរំ អាគន្ធា
ទុតិយទិវសេ នន្ទំ បញ្ញាជេសិ។

សត្តមេ ទិវសេ រាហុលមាតា កុមារំ អលង្កិវត្វា ភគវតោ សន្តិកំ បេសេសិ
- “បស្ស តាត ឯតំ វីសតិសហស្សសមណាបរិវុតំ សុវណ្ណាវណ្ណំ ព្រហ្មរូបវណ្ណំ
សមណំ, អយំ តេ បិតា, ឯតស្ស មហាត្តា និធយោ អហេសុំ, ត្បស្ស និក្ខមនតោ
បដ្ឋាយ ន បស្សម, គច្ឆ នំ ទាយន្តិយាច, អហំ តាត កុមារោ ធម្មំ ឧស្សាបេត្វា

ចក្កវត្ថុ ភវិស្សមិ, ធនេន មេ អត្ថោ, ធនំ មេ ទេហិ, សាមិកោ ហិ បុត្តោ
បិតុសន្តកស្ស" តិ។ រាហុលកុមារោ ភគវតោ សន្តិកំ គន្ធាវ បិតុសិនេហំ
បដិលភិទ្ធា ហដ្ឋចិត្តោ "សុខា តេ សមណា ឆាយា" តិ វត្ថា អញ្ញម្បី ពហុ អត្តនោ
អនុបំ វនន្តោ អដ្ឋាសិ។ ភគវា កតកត្តកិច្ចា អនុមោទនំ កត្វា ឧដ្ឋាយាសនា
បក្កាមិ។ កុមារោ បិ "ឆាយជ្ជំ មេ សមណា ទេហិ, ឆាយជ្ជំ មេ សមណា ទេហិ" តិ
ភគវន្តំ អនុពន្ធិ។ តេន វុត្ថំ - "អនុបុព្វេន ចារិកំ ចរមា នោ យេន
កបិលវត្ថុ... បេ... ឆាយជ្ជំ មេ សមណា ទេហិ" តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ សាវិបុត្តំ អាមន្តេសី តិ ភគវា កុមារំ ន
និវត្តា បេសិ, បរិជនោ បិ ភគវតោ សទ្ធិ គច្ឆន្តំ និវត្តតុំ នវិសហតិ។ អថ អារាមំ
គន្ធា "យំ អយំ បិតុសន្តកំ ធនំ ឥច្ឆតិ, តំ វដ្ឋានុកតំ សវិយាតកំ, ហន្តស្ស
ពោធិមណ្ឌោ បដិលទ្ធិ សត្តវិធំ អរិយធនំ ទេមិ, លោកុត្តរឆាយជ្ជស្ស នំ សាមិកំ
ករោមី" តិ អាយស្មន្តំ សាវិបុត្តំ អាមន្តេសី។ អាមន្តេត្វា ច បនាហា - "តេន ហិ តុំ
សាវិបុត្ត រាហុលកុមារំ បញ្ចាដេហី" តិ។ យស្មា អយំ ឆាយជ្ជំ យាចតិ, តស្មា នំ
លោកុត្តរឆាយជ្ជបដិលាកាយ បញ្ចាដេហី តិ អត្ថោ។

ឥទានិ យា សា ភគវតោ ពារាណសិយំ តីហិ សរណាគមនេហិ បព្ពដ្ឋា ច
ឧបសម្មទា ច អនុញ្ញាតា, តតោ យស្មា ឧបសម្មទំ បដិក្ខិបិទ្វា គរុកាវេ
វេបេត្វា ញត្តិចតុត្ថេន កម្មេន ឧបសម្មទា អនុញ្ញាតា, បព្ពដ្ឋា បន នេវ
បដិក្ខិត្តា, ន បុន អនុញ្ញាតា, តស្មា អនាគតេ ភិក្ខុនំ វិមតិ ឧប្បជ្ឈិស្សតិ - "អយំ
បព្ពដ្ឋា នាម បុព្វេ ឧបសម្មទាសទិសា, កី នុ ខោ ឥទានិ បិ ឧបសម្មទាវិយ
កម្មវាចាយ វា កត្តញ្ញា, ឧទាហុ សរណាគមនេហិ" តិ។ ឥមញ្ច បនត្ថំ វិទិត្វា
ភគវា បុន តីហិ សរណាគមនេហិ សាមណោ បព្ពដ្ឋំ អនុជានិតុកាមោ, តស្មា

ធម្មសេនាបតី តំ ភគវតោ អដ្ឋាសយំ វិទិត្វា ភគវន្តំ បុន បព្ពដ្ឋំ
អនុជាតាបេតុកាមោ អាហា - “កថាបំ ភន្តេ រាហុលកុមារំ បព្ពាជេសី”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ រាហុលកុមារំ បព្ពាជេសីតិ កុមារស្ស
មហាមោគ្គល្លានត្ថេវា កេសេ ជិទ្ចិត្វា កាសាយានិ ទត្វា សរណានិ អនាសិ។
មហាកស្សបត្ថេវា ឱវាធាចរិយោ អហោសិ។ យស្មា បន ឧបជ្ឈាយមូលកា
បព្ពដ្ឋា ច ឧបសម្មទា ច, ឧបជ្ឈាយោវ តត្ថ ឥស្សរេ, ន អាចរិយោ, តស្មា វុត្ថំ -
“អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ រាហុលកុមារំ បព្ពាជេសី”តិ។

ឯវំ “កុមារោ បព្ពជិតោ”តិ សុត្វា ឧប្បន្នសំវេគេន បាធយេន អថ ខោ
សុទ្ធាធនោ សក្កោតិ សព្ពំ វុត្ថព្ពំ។ តត្ថ យស្មា ឧប្បាចរិយាយ ជីវតោ
បព្ពជិតស្ស អវិសេសេន “វំ យាចាមី”តិ វុត្ថេ “យាចស្ស”តិ វចនំ អប្បតិវបំ, ន
ច ពុទ្ធានំ អាចិណ្ឌំ, តស្មា “អតិក្កន្តវា ខោ កោតម តថាគតា”តិ វុត្ថំ។ យព្វា
ភន្តេ កប្បតិ យព្វា អនវជ្ជន្តិ យំ តុម្ហាកញ្ចោវ ទាតុំ កប្បតិ, អនវជ្ជញ្ចា ហោតិ,
មម ច សម្មជិច្ឆនបច្ចយាវិញ្ញហិ ន គរហិតព្ពំ, តំ យាចាមីតិ អត្ថោ។ តថា នន្ទេ
អធិមត្តំ រាហុលេតិ យថេវ កិរ ពោធិសត្តំ ឯវំ នន្ទម្បិ រាហុលម្បិ មជ្ឈលទិវសេ
នេមិត្តកា “ចក្កវត្ថិ ភវិស្សតី”តិ ព្យាករីសុ។ អថ រាជា “បុត្តស្ស ចក្កវត្ថិសិរី
បស្សិស្សមី”តិ ឧស្សហជាតោ ភគវតោ បព្ពដ្ឋាយ មហន្តំ ឥន្ទាវិហាតំ
ចាបុណិ។ តតោ “នន្ទស្ស ចក្កវត្ថិសិរី បស្សិស្សមី”តិ ឧស្សហំ ជនេសិ, តម្បិ
ភគវា បព្ពាជេសី។ ឥតិ តម្បិ ទុក្ខំ អធិវាសេត្វា “ឥទានិ រាហុលស្ស ចក្កវត្ថិសិរី
បស្សិស្សមី”តិ ឧស្សហំ ជនេសិ, តម្បិ ភគវា បព្ពាជេសី។ តេនស្ស “ឥទានិ
កុលរំសោបិ បច្ឆិន្នោ, កុតោ ចក្កវត្ថិសិរី”តិ អធិកតវំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជិ។ តេន វុត្ថំ -
“តថា នន្ទេ អធិមត្តំ រាហុលេ”តិ។ រញ្ជោ បន ឥតោ បច្ឆា អនាគាមិជលប្បត្តិ
វេទិតញ្ចា។

សាធុកន្តេអយ្យាតិ ឥទំ កស្មា អាហា? សោ កិវ ចិន្តេសិ - “យត្រ ហិ នាម
អហម្មិ ពុទ្ធមាមកោ ធម្មមាមកោ សង្ឃមាមកោ សមាធនោ អត្ថនោ
បិយតវបុត្តេ បញ្ចជិយមាទេ ញាតិវិយោគទុក្ខំ អធិវាសេតុំ ន សក្កោមិ, អញ្ញោ
ជនា បុត្តនត្ថកេសុ បញ្ចជិតេសុ កថំ អធិវាសេស្សន្តិ, តស្មា អញ្ញោសម្មិ តាវ
ឯវុបំ ទុក្ខំ មា អហោសី” តិ អាហា។ ភគវា “សាសនេ និយ្យានិកការណំ រាជា
វទតី” តិ ធម្មកថំ កត្វា “នភិក្ខុវេ អនុញ្ញាតោ មាតាបិតុហិ បុត្តោ
បញ្ចាជេតញ្ញោ” តិ សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេសិ។

ភត្ត មាតាបិតុហិតិ ជននិជនកេ សន្ធាយ វុត្តំ។ សចេ ទ្វេ អត្ថិ, ទ្វេបិ
អាបុច្ឆិតញ្ញា។ សចេ បិតា មតោ មាតា វា, យោ ជីវតិ សោ អាបុច្ឆិតញ្ញោ។
បញ្ចជិតាបិ អាបុច្ឆិតញ្ញាវ។ អាបុច្ឆន្តេន សយំ វា ភន្ធា អាបុច្ឆិតញ្ញំ, អញ្ញោ វា
បេសេតញ្ញោ, សោ ឯវ វា បេសេតញ្ញោ “ភច្ឆ មាតាបិតរោ អាបុច្ឆិត្វា ឯហី” តិ។
សចេ “អនុញ្ញាតោម្ហី” តិ វទតិ, សទ្ធិហន្តេន បញ្ចាជេតញ្ញោ។ បិតា សយំ
បញ្ចជិតោ បុត្តម្មិ បញ្ចាជេតុកាមោ ហោតិ, មាតរំ អាបុច្ឆិត្វាវ បញ្ចាជេតុ។ មាតា
វា ជិតរំ បញ្ចាជេតុកាមា, បិតរំ អាបុច្ឆិត្វាវ បញ្ចាជេតុ។ បិតា បុត្តនារេន
អនត្ថិកោ បលាយិ, មាតា “ឥមំ បញ្ចាជេថា” តិ បុត្តំ ភិក្ខុនំ ទេតិ, “បិតាស្ស
កុហិ” តិ វុត្តេ “ចិត្តកេឡិយំ កីឡិតុំ បលាតោ” តិ វទតិ, តំ បញ្ចាជេតុំ វដ្ឋតិ។
មាតា កេនចិ បុរិសេន សទ្ធិ បលាតា ហោតិ, បិតា បន “បញ្ចាជេថា” តិ ទេតិ,
ឯត្ថាបិ ឯសេវ នយោ។ បិតា វិប្បវុត្តោ ហោតិ, មាតា បុត្តំ “បញ្ចាជេថា” តិ
អនុជានាតិ, “បិតា តស្ស កុហិ” តិ វុត្តេ “កី តុម្ហាកំ បិតរោ, អហំ ជានិស្សាមី” តិ
វទតិ, បញ្ចាជេតុំ វដ្ឋតីតិ កុរុន្តិយំ វុត្តំ។

មាតាបិតរោ មតា, ទារកោ ចូឡមាតាទីនំ សន្តិកេ សំវុទ្ធោ, តស្មី
បញ្ចជិយមាទេ ញាតកា កលហំ វា ករោន្តិ, ទិយ្យន្តិ វា, តស្មា វិវាទុបច្ឆេទនត្ថំ

អាបុច្ឆិត្វាវ បញ្ចាដេតព្រោ។ អនាបុច្ឆា បញ្ចាដេតស្ស បន អាបត្តិ នត្ថិ។
ឧហរកាលេ គហេត្វា ចោសនកា មាតាបិតរោ នាម ហោន្តិ, តេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ បុត្តោ អត្តានំ និស្សាយ ជីវតិ, ន មាតាបិតរោ។ សចេបិ រាជា ហោតិ,
អាបុច្ឆិត្វាវ បញ្ចាដេតព្រោ។ មាតាបិតុហិ អនុញ្ញាតោ បព្វជិត្វា បុនវិព្ពមតិ,
សចេបិ សតក្ខត្តំ បព្វជិត្វា វិព្ពមតិ, អាគតាគតកាលេ បុនប្បុនំ អាបុច្ឆិត្វាវ
បញ្ចាដេតព្រោ។ សចេ ឯវំ វទន្តិ - “អយំ វិព្ពមិត្វា គេហំ អាគតោ អម្ពាភំ កម្មំ ន
ករោតិ, បព្វជិត្វា តុម្ពាភំ វត្ថំ ន បូរេតិ, នត្ថិ ឥមស្សបុច្ឆនកិច្ចំ, អាគតាគតំ
បញ្ចាដេយ្យថា”តិ ឯវំ និស្សជ្ជំ បុន អនាបុច្ឆាបិ បញ្ចាដេតុំ វដ្តតិ។

យោបិ ឧហរកាលេយេវ “អយំ តុម្ពាភំ ទិដ្ឋោ, យទា ឥច្ឆេ, តទា
បញ្ចាដេយ្យថា”តិ ឯវំ ទិដ្ឋោ ហោតិ, សោបិ អាគតាគតោ បុន អនាបុច្ឆាវ
បញ្ចាដេតព្រោ។ យំ បន ឧហរកាលេយេវ “ឥមំ កន្លេ បញ្ចាដេយ្យថា”តិ
អនុជានិត្វា បច្ឆា វុឡិប្បត្តកាលេ នានុជានន្តិ, អយំ ន អនាបុច្ឆា បញ្ចាដេតព្រោ។
ឯកោ មាតាបិតុហិ សទ្ធិកណ្ណិត្វា “បញ្ចាដេថ ម”ន្តិ អាគច្ឆតិ, “អាបុច្ឆិត្វា
ឯហិ”តិ ច វុត្តោ “នាហំ គច្ឆាមិ, សចេ មំ ន បញ្ចាដេថ, វិហារំ វា ឈាបេមិ,
សត្តេន វា តុម្ពេ បហារមិ, តុម្ពាភំ ញាតកឧបជ្ជាកានំ វា អាមាមច្ឆេននាទីហិ
អនត្ថំ ឧប្បាទេមិ, វុត្តា វា បតិត្វា មរាមិ, ចោរមជ្ឈំ វា បរិសាមិ, ទេសន្តំ វា
គច្ឆាមិ”តិ វទតិ, តំ ជីវស្សេវ វក្ខណាត្ថាយ បញ្ចាដេតុំ វដ្តតិ។ សចេ បនស្ស
មាតាបិតរោ អាគត្វា “កស្មា អម្ពាភំ បុត្តំ បញ្ចាជយិត្ថា”តិ វទន្តិ, តេសំ តមត្ថំ
អាហេថេត្វា “វក្ខណាត្ថាយ នំ បញ្ចាជយិម្ហ, បញ្ញាយថ តុម្ពេ បុត្តេនា”តិ វត្តព្ពា។
“វុត្តា បតិស្សមិ”តិ អាវុហិត្វា បន ហត្ថចាទេ មុញ្ញន្តំ បញ្ចាដេតុំ វដ្តតិយេវ។

ឯកោបិ វិទេសំ គន្ធា បព្វជ្ជំ យាចតិ, អាបុច្ឆិត្វា ចេ គតោ, បញ្ចាដេតព្រោ។
នោ ចេ ឧហរកិក្ខុំ បេសេត្វា អាបុច្ឆាបេត្វា បញ្ចាដេតព្រោ, អតិទូរព្វោ ហោតិ;

បញ្ហាដេត្យាបិ ភិក្ខុហិ សទ្ធិ បេសេត្យា ទស្សេតុំ វដ្ឋតិ។ កុរុន្តិយំ បន វុត្ថំ - “សេច
ទ្វរំ ហោតិ មគ្គោ ច មហាកន្តារោ, ‘គន្ធា អាបុច្ឆិស្សមា’ តិ បញ្ហាដេតុំ វដ្ឋតិ” តិ។
សេច បន មាតាបិតុនំ ពហូ បុត្តា ហោន្តិ, ឯវញ្ញ វទន្តិ - “ភន្តេ ឯតេសំ ទារកានំ
យំ ឥច្ឆថ, តំ បញ្ហាដេយ្យថា” តិ។ ទារកេ វិមំសិត្យា យំ ឥច្ឆតិ, សោ
បញ្ហាដេតញ្ញោ។ សេច បិ សកលេន កុលេន វា គាមេន វា អនុញ្ញាតំ ហោតិ
“ភន្តេ ឥមស្មី កុលេ វា គាមេ វា យំ ឥច្ឆថ, តំ បញ្ហាដេយ្យថា” តិ។ យំ ឥច្ឆតិ, សោ
បញ្ហាដេតញ្ញោតិ។

យាវតកេ វា បន ឧស្សហតិ តិ យត្ថកេ សក្កោតិ។

រាហុលវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

សិក្ខាបទទណ្ឌកម្មវត្ថុកថា

១០៦. ទសសុ សិក្ខាបទេសុ បុរិមានំ បញ្ចន្ធិ អតិក្កមោ នាសនវត្ថុ, បច្ឆិមានំ
អតិក្កមោ ទណ្ឌកម្មវត្ថុ។

១០៧. អប្បតិស្សតិ ភិក្ខុ ដេជ្ជកដ្ឋានេ ឥស្សរិយដ្ឋានេ ន បេបន្តិ។
អសភាគវុត្ថិកាតិ សមាទដីវិកា ន ភវន្តិ, វិសភាគដីវិកាតិ អត្ថោ។
អលាភាយ បរិសក្កតិ តិ យថា លាភំ ន លភន្តិ; ឯវំ បរក្កមតិ។ អនត្តាយាតិ
ឧបទ្ធាយ។ អវាសាយាតិ “កិន្តិ ឥមស្មី អាវាសេ ន វសេយ្យ” តិ បរក្កមតិ។
អក្កោសតិ បរិភាសតី តិ អក្កោសតិ ចេវ ភយទស្សនេន ច តដ្ឋេតិ។ ភេទេតី តិ
បេសុញ្ញំ ឧបសំហរិត្យា ភេទេតិ។ អាវរណំ កាតុន្តិ “មា ឥធ បរិសា” តិ និវរណំ
កាតុំ។ យត្ថ វា វសតិ យត្ថ វា បដិក្កមតី តិ យត្ថ វសតិ វា បរិសតិ វា;
ឧភយេនាបិ អត្តនោ បរិវេណាញ វស្សុគ្គេន បត្តសេនាសនញ្ញា វុត្ថំ។

មុខទ្វារកំអាហារអារ័យណ៍ ករោត្តិ “អង្គ មា ខាង, មា ភុញ្ញា” តិ ឯវំ
 និវារេន្តិ។ នភិក្ខុវេ មុខទ្វារកោ អាហារោ អារ័យណ៍ កាតញ្ញោតិ ឯត្ថ “មា ខាង,
 មា ភុញ្ញា” តិ វេនតោបិ “អាហារំ និវារេស្សមី” តិ បត្តចីវរំ អន្តោ និក្ខិបតោបិ
 សព្វបយោគេសុ ទុក្ខជំ។ អនាចារស្ស បន ទុព្ពចសាមណោស្ស ទណ្ឌកម្មំ
 កត្វា យាគុំ វា ភត្តំ វា បត្តចីវរំ វា ទស្សេត្វា “ឯត្ថកេ នាម ទណ្ឌកម្មេ អាហារេ
 តំទំលច្ឆសី” តិ វុត្ថំ វុដ្ឋតិ។ ភកវតា ហិ អារ័យណមេវ ទណ្ឌកម្មំ វុត្ថំ។
 ធម្មសង្គាហកត្ថេវេហិ បន អបរាជានុរូបំ ឧទកនារុវាលីកាទីនំ អាហារបនម្បិ
 កាតព្ពន្ធិ វុត្ថំ, តស្មា តម្បិ កាតព្ពំ។ តញ្ច ខោ “ឱរមិស្សតិ វិរមិស្សតិ” តិ
 អនុកម្មាយ, ន “នស្សិស្សតិ វិព្ពមិស្សតិ” តិ អាទិនយប្បវត្តន ចាបជ្ឈាសយេន
 “ទណ្ឌកម្មំ ករោមី” តិ ច ទណ្ឌាចាសាលោ វា និបជ្ជាបេតុំ ចាសាលិដ្ឋកាទីនិ វា
 សីសេ និក្ខិចាបេតុំ ឧទកំ វា បវេសេតុំ ន វុដ្ឋតិ។

សិក្ខាបទទណ្ឌកម្មវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

អនាបុច្ឆាវរណវត្ថុអាទិកថា

១០៨. នភិក្ខុវេ ឧបជ្ឈាយំ អនាបុច្ឆាតិ ឯត្ថ “តុម្កាកំ សាមណោស្ស អយំ
 នាម អបរាជោ, ទណ្ឌកម្មមស្ស ករោថា” តិ តិក្ខុត្ថំ វុត្តេ, សេច ឧបជ្ឈាយោ
 ទណ្ឌកម្មំ ន ករោតិ, សយំ កាតុំ វុដ្ឋតិ។ សេចបិ អាទិតោវ ឧបជ្ឈាយោ វេនតិ
 “មយ្ហំ សាមណោរាជំ នោសេ សតិ តុម្កេ ទណ្ឌកម្មំ ករោថា” តិ កាតុំ វុដ្ឋតិយេវ។
 យថា ច សាមណោរាជំ ឯវំ សទ្ធិវិហារិកន្តេវាសិកានម្បិ ទណ្ឌកម្មំ កាតុំ វុដ្ឋតិ។

អបលាឡេន្តិ “តុម្កាកំ បត្តំ ទស្សម, ចីវរំ ទស្សមា” តិ អត្ថនោ
 ឧបជ្ជានករណត្ថំ សង្គណ្ឌន្តិ។ នភិក្ខុវេ អញ្ញស្ស បរិសា អបលាឡេតញ្ញាតិ ឯត្ថ
 សាមណោរា វា ហោន្តុ ឧបសម្បជ្ជា វា, អន្តមសោ ទុស្សីលភិក្ខុស្សបិ បរស្ស

បរិសក្ខតេ ភិក្ខុត្វា កណ្តិវត្ថំ ន វដ្តតិ, អាទីនំ បន វត្ថុ វដ្តតិ “តយា ម្នាយិវត្ថំ
អាគតេន ក្ខបមក្ខនំវិយ កតំ ធុស្សីលំ និស្សយ វិហារន្តេនា” តិ។ សេ ធម្មោ សោ
សយមេវ ជានិក្ខា ឧបជ្ឈំ វា និស្សយំ វា យាចតិ, ទាតុ វដ្តតិ។

អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ ធនបាឡេហិ សមន្នាគតំ សាមណេវំ នាសេតុន្តិ ឯត្ថ
កណ្តាកសិក្ខាបទវណ្ណនាយំ វុត្តាសុ តីសុ នាសនាសុ លិង្គនាសនាវ
អធិប្បតា, តស្មា យោ ចាណាតិចាតាធិសុ ឯកម្មំ កម្មំ ករោតិ, សោ
លិង្គនាសនាយ នាសេតញោ។ យថា ច ភិក្ខុនំ ចាណាតិចាតាធិសុ
នាសាអាបត្តិយោ ហោន្តិ, ន តថា សាមណេវាទំ។ សាមណេវោ ហិ
កុណកិប្បិកម្មំ មារេត្វា មជ្ឈរណ្ណកម្មំ ភិក្ខុត្វា នាសេតត្ថតំយេវ ចាបុណាតិ,
តាវនេវស្ស សរណាគមនានិ ច ឧបជ្ឈាយគ្គហណាញ សេនាសនគ្គាហោ ច
បដិប្បស្សម្ពតិ, សង្ឃលាភំ ន លភតិ, លិង្គមត្តមេវ ឯកំ អវសិដ្ឋំ ហោតិ។ សោ
សេ អាកិណ្ណោនាសោវ ហោតិ, អាយតី សំវេ ន តិដ្ឋតិ, និក្ខឡិតញោ។ អថ
សហសាវិវជ្ឈិត្វា “ធុដ្ឋ មយា កត” ត្ថិ បុន សំវេ ហំតុកាមោ ហោតិ,
លិង្គនាសនកិច្ចំ នត្ថិ។ យថាវិវត្តចារុតស្សេវ សរណានិ ទាតញ្ចានិ, ឧបជ្ឈាយោ
ទាតញ្ចោ, សិក្ខាបទានិ បន សរណាគមនេនេវ ឥដ្ឋត្ថិ។ សាមណេវាទញ្ចា
សរណាគមនំ ភិក្ខុនំ ឧបសម្បទកម្មវាចាសទិសំ, តស្មា ភិក្ខុនំវិយ
ចតុចារិសុទ្ធិសីលំ, ឥមិនាមិ ធនសីលានិ សមាទិន្នានេវ ហោន្តិ, ឯវំ សន្តេបិ
ទឡីករណាត្ថំ អាយតី សំវេ បតិជ្ជាបនត្ថំ បុន ទាតញ្ចានិ។ សេ បុរិមកាយ
បុន សរណានិ គហិតានិ, បច្ឆិមកាយ វស្សវាសិកំ លច្ឆតិ។ សេ បច្ឆិមកាយ
គហិតានិ, សង្ឃេន អបលោកេត្វាលាកោ ទាតញ្ចោ។

អទិន្នាទានេ តិណសលាកមត្តេនាមិ វត្ថុនា, អព្រហ្មចរិយេ តីសុ មគ្គេសុ
យត្ថ កត្តចិ វិប្បដិបត្តិយា, មុសាវាទេ ហស្សធិប្បាយតាយបិ មុសា កណ្តិតេ

អស្សមណោ ហោតិ, នាសេតព្ពាតំ អាបជ្ជតិ។ មជ្ជចានេ បនភិក្ខុនោ
អជានិត្វាបិ ពិជតោ បដ្ឋាយ មជ្ជំ បិវន្តស្ស ចាចិត្តិយំ។ សាមណោរោ ជានិត្វា
បិវន្តោ សីលភេទំ អាបជ្ជតិ, ន អជានិត្វា។ យានិ បនស្ស ឥតរាជិ បញ្ច
សិក្ខាបទានិ, តេសុ ភិន្នេសុ ន នាសេតព្ពោ, ទណ្ឌកម្មំ កាតព្វំ។ សិក្ខាបទេ បន
បុន ទិន្នេបិ អទិន្នេបិ វជ្ជតិ។ ទណ្ឌកម្មេន បន បីឡេត្វា អាយតី សំវេរ
ប្របនត្ថាយ ធាតព្ពមេវ។ សាមណោរោ មជ្ជចានំ សចិត្តកំ ចារាជិកវត្ថុ, អយំ
វិសេសោ។

អវណ្ណភាសនេ បន អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធាតិអាទិនំ បដិបក្ខវសេន ពុទ្ធស្ស
វា, ស្វាគ្គាតោតិអាទិនំ បដិបក្ខវសេន ធម្មស្ស វា, សុប្បដិបន្នោតិអាទិនំ
បដិបក្ខវសេន សង្ឃស្ស វា អវណ្ណំ ភាសនោ រតនត្ថយំ និន្នោ គរហន្តោ
អាចរិយុបជ្ឈាយាទិហិ “មា ឯវំ អវចា”តិ អវណ្ណភាសនេ អាទិនំ ទស្សេត្វា
និវាទេតព្ពោ។ សចេ យាវតតិយំ វុច្ចមានោ ន ឱរមតិ, កណ្តាកណាសនាយ
នាសេតព្ពោតិ កុរុន្តិយំ វុត្ថំ។ មហាអដ្ឋកថាយំ បន “សចេ ឯវំ វុច្ចមានោ តំ
លទ្ធិ និស្សជ្ជតិ, ទណ្ឌកម្មំ កាវេត្វា អច្ចយំ ទេសាបេតព្ពោ។ សចេ ន និស្សជ្ជតិ,
តថេវ អាធាយ បក្កយ្ហ តិដ្ឋតិ, លិដ្ឋនាសនាយ នាសេតព្ពោ”តិ វុត្ថំ, តំ យុត្ថំ។
អយមេវ ហិ នាសនា ឥធម៌ អធិប្បតាតិ។

មិច្ឆាទិដ្ឋិកេបិ ឯសេវ នយោ។ សស្សតុច្ឆេទានញ្ចិ អញ្ញាតវទិដ្ឋិកោ សចេ
អាចរិយាទិហិ ឱរទិយមានោ និស្សជ្ជតិ, ទណ្ឌកម្មំ កាវេត្វា អច្ចយំ
ទេសាបេតព្ពោ។ អប្បដិទិស្សជ្ជន្តោវ នាសេតព្ពោតិ។ ភិក្ខុនិទ្ទសកោ ចេត្ត កាមំ
អព្រហ្មចារិក្កហណោន គហិតោវ អព្រហ្មចារី បន អាយតី សំវេរ ហតុកាមំ
សរណានិ ទត្វា ឧបសម្មាទេតុំ វជ្ជតិ។ ភិក្ខុនិទ្ទសកោ អាយតី សំវេរ

ហេតុការណ៍មាសិ បញ្ចូលផ្ទៃ ឆលកតិ, បកេវ ឧបសម្បជន្តិ ឯតមត្តំ ធស្សេត្តំ
“ភិក្ខុនិទ្ទសកោ”តិ ឥទំវិសុំ ធសមំ អង្គំវុត្តន្តិ វេទិតតំ។

អនាបុច្ឆាវរណាវត្ថុអាទិកថា និដ្ឋិតា។

បណ្ណាកវត្ថុកថា

១០៩. ធម្មាវេ ធម្មាវេតិ តតុណោ តតុណោ។ មោឡិកល្លេតិ ជ្វលសរីរេ។
ហត្ថិភណ្ណោ អស្សភណ្ណោតិ ហត្ថិគោបកេ ច អស្សគោបកេ ច។

បណ្ណាកោភិក្ខុវេតិ ឯតុ អាសិត្តបណ្ណាកោ ឧស្សយបណ្ណាកោ
ឡិបក្កមិកបណ្ណាកោ បក្ខបណ្ណាកោ នប្បុសកបណ្ណាកោតិ បញ្ចា បណ្ណាកា។
តតុ យស្ស បរេសំ អង្គជាតំ មុខេន គហេត្វា អសុចិនា អាសិត្តស្ស បរិឡាហោ
វ្របសម្មតិ, អយំ អាសិត្តបណ្ណាកោ។ យស្ស បរេសំ អដ្ឋាចារំ បស្សតោ
ឧស្សយាយ ឧប្បន្នាយ បរិឡាហោ វ្របសម្មតិ, អយំ ឧស្សយបណ្ណាកោ។ យស្ស
ឧបក្កមេន តីជាតិ អបនីតានិ, អយំ ឡិបក្កមិកបណ្ណាកោ។ ឯកេច្ឆា បន
អកុសលវិចារកានុកាវេន កាឡបកេ បណ្ណាកោ ហោតិ, ដុល្លាបកេ បនស្ស
បរិឡាហោ វ្របសម្មតិ, អយំ បក្ខបណ្ណាកោ។ យោ បន បដិសន្ធិយំយេវ
អភាវកោ ឧប្បន្នោ, អយំ នប្បុសកបណ្ណាកោតិ។ តេសុ អាសិត្តបណ្ណាកស្ស ច
ឧស្សយបណ្ណាកស្ស ច បញ្ចជ្ជា ន វារិតា, ឥតវេសំ តិណ្ណំ វារិតា។ តេសុបិ
បក្ខបណ្ណាកស្ស យស្មី បកេ បណ្ណាកោ ហោតិ, តស្មីយេវស្ស បកេ បញ្ចជ្ជា
វារិតាតិ កុរុន្តិយំ វុត្តំ។ យស្ស ចេត្ត បញ្ចជ្ជា វារិតា, តំ សន្ធាយ ឥទំ វុត្តំ -
“អនុបសម្បន្នោ ន ឧបសម្បនេតតោ ឧបសម្បន្នោ នាសេតតោ”តិ។ សោមិ
លិដ្ឋនាសនេនេវ នាសេតតោ។ ឥតោ បរំ “នាសេតតោ”តិ វុត្តេសុបិ ឯសេវ
នយោ។

បណ្តាវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

វេយ្យសំវាសកវត្ថុកថា

១១០. បុរាណកុលបុត្តោតិ បុរាណស្ស អនុក្កមេន ចារិដុញ្ញំ បត្តស្ស
កុលស្ស បុត្តោ។ មាតិបក្ខបិតិបក្កតោ កោលញ្ញា ខីណាវិនដ្ឋា មតា
អស្សាតិ ខីណាកោលញ្ញោ។ អននិគតន្តិ អប្បត្តំ។ ជាតីកាតុន្តិ វឿត្ថំ។ ឥដ្ឋាតិ
ឧយ្យាជនត្ថ និចាតោ។ អនុយុញ្ញយមាឆោតិ ឯកមន្តំ នេត្វា
កេសមស្សឡិវេបនកាសាយបដិគ្គហណាសរណាគមនឧបជ្ឈាយគ្គហណាកម្ម
វាចានិស្សយធម្ម បុច្ឆិយមាឆោ។ ឯតមត្តំ អាហោចេសីតិ ឯតំ សយំ បព្ពជិតការំ
អាធិតោ បដ្ឋាយ អាចិត្តិ។

វេយ្យសំវាសកោភិក្ខុវេតិ ឯត្ថ តយោ វេយ្យសំវាសកា - លិង្គត្ថនកោ,
សំវាសត្ថនកោ, ឧភយត្ថនកោតិ។ តត្ថ យោ សយំ បព្ពជិត្វាវិហារំ គន្ធា ន
ភិក្ខុវស្សានិ គណោតិ, ន យថាវុឡំ វន្តនំ សាធិយតិ, ន អាសនេន បដិពាហតិ, ន
ឧចាសថបវារណាធិសុ សន្តិស្សតិ, អយំ លិង្គមត្តស្សេវ វេនិតត្តា
លិង្គត្ថនកោ នាម។

យោ បនភិក្ខុហិ បញ្ញាជិតោ សាមណោរោ សមាឆោបិ វិទេសំ គន្ធា “អហំ
ធនវស្សោ វាវីសតិវស្សោ វា”តិ មុសា វត្វា ភិក្ខុវស្សានិ គណោតិ, យថាវុឡំ
វន្តនំ សាធិយតិ, អាសនេន បដិពាហតិ, ឧចាសថបវារណាធិសុ សន្តិស្សតិ,
អយំ សំវាសមត្តស្សេវ វេនិតត្តា សំវាសត្ថនកោ នាម។
ភិក្ខុវស្សគណនាធិកោ ហិ សញ្ញាបិ កិរិយភេទោ ឥមស្មី អត្ថ “សំវាសោ”តិ
វេទិតញ្ញោ។ សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ “ន មំ កោចិ ជាឆាតី”តិ ឯវំ បដិបជ្ឈន្តេបិ ឯសេវ
នយោ។

យោ បន សយំ បព្ពជិត្វាវិហារំ គន្ធាភិក្ខុវស្សានិ គណេតិ, យថាវុឡំ វន្តំ
សាធិយតិ, អាសនេន បដិពាហតិ, ឧចោសថបវារណាធិសុ សន្និស្សតិ, អយំ
លិង្គស្ស ចេវ សំវាសស្ស ច ថេនិតត្តា ឧភយត្ថេនកោ នាម។ អយំ តិវិជោបិ
ថេយ្យសំវាសកោ អនុបសម្មន្នោ ន ឧបសម្មាទេតព្ពោ, ឧបសម្មន្នោ
នាសេតព្ពោ, បុន បព្ពជ្ជំ យាចន្តោបិ ន បព្ពាជេតព្ពោ។

ឯត្ថ ច អសម្មាហត្ថំ ឥទំ បកិណ្ណកំ វេទិតព្ពំ -

“រាជឧត្តិក្ខត្តកន្តារ-រោគវេរិកយេហិ វា;
ចីវរាហារណាត្ថំ វា, លិង្គំ អាធិយតីធ យោ។

សំវាសំ នាធិវាសេតិ, យាវ សោ សុទ្ធមានសោ;
ថេយ្យសំវាសកោ នាម, តាវ ឯស ន វុច្ឆតី”តិ។

តត្រាយំ វិត្តារនយោ - ឥធនកច្ចស្ស រាជា កុឡោហោតិ, សោ “ឯវំ មេ
សោត្តិ ភវិស្សតី”តិ សយមេវ លិង្គំ គហេត្វា បលាយតិ។ តំ ទិស្វា រញ្ជោ
អាហេថេន្តិ។ រាជា “សថេ បព្ពជិតោ, ន តំ លព្ពា កិញ្ចិ កាតុ”ន្តិ តស្មី កោដំ
បដិវិនេតិ, សោ “វូបសន្តំ មេ រាជភយ”ន្តិ សង្ឃមជ្ឈំ អនោសវិត្វាវ តិហិលិង្គំ
គហេត្វា អាគតោ បព្ពាជេតព្ពោ។ អថាបិ “សាសនំ និស្សាយ មយា ជីវិតំ លទ្ធិ,
ហន្ត ទានិ អហំ បព្ពជាមី”តិ ឧប្បន្នសំវេកោ តេនេវ លិង្គេន អាគន្ធា អាគន្ធកវត្ថំ
ន សាធិយតិ, ភិក្ខុហិ បុដ្ឋោ វា អបុដ្ឋោ វា យថាភូតមត្តានំ អាវិកត្វា បព្ពជ្ជំ
យាចតិ, លិង្គំ អបនេត្វា បព្ពាជេតព្ពោ។ សថេ បន វត្ថំ សាធិយតិ, បព្ពជិតាលយំ
ធស្សេតិ, សព្ពំ បុព្ពេ វត្ថំ វស្សគណានាធិភេទំ វិធី បដិបទ្ធិតិ, អយំ ន
បព្ពាជេតព្ពោ។

ឥឡូវ បណ្តែតទុក្ខក្នុងជីវិត អស់ក្លែងក្លាយ សយមេរៀន លីង្គី គហេត្វា
សព្វចាសណ្ឌិយភត្តានិ ភុព្វន្តោ ទុក្ខក្នុងជីវិត រត្នេស្យមជ្ឈិម អនោសិទ្ធា
គិហិលីង្គី គហេត្វា អាគតោតិ សព្វំ បុរិមសទិសមេរៀន។

អបរោ មហាកន្តារំ និត្តិភុកាមោ ហោតិ, សត្តវាហោ ច បព្វជិតេ
គហេត្វា គប្បតិ។ សោ “ឯ មំ សត្តវាហោ គហេត្វា គមិស្សតិ” តិ សយមេរៀន លីង្គី
គហេត្វា សត្តវាហោន សទ្ធិ កន្តារំ និត្តិភុកាមោ មន្ត បទ្វា សម្ព័ន្ធមជ្ឈិម
អនោសិទ្ធា គិហិលីង្គី គហេត្វា អាគតោតិ សព្វំ បុរិមសទិសមេរៀន។

អបរោ រោគកយេ ឧប្បន្នេ ជីវិត អស់ក្លែងក្លាយ សយមេរៀន លីង្គី គហេត្វា
សព្វចាសណ្ឌិយភត្តានិ ភុព្វន្តោ រោគកយេ រូបសន្តេ សម្ព័ន្ធមជ្ឈិម អនោសិទ្ធា
គិហិលីង្គី គហេត្វា អាគតោតិ សព្វំ បុរិមសទិសមេរៀន។

អបរស្ស ឯកោ វេរីកោ កុដ្ឋោ ហោតិ, យាតេតុកាមោ នំវិចារតិ, សោ “ឯ
មេ សោតិ ភវិស្សតិ” តិ សយមេរៀន លីង្គី គហេត្វា បលាយតិ។ វេរីកោ “កុហិ
សោ” តិ បរិយេសន្តោ “បព្វជិត្វា បលាតោ” តិ សុត្វា “សចេ បព្វជិតោ, ន តំ
លព្វា កិញ្ចិ កាតុ” តិ តស្មី កោដំ បដិវិនេតិ។ សោ “រូបសន្តំ មេ វេរីកយ” តិ
សម្ព័ន្ធមជ្ឈិម អនោសិទ្ធា គិហិលីង្គី គហេត្វា អាគតោតិ សព្វំ បុរិមសទិសមេរៀន។

អបរោ ព្យាតិកុលំ គន្ធា សិក្ខំ បច្ចក្ខាយ គិហិ ហុត្វា “ឥមា និ ចីវរា និ ឥឡ
វិនស្សិស្សន្តិ, សចេបិ ឥមា និ គហេត្វា វិហារំ គមិស្សមិ, អន្តរាមគ្គេ មំ ‘ចោរោ’ តិ
គហេស្សន្តិ, យំនូនាហំ កាយបរិហារិយានិ កត្វា គច្ឆេយ្យ” តិ ចីវរាហារណាត្ថំ
និវាសេត្វា ច ចារុបិត្វា ច វិហារំ គប្បតិ។ តំ ទូរតោរ អាគច្ឆន្តំ ទិស្វា សាមណោ
ច ទហា ច អព្ពគ្គន្តិ, វត្ថំ ទស្សន្តិ។ សោ ន សាទិយតិ, យថាភូតមត្តានំ
អាវិករោតិ។ សចេ ភិក្ខុ “ន ធានិ មយំ តំ មុញ្ញិស្សមា” តិ ពលក្ការេន

បញ្ហាដេតុកាមា ហោត្តិ, កាសាយានិ អបនេត្វា បុន បញ្ហាដេតុកាមា។ សចេ បន
“នយិមេ មម ហិណាយាវត្តការំ ជានន្តិ” តិ តំយេវ ភិក្ខុការំ បដិជានិត្វា សត្តំ
បុព្វេ វុត្តំ វស្សកណាណាទិកេនំ វិធី បដិបដ្ឋតិ, អយំ ន បញ្ហាដេតុកាមា។

អបរោ មហាសាមណោរោ ញាតិកុលំ គន្ធា ឧប្បព្វជិត្វា កម្មន្តានុដ្ឋានេន
ឧត្តារន្តោ ហុត្វា បុន “នានិ អហំ សមណោវ ភវិស្សមិ, ថេរោបិ មេ
ឧប្បព្វជិត្វា ភារំ ន ជានាតី” តិ តទេវ បត្តចីវរំ អាទាយ វិហារំ អាគប្បតិ, នាបិ
តមត្តំ ភិក្ខុនំ អាហោចេតិ, សាមណោវការំ បដិជានាតិ, អយំ
ថេយ្យសំវាសកោយេវ បព្វជ្ជំ ន លភតិ។ សចេ បិស្ស លិង្គគ្គហណាកាលេ ឯវំ
ហោតិ, “នាហំ កស្សបិ អាហោចេស្សមី” តិ វិហារញោ គតោ អាហោចេតិ,
គហណោនេវ ថេយ្យសំវាសកោ។ អថាបិស្ស “គហណាកាលេ អាចិត្តិស្សមី” តិ
ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ, វិហារញោ គន្ធា “កុហី ត្វំ អារុសោ គតោ” តិ វុត្តោ “ន នានិ មំ
សមេ ជានន្តិ” តិ វព្វោត្វា នាចិត្តតិ, “នាចិត្តិស្សមី” តិ សហ ធុរនិក្ខេបេន
អយម្យិ ថេយ្យសំវាសកោវ។ សចេ បនស្ស គហណាកាលេបិ
“អាចិត្តិស្សមី” តិ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ, វិហារំ គន្ធាបិ អាចិត្តតិ, អយំ បុន បព្វជ្ជំ
លភតិ។

អបរោ ធម្មាសាមណោរោ មហាត្តោ វា បន អព្យត្តោ, សោ បុរិមនយេនេវ
ឧប្បព្វជិត្វា យវេ វច្ឆករក្ខណាទីនិ កម្មានិ កាតុំ ន ឥច្ឆតិ, តមេនំ ញាតកា
តានិយេវ កាសាយានិ អន្តាទេត្វា ថាលកំ វា បត្តំ វា ហត្ថេ ទត្វា “គច្ឆ
សមណោវ ហោហី” តិ យរា នីហារន្តិ។ សោ វិហារំ គប្បតិ, នេវ នំ ភិក្ខុ ជានន្តិ
“អយំ ឧប្បព្វជិត្វា បុន សយមេវ បព្វជិតោ” តិ, នាបិ សយំ ជានាតិ, “យោ ឯវំ
បព្វជិតិ, សោ ថេយ្យសំវាសកោ នាម ហោតី” តិ។ សចេ តំ បរិបុណ្ណាវស្សំ
ឧបសម្មាទេន្តិ, សូបសម្មាឆោ។ សចេ បន អនុបសម្មន្នកាលេយេវ

វិនយវិនិច្ឆ័យ វត្តមានេ សុណាតិ, “យោ ឯវំ បព្ពជតិ, សោ ថេយ្យសំវាសកោ
នាម ហោតិ” តិ។ តេន “មយា ឯវំ កត” ត្ថិ ភិក្ខុនំ អាចិ ភិក្ខុតព្ពំ, ឯវំ បុន បព្ពជ្ជំ
លភតិ។ សចេ “ន ទានិ មំ កោចិ ជាតាតិ” តិ នាហេថេតិ, ធុវំ និក្ខិត្តមត្តេ
ថេយ្យសំវាសកោ។

ភិក្ខុ សិក្ខុំ បច្ចក្ខាយ លិដ្ឋំ អបនេត្វា ទុស្សីលកម្មំ កត្វា វា អកត្វា វា បុន
សព្ពំ បុព្ពេ វុត្ថំ វស្សគណនាទិភេទំ វិធី បដិបជ្ជតិ, ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ។
សិក្ខុំ អប្បច្ចក្ខាយ សលិដ្ឋេ ឋិតោ មេថុនំ បដិសេវិត្វា វស្សគណនាទិភេទំ វិធី
អាបជ្ជន្តោ ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ, បព្ពជ្ជាមត្តំ លភតិ។ អន្ធកដ្ឋកថាយំ
បន ឯសោ ថេយ្យសំវាសកោតិ វុត្ថំ, តំ ន គហេតព្ពំ។

ឯកោ ភិក្ខុ កាសាយេ សឧស្សហោវ ឌីនាតំ និវាសេត្វា មេថុនំ បដិសេវិត្វា
បុន កាសាយានិ និវាសេត្វា វស្សគណនាទិភេទំ សព្ពំ វិធី អាបជ្ជតិ, អយម្បិ
ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ, បព្ពជ្ជាមត្តំ លភតិ។ សចេ បន កាសាយេ ធុវំ
និក្ខិត្តិ ឋិត្វា ឌីនាតំ និវាសេត្វា មេថុនំ បដិសេវិត្វា បុន កាសាយានិ និវាសេត្វា
វស្សគណនាទិភេទំ សព្ពំ វិធី អាបជ្ជតិ, ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ។

សាមណោរោ សលិដ្ឋេ ឋិតោ មេថុនាទិអស្សមណករណធម្មំ អាបជ្ជិត្វា ឋិ
ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ។ សចេ ឋិ កាសាយេ សឧស្សហោវ កាសាយានិ
អបនេត្វា មេថុនំ បដិសេវិត្វា បុន កាសាយានិ និវាសេតិ, នេវ
ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ។ សចេ បន កាសាយេ ធុវំ និក្ខិត្តិ ឋិត្វា នត្តោ វា
ឌីនាតនិវត្តោ វា មេថុនសេវនាធិហិ អស្សមណោ ហុត្វា កាសាយំ និវាសេតិ,
ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ។ សចេ ឋិ គិហិការំ បត្តយមាណោ កាសារំ ឌីវដ្ឋិកំ វា
កត្វា អញ្ញេន វា អាការេន គិហិនិវាសនេន និវាសេតិ “សោភតិ នុ ខោ មេ
គិហិលិដ្ឋំ, ន សោភតិ” តិ វីមំសនត្ថំ, វត្ថុតិ តាវ។ “សោភតិ” តិ សម្បជិច្ឆិត្វា បន

បុណ្យលីង្គីសាទិយឆ្នោ ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ។ ឱនាតំ និវាសេត្វា
វីមំសនសម្បជិច្ឆនេសុបិ ឯសេវ នយោ។

សេច បន និវត្តកាសាយស្ស ឧបវិ ឱនាតំ និវាសេត្វាវីមំសតិ វា សម្បជិច្ឆតិ
វា, រក្ខតិយេវ។ ភិក្ខុនិយាបិ ឯសេវ នយោ។ សាបិ ហិ គិហិការំ បត្តយមាណា
សេច កាសាយំ គិហិនិវាសនំ និវាសេតិ, “សោភតិ នុ ខោ មេ គិហិលីង្គី, ន
សោភតិ” តិ វីមំសនត្ថំ, រក្ខតិ តាវ។ សេច “សោភតិ” តិ សម្បជិច្ឆតិ, ន រក្ខតិ។
ឱនាតំ និវាសេត្វាវីមំសនសម្បជិច្ឆនេសុបិ ឯសេវ នយោ។ និវត្តកាសាយស្ស
បន ឧបវិ ឱនាតំ និវាសេត្វាវីមំសតុ វា សម្បជិច្ឆតុ វា, រក្ខតិយេវ។

សេច កោចិ វុឡ្យបព្ពជិតោ វស្សានិ អគណោត្វា ចាឡិយម្បិ អដ្ឋត្វា
ឯកបស្សេនាគន្ធា មហាបេឡាធិសុ កជជ្ជនា ឧត្តិត្ត ភត្តបិណ្ឌោ បត្តំ
ឧបនាមេត្វា សេនោវិយ មំសបេសី គហេត្វា គជ្ជតិ, ថេយ្យសំវាសកោ ន
ហោតិ។ ភិក្ខុវស្សានិ បន គណោត្វា គណ្ណោឆ្នោ ថេយ្យសំវាសកោ ហោតិ។

សយំ សាមណោរោវ សាមណោរបជិចាជិយា កូជវស្សានិ គណោត្វា
គណ្ណោឆ្នោ ថេយ្យសំវាសកោ ន ហោតិ។ ភិក្ខុ ភិក្ខុបជិចាជិយា កូជវស្សានិ
គណោត្វា គណ្ណោឆ្នោ ភណ្ណោគ្យន កាវេតព្ពោតិ។

ថេយ្យសំវាសកវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

តិត្ថិយបក្កន្តកកថា

តិត្ថិយបក្កន្តកោ ភិក្ខុវេតិ ឯត្ថ បន តិត្ថិយេសុ បក្កន្តោ បរិដ្ឋោតិ
តិត្ថិយបក្កន្តកោ។ សោ ន កេវលំ ន ឧបសម្បទេតព្ពោ, អថ ខោ ន
បព្ពាជេតព្ពោបិ។ តត្រាយំ វិនិច្ឆយោ - ឧបសម្បន្នោ ភិក្ខុ តិត្ថិយោ ភវិស្សមីតិ

សលីង្គនេវ តេសំ ឧបស្សយំ គច្ឆតិ, បទវារេ បទវារេ ទុក្ខជំ។ តេសំ លីង្គ
អាទិន្នមត្ត តិត្តិយបក្កន្តកោ ហោតិ។ យោបិ សយមេវ “តិត្តិយោ ភវិស្សមី” តិ
កុសជីវាទិនិ និវាសេតិ, តិត្តិយបក្កន្តកោ ហោតិយេវ។ យោ បន នគ្គោ
ន្ទាយន្តោ អត្តានំ ឱលោកេត្វា “សោភតិ មេ អាជីវកកាវោ, អាជីវកោ
ភវិស្សមី” តិ កាសាយានិ អនាទាយ នគ្គោវ អាជីវកានំ ឧបស្សយំ គច្ឆតិ,
បទវារេ បទវារេ ទុក្ខជំ។ សចេ បនស្ស អន្តរាមត្ត ហិរេត្តប្បំ ឧប្បជ្ជតិ, ទុក្ខជាទិ
នេសេត្វា មុច្ឆតិ។ តេសំ ឧបស្សយំ គន្ធាបិ តេហិ វា ឱវទិតោ អត្តនា វា “ឥមេសំ
បព្ពដ្ឋា អតិទុក្ខា” តិ និវត្តន្តោបិ មុច្ឆតិយេវ។

សចេ បន “កី តុម្ហាកំ បព្ពដ្ឋាយ ឧក្ខដ្ឋ” តិ បុច្ឆិត្វា
“កេសមស្សលុព្វានាទិនិ” តិ វុត្តោ ឯកកេសម្មិ លុព្វាបេតិ,
ឧក្ខដិកប្បធានាទិនិ វា វត្តានិ អាទិយតិ, មោវចិញ្ចាទិនិ វា និវាសេតិ, តេសំ លីង្គ
គណ្ហាតិ, “អយំ បព្ពដ្ឋា សេដ្ឋា” តិ សេដ្ឋការំ វា ឧបគច្ឆតិ, ន មុច្ឆតិ,
តិត្តិយបក្កន្តកោ ហោតិ។ សចេ បន “សោភតិ នុ ខោ មេ តិត្តិយបព្ពដ្ឋា, ននុ
ខោ សោភតិ” តិ វីមំសនត្ថំ កុសជីវាទិនិ វា និវាសេតិ, ជដំ វា ពន្ធតិ, ខាវិកាជំ វា
អាទិយតិ, យាវ ន សម្មជិច្ឆតិ, តាវ នំ លទ្ធិវក្ខតិ, សម្មជិច្ឆតមត្ត
តិត្តិយបក្កន្តកោ ហោតិ។ អច្ឆិន្ទវិរោ បន កុសជីវាទិនិ និវាសេន្តោ
រាជកយាទិហិ វា តិត្តិយលីង្គ គណ្ហាន្តោ លទ្ធិយា អភាវេន នេវ
តិត្តិយបក្កន្តកោ ហោតិ។

អយព្វា តិត្តិយបក្កន្តកោ នាម ឧបសម្មន្តភិក្ខុនា កថិតោ, តស្មា
សាមណោរោ សលីង្គន តិត្តាយតនំ គតោបិ បុន បព្ពដ្ឋព្វា ឧបសម្មនព្វា
លភតីតិ កុរុន្តិយំ វុត្តំ។ បុរិមោ បន យេយ្យសំវាសកោ អនុបសម្មន្នេន កថិតោ;
តស្មា ឧបសម្មន្នោ ក្ខេវស្សំ គណ្ហាន្តោបិ អស្សមណោ ន ហោតិ។ លីង្គ

សឧស្សហោ ចារាជិកំ អាបដ្ឋិត្វា ភិក្ខុវស្សនីនិ គណេន្តាបិ វេយ្យសំវាសកោ
ន ហោតីតិ។

តិវុត្តិយបក្កន្តកកថា និដ្ឋិតា។

តិវច្ឆានកតវត្ថុកថា

១១១. នាគយោនិយា អដ្ឋិយតីតិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ សោ បវត្ថិយំ
កុសលវិចារកេន ទេវសម្មត្តិសទិសំ ឥស្សរិយសម្មត្តិ អនុភោតិ,
អកុសលវិចារកបដិសន្ធិកស្ស បន តស្ស សជាតិយា មេជ្ជនបដិសេវនេ ច
វិស្សជ្ជនិទ្ទោក្កមនេ ច នាគសរីរំ ចាតុភវតិ ឧទកសញ្ញាវិកំ មណ្ឌាកភក្កំ,
តស្មា សោ តាយ នាគយោនិយា អដ្ឋិយតិ។ ហរាយតីតិ លជ្ជតិ។ ជីគុច្ឆតីតិ
អត្ថភាវំ ជីគុច្ឆតិ។ តស្ស ភិក្ខុនោ និក្ខន្តេតិ តស្មី ភិក្ខុស្មី និក្ខន្តេ។ អថ វា តស្ស
ភិក្ខុនោ និក្ខមនេតិ អត្ថោ។ វិស្សជ្ជោ និទ្ធុំ ឌីក្កមីតិ តស្មី អនិក្ខន្តេ វិស្សរកយេន
សតី អវិស្សដ្ឋិត្វា កបិមិទ្ធុវសេនេវ និទ្ទាយន្តោ និក្ខន្តេ សតី វិស្សដ្ឋិត្វា វិស្សជ្ជោ
និរាសន្តោ មហានិទ្ធុំ បដិបដ្ឋិ។ វិស្សរមកាសីតិ ភយវសេន សមណាសញ្ញំ
បហាយ វិរូបំ មហាសទ្ធមកាសិ។

តុម្ពេ ខោត្តាតិ តុម្ពេ ខោ អត្ថ; អការស្ស លោបំ កត្វាវុត្ថំ។ តុម្ពេ ខោ នាគា
លានវិបស្សនាមគ្គដលានំ អភព្ពត្តា ឥមស្មី ធម្មវិនយេ អវិរុទ្ធិធម្មា អត្ថ,
វិរុទ្ធិធម្មា នភវថាតិ អយមេត្ថ សន្នេបត្ថោ។ សជាតិយាតិ នាគិយា ឯវ។ យទា
បន មនុស្សត្តិអាទិភេទាយ អញ្ញជាតិយា បដិសេវតិ, តទា ទេវបុត្តោវិយ
ហោតិ។ ឯត្ថ ច បវត្ថិយំ អភិណ្ឌំ សភាវចាតុកម្មឧស្សនវសេន “ទ្វេ បច្ចយា”តិ
វុត្ថំ។ នាគស្ស បន បញ្ចសុ កាលេសុ សភាវចាតុកម្ម ហោតិ - បដិសន្ធិកាលេ,

តបដបាណកាល, សជាតិយា មេដុនកាល, វិស្សជ្ជនិទ្ទោក្កមនកាល,
ចុតិកាលតិ។

តិរច្ឆានគតោភិក្ខុវេតិ ឯត្ថ នាគោ វា ហោតុ សុបណ្ណាមាណាវកាធិនំ វា
អញ្ញាតរោ, អន្តមសោសក្កំ នេវវាជានំ ឧបាទាយ យោកោចិ
អមនុស្សជាតិយោ, សញ្ញាវ ឥមស្មី អត្ថេ តិរច្ឆានគតោតិ វេទិតញ្ញោ។ សោ នេវ
ឧបសម្បទេតញ្ញោ, ន បញ្ញាជេតញ្ញោ, ឧបសម្បន្នោបិ នាសេតញ្ញោតិ។

តិរច្ឆានគតវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

មាតុយាតកាធិវត្ថុកថា

១១២. មាតុយាតកាធិវត្ថុសុ - និក្ខន្ធិ ករេយ្យន្តិ និក្ខមនំ និគ្គមនំ
អបវាហនំ ករេយ្យន្តិ អត្ថោ។ មាតុយាតកោភិក្ខុវេតិ ឯត្ថ យេន
មនុស្សិត្តិក្ខតា ជនិកា មាតា សយម្បិ មនុស្សជាតិកេនេវ សតា សញ្ញា ជីវិតា
វោរោបិតា, អយំ អានន្តិយេន មាតុយាតកកម្មេន មាតុយាតកោ, ឯតស្ស
បព្ពដ្ឋា ច ឧបសម្បទា ច បដិក្ខត្តា។ យេន បន មនុស្សិត្តិក្ខតាបិ អជនិកា
ចោសាវនិកា មាតា វា មហាមាតា វា ចូឡមាតា វា ជនិកាបិ វា ន
មនុស្សិត្តិក្ខតា មាតា យាតិតា, តស្ស បព្ពដ្ឋា ន វារិតា, ន ច អានន្តិកោ
ហោតិ។ យេន សយំ តិរច្ឆានភូតេន មនុស្សិត្តិក្ខតា មាតា យាតិតា, សោបិ
អានន្តិកោ ន ហោតិ, តិរច្ឆានគតត្ថា បនស្ស បព្ពដ្ឋា បដិក្ខត្តា។ សេសំ
ឧត្តានមេវ។ បិតុយាតកេបិ ឯសេវ នយោ។ សចេបិ ហិ វេសិយា បុត្តោ ហោតិ,
“អយំ មេ បិតា”តិ ន ជាតាតិ, យស្ស សម្ភវេន និព្ពត្តោ, សោ ច អនេន
យាតិតោ, បិតុយាតកោត្វេវ សង្ឃំ គច្ឆតិ, អានន្តិយញ្ចា ដុសតិ។

១១២. អរហន្តឃាតកោបិ មនុស្សអរហន្តវសេនេវ វេទិតព្រា។
មនុស្សជាតិយថ្នាំ អន្តមសោ អបព្ពជិតម្បិ ឱណាសវំ ធារកំ ធារិកំ វា សព្វាច្ច
ជីវិតា វោរោបេន្តោ អរហន្តឃាតកោវ ហោតិ, អានន្តរិយញ្ច ដុសតិ, បព្ពជ្ជា
ចស្ស វារិតា។ អមនុស្សជាតិកំ បន អរហន្ត មនុស្សជាតិកំ វា អវសេសំ
អរិយបុគ្គលំ ឃាតេត្វា អានន្តរិយោ ន ហោតិ, បព្ពជ្ជាបិស្ស ន វារិតា, កម្មំ បន
ពលវំ ហោតិ។ តិរច្ឆានោ មនុស្សអរហន្តម្បិ ឃាតេត្វា អានន្តរិយោ ន ហោតិ,
កម្មំ បន ភារិយន្តិ អយមេត្ថ វិនិច្ឆយោ។ តេ វឆាយ ឱនិយន្តិ វឆត្ថាយ
ឱនិយន្តិ, មារេតុំ និយន្តិ អត្ថោ។ យំ បន ចាឡិយំ “សចា ច មយ”ន្តិ វុត្ថំ, តស្ស
សច មយន្តិ អយមេវត្ថោ។ “សច” តិ ហិ វត្ថព្ពេ ឯត្ថ “សចា ច” ឥតិ អយំ
និចាតោ វុត្ថោ។ “សច ច” ឥច្ឆេវ វា ចាថោ។ តត្ថ សចតិ សម្ពាវនត្ថ និចាតោ;
ច ឥតិ បទបូរណមត្តោ។ “សចជ្ជ មយ”ន្តិបិ ចាថោ។ តស្ស សច អជ្ជ មយន្តិ
អត្ថោ។

១១៥. ភិក្ខុនិទ្ទសកោ ភិក្ខុវេតិ ឯត្ថ យោ បកតត្ថំ ភិក្ខុនី តិណ្ណំ មគ្គានំ
អញ្ញាតវស្មី ទូសេតិ, អយំ ភិក្ខុនិទ្ទសកោ នាម។ ឯតស្ស បព្ពជ្ជា ច ឧបសម្បទា
ច វារិតា។ យោ បន កាយសំសគ្គន សីលវិនាសំ ចាបេតិ, តស្ស បព្ពជ្ជា ច
ឧបសម្បទា ច ន វារិតា។ ពលក្ការេន ឱទាតវត្ថវសនំ កត្វា អនិច្ចមាណំយេវ
ទូសេន្តោបិ ភិក្ខុនិទ្ទសកោយេវ។ ពលក្ការេន បន ឱទាតវត្ថវសនំ កត្វា
ឥច្ចមាណំ ទូសេន្តោ ភិក្ខុនិទ្ទសកោ ន ហោតិ។ កស្មា? យស្មា គិហិកាវេ
សម្បជិច្ឆិតមត្តយេវ សា អភិក្ខុនី ហោតិ។ សកី សីលវិបន្នំ បន បច្ឆា ទូសេន្តោ
សិក្ខុមាណាសាមណេវីសុ ច វិប្បជិបដ្ឋន្តោ នេវ ភិក្ខុនិទ្ទសកោ ហោតិ, បព្ពជ្ជម្បិ
ឧបសម្បទម្បិ លភតិ។

សង្ឃកេនកោភិក្ខុវេតិ ឯត្ថយោ ទេវទត្តោវិយ សាសនំ ឧទ្ទម្ហំ ឧត្តនយំ
កត្វា ចតុន្នំ កម្មានំ អញ្ញាតវសេន សង្ឃំ ភិន្នតិ, អយំ សង្ឃកេនកោ នាម។
ឯតស្ស បព្ពដ្ឋា ច ឧបសម្បទា ច វារិតា។

លោហិតុប្បាទកោភិក្ខុវេតិ ឯត្ថាបិ យោ ទេវទត្តោវិយ ទុដ្ឋចិត្តន
វេកចិត្តន តថាគតស្ស ជីវមានកសវីរេ ឧទ្ទកមក្ខិកាយ បិវនកមត្តម្យ
លោហិតំ ឧប្បាទេតិ, អយំ លោហិតុប្បាទកោ នាម។ ឯតស្ស បព្ពដ្ឋា ច
ឧបសម្បទា ច វារិតា។ យោ បន រោគរូបសមនត្ថំ ជីវកោវិយ សត្តន ជាលេត្វា
បូតិមំសញ្ញា លោហិតញ្ញា និហរិត្វា ជាសុំ ករោតិ, ពហុំ សោ បុញ្ញំ បសវតីតិ។

មាតុយាតកាធិវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

ឧកតោព្យញ្ញនកវត្ថុកថា

១១៦. ឧកតោព្យញ្ញនកោភិក្ខុវេតិ ឥត្ថិនិមិត្តុប្បាទនកម្មតោ ច
បុរិសនិមិត្តុប្បាទនកម្មតោ ច ឧកតោ ព្យញ្ញនមស្ស អត្ថិតិ
ឧកតោព្យញ្ញនកោ។ ករោតីតិ បុរិសនិមិត្តន ឥត្ថីសុ មេដុនីតិ ក្កមំ ករោតិ។
កាវាបេតីតិ បរំ សមាទបេត្វា អត្ថនោ ឥត្ថិនិមិត្ត កាវាបេតិ, សោ ធុរិដោ
ហោតិ - ឥត្ថិឧកតោព្យញ្ញនកោ, បុរិសឧកតោព្យញ្ញនកោតិ។

តត្ថ ឥត្ថិឧកតោព្យញ្ញនកស្ស ឥត្ថិនិមិត្តំ ចាកដំហោតិ, បុរិសនិមិត្តំ
បដិច្ចន្នំ។ បុរិសឧកតោព្យញ្ញនកស្ស បុរិសនិមិត្តំ ចាកដំ, ឥត្ថិនិមិត្តំ បដិច្ចន្នំ។
ឥត្ថិឧកតោព្យញ្ញនកស្ស ឥត្ថីសុ បុរិសត្ថំ ករោន្តស្ស ឥត្ថិនិមិត្តំ បដិច្ចន្នំ ហោតិ,
បុរិសនិមិត្តំ ចាកដំហោតិ។ បុរិសឧកតោព្យញ្ញនកស្ស បុរិសានំ ឥត្ថិការំ
ឧបគច្ចន្តស្ស បុរិសនិមិត្តំ បដិច្ចន្នំ ហោតិ, ឥត្ថិនិមិត្តំ ចាកដំហោតិ។
ឥត្ថិឧកតោព្យញ្ញនកោ សយញ្ញា គព្ពំ គណ្ណាតិ, បរញ្ញា គណ្ណាបេតិ។

បុរិសឧកតោព្យញ្ញនកោ បន សយំ ន គណ្ហាតិ, បរំ គណ្ហាបេតីតិ,
ឥនមេតេសំ នាណករណំ។ កុរុទ្ធិយំ បន វុត្ថំ - “យទិ បដិសន្ធិយំ បុរិសលីដ្ឋំ
បរេត្ថ ឥត្ថិលីដ្ឋំ និព្ពត្តតិ, យទិ បដិសន្ធិយំ ឥត្ថិលីដ្ឋំ បរេត្ថ បុរិសលីដ្ឋំ
និព្ពត្តតិ” តិ។ តត្ថ វិចារណក្កមោវិត្តារតោ អដ្ឋសាលិនិយា
ធម្មសង្គហដ្ឋកថាយ វេទិតញ្ចោ។ ឥមស្ស បន ធុរិយស្សាបិ ឧកតោព្យញ្ញនកស្ស
នេវ បព្ពដ្ឋា អត្ថិ, ន ឧបសម្មាទាតិ ឥនមិធន វេទិតញ្ចំ។

ឧកតោព្យញ្ញនកវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

អនុបដ្ឋាយកាធិវត្ថុកថា

១១៧. តេន ខោ បន សមយេនាតិ យេន សមយេន ភកវតា សិក្ខាបទំ
អបញ្ញត្តំ ហោតិ, តេន សមយេន។ អនុបដ្ឋាយកន្តិ ឧបជ្ឈំ អគាហាបេត្វា
សព្ពេន សព្ពំ ឧបដ្ឋាយវិវហិតំ។ ឯវំ ឧបសម្មាទាតិ នេវ ធម្មតោ ន អាមិសតោ
សង្កបំ លភន្តិ, តេ បរិហាយន្តិយេវ, ន វឌ្ឍន្តិ។ ន ភិក្ខុវេ អនុបដ្ឋាយកោតិ
ឧបជ្ឈំ អគាហាបេត្វា និរុបដ្ឋាយកោ ន ឧបសម្មាទេតញ្ចោ។ យោ
ឧបសម្មាទេយ្យ អាបត្ថិ ទុក្ខជស្សាតិ សិក្ខាបទបញ្ញត្តិតោ បដ្ឋាយ ឯវំ
ឧបសម្មាទេន្តស្ស អាបត្ថិ ហោតិ; កម្ពំ បន ន កុប្បតិ។ កេចិ កុប្បតីតិ វេទន្តិ, តំ
ន គហេតញ្ចំ។ សង្ខេន ឧបដ្ឋាយេនាតិអាទីសុបិ
ឧកតោព្យញ្ញនកុបដ្ឋាយបរិយោសានេសុ ឯសេវ នយោ។

អនុបដ្ឋាយកាធិវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

អបត្តកាធិវត្ថុកថា

១១៨. ហេតុសុ បិណ្ឌាយ ចរន្តិតិ យោ ហេតុសុ បិណ្ឌាលព្ពតិ, តទត្ថាយ
ចរន្តិ។ សេយ្យថាបិ តិតិយាតិ យថា អាជីវកនាមកា តិតិយា; សូបព្យញ្ញនេហិ
មិស្សេត្វា ហេតុសុ វេបិតបិណ្ឌាមេវ ហិ តេ ភុញ្ញន្តិ។ អបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯវំ
ឧបសម្មាទេន្តស្សេវ អបត្តិ ហោតិ, កម្មំ បន ន កុប្បតិ។ អជីវកាធិវត្ថុសុបិ
ឯសេវ នយោ។

យាចិតកេនាតិ “យាវ ឧបសម្មទំ ករោម, តាវ ទេថា” តិ យាចិត្វា
គហិតេន; តាវកាលិកេនាតិ អត្តោ។ ព្យាទិសេន ហិ បត្តេន វា ជីវេន វា
បត្តជីវេន វា ឧបសម្មាទេន្តស្សេវ អបត្តិ ហោតិ, កម្មំ បន ន កុប្បតិ, តស្មា
បរិបុណ្ណាបត្តជីវេវ ឧបសម្មាទេតត្តោ។ សចេ តស្ស នត្តិ, អាចរិយុបជ្ឈាយា
ចស្ស ធាតុកាមា ហោន្តិ, អញ្ញោ វា ភិក្ខុ និវេកេហិ និស្សន្និត្វា អធិដ្ឋានុបកំ
បត្តជីវំ ធាតុតំ។ បព្ពដ្ឋាបេក្ខំ បន បណ្ណាបលាសំ យាចិតកេនាបិ បត្តជីវេន
បញ្ចាដេតុំ វដ្តតិ, សភាគដ្ឋានេ វិស្សាសេន គហេត្វាបិ បញ្ចាដេតុំ វដ្តតិ។

សចេ បន អបក្កំ បត្តំ ជីវេវុបកានិ ច វត្ថានិ គហេត្វា អាគតោ ហោតិ, យាវ
បត្តោ បច្ចតិ, ជីវេវានិ ច ករិយន្តិ, តាវ វិហារេ វសន្តស្ស អនាមជ្ជបិណ្ឌាចាតំ
ធាតុំ វដ្តតិ, ថាលកេ ភុញ្ញតុំ វដ្តតិ, បុរេភត្តំ សាមណោភាគសមកោ
អាមិសភាកោ ធាតុំ វដ្តតិ។ សេនាសនក្កាហោ បន
សលាកភត្តឧទ្ទេសភត្តនិមន្តនាទីនិ ច ន វដ្តន្តិ។ បច្ឆាភត្តម្បិ
សាមណោភាគសមោ តេលមធុដាណីតាធិភេសជ្ជភាកោ វដ្តតិ។ សចេ
គិលានោ ហោតិ, ភេសជ្ជមស្ស កាតុំ វដ្តតិ, សាមណោស្ស វិយ ច សព្វំ
បដិជក្កនកម្មន្តិ។

អបត្តកាធិវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

ហត្ថប្បិដ្ឋានវត្ថុកថា

១១៩. ហត្ថប្បិដ្ឋានវត្ថុសុ - ហត្ថប្បិដ្ឋានតិ យស្ស ហត្ថតលេ វា មណីពន្លេ វា កប្បវេ វា យត្ថ កត្ថចិ ឯកោ វា ទ្វេ វា ហត្ថា ជិន្នា ហោត្តិ។ ចានប្បិដ្ឋានតិ យស្ស អគ្គចានេ វា កោប្បកេសុ វា ជជ្ឈាយ វា យត្ថ កត្ថចិ ឯកោ វា ទ្វេ វា ចានា ជិន្នា ហោត្តិ។ ហត្ថចានប្បិដ្ឋានតិ យស្ស វុត្ថប្បកាវេនេវ ចត្វសុ ហត្ថចានេសុ ទ្វេ វា តយោ វា សព្វេ វា ហត្ថចានា ជិន្នា ហោត្តិ។ កណ្ណាប្បិដ្ឋានតិ យស្ស កណ្ណាមូលេ វា កណ្ណាសក្ខលិកាយ វា ឯកោ វា ទ្វេ វា កណ្ណា ជិន្នា ហោត្តិ។ យស្ស បន កណ្ណាវិទ្ធេ ជិដ្ឋន្តិ, សក្កា ច ហោតិ សជ្ឈាដេតុំ, សោ កណ្ណំ សជ្ឈាដេត្វា បញ្ញាដេតព្ពោ។ ឆានប្បិដ្ឋានតិ យស្ស អជបនកេ វា អគ្គេ វា ឯកបុដេ វា យត្ថ កត្ថចិ ឆានា ជិន្នា ហោតិ។ យស្ស បន ឆានិកា សក្កា ហោតិ សន្នេតុំ, សោ តំ ជាសុកំ កត្វា បញ្ញាដេតព្ពោ។ កណ្ណាឆានប្បិដ្ឋាន ឧភយវសេន វេទិតព្ពោ។ អង្គុលិប្បិដ្ឋានតិ យស្ស នខសេសំ អនស្សេត្វា ឯកោ វា ពហូ វា អង្គុលិយោ ជិន្នា ហោត្តិ។ យស្ស បន សុត្តតន្តមត្តម្បិ នខសេសំ បញ្ញាយតិ, តំ បញ្ញាដេតុំ វុដ្ឋតិ។ អធិប្បិដ្ឋានតិ យស្ស ចត្វសុ អង្គុលិកេសុ អង្គុលិយំ វុត្ថនយេនេវ ឯកោ វា ពហូ វា អង្គុលិកា ជិន្នា ហោត្តិ។ កណ្ណាវប្បិដ្ឋានតិ យស្ស កណ្ណាវនាមកា មហាម្ពាវ បុរតោ វា បច្ឆតោ វា ជិន្នា ហោត្តិ; យេសុ ឯកស្សបិ ជិន្នត្វា អគ្គចានេន វា ចង្គមតិ, មូលេន វា ចង្គមតិ, ន វា ចានំ បតិជ្ជាបេតុំ សក្កាតិ។

ជណហត្ថកោតិ យស្ស វុត្ថុលិបក្ខកាវិយ អង្គុលិយោ សម្ពុទ្ធា ហោត្តិ; ឯតំ បញ្ញាដេតុកាមេន អង្គុលន្តិកាយោ ជាលេត្វា សត្តំ អន្តរចម្ពំ អបនេត្វា ជាសុកំ កត្វា បញ្ញាដេតព្ពោ។ យស្សបិ ន អង្គុលិយោ ហោត្តិ, តំ បញ្ញាដេតុកាមេន អធិកអង្គុលី ជិន្នត្វា ជាសុកំ កត្វា បញ្ញាដេតព្ពោ។

ឧដ្ឋោតិ យោ ឧរស្ស វា បិដ្ឋិយា វា បស្សស្ស វា និក្ខន្តត្តា ឧដ្ឋសរីរោ។ យស្ស
បន កិញ្ចិ កិញ្ចិ អដ្ឋបច្ឆន្តំ ព្យាសកំ វុដ្ឋំ, តំ បញ្ចាជេតុំ វុដ្ឋតិ។ មហាបុរិសោ វេ ហិ
ព្រហ្មជ្ជតត្តោ, អវសេសោ សត្តោ អឧដ្ឋោ នាម នត្ថិ។

វាមនោតិ ជដ្ឋ្យវាមនោ វា កដិវាមនោ វា ឧភយវាមនោ វា។ ជដ្ឋ្យវាមនស្ស
កដិតោ បដ្ឋាយ ហេដ្ឋិមកាយោ រស្សោ ហោតិ, ឧបរិមកាយោ បរិបុណ្ណោ។
កដិវាមនស្ស កដិតោ បដ្ឋាយ ឧបរិមកាយោ រស្សោ ហោតិ, ហេដ្ឋិមកាយោ
បរិបុណ្ណោ។ ឧភយវាមនស្ស ឧភោបិ កាយា រស្សោ ហោតិ, យេសំ រស្សត្តា
ភូតានំ វិយ បរិវដ្តមោ មហាកុដ្ឋិយជសទិសោ អត្តភារោ ហោតិ, តំ តិវិជម្បិ
បញ្ចាជេតុំ ន វុដ្ឋតិ។

គលគណ្ហាតិ យស្ស កុម្មណ្ហំ វិយ គលេ គណ្ហោ ហោតិ។ ទេសនាមត្តមេវ
ចេតំ, យស្មី កិស្មិញ្ចិ បន បទេសេ គណ្ហោ សតិ ន បញ្ចាជេតត្តោ។ តត្ថ វិនិច្ឆយោ
- “ន ភិក្ខុវេ បញ្ចហិ អាពាធមហិ ដុដ្ឋោ បញ្ចាជេតត្តោ” តិ វុត្ថុ វុត្ថនយេនេវ
វេទិតត្តោ។ លក្ខណាហាតកសាហាតលិខិតកេសុ យំ វុត្ថុព្ពំ, តំ “ន ភិក្ខុវេ
លក្ខណាហាតោ” តិ អាទីសុ វុត្ថុមេវ។

សីបទីតិ ភារចាទោ វុច្ឆតិ។ យស្ស ចាទោ ដូលោ ហោតិ សញ្ញាតបិឡកោ
ខរោ, សោ ន បញ្ចាជេតត្តោ។ យស្ស បន ន តាវ ខរភារំ គណ្ហាតិ, សក្កា ហោតិ
ឧបនាហំ ពន្ធិត្វា ឧទកអាវាដេ បវេសេត្វា ឧទកវាលិកាយ បូរេត្វា យថា សិរា
បញ្ញាយន្តិ, ជដ្ឋ្យា ច តេលនាឡិការិយ ហោតិ, វេ មិលាបេតុំ សក្កា, តស្ស
ចាទំ ព្យាទិសំ កត្វា តំ បញ្ចាជេតុំ វុដ្ឋតិ។ សចេ បុន វុឡ្យតិ, ឧបសម្មាទេន្តេនាបិ
តថា កត្វាវ ឧបសម្មាទេតត្តោ។

ចាបរោគីតិ អរិសភគន្តបិត្តសេម្ហកាសសោសាធិសុយេនកេនចិ រោគេន
និច្ចាតុរោ អតេកិច្ចរោគោ ជេតុច្ឆោ អមនាចោ; អយំ ន បញ្ចាជេតញ្ចោ។

បរិសទ្ធសកោតិ យោ អត្ថនោវិរូបតាយ បរិសំ ទូសេតិ; អតិធិយោ វា
ហោតិ អញ្ចោសំ សីសប្បមាណាធាភិប្បទេសោ, អតិរស្សោ វា
ឧភយវាមនក្ខត្របំ វិយ, អតិកាឡោ វា ឈាបិតខេត្ត ខាណុកោវិយ,
អន្ទោនាតោ វា ធនិតក្កាធិហិ បមជ្ជិតមជ្ជតម្ពលោហវណ្ណោ, អតិកិសោ វា
មន្ទម៌សលោហិតោ អជ្ជិសិរាចម្មសីរោវិយ, អតិដូលោ វា ភារិយម៌សោ,
មហោធរោ វា មហាក្ខតសធិសោ, អតិមហន្តសីសោ វា បច្ឆិសីសេ កត្វា បិតោ
វិយ, អតិខុទ្ទកសីសោ វា សីរីរស្ស អនន្ទរូបេន អតិខុទ្ទកេន សីសេន
សមន្នាគតោ, កូជកូជសីសោ វា តាលជលបិណ្ឌិសធិសេន សីសេន
សមន្នាគតោ, សិខរសីសោ វា ឧទ្ធំ អនុបុព្វតនុកេន សីសេន សមន្នាគតោ,
នាឡិសីសោ វា មហាវេជ្ជបព្ពសធិសេន សីសេន សមន្នាគតោ, កប្បសីសោ វា
បញ្ចរសីសោ វា ចតុសុ បស្សេសុ យេន កេនចិ បស្សេន ឱណាតេន សីសេន
សមន្នាគតោ, វណសីសោ វា បូតិសីសោ វា កណ្តិកកេសោ វា ចាណកេហិ
ខាយិតកេនារេ សស្សសធិសេហិ តហិ តហិ ឧជ្ជិតេហិ កេសេហិ
សមន្នាគតោ, និល្លោមសីសោ វា ដូលថន្ទកេសោ វា តាលហិរសធិសេហិ
កេសេហិ សមន្នាគតោ, ជាតិបលិតេហិ បណ្ណរសីសោ វា បកតិតម្ពកេសោ វា
អាធិត្តេហិ វិយ កេសេហិ សមន្នាគតោ, អាវជ្ជសីសោ វា គុន្នំ សីរេ
អាវជ្ជសធិសេហិ ឧទ្ធក្កេហិ កេសាវជ្ជេហិ សមន្នាគតោ, សីសលោមេហិ សទ្ធិ
ឯកាពទ្ធកមុកលោមោ វា ជាលពទ្ធនវិយ នលាជេន សមន្នាគតោ។

សម្ពទ្ធកមុកោ វា និល្លោមកមុកោ វា មក្កជកមុកោ វា អតិមហន្តក្ខិ វា
អតិខុទ្ទកក្ខិ វា មហីសចម្មេ វាសិកោណោន បហិវត្វា កតនិទ្ធសធិសេហិ

អក្ខិហិ សមន្មាគតោ, វិសមក្ខិ វា ឯកេន មហាន្តេន ឯកេន ខុទ្ទកេន អក្ខិណា
សមន្មាគតោ, វិសមចក្កលោ វា ឯកេន ខុទ្ធិ ឯកេន អនោតិ ឯវំ វិសមជាតេហិ
អក្ខិចក្កលេហិ សមន្មាគតោ, កេករោ វា គម្ពីរក្ខិ វា យស្ស គម្ពីរេ ឧទចានេ
ឧទកតារកាវិយ អក្ខិតារកា បញ្ញាយន្តិ; និក្ខន្ធក្ខិ វា យស្ស កក្កដកស្សេវ
អក្ខិតារកា និក្ខន្ធា ហោន្តិ; ហត្ថិកក្កោ វា មហតីហិ កក្កាសក្ខិលីកាហិ
សមន្មាគតោ, មូសិកកក្កោ វា ជដុកកក្កោ វា ខុទ្ធិកាហិ
កក្កាសក្ខិលីកាហិ សមន្មាគតោ, និទ្ទមត្តកក្កោ វា យស្ស វិណា
កក្កាសក្ខិលីកាហិ កក្កានិទ្ទមត្តមេវ ហោតិ; អវិទ្ធកក្កោ វា
យោនកជាតិកោ បន បរិសទ្ធសកោ ន ហោតិ; សភាវោយេវ ហិ សោ តស្ស
កក្កាភគន្ធិរកោ វា និច្ចប្បតិនា កក្កោន សមន្មាគតោ, គណ្ហកក្កោ វា
សទាបគ្បវិតបុព្វេន កក្កោន សមន្មាគតោ, ជន្តិតកក្កោ វា
គោភត្តនាឡិកាយ អគ្គសទិសេហិ កក្កោហិ សមន្មាគតោ, អតិបិដ្តលក្ខិ វា
មធុបិដ្តលំ បន បញ្ចាដេតុំ វដ្តតិ។ និប្បខុមក្ខិ វា អស្សបគ្បវណក្ខិ វា បុប្ផិតក្ខិ វា
អក្ខិចាកេន សមន្មាគតក្ខិ វា។

អតិមហាន្តនាសិកោ វា អតិខុទ្ទកនាសិកោ វា ចិបិជនាសិកោ វា មជ្ឈេ
អប្បតិជ្ជហិត្វា ឯកបស្សេ បិតវដ្តនាសិកោ វា, ធិយនាសិកោ វា
សុកតុណ្ហាសទិសាយ ជិញ្ញាយ លេហិតុំ សក្កុណោយ្យាយ នាសិកាយ
សមន្មាគតោ, និច្ចបគ្បវិតសិដ្ឋាណិកនាសោ វា។

មហាមុខោ វា យស្ស បដដ្ឋមណ្ឌកស្សេវ មុខនិមិត្តយេវ មហាន្តំ ហោតិ,
មុខំ បន លាពុសទិសំ អតិខុទ្ទកំ, ភិន្នមុខោ វា វដ្តមុខោ វា មហាឱដ្ឋោ វា
ឧក្ខិលីមុខវដ្តិសទិសេហិ ឱដ្ឋហិ សមន្មាគតោ, តនុកឱដ្ឋោ វា
ភេរិចម្ពសទិសេហិ ធន្តេ បិទហិតុំ អសមត្ថហិ ឱដ្ឋហិ សមន្មាគតោ,

មហាជនរោងជាង វា តន្ត្រីកុមាររោងជាង វា តន្ត្រីកុមាររោងជាង វា មហាជនរោងជាង វា
ឡើងដំបូលកោ វា ឯងមុខ វា ឯងមុខ វា សង្ឃតុលាការ វា ពហិសេតេហិ
អន្តោ អតិរតេហិ ឡើងហិ សមន្តាគតោ, ឧត្តន្តកុលាបមុខ វា។

មហាជនរោងជាង វា អន្តរាគមន៍សិស្ស ឧត្តន្តកុលា សមន្តាគតោ អន្តរាគមន៍ វា
ហេដ្ឋា វា ឧបរិ វា ពហិសេតេហិ, យស្ស បន សក្កា ហោតិ ឡើងហិ បិទហិ តុ
កថេន្តស្ប បញ្ញាយតិ នោ អកថេន្តស្ប, តំ បញ្ញាជេតុំ វុជ្ជតិ។ បូតិឧត្តន្ត វា
និទ្ទន្ត វា យស្ស បន ឧត្តន្ត វេ កលន្តកថេន្ត វិយ សុខមឧត្តន្ត ហោតិ, តំ
បញ្ញាជេតុំ វុជ្ជតិ។

មហាជនរោងជាង វា គោហនុសិស្ស បាណសមន្តាគតោ, ធីយហនុកោ
វា បិបិដហនុកោ វា អន្តោបរិជ្ជន វិយ អតិរស្សន បាណកន សមន្តាគតោ,
ភិទ្ទហនុកោ វា វុជ្ជហនុកោ វា និម្មស្សនាបិកោ វា ភិក្ខុនិសិទ្ធិសមុខា
ធីយគលោ វា ពកគលសិស្ស គលន សមន្តាគតោ, វស្សគលោ វា
អន្តោបរិជ្ជន វិយ គលន សមន្តាគតោ, ភិទ្ទគលោ វា ភិទ្ទសក្កដា វា
អហាត្ថោ វា ឯកហាត្ថោ វា អតិរស្សហាត្ថោ វា អតិធីយហាត្ថោ វា ភិទ្ទឧរោ វា
ភិទ្ទបិដ្ឋិ វា កថុគតោ វា កណ្តាគតោ វា ឧត្តគតោ វា គោធាគតោ វា, យស្ស
គោធាយ វិយ គត្តតោ បុណ្ណានិ បតន្តិ, សត្តព្វោតំ វិរូបករណំ សន្ធាយ
វិត្តាវករសេន វុត្តំ។ វិទិច្ឆយោ បនេត្ត “ន ភិក្ខុវេ បញ្ចហិ អាពាធមហិ” តិ ឯត្ត
វុត្តនយេនេវ វេទិតព្វោ។

ភិទ្ទកដិកោ វា មហាអានិសេនោ វា ឧទ្ធអក្ខន្ធសិស្ស អានិសេនមសេហិ
អន្តរាគមន៍ សមន្តាគតោ, មហាឧរុកោ វា វាតណ្ហិកោ វា មហាជាណុកោ វា
សង្ឃជនជាណុកោ វា ធីយជេដ្ឋោ វា យជ្ជិសិស្សជេដ្ឋោ វិកដោ វា បណ្ណោ វា
ឧត្តន្តបិណ្ឌិកោ វា, សោ ឧរុដោ ហេដ្ឋា ឡើងហិ វា ឧបរិ អន្តរាគមន៍ វា មហាតិហិ

ជង្គ្របិណ្ឌិកាហិ សមន្ទាគតោ, មហាជង្គ្រ វា ដូលជង្គ្របិណ្ឌិកោ វា
មហាចានោ វា មហាបណ្ឌិ វា បិដ្ឋិកចានោ វា ចានវេមជ្ឈតោ ឧដ្ឋិកជង្គ្រ
វត្តចានោ វា សោ ធុរិដោ - អន្តោ វា ពហិ វា បរិវត្តចានោ គណ្ឌិកផ្គុលិ វា
សិដ្ឋិវេរជណាសទិសាហិ អផ្គុលិហិ សមន្ទាគតោ, អន្ទនខោ វា កាឡវណ្ណាហិ
បូតិនខេហិ សមន្ទាគតោ, សព្វេបិ ឯស បរិសទ្ធសកោ។ ឯវុចោ
បរិសទ្ធសកោ ន បញ្ចាជេតព្ពោ។

កាលោភិ បសន្ននោ វា ហោតុ បុច្ឆាធិហិ វា ឧបហាតបសានោ។ យោ ធូហិ
វា ឯកេន វា អក្ខិនា ន បស្សតិ, សោ ន បញ្ចាជេតព្ពោ។ មហាបច្ឆរិយំ បន
ឯកក្ខិកាលោ កាលោភិ វុត្តោ, ធូអក្ខិកាលោ អន្ទន សង្កហិតោ។
មហាអដ្ឋកថាយំ ជច្ឆនោ អន្ទាតិ វុត្តោ, តស្មា ឧភយម្យិ បរិយាយេន យុដ្ឋតិ។
កុណីតិ ហត្ថកុណី វា ចានកុណី វា អផ្គុលិកុណី វា; យស្ស ឯតេសុ ហត្ថាធិសុ
យំកិញ្ចំ វត្តំ បញ្ញាយតិ, សោ កុណី នាម។ ខព្វោភិ នតជាណុកោ វា ភិន្នជង្គ្រ
វា មជ្ឈេ សង្កជិតចានត្ថា កុណ្ឌាចានកោ វា បិដ្ឋិចានមជ្ឈេន ចង្គមន្តោ អគ្គ
សង្កជិតចានត្ថា កុណ្ឌាចានកោ វា បិដ្ឋិចានគ្គេន ចង្គមន្តោ អគ្គចានេវ
ចង្គមនខព្វោ វា បណ្ឌិកាយ ចង្គមនខព្វោ វា ចានស្ស ពាហិរន្តេន
ចង្គមនខព្វោ វា ចានស្ស អព្ពន្ធន្តេន ចង្គមនខព្វោ វា គោប្បកានំ ឧបរិ ភគ្គត្ថា
សកលេន បិដ្ឋិចានេន ចង្គមនខព្វោ វា; សព្វេបេស ខព្វោយេវ, សោ ន
បញ្ចាជេតព្ពោ។

បក្ខហតោភិ យស្ស ឯកោ ហត្ថោ វា ចានោ វា អឡសរិរំ វា សុខំ នវហតិ។
ធិន្ទិយាបថោភិ បីឯសប្បិ វុច្ឆតិ។ ជរាធុត្ថលោភិ ជិណ្ឌាភារេន ធុត្ថលោ អត្ថនោ
ចីវរវេនាទិកម្មំ កាតុម្យិ អសមត្ថោ។ យោ បន មហាល្លកោបិ ពលវា ហោតិ,
អត្តានំ បដិជគ្គិតុំ សក្កោភិ, សោ បញ្ចាជេតព្ពោ។ អន្ទាតិ ជច្ឆនោ វុច្ឆតិ។

មូតោតិ យស្ស វេកេនោ នប្បវត្តតិ; យស្សបិ បវត្តតិ, សរណាគមនំ បន
បរិបុណ្ណំ ភាសិតុំ ន សក្កោតិ, តាទិសំ មម្មនម្បិ បញ្ញាជេតុំ ន វដ្ឋតិ។ យោ បន
សរណាគមនមត្ថំ បរិបុណ្ណំ ភាសិតុំ សក្កោតិ, តំ បញ្ញាជេតុំ វដ្ឋតិ។

ពាធិរោតិ យោ សព្ពេន សព្ពំ ន សុណាតិ។ យោ បន មហាសទ្ធិំ សុណាតិ, តំ
បញ្ញាជេតុំ វដ្ឋតិ។ អន្ធម្ហតាធយោ ឧភយនោសវសេន វុត្តា។ យេសញ្ច បព្ពដ្ឋា
បដិក្ខត្តា, ឧបសម្មទាបិ តេសំ បដិក្ខត្តាវ។ សចេ បន តេ សង្ឃោ
ឧបសម្មាទេតិ, សព្ពេបិ ហត្ថច្ឆិន្ទាធយោ សូបសម្មន្នា, ការកសង្ឃោ បន
អាចរិយុបជ្ឈាយា ច អាបត្តិតោ ន មុច្ឆន្តិ។ វត្ថុតិ ច - “អត្ថិ ភិក្ខុវេ បុគ្គលោ
អប្បត្តោ ឱសារណំ, តព្វោ សង្ឃោ ឱសារេតិ, ឯកោ ឆ្នោ សុឱសារិតោ, ឯកោ ឆ្នោ
ទុឱសារិតោ”តិ តស្សត្តោ អាគតជ្ជានេយេវ អាវិ ភវិស្សតីតិ។

ហត្ថច្ឆិន្ទាទិវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

អលដ្ឋិនិស្សយវត្ថុកថា

១២០. អលដ្ឋិនិស្សយ វសន្តិតិ ឧបយោគត្ថេ សាមិវចនំ; អលដ្ឋិបុគ្គលេ
និស្សយ វសន្តិតិ អត្ថោ។ យាវ ភិក្ខុសភាគតំ ជាធាមីតិ និស្សយទាយ កស្ស
ភិក្ខុនោ ភិក្ខុហិ សភាគតំ លដ្ឋិការំ យាវ ជាធាមីតិ អត្ថោ។ តស្មា នវំ ថានំ
គតេន “ឯហិ ភិក្ខុ, និស្សយំ គណ្ណាហិ”តិ វុច្ឆមានេនាបិ ចត្វហបញ្ចាហំ
និស្សយទាយ កស្ស លដ្ឋិការំ ឧបបរិក្ខត្វា និស្សយោ គហេតព្ពោ។

សចេ “ថេរោ លដ្ឋិ”តិ ភិក្ខុនំ សន្តិកេ សុត្វា អាគតទិវសេយេវ
គហេតុកាមោ ហោតិ, ថេរោ បន “អាគមេហិ តាវ, វសន្តោ ជានិស្សសី”តិ
កតិចាហំ អាចារំ ឧបបរិក្ខត្វា និស្សយំ ទេតិ, វដ្ឋតិ។ បកតិយា
និស្សយគ្គហណាជ្ជានំ គតេន តទហេវ គហេតព្ពោ, ឯកទិវសម្បិ បរិហារោ

នត្តិ។ សចេ បឋមយាមេ អាចរិយស្ស ឌីកាសោ នត្តិ, ឌីកាសំ អលកន្តោ
“បច្ឆសសមយេ គហេស្សមី”តិ សយតិ, អរុណំ ឧត្តតម្បី ន ជាតាតិ,
អនាបត្តិ។ សចេ បន “គណ្ហិស្សមី”តិ អាភោគំ អកត្វា សយតិ, អរុណុក្កមនេ
ទុក្ខជំ។ អគតបុព្វំ ឋានំ គតេន ទ្វេ តីណិ ទិវសានិ វសិត្វា គន្តកាមេន
អនិស្ស្រេតេន វសិតព្ពំ។ “សត្តាបំ វសិត្សមី”តិ អាលយំ ករោន្តេន បន
និស្សយោ គហេតព្ពោ។ សចេ ថេរោ “កី សត្តាបំ វសន្តស្ស និស្សយេនា”តិ
វទតិ, បដិក្ខិត្តកាលតោ បដ្ឋាយ លទ្ធិបរិហារោ ហោតិ។

អលជ្ជិនិស្សយវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

គមិកាទិនិស្សយវត្ថុកថា

១២១. និស្សយករណីយោតិ ករណីយនិស្សយោ, ករណីយោ មយា
និស្សយោ; គហេតព្ពោតិ អត្តោ។ និស្សយំ អលកមាណេនាតិ អត្តនា សទ្ធិ
អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នេសុ និស្សយធាយកេ អសតិ និស្សយំ នលកតិ នាម។ ឯវំ
អលកន្តេន អនិស្ស្រេតេន ពហុនិបិ ទិវសានិ គន្តព្ពំ។ សចេ បុព្វេបិ និស្សយំ
គហេត្វា វត្ថុបុព្វំ កព្វំ អាវាសំ បរិសតិ, ឯកវត្ថុំ វសន្តេនាបិ និស្សយោ
គហេតព្ពោ។ អន្តរាមគ្គវិស្សមន្តោ វា សត្ថំ បរិយេសន្តោ វា កតិចាបំ វសតិ,
អនាបត្តិ។ អន្តោវស្សេ បន និពទ្ធវាសំ វសិតព្ពំ, និស្សយោ ច គហេតព្ពោ។
នាវាយ គច្ឆន្តស្ស បន វស្សានេ អាគតេបិ និស្សយំ អលកន្តស្ស អនាបត្តិ។

យាចិយមាណេនាតិ តេន គិលានេន យាចិយមាណេន អនិស្ស្រេតេន វសិតព្ពំ។
សចេ “យាចាហិ ម”ន្តិ វុច្ឆមាណេបិ គិលានោ មាណេន ន យាចតិ, គន្តព្ពំ។

ជាសុ ហោតីតិ សមថវិបស្សនានំ បដិលាភវសេន ជាសុ ហោតិ។ ឥមព្ពំ
បរិហារំ នេវ សោតាបន្នោ ន សកទាគាមី អនាគាមី អរហន្តោ លកន្តិ; ន

ថាមគតស្ស សមាធិនោ វាវិបស្សនាយ វាលាភី, វិស្សជ្ជកម្មដ្ឋានេ បន
ពាលបុព្វនេ កថាវ នត្ថិ។ យស្ស ខោ បន សមថោ វាវិបស្សនា វា តរុណោ
ហោតិ, អយំ ឥមំ បរិហារំ លភតិ, បវារណសង្កហោបិ ឯតស្សេវ អនុញ្ញាតោ។
តស្មា ឥមីនា បុគ្គលេន អាចរិយេ បវារេត្វា គតេបិ “យទា បតិរុចោ
និស្សយនាយកោ អាគច្ឆិស្សតិ, តស្ស និស្សយ វសិស្សមី” តិ អាភោគំ កត្វា
បុន យាវ អាសាឡិបុណ្ណាមា, តាវ អនិស្សិតេន វត្ថុំ វដ្ឋតិ។ សចេ បន
អាសាឡិមាសេ អាចរិយោ នាគច្ឆតិ, យត្ថ និស្សយោ លព្ពតិ, តត្ថ គន្ធាត្ថំ។

១២២. គោត្តនបិ អនុស្សវេតុន្តិ មហាកស្សបស្ស ឧបសម្មទាបេក្ខោតិ
វំ គោត្តំ វត្វា អនុស្សវេតុំ អនុជានាមីតិ អត្ថោ។

១២៣. ទ្វេ ឯកានុស្សវនេតិ ទ្វេ ឯកតោ អនុស្សវនេ; ឯកេន ឯកស្ស
អញ្ញេន ឥតរស្សតិ វំ ទ្វិហិ វា អាចរិយេហិ ឯកេន វា ឯកក្ខណោ កម្មវាចំ
អនុស្សវេន្តេហិ ឧបសម្មទេតុំ អនុជានាមីតិ អត្ថោ។

ទ្វេ តយោ ឯកានុស្សវនេ កាតុំ តញ្ច ខោ ឯកេន ឧបជ្ឈាយេនាតិ ទ្វេ វា
តយោ វា ជនេ បុរិមនយេនេវ ឯកតោ អនុស្សវនេ កាតុំ អនុជានាមិ; តញ្ច ខោ
អនុស្សវនកិរិយំ ឯកេន ឧបជ្ឈាយេន អនុជានាមីតិ អត្ថោ។ តស្មា ឯកេន
អាចរិយេន ទ្វេ វា តយោ វា អនុស្សវេតត្តា។ ទ្វិហិ វា តិហិ វា អាចរិយេហិ វិសុំ
វិសុំ ឯកេន ឯកស្សតិ វំ ឯកប្បហារេនេវ ទ្វេ តិស្សេវ វា កម្មវាចា កាតត្តា។
សចេ បន នាធាចរិយា នាធិបជ្ឈាយា ហោត្ថិ, តិស្សត្ថេវេ សុមនត្ថេវស្ស
សទ្ធិវិហារិកំ, សុមនត្ថេវេ តិស្សត្ថេវស្ស សទ្ធិវិហារិកំ អនុស្សវេតិ,
អញ្ញមញ្ញញ្ច គណបូរកា ហោត្ថិ, វដ្ឋតិ។ សចេ បន នាធិឧបជ្ឈាយា ហោត្ថិ,
ឯកោ អាចរិយោ ហោតិ, “នត្វេវ នាធិបជ្ឈាយេនា” តិ បដិក្ខិត្តត្តា ន វដ្ឋតិ។ ឥទំ
សន្ធាយ ហិ ឯស បដិក្ខេចោ។

គម្ពីរកាណិស្សយវត្ថុកថា និដ្ឋិតា។

ឧបសម្បទាវិធិកថា

១២៦. បឋមំ ឧបជ្ឈំ គាហាបេតព្ពោតិ ឯត្ថ វជ្ជាវជ្ជំ ឧបនិជ្ឈាយតីតិ ឧបជ្ឈា,
តំ ឧបជ្ឈំ; “ឧបជ្ឈាយោ មេ ភន្តេ ហោហី” តិ ឯវំ វជារេត្វា គាហាបេតព្ពោ។
វិត្តាយន្តីតិ វិត្តទុកត្តា ហោន្តិ។ យំ ជាតន្តិ យំ តវ សវីរេ ជាតំ និព្ពត្តំ វិជ្ជមានំ, តំ
សង្ឃមជ្ឈេ បុច្ឆន្តេ សន្តំ អត្ថិតិ វត្ថុព្ពន្ធិអាទិ។ ឧល្លម្បតុ មន្តិ ឧទ្ធវតុ មំ។

ឧបសម្បទាវិធិកថា និដ្ឋិតា។

ចត្តារោនិស្សយាទិកថា

១២៨. តាវទេវាតិ ឧបសម្បទ្ធសមនន្តរមេវ។ ឆាយា មេតព្ពោតិ ឯកចោរិសា
វា ទិចោរិសា វាតិ ឆាយា មេតព្ពោ។ ឧតុប្បមាណំ អាចិក្ខិតព្ពន្ធិ “វស្សានោ
ហោមន្តោ គិម្ពោ” តិ ឯវំ ឧតុប្បមាណំ អាចិក្ខិតព្ពន្ធិ។ ឯត្ថ ច ឧតុយេវ
ឧតុប្បមាណំ។ សចេ វស្សានាធយោ អបរិបុណ្ណា ហោន្តិ, យត្ថកេហិ ទិវសេហិ
យស្ស យោ ឧតុ អបរិបុណ្ណា, តេ ទិវសេ សល្លកេត្វា សោ ទិវសភាគោ
អាចិក្ខិតព្ពោ។ អថ វា “អយំ នាម ឧតុ, សោ ច ខោ បរិបុណ្ណា វា អបរិបុណ្ណា
វា” តិ ឯវំ ឧតុប្បមាណំ អាចិក្ខិតព្ពន្ធិ។ “បុព្ពល្លោ វា សាយន្តោ វា” តិ ឯវំ
ទិវសភាគោ អាចិក្ខិតព្ពោ។ សន្តីតិ ឥទមេវ សព្វំ ឯកតោ កត្វា “ភ្នំ កី
លភសិ, កាតេ ឆាយា, កី ឧតុប្បមាណំ, កោ ទិវសភាគោ” តិ បុដ្ឋោ “ឥទំ នាម
លភាមិ - វស្សំ វា ហោមន្តំ វា គិម្ពំ វា, អយំ មេ ឆាយា, ឥទំ ឧតុប្បមាណំ, អយំ
ទិវសភាគោតិ វទេយ្យសី” តិ ឯវំ អាចិក្ខិតព្ពន្ធិ។

១២៩. ឱហាយាតិ ធម្មត្វា។ ទុតិយំ ធាតុន្តិ ឧបសម្បទមាឡកតោ បរិវេណំ
គច្ឆន្តស្ស ទុតិយកំ ធាតុំ អនុជានាមិ, ចត្តារិ ច អករណីយានិ អាចិក្ខិតុន្តិ
អត្ថោ។ បណ្ណាបលាសោតិ បណ្ណាវណ្ណោ បត្តោ។ ពន្ធនា បរុត្តោតិ វណ្ណតោ
បតិកោ។ អភព្ពោ ហរិតត្ថាយាតិ បុន ហរិតោ ភវិតុំ អភព្ពោ។ បុដុសីលាតិ
មហាសីលា។

១៣០. អលព្ពមាធាយ សាមគ្គិយា អនាបត្តិ សម្ពោគេ សំវាសេតិ យាវ តស្ស
ឧក្ខេបនីយកម្មករណត្ថាយ សាមគ្គី នលព្ពតិ, តាវ តេន សទ្ធិសម្ពោគេ ច
ឧចោសថបវារណាធិករណគេនេ សំវាសេ ច អនាបត្តិតិ។ សេសំ សព្ពត្ត
មហារិកង្កេ វុត្តានុសារេន សុវិញ្ញយ្យត្តា ចាកដមេវាតិ។

ចត្តារោនិស្សយាធិកថា និដ្ឋិតា។

សមន្តចាសាធិកាយ វិនយសំវណ្ណោធាយ

ធាសត្តតិអធិកវត្ថុសតបដិមណ្ឌិតស្ស មហាខន្ធកស្ស

អត្ថវណ្ណោនា និដ្ឋិតា។

មហាខន្ធកវណ្ណោនា និដ្ឋិតា។

២. ឧចោសថក្ខន្ធកំ

សន្និចាតានុជាននាធិកថា

១៣២. ឧចោសថក្ខន្ធកេ - អញ្ញាតិត្ថិយាតិ ឯត្ថ តិត្ថំ វុច្ឆតិ លទ្ធិ; អញ្ញំ តិត្ថំ
អញ្ញាតិត្ថំ; អញ្ញាតិត្ថំ ឯតេសំ អត្ថិតិ អញ្ញាតិត្ថិយា; ឥតោ អញ្ញលទ្ធិកាតិ វុត្ថំ

ហោតិ។ ធម្មំ ភាសន្តីតិ យំ តេសំ កត្តញ្ញាកត្តញ្ញំ, តំ កេដន្តិ។ តេ លភន្តីតិ តេ
មនុស្សលភន្តិ។ មូគស្វករាតិ ជូលសរីរស្វករា។

១៣៥. អនជ្ឈាបន្នោ វា ហោតិ អាបដ្ឋិត្វា វា វុដ្ឋិតោតិ ឯត្ថ យំ អាបត្តិ ភិក្ខុ
អនជ្ឈាបន្នោ វា ហោតិ, អាបដ្ឋិត្វា វា វុដ្ឋិតោ, អយំ អសន្តិ នាម អាបត្តិ
ឯវមត្តោ វេទិតញ្ញា។ សម្បជានមុសាវាទេ កី ហោតីតិ ហ្វាយំ
សម្បជានមុសាវាទោ អស្ស ហោតីតិ វុត្តោ, សោ អាបត្តិតោ កី ហោតិ, កតរា
អាបត្តិ ហោតីតិ អត្តោ។ ទុក្ខដំ ហោតីតិ ទុក្ខជាបត្តិ ហោតិ; សា ច ខោ ន
មុសាវាទលក្ខណោ; ភគវតោ បន វេនេន វេទិទ្វារេ អភិរិយសមុដ្ឋាណា អាបត្តិ
ហោតីតិ វេទិតញ្ញា។ វត្ថុតិ ហិ -

“អនាលបន្នោ មនុជេន កេនចិ,
វាចាគីរំ នោ ច បរេ ភណោយ្យ;
អាបន្នេយ្យ វាចសិកំ ន កាយិកំ,
បញ្ញា មេសា កុសលេហិ ចិន្តិតា”តិ។ (បរិ. ៤៧៩);

អន្តរាយិកោតិ អន្តរាយករោ។ កិស្ស ជាសុ ហោតីតិ កិមត្ថាយ ជាសុ
ហោតិ។ បឋមស្ស ឈានស្ស អធិគមាយាតិ បឋមស្ស ឈានស្ស
អធិគមនត្ថាយ តស្ស ភិក្ខុនោ ជាសុ ហោតិ សុខំ ហោតិ។ ឯស នយោ សត្តត្ថ។
ឥតិ ភគវា ឧទ្ទេសតោ ច និទ្ទេសតោ ច បឋមំ ចាតិមោក្ខុទ្ទេសំ ទស្សេសិ។

១៣៦. ទេវសិកន្តិ ទិវសេ ទិវសេ។ ចាតុទ្ទសេ វា បន្ទរសេ វាតិ ឯកស្ស
ឧតុនោ តតិយេ ច សត្តមេ ច បក្ខេ ទ្វិក្ខត្ថំ ចាតុទ្ទសេ អវសេសេ ធក្ខត្ថំ
បន្ទរសេ; អយំ តាវ ឯកោ អត្តោ។ អយំ បន បកតិចារិត្តវសេន វុត្តោ “សកី
បក្ខស្ស ចាតុទ្ទសេ វា បន្ទរសេ វា”តិ វេនតោ បន តថាវុបេ បច្ចយេ សតិ យស្មី

តស៊ូ ចាតុទ្ទសេ វា បន្ទុកសេ វា ឧទ្ទិសតុំ វដ្តតិ, អាវាសិកានំ ភិក្ខុនំ ចាតុទ្ទសេ
ហោតិ, អាគន្ធកានំ បន្ទុកសោ។ សចេ អាវាសិកា ពហុតរា ហោន្តិ, អាគន្ធកេហិ
អាវាសិកានំ អនុវត្តិតព្ពន្ធំ វេចនតោបិ ចេតំ វេទិតព្ពំ។

សីមាទុដ្ឋាននកថា

១៣៨. បឋមំ និមិត្តា កិត្តតព្ពាតិ វិនយធរេន បុច្ឆិតព្ពំ “បុរត្តិមាយ ទិសាយ
កី និមិត្ត” ឆ្លើយ បព្ពតោ ភន្តេតិ។ បុន វិនយធរេន “ឯសោ បព្ពតោ និមិត្ត” ឆ្លើយ ឯវំ
និមិត្តំ កិត្តតព្ពំ។ “ឯតំ បព្ពតំ និមិត្តំ ករោម, ករិស្សរាម, និមិត្តំ កតោ, និមិត្តំ
ហោតុ, ហោតិ ភរិស្សតី” តិ ឯវំ បន កិត្តតព្ពំ ន វដ្តតិ។ ចាសាណាធិសុបិ ឯសេវ
នយោ។ បុរត្តិមាយ អនុទិសាយ, ទក្ខិណាយ ទិសាយ, ទក្ខិណាយ អនុទិសាយ,
បច្ឆិមាយ ទិសាយ, បច្ឆិមាយ អនុទិសាយ, ឧត្តរាយ ទិសាយ, ឧត្តរាយ
អនុទិសាយ, កី និមិត្តំ? ឧទកំ ភន្តេ។ ឯតំ ឧទកំ និមិត្តន្តិ ឯតុ បន អដ្ឋត្វា បុន
បុរត្តិមាយ ទិសាយ កី និមិត្តំ។ បព្ពតោ ភន្តេ។ ឯសោ បព្ពតោ និមិត្តន្តិ ឯវំ បឋមំ
កិត្តតនិមិត្តំ កិត្តតព្ពំ ឯវំ បេតព្ពំ។ ឯវំ ឆ្លើយ និមិត្តន ឯវំ ឯវំ ឯវំ ឯវំ ឯវំ ឯវំ ឯវំ
និមិត្តានិ កិត្តតព្ពំ អថានន្តរំ វុត្តាយ កម្មវាចាយ សីមា សម្មន្និតព្ពំ។
កម្មវាចាបរិយោសានេ និមិត្តានំ អន្តោ សីមា ហោតិ, និមិត្តានិ សីមតោ ពហិ
ហោន្តិ។ តត្ថ និមិត្តានិ សកី កិត្តតានិបិ កិត្តតានេវ ហោន្តិ។ អនុកដ្ឋកថាយំ
បន តិក្ខុត្ថំ សីមមណ្ឌលំ សម្ពន្ធន្តេន និមិត្តំ កិត្តតព្ពំ វុត្ថំ។ “បព្ពតោ
ភន្តេតិ... បេ... ឧទកំ ភន្តេ” តិ ឯវំ បន ឧបសម្បន្នោ វា អាចិត្តតុ អនុបសម្បន្នោ
វា វដ្តតិយេវ។

ឥទានិ បព្ពតនិមិត្តាធិសុ ឯវំ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្ពំ - តិវិជោ បព្ពតោ,
សុទ្ធិបំសុបព្ពតោ, សុទ្ធិចាសាណាបព្ពតោ, ឧភយមិស្សកោតិ។ សោ តិវិជោបិ
វដ្តតិ។ វាលិករាសិ បន ន វដ្តតិ។ ឥតរោបិ ហត្ថិប្បមាណតោ ឱមកតរោ ន

វដ្តតិ។ ហត្ថិប្បមាណាតោ បន បដ្ឋាយ សិនេរុប្បមាណោបិ វដ្តតិ។ សេច ចតុស្ក
ធិសាសុ ចត្តារោ តីសុ វា តយោ បព្ពតា ហោន្តិ, ចតុហិ វា តីហិ វា
បព្ពតនិមិត្តហិ វេ សម្មន្និតុំ វដ្តតិ។ ទ្វិហិ បន និមិត្តហិ ឯកេន វា សម្មន្និតុំ ន
វដ្តតិ។ ឥតោ បរេសុ ចាសាណានិមិត្តាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។ តស្មា បព្ពតនិមិត្តំ
ករោន្តេន បុច្ឆិតព្ពំ “ឯកាពោទ្ធា ន ឯកាពោទ្ធា” តិ។ សេច ឯកាពោទ្ធា ហោតិ, ន
កាតព្វោ។ តព្វា ចតុស្ក វា អដ្ឋសុ វា ធិសាសុ កិត្តេន្តោបិ ឯកមេវ និមិត្តំ
កិត្តិតំ ហោតិ, តស្មា យោ វេ ចក្កសណ្ឋានេន វិហារំ បរិក្ខិបិត្វា វិតោ
បព្ពតោ, តំ ឯកធិសាយ កិត្តេត្វា អញ្ញាសុ ធិសាសុ តំ ពហិទ្ធា កត្វា អន្តោ
អញ្ញានិ និមិត្តានិ កិត្តេតព្ពានិ។

សេច បព្ពតស្ស តតិយភាគំ វា ឧបឡំ វា អន្តោសីមាយ កត្តកាមា ហោន្តិ,
បព្ពតំ អកិត្តេត្វាយ ត្តកំ បទេសំ អន្តោ កត្តកាមា, តស្ស បរេតោ តស្មីយេវ
បព្ពតេ ជាតុក្កវម្មិកាធិសុ អញ្ញាតំ និមិត្តំ កិត្តេតព្ពំ។ សេច
ឯកយោជនទ្វិយោជនប្បមាណំ សព្វំ បព្ពតំ អន្តោ កត្តកាមា ហោន្តិ, បព្ពតស្ស
បរេតោ ភូមិយំ ជាតុក្កវម្មិកាធិនិ និមិត្តានិ កិត្តេតព្ពានិ។

ចាសាណានិមិត្ត - អយគុឡោបិ ចាសាណាសង្ខមេវ គច្ឆតិ, តស្មា យោ
កោចិ ចាសាណោ វដ្តតិ។ បមាណាតោ បន ហត្ថិប្បមាណោ បព្ពតសង្ខំ
គតោ, តស្មា សោ ន វដ្តតិ។ មហាកោណាមហាមហីសប្បមាណោ បន វដ្តតិ។
ហោដ្ឋិមបរិច្ឆេទេន ទ្វត្តិសបលគុឡបិណ្ឌាបរិមាណោ វដ្តតិ។ តតោ ខុទ្ទកតរោ
ឥដ្ឋកា វា មហាន្តិបិ ន វដ្តតិ។ អនិមិត្តបកចាសាណាវាសិបិ ន វដ្តតិ, បកេវ
បំសុវាលិកវាសិ។ ភូមិសមោ ខលមណ្ឌលសធិសោ បិដ្ឋិចាសាណោ វា ភូមិតោ
ខាលុកោ វិយ ឧដ្ឋិកចាសាណោ វា ហោតិ, សោបិ បមាណុបកោ ចេ វដ្តតិ។
បិដ្ឋិចាសាណោ អតិមហាដ្ឋោបិ ចាសាណាសង្ខមេវ គច្ឆតិ, តស្មា សេច

មហាតោ បិដ្ឋិចាសាណាស្ស ឯកប្បទេសំ អន្តោសីមាយ កត្តកាមា ហោត្តិ, តំ
អកិត្តត្វា តស្សបរិ អញ្ញោ ចាសាលោ កិត្តតញ្ញោ។ សចេ បិដ្ឋិចាសាណាបរិ
វិហារំ ករោត្តិ, វិហារមជ្ឈេន វា បិដ្ឋិចាសាលោ វិនិវ្យាត្វា គប្បតិ, ឯវរូចោ
បិដ្ឋិចាសាលោ ន វដ្តតិ។ សចេ ហិ តំ កិត្តត្តិ, និមិត្តស្ស ឧបរិ វិហារោ ហោតិ,
និមិត្តញ្ច នាម ពហិសីមាយ ហោតិ, វិហារោ បិ ពហិសីមាយំ អាបដ្ឋតិ។ វិហារំ
បរិក្ខិបិត្វា បិតបិដ្ឋិចាសាលោ ឯកត្ត កិត្តត្វា អញ្ញត្ត ន កិត្តតញ្ញោ។

វននិមិត្ត - តិណវនំ វា តចសារតាលនាឡិកេរាទិរុក្ខវនំ វា ន វដ្តតិ។
អន្តោសារាទំ បន សាកសាលាទីនំ អន្តោសារមិស្សកានំ វា រុក្ខានំ វនំ វដ្តតិ,
តញ្ចោ ខោ ហោជ្ជិមបរិច្ឆេទេន ចតុបញ្ចរុក្ខមត្តម្យី តតោ ឡំ ន វដ្តតិ, បរិ
យោជនសតិកម្មី វដ្តតិ។ សចេ បន វនមជ្ឈេ វិហារំ ករោត្តិ, វនំ ន កិត្តតញ្ញោ។
ឯកទេសំ អន្តោសីមាយ កត្តកាមេហិបិ វនំ អកិត្តត្វា តត
រុក្ខចាសាលាទយោ កិត្តតញ្ញោ។ វិហារំ បរិក្ខិបិត្វា បិតវនំ ឯកត្ត កិត្តត្វា
អញ្ញត្ត ន កិត្តតញ្ញោ។

រុក្ខនិមិត្ត - តចសារោ តាលនាឡិកេរាទិរុក្ខោ ន វដ្តតិ, អន្តោសារោ
ជីវមានកោ អន្តមសោ ឧព្ពេជតោ អដ្ឋង្គលោ បរិណាហតោ
សូចិទណ្ឌាកប្បមាលោបិ វដ្តតិ, តតោ ឡំ ន វដ្តតិ, បរិ ទ្វាទសយោជនោ
សុប្បតិដ្ឋិតនិក្រោធាបិ វដ្តតិ។ វំសនឡ កសរាវាទីសុ ពីជំ រោបេត្វា វឡាបិតោ
បមាណុបគោបិ ន វដ្តតិ។ តតោ អបនេត្វា បន តដ្ឋណម្យី ភូមិយំ រោបេត្វា
កោដ្ឋកំ កត្វា ឧទកំ អាសិញ្ចិត្វា កិត្តតុំ វដ្តតិ។ នវមូលសាខានិគ្គមនំ
អការណំ។ ខន្ធំ និដ្ឋិត្វា រោបិតេ បន ឯតំ យុដ្ឋតិ។ កិត្តត្តេន ច “រុក្ខោ” តិបិ វត្ថុ
វដ្តតិ, “សាករុក្ខោតិបិ សាលរុក្ខោ” តិបិ។ ឯកាពន្ធំ បន
សុប្បតិដ្ឋិតនិក្រោធសទិសំ ឯកត្ត កិត្តត្វា អញ្ញត្ត កិត្តតុំ ន វដ្តតិ។

មគ្គនិមិត្ត - អវញ្ញាទេត្តនជីតឡាកមគ្គាធម្មោ ន វដ្តន្តិ, ជង្គមគ្គោ វា
សកជមគ្គោ វា វដ្តតិ, យោ និព្វិជ្ឈិទ្ធា ទ្វេ តីណិ គាមន្តរាទិ គច្ឆតិ។ យោ បន
ជង្គមគ្គោ សកជមគ្គោ ឌីក្កមិទ្ធា បុន សកជមគ្គមេវ ឌីតវតិ, យេ វា
ជង្គមគ្គសកជមគ្គា អវឡញ្ញា, តេ ន វដ្តន្តិ។ ជង្គមគ្គសកជមគ្គសត្តហិ
វឡញ្ញាយមាណាយេវ វដ្តន្តិ។ សចេ ទ្វេ មគ្គា និក្ខមិទ្ធា បច្ឆា សកជមគ្គមិវ
ឯកិកវន្តិ, ទ្វិធា ទិន្នជ្ជានេ វា សម្ពុទ្ធជ្ជានេ វា សកី កិត្តទ្វា បុន ន កិត្តតញ្ញា,
ឯកាពទ្ធនិមិត្តញ្ញោតំ ហោតិ។

សចេ វិហារំ បរិក្ខិបិទ្ធា ចត្តារោ មគ្គា ចតុសុ ទិសាសុ គច្ឆន្តិ, មជ្ឈេ ឯកំ
កិត្តទ្វា អបរំ កិត្តតុំ ន វដ្តតិ។ ឯកាពទ្ធនិមិត្តញ្ញោតំ ហោតិ។ កោណំ
និព្វិជ្ឈិទ្ធា គតមគ្គំ បន បរភាគេ កិត្តតុំ វដ្តតិ។ វិហារមជ្ឈេន និព្វិជ្ឈិទ្ធា
គតមគ្គោ បន ន កិត្តតញ្ញោ។ កិត្តតេ និមិត្តស្ស ឧបរិ វិហារោ ហោតិ។ សចេ
សកជមគ្គស្ស អន្តិមចក្កមគ្គំ និមិត្តំ ករោន្តិ, មគ្គោ ពហិសីមាយ ហោតិ។ សចេ
ពាហិរចក្កមគ្គំ និមិត្តំ ករោន្តិ, ពាហិរចក្កមគ្គោវ ពហិសីមាយ ហោតិ, សេសំ
អន្តោសីមំ ភជតិ។ មគ្គំ កិត្តន្តេន “មគ្គោ បន្តោ បថោ បដ្ឋោ” តិ ទសសុ យេន
កេនចិ នាមេន កិត្តតុំ វដ្តតិ។ បរិខាសណ្ណានេន វិហារំ បរិក្ខិបិទ្ធា គតមគ្គោ
ឯកត្ត កិត្តទ្វា អញ្ញត្ត កិត្តតុំ ន វដ្តតិ។

វម្មិកនិមិត្ត - ហេដ្ឋិមបរិច្ឆេទេន តំ ទិវសំ ជាតោ អដ្ឋង្គុលុញ្ញោ
គោវិសាណាប្បមាលោហិ វម្មិកោ វដ្តតិ, តតោ ឌីរំ ន វដ្តតិ, បរំ
ហិមវន្តបព្ពតសទិសោបិ វដ្តតិ។ វិហារំ បរិក្ខិបិទ្ធា ឋិតំ បន ឯកាពទ្ធិ ឯកត្ត
កិត្តទ្វា អញ្ញត្ត កិត្តតុំ ន វដ្តតិ។

នទិនិមិត្ត - យស្ស ធម្មិកានំ រាជ្ជនំ កាលេ អនុទ្ធមាសំ អនុទសាហំ
អនុបញ្ញាហន្តិ ឯវំ អនតិក្កមិទ្ធា ទេវេ វស្សន្តេ វលាហាកេសុ វិគតមត្តេសុ

សោតំ បច្ឆិដ្ឋតិ, អយំ នទីសង្ខំ ន គច្ឆតិ។ យស្ស បន ឡើងសេ សុវុដ្ឋិកាលេ
វស្សនស្ស ចាតុមាសេ សោតំ ន បច្ឆិដ្ឋតិ, តិមណ្ឌលំ បដិច្ចាទេត្វា យត្ថ កត្ថចិ
ឧត្តរន្តិយា ភិក្ខុនិយា អន្តរវាសកោ តេមិយតិ, អយំ នទីសង្ខំ គច្ឆតិ, សីមំ
ពន្ធន្តានំ និមិត្តំ ហោតិ។ ភិក្ខុនិយា នទីចារគមនេបិ
ឧចោសថាទិសង្ខ័កម្មករណេបិ នទីចារសីមសម្មន្ននេបិ អយមេវ នទី។

យា បន មគ្គោវិយ សកដេវសណ្ណានេន វា បរិខាសណ្ណានេន វា វិហារំ
បរិក្ខិបិត្វា គតា, តំ ឯកត្ថ កិកត្តត្វា អញ្ញត្ថ កិកត្តតុំ ន វដ្ឋតិ។ វិហារស្ស ចតុសុ
ទិសាសុ អញ្ញមញ្ញំ វិនិច្ឆ័យិត្វា គតេ នទិចតុក្កេបិ ឯសេវ នយោ។
អសម្មិស្សនទិយោ បន ចតស្សោបិ កិកត្តតុំ វដ្ឋតិ។ សចេ វតី ករោន្តោវិយ
រុក្ខចារេ និខណ្ឌិត្វា វល្លិបលាលាទីហិ នទិសោតំ រុម្ពន្តិ, ឧទកញ្ច អដ្ឋោត្តរិត្វា
អារវណំ បវត្តតិយេវ, និមិត្តំ កាតុំ វដ្ឋតិ។ យថា បន ឧទកំ នប្បវត្តតិ, ឯវំ
សេតុម្ហិ កតេ អប្បវត្តមាណា នទី និមិត្តំ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ បវត្តនដ្ឋានេ នទិនិមិត្តំ,
អប្បវត្តនដ្ឋានេ ឧទកនិមិត្តំ កាតុំ វដ្ឋតិ។

យា បន ទុព្ពុដ្ឋិកាលេ វា គិម្ពេ វា និរុទកកាវេន នប្បវត្តតិ, សា វដ្ឋតិ។
មហានទិតោ ឧទកមាតិកំ នីហារន្តិ, សា កុន្ធទិសទិសា ហុត្វា តីណិ សស្សានិ
សម្មាទេន្តិ និច្ចំ បវត្តតិ, កិញ្ចាបិ បវត្តតិ, និមិត្តំ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ យា បន មូលេ
មហានទិតោ និគ្គតាបិ កាលន្តវេន តេនេវ និគ្គតមគ្គេន នទី ភិក្ខុត្វា សយញ្ច
គច្ឆតិ, គច្ឆន្តិ បរតោ សុសុមារាទិសមាភិណ្ណា នាវាទីហិ សញ្ជិវតញ្ច នទី
ហោតិ, តំ និមិត្តំ កាតុំ វដ្ឋតិ។

ឧទកនិមិត្ត - និរុទកេ ហ្មានេ នាវាយ វា ចាជីអាទីសុ វា ឧទកំ បូរេត្វា
ឧទកនិមិត្តំ កិកត្តតុំ ន វដ្ឋតិ, ភូមិគតមេវ វដ្ឋតិ។ តញ្ច ខោ អប្បវត្តនឧទកំ
អារាជចោក្ខវណ្ឌិតឡាកជាតស្សវលោណិសមុទ្ធាទីសុ បិតំ, អដ្ឋិតំ បន

ឱ្យនិមិត្តរូបក្រាហ្វិកមាតិកាជីសុ ឧទកំ ន វដ្តតិ។ អន្តរក្នុងកថាយំ បន
“គម្ពីរេសុ អាវាជានីសុ ឧក្ខេបិមំ ឧទកំ និមិត្តំ ន កាតព្វ” ត្ថិ វុត្ថំ, តំ ធុវុត្ថំ
អត្ថនោមតិមត្តមេវ។ ឋិតំ បន អន្តមសោ សូករខតាយបិ តាមទានកានំ
កើឡនវាបិយម្បិ តន្ត្រណញ្ញេវ បថវិយំ អាវាជកំ កត្វា កុដេហិ អាហរិត្វា
បូរិតឧទកម្បិ សចេ យាវ កម្មវាចាបរិយោសានា តិដ្ឋតិ, អប្បំ វា ហោតុ ពហុ
វា, វដ្តតិ។ តស្មី បន ហ្នានេ និមិត្តសញ្ញាករណត្ថំ
ចាសាណាវាលីកាបំសុអាទិរាសិ វា ចាសាណាត្ថម្ភោ វា ទារុត្ថម្ភោ វា កាតព្វោ។
តំ កាតុញ្ញោ កាវេតុញ្ញោ ភិក្ខុស្ស វដ្តតិ។ លាភសីមាយំ បន ន វដ្តតិ។
សមាទសំវាសកសីមា កស្សចិ បីឡនំ ន ករោតិ, កេវលំ ភិក្ខុនំ វិនយកម្មមេវ
សាធនិ, តស្មា ឯត្ថ វដ្តតិ។

ឥមេហិ ច អដ្ឋហិ និមិត្តហិ អសម្មិស្សេហិបិ អញ្ញមញ្ញំ សម្មិស្សេហិបិ សីមំ
សម្មន្តតុំ វដ្តតិយេវ។ សា ឯវំ សម្មន្តត្វា ពជ្ឈមាទា ឯកេន ជ្ជិហិ វា និមិត្តហិ
អពទ្ធា ហោតិ, តីណិ បន អាទី កត្វា វុត្ថប្បការានំ និមិត្តានំ សតេនាបិ ពទ្ធា
ហោតិ។ សា តីហិ សិដ្ឋាជកសណ្ឋានា ហោតិ, ចតុហិ ចតុរស្សា វា
សិដ្ឋាជកអឡបន្តមុទិដ្ឋាទិសណ្ឋានា វា, តតោ អធិកេហិ នាទាសណ្ឋានា។ តំ
ពន្លតុកាមេហិ សាមន្តវិហារេសុ ភិក្ខុ តស្ស តស្ស វិហារស្ស សីមាបរិច្ឆេទំ
បុច្ឆិត្វា, ពទ្ធសីមវិហារានំ សីមាយ សីមន្តរិកំ, អពទ្ធសីមវិហារានំ សីមាយ
ឧបចារំ វេបេត្វា ទិសាចារិកភិក្ខុនំ និស្សញ្ញាសមយេ សចេ ឯកស្មី តាមខេត្ត
សីមំ ពន្លតុកាមា, យេ តត្ថ ពទ្ធសីមវិហារា, តេសុ ភិក្ខុនំ “មយំ អដ្ឋ សីមំ
ពន្លតុស្សាម, តុម្ភេ សកសីមាបរិច្ឆេទតោ មា និក្ខមិត្តា” តិ បេសេតព្វំ។ យេ
អពទ្ធសីមវិហារា, តេសុ ភិក្ខុ ឯកជ្ឈំ សន្និចាតេតព្វា, ជន្ទារហានំ ជន្ទោ
អាហារាបេតព្វោ។ សចេ អញ្ញានិបិ តាមកេត្តានិ អន្តោកាតុកាមា, តេសុ
តាមេសុ យេ ភិក្ខុ វសន្តិ, តេហិបិ អាគន្តព្វំ។ អនាគច្ឆន្តានំ ជន្ទោ អាហរិតព្វោតិ

មហាសុមត្ថេរោ អាហា។ មហាបទុមត្ថេរោ បន “ឆានាគាមខេត្តានិ នាម
ចារេក្កំ ពន្ធសីមាសធិសានិ, ន តតោ ធន្ទចារិសុទ្ធិ អាគច្ឆតិ។
អន្តោនិមិត្តគតេហិ បន ភិក្ខុហិ អាគន្តព្វ”ន្តិ វត្ថា បុន អាហា -
“សមាទសំវាសកសីមាសម្ពន្ធនកាលេ អាគមនម្បិ អនាគមនម្បិ វដ្តតិ។
អវិប្បវាសសីមាសម្ពន្ធនកាលេ បន អន្តោនិមិត្តគតេហិ អាគន្តព្វំ,
អនាគច្ឆន្តានំ ធន្ទោ អាហារិតព្ពោ”តិ។

ឯវំ សន្និបតិភេសុ បន ភិក្ខុសុ ធន្ទារហានំ ធន្ទោ អាហារេ ភេសុ ភេសុ
មគ្គេសុ នធិតិគ្គតាមទ្វារាធិសុ ច អាគន្តកភិក្ខុនំ សីយំ សីយំ
ហត្ថចាសានយនត្ថព្វា ពហិសីមាករណាត្ថព្វា អារាមិកេ ចេវ សមណុទ្ទេសេ ច
ឋេបេត្វា ភេវិសញ្ញំ វា សង្ខសញ្ញំ វា កត្វា និមិត្តកិត្តនាទន្ធរំ វុត្តាយ “សុណាតុ
មេ ភន្តេ សង្ឃោ”តិ អាធិកាយ កម្មវាចាយ សីមា ពន្ធិតព្វា។
កម្មវាចាបរិយោសានេយេវ និមិត្តានិ ពហិ កត្វា ហេដ្ឋា បថវិសន្ទារកំ ឧទកំ
បរិយន្តំ កត្វា សីមា គតា ហោតិ។

ឥមំ បន សមាទសំវាសកសីមំ សម្ពន្ធន្តេហិ បព្ពដ្ឋបសម្បទាធិនំ
សង្ឃកម្មានំ សុខករណាត្ថំ បឋមំ ខណ្ឌាសីមា ពន្ធិតព្វា។ តំ បន ពន្ធន្តេហិ វត្ថំ
ជានិតព្វំ។ សចេ ហិ ពោធិចេតិយភត្តសាលាធិនិ សព្វវត្ថុនិ បតិដ្ឋាបេត្វា
កតវិហារេ ពន្ធន្តិ, វិហារមជ្ឈេ ពហ្វនំ សមោសរណាដ្ឋានេ អពន្ធិត្វា
វិហារបច្ឆន្តេ វិវិត្តោកាសេ ពន្ធិតព្វា។ អកតវិហារេ ពន្ធន្តេហិ
ពោធិចេតិយាធិនំ សព្វវត្ថុនំ ហ្វនំ សល្លក្ខេត្វា យថា បតិដ្ឋិភេសុ វត្ថុសុ
វិហារបច្ឆន្តេ វិវិត្តោកាសេ ហោតិ, ឯវំ ពន្ធិតព្វា។ សា ហេដ្ឋិមបរិច្ឆេទេន សចេ
ឯកវិសតិ ភិក្ខុ គណ្ណាតិ, វដ្តតិ។ តតោ ឡំ ន វដ្តតិ, បរំ ភិក្ខុសហស្សំ គណ្ណាដ្ឋិប
វដ្តតិ។ តំ ពន្ធន្តេហិ សីមាមាឡិ កស្ស សមន្តា និមិត្តបកា ចាសាលា ឋេបេតព្វា,

ន ឧណ្ហាសីមាយ បិតេហិ មហាសីមា ពន្ធិតញ្ញា, ន មហាសីមាយ បិតេហិ
ឧណ្ហាសីមា, ឧណ្ហាសីមាយមេវ បន ឫត្វា ឧណ្ហាសីមា ពន្ធិតញ្ញា,
មហាសីមាយមេវ ឫត្វា មហាសីមា។

តត្រាយំ ពន្ធនិធិ - សមន្តា “ឯសោ ចាសាលោ និមិត្ត”ន្តិ ឯវំ និមិត្តានិ
កិត្តត្វា កម្មវាចាយ សីមា សម្មន្តតញ្ញា។ អថ តស្ស ឯវំ ធន្ធិកម្មត្ថំ
អវិប្បវាសកម្មវាចា កាតញ្ញា។ ឯវញ្ញំ សីមំ សមូហានិស្សមាតិ អាគតា
សមូហានិតុំ ន សក្ខិស្សន្តិ។ សីមំ សម្មន្តត្វា ពហិសីមន្តិកចាសាលោ
ឋេបេតញ្ញា។ សីមន្តិកា បន្ទិមកោជិយា ឯកវតនប្បមាលោ វដ្ឋតិ។
វិធាតិប្បមាលោបិ វដ្ឋតិ កុរុន្តិយំ, ចតុវដ្តលប្បមាលោបិ វដ្ឋតិ
មហាបច្ឆវិយំ វុត្ថំ។ សេច បន វិហារោ មហា ហោតិ, ទ្វេបិ តិស្សោបិ តតុត្តវិបិ
ឧណ្ហាសីមាយោ ពន្ធិតញ្ញា។

ឯវំ ឧណ្ហាសីមំ សម្មន្តត្វា មហាសីមាសម្មតិកាលេ ឧណ្ហាសីមតោ និក្ខមិត្វា
មហាសីមាយ ឫត្វា សមន្តា អនុបរិយាយន្តេហិ សីមន្តិកចាសាលោ
កិត្តតញ្ញា។ តតោ អវសេសនិមិត្តានិ កិត្តត្វា ហត្ថចាសំ អវិជហន្តេហិ
កម្មវាចាយ សមាទសំវាសកសីមំ សម្មន្តត្វា តស្ស ធន្ធិកម្មត្ថំ
អវិប្បវាសកម្មវាចាបិ កាតញ្ញា។ ឯវញ្ញំ “សីមំ សមូហានិស្សមា”តិ អាគតា
សមូហានិតុំ ន សក្ខិស្សន្តិ។ សេច បន ឧណ្ហាសីមាយ និមិត្តានិ កិត្តត្វា តតោ
សីមន្តិកាយ និមិត្តានិ កិត្តត្វា មហាសីមាយ និមិត្តានិ កិត្តត្តិ, ឯវំ តីសុ
ហានេសុ និមិត្តានិ កិត្តត្វា យំ សីមំ ឥន្ទន្តិ, តំ បឋមំ ពន្ធិតុំ វដ្ឋតិ។ ឯវំ សន្តេបិ
យថាវុត្តនយេន ឧណ្ហាសីមតោវ បដ្ឋាយ ពន្ធិតញ្ញា។ ឯវំ ពន្ធាសុ បន សីមាសុ
ឧណ្ហាសីមាយ បិតា ភិក្ខុ មហាសីមាយ កម្មំ ករោន្តានំ ន កោបេន្តិ,
មហាសីមាយ វា បិតា ឧណ្ហាសីមាយ កម្មំ ករោន្តានំ សីមន្តិកាយ បន បិតា

ឧត្តម កោបន្តិ។ កាមខេត្ត ឋានៈ កម្ពុ ករោណ្ឌនំ បន សីមន្តិកាយ ឋិតា
កោបន្តិ។ សីមន្តិកា បរិ កាមខេត្ត ភជតិ។

សីមា ច នាមេសា ន កេវលំ បដិវតលយេវ ពន្លា ពន្លា នាម ហោតិ។ អថ
ខោ បិដ្ឋិចាសាលោបិ កុដិគេហេបិ លេណេបិ ចាសាទេបិ បព្ពតមត្តកេបិ ពន្លា
ពន្លាយេវ ហោតិ។ តត្ថ បិដ្ឋិចាសាលោ ពន្លេហិ ចាសាលោបិដ្ឋិយំ រាជី វា
កោដ្ឋេត្វា ឧទុក្ខលំ វា ខណ្ឌិត្វា និមិត្តំ ន កាតព្វំ, និមិត្តបកចាសាលោ ឋេបេត្វា
និមិត្តានិ កិត្តតព្វានិ។ កម្មវាចាបរិយោសានេ សីមា បដិវសន្តារកំ ឧទកំ
បរិយន្តំ កត្វា ឌីតវតិ។ និមិត្តចាសាលោ យថាហានេ ន តិដ្ឋន្តិ, តស្មា សមន្តតោ
រាជី វា ឧដ្ឋាបេតព្វា, ចតុស្ក វា កោណេសុ ចាសាលោវិជ្ជិតព្វា, “អយំ
សីមាបរិច្ឆេទោ” តិ វត្វា អក្ខរានិ វា ជិនិតព្វានិ។ កេចិ ឧស្សយកា សីមំ
លាបេស្សមាតិ អគ្គី ទេន្តិ, ចាសាលោវ លាយន្តិ, ន សីមា។

កុដិគេហេបិ ពន្លេហិ ភិត្តិ អ កិត្តេត្វា ឯកវីសតិយា ភិត្តនំ ឌីកាសជ្ជានំ
អន្លោ កវិត្វា ចាសាលានិមិត្តានិ ឋេបេត្វា សីមា សម្មន្តិតព្វា, អន្លោកុដ្ឋមេវ
សីមា ហោតិ។ សថ អន្លោកុដ្ឋ ឯកវីសតិយា ភិត្តនំ ឌីកាសោ នត្តិ, បមុខេ
និមិត្តចាសាលោ ឋេបេត្វា សម្មន្តិតព្វា។ សថ ឯវម្បី នប្បហោតិ,
ពហិនិព្វោទកបតនជ្ជានេបិ និមិត្តានិ ឋេបេត្វា សម្មន្តិតព្វា។ ឯវំ សម្មតាយ បន
សព្វំ កុដិគេហំ សីមជ្ជមេវ ហោតិ។

ចតុភិត្តិយលេណេបិ ពន្លេហិ កុដ្ឋំ អ កិត្តេត្វា ចាសាលោវ កិត្តតព្វា។
សថ អន្លោ ឌីកាសោ នត្តិ, បមុខេបិ និមិត្តានិ ឋេបេតព្វានិ។ សថ នប្បហោតិ,
ពហិ និព្វោទកបតនជ្ជានេបិ និមិត្តចាសាលោ ឋេបេត្វា និមិត្តានិ កិត្តេត្វា សីមា
សម្មន្តិតព្វា។ ឯវំ លេណេសុវ អន្លោ ច ពហិ ច សីមា ហោតិ។

ឧបរិចាសាទេបិ ភិក្ខុ អកិក្ខត្វា អន្តោ ចាសាលោ វេបេត្វា សីមា
សម្មន្និតញ្ញា។ សចេ នប្បហោតិ, បមុខេបិ ចាសាលោ វេបេត្វា សម្មន្និតញ្ញា។ វេ
សម្មតា ឧបរិចាសាទេយេវ ហោតិ, ហេជ្ជា ន ឌីតវតិ។ សចេ បន ពហូសុ ជម្ពេសុ
តុលានំ ឧបរិ កតចាសាទស្ស ហេជ្ជមតលេ កុដ្ឋោ យថា និមិត្តានំ អន្តោ
ហោតិ, វេ ឧដ្ឋហិត្វា តុលារុក្ខេហិ ឯកសម្ពុទ្ធោ វិសោ, ហេជ្ជាបិ ឌីតវតិ។
ឯកជម្ពចាសាទស្ស បន ឧបរិមតលេ ពន្ធា សីមា សចេ ជម្ពមត្ថកេ
ឯកវីសតិយា ភិក្ខុនំ ឌីកាសោ ហោតិ, ហេជ្ជា ឌីតវតិ។ សចេ ចាសាទភិក្ខុតោ
និគ្គតេសុ និយ្យហកាធិសុ ចាសាលោ វេបេត្វា សីមំ ពន្ធន្តិ, ចាសាទភិក្ខុ
អន្តោសីមាយំ ហោតិ។ ហេជ្ជា បនស្ស ឌីតវណ្ណានោតវណំ វុត្តនយេនេវ
វេទិតព្ពំ។ ហេជ្ជាចាសាទេ កិក្ខុន្តេហិបិ ភិក្ខុ ច វុក្ខត្តម្ហា ច ន កិក្ខុតញ្ញា។
ភិក្ខុលក្ខេ បន ចាសាណាត្ថម្ភ កិក្ខុតុំ វុត្តតិ។ វេ កិក្ខុតា សីមា ហេជ្ជា
ចាសាទស្ស បរិយន្តជម្ពានំ អន្តោយេវ ហោតិ។ សចេ បន ហេជ្ជាចាសាទស្ស
កុខ្លា ឧបរិមតលេន សម្ពុទ្ធោ ហោតិ, ឧបរិចាសាទម្បិ អភិរុហតិ។ សចេ
ចាសាទស្ស ពហិ និព្វេទកបតនជ្ជានេ និមិត្តានិ ករោន្តិ, សព្វោ ចាសាទោ
សីមជ្ជោ ហោតិ។

បព្ពតមត្ថកេ តលំ ហោតិ ឯកវីសតិយា ភិក្ខុនំ ឌីកាសាវហំ, តត្ថ
បិដ្ឋិចាសាលោវិយ សីមំ ពន្ធន្តិ។ ហេជ្ជាបព្ពតេបិ តេនេវ បរិច្ឆេទនេ សីមា
ឌីតវតិ។ តាលមូលកបព្ពតេបិ ឧបរិ សីមា ពន្ធា ហេជ្ជា ឌីតវតេវ។ យោ បន
វិតានសណ្ឋានោ ហោតិ, ឧបរិ ឯកវីសតិយា ភិក្ខុនំ ឌីកាសោ អត្ថិ, ហេជ្ជា នត្ថិ,
តស្ស ឧបរិ ពន្ធា សីមា ហេជ្ជា ន ឌីតវតិ។ វេ មុទិដ្ឋសណ្ឋានោ វា ហោតុ
បណាវសណ្ឋានោ វា, យស្ស ហេជ្ជា វា មជ្ឈេ វា សីមប្បមាណំ នត្ថិ, តស្សបរិ
ពន្ធា សីមា ហេជ្ជា នេវ ឌីតវតិ។ យស្ស បន ទ្វេ ក្ខុដានិ អាសន្នេ វិតានិ,

ឯកស្សបិ ឧបរិ សីមប្បមាណំ នប្បហោតិ, តស្ស ក្នុងន្តរំ ចិនិត្វា វា បូរេត្វា វា
ឯកាពន្ធុ កត្វា ឧបរិ សីមា សម្មន្និតញ្ច។

ឯកោ សប្បជណសទិសោ បព្ពតោ, តស្សបរិ សីមប្បមាណាស្ស អត្ថិតាយ
សីមំ ពន្ធុន្តិ, តស្ស ច ហោជ្ជា អាភាសបព្ពារំ ហោតិ, សីមា ន ឌីតរតិ។ សេ ច
បនស្ស វេមជ្ឈេ សីមប្បមាណោ សុសីរចាសាលោ ហោតិ, ឌីតរតិ។ សោ ច
ចាសាលោ សីមជ្ជាយេវ ហោតិ។ អថាបិស្ស ហោជ្ជា លេណាស្ស កុដ្ឋោ
អគ្គកោដិ អាហាច្ឆ តិដ្ឋតិ, ឌីតរតិ, ហោជ្ជា ច ឧបរិ ច សីមាយេវ ហោតិ។ សេ ច
បន ហោជ្ជា ឧបរិមស្ស សីមាបរិច្ឆេទស្ស ចារតោ អន្តោ-លេណំ ហោតិ, ពហិ
សីមា ន ឌីតរតិ។ អថាបិ ឧបរិមស្ស សីមាបរិច្ឆេទស្ស ឌីរតោ ពហិលេណំ
ហោតិ, អន្តោ សីមា ន ឌីតរតិ។ អថាបិ ឧបរិ សីមាយ បរិច្ឆេទោ ខុទ្ទកោ, ហោជ្ជា
លេណំ មហាន្តំ សីមាបរិច្ឆេទមតិក្កមិត្វា បីតំ, សីមា ឧបរិយេវ ហោតិ, ហោជ្ជា ន
ឌីតរតិ។ យទិ បន លេណំ ខុទ្ទកំ សព្ពបន្និមសីមាបរិមាណំ, ឧបរិ សីមា មហាតិ
តំ អជ្ឈេត្តរិត្វា បីតា, សីមា ឌីតរតិ។ អថ លេណំ អតិខុទ្ទកំ សីមប្បមាណំ ន
ហោតិ, សីមា ឧបរិយេវ ហោតិ, ហោជ្ជា ន ឌីតរតិ។ សេ ច តតោ ឧបឡំ ភិក្ខិត្វា
បតតិ, សីមប្បមាណំ ចេបិ ហោតិ, ពហិ បតិតំ អសីមា។ អបតិតំ បន យទិ
សីមប្បមាណំ, សីមា ហោតិយេវ។

ខណ្ឌសីមា នីចរត្តកា ហោតិ, តំ បូរេត្វា ឧច្ឆរត្តកំ ករោន្តិ, សីមាយេវ។
សីមាយ គេហំ ករោន្តិ, សីមជ្ជកមេវ ហោតិ។ សីមាយ ចោក្ខរណី ខណ្ឌន្តិ,
សីមាយេវ។ ឌីយោ សីមាមណ្ឌលំ ឌីត្តរិត្វា គច្ឆតិ, សីមាមាឡុកេ អដ្ឋំ ពន្ធុត្វា
កម្មំ កាតុំ វដ្តតិ។ សីមាយ ហោជ្ជា ឧមជ្ឈនទី ហោតិ, ឥទ្ធិមា ភិក្ខុ តត្ថ និសីទតិ,
សេ ច សា នទី បឋមំ គតា, សីមា បច្ឆា ពន្ធា, កម្មំ ន កោបេតិ។ អថ បឋមំ សីមា

ពន្លា, បន្ទា នង្គី គតា, កម្ពុំ កោបេតិ។ ហេដ្ឋាបថវិតលេ បិតោ បន
កោបេតិយេវ។

សីមាមាឡកេ វជ្ជុក្ខោ ហោតិ, តស្ស សាខា វា តតោ និគ្គតទារោហោ វា
មហាសីមាយ បថវិតលំ វា តត្ថជាតុក្ខាធិនំ វា អាហាច្ឆ តិដ្ឋតិ, មហាសីមំ
សោធនត្វា វា កម្ពុំ កាតត្ថំ, តេ វា សាខាទារោហោ ជិន្និត្វា ពហិដ្ឋកា កាតត្ថោ។
អនាហាច្ឆ បិតសាខាធិសុ អារុណ្ណភិក្ខុ ហត្ថចាសំ អានេតញ្ចោ។ ឯវំ
មហាសីមាយ ជាតុក្ខស្ស សាខា វា ទារោហោ វា វុត្តនយេនេវ សីមាមាឡកេ
បតិដ្ឋាតិ, វុត្តនយេនេវ សីមំ សោធនត្វា វា កម្ពុំ កាតត្ថំ, តេ វា សាខាទារោហោ
ជិន្និត្វា ពហិដ្ឋកា កាតត្ថោ។

សចេ សីមាមាឡកេ កម្មេ ករិយមាណេ កោចិ ភិក្ខុ សីមាមាឡកស្ស អន្តោ
បរិសិត្វា វេហាសដ្ឋិតសាខាយ និសីទតិ, ចាទា វាស្ស ភូមិគតា ហោន្តិ,
និវាសនចារុបនំ វា ភូមិ ជុសតិ, កម្ពុំ កាតតំ ន វុដ្ឋតិ។ ចាទេ បន
និវាសនចារុបនញ្ច ឧក្ខិចាបេត្វា កាតតំ វុដ្ឋតិ។ ឥទញ្ច លក្ខណំ បុរិមនយេបិ
វេទិតត្ថំ។ អយំ បនវិសេសោ - តត្រ ឧក្ខិចាបេត្វា កាតតំ ន វុដ្ឋតិ,
ហត្ថចាសមេវ អានេតញ្ចោ។ សចេ អន្តោសីមតោ បព្ពតោ អព្ពកច្ឆតិ, តត្រដ្ឋោ
ភិក្ខុ ហត្ថចាសំ អានេតញ្ចោ។ ឥទ្ធិយា អន្តោបព្ពតំ បរិដ្ឋេបិ ឯសេវ នយោ។
ពជ្ឈមាធា ឯវំ ហិ សីមា បមាណាហិតំ បទេសំ ន ធិតវតិ។ ពន្ធសីមាយ ជាតំ
យំកិញ្ចិ យត្ថ កត្ថចិ ឯកសម្ពុទ្ធន គតំ សីមាសម្ព័យេវ គច្ឆតីតិ។

១៤០. តិយោជនបរមន្តិ ឯត្ថ តិយោជនំ បរមំ បមាណាមេតិស្សាតិ
តិយោជនបរមា; តំ តិយោជនបរមំ។ សម្មន្នន្តេន បន មជ្ឈេ ឫត្វា យថា
ចត្វសុបិ ទិសាសុ ទិយឡទិយឡយោជនំ ហោតិ, ឯវំ សម្មន្នតញ្ចោ។ សចេ បន
មជ្ឈេ ឫត្វា ឯកេកទិសតោ តិយោជនំ ករោន្តិ, ធយោជនំ ហោតីតិ ន វុដ្ឋតិ។

ចតុរស្ស័វ វា តិកោណំ វា សម្មន្តន្តេន យថា កោណតោ កោណំ តិយោជនំ
ហោតិ, ឯវំ សម្មន្តិតញ្ច។ សចេ ហិ យេន កេនចិ បរិយន្តេន កេសគ្គមត្តម្យំ
តិយោជនំ អតិក្កាមេតិ, អាបត្តិញ្ច អាបជ្ជតិ សីមា ច អសីមា ហោតិ។

នទីចារន្តិ ឯត្ថ ចារយតីតិ ចារា។ កី ចារយតិ? នទី។ នទិយា ចារា នទីចារា,
តំ នទីចារំ; នទី អន្លោត្តរមានន្តិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ច នទិយា លក្ខណំ នទិនិមិត្ត
វុត្តនយមេវ។ យត្ថស្ស ធុវនាវា វាតិ យត្ថ នទិយា សីមាពន្ធនដ្ឋានកតេសុ
តិត្ថេសុ និច្ឆសញ្ញារណានាវា អស្ស, យា សព្ពន្តិមេន បរិច្ឆេទេន ចាជនបុរិសេន
សទ្ធិ តយោ ជនេ វហតិ។ សចេ បន សា នាវា ឧទ្ធុំ វា អនោ វា កេនចិទេវ
ករណីយេន បុន អាគមនត្ថាយ នីតា, ចោរេហិ វា ហជា, អវស្សំ លព្ពនេយ្យា,
យា បន វាតេន វា និច្ឆពន្ធនាវីចីហិ នទិមជ្ឈំ នីតា អវស្សំ អាហរិតញ្ច, បុន
ធុវនាវាវ ហោតិ។ ឧទកេ ឱគតេ ថលំ ឧស្សរិតាបិ សុធាកសជាទីហិ បូរេត្វា
ឋបិតាបិ ធុវនាវាវ។ សចេ ភិច្ឆា វា វិសង្កតបទរា វា ន វដ្ឋតិ។ មហាបទុមត្ថេរោ
បនាហា - “សចេចិ តាវកាលិកំ នាវំ អានេត្វា សីមាពន្ធនដ្ឋានេ ឋបេត្វា
និមិត្តានិ កិត្តន្តិ, ធុវនាវាវ ហោតិ” តិ។ តត្រ មហាសុមត្ថេរោ អាហា - “និមិត្តំ វា
សីមា វា កម្មវាចាយ គប្បតិ ន នាវាយ។ ភកវតា ច ធុវនាវា អនុញ្ញាតា, តស្មា
និពន្ធនាវាយេវ វដ្ឋតី” តិ។

ធុវសេតុ វាតិ យត្ថ វុត្ថសង្ឃជមយោ វា បទរពន្ធនា វា ជង្គ្គសត្ថសេតុ វា
ហតិស្សន្តិនំ សញ្ញារណាយោគ្គោ មហាសេតុ វា អត្ថិ; អន្តមសោ តន្ត្រណាញោវ
វុត្ថំ និច្ឆិត្វា មនុស្សនំ សញ្ញារណាយោគ្គោ ឯកបទិកសេតុបិ ធុវសេតុត្រូវ សង្ឃំ
គប្បតិ។ សចេ បន ឧបរិ ពន្ធនិ វេត្ថលតាទីនិ ហតេន កហេត្វាបិ ន សក្កា
ហោតិ តេន សញ្ញរិតុំ, ន វដ្ឋតិ។

ឯវេទបំ នធិចារសីមំ សម្មន្ទិគុន្តិ យត្ថាយំ វុត្តប្បការា ធុរនាវា វា ធុរសេតុ វា
អភិមុខតិក្ខុយេវ អត្ថិ, ឯវេទបំ នធិចារសីមំ សម្មន្ទិគុំ អនុជានាមីតិ អត្ថោ។
សេច ធុរនាវា វា ធុរសេតុ វា អភិមុខតិក្ខុ នត្ថិ, ព្យាសកំ ឧទ្ទំ អភិវហិត្វា អនោ វា
ឌីរោហិត្វា អត្ថិ, ឯវេទបំ វេទតិ។ ករីកតិស្សត្ថេរោ បន “ការុតមត្តព្ពន្ធរេបិ
វេទតិ” តិ អាហា។

ឥមញ្ចា បន នធិចារសីមំ សម្មន្ទន្តេន ឯកស្មី តិវេ វេត្វា ឧបរិសោតេ នធិតិវេ
និមិត្តំ កិក្ខុត្វា តតោ បដ្ឋាយ អត្តានំ បរិក្ខិបន្តេន យត្តកំ បរិច្ឆេទំ ឥច្ឆតិ,
តស្ស បរិយោសានេ អនោសោតេបិ នធិតិវេ និមិត្តំ កិក្ខុត្វា បរតិវេ
សម្មុទ្ពានេ នធិតិវេ និមិត្តំ កិក្ខុតត្ថំ។ តតោ បដ្ឋាយ យត្តកំ បរិច្ឆេទំ ឥច្ឆតិ,
តស្ស វេសេន យាវ ឧបរិសោតេ បឋមកិត្តិតនិមិត្តស្ស សម្មុទ្ពានេ នធិតិវេ និមិត្តំ,
តាវ កិក្ខុត្វា បច្ឆាហិត្វា បឋមកិត្តិតនិមិត្តេន សទ្ធិ យជេតព្ពំ។ អថ
សព្វនិមិត្តានំ អន្តោ វិចេតិ ភិក្ខុ ហត្ថចាសគតេ កត្វា កម្មវាចាយ សីមា
សម្មន្ទិគត្តា។ នធិយំ វិចេតា អនាគតាបិ កម្មំ ន កោបេន្តិ។ សម្មតិបរិយោសានេ
វេបេត្វា នធិ និមិត្តានំ អន្តោ ចារតិវេ ច ឌីរិមតិវេ ច ឯកសីមា ហោតិ។ នធិ បន
ពទ្ធសីមាសម្ព័ន្ធំ ន គច្ឆតិ, វិសុំ នធិសីមា ឯវេ ហិ សា។

សេច អន្តោនធិយំ ធិបកោ ហោតិ, តំ អន្តោសីមាយ កាតុកាមេន
បុរិមនយេនេវ អត្តនា វិចេតិវេ និមិត្តានិ កិក្ខុត្វា ធិបកស្ស ឌីរិមន្តេ ច ចារិមន្តេ
ច និមិត្តំ កិក្ខុតត្ថំ។ អថ បរតិវេ នធិយា ឌីរិមតិវេ និមិត្តស្ស សម្មុទ្ពានេ និមិត្តំ
កិក្ខុត្វា តតោ បដ្ឋាយ បុរិមនយេនេវ យាវ ឧបរិសោតេ បឋមកិត្តិតនិមិត្តស្ស
សម្មុទ្ពានេ និមិត្តំ, តាវ កិក្ខុតត្ថំ។ អថ ធិបកស្ស ចារិមន្តេ ច ឌីរិមន្តេ ច និមិត្តំ
កិក្ខុត្វា បច្ឆាហិត្វា បឋមកិត្តិតនិមិត្តេន សទ្ធិ យជេតព្ពំ។ អថ ធិសុ តិវេសុ
ធិបកេ ច ភិក្ខុ សព្ពេវ ហត្ថចាសគតេ កត្វា កម្មវាចាយ សីមា សម្មន្ទិគត្តា។

នធិយំ ឋិតា អនាគច្ឆន្តាបិ កម្មំ ន កោបេន្តិ។ សម្មតិបរិយោសានេ ឋបេត្វា នធិ
និមិត្តានំ អន្តោ ភីរទ្ធយញ្ច ធិបកោ ច ឯកសីមា ហោតិ, នធិ បន
នធិសីមាយេវ។

សចេ បន ធិបកោ វិហារសីមាបរិច្ឆេទតោ ឧទ្ធុំ វា អដោ វា អធិកតរោ
ហោតិ, អថ វិហារសីមាបរិច្ឆេទនិមិត្តស្ស ឧដុកមេវ សម្មទិក្ខតេ ធិបកស្ស
សោរិមន្តេ និមិត្តំ កិត្តេត្វា តតោ បដ្ឋាយ ធិបកសិខំ បរិក្ខិបន្តោន បុន
ធិបកស្ស សោរិមន្តេ និមិត្តសម្មទេ ចារិមន្តេ និមិត្តំ កិត្តេតព្ភំ។ តតោ បរិ
បុរិមនយេនេវ ចារិតីវេ សម្មទនិមិត្តមាធិកត្វា ចារិតីរនិមិត្តានិ ច ធិបកស្ស
ចារិមន្តសោរិមន្តនិមិត្តានិ ច កិត្តេត្វា បឋមកិត្តិតនិមិត្តេន សទ្ធិ យជនា
កាតព្ភា។ ឯវំ កិត្តេត្វា សម្មតា សីមា បព្ពតសណ្ឋាណា ហោតិ។

សចេ បន ធិបកោ វិហារសីមាបរិច្ឆេទតោ ឧទ្ធុម្យិ អដោបិ អធិកតរោ
ហោតិ។ បុរិមនយេនេវ ធិបកស្ស ឧភោបិ សីខរានិ បរិក្ខិបិត្វា និមិត្តានិ
កិត្តេន្តេន និមិត្តយជនា កាតព្ភា។ ឯវំ កិត្តេត្វា សម្មតា សីមា មុទិដ្ឋសណ្ឋាណា
ហោតិ។

សចេ ធិបកោ វិហារសីមាបរិច្ឆេទស្ស អន្តោ ឧទ្ធុកោ ហោតិ,
សព្ពបឋមនយេន ធិបកេ និមិត្តានិ កិត្តេតព្ភានិ។ ឯវំ កិត្តេត្វា សម្មតា សីមា
បណាវសណ្ឋាណា ហោតិ។

សីមាទុដាននកថា និដ្ឋិតា។

ឧបោសថាគារាធិកថា

១៤១. អនុបរិវេណិយន្តិ ឯកសីមមហាវិហារេ តស្មី តស្មី បរិវេណោ។
អសង្កេតធាតិ សង្កេតំ អកត្វា។ ឯកំ សមូហានិត្វាតិ កម្មវាចាយ
សមូហានិត្វា។

១៤២. យតោ ចាតិមោក្ខំ សុណាតីតិ យត្ថ កត្ថចិ ភិក្ខុនំ ហត្ថចាសេ
និសិដ្ឋោ យស្មា ចាតិមោក្ខំ សុណាតិ; កតោវស្ស ឧចាសថោតិ អត្តោ។ ឥធម្មា
វត្ថុវសេន វុត្ថំ, ហត្ថចាសេ និសិដ្ឋស្ស បន អសុណាន្តស្សបិ កតោវ ហោតិ
ឧចាសថោ។ និមិត្តា កិត្តតញ្ញាតិ ឧចាសថបមុខស្ស ខុទ្ទកានិ វា មហន្តានិ វា
ចាសាណាឥដ្ឋកន្តាវុណ្ណាណ្ណកាធិនិ យានិ កានិចិ និមិត្តានិ អព្ភោកាសេ វា
មាឡកាធិសុ វា យត្ថ កត្ថចិ សញ្ញំ កត្វា កិត្តតុំ វដ្ឋតិ។ អថ វា និមិត្តា
កិត្តតញ្ញាតិ និមិត្តបកា វា អនិមិត្តបកា វា បរិច្ឆេទជាធនត្ថំ កិត្តតញ្ញា។

ថេរេហិ ភិក្ខុហិ បឋមតរំ សន្និបតិវុត្តិ ឯត្ថ សចេ មហាថេរោ បឋមតរំ ន
អាគច្ឆតិ, ធុក្កជ័។ សព្ពេហោវ ឯកជ្ឈំ សន្និបតិវុត្តា ឧចាសថោ កាតញ្ញោតិ ឯត្ថ
សចេ ចោរាណាកោ អាវាសោ មជ្ឈេវិហារស្ស ហោតិ, បហោតិ ចេត្ថ ភិក្ខុនំ
និសង្កជ្ជានំ, តត្ថ សន្និបតិវុត្តា ឧចាសថោ កាតញ្ញោ។ សចេ ចោរាណាកោ
បរិទុព្ភលោ ថេវ សម្ពាធា ច អព្ភោ បច្ឆា ឧដ្ឋិតាវាសោ អសម្ពាធា, តត្ថ
ឧចាសថោ កាតញ្ញោ។

យត្ថ វា បន ថេរោ ភិក្ខុវិហារីតិ ឯត្តាបិ សចេ ថេរស្ស វិហារោ សព្ពេសំ
បហោតិ, ជាសុកោ ហោតិ, តត្ថ ឧចាសថោ កាតញ្ញោ។ សចេ បន សោ បច្ឆន្ត
វិសមប្បទេសេ ហោតិ, ថេរស្ស វត្ថុត្ថំ - “ភន្តេ, តុម្ហាកំ វិហារោ
អជាសុកទេសោ, នត្ថិ ឯត្ថ សព្ពេសំ ឱកាសោ, អសុកស្មី នាម អាវាសេ
ឱកាសោ អត្ថិ, តត្ថ គន្ធុ វដ្ឋតិ” តិ។ សចេ ថេរោ នាគច្ឆតិ, តស្ស ធន្ធាវិសុទ្ធិ
អានេត្វា សព្ពេសំ បហោនកេ ជាសុកជ្ជានេ ឧចាសថោ កាតញ្ញោ។

អវិប្បវាសសីមាជាននកថា

១៤៣. អន្ធកវិជ្ជាតិ រាជគហតោ គារុតត្ថយេ អន្ធកវិជ្ជំ នាម, តំ
ឧបនិស្សយ ថេរោ វសតិ; តតោ រាជគហំ ឧចាសថំ អាគច្ឆន្តោ។ រាជគហញ្ញិ
បរិក្ខិបិត្វា អជ្ឈារស មហាវិហារា សព្ពេ ឯកសីមា, ធម្មសេនាបតិនា នេសំ
សីមា ពន្ធា, តស្មា វេជ្ជុវនេ សង្ឃស្ស សាមគ្គីនានតំ អាគច្ឆន្តាតិ អត្ថោ។ នន្តិ
តរន្តោតិ សិប្បិនិយំ នាម នន្តិ អតិក្កមន្តោ។ មនំ វុឡោ អហោសីតិ វ្យាសកំ
អប្បត្តវុឡោកាវោ អហោសិ។ សា កិរ នន្តិ ភិជ្ឈក្កដតោ ឌីតវិទ្យា ចណ្ណាន
សោតេន វហតិ។ តត្ថ វេគេន អាគច្ឆន្តំ ឧទកំ អមនសិករោ ថេរោ មនំ វុឡោ
អហោសិ, ន បន វុឡោ, ឧទកញ្ញាហតានិស្ស ចីវរានិ អល្លានិ ជាតានិ។

១៤៤. សម្មតា សាសីមា សង្ខេន តិចីវរេន អវិប្បវាសា វេបេត្វា តាមញ្ច
តាម្មបចារញ្ចាតិ ឥមិស្ស កម្មវាចាយ ឧប្បន្នកាលតោ បដ្ឋាយ ភិក្ខុនំ
បុរិមកម្មវាចា ន វដ្តតិ។ អយមេវ ហិ ថាវរា ហោតិ។ ភិក្ខុនីនំ បន អយំ ន វដ្តតិ,
បុរិមាយេវ វដ្តតិ។ កស្មា? ភិក្ខុនិសង្ឃេ ហិ អន្តោគាមេ វសតិ។ យទិ ឯវំ សិយា,
សោ ឯតាយ កម្មវាចាយ តិចីវរបរិហារំ នលកេយ្យ, អត្ថិ ចស្ស បរិហារោ,
តស្មា បុរិមាយេវ វដ្តតិ។ ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស ហិ ទ្វេបិ សីមាយោលព្ពន្ធិ។ តត្ថ ភិក្ខុនំ
សីមំ អន្តោត្តវិទ្យាបិ តស្ស អន្តោបិ ភិក្ខុនីនំ សីមំ សម្មន្នតុំ វដ្តតិ។ ភិក្ខុនម្យិ
ភិក្ខុនិសីមាយ ឯសេវ នយោ។ ន ហិ តេ អញ្ញមញ្ញស្ស កម្មេ គណបូរកា
ហោន្តិ, ន កម្មវាចំ វគ្គំ ករោន្តិ។ ឯត្ថ ច និគមនគរានម្យិ តាមេនេវ សង្កហោ
វេទិតញ្ចោ។

តាម្មបចារោតិ បរិក្ខិត្តស្ស បរិក្ខេចោ, អបរិក្ខិត្តស្ស បរិក្ខេចាកាសោ។
តេសុ អធិដ្ឋិតតេចីវរិកោ ភិក្ខុ បរិហារំ នលភតិ។ ឥតិ ភិក្ខុនំ អវិប្បវាសសីមា
តាមញ្ច តាម្មបចារញ្ចា ន ឌីតុវតិ, សមាទសំវាសកសីមាវ ឌីតុវតិ។

សមានសំវាសកសីមា ចេត្ត អត្តនោ ធម្មតាយ គច្ឆតិ។ អវិប្បវាសសីមា បន
យត្ត សមានសំវាសកសីមា, តត្ថេវ គច្ឆតិ។ ន ហិ តស្សវិសុំ និមិត្តកិត្តនំ អត្ថិ,
តត្ត សចេ អវិប្បវាសាយ សម្មតិកាលេ កាមោ អត្ថិ, តំ សា ន ធិត្តវតិ។ សចេ
បន សម្មតាយ សីមាយ បច្ឆា កាមោ និវិសតិ, សោបិ សីមាសង្ខមេវ គច្ឆតិ។
យថា ច បច្ឆា និវិជ្ជា, ឯវំ បឋមំ និវិជ្ជស្ស បច្ឆា វឡិកប្បនេសោបិ
សីមាសង្ខមេវ គច្ឆតិ។ សចេបិ សីមាសម្មតិកាលេ គេហានិ កតានិ,
បរិសិស្សាមាតិ អាលយោបិ អត្ថិ, មនុស្សា បន អប្បវិជ្ជា, ចោរាណាកតាមំ វា
សគេហមេវ ធម្មតា អញ្ញត្ត គតា, អគាមោយេវ ឯស, សីមា ធិត្តវតិ។ សចេ
បន ឯកម្យិ កុលំ បរិជ្ជំ វា អាគតំ វា អត្ថិ, កាមោយេវ សីមា ន ធិត្តវតិ។

ឯវព្វា បន ភិក្ខុវេ តិច្ឆីវេន អវិប្បវាសោ សម្មហន្តព្ពោតិ ឯត្ត សម្មហន្តន្តេន
ភិក្ខុនា វត្ថំ ជានិតព្ពំ។ តត្រិទំ វត្ថំ - ខណ្ឌាសីមាយ ឋត្វា អវិប្បវាសសីមា ន
សម្មហន្តព្ពា, តថា អវិប្បវាសសីមាយ ឋត្វា ខណ្ឌាសីមាបិ។ ខណ្ឌាសីមាយំ បន
បិទេន ខណ្ឌាសីមាវ សម្មហនិកព្ពា, តថា ឥតរាយ បិទេន ឥតរា។ សីមំ នាម
ធ្វើហិ ការណេហិ សម្មហនិកព្ពា បកតិយា ខុទ្ទកំ បុន អាវាសវឡនត្ថាយ មហាតី
វា កាតុំ; បកតិយា មហាតី បុន អញ្ញេសំ វិហារោកាសទានត្ថាយ ខុទ្ទកំ វា
កាតុំ។ តត្ត សចេ ខណ្ឌាសីមព្វា អវិប្បវាសសីមព្វា ជានន្តិ, សម្មហនិកព្ពោវ
ពន្ធិតុព្វា សក្ខិស្សន្តិ។ ខណ្ឌាសីមំ បន ជានន្តា អវិប្បវាសំ អជានន្តាបិ
សម្មហនិកព្ពោវ ពន្ធិតុព្វា សក្ខិស្សន្តិ។ ខណ្ឌាសីមំ អជានន្តា អវិប្បវាសំយេវ
ជានន្តា ចេតិយផ្កណពោធិយផ្កណឧចោសថាគារាជីសុ និរាសផ្កដ្ឋានេសុ ឋត្វា
អប្បេវ នាម សម្មហនិកុំ សក្ខិស្សន្តិ, បដិពន្ធិតុំ បន ន សក្ខិស្សន្តេវ។ សចេ
ពន្ធិយ្យំ, សីមាសម្ពេទំ កត្វា វិហារំ អវិហារំ ករេយ្យំ, តស្មា ន សម្មហនិកព្ពា។
យេ បន ឧកោបិ ន ជានន្តិ, តេនេវ សម្មហនិកុំ ន ពន្ធិតុំ សក្ខិស្សន្តិ។ អយព្វិ
សីមា នាម កម្មវាចាយ វា អសីមា ហោតិ សាសនន្តរជានេន វា, ន ច សក្កា

សីម អជានន្តេហិ កម្មវាចា កាតុំ, តស្មា ន សមូហនិតត្តា។ សាធុកំ បន
ព្រាហ្មយេវ សមូហនិតត្តា ច ពន្ធិតត្តា ចាតិ។

កាមសីមាទិកថា

១៤៧. ឯវំ ពន្ធសីមាវសេន សមាទសំវាសញ្ច ឯក្ខេបាសថភាវញ្ច ទស្សេត្វា
ឥទានិ អពន្ធសីមេសុបិ ឱកាសេសុ តំ ទស្សេន្តោ “អសម្មតាយ, ភិក្ខុវេ, សីមាយ
អជ្ជបិតាយា” តិអាទិមាហា។ តត្ថ អជ្ជបិតាយាតិ អបរិច្ឆិទ្ទាយ។ កាមគ្គហណោន
ចេត្ត នករម្បិ កហិតមេវ ហោតិ។ តត្ថ យត្ថកេ បទេសេ តស្ស កាមស្ស
កោជកា ពលី លភន្តិ, សោ បទេសោ អប្បោ វា ហោតុ មហន្តោ វា,
កាមសីមាត្វេវ សន្និទ្ធំ គប្បតិ។ នករនិកមសីមាសុបិ ឯសេវ នយោ។ យម្បិ
ឯកស្មីយេវ កាមខេត្ត ឯកំ បទេសំ “អយំ វិសុំ កាមោ ហោតូ” តិ បរិច្ឆិទ្ធិត្វា
រាជា កស្សចិ ទេតិ, សោបិ វិសុំកាមសីមា ហោតិយេវ។ តស្មា សា ច ឥតរា ច
បកតិកាមនករនិកមសីមា ពន្ធសីមាសទិសាយេវ ហោន្តិ, កេវលំ បន
តិចីវរិប្បវាសបរិហារំ នលភន្តិ។

ឯវំ កាមន្តវាសីនំ សីមាបរិច្ឆេទំ ទស្សេត្វា ឥទានិ អារញ្ញកានំ សីមាបរិច្ឆេទំ
ទស្សេន្តោ “អកាមកេ ចេ” តិអាទិមាហា។ តត្ថ អកាមកេ ចេតិ
កាមនិកមនករសីមាហិ អបរិច្ឆិទ្ទេ អជិប្បទេសេ។ អថ វា អកាមកេ ចេតិ
វិជ្ជាជិវិសទិសេ អរញ្ញេ ភិក្ខុ វសតិ, អថស្ស បិតោកាសតោ សមន្តា សត្តព្ភន្តរា
សមាទសំវាសកសីមាតិ អត្ថោ។ អយំ សីមា តិចីវរិប្បវាសបរិហារម្បិ
លភតិ។ តត្ថ ឯកំ អព្ពន្ធរំ អជ្ជវិសតិ ហត្ថប្បមាណំ ហោតិ។ មជ្ឈេ បិតស្ស
សមន្តា សត្តព្ភន្តរា វិនិព្វេជន ចុទ្ធស ហោន្តិ។ សចេ ទ្វេ សង្ឃាវិសុំ វិនយកម្មានិ
ករោន្តិ, ទ្វិន្នំ សត្តព្ភន្តរានំ អន្តរេ អញ្ចំ ឯកំ សត្តព្ភន្តរំ ឧបចារត្ថាយ បេបេតព្ភំ។

សេសា សត្តព្ពន្ធរសីមកថា មហាវិភង្គេ ឧទោសិតសិក្ខាបទវណ្ណនាយំ
វុត្តនយេន គហោតញ្ច។

សញ្ញា ភិក្ខុវេ នទី អសីមាតិ យា កាចិ នទីលក្ខណប្បត្តា នទី និមិត្តានិ
កិត្តត្វា “ឯតំ ពទ្ធសីមំ ករោមា”តិ កតាបិ អសីមាវ ហោតិ, សា បន អត្ថនោ
សភារេនេវ ពទ្ធសីមាសទិសា, សព្ពមេត្ថ សង្ឃកម្មំ កាតុំ វដ្តតិ។

សមុទ្ធជាតស្សវេសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឯត្ថ ច ជាតស្សរោ នាម យេន កេនចិ
ខណ្ឌិត្វា អកតោ សយំជាតសោញ្ចោ សមន្តតោ អាគតេន ឧទកេន បូរិតោ
តិជ្ជតិ។

ឯវំ នទីសមុទ្ធជាតស្សរាជំ ពទ្ធសីមាការំ បដិក្ខិបិត្វា បុន តត្ថ
អពទ្ធសីមាបអប្បេនំ ទស្សន្តោ “នទិយា វា ភិក្ខុវេ”តិ អាទិមាហា។ តត្ថ យំ
មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស សមន្តា ឧទកុក្ខោតិ យំ ហំ មជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស
សមន្តតោ ឧទកុក្ខោបេន បរិច្ឆិទ្ធិ។ កថំ បន ឧទកំ ឧក្ខិបិតត្ថំ? យថា អក្ខុត្តា
នារុកុឡំ ឱបន្តិ, ឯវំ ឧទកំ វា វាលិកំ វា ហត្ថេន គហោត្វា ថាមមជ្ឈិមេន បុរិសេន
សព្ពថាមេន ឱបិតត្ថំ។ យត្ថ ឯវំ ឱត្តំ ឧទកំ វា វាលិកា វា បតតិ, អយមេកោ
ឧទកុក្ខោហោ។ តស្ស អន្តោ ហត្ថចាសំ វិជហិត្វា បិតោ កម្មំ កោបេតិ។ យាវ
បរិសា វឿតិ, តាវ សីមាបិ វឿតិ។ បរិសបរិយន្តតោ ឧទកុក្ខោហោយេវ
បមាណំ។ ជាតស្សវេសុបិ ឯសេវ នយោ។

ឯត្ថ ច សេច នទី នាតិទីយា ហោតិ, បភវតោ បដ្ឋាយ យាវ មុខទ្វារា សព្ពត្ថ
សង្ឃា និសីទតិ, ឧទកុក្ខោបសីមាកម្មំ នត្ថិ, សកលាបិ នទី ឯតេសំយេវ ភិក្ខុនំ
បហោតិ។ យំ បន មហាសុមត្ថេនេវ វុត្តំ “យោជនំ បវត្តមាណាយេវ នទី, តត្រាបិ
ឧបរិ អទ្ធយោជនំ បហាយ ហោជ្ជា អទ្ធយោជនេ កម្មំ កាតុំ វដ្តតិ”តិ, តំ
មហាបទុមត្ថេនេវ បដិក្ខិត្តំ។ ភគវតា ហិ “តិមណ្ឌលំ បដិច្ឆានេត្វា យត្ថ

កត្តា ឧត្តរន្តិយា ភិក្ខុនិយា អន្តរវាសកោ តេមិយតី" តិ ឥទំ នទិយា បមាណំ
វុត្តំ, ន យោជនំ វា អន្តរយោជនំ វា។ តស្មា យា ឥមស្ស សុត្តស្ស វសេន បុព្វេ
វុត្តលក្ខណា នទី, តស្សា បកវតោ បដ្ឋាយ សង្ឃកម្មំ កាតុំ វដ្ឋតីតិ។ សចេ
បនេត្ត ពហូ ភិក្ខុវិសុំ វិសុំ កម្មំ ករោន្តិ, សព្វេហិ អត្តនោ ច អញ្ញោសញ្ញា
ឧទកុក្ខបបរិច្ឆេទស្ស អន្តរា អញ្ញោ ឧទកុក្ខោ សីមន្តិកត្ថាយ វេបេតញ្ញោ។
តតោ អធិកំ វដ្ឋតិយេវ, ឧនកំ បន ន វដ្ឋតីតិ វុត្តំ។ ជាតស្ស វសមុទ្ទេសុបិ
ឯសេវ នយោ។

នទិយា បន កម្មំ ករិស្សមាតិ គតេហិ សចេ នទី បរិបុណ្ណា ហោតិ
សមតិវុត្តិកា, ឧទកសាដិកំ និវាសេត្វាបិ អន្តោនទិយំយេវ កម្មំ កាតត្ថំ។ សចេ
ន សក្កោន្តិ, នាវាយបិ វត្វា កាតត្ថំ។ គន្ធនិយា បន នាវាយ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។
កស្មា? ឧទកុក្ខបមត្តមេវ ហិ សីមា, តំ នាវា សីយមេវ អតិក្កាមេតិ។ ឯវំ សតិ
អញ្ញោស្សា សីមាយ ញាតិ អញ្ញោស្សា អនុសាវនា ហោតិ, តស្មា នាវំ អវិត្តេន វា
វេបេត្វា ចាសាលោ វា លម្ពិត្វា អន្តោនទិយំ ជាតរុក្ខេ វា ពន្ធិត្វា កម្មំ កាតត្ថំ។
អន្តោនទិយំ ពន្ធអដ្ឋកេបិ អន្តោនទិយំ ជាតរុក្ខេបិ វិគេហិ កាតុំ វដ្ឋតិ។

សចេ បន វុត្តស្ស សាខា វា តតោ ជិត្តន្តចារោហោ វា ពហិនទីតីវេ
វិហារសីមាយ វា កាមសីមាយ វា បតិដ្ឋិតោ, សីមំ វា សោធនត្វា សាខំ វា ជិន្ធិត្វា
កម្មំ កាតត្ថំ។ ពហិនទីតីវេ ជាតរុក្ខស្ស អន្តោនទិយំ បរិជ្ជសាខាយ វា ចារោហោ
វា នាវំ ពន្ធិត្វា កម្មំ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ ករោន្តេហិ សីមា វា សោធនតញ្ញា, ជិន្ធិត្វា
វាស្ស ពហិបតិដ្ឋិតភារោ នាសេតញ្ញោ។ នទីតីវេ បន ខាណុកំ កោដ្ឋេត្វា តត្ថ
ពន្ធនាវាយ ន វដ្ឋតិយេវ។

នទិយំ សេតុំ ករោន្តិ, សចេ អន្តោនទិយំយេវ សេតុ វា សេតុចាទា វា,
សេតុម្ហិ វិគេហិ កម្មំ កាតុំ វដ្ឋតិ។ សចេ បន សេតុ វា សេតុចាទា វា ពហិតីវេ

បតិដ្ឋិតា, កម្មំ កាតុំ ន វដ្ឋតិ, សីមំ សោធនត្វា កាតតំ។ អថ សេតុបាទា អន្តោ,
សេតុ បន ឧភិទ្ធម្មំ តីរាជំ ឧបរិអាកាសេ បិតោ, វដ្ឋតិ។ អន្តោនទិយំ ចាសាលោ
វា ទីបកោ វា ហោតិ, តស្ស យត្ថកំ បទេសំ បុព្វេ វុត្តប្បការេ
បកតិវស្សកាលេ វស្សានស្ស ចតុសុ មាសេសុ ឧទកំ ឌីត្តវតិ, សោ
នទីសង្ខមេវ គច្ឆតិ។ អតិវុដ្ឋិកាលេ បន ឱយេន ឌីត្តដោកាសោ ន គហេតព្វោ,
សោ ហិ កាមសីមាសង្ខមេវ គច្ឆតិ។

នទិតោ មាតិកំ នីហរន្តា នទិយំ អារវណំ ករោន្តិ, តព្វោ ឌីត្តវត្វា វា
វិនិព្វិជ្ឈិត្វា វា ឧទកំ គច្ឆតិ, សព្វត្ថ បវត្តនជ្ជានេ កម្មំ កាតុំ វដ្ឋតិ។ សថ បន
អារវណេន វា កោដ្ឋកពន្ធនេន វា សោតំ បច្ឆិដ្ឋតិ, ឧទកំ នប្បវត្តតិ,
អប្បវត្តនជ្ជានេ កម្មំ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ អារវណាមត្ថកេបិ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ សថ
កោចិ អារវណាប្បទេសោ បុព្វេ វុត្តចាសាលាទីបកប្បទេសោ វិយ ឧទកេន
អន្តោត្តវិយតិ, តត្ថ វដ្ឋតិ។ សោ ហិ នទីសង្ខមេវ គច្ឆតិ។ នទីវិទាសេត្វា
តទ្ធាកំ ករោន្តិ, ហេដ្ឋា ចាជ្ជិ ពទ្ធា, ឧទកំ អាគន្ធា តទ្ធាកំ បូរេត្វា តិដ្ឋតិ, វត្ថ
កម្មំ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ ឧបរិ បវត្តនជ្ជានេ ហេដ្ឋា ច នឌិតមោទកំ នទី ឌីត្តវត្វា
សន្ធឹនជ្ជានតោ បដ្ឋាយ វដ្ឋតិ។ ទេវេ អវស្សន្តេ ហេមន្តគិម្ពេសុ វា សុក្ខនទិយាបិ
វដ្ឋតិ។ នទិតោ នីហជមាតិកាយ ន វដ្ឋតិ។ សថ សា កាលន្តវេន ភិដ្ឋិត្វា នទី
ហោតិ, វដ្ឋតិ។ កាចិ នទី កាលន្តវេន ឧប្បតិទ្វា កាមនិគមសីមំ ឌីត្តវត្វា
បវត្តតិ, នទីយេវ ហោតិ, កម្មំ កាតុំ វដ្ឋតិ។ សថ បន វិហារសីមំ ឌីត្តវតិ,
វិហារសីមាត្វេវ សង្ខំ គច្ឆតិ។

សមុទ្កេបិ កម្មំ ករោន្តេហិ យំ បទេសំ ឧទ្ធី វឌ្ឍនឧទកំ វា បកតិវិចិ វា វេកេន
អាគន្ធា ឌីត្តវតិ, តត្ថ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ យស្មី បន បទេសេ បកតិវិចិយោ ឌីត្តវត្វា
សណ្ឌាហន្តិ, សោ ឧទកន្តតោ បដ្ឋាយ អន្តោសមុទ្កោ នាម, តត្ថ បិតេហិ កម្មំ

កាតព្វកិច្ច។ សេចក្តីឡើងក្នុងការពង្រីកនេះ ជាពិសេស វា អនុញ្ញាត ឲ្យ កាតព្វកិច្ច តែសុំ
វិនិច្ឆ័យ ឆ្លើយតប វត្តមាននៃ វេទនាស្រស់ស្អាត។ សម្បទា បិដកសាស្ត្រា ហោតិ, តំ
កថា ឡើយ អាចន្តា ឡើយ, កថា ឡើយ ឡើយ, តត្ថ កម្ម កាតុ ន វដ្តតិ, សោ
ហិ កាមសីមាសង្ឃមេវ គប្បតិ។ សេចក្តី បន្តិច អាចន្តាសុបិ អនាចន្តាសុបិ
បកតិឧទកេន ឡើយ, វដ្តតិ។ ធម្មកោ វា បព្ពតោ វា ហោតិ, សោ ច ធូរ
ហោតិ មជ្ឈត្ថានំ អគមនបថ, អរញ្ញាសីមាសង្ឃមេវ គប្បតិ។ តេសំ
គមនបរិយន្តស្ស ឡើយ បន កាមសីមាសង្ឃ គប្បតិ។ តត្ថ កាមសីមំ
អសោធនត្វា កម្ម កាតុ ន វដ្តតិ។ សម្បទា កាមសីមំ វា និគមសីមំ វា ឡើយ
តិដ្ឋតិ, សម្បទា ហោតិ, តត្ថ កម្ម កាតុ វដ្តតិ។ សេចក្តី បន្តិច វិហារសីមំ ឡើយ,
វិហារសីមាត្វេវ សង្ឃ គប្បតិ។

ជាតស្សវេ កម្ម ករណ៍ហិ យត្ថ បុព្វេ វត្តប្បការេ វស្សកាលេ វស្ស
បដិទ្ធមត្តេ បិវិតុំ វា ហត្ថចានេ វា ជេវិតុំ ឧទកំ ន ហោតិ, សុក្ខតិ, អយំ ន
ជាតស្សវេ, កាមខេត្តសង្ឃមេវ គប្បតិ, តត្ថ កម្ម ន កាតព្វកិច្ច។ យត្ថ បន
វត្តប្បការេ វស្សកាលេ ឧទកំ សន្តិដ្ឋតិ, អយមេវ ជាតស្សវេ។ តស្ស យត្ថកេ
បទេសេ វស្សានំ ចាតុមាសេ ឧទកំ តិដ្ឋតិ, តត្ថ កម្ម កាតុ វដ្តតិ។ សេចក្តី
ឧទកំ, អន្តកំ ពន្លត្វា តត្ថ បិវិតុំ ជាតស្សវេ អន្តា ជាតស្សវេ
ពន្លត្វា កាតុ វដ្តតិ។ បិដកសាស្ត្រា ធម្មកោ បនេត្ត នធិយំ វត្តសនិសោ
វិនិច្ឆ័យ។ សមវស្សនេវ កាលេ បហោនកជាតស្សវេ បន សេចក្តី
ឧត្តដ្ឋកាលេ វា គិម្ពហេមន្តេសុ វា សុក្ខតិ, និរុទកោ ហោតិ, តត្ថ សង្ឃកម្ម
កាតុ វដ្តតិ។ យំ អន្តកដ្ឋកថាយំ វត្ត “សញ្ញា ជាតស្សវេ សុក្ខា អនោទកោ,
កាមខេត្តយេវ ភជតី” តិ, តំ ន គហោតព្វ។ សេចក្តី ឧទកត្ថាយ អាវាដំ វា
ចោក្ខវណ្ណាធិនំ វា ឧទកតិ, តំ ហំ អជាតស្សវេ ហោតិ, កាមសីមាសង្ឃ
គប្បតិ។ លាតុតិបុសកាធិវប្ប កតេបិ ឯសេវ នយោ។

សេចក្តី បន្ត តំ បូរេត្វា ដល់ វា ករោត្តិ, ឯកស្មី ទិសភាគ ចាឡី ពន្ធិត្វា
សត្វមេវ តំ មហាតទ្ធាកំ វា ករោត្តិ, សញ្ញាបិ អជាតស្សរោ ហោតិ,
តាមសីមាសង្ខ័យមេវ គច្ឆតិ។ លោឡិបិ ជាតស្សរសង្ខ័យមេវ គច្ឆតិ។ វស្សិកេ
ចត្តារោ មាសេ ឧទកដ្ឋានោកាសេ កម្មំ កាតុំ វដ្តតិ។

១២៨. សីមាយ សីមំ សម្ពុទ្ធពុទ្ធិតិ អត្ថនោ សីមាយ បរេសំ ពន្ធសីមំ សម្ពុទ្ធពុទ្ធិ។
សេច ហិ ចោរាណកស្ស វិហារស្ស បុរតិមាយ ទិសាយ អម្ពោ ចេវ ជម្ពូ ចាតិ
ទេវុត្វា អញ្ញាមញ្ញំ សំសដ្ឋវិជចា ហោតិ, តេសុ អម្ពស្ស បដិមទិសភាគេ ជម្ពូ។
វិហារសីមា ច ជម្ពំ អន្តោ កត្វា អម្ពំ កិត្តត្វា ពន្ធា ហោតិ, អថ បច្ឆា តស្ស
វិហារស្ស បុរតិមាយ ទិសាយ វិហារំ កត្វា សីមំ ពន្ធនា តំ អម្ពំ អន្តោ កត្វា ជម្ពំ
កិត្តត្វា ពន្ធពុទ្ធិ, សីមាយ សីមា សម្ពុទ្ធា ហោតិ។ ឯវំ ធម្មគ្គិយា អកំសុ, តេនាហា
- “សីមាយ សីមំ សម្ពុទ្ធពុទ្ធិ” តិ។

សីមាយ សីមំ អដ្ឋោត្តវុទ្ធិតិ អត្ថនោ សីមាយ បរេសំ ពន្ធសីមំ អដ្ឋោត្តវុទ្ធិ;

បរេសំ ពន្ធសីមំ សកលំ វា តស្សា បទេសំ វា អន្តោ កត្វា អត្ថនោ សីមំ
ពន្ធពុទ្ធិ។ សីមន្តិកំ វេហេត្វា សីមំ សម្ពុទ្ធិតុទ្ធិ ឯត្ថ សេច បឋមតំ កតស្ស
វិហារស្ស សីមា អសម្ពតា ហោតិ, សីមាយ ឧបចារោ វេហេត្វា។ សេច
សម្ពតា ហោតិ, បដិមកោជិយា ហត្ថមត្តា សីមន្តិកា វេហេត្វា។ កុរុន្តិយំ
វិទតិមត្តម្បិ, មហាបច្ឆិយំ ចតុរដ្ឋលមត្តម្បិ វដ្តតិ វុត្តំ។ ឯករុក្ខាបិ ច ទិដ្ឋំ
សីមាជំ និមិត្តំ ហោតិ, សោ បន វឌ្ឍនោ សីមាសង្ខំ ករោតិ, តស្មា ន កាតត្តោ។

ឧបាសថភេទាទិកថា

១២៩. ចាតុទ្ធសិកោ ច បន្ទវសិកោ ចាតិ ឯត្ថ ចាតុទ្ធសិកស្ស បុព្វកិច្ច
“អដ្ឋោសថោ ចាតុទ្ធសោ” តិ វុត្តព្វំ។

អង្គម្នាក់ វត្តភ្នំអាជីសុ សច្ច ឯកស្មីវិហារេ ចតុស្ក ភិក្ខុសុ វសន្តេសុ
ឯកស្ស ធនុចារិសុទ្ធិ អាហារិទ្វា តយោ ចារិសុទ្ធិឧចោសថំ ករោន្តិ, តិសុ វា
វសន្តេសុ ឯកស្ស ធនុចារិសុទ្ធិ អាហារិទ្វា ទ្វេ ចាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ, អង្គម្នាក់ វត្ត
ឧចោសថកម្មំ ហោតិ។ សច្ច បន ចត្តារោបិ សន្និបតិទ្វា ចារិសុទ្ធិឧចោសថំ
ករោន្តិ, តយោ វា ទ្វេ វា ចាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ, អង្គម្នាក់ សមគ្គំ នាម ហោតិ។
សច្ច ចតុស្ក ជនេសុ ឯកស្ស ចារិសុទ្ធិ អាហារិទ្វា តយោ ចាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ,
តិសុ វា ជនេសុ ឯកស្ស ចារិសុទ្ធិ អាហារិទ្វា ទ្វេ ចារិសុទ្ធិឧចោសថំ ករោន្តិ,
អង្គម្នាក់ នាម ហោតិ។ សច្ច បន ចត្តារោ ឯកត្ថ វសន្តា សព្ពេវ សន្និបតិទ្វា
ចាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសន្តិ, តយោ ចារិសុទ្ធិឧចោសថំ ករោន្តិ, ទ្វេ អញ្ញមញ្ញំ
ចារិសុទ្ធិឧចោសថំ ករោន្តិ, អង្គម្នាក់ នាម ហោតិ។

ចាតិមោក្ខន្តេសកថា

១៥០. និទានំ ឧទ្ទិសិត្វា អវសេសំ សុតេន សាវេតព្ពន្ធ “សុណាតុ មេ ភន្តេ
សង្ឃោ...បេ... អវិកតា ហិស្ស ជាសុ ហោតិ” តិ ឥមំ និទានំ ឧទ្ទិសិត្វា “ឧទ្ទិស្តំ ទោ
អាយស្មន្តោ និទានំ, តត្ថាយស្មន្តេ បុច្ឆាមិ - កច្ចិត្ត បរិសុទ្ធា, ទុតិយម្បី
បុច្ឆាមិ...បេ... ឯវមេតំ ធារយាមីតិ។ សុតា ទោ បនាយស្មន្តេហិ ចត្តារោ
ចារាជិកា ធម្មា...បេ... អវិវធមានេហិ សិក្ខិតព្ព” ន្តិ ឯវំ អវសេសំ សុតេន
សាវេតព្ពំ។ ឯតេន នយេន សេសាបិ ចត្តារោ ចាតិមោក្ខន្តេសា វេទិតព្ព។

សវរកយន្តិ អជិមនុស្សភយំ។ រាជន្តរាយោតិអាជីសុ សច្ច ភិក្ខុសុ
“ឧចោសថំ ករិស្សរាមា” តិ និសិន្នេសុ រាជា អាគច្ឆតិ, អយំ រាជន្តរាយោ។ ចោរា
អាគច្ឆន្តិ, អយំ ចោរន្តរាយោ។ ធរាហ្មណ៍ វា អាគច្ឆតិ, អាវាសេ វា អគ្គិ ឧដ្ឋហតិ,
អយំ អគ្គន្តរាយោ។ មេឃោ វា ឧដ្ឋតិ, ឌីឃោ វា អាគច្ឆតិ, អយំ ឧទកន្តរាយោ។
ពហូ មនុស្សា អាគច្ឆន្តិ, អយំ មនុស្សន្តរាយោ។ ភិក្ខុ យក្ខោ គណ្ហាតិ, អយំ

អមនុស្សន្តរាយោ។ ព្យគ្យាធម្មោ ចណ្ឌាមិកា អាគច្ឆន្តិ, អយំ វាឡន្តរាយោ។ ភិក្ខុ
សប្បាធម្មោ ឧសន្តិ, អយំ សរីរសបន្តរាយោ។ ភិក្ខុ គិលានោ វា ហោតិ, កាលំ វា
ករោតិ, វេរិនោ វា តំ មារេតុកាមា គណ្ណាន្តិ, អយំ ជីវិតន្តរាយោ។ មនុស្សា ឯកំ
វា ពហូ វា ភិក្ខុ ព្រហ្មចរិយា ចារេតុកាមា គណ្ណាន្តិ, អយំ ព្រហ្មចរិយន្តរាយោ។
ឯវុរុបេសុ អន្តរាយេសុ សំខិត្តេន ចាតិមោក្ខោ ឧទ្ទិសិតញោ, បឋមោ វា ឧទ្ទេសោ
ឧទ្ទិសិតញោ, អាទិម្ហិ ទ្វេ តយោ ចត្តារោ វា។ ឯត្ថ ច ទុតិយាទីសុ ឧទ្ទេសេសុ យស្មី
អបរិយោសិតេ អន្តរាយោ ហោតិ, សោមិ សុតេនេវ សាវេតញោ។

អនជ្ឈីដ្ឋាតិ អនាណត្តា អយាចិតា វា។ អជ្ឈេសនា ចេត្ត សង្ខេន
សម្មតធម្មជ្ឈេសកាយត្តា វា សង្ខត្តេរាយត្តា វា, តស្មី ធម្មជ្ឈេសកេ អសតិ
សង្ខត្តេវ អាបុច្ឆិទ្ធា វា តេន យាចិតោ វា ភាសិតុំ លភតិ។ សង្ខត្តេវេនាបិ សចេ
វិហារេ ពហូ ធម្មកថិកា ហោន្តិ, វាបដិចាជិយា វត្ថុញោ - “ត្វំ ធម្មំ ភណ្ណា, ធម្មំ
កថេហិ, ធម្មទានំ ទេហិ” តិ វា វុត្តេន តីហិបិ វិជេហិ ធម្មោ ភាសិតញោ។
“ឱសារេហិ” តិ វុត្តោ បន ឱសារេតុមេវ លភតិ, “កថេហិ” តិ វុត្តោ កថេតុមេវ,
“សរកញ្ចំ ភណ្ណាហិ” តិ វុត្តោ សរកញ្ចមេវ។ សង្ខត្តេរោបិ ច ឧច្ឆតេវ អាសនេ
និសិន្នោ យាចិតុំ ន លភតិ។ សចេ ឧបជ្ឈាយោ ចេវ សន្និវហារិកោ ច ហោន្តិ,
ឧបជ្ឈាយោ ច នំ ឧច្ឆាសនេ និសិន្នោ “ភណ្ណាហិ” តិ វទតិ, សជ្ឈាយំ អធិដ្ឋហិត្វា
ភណ្ឌិតញំ។ សចេ បនេត្ត ទហារា ភិក្ខុ ហោន្តិ, តេសំ “ភណ្ណាមី” តិ ភណ្ឌិតញំ។

សចេ វិហារេ សង្ខត្តេរោ អត្តនោយេវ និស្សិតកេ ភណ្ណាបេតិ, អញ្ញោ
មធុរកាណាកេបិ នាជ្ឈេសតិ, សោ អញ្ញោហិ វត្ថុញោ - “ភន្តេ អសុកំ នាម
ភណ្ណាបេមា” តិ។ សចេ “ភណ្ណាបេមា” តិ វា វទតិ, តុណ្ហិ វា ហោតិ, ភណ្ណាបេតុ
វដ្ឋតិ។ សចេ បន បដិពាហតិ, ន ភណ្ណាបេតញំ។ យទិ អនាគតេយេវ សង្ខត្តេវ
ធម្មសវនំ អារទ្ធិ, បុន អាគតេ ឋេបេត្វា អាបុច្ឆនកិច្ចំ នត្ថិ។ ឱសារេត្វា បន

ក្រេបបន្លែន អាបុច្ឆិត្វា វា អង្គបេត្វាយេវ វា ក្រេបតព្ពំ, ក្រេបន្តស្ស បុន អាគតេបិ ឯសេវ នយោ។

ឧបនិសិន្នកថាយបិ សង្ឃត្ថេរោវ សាមី, តស្មា តេន សយំ វា ក្រេបតព្ពំ, អញ្ញោ វា ភិក្ខុ “ក្រេបហី” តិ វត្ថុត្ថោ, នោ ច ខោ ឧច្ឆតេវ អាសនេ និសិន្នេន។ មនុស្សានំ បន “ភណាហី” តិ វត្ថុ វដ្តតិ។ មនុស្សា អត្ថនោ ជាននកភិក្ខុ អាបុច្ឆន្តិ, តេន ថេវ អាបុច្ឆិត្វា ក្រេបតព្ពំ។ សចេ សង្ឃត្ថេរោ “ភន្តេ ឥមេ បញ្ចំ បុច្ឆន្តិ” តិ បុដ្ឋោ “ក្រេបហី” តិ វា ភណាតិ, តុល្លា វា ហោតិ, ក្រេបតុំ វដ្តតិ។ អន្តរយេវ អនុមោធនាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។ សចេ សង្ឃត្ថេរោ វិហារេ វា អន្តរយេវ វា “មំ អនាបុច្ឆិត្វាបិ ក្រេបយ្យាសី” តិ អនុជានាតិ, លទ្ធកប្បិយំ ហោតិ, សព្ពត្ថ វត្ថុ វដ្តតិ។

សង្ឃាយំ ករោន្តេនាបិ ថេរោ អាបុច្ឆិត្វោយេវ។ ឯកំ អាបុច្ឆិត្វា សង្ឃាយន្តស្ស អបរោ អាគច្ឆតិ, បុន អាបុច្ឆនកិច្ចំ នត្ថិ។ សចេ វិស្សមិស្សមីតិ ឋបិតស្ស អាគច្ឆតិ, បុន អារកន្តេនាបិ អាបុច្ឆិតព្ពំ។ សង្ឃត្ថេវ អនាគតេយេវ អារទ្ធិ សង្ឃាយន្តស្សបិ ឯសេវ នយោ។ ឯកេន សង្ឃត្ថេវេន “មំ អនាបុច្ឆាបិ យថាសុខំ សង្ឃាយាហី” តិ អនុញ្ញាតេ យថាសុខំ សង្ឃាយិតុំ វដ្តតិ។ អញ្ញាស្មី បន អាគតេ តំ អាបុច្ឆិត្វាវ សង្ឃាយិតព្ពំ។

១៥១. អត្ថនា វា អត្ថានំ សម្មន្និតព្ពំតិ អត្ថនា វា អត្ថា សម្មន្និតព្ពោ; បុច្ឆន្តេន បន បរិសំ ឱលោកេត្វា សចេ អត្ថនោ ឧបទ្ធកោ នត្ថិ, វិនយោ បុច្ឆិតព្ពោ។

១៥៣. កតេបិ ឱកាសេ បុគ្គលំ តុលយិត្វាតិ “អត្ថំ នុខោ មេ ឥតោ ឧបទ្ធកោ, នត្ថិ” តិ ឯវំ ឧបបរិក្ខិត្វា។ បុរម្មាកន្តិ បឋមំ អម្ពាកំ។ បដិកច្ឆេវាតិ

បឋមតរមេវ។ បុគ្គលំ តុលយិត្វា ឌីកាសំ កាតុន្តិ “ភូតមេវ នុ ខោ អាបត្តិ
វេទិតិ, អភូត”ន្តិ ឯវំ ឧបបរិក្ខិត្វា ឌីកាសំ កាតុំ អនុជាធាមីតិ អត្ថោ។

អធម្មកម្មបដិក្ខោសនាទិកថា

១៥៤. អធម្មកម្មំ វុត្តនយមេវ។ បដិក្ខោសិតុន្តិ វារេតុំ។ ទិដ្ឋិម្បិ អាវិកាតុន្តិ
“អធម្មកម្មំ ឥទំ ន មេ ខមតី”តិ ឯវំ អញ្ញាស្ស សន្តិកេ អត្តនោ ទិដ្ឋិ បកាសេតុំ។
ចត្វាហិ បញ្ចាហិតិអាទិ តេសំ អនុបទ្ទវត្ថាយ វុត្តំ។ សញ្ញាច្ច ន សារេន្តីតិ យថា ន
សុណាន្តិ ឯវំ ភណ្ឌិស្សាមាតិ សញ្ញាច្ច សណ្ឌិកំ ឧទ្ទិសន្តិ។

១៥៥. ថេរាទិកន្តិ ថេរាជីនំ; ថេរាយត្ថំ ភវិតុន្តិ អត្ថោ។ “ថេរាធម្ម”ន្តិបិ
ចាថោ, តស្មា ថេរេន សយំ វា ឧទ្ទិសិតព្ពំ, អញ្ញោ វា អន្លេសិតញោ។
អន្លេសនវិធានញោត្ថ ធម្មន្លេសនេ វុត្តនយមេវ។ សោ ន ជាធាតិ ឧចាសថំ
វាតិអាទីសុ ចាតុទ្ទសិកបន្ទរសិកកេនេន ធុរិធំ, សង្ឃឧចាសថាទិកេនេន
នវិវិធសា ឧចាសថំ ន ជាធាតិ, ចតុត្ថិធំ ឧចាសថកម្មំ ន ជាធាតិ, ធុរិធំ
ចាតិមោក្ខំ ន ជាធាតិ, នវិវិធំ ចាតិមោក្ខុទ្ទេសំ ន ជាធាតិ។ យោ តត្ថ ភិក្ខុ
ព្យត្តោ បដិពលោតិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ ធម្មាស្សាបិ ព្យត្តស្ស ចាតិមោក្ខោ
អនុញ្ញាតោ។ អថ ខោ ឯត្ថ អយមធិប្បាយោ។ សចេ ថេរស្ស បញ្ចា វា ចត្តារោ វា
តយោ វា ចាតិមោក្ខុទ្ទេសា នាគច្ឆន្តិ; ទ្វេ បន អខណ្ឌា សុរិសទា វាចុគ្គតា
ហោន្តិ, ថេរាយត្ថោវ ចាតិមោក្ខោ។ សចេ បន ឯត្ថកម្មិ វិសធំ កាតុំ ន
សក្កោតិ, ព្យត្តស្ស ភិក្ខុនោ អាយត្តោ ហោតិ។

សាមន្តា អាវាសាតិ សាមន្តំ អាវាសំ។ សដ្ឋកន្តិ តទហោវ អាគមនត្ថាយ។ នវំ
ភិក្ខុំ អាណាបេតុន្តិ ឯត្ថ យោ សក្កោតិ ឧគ្គហេតុំ, ឯវុចោ អាណាបេតញោ, ន
ពាលោ។

បក្ខកណ្តាធិឧត្តហណានុជាននកថា

១៥៦. កតិមី កន្តេតិ ឯត្ថ កតិនំ បូរណីតិ កតិមី។ កាលវតោតិ
កាលស្សេវ; បកេវាតិ អត្ថោ។

១៥៨. យំ កាលំ សរតីតិ ឯត្ថ សាយម្យី “អន្តរោសថា សមន្ទាហរថា”តិ
អាហោចេតុំ វដ្តតិ។

១៥៩. ថេវេន ភិក្ខុនា នំ ភិក្ខុំ អាណាបេតុន្តិ ឯត្ថាបិ កិញ្ចិ កម្មំ ករោត្តោ វា
សនាកាលមេវ ឯកោ វា ភារនិត្តរណាកោ វា សរភាណកធម្មកថិកាធីសុ
អញ្ញាតោ វា ន ឧទោសថាការសម្មជ្ឈនត្ថំ អាណាបេតញ្ញោ, អវសេសា បន វាវេន
អាណាបេតញ្ញោ។ សចេ អាណាត្ថោ សម្មញ្ញនី តាវកាលិ កម្មី ន លភតិ,
សាខាភដ្ឋំ កប្បិយំ ការេត្វា សម្មជ្ឈិតត្ថំ, តម្បី អលភន្តស្ស លទ្ធកប្បិយំ
ហោតិ។

១៦០. អាសនបញ្ញាបនាណាត្ថិយម្យី វុត្ថនយេនេវ អាណាបេតញ្ញោ។
អាណាត្ថេន ច សចេ ឧទោសថាការេ អាសនានិ នត្ថិ, សជ្ឈិការាសតោបិ
អាហរិត្វា បញ្ញាបេត្វា បុន អាហរិតញ្ញានិ។ អាសនេសុ អសតិ កដសារកេបិ
តដ្ឋិកាយោបិ បញ្ញាបេតុំ វដ្តតិ, តដ្ឋិកាសុបិ អសតិ សាខាភដ្ឋានិ កប្បិយំ
ការេត្វា បញ្ញាបេតញ្ញានិ, កប្បិយការកំ អលភន្តស្ស លទ្ធកប្បិយំ ហោតិ។

១៦១. បដិបករណេបិ វុត្ថនយេនេវ អាណាបេតញ្ញោ។ អាណាបេន្តេន ច
“អមុកស្មី នាម ឱកាសេ តេលំ វា វដ្តិ វា កបល្លិកា វា អត្ថិ, តំ គហេត្វា
ករោបី”តិ វុត្តញ្ញោ។ សចេ តេលាធិនិ នត្ថិ, បរិយេសិតញ្ញានិ, បរិយេសិត្វា
អលភន្តស្ស លទ្ធកប្បិយំ ហោតិ។ អបិច កថាលេ អគ្គិបិ ជាលេតញ្ញោ។

ទិសំគមិកាទិវត្ថុកថា

១៦៣. សង្គហេតញ្ជោតិ “សាធុ ភន្តោ អាគតាត្ថ, ឥធនិក្ខា សុលភា
សូបព្យញ្ញនំ អត្ថិ, វសេ អនុក្កណ្ឌាមាណា” តិ ឯវំ បិយវចនេន សង្គហេតញ្ជោ។
បុនប្បុនំ តថាករណាវសេន អនុគ្គហេតញ្ជោ។ “អាម វសិស្សមី” តិ
បដិវចននាបនេន ឧបលាបេតញ្ជោ។ អថ វា ចត្វហិ បច្ចយេហិ សង្គហេតញ្ជោ
ចេវ អនុគ្គហេតញ្ជោ ច។ បិយវចនេន ឧបលាបេតញ្ជោ, កណ្តាសុខំ
អាលបិតញ្ជោតិ អត្តោ។ ចុណ្ណាទីហិ ឧបជ្ជាបេតញ្ជោ។ អាបត្តិ ទុក្ខដស្សាតិ សចេ
សកលោបិ សង្ឃោ ន ករោតិ, សព្វេសំ ទុក្ខដំ។ ឥធនេវ ថេរោ ន ធម្មា មុច្ចន្តិ,
សព្វេហិ វារេន ឧបជ្ជាបេតញ្ជោ។ អត្តនោ វារេ អនុបជ្ជហន្តស្ស អាបត្តិ។ តេន បន
មហាថេរោនំ បរិវេណាសម្មជ្ជនទន្តកជ្ជនាណាទីនិ ន សាទិតញ្ជាណិ។ ឯវម្បិ សតិ
មហាថេរេហិ សាយំចាតំ ឧបជ្ជានំ អាគន្តព្វំ។ តេន បន តេសំ អាគមនំ ញាត្វា
បឋមតរំ មហាថេរោនំ ឧបជ្ជានំ គន្តព្វំ។ សចស្ស សទ្ធិចរា ភិក្ខុឧបជ្ជាកា អត្ថិ,
“មយំ ឧបជ្ជាកា អត្ថិ, តុម្ពេ អប្បោស្សក្កាវិហារថា” តិ វត្ថព្វំ។ អថាបិស្ស
សទ្ធិចរា នត្ថិ, តស្មីយេវ បន វិហារេ ឯកោ វា ទ្វេ វា វត្ថុសម្បជ្ជាវនន្តិ “មយំ
ថេរស្ស កត្តព្វំ ករិស្សម, អវសេសា ជាសុវិហារន្ត” តិ សព្វេសំ អនាបត្តិ។

សោ អាវាសោ គន្តញ្ជោតិ ឧចាសថករណត្ថាយ អនុទ្ធមាសំ គន្តញ្ជោ។ សោ
ច ខោ ឧតុវស្សេយេវ, វស្សានេ បន យំ កត្តព្វំ, តំ ធស្សេតុ “វស្សំ វសន្តិ ពាលា
អព្យត្តា” តិ អាទិមាហា។ តត្ថ ន ភិក្ខុវេ តេហិ ភិក្ខុហិ តស្មី អាវាសេ វស្សំ
វសិតព្វន្តិ បុរិមិកាយ ចាតិមោក្ខទ្កេសកេន វិធាន វស្សំ ឧបគន្តព្វំ។ សចេ សោ
វស្សបគតានំ បក្កមតិ វា, វិព្ពមតិ វា, កាលំ វា ករោតិ, អញ្ញាស្មី សតិយេវ
បច្ឆិមិកាយ វសិតុំ វជ្ជតិ, អសតិ អញ្ញាត្ថ គន្តព្វំ, អគច្ឆន្តានំ ទុក្ខដំ។ សចេ បន
បច្ឆិមិកាយ បក្កមតិ វា វិព្ពមតិ វា កាលំ វា ករោតិ, មាសទ្ធយំ វសិតព្វំ។

ចារិសុទ្ធិធានកថា

១៦៤. កាយេនវិញ្ញាបេតីតិ ចារិសុទ្ធិធានំ យេន កេនចិ អង្គបច្ចុដ្ឋេន
វិញ្ញាបេតិ ជាធាបេតិ; វាចំ បន ធិច្ឆារេតុំ សក្កោន្តោ វាចាយ វិញ្ញាបេតិ;
ឧភយថា សក្កោន្តោ កាយវាចាហិ។ សង្ឃេន តត្ថ កន្ធា ឧចោសថោ
កាតញ្ញោតិ សេច ពហូ តាធិសា គិលានា ហោន្តិ, សង្ឃេន បដិចាដិយា វត្ថា
សព្វេ ហត្ថចាសេ កាតញ្ញោ។ សេច ទូរេ ទូរេ ហោន្តិ, សង្ឃោ នប្បហោតិ, តំ ធិវសំ
ឧចោសថោ ន កាតញ្ញោ, នត្រូវ វគ្គេន សង្ឃេន ឧចោសថោ កាតញ្ញោ។

តត្រូវ បក្កមតីតិ សង្ឃមជ្ឈំ អនាគត្វា តតោវ កត្តចិ កច្ឆតិ។ សាមណោរោ
បដិជាធាតីតិ “សាមណោរោ អហ”ន្តិ ឯវំ បដិជាធាតិ; ភូតំយេវ វា
សាមណោរោវំ អាហោចេតិ, បច្ឆា វា សាមណោរោភូមិយំ តិជ្ជតីតិ អត្តោ។ ឯស
នយោ សព្វត្ថ។

សង្ឃប្បត្តោ បក្កមតីតិ សព្វន្តិមេន បរិច្ឆេទេន ឧចោសថត្ថាយ
សន្និបតិកានំ ចតុន្នំ ភិក្ខុនំ ហត្ថចាសំ បត្វា បក្កមតិ។ ឯស នយោ សព្វត្ថ។ ឯត្ថ
ច ឯកេន ពហូនម្បិ អាហាជា ចារិសុទ្ធិ អាហាជាវ ហោតិ។ សេច បន សោ
អន្តរាមគ្គេ អញ្ញំ ភិក្ខុំ ធិស្វា យេសំ អនេន ចារិសុទ្ធិ គហិតា, តេសញ្ចា អត្តនោ ច
ចារិសុទ្ធិ ទេតិ, តស្សេវ ចារិសុទ្ធិ អាគច្ឆតិ, ឥតរា បន
ពិលាឡ្យ សង្ឃលិកចារិសុទ្ធិ នាម ហោតិ។ សា ន អាគច្ឆតិ។

សុត្តោ ន អាហោចេតីតិ អាគត្វា សុបតិ, “អសុកេន ចារិសុទ្ធិ ធិន្នា”តិ ន
អាហោចេតិ។ ចារិសុទ្ធិហារកស្ស អនាបត្តីតិ ឯត្ថ សេច សញ្ជិច្ឆ នាហោចេតិ,
ទុក្ខជំ អាបជ្ជតិ, ចារិសុទ្ធិ បន អាហាជាវ ហោតិ។ អសញ្ជិច្ឆ អនាហោចិតត្តា
បនស្ស អនាបត្តិ, ឧភិទ្ធម្មិ ច ឧចោសថោ កតោយេវ ហោតិ។

ធនូទានកថា

១៦៥. ធនូទានេបិ ចារិសុទ្ធិទានេ វុត្តសទិសោយេវ វិនិច្ឆយោ។ ចារិសុទ្ធិ
ទេន្តន ធនូម្បិ ទាតុន្តិ ឯត្ថ សេច ចារិសុទ្ធិមេវ ទេតិ ន ធន្នំ, ឧចោសថោ កតោ
ហោតិ។ យំ បន សង្ឃោ អញ្ញំ កម្មំ ករោតិ, តំ អកតំ ហោតិ។ ធនូមេវ ទេតិ ន
ចារិសុទ្ធិ, ភិក្ខុសង្ឃស្ស ឧចោសថោបិ កម្មម្បិ កតមេវ ហោតិ, ធនូទាយ កស្ស
បន ឧចោសថោ អកតោ ហោតិ។ សេចបិ កោចិ ភិក្ខុ នទិយា វា សីមាយ វា
ឧចោសថំ អធិដ្ឋហិត្វា អាកច្ឆតិ, “កតោ មយា ឧចោសថោ”តិ អច្ឆតុំ ន លភតិ,
សាមគ្គី វា ធន្នោ វា ទាតត្ថោ។

១៦៦. សរតិបិ ឧចោសថំ នបិ សរតីតិ ឯកទា សរតិ, ឯកទា ន សរតិ។ អត្ថ
នេវ សរតីតិ យោ ឯកន្តំ នេវ សរតិ, តស្ស សម្មតិទានកិច្ចំ នត្ថិ។ អនាគច្ឆន្តោបិ
កម្មំ ន កោបេតិ។

សង្ឃុចោសថាទិកថា

១៦៧. សោ ទេសោ សម្មជ្ជិត្វាតិ តំ ទេសំ សម្មជ្ជិត្វា, ឧបយោគត្ថេ បច្ចត្ថំ។
ចានីយំ បរិភោជនីយន្តិអាទិ បន ឧត្តានត្ថមេវ។ កស្មា បនេតំ វុត្តំ?
ឧចោសថស្ស បុព្ពករណាទិទស្សនត្ថំ។ តេនាហុ អដ្ឋកថាចរិយា -

“សម្មជ្ជនី បដិចោ ច, ឧទកំ អាសនេន ច;
ឧចោសថស្ស ឯតានិ, បុព្ពករណាន្តិ វុច្ឆតិ”។

ឥតិ ឥមានិ ចត្តារិ “បុព្ពករណា”ន្តិ អក្ខតានិ។

“ធនូចារិសុទ្ធិឧតុក្ខានំ, ភិក្ខុគណាធា ច ឱវាទោ;
ឧចោសថស្ស ឯតានិ, បុព្ពកិច្ចន្តិ វុច្ឆតិ។

ឥតិ ឥមាធិ បញ្ចា បុព្វករណតោ បច្ឆា កត្តញ្ញាធិ “បុព្វកិច្ច”ន្តិ អក្ខតានិ។

“ឧចាសថោ យាវតិកា ច ភិក្ខុ កម្មប្បត្តា,
សភាគាបត្តិយោ ច នវិជ្ជន្តិ;
វជ្ជនីយា ច បុគ្គលា តស្មី ន ហោន្តិ,
បត្តកល្លន្តិ វុច្ចតិ”។

ឥតិ ឥមាធិ ចត្តារិ “បត្តកល្ល”ន្តិ អក្ខតានិ។

តេហិ សុទ្ធិន្តិ តេហិ អាគតេហិ សុទ្ធិ ឯតានិ បុព្វករណាធិនិ កត្វា
ឧចាសថោ កាតត្តោ។ អន្ធិ មេ ឧចាសថោតិ ឯតុ សចេ បន្ទរសោ ហោតិ, “អន្ធិ
មេ ឧចាសថោ បន្ទរសោ”តិ បិ អធិជ្ជាតុំ វុច្ចតិ។ ចាតុទ្ធីសិកេបិ ឯសេវ នយោ។

អាបត្តិបដិកម្មវិធិកថា

១៦៩. ភគវតា បញ្ញត្តំ “ន សាបត្តិកេន ឧចាសថោ កាតត្តោ”តិ ឥទំ
“យស្ស សិយា អាបត្តិ”តិ អាធិវចនេនេវ ចារិសុទ្ធិនានបញ្ញាបនេន ច
ចារិសុទ្ធិឧចាសថបញ្ញាបនេន ច បញ្ញត្តំ ហោតិ តិ វេទិតព្ពំ។ ឥត្តន្ទាមំ អាបត្តិន្តិ
ដុល្លច្ចយាធិសុ ឯកិស្សា នាមំ គហេត្វា “ដុល្លច្ចយំ អាបត្តិ ចាចិត្តិយំ អាបត្តិ”ន្តិ
ឯវំ វត្ថព្ពំ។ តំ បដិទេសេមីតិ ឥទំ “តំ តុម្ហមូលេ, តំ តុយ្ហមូលេ បដិទេសេមី”តិ
វុត្តេបិ សុវុត្តមេវ ហោតិ។ បស្សសីតិ ឥទេវា “បស្សសិ អាវុសោ តំ អាបត្តិ,
បស្សេ ភន្តេ តំ អាបត្តិ”ន្តិ ឯវំ វត្ថព្ពំ។ អាម បស្សមីតិ ឥទំ បន “អាម ភន្តេ
បស្សមិ, អាម អាវុសោ បស្សមី”តិ ឯវំ វុត្តម្បិ សុវុត្តមេវ ហោតិ។ អាយតី
សំវរេយ្យាសីតិ ឯតុ បន សចេ វុឡ្ហតរោ “អាយតី សំវរេយ្យាថា”តិ វត្ថព្ពោ។ ឯវំ
វុត្តេន បន “សាដុ សុដ្ឋុ សំវរិស្សមី”តិ វត្ថព្ពមេវ។

យនា និព្វេមតិកោតិ ឯត្ថ សចេ បនេស និព្វេមតិកោ ន ហោតិ, វុត្ថំ
កិត្តត្វាវ ទេសេតុំ វុដ្ឋតិ អន្ធកជ្ជកថាយំ វុត្ថំ។ តត្រាយំ ទេសនាវិធិ - សចេ
មេយច្ឆន្នេ សូរិយេ “កាលោ នុ ខោ នោ” តិ វេមតិកោ ភុញ្ញតិ, តេន ភិក្ខុនា
“អហំ ភន្តេ វេមតិកោ ភុញ្ញី”, សចេ កាលោ អត្ថិ, “សម្ពហុលា ទុក្ខជា
អាបត្តិយោ អាបន្នោម្ហិ, នោ ចេ អត្ថិ, “សម្ពហុលា ចាចិត្តិយា អាបន្នោម្ហិ” តិ ឯវំ
វុត្ថំ កិត្តត្វា “អហំ ភន្តេ យា តស្មី វុត្ថស្មី សម្ពហុលា ទុក្ខជា វា ចាចិត្តិយា វា
អាបត្តិយោ អាបន្នោ, តា តុម្ហមូលេ បដិទេសេមី” តិ វុត្ថព្ធាំ។ ឯស នយោ
សញ្ញាបត្តិសុ។

ន ភិក្ខុវេ សភាគា អាបត្តិ តិ ឯត្ថ យំ ទ្វេបិ ជនាវិកាលភោជនាធិនា
សភាគវត្ថុនា អាបត្តិ អាបន្នន្តិ, ឯវុចា វត្ថុសភាគា “សភាគា” តិ វុច្ឆតិ។
វិកាលភោជនប្បច្ចយា អាបន្នំ បន អនតិវត្ថុភោជនប្បច្ចយា អាបន្នស្ស សន្តិកេ
ទេសេតុំ វុដ្ឋតិ។ យាបិ ចាយំ វត្ថុសភាគា, សាបិ ទេសិតា សុទេសិតាវ។ អញ្ញំ
បន ទេសនប្បច្ចយា ទេសកោ, បដិគ្គហណាប្បច្ចយា បដិគ្គហកោ ចាតិ ឧភោបិ
ទុក្ខជំ អាបន្នន្តិ, តំ នាធាវត្ថុកំ ហោតិ, តស្មា អញ្ញមញ្ញំ ទេសេតុំ វុដ្ឋតិ។

១៧០. សាមន្តោ ភិក្ខុ ឯវមស្ស វេនីយោតិ ឯត្ថ សភាគាយេវ វត្ថុញ្ញោ។
វិសភាគស្ស ហិ វុច្ឆមានេ ភណ្ឌានកលហាសជ្ឈុភេនាធិនិបិ ហោន្តិ, តស្មា តស្ស
អវត្វា “តេតោ វុដ្ឋហិត្វា បដិករិស្សាមី” តិ អាភោកំ កត្វា ឧចោសថោ
កាតញ្ញោតិ អន្ធកជ្ជកថាយំ វុត្ថំ។

អនាបត្តិបន្ទសកាធិកថា

១៧២. អនាបត្តិបន្ទសកេ - តេ ន ជាធិស្វតិ សីមំ ឡិក្កន្តាតិ វា ឡិក្កមន្តិតិ
វាតិ ន ជាធិសុ។ អបញ្ញោ អាវាសិកា ភិក្ខុ អាគច្ឆន្តិតិ តាមំ វា អវញ្ញំ វា កេនចិ

ករណីយេន គន្លា តេសំ និសិទ្ធិដ្ឋានំ អាគន្ធន្តិ។ វគ្គា សមគ្គសញ្ញានោតិ តេសំ
សីមំ ឌីក្កន្តត្តា វគ្គា; សីមំ ឌីក្កន្តការស្ស អជាននតោ សមគ្គសញ្ញានោ។

១៧៣. វគ្គាវគ្គសញ្ញាបន្ទវសកេ - តេ ជានន្តិ បព្ពតេ វា ថលេ វា បីតា សីមំ
ឌីក្កន្តេ វា ឌីក្កមន្តេ វា បស្សន្តិ។ វេមតិកបន្ទវសកំ ឧត្តានមេវ។

១៧៥. កុក្កច្ចបកតបន្ទវសកេ - យថា ឥច្ឆាយ អភិក្ខតោ
“ឥច្ឆាបកតោ”តិ វុច្ចតិ, ឯវំ បុព្ពភាគេ សន្និដ្ឋានំ កត្វាបិ ករណាក្ខណោ
អកប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញាសាសន្តោតេន កុក្កច្ចេន អភិក្ខតោ
“កុក្កច្ចបកតោ”តិ វេទិតញ្ច។

១៧៦. ភេទបុរេក្ខារបន្ទវសកេ - អកុសលពលវតាយ ដុល្លច្ចយំ វុត្តំ។

សីមោក្កន្តិកបេយ្យាលកថា

១៧៧. អាវាសិកេនអាគន្ធកបេយ្យាលេ - យថា បុរិមេ
អាវាសិកេនអាវាសិកបេយ្យាលេ “តេ ន ជានន្តិ អថញ្ញោ អាវាសិកា”តិ អាធិ វុត្តំ,
ឯវំ “តេ ន ជានន្តិ អថញ្ញោ អាគន្ធកា”តិ អាធិនា នយេន សព្វំ វេទិតព្វំ។
អាគន្ធកេនអាវាសិកបេយ្យាលេ បន - យថា បុរិមបេយ្យាលេ “អាវាសិកា ភិក្ខុ
សន្និបតន្តិ”តិ អាគតំ, ឯវំ “អាគន្ធកា ភិក្ខុ សន្និបតន្តិ”តិ អាធនេតព្វំ។
អាគន្ធកេនអាគន្ធកបេយ្យាលេ បន - ឧភយបទេសុ អាគន្ធកវសេន
យោជេតញ្ចេតិ។

១៧៨. អាវាសិកានំ ភិក្ខុនំ ចាតុទ្ទសោ ហោតិ, អាគន្ធកានំ បន្ទវសោតិ ឯត្ថ
យេសំ បន្ទវសោ, តេ តិរោជ្ឈតោ វា អាគតា, អតីតំ វា ឧចោសថំ ចាតុទ្ទសិកំ
អកំសូតិ វេទិតញ្ច។ អាវាសិកានំ អនុវត្តិតព្វន្តិ អាវាសិកេហិ “អន្តុចោសថោ

ចាតុទ្ទសោ"តិ បុព្វកិច្ច ករិយមាណេ អនុវត្តិតត្ថំ, ន បដិក្កោសិតត្ថំ។ ន អកាមា
ធាតញ្ញាតិ ន អនិច្ឆាយ ធាតញ្ញា។

លិង្គាទិនិស្សនកថា

១៧៩. អាវាសិកាការន្តិ អាវាសិកានំ អាការំ។ ឯស នយោ សព្វត្ថ។
អាការោ នាម យេន តេសំ វត្ថុសម្បជ្ជា វា ន វាតិ អាចារសណ្ឋានំ គយ្ហតិ។ លិង្គំ
នាម យំ តេ តត្ថ តត្ថ លីនេ គមយតិ; អទិន្ស្សមាណេបិ ជានាបេតីតិ អត្ថោ។
និមិត្តំ នាម យំ ទិស្វា តេ អត្ថីតិ ញ្ញាយន្តិ។ ឧទ្ទសោ នាម យេន តេ
ឯវុបបរិក្ខារាតិ ឧទ្ទិសន្តិ; អបទេសំ លភន្តីតិ អត្ថោ។ សព្វមេតំ
សុបញ្ញត្ថមញ្ញាបីហំនិព្វោវ បទសទ្ធានិព្វោ អធិវចនំ, យថាយោគំ បន
យោជេតត្ថំ។ អាគន្ធកាការាទិសុបិ ឯសេវ នយោ។ តត្ថ អញ្ញាតកន្តិ អញ្ញោសំ
សន្តកំ។ ចាទានំ ធាតំ ឧទកនិស្សេកន្តិ ចាទានំ ធាតានំ ឧទកនិស្សេកំ។
ពហុវចនស្ស ឯកវចនំ វេទិតត្ថំ។ “ចាទានំ ធាតឧទកនិស្សេក”ន្តិ វា ចាថោ;
ចាទានំ ធាតវនឧទកនិស្សេកន្តិ អត្ថោ។

១៨០. នាទាសំវាសកាទិវត្ថុសុ - សមាទសំវាសកទិដ្ឋិន្តិ “សមាទសំវាសកា
ឯតេ”តិ ទិដ្ឋិ។ ន បុច្ឆន្តិតិ តេសំ លទ្ធិ ន បុច្ឆន្តិ; អបុច្ឆិត្វាវ វត្ថុបដិវត្តិ កត្វា
ឯកតោ ឧចោសថំ ករោន្តិ។ នាភិវិតវន្តិតិ នាទាសំវាសកការំ មទ្ធិតុំ អភិភវិតុំ
ន សក្កោន្តិ; តំ ទិដ្ឋិ ន និស្សជ្ជាបេន្តិតិ អត្ថោ។

នគន្ធព្វគន្ធព្វវាកថា

១៨១. សភិក្ខុកា អាវាសាតិ យស្មី អាវាសេ ឧចោសថការកាភិក្ខុ អត្ថិ,
តម្លា អាវាសា យំ ន សក្កោតិ តទហោវ អាគន្ធន្តំ, សោ អាវាសោ ឧចោសថំ អកត្វា
ន គន្ធព្វោ។ អញ្ញាត្រ សង្ឃនាតិ សង្ឃប្បហោនកេហិ ភិក្ខុហិ វិនា។ អញ្ញាត្រ

អន្តរាយាតិ បុព្វេវុត្តំ ធនវិធំ អន្តរាយំ វិជានី។ សព្វន្តិមេន បន បរិច្ឆេទន
អត្ថបតុត្ថេន អន្តរាយេ វា សតិ គន្ធីវុត្តតិ។ អនាវាសោតិ នវកម្មសាលាធិកោ
យោ កោចិ បទេសោ។ យថា ច អាវាសាធម្មោ ន គន្ធា; វរំ សចេ វិហារេ
ឧចាសថំ ករោត្តិ, ឧចាសថាធិដ្ឋានតំ សីមាបិ នធិបិ ន គន្ធា។ សចេ បនេត្ត
កោចិ ភិក្ខុ ហោតិ, តស្ស សន្តិកំ គន្ធីវុត្តតិ។ វិស្សជ្ជឧចាសថាបិ អាវាសា គន្ធី
វុត្តតិ; វរំ គតោ អធិដ្ឋាតុម្បិ លភតិ។ អារញ្ញកេនាបិ ភិក្ខុនា ឧចាសថធិវសេ
តាមេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា អត្ថនោ វិហារមេវ អាគន្ធា។ សចេ អញ្ញំ វិហារំ
ឌីក្កមតិ, តត្ថ ឧចាសថំ កត្វាវ អាគន្ធា, អកត្វា ន វុត្តតិ។

១៨២. យំ ជញ្ញាសក្កោមិ អន្លេវ គន្ធីន្តិ យំ ជានេយ្យ អន្លេវ តត្ថ គន្ធី
សក្កោមីតិ; វរំ រូចោ អាវាសោ គន្ធា។ តត្ថ ភិក្ខុហិ សទ្ធិ ឧចាសថំ
ករោត្តេនាបិ ហិ ឥមិនា នេវ ឧចាសថន្តរាយោ កតោ ភវិស្សតីតិ។

វដ្តនិយបុគ្គលសន្មស្សនកថា

១៨៣. ភិក្ខុនិយា និសិន្ទបរិសាយាតិ អាធិសុ ហត្ថចាសុបកមនមេវ
បមាណំ។ អញ្ញាត្រ អវុដ្ឋិតាយ បរិសាយាតិ ឥទញ្ញា ចារិវាសិយចារិសុទ្ធិទានំ
នាម បរិសាយ វុដ្ឋិតកាលតោ បដ្ឋាយ ន វុត្តតិ, អវុដ្ឋិតាយ បន វុត្តតិ។ តេនាហា
- “អញ្ញាត្រ អវុដ្ឋិតាយ បរិសាយា”តិ។ តស្ស លក្ខណំ ភិក្ខុនិវិភង្គ
បរិវាសិយធន្តទានវណ្ណានតោ គហោតត្ថំ។ អនុចាសថេតិ ចាតុទ្ទសិកោ ច
បន្ទវសិកោ ចាតិ ឥមេ ទ្វេ ឧចាសថេ វេបេត្វា អញ្ញាស្មី ធិវសេ។ អញ្ញាត្រ
សង្ឃសាមគ្គិយាតិ យា កោសម្ភកភិក្ខុនំ វិយ ភិន្នេ សង្ឃេ បុន សង្ឃសាមគ្គី
ករិយតិ, តថាវុបី សង្ឃសាមគ្គី វេបេត្វា។ តទា ច “សុណាតុ មេ ភន្នេ សង្ឃោ
អន្តុចាសថោ សាមគ្គី”តិ វត្វា កាតព្វោ។ យេ បន កិស្សិញ្ចិទេវ អប្បមត្តកេ
ឧចាសថំ វេបេត្វា បុន សមគ្គា ហោត្តិ, តេហិ ឧចាសថេយេវ កាតព្វោតិ។

ឧបាសថក្ខន្ធកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

ក. វស្សបនាយិកកក្ខន្ធកំ

វស្សបនាយិកានុដាននកថា

១៨៤. វស្សបនាយិកកក្ខន្ធកេ - អបញ្ញត្តាតិ អនុញ្ញាតោ អសំវិហិតោ
វា។ តេ ឥធនិកក្ខន្ធិ តេ ភិក្ខុ, ឥធសន្នោ និចាតមត្តោ។ សង្ឃាតំ អាចារេន្តាតិ
វិទាសំ អាចារេន្តា។ សង្គសាយិស្សន្តិ អប្បោស្សក្កា និពទ្ធវាសំ វសិស្សន្តិ។
សកុណកាតិ សកុណា។ វស្សនេ វស្សំ ឧបគន្ធាន្តំ វស្សននាមកេ តេមាសេ
វស្សំ ឧបគន្ធាន្តំ អត្តោ។ កតិ នុ ខោ វស្សបនាយិកាតិ កតិ នុ ខោ
វស្សបគមនាទិ។ អបរដ្ឋគតាយាតិ ឯត្ថ អបរដ្ឋគតាយ អស្សាតិ អបរដ្ឋគតា,
តស្ស អបរដ្ឋគតាយ; អតិក្កន្តាយ អបរស្មី ទិវសេតិ អត្តោ។ ទុតិយនយេបិ
មាសោ គតាយ អស្សាតិ មាសគតា, តស្ស មាសគតាយ; អតិក្កន្តាយ មាសេ
បរិបុណ្ណាតិ អត្តោ។ តស្មា អាសាឡិបុណ្ណមាយ អនន្តរេ ចាជិបទទិវសេ,
អាសាឡិបុណ្ណមិតោ វា អបរាយ បុណ្ណមាយ អនន្តរេ ចាជិបទទិវសេយេវ
វិហារំ បដិជគ្គិត្វា ចានីយំ បរិភោជនីយំ ឧបជ្ឈេត្វា សត្តំ
ចេតិយវន្តនាទិសាមីចិកម្មំ និដ្ឋាបេត្វា “ឥមស្មី វិហារេ ឥមំ តេមាសំ វស្សំ
ឧបេមី” តិ សកី វា ទូត្តិក្ខត្តំ វា វាចំ និច្ឆារេត្វា វស្សំ ឧបគន្ធាន្តំ។

វាចំ និច្ឆារេត្វា វស្សំ ឧបគន្ធាន្តំ។

វស្សនេចារិកាបដិក្ខេទាទិកថា

១៨៥-៦. យោ បក្កមេយ្យាតិ ឯត្ថ អនបេក្ខគមនេន វា អញ្ញត្ថ អរុណំ
ឧដ្ឋាបនេន វា អាបត្តិ វេទិតញ្ញា។ យោ អតិក្កមេយ្យាតិ ឯត្ថ វិហារគណនាយ

អាបត្តិយោ វេទិតញ្ចា។ សចេ ហិ តំ ទិវសំ វិហារសតស្ស ឧបចារំ ឱក្ខមិត្វា
អតិក្កមតិ, សតំ អាបត្តិយោ។ សចេ បនវិហារូបចារំ អតិក្កមិត្វា អញ្ញស្ស
វិហារស្ស ឧបចារំ អនោក្កមិត្វាវ និវត្តតិ, ឯកា ឯវ អាបត្តិ។ កេនចិ អន្តរាយេន
បុរិមិកំ អនុបគតេន បដ្ឋមិកា ឧបគន្តញ្ចា។

វស្សំ ឧក្ខត្តិកុកាមោតិ វស្សនាមកំ បឋមមាសំ ឧក្ខត្តិកុកាមោ,
សាវណាមាសំ អកត្វា បុន អាសាឡិមាសមេវ កត្តកាមោតិ អត្ថោ។ អាគមេ
ដុល្លោតិ អាគមេ មាសេតិ អត្ថោ។ អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ រាជ្ជនំ អនុវត្តិតុន្តិ ឯត្ថ
វស្សក្ខត្តនេ ភិក្ខុនំ កាចិ បរិហានិ នាម នត្ថតិ អនុវត្តិតុំ អនុញ្ញាតំ, តស្មា
អញ្ញស្មិម្បិ ធម្មិកេ កម្មេ អនុវត្តិតត្ថំ។ អធម្មិកេ បន ន កស្សចិ អនុវត្តិតត្ថំ។

សត្តាហករណីយានុជាននកថា

១៨៧-៨. សត្តាហករណីយេសុ - សត្តាហករណីយេន គន្ធន្តិ
សត្តាហព្ពន្ធវេ យំ កត្តត្ថំ តំ សត្តាហករណីយំ, តេន សត្តាហករណីយេន
ករណាភូតេន គន្ធី អនុជានាមីតិ អត្ថោ។ បហិតេ គន្ធន្តិ ឥមេហិ សត្តហិ
ភិក្ខុអាទីហិ ទូតេ បហិតេយេវ គន្ធី អនុជានាមីតិ អត្ថោ។ សត្តាហំ សន្និវត្តោ
កាតញ្ចោតិ សត្តាហាយេវ សន្និវត្តិតញ្ចោ, អជ្ឈមោ អរុណោ តត្ថេវ ន
ឧដ្ឋាបេតញ្ចោតិ អត្ថោ។

ភិក្ខុនិសង្ឃំ ឧទ្ទិស្សាតិ ឥតោ បដ្ឋាយ វច្ឆកុជិ ជន្ហាយរំ ជន្ហាយរសាលាតិ
ឥមាទិ តីណិ បរិហីនាទិ។

១៨៨. ឧទោសិតាទិនិ ឧទោសិតសិក្ខាបទាទីសុ វុត្តានេវ។ រសវតីតិ
កត្តគេហំ វុច្ឆតិ។ វារេយ្យំ សញ្ជិវត្តសិក្ខាបទេ វុត្តមេវ។ បុរាយំ សុត្តន្តោ
បលុដ្ឋតីតិ យាវ អយំ សុត្តន្តោ ន បលុដ្ឋតិ, យាវ អយំ សុត្តន្តោ ន វិនស្សតិ។

អញ្ញាតរំ វា បនស្ស កិច្ចំ ហោតិ ករណីយំ វាតិ ឯតេន បរិសង្កតំ យំ កិត្យា
 ករណីយំ សង្កហិតំ ហោតិ។ សព្ពត្ថ ច “ឥច្ឆាមិ ធានញ្ច ធាតុំ ធម្មញ្ច សោតុំ
 ភិក្ខុ ច បស្សិតុ”ន្តិ ឥមិនាវ កប្បិយវចនេន បេសិតេ គន្តព្គំ, ឯតេសំ វា
 វេវចនេន។ បេយ្យាលក្កមោ បន ឯវំ វេទិតញ្ចោ, យថា “ឧចាសកេន សង្ឃំ
 ឧទ្ទិស្ស វិហារាធយោ កាវាចិតា ហោតិ, សម្ពហុលេ ភិក្ខុ ឧទ្ទិស្ស, ឯកំ ភិក្ខុ
 ឧទ្ទិស្ស, ភិក្ខុនិសង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស, សម្ពហុលា ភិក្ខុនិយោ, ឯកំ ភិក្ខុនី, សម្ពហុលា
 សិក្ខុមាធយោ, ឯកំ សិក្ខុមាធនំ, សម្ពហុលេ សាមណោវេ, ឯកំ សាមណោវី,
 សម្ពហុលា សាមណោវិយោ, ឯកំ សាមណោវី ឧទ្ទិស្ស អត្ថនោ អត្ថាយ និវេសនំ
 កាវាចិតំ ហោតិ”តិ វុត្ថំ; ឯវមេវ “ឧចាសិកាយ, ភិក្ខុនា, ភិក្ខុនិយា,
 សិក្ខុមាធយោ, សាមណោវេន, សាមណោវិយា សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស”តិ សព្ពំ វុត្ថព្គំ។
 ឯតេសុ សត្តប្បការេសុ ករណីយេសុ បហិតេ គន្តព្គំ។

បញ្ចន្ទ្រអប្បហិតេបិអនុជាននកថា

១៩៣. បញ្ចន្ទ្រសត្តាហាករណីយេនាតិ ឯតេសំ ភិក្ខុអាទីនំ សហធម្មិកានំ
 “គិលានភត្តំ វា គិលានុបជ្ជាកភត្តំ វា ភេសជ្ជំ វា បរិយេសិស្សមិ, បុច្ឆិស្សមិ វា,
 ឧបជ្ឈហិស្សមិ វា”តិ ឯវមាធិនា បរតោវិត្តាវេត្វា ធស្សិតេន ការណេន
 អប្បហិតេបិ គន្តព្គំ, បកេវ បហិតេ។ ភិក្ខុ គិលានោ ហោតិ, អនភិវតិ ឧប្បន្នា
 ហោតិ, កុក្កុច្ចំ ឧប្បន្នំ ហោតិ, ធិដ្ឋិតតំ ឧប្បន្នំ ហោតិ, គរុធម្មំ អជ្ឈាបន្នោ
 ហោតិ បរិវាសារហោ, មូលាយ បដិកស្សនាវហោ ហោតិ, មានត្តាវហោ,
 អញ្ញាវហោ, សង្ឃោ កម្មំ កត្តកាមោ ហោតិ, កតំ វា សង្ឃេន កម្មំ ហោតីតិ
 ឯតេហិ ធនហិ ការណេហិ ភិក្ខុស្ស សន្តិកំ គន្តព្គំ។ ភិក្ខុនិយា សន្តិកំ នវហិ
 ការណេហិ គន្តព្គំ, សិក្ខុមាធយោ សន្តិកំ ធម្មា - អាធិតោ ចត្វហិ, សិក្ខា
 កុប្បិតា ហោតិ, ឧបសម្មន្តិតុកាមា ហោតីតិ។ សាមណោវស្សបិ ធម្មា -

អាទិត្យ ចតុរ័ស្សំ បុត្រតុក្កាមោ ឧបសម្បជ្ជិតុក្កាមោ ហោតីតិ។
សាមណេរិយា ឧបសម្បជ្ជំ អបនេត្វា សិក្ខាបជំ ធាតុក្កាមោ ហោតីតិ ឥមំនា
សន្និ បញ្ចហិ។ បរតោ មាតាបិតុនំ អនុញ្ញាតជ្ជានេបិ ឯសេវ នយោ។
អនុកដ្ឋកថាយំ បន “យេ មាតាបិតុនំ ឧបជ្ជាកា ញាតកា វា អញ្ញាតកា វា
តេសម្បិ អប្បហិតេ គន្ធុំ វដ្ដតិ” តិ វុត្តំ, តំ នេវ អដ្ឋកថាយំ, ន ចាឡិយា វុត្តំ,
តស្មា ន គហេតព្ពំ។

បហិតេយវអនុជាននកថា

១៩៩. ភិក្ខុគតិកោតិ ឯកស្មី វិហារេ ភិក្ខុហិ សន្និ វសនកបុរិសោ។
ឡង្គិយតីតិ បលុដ្ឋតិ។ ភណ្ឌំ នេធាបិតន្តិ ធិត្ថសម្ភារភណ្ឌំ នេធាបិតំ។
អាវហារេយ្យន្តិ អាហារេយ្យំ។ ធន្ទាហន្តិ ធន្ទេ អហំ។ សង្ឃករណីយេនាតិ
ឯត្ថ យំកិញ្ចិ ឧចាសថាគារាជីសុ សេនាសនេសុ ចេតិយធន្តវេទិកាជីសុ វា
កត្តព្ពំ, អន្តមសោ ភិក្ខុនោ បុគ្គលិកសេនាសនម្បិ, សព្វំ សង្ឃករណីយមេវ។
តស្មា តស្ស ធិច្ឆាធនត្ថំ ធិត្ថសម្ភារាជីនិ វា អាហារិតុំ វឡកីឫកុតីនំ
ភត្តវេតនាជីនិ វា ធាបេតុំ គន្ធព្ពំ។

អយំ បនេត្ត ចាឡិមុត្តករត្តិច្ឆេទីនិច្ឆយោ - ធម្មសវនត្ថាយ អនិមន្តិតេន
គន្ធុំ ន វដ្ដតិ។ សេច ឯកស្មី មហាវាសេ បឋម័យេវ កតិកា កតា ហោតិ -
“អសុកទិវសំ នាម សន្និបតិវត្ត” តិ, និមន្តិតោយេវ នាម ហោតិ, គន្ធុំ វដ្ដតិ។
“ភណ្ឌកំ ធាវិស្សមី” តិ គន្ធុំ ន វដ្ដតិ។ សេច បន អាចរិយុបជ្ឈាយា បហិណ្ឌិត្តិ,
វដ្ដតិ។ នាតិទូរេ វិហារោ ហោតិ, តត្ថ គន្ធា អដ្ឋេវ អាគមិស្សមីតិ
សម្មាបុណ្ឌិតុំ ន សក្កាតិ, វដ្ដតិ។ ឧទ្ទេសបិបុច្ឆាជីនំ អត្ថាយបិ គន្ធុំ ន វដ្ដតិ។
“អាចរិយំ បស្សិស្សមី” តិ បន គន្ធុំ លភតិ។ សេច បន នំ អាចរិយោ “អដ្ឋ មា

គន្ធា"តិ វេទតិ, វេទតិ។ ឧបដ្ឋាកកុលំ វា ញាតិកុលំ វា ទស្សនាយ គន្ធីំ ន
លភតិតិ។

អន្តរាយអនាបត្តិវស្សន្ន្នកថា

២០០. យេន គាមោ តេន គន្ធីន្និអាទិសុ សចេ គាមោ អវិទូរំ គតោ ហោតិ,
តត្ថ បិណ្ឌាយ ចរិត្វាវិហារមេវ អាគន្ធា វសិតត្ថំ។ សចេ ទូរំ គតោ,
សត្តាហវារេន អរុណោ ឧដ្ឋាបេតញ្ចោ។ ន សក្កា ចេ ហោតិ, តត្រេវ
សភាគដ្ឋានេ វសិតត្ថំ។ សចេ មនុស្សា យថាបវត្តានិ សលាកភត្តាទីនិ ទេន្និ, “ន
មយំ តស្មី វិហារេ វសិត្តា”តិ វត្តញ្ចា។ “មយំ វិហារស្ស វា ចាសាទស្ស វា ន ទេម,
តុម្ហាកំ ទេម, យត្ថ កត្ថចិ វសិត្វា ភុញ្ញថា”តិ វុត្តេ បន យថាសុខំ ភុញ្ញតត្ថំ,
តេសំយេវ តំ ចាបុណាតិ។ “តុម្ហាកំ វសនដ្ឋានេ ចាបុណាបេត្វា ភុញ្ញថា”តិ
វុត្តេ បន យត្ថ វសន្និ, តត្ថ នេត្វា វស្សគ្គេន ចាបុណាបេត្វា ភុញ្ញតត្ថំ។

សចេ បវាវិតកាលេ វស្សវាសិកំ ទេន្និ, យទិ សត្តាហវារេន អរុណំ
ឧដ្ឋាបយីសុ, គហេតត្ថំ។ ទិន្នវស្សហិ បន “ន មយំ តត្ថ វសិត្ត, ទិន្នវស្ស មយ”ន្និ
វត្តត្ថំ។ យទិ “យេសំ អម្ហាកំ សេនាសនំ ចាបិតំ, តេ គណ្ណាន្ន”តិ វេទន្និ,
គហេតត្ថំ។ យំ បនវិហារេ ឧបនិក្ខិត្តកំ មា វិនស្សីតិ ឥធម អាហជំ
ចីវរាទិវេកខ្ចីយភណ្ឌំ, តំ តត្ថេវ គន្ធា អបលោកេត្វា ភាជេតត្ថំ។ “ឥតោ
អយ្យានំ ចត្តារោ បច្ឆយេ ទេថា”តិ កប្បិយការកានំ ទិន្នេ ខេត្តវត្តអាទិកេ
តត្រុប្បាទេបិ ឯសេវ នយោ។ សង្ឃិកញ្ញា វេកខ្ចីយភណ្ឌំ អន្តោវិហារេ វា
ពហិសីមាយ វា ហោតុ, ពហិសីមាយ បិតានំ អបលោកេត្វា ភាជេត្តំ ន វេទតិ។
ឧភយត្ថ បិតម្បិ បន អន្តោសីមាយ បិតានំ អបលោកេត្វា ភាជេត្តំ វេទតិយេវ។

សង្ឃកេនអនាបត្តិវស្សន្ន្នកថា

២០២. សង្ឃាភិណ្ឌោតិ ឯត្ថ ភិណ្ឌោ សង្ឃោ កត្តា ករណីយំ នត្ថិ, យោ បន
“ភិណ្ឌោស្សតី”តិ អាសន្តីតោ, តំ សន្ធាយ “ភិណ្ឌោ”តិ វុត្ថំ។ សម្ពហុលាហិ ភិក្ខុនិហិ
សង្ឃាភិណ្ឌោតិ ឯត្ថ ន ភិក្ខុនិហិ សង្ឃាភិណ្ឌោតិ ទដ្ឋញ្ចោ។ វុត្ថញ្ចោតំ “ន ខោ
ឧចាលិ ភិក្ខុនិ សង្ឃំ ភិណ្ឌោតី”តិ។ ឯតោ បន និស្សាយ អនុពាលំ កត្វា យំ សង្ឃំ
“ភិក្ខុ ភិណ្ឌោយ្យ”ន្តិ អាសន្តី ហោតិ, តំ សន្ធាយេតំ វុត្ថំ។

វេទានីសុវស្សបកមនកថា

២០៣. វេទានិ កោចាលកានំ និវាសជ្ជានំ។ យេន វេទានិ ឯត្ថ វេទន សន្និ
កតស្ស វស្សច្នេន អនាបត្តិ។

ឧបកជ្ជាយាតិ អាសន្ធាយ។ សត្តេ វស្សំ ឧបកន្តន្តិ ឯត្ថ
វស្សបនាយិ កធិវសេ តេន ភិក្ខុនា ឧចាសកា វុត្ថញ្ចោ “កុជិកាលន្តំ វដ្ឋតី”តិ។
សចេ កវិក្ខា ទេន្តិ, តត្ថ បវិសិក្ខា “ឥធ វស្សំ ឧបេមី”តិ ភិក្ខុត្ថំ វុត្ថញ្ចំ។ នោ ចេ
ទេន្តិ, សាលាសន្នេបេន បិតសកជស្ស ហេជ្ជា ឧបកន្តញ្ចំ។ តម្បី អលកន្តេន
អាលយោ កាតញ្ចោ។ សត្តេ បន វស្សំ ឧបកន្តំ ន វដ្ឋតិ។ អាលយោ នាម “ឥធ
វស្សំ វសិស្សាមី”តិ ចិត្តប្បាទមត្តំ។ សចេ មគ្គប្បជីបន្នេយេវ សត្តេ
បវារណាធិវសោ ហោតិ, តត្ថេវ បវារេតញ្ចំ។ អថ សត្តោ អន្តោវស្សយេវ ភិក្ខុនា
បត្តិតជ្ជានំ បត្វា អតិក្កមតិ, បត្តិតជ្ជានេ វសិក្ខា តត្ថ ភិក្ខុហិ សន្និ បវារេតញ្ចំ។
អថាបិ សត្តោ អន្តោវស្សយេវ អន្តរា ឯកស្មី កាមេ តិជ្ជតិ វាវិប្បកិរតិ វា,
តស្មីយេវ កាមេ ភិក្ខុហិ សន្និ វសិក្ខា បវារេតញ្ចំ, អថវារេត្វា តតោ បរំ កន្តំ ន
វដ្ឋតិ។

នាវាយំ វស្សំ ឧបកន្តន្តេនាបិ កុជិយំយេវ ឧបកន្តញ្ចំ។ បរិយេសិក្ខា
អលកន្តេន អាលយោ កាតញ្ចោ។ សចេ អន្តោតេមាសំ នាវា សមុទ្កេយេវ

ហោតិ, តត្ថេវ បវាវេតត្ថំ។ អថ នាវា កូលំ លភតិ, អយញ្ច បរតោ គន្ធកាមោ
ហោតិ, គន្ធនំ នវដ្ឋតិ។ នាវាយ លទ្ធកាមេយេវ វសិត្វា ភិក្ខុហិ សទ្ធិ បវាវេតត្ថំ។
សចេបិ នាវា អនុត្តរមេវ អញ្ញត្ថ គច្ឆតិ, ភិក្ខុ ច បឋមំ លទ្ធកាមេយេវ
វសិតុកាមោ, នាវា គច្ឆតុ ភិក្ខុនា តត្ថេវ វសិត្វា ភិក្ខុហិ សទ្ធិ បវាវេតត្ថំ។

ឥតិ វេជេ សត្តេ នាវាយន្តិ ឥសុ ហនេសុ នត្ថិ វស្សុច្ឆេទេ អាបត្ថិ, បវាវេតុញ្ច
លភតិ។ បុរិមេសុ បន “វាឡេហិ ឧញ្ញាឡា ហោន្តិ” តិអាជីសុ
សង្ឃកេធបរិយន្តេសុ វត្ថុសុ កេវលំ អនាបត្ថិ ហោតិ, បវាវេតុំ បន នលភតិ។

២០៤. នភិក្ខុវេ វុក្ខសុសិរេតិ ឯត្ថ សុទ្ធេ វុក្ខសុសិរេយេវ នវដ្ឋតិ; មហាន្តស្ស
បន វុក្ខសុសិរស្ស អន្តោ បទវច្ឆនំ កុដិកំ កត្វា បរិសនទ្ធាវំ យោដេត្វា
ឧបគន្ធនំ វដ្ឋតិ។ វុក្ខំ ធិន្ទិត្វា ខាលុកមត្តកេ បទវច្ឆនំ កុដិកំ កត្វាបិ
វដ្ឋតិយេវ។ វុក្ខវិជភិយាតិ ឯត្តាបិ សុទ្ធេវិជបមត្តេ នវដ្ឋតិ។ មហាវិជបេ បន
អដ្ឋកំ ពិនិត្វា តត្ថ បទវច្ឆនំ កុដិកំ កត្វា ឧបគន្ធត្ថំ។ អសេនាសនិកេនាតិ
យស្ស បញ្ចន្នំ ធននាមំ អញ្ញាតវេន ធន្នំ យោជិតទ្វារពន្ធនំ សេនាសនំ នត្ថិ, តេន
ន ឧបគន្ធត្ថំ។ នភិក្ខុវេ ធរកុដិកាយន្តិ ធរកុដិកា នាម ជន្តិតមញ្ញាធិកេនា
កុដិ, តត្ថ ឧបគន្ធនំ នវដ្ឋតិ។ សុសានេ បន អញ្ញំ កុដិកំ កត្វា ឧបគន្ធនំ វដ្ឋតិ។ ន
ភិក្ខុវេ ធរត្ថេតិ ឯត្តាបិ ចត្វសុ ជម្ពេសុ ធន្តំ វេបេត្វា អារវណំ កត្វា ទ្វារំ
យោដេត្វា ឧបគន្ធនំ វដ្ឋតិ, ធរត្ថកុដិកា នាមេសា ហោតិ។ ចាជិយាតិ ឯត្តាបិ
មហាន្តេន កបល្លេន ធរត្ថេ វុត្ថនយេន កុដិ កត្វា ឧបគន្ធនំ វដ្ឋតិ។

អធម្មិកកតិកាធិកថា

២០៥. ឯវរុចា កតិកាតិ ឯត្ថ អញ្ញាបិ យា ព្នៀនិសី អធម្មិកា កតិកា
ហោតិ, សា ន កាតញ្ញាតិ អត្តោ។ តស្ស លក្ខណំ មហាវិភង្កេ វុត្ថំ។

២០៧៨. បដិស្សវេ ច អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯត្ថ ន កេវលំ “ឥមំ តេមាសំ ឥធ
វស្សំ វសថា” តិ ឯតស្សវេ បដិស្សវេ អាបត្តិ, “ឥមំ តេមាសំ ភិក្ខុំ គណ្ណេ,
ឧកោបិ មយំ ឥធ វស្សំ វសិស្សាម, ឯកតោ ឧទ្ទិសាបេស្សាមា” តិ ឯវមាទិនាបិ
តស្ស តស្ស បដិស្សវេ ទុក្ខជំ។ តព្វា ខោ បឋមំ សុទ្ធិចិត្តស្ស បច្ឆា
វិសំវាទនបច្ចយា, បឋមម្បិ អសុទ្ធិចិត្តស្ស បន បដិស្សវេ ចាចិត្តិយំ, វិសំវាទនេ
ទុក្ខជន្តិ ចាចិត្តិយេន សទ្ធិ ទុក្ខជំ យុជ្ជតិ។

សោ តទហោវ អករណីយោតិអាទីសុ សចេ វស្សំ អនុបគន្ធា វា បក្កមតិ,
ឧបគន្ធា វា សត្តាបំ ពហិទ្ធា វីតិនាមេតិ, បុរិមិកា ច ន បញ្ញាយតិ, បដិស្សវេ ច
អាបត្តិ។ វស្សំ ឧបគន្ធា បន អរុណំ អនុជ្ជាបេត្វា តទហោវ សត្តាហករណីយេន
បក្កមន្តស្សាបិ អន្តោសត្តាហេ និវត្តន្តស្ស អនាបត្តិ, កោ បន វាទោ ទ្វីហតីបំ
វសិទ្ធា អន្តោសត្តាហេ និវត្តន្តស្ស។ ទ្វីហតីបំ វសិទ្ធាតិ ឯត្ថាបិ និបេក្ខនេវ
ឧបចារាតិក្កមេ វស្សច្នេនោ វេទិតព្ពោ។ សចេ ឥធ វសិស្សមីតិ អាលយោ អត្ថិ,
អសតិយា បន វស្សំ ន ឧបេតិ, គហិតសេនាសនំ សុគ្គហិតំ, និទ្ទវស្សោ ន
ហោតិ, បវារេតុំ លភតិយេវ។

សត្តាបំ អនាគតាយ បវារណាយាតិ ឯត្ថ នវមិតោ បជ្ជាយ គន្ធី វដ្ឋតិ,
អាគច្ឆតុ វា មា វា, អនាបត្តិ។ សេសំ ឧត្តានមេវាតិ។

វស្សបនាយិ កក្កន្ធកវណ្ណា និដ្ឋិតា។

៤. បវារណាក្កន្ធកំ

អជាសុករិហារកថា

២០៩. បវរណាកូន្តកេ - នេវ អាសយេយ្យាម ន សល្លេយេយ្យមាតិ ឯត្ថ
អាសាចោ នាម បឋមវចនំ; សល្លាចោ បច្ឆិមវចនំ។ ហត្ថវិលង្សកេនាតិ
ហត្ថក្ខេបកេន។ បសុសំវាសន្តិ បស្វនំវិយ សំវាសំ។ បសវោបិ ហិ អត្តនោ
ឧប្បន្នំ សុខទុក្ខំ អញ្ញមញ្ញស្ស ន អាហារេន្តិ, បដិសន្ធារំ ន ករោន្តិ, តថា ឯតេបិ ន
អកំសុ; តស្មា នេសំ សំវាសោ “បសុសំវាសោ”តិ វុច្ចតិ។ ឯស នយោ សព្ពត្ថ។ ន
ភិក្ខុវេ មូតត្ថតំ តិត្ថយសមាទានន្តិ “ឥមំ តេមាសំ ន ករេតត្ថ”ន្តិ ឯវុបំ
វតសមាទានំ ន កាតត្ថំ; អធម្មកតិកា ហោសា។ អញ្ញមញ្ញនុលោមតាតិ
អញ្ញមញ្ញំ វត្ថុំ អនុលោមភារោ។ “វទន្ត មំ អាយស្មន្តោ”តិ ហិ វទន្តំ សក្កា ហោតិ
កិញ្ចិ វត្ថុំ; ន ឥតរំ។ អាបត្តិវុជ្ជានតាវិនយបុរេក្ខារតាតិ អាបត្តិហិ វុជ្ជានភារោ
វិនយំ បុរេតោ កត្វា ចរណភារោ។ “វទន្ត មំ អាយស្មន្តោ”តិ ហិ ឯវំ វទន្តោ
អាបត្តិហិ វុជ្ជហិស្សតិ, វិនយញ្ច បុរក្ខត្វា វិហរិស្សតិ វុច្ចតិ។

២១០. សុណាតុ មេ ភន្តេ សង្ឃោ អដ្ឋ បវរណា, យទិ សង្ឃស្ស បត្តកល្លំ,
សង្ឃោ បវរេយ្យាតិ អយំ សព្ពសង្គាហិកា នាម ញ្ញត្ថិ; ឯវញ្ញំ វុត្តេ តេវាចិកំ
ទ្វេវាចិកំ ឯកវាចិកញ្ច បវរេតុំ វុច្ចតិ។ សមាទវស្សិកំ ន វុច្ចតិ។ “តេវាចិកំ
បវរេយ្យា”តិ វុត្តេ បន តេវាចិកមេវ វុច្ចតិ, អញ្ញំ ន វុច្ចតិ។ “ទ្វេវាចិកំ
បវរេយ្យា”តិ វុត្តេ ទ្វេវាចិកញ្ច តេវាចិកញ្ច វុច្ចតិ, ឯកវាចិកញ្ច
សមាទវស្សិកញ្ច ន វុច្ចតិ។ “ឯកវាចិកំ បវរេយ្យា”តិ វុត្តេ បន ឯកវាចិក-
ទ្វេវាចិក-តេវាចិកានិ វុច្ចន្តិ, សមាទវស្សិកមេវ ន វុច្ចតិ។ “សមាទវស្សិក”ន្តិ
វុត្តេ សព្ពំ វុច្ចតិ។

២១១. អច្ឆន្តិទិ និសិដ្ឋាវ ហោន្តិ, ន ឧដ្ឋហន្តិ។ តទមន្តរាតិ តទន្តរា; តាវតកំ
កាលន្តិ អត្ថោ។

បវរណាកេនកថា

២០២. ចាតុទ្ទសិកា ច បន្ទរសិកា ចាតិ ឯត្ថ ចាតុទ្ទសិកាយ “អដ្ឋ
បវរណា ចាតុទ្ទសី”តិ ឯវំ បុព្វកិច្ចំ កាតត្ថំ, បន្ទរសិកាយ “អដ្ឋ បវរណា
បន្ទរសី”តិ។

បវរណាកម្មេសុ សចេ ឯកស្មី វិហារេ បញ្ចសុ ភិក្ខុសុ វសន្តេសុ ឯកស្ស
បវរណំ អាហរិត្វា ចត្តារោ គណាញត្ថី ឋេបេត្វា បវរេន្តិ, ចត្វសុ តីសុ វា
វសន្តេសុ ឯកស្ស បវរណំ អាហរិត្វា តយោ វា ទ្វេ វា សង្ឃញត្ថី ឋេបេត្វា
បវរេន្តិ, សព្ពមេតំ អធិម្ពេនវគ្គំ បវរណាកម្មំ។

សចេ បន សព្ពេបិ បញ្ច ជនា ឯកតោ សន្និបតិក្វា គណាញត្ថី ឋេបេត្វា
បវរេន្តិ, ចត្តារោ តយោ វា ទ្វេ វា វសន្តា ឯកតោ សន្និបតិក្វា សង្ឃញត្ថី ឋេបេត្វា
បវរេន្តិ, សព្ពមេតំ អធិម្ពេនសមគ្គំ បវរណាកម្មំ។

សចេ បញ្ចសុ ជនេសុ ឯកស្ស បវរណំ អាហរិត្វា ចត្តារោ សង្ឃញត្ថី
ឋេបេត្វា បវរេន្តិ, ចត្វសុ តីសុ វា ឯកស្ស បវរណំ អាហរិត្វា តយោ វា ទ្វេ វា
គណាញត្ថី ឋេបេត្វា បវរេន្តិ, សព្ពមេតំ ធិម្ពេនវគ្គំ បវរណាកម្មំ។

សចេ បន សព្ពេបិ បញ្ច ជនា ឯកតោ សន្និបតិក្វា សង្ឃញត្ថី ឋេបេត្វា
បវរេន្តិ, ចត្តារោ វា តយោ វា ឯកតោ សន្និបតិក្វា គណាញត្ថី ឋេបេត្វា បវរេន្តិ,
ទ្វេ អញ្ញមញ្ញំ បវរេន្តិ, ឯកកោ វសន្តោ អធិជ្ជានបវរណំ ករោតិ, សព្ពមេតំ
ធិម្ពេនសមគ្គំ នាម បវរណាកម្មន្តិ។

បវរណាធានាទុជាននកថា

២០៣. ទិន្នា ហោតិ បវរណាតិ ឯត្ថ ឯវំ ទិន្នាយ បវរណាយ
បវរណាហារកេន សង្ឃំ ឧបសង្កមិត្វា ឯវំ បវរេតត្ថំ - “តិស្សោ ភន្តេ ភិក្ខុ

សង្ឃំ បវារេតិ ទិដ្ឋន វា សុតេន វា បរិសង្កាយ វា, វេទតុ តំ ភន្តេ សង្ឃោ អនុកម្មំ
ឧបាទាយ, បស្សន្តោ បដិករិស្សតិ។ ធុតិយម្បិ... បេ... តតិយម្បិ ភន្តេ តិស្សោ
ភិក្ខុ សង្ឃំ បវារេតិ... បេ... បដិករិស្សតិ" តិ។ សេ បន វុឡ្យតរោ ហោតិ,
“អាយស្មា ភន្តេ តិស្សោ” តិ វុត្តត្ថំ; វេទតុ តេន តស្សត្ថាយ បវារីតំ ហោតិ តិ។

បវារណំ ទេន្តេន ធន្ទម្បិ ធាតុន្តិ ឯត្ថ ធន្ទទានំ ឧចោសថក្ខន្ធកេ វុត្តនយេនេវ
វេទិតត្ថំ។ ឥធាបិ ច ធន្ទទានំ អវសេសកម្មត្ថាយ។ តស្មា សេ បវារណំ ទេន្តោ
ធន្ទំ ទេតិ, វុត្តនយេន អាហជាយ បវារណាយ តេន ច ភិក្ខុនា សង្ឃេន ច
បវារីតមេវ ហោតិ។ អថ បវារណាមេវ ទេតិ, ន ធន្ទំ, តស្ស ច បវារណាយ
អាហេទិតាយ សង្ឃេន ច បវារីតេ សព្វេសំ សុប្បវារីតំ ហោតិ, អញ្ញំ បន កម្មំ
កុប្បតិ។ សេ ធន្ទមេវ ទេតិ ន បវារណំ, សង្ឃស្ស បវារណា ច សេសកម្មានិ ច
ន កុប្បន្តិ, តេន បន ភិក្ខុនា អប្បវារីតំ ហោតិ។ បវារណាទិវសេ បន
ពហិសីមាយំ បវារណំ អធិជ្ឈហិត្វា អាគតេនបិ ធន្ទោ ធាតព្វោ, តេន សង្ឃស្ស
បវារណាកម្មំ ន កុប្បតិ។

២០៨. អដ្ឋមេ បវារណាតិ ឯត្ថ សេ ចាតុទ្ទសិកា ហោតិ, “អដ្ឋមេ
បវារណា ចាតុទ្ទសី” តិ សេ បន្ទសិកា “អដ្ឋមេ បវារណា បន្ទសី” តិ វេ
អធិជ្ឈាតត្ថំ។

២០៩. តទហុបវារណាយ អាបត្តិន្តិអាទិ វុត្តនយេមេវ។

អនាបត្តិបន្ទសកាទិកថា

២២២. បុន បវារេតត្ថន្តិ បុន បុត្តកិច្ចំ កត្វា ញត្តិ វេបេត្វា សង្ឃត្រេតោ
បដ្ឋាយ បវារេតត្ថំ។ សេសំ ឧចោសថក្ខន្ធកវណ្ណនាយំ វុត្តនយេនេវ វេទិតត្ថំ។

២២៨. អាគន្ធកេហិ អាវាសិកានំ អនុវត្តិតត្ថន្តិ “អន្ធិ បវារណា
ចាតុទ្ទសី” តិ ឯតនេវ បុព្វកិច្ចំ កាតត្ថំ។ បន្ទវសិកវារេបិ ឯសេវ នយោ។
អាវាសិកេហិ និស្សីមំ គន្ធា បវារេតត្ថន្តិ អស្សវសានេ អយំ
ចាឡិមុត្តកវិនិច្ឆយោ - សចេ បុរិមិកាយ បញ្ចា ភិក្ខុ វស្សំ ឧបគតា,
បន្ទិមិកាយបិ បញ្ចា, បុរិមេហិ ញត្ថី ឋបេត្វា បវារេតេ បន្ទិមេហិ តេសំ សន្តិកេ
ចារិសុទ្ធិឧចាសថោ កាតត្ថោ, ន ឯកស្មី ឧចាសថគ្គេ ទ្វេ ញត្ថិយោ ឋបេតត្ថា។
សចេបិ បន្ទិមិកាយ ឧបគតា ចត្តារោ តយោ ទ្វេ ឯកោ វា ហោតិ, ឯសេវ
នយោ។ អថ បុរិមិកាយ ចត្តារោ បន្ទិមិកាយបិ ចត្តារោ តយោ ទ្វេ ឯកោ វា
ឯសេវ នយោ។ អថាបិ បុរិមិកាយ តយោ, បន្ទិមិកាយបិ តយោ ទ្វេ វា, ឯសេវ
នយោ។ ឥនឡោត្ត លក្ខណំ - សចេ បុរិមិកាយ ឧបគតេហិ បន្ទិមិកាយ
ឧបគតា ថោកតវា ចេវ ហោន្តិ សមសមា ច, សង្ឃបវារណាយ គណំ បូរេន្តិ,
សង្ឃបវារណាវសេន ញត្ថិ ឋបេតត្ថាតិ។

សចេ បន បុរិមិកាយ តយោ, បន្ទិមិកាយ ឯកោ ហោតិ, តេន សទ្ធិតេ
ចត្តារោ ហោន្តិ, ចតុន្នំ សង្ឃញត្ថី ឋបេត្វា បវារេតុំ ន វដ្តតិ។ គណញត្ថិយា បន
សោ គណបូរកោ ហោតិ, តស្មា គណាវសេន ញត្ថី ឋបេត្វា បុរិមេហិ
បវារេតត្ថំ។ ឥតវេន តេសំ សន្តិកេ ចារិសុទ្ធិឧចាសថោ កាតត្ថោ។ សចេ
បុរិមិកាយ ទ្វេ បន្ទិមិកាយ ទ្វេ វា ឯកោ វា ហោតិ, ឯសេវ នយោ។ សចេ
បុរិមិកាយ ឯកោ, បន្ទិមិកាយបិ ឯកោ ហោតិ, ឯកេន ឯកស្ស សន្តិកេ
បវារេតត្ថំ, ឯកេន ចារិសុទ្ធិឧចាសថោ កាតត្ថោ។ សចេ បន
បុរិមវស្សបគតេហិ បន្ទិមវស្សបគតា ឯកេនបិ អធិកតវា ហោន្តិ, បឋមំ
ចាតិមោក្ខំ ឧទ្ទិសិត្វា បច្ឆា ថោកតវេហិ តេសំ សន្តិកេ បវារេតត្ថំ។

កត្តិកបាតុមាសិទិយា បវរណាយ បន សចេ បឋមំ វស្សបគតេហិ
មហាបវរណាយ បវរិតេហិ បច្ឆា ឧបគតា អធិកតា វា សមសមា វា ហោន្តិ,
បវរណាញត្ថី វេបេត្វា បវរេតត្ថំ។ តេហិ បវរិតេ បច្ឆា ឥតវេហិ
ចារិសុទ្ធិឧចោសថោ កាតញ្ចោ។ អថ មហាបវរណាយ បវរិតា ពហូ ភិក្ខុ
ហោន្តិ, បច្ឆិមវស្សបគតា ថោកតា វា ឯកោ វា, ចាតិមោក្ខេ ឧទ្ធិដ្ឋេ បច្ឆា តេសំ
សន្តិកេ តេន បវរេតត្ថំ។

២៣៣. ន ច ភិក្ខុវេ អប្បវរណាយ បវរេតត្ថំ, អញ្ញាត្រ សង្ឃសាមគ្គិយាតិ
ឯត្ថ កោសម្ពកសាមគ្គីសទិសាវ សាមគ្គី វេទិតញ្ចា។ “អដ្ឋ បវរណា សាមគ្គី” តិ
ឯវញ្ចេត្ត បុព្វកិច្ចំ កាតត្ថំ។ យេ បន កិស្មិញ្ចិទេវ អប្បមត្តកេ បវរណំ វេបេត្វា
សមគ្គា ហោន្តិ, តេហិ បវរណាយមេវ បវរណា កាតញ្ចា។ សាមគ្គីបវរណំ
ករោន្តេហិ ច បឋមបវរណំ វេបេត្វា ចាជិបទតោ បដ្ឋាយ យាវ
កត្តិកបាតុមាសិទិ បុណ្ណាមា, ឯត្ថន្តវេ កាតញ្ចា, តតោ បច្ឆា វា បុរេ វា ន វដ្ឋតិ។

ទ្វេវាចិកាធិបវរណាកថា

២៣៤. ទ្វេវាចិកំ បវរេតុន្តិ ឯត្ថ ញត្ថី វេបេន្តេនាបិ “យទិ សង្ឃស្ស បត្តកល្លំ
សង្ឃោ ទ្វេវាចិកំ បវរេយ្យា” តិ វត្ថុត្ថំ, ឯកវាចិកេ “ឯកវាចិកំ បវរេយ្យា” តិ,
សមាទវស្សិកេបិ “សមាទវស្សិកំ បវរេយ្យា” តិ វត្ថុត្ថំ, ឯត្ថ ច ពហូបិ
សមាទវស្សា ឯកតោ បវរេតុំ លភន្តិ។

បវរណាបឋមកថា

២៣៥. ភាសិតាយ លបិតាយ អបរិយោសិតាយាតិ ឯត្ថ សព្ពសង្គាហិកញ្ចា
បុគ្គលិកញ្ចាតិ ធុរិដំ បវរណាបឋមំ។ តត្ថ សព្ពសង្គាហិកេ “សុណាតុ មេ
ភន្តេ សង្ឃោ... បេ... សង្ឃោ តេវាចិកំ បវរេ” ឥតិ សុការតោ យាវ វេកាវេ, តាវ

ភាសិតា លបិតា អបរិយោសិតាវ ហោតិ បវរណា។ ឯត្ថន្តរេ ឯកបទេបិ
 ឋបេន្តេន ឋបិតា ហោតិ បវរណា។ ‘យ្យ’ការេ បន បត្តេ បរិយោសិតា ហោតិ,
 តស្មា តតោ បជ្ជាយ ឋបេន្តេន ឋបិតាបិ អដ្ឋបិតា ហោតិ។ បុគ្គលិកឋបនេ បន
 - “សង្ឃំ ភន្តេ បវរេមិ...បេ.... តតិយម្បិ ភន្តេ សង្ឃំ បវរេមិ ធិដ្ឋេន វា...បេ....
 បស្សន្តោ បដិ”តិ សង្ការតោ យាវ អយំ សព្វបច្ឆិមា ‘ជិ’ការោ តាវ ភាសិតា
 លបិតា អបរិយោសិតាវ ហោតិ បវរណា, ឯត្ថន្តរេ ឯកបទេបិ ឋបេន្តេន
 ឋបិតា ហោតិ បវរណា, “ករិស្សមី”តិ វុត្តេ បន បរិយោសិតា ហោតិ, តស្មា
 “ករិស្សមី”តិ ឯតស្មី បទេ បត្តេ ឋបិតាបិ អដ្ឋបិតា ហោតិ។ ឯស នយោ
 ទ្វេវាចិកឯកវាចិកសមាជវស្សិកាសុបិ។ ឯតាសុបិ ហិ ជិការាវសានំយេវ
 ឋបនទេត្ថន្តិ។

២៣៧. អនុយុញ្ជិយមាណោតិ “កិម្ហំ នំ ឋបេសី”តិ បរតោ វុត្តនយេន
 បុច្ឆិយមាណោ។ ឱមទ្ធិត្វាតិ ឯតានិ “អលំ ភិក្ខុ មា ភណ្ឌាន”ត្ថិអាជីនិ វេចនានិ វត្វា,
 វេចនោមទ្ធនា ហិ ឥធ ឱមទ្ធនាតិ អធិប្បតា។ អនុទ្ធីសីតំ បដិជានាតីតិ
 “អមូលកេន ចារាជិកេន អនុទ្ធីសីតោ អយំ មយា”តិ ឯវំ បដិជានាតិ។
 យថាធម្មន្តិ សង្ឃាធិសេសេន អនុទ្ធីសេន ចាចិត្តិយំ; ឥតរេហិ ទុក្ខជំ។
 នាសេត្វាតិ លិដ្ឋនាសនាយ នាសេត្វា។

២៣៨. សាស្ស យថាធម្មំ បដិកតាតិ ឯត្ថកមេវ វត្វា បវរេថាតិ វត្តញ្ញា,
 អសុកា នាម អាបត្តីតិ ឥទំ បន ន វត្តញ្ញំ, ឯតញ្ញំ កលហស្ស មុខំ ហោតិ។

វត្ថុឋបនាទិកថា

២៣៩. ឥទំ វត្ថុ បញ្ញាយតិ ន បុគ្គលោតិ ឯត្ថ ចោរា កិរ អរញ្ញវិហារេ
 ចោក្ខរណីតោ មច្ឆេ គហេត្វា បចិត្វា ខាធិត្វា អគម៌សុ។ សោ តំ វិប្បការំ ធិស្វា

អាមេរិក កំពុង បំបែក កំរិត វិបល្លាស ទិស្វា “ភិក្ខុស្ស ឥសិណ កម្មន ភវិតព្វ” ឆ្លុះ
សន្តត្តិ ឯវមាហា។ វត្ថុ ឯវមាហា សង្ឃេត បរាវេយ្យាតិ “យនា តំ បុគ្គលំ
ជាតិស្សាម, តនា តំ ចោទេស្សាម។ ឥនាតិ បន សង្ឃេត បរាវេត្ថ” តិ អយមេត្ត
អត្តោ។ ឥនាតេ តំ វេទេហិតិ សចេ ឥសិណ វត្ថុនា កញ្ចំ បុគ្គលំ បរិសង្កសិ,
ឥនាតេ តំ អបទិសាហិតិ អត្តោ។ សចេ អបទិសតិ, តំ បុគ្គលំ អនុវិជ្ជិត្វា
បរាវេតព្វំ; នោ ចេ អបទិសតិ, ឧបបរិក្ខិត្វា ជាតិស្សាមាតិ បរាវេតព្វំ។

អយំ បុគ្គលោ បញ្ញាយតិ ន វត្ថុតិ ឯត្ថ ឯកោ ភិក្ខុ មាលាគន្ធិវិលេបនេហិ
ចេតិយំ វា បូជេសិ, អវិជ្ជំ វា បិរិ, តស្ស តទន្ធិចោ សរីរគន្ធា អហោសិ; សោ តំ
គន្ធិ សន្ធាយ “ឥសស្ស ភិក្ខុនោ ឯវរុចោ សរីរគន្ធា” តិ វត្ថុ បកាសេន្តោ
ឯវមាហា។ បុគ្គលំ ឯវមាហា សង្ឃេត បរាវេយ្យាតិ ឯតំ បុគ្គលំ ឯវមាហា សង្ឃេត
បរាវេត្ថ។ ឥនាតេ តំ វេទេហិតិ យំ តុំ បុគ្គលំ ឯវមាហា, តស្ស បុគ្គលស្ស ឥនាតេ
នោសំ វេទេហិតិ សចេ អយមស្ស នោសោតិ វេទេហិតិ, តំ បុគ្គលំ សោធន្តោ បរាវេតព្វំ។
អថ នាហំ ជាតាមិតិ វេទេហិតិ, ឧបបរិក្ខិត្វា ជាតិស្សាមាតិ បរាវេតព្វំ។

ឥនំ វត្ថុ ច បុគ្គលោ ច បញ្ញាយតិ តិ បុរិមនយេនេវ ចោវេហិ មច្ឆេ គហេត្វា
បចិត្វា បរិកុត្តដ្ឋានញោ គន្ធាធិហិ នហានដ្ឋានញោ ទិស្វា “បព្ពជិតស្ស កម្ម” ឆ្លុះ
មញ្ញមាតោ សោ ឯវមាហា។ ឥនាតេ តំ វេទេហិតិ ឥនាតេ តេន វត្ថុនា បរិសង្កតំ
បុគ្គលំ វេទេហិតិ; ឥនំ បន ឧភយម្បិ ទិស្វា ទិដ្ឋកាលតោ បដ្ឋាយ វិនិច្ឆ័យិត្វា
បរាវេតព្វំ។ កល្បំ វេទនាយាតិ កល្បំ ចោទនាយ; ចោទេតុំ វេទេហិតិ អត្តោ។
កស្មា? បរាវេទនាយាតិ បុព្វេ អវិនិច្ឆិតត្វា បច្ឆា ច ទិស្វា ចោទិតត្វាតិ។ ឧក្កោជនកំ
ចាចិត្តិយន្តិ ឥនញ្ចំ ឧភយំ បុព្វេ បរាវេទនាយាតិ ទិស្វា វិនិច្ឆ័យិត្វា ភិក្ខុ បរាវេត្ថិ,
តស្មា បុន តំ ឧក្កោជនស្ស អាបត្តិ។

កណ្តាលការកវត្ថុកថា

២៤០. ទ្វេ តយោ ឧបោសថេ ចាតុទ្ទសិកេ កាតុន្តិ ឯត្ថ ចតុត្ថបញ្ចមា ទ្វេ,
តតិយោ បន បកតិយាបិ ចតុទ្ទសិកាយេវាតិ។ តស្មា តតិយចតុត្ថា វា
តតិយចតុត្ថបញ្ចមា វា ទ្វេ តយោ ចាតុទ្ទសិកា កាតតញ្ចា។ អថ ចតុត្ថេ កតេ
សុណាន្តិ, បញ្ចមោ ចាតុទ្ទសិកោ កាតតញ្ចា។ ឯវម្បិ ទ្វេ ចាតុទ្ទសិកា ហោន្តិ។ ឯវ
ករោន្តា ភណ្ឌានការកានំ តេរសេ វា ចាតុទ្ទសេ វា ឥមេ បន្ទវសីបវារណំ
បវារេស្សន្តិ។ ឯវ បវារេន្តេហិ ច ពហិសីមាយ សាមណោរេ វេបេត្វា “តេ
អាគច្ឆន្តិ” តិ សុត្វា លហំ លហំ សន្និបតិក្ខា បវារេតព្ពំ។ ឯតមត្ថំ ទស្សេតុំ “តេ
ចេ ភិក្ខុវេ... បេ... តថា ករោន្ត” តិ វុត្ថំ។

អសិរិហិតាតិ សិរិទហនរហិតា អាគមនជាននត្ថាយ អកតសិរិទហិតា;
អវិញ្ញាតាវ ហុត្វាតិ អត្ថោ។ តេសំ វិក្ខិត្វាតិ “កិលន្តត្ថ មុហុត្ថំ
វិស្សមថា” តិ អាទិនា នយេន សម្មោហំ កត្វាតិ អត្ថោ។ នោ ចេ លកេថាតិ នោ
ចេ ពហិសីមំ គន្ធុ លកេយ្យំ; ភណ្ឌានការកានំ សាមណោរេហិ ច ទហរភិក្ខុហិ ច
និរន្តំ អនុពទ្ធាវ ហោន្តិ។ អាគមេ ជុណ្ហោតិ យំ សន្ទាយ អាគមេ ជុណ្ហោ
បវារេយ្យមាតិ ញត្ថិ វេបេសុំ, តស្មី អាគមេ ជុណ្ហោ កោមុទិយា ចាតុមាសិនិយា
អកាមា បវារេតព្ពំ, អវស្សំ បវារេតព្ពំ, ន ហិ តំ អតិក្កមិក្ខា បវារេតុំ លព្ពតិ។
តេហិ ចេ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុហិ បវារិយមាទេតិ ឯវ ចាតុមាសិនិយា បវារិយមាទេ។

បវារណាសង្កហកថា

២៤១. អញ្ញតរោ ជាសុវិហារោតិ តុរុណាសមថោ វា តុរុណាវិបស្សនា វា។
បរិពាហិរា ភវិស្សមាតិ អនិពទ្ធវត្ថិដ្ឋានទិវាដ្ឋានទិកាវេន ការវនានុយោគំ
សម្មាទេតុំ អសក្កោន្តា ពាហិរា ភវិស្សម។ សព្វេហោវ ឯកជ្ឈំ សន្និបតិកតព្ពន្ធិ
ឥមិនា ធន្តនានំ បដិក្ខិបតិ។ ភិន្នស្ស ហិ សង្ឃស្ស សមគ្គករណាកាលេ
តិណាវត្តារកសមថេ ឥមស្មិញ បវារណាសង្កហោតិ ឥមេសុ តីសុ ហិទេសុ ធន្តំ

ធាតុំ ន វដ្តតិ។ បវរណាសង្កហោ នាមាយំ វិស្សជ្ជកម្មដ្ឋានានំ
 ថាមគតសមថវិបស្សនានំ សោតាបន្នាធិនញ្ច ន ធាតព្វោ។
 តរុណាសមថវិបស្សនាលាភិនោ បន សព្វេ វា ហោន្តុ, ឧបទ្ទា វា, ឯកបុគ្គលោ វា
 ឯកស្សបិ វសេន ធាតព្វោយេវ។ ធិន្នេ បវរណាសង្កហោ អន្តោវស្សេ
 បរិហារោវ ហោតិ, អាគន្តុកា តេសំ សេនាសនំ គហេតុំ ន លភន្តិ។ តេហិបិ
 ធិន្នវស្សេហិ ន ភវិតព្ពំ, បវរេត្វា បន អន្តរាបិ ចារិកំ បក្កមិតុំ លភន្តិតិ
 ធស្សនត្ថំ “តេហិ ចេ ភិត្តវេ” តិអាធិមាហា។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

បវរណាក្ខន្ធកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៥. ចម្មក្ខន្ធកំ

សោណាកោឡិវិសវត្ថុកថា

២៤២. ចម្មក្ខន្ធកេ - ឥស្សរិយាធិបច្ចន្តិ ឥស្សរភាវេន ច អធិបតិភាវេន ច
 សមន្នាគតំ។ រដ្ឋន្តិ រាជការំ, រញ្ញា កត្តព្ពតិច្ចំ វា។ សោណោ នាម កោឡិវិសោតិ
 ឯត្ថ សោណោតិ តស្ស នាមំ; កោឡិវិសោតិ កោត្ថំ។ ចាធនលេសុ លោមាធិតិ
 រត្ថេសុ ចាធនលេសុ សុខុមាធិ អញ្ញានវណ្ណាធិ កម្មចិត្តិកតាធិ លោមាធិ
 ជាតាធិ ហោន្តិ។ សោ កិវ បុព្វេ អសីតិសហស្សានំ បុរិសានំ ជេដ្ឋបុរិសោ ហុត្វា
 តេហិ សន្និ បច្ចេកពុទ្ធស្ស វសនដ្ឋានេ បណ្ណាសាលំ កត្វា អត្ថនោ សស្សិរិកំ
 ឧណ្ណាចារាវរកំ បច្ចេកពុទ្ធស្ស ចាធមហិ អក្កមនដ្ឋានេ ចាធបុញ្ញាធិកំ កត្វា
 វេបេសិ។ តេមាសំ បន សព្វេវ បច្ចេកពុទ្ធិ ឧបជ្ឈហីសុ។ អយំ តស្ស ច តេសញ្ច
 អសីតិយា កាមិកសហស្សានំ បុព្ពយោកោ។

អសីតិកាមិកសហស្សនីតិ តេសុ កាមេសុ វសន្តានំ កុលបុត្តានំ
អសីតិសហស្សនិ។ កេនចិទេវ ករណីយេនាតិ កេនចិ ករណីយេនវិយ; ន
បនស្ស កិញ្ចា ករណីយំ អត្ថិ អញ្ញាត្រ តស្ស ទស្សនា។ រាជា កិរ តានិប
អសីតិកុលបុត្តសហស្សនិ សន្និច្ចាតាបេន្តោ “ឯវំ អបរិសន្តោ សោណោ
អាគមិស្សតី” តិ សន្និច្ចាតាបេសិ។ ទិដ្ឋធម្មិកេ អត្ថេតិ “កសិវណិជ្ជាទីនិ ធម្មេន
កត្តញ្ញានិ, មាតាបិតារោ ធម្មេន ចោសិតញ្ញា” តិ ឯវមាទិនា នយេន
ឥធលោកហិតេ អត្ថេ អនុសាសិត្វា។ សោ នោ ភគវាតិ សោ អម្ពាភំ ភគវា
តុម្ពេ សម្បរាយិកេ អត្ថេ អនុសាសិត្វតិ អត្ថោ។

ភគវន្តំ បដិវេទេមីតិ ភគវន្តំ ជាតាបេមិ។ ចាជិកាយ និមុដ្ឋិត្វាតិ
សោចានស្ស ហេដ្ឋា អឌ្ឍបន្ទុចាសាណោ និមុដ្ឋិត្វា។ យស្ស ទានិ កន្តេ ភគវា
កាលំ មញ្ញតីតិ យស្ស តេសំ ហិតកិរិយត្ថស្ស ភគវា កាលំ ជាតាតិ។
វិហារបច្ឆាយាយន្តិ វិហារបច្ឆន្តេ នាយាយំ។ សមម្ពាហវន្តិ បសាទវសេន
បុនប្បុនំ មនសិ ករោន្តិ។ ភិយ្យេសោមត្តាយាតិ ភិយ្យេសោមត្តាយ បុន
វិសិដ្ឋតវំ ទស្សេហិតិ អត្ថោ។ អន្តរាយតីតិ អទស្សនំ ហោតិ។

សោណស្ស បព្ពដ្ឋាកថា

២៤៣. លោហិតេន ដុដោ ហោតីតិ លោហិតេន មក្ខិតោ ហោតិ។
ភវាយាតនន្តិ យត្ថ កាវោ ហញ្ញន្តិ, តាទិសោតិ អត្ថោ។ កុសលោ នាម វីណាយ
វាទនកុសលោ។ វីណាយ តន្តិស្សវេតិ វីណាយ តន្តិយា សវេ។ អទ្ធាយតាតិ
អតិអាយតា ខវមុច្ឆិតា។ សវវតីតិ សវសម្បជ្ជា។ កម្មញ្ញាតិ កម្មក្ខមា។
អតិសិលាតិ មន្ទុមុច្ឆនា។ សមេ គុណោ បតិដ្ឋិតាតិ មជ្ឈិមេ សវេ ឋបេត្វា
មុច្ឆិតា។ វីរិយសមតំ អធិដ្ឋហាតិ វីរិយសម្បយុត្តសមតំ អធិដ្ឋាហិ, វីរិយំ
សមថេន យោជេហិតិ អត្ថោ។ ឥន្ទ្រិយានព្វា សមតំ បដិវិជ្ជាតិ សទ្ធាទីនំ

ឥន្ទ្រិយានំ សមតំ សមការំ។ តត្ថ សទ្ធិំ បញ្ញាយ, បញ្ញាញ សទ្ធាយ, វីរិយំ
សមាធិនា, សមាធិញ វីរិយេន យោជយមាណោ ឥន្ទ្រិយានំ សមតំ បដិវិជ្ឈិ។ តត្ថ
ច និមិត្តំ គណ្ណាហិតិ តស្មី សមថេ សតិ, យេន អាទាសេ មុខតិម្ពេនេវ និមិត្តេន
ឧប្បន្និតព្ពំ, តំ សមថនិមិត្តំ វិបស្សនានិមិត្តំ មគ្គនិមិត្តំ ជលនិមិត្តញ គណ្ណាហិ,
និព្ពេត្តហិតិ អត្ថោ។

២២២. អញ្ញំ ព្យាករេយ្យន្តិ អរហា អហន្តិ ជាតាបេយ្យំ។ ធម៌ ឋានានីតិ ធម៌
ការណានិ។ អធិមុត្តោ ហោតីតិ បដិវិជ្ឈិទ្វា បច្ចក្ខំ កត្វា ឋិតោ ហោតិ។
នេក្ខម្មាធិមុត្តាតិអាទិ សព្ពំ អរហត្តវសេន វុត្តំ។ អរហត្តញ្ញំ សព្ពកិលេសេហិ
និក្ខន្តត្តា នេក្ខម្ពំ, តេហាវ បរិវិត្តត្តា បរិវេកោ, ព្យាបដ្ឋាការតោ អព្យាបដ្ឋំ,
ឧបាទានស្ស ខយន្តេ ឧប្បន្នត្តា ឧបាទានក្ខយោ, តណ្ហាក្ខយន្តេ ឧប្បន្នត្តា
តណ្ហាក្ខយោ, សម្មាហារការតោ អសម្មាហោតិ ច វុច្ចតិ។

កេវលំ សទ្ធាមត្តកន្តិ បដិវេជនហិតំ កេវលំ បដិវេជបញ្ញាយ អសម្មិស្សំ
សទ្ធាមត្តកំ។ បដិចយន្តិ បុណ្យំ ករណេន វុឡី។ វិភកតត្តាតិ មគ្គប្បដិវេជន
រាគស្ស វិភតត្តាយេវ នេក្ខម្មសម្ពាតំ អរហត្តំ បដិវិជ្ឈិទ្វា ឋិតោ ហោតិ។
ជលសមាបត្តិវិហារេនេវ វិហារតិ, តន្តិន្ទមាណសោយេវ ហោតីតិ អត្ថោ។
សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។

លាភសក្ការសិលោកន្តិ ចតុបច្ចយលាភញ តេសំយេវ សុកតការញ
វណ្ណាភណនញ។ និកាមយមាណាតិ ឥន្ទ្រមាណោ បត្តយមាណោ។
បរិវេកាធិមុត្តាតិ វិវេកេ អធិមុត្តោ អហន្តិ ឯវំ អរហត្តំ ព្យាករេតីតិ អត្ថោ។

សីលព្ពតបរាមាសន្តិ សីលញាវតញ្ច បរាមសិទ្ធា គហិតគហណាមត្តំ។
សារតោ បច្ឆាគច្ឆន្តោតិ សារភាវេន ជានន្តោ។ អព្យាបដ្ឋាធិមុត្តោតិ អព្យាបដ្ឋំ
អរហត្តំ ព្យាករោតីតិ អត្តោ។ ឥមិនាវ នយេន សព្ពវាវេសុ អត្តោ វេទិតញ្ចោ។

ភុសាតិ ពលវន្តោ។ នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាធិយន្តិ ឯតស្ស ធើណាសវស្ស ចិត្តំ
គហេត្វា ឃាតុំ ន សក្កោន្តិ។ អមិស្សីកតន្តិ អមិស្សកតំ។ កិលេសាហិ
អារម្មណេន សទ្ធិ ចិត្តំ មិស្សំ ករោន្តិ, តេសំ អភាវា អមិស្សីកតំ។ ឋិតន្តិ
បតិដ្ឋិតំ។ អានេញ្ចប្បត្តន្តិ អបលនប្បត្តំ។ វយញ្ចស្សនុបស្សតីតិ តស្ស ចិត្តស្ស
ឧប្បាទម្បិ វយម្បិ បស្សតិ។

នេក្ខម្ពំ អធិមុត្តស្សាតិ អរហត្តំ បដិវិជ្ជិត្វា ឋិតស្ស។ សេសបទេហិបិ
អរហត្តមេវ កចិតំ។ ឧបាទានក្ខយស្សាតិ ឧបយោគត្ថេ សាមិវចនំ។
អសម្មោហញ្ច ចេតសោតិ ចិត្តស្ស ច អសម្មោហំ អធិមុត្តស្ស។ ទិស្វា
អាយតនុប្បាទន្តិ អាយតនានំ ឧប្បាទញ្ច វយញ្ច ទិស្វា។ សម្មា ចិត្តំ វិមុច្ចតីតិ
សម្មា ហេតុនា នយេន ឥមាយ វិបស្សនាយ បដិបត្តិយា ជលសមាបត្តិវសេន
ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, និព្វានាម្ពណោ អធិមុច្ចតិ។ សន្តចិត្តស្សាតិ និព្វតចិត្តស្ស។
តាទិនោតិ ឥដ្ឋានិដ្ឋេ អនុនយបដិយេហិ អកម្បិយត្តា តាទី, តស្ស តាទិនោ។

ទិគុណាទិឧបាសនបដិក្ខេបកថា

២២៥. អញ្ចំ ព្យាករោន្តិ អរហត្តំ ព្យាករោន្តិ។ អត្តោ ច វុត្តោតិ យេន
អរហាតិ ញាយតិ, សោ អត្តោ វុត្តោ។ សុត្តត្តោ បន សុត្តវណ្ណនតោយេវ
គហេតញ្ចោ។ អត្តា ច អនុបដិតោតិ អហំ អរហាតិ ឯវំ ព្យញ្ជនវសេន អត្តា ន
ឧបដិតោ។ អថ ច បនិធកេច្ច មោយបុរិសាតិ អញ្ចោ បន តុច្ឆបុរិសា ហសមាណ
វិយ អសន្តមេវ អញ្ចំ វចនមត្តេន សន្តំ កត្វា ព្យាករោន្តិ។ ឯកបលាសិកន្តិ

ឯកបដលំ។ អសីតិសកដវាហោតិ ឯត្ថ ទ្វេ សកដការា ឯកោ វាហោតិ
វេទិតញោ។ សត្តហត្ថិកញ្ច អនីកន្តិ ឯត្ថ ធម៌ ហត្ថិនិយោ ឯកោ ធម៌ ហត្ថិតិ
ឥនមេកំ អនីកំ។ ព្យាទិសានិ សត្ត អនីកានិ សត្តហត្ថិកំ អនីកំ នាម។
ទិគុណាតិ ទ្វិបដលា។ តិគុណាតិ តិបដលា។ គណផ្កុណ្ណាចាហនាតិ
ធម្មបដលតោ បដ្ឋាយ វុច្ឆតិ។

សព្វនីលិកាទិបដិក្ខេបកថា

២២៦. សព្វនីលិកាតិ សញ្ញាវ នីលិកា។ ឯស នយោ សព្វបីតិកាទិសុបិ។
តត្ថ ធម៌ នីលិកា ឧមាបុប្ផវណ្ណា ហោតិ, បីតិកា កណិការបុប្ផវណ្ណា,
លោហិតិកា ជយសុមនបុប្ផវណ្ណា, មញ្ញិជ្ជិកា មញ្ញិជ្ជវណ្ណា ឯវ, កណ្ណា
អន្ធាវិជ្ជកវណ្ណា, មហាវត្ថុវណ្ណា សតបទិបិជ្ជវណ្ណា, មហានាមវណ្ណា សម្ពិទ្ធុវណ្ណា
ហោតិ បណ្ណាបលាសវណ្ណា។ កុរុទ្ធិយំ បន “បទុមបុប្ផវណ្ណា” តិ វុត្ថា។ ឯតាសុ
យំកិញ្ចំ លភិក្ខុវា វជនំ ចោឡកេន បុញ្ញិកាវ វណ្ណំ ភិក្ខុកា ធារេតុំ វដ្ឋតិ។
អប្បមត្តកេបិ ភិក្ខុវដ្ឋតិយេវ។

នីលកវទ្ធិកាតិ យាសំ វទ្ធាយេវ នីលា។ ឯសេវ នយោ សព្វត្ថ។ ឯតាបិ
វណ្ណាភេទំ កត្វា ធារេតញ្ច។ ខល្លកតទ្ធាតិ បណ្ឌិបិធានត្ថំ តលេ ខល្លកំ ពទ្ធិក្វា
កតា។ បុជពទ្ធាតិ យោនកឧទាហនា វុច្ឆតិ, យា យាវជង្សតោ សព្វចាទំ
បដិច្ឆាទេតិ។ ចាលិគុណ្ឌិមាតិ បលិគុណ្ឌិកា កតា; យា ឧបរិ ចាទមត្តមេវ
បដិច្ឆាទេតិ, ន ជង្សំ។ តូលបុណ្ណិកាតិ តូលបិច្ឆនា បូរេត្វា កតា។
តិក្ខុវបត្តិកាតិ តិក្ខុវបត្តសទិសាវិចិត្តពទ្ធា។ មេណ្ឌាវិសាលាវទ្ធិកាតិ
កណ្ឌិកដ្ឋានេ មេណ្ឌាកសិដ្ឋសណ្ណានេ វទ្ធូ យោជេត្វា កតា។
អជិវិសាលាវទ្ធិកាទិសុបិ ឯសេវ នយោ។ វិច្ឆិកាឡិកាបិ តត្ថេវ
វិច្ឆិកនផ្កុដ្ឋសណ្ណានេ វទ្ធូ យោជេត្វា កតា។ មោវបិញ្ញាបរិសិទ្ធិតាតិ តលេសុ វា

វង្សេសុ វា មោរមិញ្ញេហិ សុត្តកសនិសេហិ បរិសិទ្ធិតា។ ចិត្រាតិ វិចិត្រា;
ឯតាសុ យំ កិញ្ចិលភិក្ខុ, សេច តានិ ខល្លកាធិនិ អបនេត្វា សក្កា ហោន្តិ
វង្សេត្ថំ, វង្សេត្ថញ្ចា។ តេសុ បន សតិ វង្សេត្ថន្តស្ស ទុក្ខជំ។
សីហនម្មបរិក្ខជា ឆាម បរិយន្តេសុ ចរេ អនុវាតំ វិយ សីហនម្មំ យោជេត្វា
កតា។ លូរកចម្មបរិក្ខជាតិ បក្ខិពិណ្ឌលចម្មបរិក្ខជា។ ឯតាសុបិ យា កាចិ
លភិក្ខុ តំ ចម្មំ អបនេត្វា ធារេតញ្ចា។

២៤៧. ឱមុក្ខន្តិ បដិមុញ្ចិត្វា អបនីតំ។ នវាតិ អបរិភុត្តា។

អដ្ឋារាមឧទាហនបដិក្ខេបកថា

២៤៨. អភិជីវនិកស្សាតិ យេន សិប្បេន អភិជីវន្តិ, ជីវិកំ កេប្បន្តិ, តស្ស
ការណាតិ អត្ថោ។ ឥធខោ តំ ភិក្ខុវេតិ ឯតុ តន្តិ និចាតមត្តំ, ឥធខោ ភិក្ខុវេ
សោភេយ្យាថាតិ អត្ថោ។ យំ តុម្ពេតិ យេ តុម្ពេ។ អថ វា យទិ តុម្ពេតិ វុត្តំ ហោតិ។
យទិសទ្ធស្ស ហិ អត្ថ អយំ និចាតោ។ អាចរិយេស្វតិអាទិម្ហិ បព្ពដ្ឋាចរិយោ,
ឧបសម្បទាចរិយោ, និស្សយាចរិយោ, ឧទ្ទសាចរិយោតិ ឥមេ ចត្តារោមិ ឥធម
អាចរិយា ឯវ។ អវស្សិកស្ស ធឮត្តស្សោ អាចរិយមត្ថោ។ សោ ហិ ចតុវស្សកាលេ
តំ និស្សាយ វច្ឆតិ; ឯវំ ឯកវស្សស្ស សត្តវស្សោ, ទុវស្សស្ស អជ្ឈវស្សោ,
តិវស្សស្ស នវវស្សោ, ចតុវស្សស្ស ទសវស្សោ។ ឥមេបិ អាចរិយមត្តា ឯវ។
ឧបជ្ឈាយស្ស សន្តិជ្ជសម្ពត្តា បន សហាយភិក្ខុ, យេ វា បន កេចិ ទសហិ
វស្សេហិ មហាន្តតរា តេ សព្វេបិ ឧបជ្ឈាយមត្តា ឆាម។ ឯតុកេសុ ភិក្ខុសុ
អនុទាហានេសុ ចង្គមន្តេសុ សឧទាហានស្ស ចង្គមតោ អាបត្តិ។

២៤៩. ចាទទីលាពាធា ឆាម ចាទតោ ទីលសទិសំ មំសំ និក្ខន្តំ ហោតិ។

២៥០. តិណាចាទុកាតិ យេនកេនចិ តិណោន កតចាទុកា។
ហិម្ពាលចាទុកាតិ ខន្ធវិបត្តហិ កតចាទុកា; ហិម្ពាលបត្តហិបិ នវដ្ឋតិយេវ។
កមលចាទុកាតិ កមលតិណំ នាម អត្ថិ, តេន កតចាទុកា;
ឧសីរចាទុកាតិបិ វេទន្តិ។ កម្ពលចាទុកាតិ ឧណ្ណាហិ កតចាទុកា។
អសង្កមនីយាតិ ភូមិយំ សុប្បតិដ្ឋិតា និច្ចលា អសំហារិយា។

២៥២. អដ្ឋជាតំ ធុបន្តិតិ អដ្ឋជាតេនេវ អដ្ឋជាតំ ធុបន្តិ។ ឱកាហេត្វា
មារេន្តិតិ អន្តោ ឧទកេ ទន្ធា គហេត្វា មារេន្តិ។

យានាទិបដិក្ខេបកថា

២៥៣. ឥត្ថិយុត្តេនាតិ ធនុយុត្តេន។ បុរិសន្តវេនាតិ បុរិសសារជិនា។
បុរិសយុត្តេនាតិ គោណយុត្តេន។ ឥត្តន្តវេនាតិ ឥត្ថិសារជិនា។
គង្គាមហិយាយាតិ គង្គាមហាកិឡិកាយ។ បុរិសយុត្តំ ហត្ថវដ្ឋកន្តិ ឯត្ថ
បុរិសយុត្តំ ឥត្ថិសារជិ វាហោតុ, បុរិសសារជិ វាវដ្ឋតិ។ ហត្ថវដ្ឋកំ បន ឥត្ថិយោ
វាវដ្ឋន្ត បុរិសា វា, វដ្ឋតិយេវ។ យានុក្សាតេនាតិ យានំ អភិរុហន្តស្ស សញ្ញោ
កាយោ ចលតិ តប្បដ្ឋយា។ សិរិកន្តិ បីឋកសិរិកំ។ ចាដន្តិដ្ឋំ វិសេ លត្តេត្វា
កតំ បដិចោតលិកំ។

២៥៤. ឧច្ឆាសយនមហាសយននានីតិ ឯត្ថ ឧច្ឆាសយនន្តិ បមាណាតិក្កន្តំ
មញ្ញំ។ មហាសយនន្តិ អកប្បិយត្ថរណំ, អាសន្និអាធិសុ អាសន្និតិ
បមាណាតិក្កន្តាសនំ។ បល្លង្កោតិ ចាទេសុ វាឡិវចានិ ឋបេត្វា កតោ។
គោនកោតិ ធិយលោមកោ មហាកោជវោ; ចតុវដ្តលាដិកានិ កិរ តស្ស
លោមាធិ។ ចិត្តកាតិ វានចិព្រោ ឧណ្ណាមយត្ថរណោ។ បដិកាតិ ឧណ្ណាមយោ
សេតត្ថរណោ។ បដលិកាតិ យនបុប្ផកោ ឧណ្ណាមយលោហិតត្ថរណោ; យោ

អាមលកបដ្ឋោតិបិ វុដ្ឋតិ។ តូលីកាតិ បកតិ តូលីកាយេវ។ វិកតិកាតិ
សីហព្យគ្សាធិវរិចិត្រោ ឧណ្ណាមយត្ថរណា។ ឧទ្ធីលោមីតិ ឯកតោ
ឧគ្គតលោមំ ឧណ្ណាមយត្ថរណំ; “ឧទ្ធីលោមី”តិបិ ចាថោ។ ឯកន្តលោមីតិ ឧកតោ
ឧគ្គតលោមំ ឧណ្ណាមយត្ថរណំ។ កង្ខិស្សន្តិ រតនបរិសិព្ពិតំ
កោសេយ្យកង្ខិស្សមយំ បច្ចត្ថរណំ។ កោសេយ្យន្តិ រតនបរិសិព្ពិតំ
កោសិយសុត្ថមយំ បច្ចត្ថរណំ; សុទ្ធកោសេយ្យំ បន វុដ្ឋតិ។

កុត្តកន្តិ សោឡសន្តំ នាជកិត្តិនំ ឋត្វា នច្ឆនយោគ្គំ ឧណ្ណាមយអត្ថរណំ។
ហត្ថត្ថរអស្សត្ថរាតិ ហត្ថិអស្សបិដ្ឋិសុ អត្ថរណាកអត្ថរណា ឯវ។ រថត្ថរេបិ
ឯសេវ នយោ។ អជិនប្បវេណីតិ អជិនចម្មេហិ មញ្ចប្បមាលោន សិព្ពិត្វា កតា
បវេណី។ កនលីមិកបវរបច្ចត្ថរណាន្តិ កនលីមិកចម្មំ នាម អត្ថិ, តេន កតំ
បវរបច្ចត្ថរណំ, ឧត្តមបច្ចត្ថរណាន្តិ អត្ថោ។ តំ កិរ សេតវត្ថស្ស ឧបរិ
កនលីមិកចម្មំ បត្តិវិទ្យា សិព្ពិត្វា ករោន្តិ។ សឧត្តរច្ឆន្តិ សហ ឧត្តរច្ឆននេន;
ឧបរិពទ្ធន រត្តិវិតានេន សទ្ធិន្តិ អត្ថោ។ សេតវិតានម្បិ ហេដ្ឋា
អកម្បិយបច្ចត្ថរណោ សតិ ន វុដ្ឋតិ, អសតិ បន វុដ្ឋតិ។
ឧកតោលោហិតកូបធានន្តិ សីសូបធានញ្ច ចាទ្ធិបធានញ្ចាតិ មញ្ចស្ស
ឧកតោលោហិតកូបធានំ, ឯតំ ន កម្បតិ។ យំ បន ឯកមេវ ឧបធានំ ឧភោសុ
បស្សេសុ រត្តំ វា ហោតិ, បទុមវណ្ណំ វា ចិត្រំ វា, សចេ បមាណយុត្តំ, វុដ្ឋតិ។
មហាឧបធានំ បន បដិក្ខត្តំ។

សព្ពចម្មបដិក្ខេហាទិកថា

២៥៥. ធិបិច្ឆាចោតិ ធិបិចោតកោ។ ឌីកុម្មិយន្តិតិ ភិក្ខុទណ្ឌាកាធិសុ វេបេត្វា
ពាន្តិ។

២៥៦. អភិធិសីទិតុន្តិ អភិធិស្សាយ ធិសីទិតុំ; អបស្សយំ កត្វា ធិសីទិតុន្តិ
អត្ថោ។ គិលានេន ភិក្ខុនា សឧបាហានេនាតិ ឯត្ថ គិលានោ នាម យោ ន
សក្កោតិ អនុបាហានោ កាមំ បរិសិតុំ។

២៥៧. កុរុយេតិ ឯវំនាមកេ នគរេ; ឯតេនស្ស កោចរកាមោ វុត្តោ។
បបតកេ បព្ពតេតិ បបតនាមកេ បព្ពតេ; ឯតេនស្ស និវាសនដ្ឋានំ វុត្តំ។
សោណោតិ តស្ស នាមំ។ កោដិអគ្បនកំ បន កណ្ណាបិឡន្ទនកំ ជារេតិ, តស្មា
“កុដិកណ្ណោ”តិ វុច្ចតិ; កោដិកណ្ណោតិ អត្ថោ។ ចាសាទិកន្តិ បសាទជនកំ។
បសាទនីយន្តិ ឥទំ តស្សេវ អត្ថវេវចនំ។ ឧត្តមទមថសមថន្តិ ឧត្តមំ ទមថញ្ច
សមថញ្ច បញ្ញញ្ច សមាធិញ្ច កាយុបសមញ្ច ចិត្តបសមញ្ចាតិបិ អត្ថោ។ ទន្តន្តិ
សព្វេសំ វិស្វកាយិកវិប្បន្តិតានំ ឧបច្ឆន្តត្ថា ទន្តំ; ជីណាកិលេសន្តិ អត្ថោ។ គុត្តន្តិ
សំវរគុត្តិយា គុត្តំ។ សន្តិន្តិយន្តិ យតិន្តិយំ។ នាគន្តិ អាគុវិវហិតំ។ តិណ្ឌំ មេ
វស្សានំ អច្ចយេនាតិ មម បព្ពដ្ឋាទិវសតោ បដ្ឋាយ តិណ្ឌំ វស្សានំ អច្ចយេន។
ឧបសម្មទំ អលត្តន្តិ អហំ ឧបសម្មទំ អលភី។ កណ្ណាត្តរាតិ កណ្ណាមត្តិកុត្តរា;
ឧបរិ វុឡិតកណ្ណាមត្តិកាតិ អត្ថោ។ គោកណ្ណាកហតាតិ គុន្តំ ឧបេហិ
អក្កន្តភូមិតោ សមុដ្ឋិតេហិ គោកណ្ណាកេហិ ឧបហតា។ តេ កិរ គោកណ្ណាកេ
ឯកបជលិកា ឧបាហនា រក្ខិតុំ ន សក្កោន្តិ; ឯវំ ខរា ហោន្តិ។ ឯវគ្គ, មោវគ្គ,
មជ្ឈាវ, ជន្ទតិ ឥមា ចតស្សោបិ តិណាជាតិយោ; ឯតេហិ កជសារកេ ច
តដ្ឋិកាយោ ច ករោន្តិ។ ឯត្ថ ឯវគ្គតិ ឯវកតិណំ; តំ ឌីឡាវិកំ។ មោវគ្គតិណំ
តម្កសីសំ មុទុកំ សុខសម្មស្សំ, តេន កតតដ្ឋិកា និបដ្ឋិត្វា វុដ្ឋិតមត្តេ បុន
ឧទុមាតា ហុត្វា តិដ្ឋតិ។ មជ្ឈាវនា សាជកេបិ ករោន្តិ។ ជន្ទស្ស មណីសទិសោ
វណ្ណោ ហោតិ។ សេនាសនំ បញ្ញាបេសីតិ ភិសី វា កជសារកំ វា បញ្ញាបេសិ;
បញ្ញាបេត្វា ច បន សោណស្ស អាហោចេតិ - “អាវុសោ សត្តា តយា សន្តិ
ឯកាវាសេ វសិតុកាមោ, គន្ធកុដិយំយេវ តេ សេនាសនំ បញ្ញត្ត”ន្តិ។

២៥៨. អយំ ខុស្ស កាលោតិ អយំ ខោ កាលោ ភវេយ្យ។ បរិនស្សីតិ
បរិនស្សេសិ។ “ឥទ្ធិញ្ចព្វា វុទេយ្យាសីតិ យំ មេ ឧបជ្ឈាយោ ជាធាបេសិ, តស្ស
អយំ កាលោ ភវេយ្យ, ហន្ត ទានិ អាហោចេមិ តំ សាសន”ន្តិ អយមេត្ថ
អធិប្បាយោ។

២៥៩. វិនយធរបញ្ចមេនាតិ អនុស្សវនាចរិយបញ្ចមេន។ អនុជានាមិ
ភិក្ខុវេ សត្តបច្ឆន្តិមេសុ ជនបទេសុ គុណផ្គុំល្អាចាហានន្តិ ឯត្ថ មនុស្សចម្ច
ឋេបេត្វា យេន កេនចិ ចម្មេន ឧចាហានា វុដ្ឋតិ។
ឧចាហានកោសកសត្ថកោសកកុញ្ញកកោសកេសុបិ ឯសេវ នយោ។ ចម្មានិ
អត្ថរណានីតិ ឯត្ថ បន យំ កិញ្ចិ ឯឡកចម្ច អជចម្ពញ្ច អត្ថវិទ្យា និបដ្ឋិតុំ វា
និសីទិតុំ វា វុដ្ឋតិ។ មិគចម្មេ ឯណីមិគោ វាតមិគោ បសទមិគោ កុវុដ្ឋមិគោ
មិគមាតុកោ ហេហិតមិគោតិ ឯតេសំយេវ ចម្មានិ វុដ្ឋន្តិ។ អញ្ជេសំ បន -

មក្កដោ កាឡសីហោ ច, សរភោ កកលីមិគោ;
យេ ច វាឡមិគោ កេចិ, តេសំ ចម្ច ន វុដ្ឋតិ។

តត្ថ វាឡមិគាតិ សីហាព្យគ្សអដ្ឋតរន្ទា; ន កេវលញ្ច ឯតេសំយេវ, យេសំ
បន ចម្ច វុដ្ឋតីតិ វុត្ថំ, តេ ឋេបេត្វា អវសេសា អន្តមសោ
កោមហីសសសតិឡាវាទយោបិ សព្វេ ឥមស្មី អត្ថ វាឡមិគាត្រូវ វេទិតញ្ញា។
ឯតេសញ្ញិ សព្វេសំ ចម្ច ន វុដ្ឋតិ។ ន តាវ តំ គណនូបគំ យាវ ន ហត្ថំ គច្ឆតីតិ
យាវ អាហារិទ្ធា វា ន ទិន្នំ, តុម្កាកំ ភន្តេ ជីវំ ឧប្បន្នន្តិ បហិណ្ឌិត្វា វា នាហេចិតំ,
តាវ គណនំ ន ឧបេតិ។ សចេ អនធិដ្ឋិតំ, វុដ្ឋតិ; អធិដ្ឋិតញ្ច គណនំ ន ឧបេតីតិ
អត្ថោ។ យទា បន អាណេត្វា វា ទិន្នំ ហោតិ, ឧប្បន្នន្តិ វា សុតំ, តតោ បដ្ឋាយ
ទសាហាមេវ បរិហារំ លភតីតិ។

បង្កកូនក្រវាណា និដ្ឋិតា។

៦. ភេសជ្ជកូនក្រ

បញ្ចភេសជ្ជាទិកថា

២៦០. ភេសជ្ជកូនក្រ - សារទិកេន អាពាធនាតិ សរទកាលេ ឧប្បន្នេន
បិត្តាពាធន, តស្មិញ្ចា កាលេ វស្សេនកេនបិ តេមេន្តិ, កទ្ធមម្បិ មទ្ធន្តិ,
អន្តរន្តរា អាតថោបិ ខរោ ហោតិ, តេន តេសំ បិត្តំ កោដ្ឋព្ពន្ធរគតំ ហោតិ។
អាហារត្ថញ្ច ជេយ្យាតិ អាហារត្ថំ សាធយ្យ។

២៦១. នច្ឆានេន្តិទិ ន ជិវន្តិ, ន វាតរោគំ បដិប្បស្សម្ពេតុំ សក្កោន្តិ។
សេនេសិទានិទិ សិទិទ្វាទិ។ ភត្តាច្ឆានេនាតិ ភត្តំ អរោចិកេន។

២៦២. អច្ឆរសន្តិអាទីសុ និស្សគ្គិយវណ្ណាយំ វុត្តនយេនេវ វិនិច្ឆយោ
វេទិតញ្ចោ។ កាលេ បដិគ្គហិតន្តិអាទីសុ មជ្ឈន្តិកេ អវីតិវត្តេ បដិគ្គហេត្វា
បចិត្វា បរិស្សវេត្វា ចាតិ អត្ថោ។ តេលបរិភោគេន បរិភូញ្ចិតុន្តិ
សត្តាហកាលិកតេលបរិភោគេន បរិភូញ្ចិតុំ។

២៦៣. មូលភេសជ្ជាទិ វិនិច្ឆយោបិ ឧទ្ធកវណ្ណាយំ វុត្តាយេវ។ តស្មា ឥធន
យំ យំ បុព្វេ អវុត្តំ តំ តទេវ វណ្ណាយិស្សម។ វចត្តន្តិ សេតវចំ។ និសទំ
និសទមោតកន្តិ បិសនសិលា ច បិសនមោតោ ច។ ជត្តវន្តិ លតាជាតិ។
នត្តមាលន្តិ ករញ្ចំ។ ហិដ្ឋុហិដ្ឋុជតុហិដ្ឋុសិចាជិកា ហិដ្ឋុជាតិយោយេវ។
តកតកបត្តិតកបណ្ឌិយោ លាខាជាតិយោ។

សាមុទ្ទន្តិ សមុទ្ទតិវេ វាលុកាវិយ សន្តិដ្ឋតិ។ កាឡលោណន្តិ
បកតិលោណំ។ សិទ្ធពន្តិ សេតវណ្ណំ បព្ពតេ ឧដ្ឋហតិ។ ឧត្តន្តិ ភូមិតោ អង្គរំ
ឧដ្ឋហតិ។ តិលន្តិ ធិត្ថសម្ភារេហិ សទ្ធិ បចិតំ, តំ វត្ថវណ្ណំ។

២៦៤-៦. កាយោ វា ទុគ្គន្ទោតិ កស្សបិ អស្សជំនំវិយ កាយគន្ទោ ហោតិ,
តស្សបិ សិរីសកោសុម្ភាធិបុណ្ណានិ វា គន្ធិបុណ្ណានិ វា សញ្ញានិ វដ្ឋន្តិ។ ធកណាន្តិ
គោមយំ។ វជននិប្បក្កន្តិ វជនកសដំ។ ចាកតិកបុណ្ណាម្បិ កោដ្ឋេត្វា ឧទកេន
តេមេត្វា ឆ្លាយំតុំ វដ្ឋតិ; ឯតម្បិ វជននិប្បក្កសង្ខេបមេវ គប្បតិ។

អាមកម៌សញ្ញា ខាធិ អាមកលោហិតញ្ញា បិវិតិ ន តំ ភិក្ខុ ខាធិ ន បិវិ,
អមនុស្សោ ខាធិត្វា ច បិវិត្វា ច បក្កន្ទោ, តេន វុត្តំ - “តស្ស សោ
អមនុស្សិកាពាដោ បដិប្បស្សម្ហី”តិ។

អញ្ញនន្តិ សព្ពសង្គាហិកវចនមេតំ។ កាឡនន្តិ ឯកា អញ្ញនជាតិ។ វសញ្ញនំ
នាសាសម្ភារេហិ កតំ។ សោតញ្ញនន្តិ នធិសោតាធិសុ ឧប្បជ្ឈនកំ អញ្ញនំ។
គេរុកោ នាម សុវណ្ណគេរុកោ។ កបល្លន្តិ ធិបសិខតោ គហិតមសិ។
អញ្ញនូបបីសនេហិតិ អញ្ញនេន សទ្ធិ ឯកតោ បីសិតព្កេហិ, ន ហិ កិញ្ចិ
អញ្ញនូបបីសនំ ន វដ្ឋតិ។ ចន្ទនន្តិ លោហិតចន្ទនាធិកំ យំកិញ្ចិ។ តតរាធិនិ
ចាកជានិ, អញ្ញនិបិ និលុប្បលាធិនិ វដ្ឋន្តិយេវ។

អដ្ឋិមយន្តិ មនុស្សដ្ឋិ ឋបេត្វា អវសេសអដ្ឋិមយំ។ ទន្តមយន្តិ
ហតិទន្តាធិសព្ពទន្តមយំ។ វិសាលាមយេបិ អកប្បិយំ នាម នត្ថិ,
នឡមយាធយោ ឯកន្តកប្បិយាយេវ។ សលាកដ្ឋានិយន្តិ យត្ថ សលាកំ
ឡិទហន្តិ, តំ សុសិវទណ្ណកំ វា ថវិកំ វា អនុជានាមីតិ អត្ថោ។ អំសពទ្ធកោតិ

អញ្ជូនត្រូវកាយ អំសពន្ធកោ។ យមកនត្ថករណ៍ន្តិ សមសោតាហិ ធ្វើហិ
បនាឡិកាហិ ឯកំ នត្ថករណ៍។

២៦៧. អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ តេលចាកន្តិ យំកិញ្ចិ ភេសជ្ជបក្ខិត្តំ សព្វំ
អនុញ្ញាតមេវ ហោតិ។ អតិបក្ខិត្តមជ្ឈានិទិ អតិវិយ ទិត្តមជ្ឈានិ; ពហុំ មជ្ជំ
បក្ខិបិទ្វា យោជិតានិទិ អត្ថោ។

អង្គវាតោតិ ហត្ថចានេ វាតោ។ សម្ភារសេនន្តិ នាវាវិធមបណ្ណាភង្គសេនំ។
មហាសេនន្តិ មហន្តំ សេនំ; ចោរិសប្បមាណំ អាវាជំ អង្គារាជំ បូរេត្វា
បំសុវាលីកាធិហិ បិទហិត្វា តត្ថ នាវាវិធានិ វាតហារណបណ្ណានិ សន្តិវា
តេលមក្ខិតេន គត្ថេន តត្ថ និបជ្ជិត្វា សម្បវិវត្តន្តេន សរីរំ សេនេតុំ
អនុជានាមិទិ អត្ថោ។ កង្កោនកន្តិ នាវាបណ្ណាភង្គកុចិតំ ឧទកំ; តេហិ បណ្ណេហិ
ច ឧទកេន ច សិញ្ញិត្វា សិញ្ញិត្វា សេនេតត្ថោ។ ឧទកកោដ្ឋកន្តិ ឧទកកោដ្ឋ
ចាជី វា ទោណី វា ឧណ្ណោនកស្ស បូរេត្វា តត្ថ បរិសិត្វា សេនកម្មករណំ
អនុជានាមិទិ អត្ថោ។

បព្ពវាតោ ហោតិទិ បព្ពេ បព្ពេ វាតោវិជ្ជិតិ។ លោហិតំ មោចេតុន្តិ
សត្តកេន លោហិតំ មោចេតុំ។ បព្ពំ អភិសម្ព័រិតុន្តិ យេន ជាលិតចានា
ចាកតិកា ហោតិ; តំ នាឡិកេរាជិសុ នាវាភេសជ្ជានិ បក្ខិបិទ្វា បព្ពំ
អភិសម្ព័រិតុំ; ចានានំ សប្បាយភេសជ្ជំ បចិតុន្តិ អត្ថោ។ តិលកក្កេន អត្ថោតិ
បិដ្ឋេហិ តិលេហិ អត្ថោ។ កតាឡិកន្តិ វណ្ណមុខេ សត្តបិណ្ឌំ បក្ខិបិទ្វា
សាសបកុឡេនាតិ សាសបបិដ្ឋេន។ វង្សមំសន្តិ អធិកមំសំ អាណិវិយ ឧដ្ឋហតិ។
លោណសក្ខិកាយ ធិន្តិតុន្តិ ខុវេន ធិន្តិតុំ។ វិកាសិកន្តិ តេលរុន្តេនបិលោតិកំ។
សព្វំ វណ្ណបដិកម្មន្តិ យំកិញ្ចិ វណ្ណបរិកម្មំ នាម អត្ថិ; សព្វំ អនុជានាមិទិ
អត្ថោ។

២៦៨. សាមំ គហេត្វាតិ ឥទំ ន កេវលំ សប្បទដ្ឋស្សេវ, អញ្ញាស្មិម្បិ ទដ្ឋវិសេ
សតិ សាមំ គហេត្វា បរិភុត្តិតត្ថំ; អញ្ញេសុ បន ការណេសុ បដិគ្គហិតមេវ
វដ្ឋតិ។ កតោ ន បុន បដិគ្គហេតញ្ញាតិ សចេ ភូមិប្បត្តោ, បដិគ្គហេតញ្ញោ;
អប្បត្តំ បន គហេតុំ វដ្ឋតិ។

២៦៩. យរទិន្នកាពាធាតិ វសីករណាចានកសមុដ្ឋិតរោគោ។
សីតាលោឡិទ្ធិ នង្គ្រេន កសន្តស្ស ជាលេ លក្ខមត្តិកំ ឧទកេន អាលោឡេត្វា
ចាយេតុំ អនុជាធាមីតិ អត្ថោ។

ទុដ្ឋគហណិកោតិ វិបន្នគហណិកោ; កិច្ចេន ឧទ្ធារោ និក្ខមតីតិ អត្ថោ។
អាមិសខារទ្ធិ សុត្តោទនំ ឈាបេត្វា តាយ ធារិកាយ បគ្បិរតំ ខារោទកំ។
មុត្តហរីតកន្តិ គោមុត្តបរិភាវីតំ ហរីតកំ។ អភិសន្នកាយោតិ
ឧស្សន្នោសកាយោ។ អច្ចកញ្ច័យទ្ធិ តណ្ហាលោទកមណ្ឌោ។ អកជយុសទ្ធិ
អសិនិទ្ធា មុត្តបចិតចានីយោ។ កជាកជទ្ធិ សោវ ធាតសិនិទ្ធា។
បដិច្ឆាទនីយេនាតិ មំសរសេន។

គុណ្ឌិអនុជាននកថា

២៧២. សចេ ភិក្ខុវេ បក្កាបិ មុត្តា ជាយន្តិទិ បក្កា មុត្តា សចេបិ ជាយន្តិ,
យថាសុខំ បរិភុត្តិតត្ថំ។ បក្កត្តា ហិ តេ កប្បិយា វេ។

២៧៤. អន្តោវុត្តន្តិ អកប្បិយ កុដិយំ វុត្តំ។ សាមំ បក្កន្តិ ឯត្ថ យំកិញ្ច អាមិសំ
ភិក្ខុនោ បចិត្តំ ន វដ្ឋតិ។ សចេបិស្ស ឧណ្ហាយាគុយា សុលសិបណ្ណានិ វា សិដ្ឋិវេ
វា លោណំ វា បក្ខិបន្តិ, តម្បិ ចាលេតុំ ន វដ្ឋតិ, “យាគុំ និព្វាបេមី”តិ បន
ចាលេតុំ វដ្ឋតិ។ ឧត្តណ្ហាលភត្តំ លភិក្ខុវិ បិទហិតុំ ន វដ្ឋតិ។ សចេ បន មនុស្សា
បិទហិត្វាវ ទេន្តិ, វដ្ឋតិ; “ភត្តំ វា មា និព្វាយតូ”តិ បិទហិតុំ វដ្ឋតិ។ ឪវតក្កាធិសុ

បន សក្តិ កុប្បិតេសុ អគ្គី ធាតុំ វដ្តតិ, បុនចាកស្ស អនុញ្ញាតត្ថា។
ឧក្កបិណ្ឌាកាបិ ខាទន្តីតិ ពិណ្ឌាមូសិកកោធាមផ្គុសា ខាទន្តិ។ ធម្មកាតិ
វិយាសាធា។

២៧៦. តតោ នីហជន្តិ យត្ថ និមន្តិតា ភុញ្ញន្តិ, តតោ នីហជំ។

២៧៨. វនជ្ជំចោក្ខវជ្ជន្តិ វនេ ចេវ បទុមិជិតេច្ឆេ ច ជាតំ។ អពីជន្តិ តរុណាជលំ,
យស្ស ពីជំ ន អន្តរំ ជនេតិ។ និព្ពន្ធពីជន្តិ ពីជំ និព្ពន្ធគ្វា អបនេត្វា បរិភុញ្ញិតព្ពកំ
អម្ពបនសាធិ។

២៧៩. ឧរោបយោ វណោតិ ឧក្ខេន រុហតិ, ឧក្ខេន ចាកតិកោ ហោតិ តិ
អត្ថោ។ ឧប្បវិហារំ សត្តន្តិ សម្ពាធម ឧក្ខេន សត្តំ បរិហរេយ្យំ។ សត្តកម្មំ វា
វត្តិកម្មំ វាតិ យថាបរិច្ឆិន្នេ ឱកាសេ យេន កេនចិ សត្តេន វា សូចិយា វា
កណ្តោកេន វា សត្តិកាយ វា ចាសាណាសក្ខលិកាយ វា នខេន វា ជិន្ននំ វា
ជាលនំ វា វិជ្ឈនំ វា លេខនំ វា ន កាតព្វំ; សព្ពញ្ញេតំ សត្តកម្មមេវ ហោតិ។ យេន
កេនចិ បន ចម្មេន វា វត្ថេន វា វត្តិបីឡនម្យំ ន កាតព្វំ; សព្ពញ្ញេតំ វត្តិកម្មមេវ
ហោតិ។ ឯត្ថ ច សម្ពាធស្ស សាមន្តា ទុដ្ឋុលាតិ ឥទំ សត្តកម្មំយេវ សន្ធាយ វុត្តំ។
វត្តិកម្មំ បន សម្ពាធយេវ បដិក្ខិតំ។ តត្ថ បន ខារំ អាធាតុំ យេន កេនចិ
វជ្ជកេន វា ពន្ធិតុំ វដ្តតិ។ យទិ តេន ជិដ្ឋតិ, សុច្ឆិន្នំ។ អណ្ណារុឡិរោកេបិ សត្តកម្មំ ន
វដ្តតិ, តស្មា អណ្ណំ ជាលេត្វា ពីជានិ ឧទ្ទិវត្វា “អរោកំ ករិស្សមី” តិ ន កត្តព្វំ។
អគ្គិតាបនភេសជ្ជាលីម្បនេសុ បន បដិក្ខេចោ នត្តិ។ វច្ឆមគ្គេ ភេសជ្ជមគ្គិតា
អាធានវដ្តំ វា វេឡុនាឡិកា វា វដ្តតិ, យាយ ខារកម្មំ វា ករោន្តិ, តេលំ វា
បវេសេន្តិ។

២៨០. បវត្តម៌សន្តិ មតស្ស ម៌សំ។ មាយាតោតិ តំ ទិវសំ នលញ្ញា កេនចិ
កិញ្ចិ ជីវិតា វេរោបេតុំ។ ចោត្តនិកន្តិ ម៌សច្ចេទនសត្តកំ វុច្ឆតិ។ កិម្មិមាយាតិ
កិម្មិ ឥមាយ។ នភគវា ឧស្សហតីតិ នភគវា សក្កោតិ។ យត្រ ហិ នាមាតិ
យស្មា នាម។ បដិវេត្តិតិ វីមសិ; បដិបុច្ឆិតិ វុត្តំ ហោតិ។ អប្បដិវេត្តិត្វាតិ
អប្បដិបុច្ឆិត្វា។ សចេ បន អសុកម៌សន្តិ ជាតាតិ, បដិបុច្ឆនកិច្ចំ នត្ថិ,
អជានន្តេន បន បុច្ឆិត្វាវ ខាទិតត្ថំ។

ហត្ថិម៌សាទិបដិក្ខេបកថា

២៨១. សុនខម៌សន្តិ ឯត្ថ អវញ្ញកោកា នាម សុនខសទិសា ហោន្តិ, តេសំ
ម៌សំ វុច្ឆតិ។ យោ បន តាមសុនខិយា វា កោកេន កោកសុនខិយា វា
តាមសុនខេន សំយោកា ឧប្បន្នោ, តស្ស ម៌សំ ន វុច្ឆតិ, សោ ហិ ឧភយំ ភជតីតិ។
អហិម៌សន្តិ កស្សចិ អចាទកស្ស ទីយជាតិកស្ស ម៌សំ ន វុច្ឆតិ។
សីហម៌សាទីនិ ចាកជាលេវ។

ឯត្ថ ច មនុស្សម៌សំ សជាតិតាយ បដិក្ខត្ថំ, ហត្ថិអស្សម៌សំ រាជង្គតាយ,
សុនខម៌សញ្ញា អហិម៌សញ្ញា បដិក្ខលតាយ, សីហម៌សាទីនិ បញ្ចា អត្ថនោ
អនុបទ្ទវត្ថាយាតិ។ ឥមេសំ មនុស្សទីនំ ទសន្តំ ម៌សម្មិ អដ្ឋិបិ លោហិតម្មិ
ចម្មម្មិ លោមម្មិ សត្ថំ ន វុច្ឆតិ, យំកិញ្ចិ ញត្វា វា អញត្វា វា ខាទន្តស្ស
អាបត្តិយេវ។ យទា ជាតាតិ, តទា ទេសេតញ្ញា។ “អបុច្ឆិត្វា ខាទិស្សមី”តិ
គណ្ហាតោ បដិគ្គហលោ ទុក្ខជំ, “បុច្ឆិត្វា ខាទិស្សមី”តិ គណ្ហាតោ អនាបត្តិ។
ឧទ្ទិស្ស កតំ បន ជានិត្វា ខាទន្តស្សេវ អាបត្តិ, បច្ឆា ជានន្តោ អាបត្តិយា ន
ការេតញ្ញោតិ។

យាគុមដុតោឡកាទិកថា

២៨២. ឯកត្តកោតិ ឯកកោ, នត្ថិ មេ ទុតិយោតិ អត្ថោ។ បហុតំ យាគុញ្ច
មគ្គុតោឡកញ្ច បដិយាទាបេត្វាតិ សោ កិរ សតសហស្សំ វយំ កត្វា
បដិយាទាបេសិ។ អនុមោទនាគាថាបរិយោសានេ “បត្តយតំ ឥច្ឆត”ន្តិ បទានំ
“អលមេវ ធាតុ”ន្តិ ឥមិនា សម្ពុត្តោ។ សចេ បន “បត្តយតា ឥច្ឆតា”តិ ចាហោ
អត្ថិ, សោយេវ គហោតញ្ចោ។

២៨៣. ភោជ្ឈយាគុន្តិ យា បវារណំ ជនេតិ។ យទគ្គេនាតិ យំ អាទី កត្វា។
សគ្គាតេ អារទ្ធាតិ សគ្គនិព្ពត្តកបុញ្ញំ ឧបចិត្តន្តិ អត្ថោ។ យថាធម្មោ
ការេតញ្ចោតិ បរម្មរកោជនេន ការេតញ្ចោ, ភោជ្ឈយាគុយា ហិ បវារណា
ហោតិតិ។

២៨៤. នាហំ តំ កច្ចានាតិ តស្មី កិរ អវសិដ្ឋគុឡេ ទេវតា សុខុមោជំ
បក្ខិបីសុ, សា អញ្ញេសំ បរិណាមំ ន គច្ឆតិ, តស្មា ឯវមាហា។ គិលានស្ស គុឡន្តិ
តថារូបេន ព្យាធិនា គិលានស្ស បច្ឆាភត្តំ គុឡំ អនុជានាមីតិ អត្ថោ។

ចាដលីតាមវត្ថុកថា

២៨៥. សព្ពសន្តិវន្តិ យថា សព្ពំ សន្តតំ ហោតិ, ឯវំ។

២៨៦. សុនិធរស្សកាវាតិ សុនិធា ច វស្សកាវោ ច ទ្វេ ព្រាហ្មណា
មគ្គជរញ្ញោ មហាមត្តា មហាមច្ឆា។ វដ្ឋីនំ បដិពាហាយាតិ វដ្ឋិរាជកុលានំ
អាយមុខបច្ឆិន្ទនត្ថំ។ វត្ថុនីតិ យវវត្ថុនិ។ ចិត្តានិ នមន្តិ និវេសនានិ មាបេតុន្តិ តា
កិរ ទេវតា វត្ថុវិជ្ជាចាបកានំ សរិរេ អធិមុច្ឆិត្វា ឯវំ ចិត្តានិ នាមេន្តិ។ កស្មា?
អម្ពា កំ យថានុរូបំ សក្ការំ ករិស្សន្តិតិ អត្ថោ។ តាវតីសេហិតិ លោកេ កិរ
សក្កំ ទេវរាជានំ វិស្សកម្មញ្ច ឧទាទាយ តាវតីសា បណ្ឌិតាតិ សន្តោ
អព្ពគ្គតោ, តេនេវាហ តាវតីសេហិតិ, តាវតីសេហិ សទ្ធិ មន្តេត្វា វិយ មាបេន្តិតិ

អត្ថោ។ យាវតា អរិយំ អាយតនន្តិ យត្ថកំ អរិយមនុស្សានំ ឌីសរណាជ្ជានំ នាម
អត្ថិ។ យាវតា វណិប្បថោតិ យត្ថកំ វណិជានំ អាកតកណ្ណាស្ស វាសិវសេនេវ
កយវិក្កយជ្ជានំ នាម អត្ថិ។ ឥទំ អគ្គនគរន្តិ តេសំ អរិយាយតនវណិប្បថានំ
ឥទំ អគ្គនគរំ ភវិស្សតិ។ បុជភេទនន្តិ បុជភេទនជ្ជានំ មោចនជ្ជានន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។
អគ្គិតោ វាតិអាទីសុ សមុច្ចយត្ថោ វា សន្នោ។ តត្រ ហិ ឯកស្ស កោដ្ឋាសស្ស
អគ្គិតោ, ឯកស្ស ឧទកតោ, ឯកស្ស អព្ពន្ធរតោ, អញ្ញមញ្ញភេទា អន្តរាយោ
ភវិស្សតិ។ ឧឡ្ហម្មន្តិ ចារគមនត្ថាយ អាណិយោ អាគោដេត្វា កតំ។ កុល្លន្តិ
វល្លិអាទីហិ ពន្ធិត្វា កតំ។

អណ្ណាវន្តិ សព្ពន្ធមេន បរិច្ឆេទេន យោជនមត្តំ គម្ពីរស្ស ច បុប្ផល្លស្ស ច
ឧទកដ្ឋានស្សេតំ អធិវចនំ។ សាវន្តិ ឥធ នទី អធិប្បតា។ ឥទំ វុត្ថំ ហោតិ - យេ
គម្ពីរវិត្ថតំ តណ្ហាសរំ តរន្តិ, តេ អរិយមគ្គសម្ពាទំ សេតុំ កត្វានវិសដ្ឋ
បល្លលានិ អនាមសិត្វាវ ឧទកភវិតានិ និន្នជ្ជានានិ; អយំ បន ឥទំ អប្បមត្ថកំ
ឧទកំ ឧត្តវិតុកាមោបិ កុល្លញ្ញំ បរិជនោ ពន្ធិតិ, ពុទ្ធា បន ពុទ្ធសាវកា ច វិនា វរ
កុល្លេន តិណ្ហា មេធាវិនោ ជនាតិ។

២៨៧. អនុពោធាតិ អពុជ្ឈនេន។ សន្ធាវិតន្តិ ភវតោ ភរំ គមនវសេន
សន្ធាវិតំ។ សំសរិតន្តិ បុនប្បនំ គមនវសេន សំសរិតំ។ មមព្ភោវ តុម្ហាកញ្ចាតិ
មយា ច តុម្ភេហិ ច។ អថ វា សន្ធាវិតំ សំសរិតន្តិ សន្ធាវនំ សំសរណំ មមព្ភោវ
តុម្ហាកញ្ចា អហោសីតិ វរមេត្ត អត្ថោ ទដ្ឋព្ភោ។ សំសរិតន្តិ សំសរិតំ។ ភវនេត្តិ
សមូហតាតិ ភវតោ ភវគមនា សន្ធាវនា តណ្ហារដ្ឋ សុដ្ឋហតា ជិន្នា
អប្បវត្តិកតា។

២៨៨. នីលាតិ ឥទំ សព្ពសម្ពាហកំ។ នីលវណ្ណាតិអាទិ តស្សេវ
វិភាគទស្សនត្ថំ។ តត្ថ ន តេសំ បកតិវណ្ណា នីលា, នីលវិលេបនានំ

វិចិត្តតារាសេនេតំ វុត្តំ។ បដិវដ្តសីតិ បហារេសិ។ សាហារំ ធន្ទយ្យាថាតិ
សជនបទំ ធន្ទយ្យាថ។ អង្គុលី ដោជេសុន្តិ អង្គុលី ចាលេសុំ។ អម្ពកាយាតិ
ឥត្តិកាយ។ ឡិលោកេថាតិ បស្សថ។ អបលោកេថាតិ បុនប្បនំ បស្សថ។
ឧបសំហារថាតិ ឧបនេថ។ ឥមំ លិច្ឆិវិបរិសំ តុម្ហាកំ ចិត្តេន តារតីសបរិសំ ហរថ,
តារតីសស្ស សមកំ កត្វា បស្សថាតិ អត្ថោ។

សីហសេនាបតិវត្តអាទិកថា

២៩០. ធម្មស្ស ច អនុធម្មំ ព្យាករោន្តិទិ ភគវតា វុត្តការណាស្ស អនុការណំ
កថេន្តិ។ សហធម្មិកោ វាទានុវាទោតិ អបរេហិ វុត្តការណោន សការណោ
ហុត្វា តុម្ហាកំ វាទោវិញ្ញាគរហិតត្ថំ ការណំ កោចិ អប្បមត្តកោចិ កីន
អាគច្ឆតិ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ “កី សព្វការេនាចិ តុម្ហាកំ វាទេ ការយ្ហ ការណំ
នត្ថី”តិ។ អនត្តក្ខាតុកាមាតិ អភិភវិត្វា ន អាចិត្តិតុកាមា។

២៩៣. អនុវិច្ឆការន្តិ អនុវិទិត្វា ចិន្តេត្វា តុលយិត្វា កាតត្ថំ ករោហិតិ វុត្តំ
ហោតិ។ ញាតមនុស្សនន្តិ លោកេ ចាកដានំ។ សាធុ ហោតីតិ សុន្ទរំ ហោតិ។
បដាក់ំ បរិហរេយ្យន្តិ បដាក់ំ ឧត្តិចិត្វា នគរេ យោសន្តា អាហិណ្ឌោយ្យំ។ កស្មា?
“ឯវំ នោ អម្ហាកំ មហន្តភារោ ភវិស្សតី”តិ។ ឡិចានភូតន្តិ បដិយត្តឧទចានោ
វិយ បិតំ។ កុលន្តិ និវេសនំ។ ធាតត្ថំ មញ្ញេយ្យាសីតិ មា ឥមេសំ ធម្មេយ្យធម្មំ
ឧបច្ឆិន្ទិត្ថ, សម្បត្តានត្ថិ ធាតត្ថមេវាតិ ឡិវនតិ។ ឡិកាវោតិ អវកាវោ
លាមកភារោ។ សាមុក្ខំសិកាតិ អត្តនាយេវ ឧទ្ទិវិត្វា គហិតា; អសាធារណំ
អញ្ញេសន្តិ អត្ថោ។ ឧទ្ទិស្ស កតន្តិ ឧទ្ទិសិត្វា កតំ។

២៩៤. បដិច្ចកម្មន្តិ អត្តានំ បដិច្ច កតន្តិ អត្ថោ។ អថ វា បដិច្ចកម្មន្តិ
និមិត្តកម្មស្សេតំ អធិវចនំ, តំ បដិច្ចកម្មំ ឯត្ថ អត្ថិតិ មំសម្បិ បដិច្ចកម្មន្តិ វុត្តំ។

យោ ហិ ឯវុបំ មំសំ បរិកុញ្ញតិ, សោមិ តស្ស កម្មស្ស នាយាទោ ហោតិ,
វេជកស្ស វិយ តស្សាបិ ចាលាយាតកម្មំ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ ជីវទន្តិទិ ជីវន្តិ
អញ្ញាចិក្ខន្តា ន ជីវន្តិ, អញ្ញក្ខានស្ស អន្តំ ន ភច្ឆន្តិទិ អត្ថោ។ តិកោជិបរិសុទ្ធកថា
សង្ឃភេទសិក្ខាបទវណ្ណនាយំ វុត្តា។

កប្បិយភូមិអនុជាននកថា

២៩៥. សកជបរិវដ្តន្តិ សកដេហិ បរិក្ខេបំ វិយ កត្វា អច្ឆន្តិ។ បច្ចន្តិមន្តិ
អភិលាបមត្តមេតំ “យំ សង្ឃោ អាកម្ពីតិ” តិ វុត្តត្តា បន ធុរិហារោបិ សម្មន្តិគុំ
វដ្តតិ, កម្មវាចំ អវត្វា អបលោកនេនាបិ វដ្តតិយេវ។ កាការវសន្តន្តិ តត្ថ តត្ថ
បរិជ្ជានំ អាមិសខាទនត្ថាយ អនុប្បកេយេវ សន្តិបតិទានំ កាកានំ ឱវរសន្តិ។
យសោដោ នាម កបិលសុត្តបរិយោសានេ បព្ពដិទានំ បញ្ចន្តិ សតានំ
អគ្គបុរិសោ។

ឧស្សាវន្តិកន្តិអាទិសុ ឧស្សាវន្តិកា តាវ ឯវំ កត្តត្តា។ យោ ជម្ពានំ វា ឧបរិ
ភិក្ខុចានេ វា និទនិក្ខាវិហារោ ករិយតិ, តស្ស ហេជ្ជា ជម្ពបជិច្ឆកា ចាសាលា
ភូមិគតិកា ឯវ។ បឋមជម្ពំ បន បឋមភិក្ខុចានំ វា បតិជ្ជាបេន្តេហិ ពហូហិ
សម្បវិវាទោ “កប្បិយកុដិ ករោម, កប្បិយកុដិ ករោមា” តិ វាចំ និច្ឆារេន្តេហិ
មនុស្សសុ ឧក្ខិបិទ្វា បតិជ្ជាបេន្តេសុ អាមសិទ្ធា វា សយំ ឧក្ខិបិទ្វា វា ជម្ពេ វា
ភិក្ខុចានោ វា បតិជ្ជាបេតព្ពោ។ កុរុន្តិមហាបច្ឆរិសុ បន “កប្បិយកុដិ
កប្បិយកុដិ” តិ វត្វា បតិជ្ជាបេតព្ពន្តិ វុត្តំ។ អន្ធកជ្ជកថាយំ “សង្ឃស្ស
កប្បិយកុដិ អធិជ្ជាមី” តិ វុត្តំ។ តំ បន អវត្វាបិ អជ្ជកថាសុ វុត្តនយេន វុត្ត
នោសោ នត្តិ។ ឥទំ បនេត្ត សាធារណលក្ខណំ, ជម្ពបតិជ្ជានព្វា
វេនបរិយោសានព្វា សមកាលំ វដ្តតិ។ សចេ ហិ អនិដ្ឋិតេ វេនេ ជម្ពោ
បតិជ្ជាតិ, អប្បតិដ្ឋិតេ វា តស្មី វេនំ និដ្ឋាតិ, អកតា ហោតិ កប្បិយកុដិ។

តេជោ មហាបជ្ជវិយ័ វុត្តំ - “ពហុហិ សម្មវិវាទេត្វា វុត្តត្ថំ, អវស្សញ្ចិ ឯត្ថ
ឯកស្សបិ វចននិដ្ឋានញ្ច ចម្ពបតិដ្ឋានញ្ច ឯកតោ ភវិស្សតិ” តិ។

ឥដ្ឋកសិលាមត្តិកាកុដ្ឋិកាសុ បន កុដិសុ ហេដ្ឋា ចយំ ពន្ធិត្វា វា អពន្ធិត្វា
វា ករោន្ត, យតោ បដ្ឋាយ ភិក្ខុំ ឧដ្ឋាបេតុកាមា ហោន្តិ, តំ សព្ពបឋមំ ឥដ្ឋកំ វា
សិលំ វា មត្តិកាបិណ្ឌំ វា គហេត្វា វុត្តនយេនេវ កប្បិយកុដិ កាតញ្ចា។
ឥដ្ឋកាធយោ ហិ ភិក្ខុយា បឋមិដ្ឋកាធិនំ ហេដ្ឋា ន វុត្តន្តិ, ចម្ពា បន ឧបវិ ឧគ្គច្ឆន្តិ,
តស្មា វុត្តន្តិ។ អន្ធកដ្ឋកថាយំ “ចម្ពេហិ ករិយមាណេ ចតុសុ កោណោសុ ចត្តារោ
ចម្ពា ឥដ្ឋកាធិកុដ្ឋេ ចតុសុ កោណោសុ ទ្វេ តិស្សោ ឥដ្ឋកា អធិដ្ឋាតញ្ច” តិ វុត្តំ។
តថា បន អកតាយបិ នោសោ នត្តិ, អដ្ឋកថាសុ ហិ វុត្តមេវ បមាណំ។

គោនិសាធិកា ធុរិយា - អារាមគោនិសាធិកា, វិហារគោនិសាធិកា តិ។
តាសុ យត្ថ នេវ អារាមោ ន សេនាសនានិ បរិក្ខិត្តានិ ហោន្តិ, អយំ
“អារាមគោនិសាធិកា” នាម។ យត្ថ សេនាសនានិ សញ្ញានិ វា ឯកទ្វានិ វា
បរិក្ខិត្តានិ, អារាមោ អបរិក្ខិត្តោ, អយំ “វិហារគោនិសាធិកា” នាម។ ឥតិ
ឧភយត្រាបិ អារាមស្ស អបរិក្ខិត្តភារោយេវ បមាណំ។ អារាមោ បន
ឧបឡបរិក្ខិត្តោបិ ពហុតរំ បរិក្ខិត្តោបិ បរិក្ខិត្តោយេវ នាមាតិ
កុវុត្តិមហាអបជ្ជវិយាធិសុ វុត្តំ។ ឯត្ថ កប្បិយកុដិ លទ្ធិំ វុត្តតិ។

គហបតីតិ មនុស្សា អាវាសំ កត្វា “កប្បិយកុដិ ទេម, បរិភុញ្ញថា” តិ វុត្តន្តិ,
ឯសា គហបតិ នាម។ “កប្បិយកុដិ កាតុំ ទេមា” តិ វុត្តេបិ វុត្តតិយេវ។
អន្ធកដ្ឋកថាយំ បន “យស្មា ភិក្ខុំ វេហេត្វា សេសសហធម្មិកានំ សព្ពេសញ្ច
នេវមនុស្សានំ ហត្ថតោ បដិគ្គហោ ច សន្និធិ ច អន្តោវុត្តញ្ច តេសំ សន្តកំ
ភិក្ខុស្ស វុត្តតិ, តស្មា តេសំ គេហានិ វា តេហិ ធិន្នា កប្បិយកុដិ វា គហបតីតិ
វុត្តតិ” តិ វុត្តំ។ បុនបិ វុត្តំ - “ភិក្ខុសង្ឃស្ស វិហារំ វេហេត្វា ភិក្ខុនុបស្សយោ វា

អាមេរិកានំ វា តិភ្នំយានំ វា ទេវតានំ វា ឆាតានំ វា អបិ ព្រហ្មានំ វិមាទំ
កប្បិយកុដិ ហោតិ" តិ, តំ សុវុត្ថំ; សង្ឃសន្តកមេវ ហិ ភិក្ខុសន្តកំ វា គេហំ
គហបតិកុដិកា ន ហោតិ។ **សម្មតិកា** នាម កម្មវាចំ សាវេត្វា កតាតិ។

យំ ឥមាសុ ចតុសុ កប្បិយភូមិសុ វុត្ថំ អាមិសំ, តំ សព្វំ អន្តោវុត្ថសង្ឃំ ន
គប្បតិ។ ភិក្ខុនញ្ច ភិក្ខុនិញ្ច អន្តោវុត្ថអន្តោបក្កមោចនត្ថញ្ច កប្បិយកុដិយោ
អនុញ្ញាតា។ យំ បន អកប្បិយភូមិយំ សហសេយ្យប្បហោនកេ គេហេ វុត្ថំ
សង្ឃិកំ វា បុគ្គលិកំ វា ភិក្ខុស្ស ភិក្ខុនិយា វា សន្តកំ ឯកវត្ថម្មិ ឋបិ តំ, តំ
អន្តោវុត្ថំ; តត្ថ បក្កញ្ច អន្តោបក្កំ នាម ហោតិ, ឯតំ ន កប្បតិ។
សត្តាហកាលិកំ បន យាវជីវិកញ្ច វដ្តតិ។

តត្រាយំ វិនិច្ឆយោ - សាមណោរោ ភិក្ខុស្ស តណ្ហាលាទិកំ អាមិសំ អាហារិទ្ធា
កប្បិយកុដិយំ និក្ខិបិទ្វា បុនទិវសេ បចិទ្វា ទេតិ, អន្តោវុត្ថំ ន ហោតិ។ តត្ថ
អកប្បិយកុដិយំ និក្ខិទ្ធិសប្បិអាទិសុ យំ កិញ្ចិ បក្ខិបិទ្វា ទេតិ, មុខសន្និធិ នាម
ហោតិ។ មហាបជ្ជិយំ បន "អន្តោវុត្ថំ ហោតិ" តិ វុត្ថំ។ តត្ថ នាមមត្តមេវ
នាណករណំ។ ភិក្ខុ អកប្បិយកុដិយំ ឋបិ តសប្បិញ្ច យាវជីវិកបណ្ណញ្ច
ឯកតោ បចិទ្វា បរិភូញ្ចតិ, សត្តាហំ និរាមិសំ វដ្តតិ។ សចេ អាមិសសំសជ្ជំ កត្វា
បរិភូញ្ចតិ, អន្តោវុត្ថញ្ចេវ សាមចាកញ្ច ហោតិ។ ឯតេនុចាយេន សព្វសំសត្តា
វេទិតញ្ច។

ឥមា បន កប្បិយកុដិយោ កថា ជហិតវត្ថុកា ហោតិ? ឧស្សាវនន្តិកា តាវ
យា ចម្កានំ ឧបរិ ភិក្ខុចារេ វា និខណិទ្វា កតា, សា សព្ពេសុ ចម្ពេសុ ច
ភិក្ខុចារេសុ ច អបជិតេសុ ជហិតវត្ថុកា ហោតិ។ សចេ បន ចម្ពេ វា ភិក្ខុចារេ
វា បរិវត្តន្តិ, យោ យោ ឋិតោ តត្ថ តត្ថ បតិជ្ជាតិ, សព្ពេសុបិ បរិវត្តិតេសុ
អជហិតវត្ថុការ ហោតិ។ ឥដ្ឋកាធិហិ កតា ចយស្ស ឧបរិ ភិក្ខុអត្ថាយ ឋបិ តំ

ឥដ្ឋកំ វា សិលំ វា មត្តិកាបិណ្ឌំ វា អាធិកត្វាវិជាសិតកាលេ ជហិតវត្ថុកា
ហោតិ។ យេហិ បន ឥដ្ឋកាធិហិ អធិដ្ឋតា, តេសុ អបនិតេសុបិ តទញ្ញាសុ
បតិដ្ឋិតាសុ អជហិតវត្ថុការ ហោតិ។

គោនិសាធិកា ចាការាធិហិ បរិក្ខេបេ កតេ ជហិតវត្ថុកា ហោតិ។ បុន
តស្មី អារាមេ កប្បិយកុដិ លទ្ធិំ វុដ្ឋតិ។ សចេ បន បុនបិ ចាការាធយោ តត្ថ តត្ថ
ខណ្ឌា ហោន្តិ, តតោ តតោ កាវោ បរិសន្តិ, បុន កប្បិយកុដិ ហោតិ។ ឥតរា
បន ទ្វេ កោចានសីមត្តំ វេបេត្វា សព្ពស្មី ធននេ វិនដ្ឋេ ជហិតវត្ថុកា ហោន្តិ។
សចេ កោចានសីនំ ឧបរិ ឯកម្មិ បក្ខចាសកមណ្ឌលំ អត្ថិ, វក្ខតិ។

យត្រ បនិមា ចតស្សោបិ កប្បិយភូមិយោ នត្ថិ, តត្ថ កី កាតព្វំ?
អនុបសម្បន្នស្ស ធិត្វា តស្ស សន្តកំ កត្វា បរិភុញ្ញិតព្វំ។ តត្រិទំ វត្ថុ -
ករិកតិស្សត្ថេវេ កិរ វិនយធរចារមោក្ខោ មហាសីវត្ថេវស្ស សន្តកំ
អគមាសិ។ សោ ធិចាលោកេន សប្បិកុម្ភំ បស្សិត្វា “ភន្តេ កិមេត” ត្ថិ បុច្ឆិ។
ថេវេ “អាវុសោ កាមតោ សប្បិកុម្ភោ អាកតោ, លូខទិវសេ សប្បិធា
ភុញ្ញនត្ថាយា” តិ អាហា។ តតោ នំ តិស្សត្ថេវេ “ន វុដ្ឋតិ ភន្តេ” តិ អាហា។ ថេវេ
បុនទិវសេ បមុខេ និក្ខិចាបេសិ។ តិស្សត្ថេវេ បុន ឯកទិវសេ អាកតោ តំ ធិស្វា
តថេវ បុច្ឆិត្វា “ភន្តេ សហសេយ្យប្បហោនកដ្ឋានេ វេបេត្ថំ ន វុដ្ឋតិ” តិ អាហា។
ថេវេ បុនទិវសេ ពហិ នីហារាបេត្វា និក្ខិចាបេសិ, តំ ចោរា ហរីសុ។ សោ បុន
ឯកទិវសំ អាកតំ តិស្សត្ថេវំ អាហា - “អាវុសោ តយា ‘ន វុដ្ឋតិ’ តិ វុត្តោ សោ
កុម្ភោ ពហិ និក្ខិត្តោ ចោវេហិ អវហតោ” តិ។ តតោ នំ តិស្សត្ថេវេ អាហា - “ននុ
ភន្តេ អនុបសម្បន្នស្ស ធាតញ្ញោ អស្ស, អនុបសម្បន្នស្ស ហិ ធិត្វា តស្ស សន្តកំ
កត្វា បរិភុញ្ញិតុំ វុដ្ឋតិ” តិ។

២៩៦-៩. មេណ្ឌកវត្ថុ ឧត្តានមេវ។ អបិ ចេត្ត អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ បញ្ច
គោរសេតិ ឥមេ បញ្ច គោរសេ វិសុំ បរិភោគេន បរិភូត្តិម្យ អនុជានាមិ តិ
អត្ថោ។ ចាថយ្យំ បរិយេសិតុន្តិ ឯត្ថ សចេ កេចិ សយមេវ ញត្វា ទេន្តិ, ឥច្ឆេតំ
កុសលំ; នោ ច ទេន្តិ, ញាតិបរិវិតដ្ឋានតោ វា ភិក្ខុចារវត្តេន វា
បរិយេសិតតំ។ តថា អលភន្តេន អញ្ញាតិកអបរិវិតដ្ឋានតោ យាចិត្វាបិ
គហេតតំ។ ឯកទិវសេន គមនីយេ មគ្គេ ឯកភត្តត្ថាយ បរិយេសិតតំ។ ធីយេ
អន្ធានេ យត្តកេន កន្តារំ និត្តរតិ, តត្ថកំ បរិយេសិតតំ។

កេណិយជដិលវត្ថុកថា

៣០០. កាដេហិ តាហាបេត្វាតិ បញ្ចហិ កាជសតេហិ សុសង្ខតស្ស
ពនរចានស្ស កុជសហស្សំ តាហាបេត្វា។ ឯតស្មី និទានេ ឯតស្មី បករណេ
ធម្មំ កថំ កត្វាតិ “សាធុ ភិក្ខុវេ ចានំ អបិវត្តា សមណស្ស គោតមស្ស សាវកា
បច្ឆយពាហុល្លិកាតិ វាទំ ន ឧប្បាទយិត្ថ, មយិ ច ការំ អកត្ថ, មម ច តុម្ពេសុ
ការំ ជនយិត្ថ, ឥតិ វេ អហំ ឥមិនា ការណេន សុដ្ឋបសន្នោ” តិអាទិនា នយេន
ធម្មំ កថំ កត្វា អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ អដ្ឋចានានីតិអាទិមាហ។

តត្ថ អម្ពចានន្តិ អាមេហិ វា បក្កេហិ វា អម្ពេហិ កតចានំ។ តត្ថ អាមេហិ
ករោន្តេន អម្ពតរុណានិ ភិក្ខុត្វា ឧទកេ បក្ខិបិត្វា អាតបេ អាទិច្ចចាកេន
បចិត្វា បរិស្សាវេត្វា តទហុបដិគ្គហិតេហិ មធុសក្ករកប្បរាជីហិ យោដេត្វា
កាតតំ។ ឯវំ កតំ បុរេភត្តមេវ កប្បតិ។ អនុបសម្បន្នេហិ កតំ លភិត្វា បន
បុរេភត្តំ បដិគ្គហិតំ បុរេភត្តំ សាមិសបរិភោគេនាបិ វដ្ឋតិ, បច្ឆាភត្តំ
និរាមិសបរិភោគេន យាវ អរុណាគ្គមនា វដ្ឋតិយេវ។ ឯស នយោ សព្ពចានេសុ។

តេសុ បន ជម្ពូចានន្តិ ជម្ពូជលេហិ កតចានំ។ ចោចចានន្តិ អដ្ឋិកេហិ
 កនលិជលេហិ កតចានំ។ មោចចានន្តិ អនដ្ឋិកេហិ កនលិជលេហិ កតចានំ។
 មធុកចានន្តិ មធុកានំ ជាតិរសេន កតចានំ; តំ បន ឧទកសម្ពិន្ធុ វដ្តតិ, សុទ្ធាន
 វដ្តតិ។ មុទ្ធិកចានន្តិ មុទ្ធិកា ឧទកេ មុទ្ធិត្វា អម្ពចានំ វិយ កតចានំ។
 សាលូកចានន្តិ វត្ថុប្បលនីលុប្បលាធិនំ សាលូកេ មុទ្ធិត្វា កតចានំ។
 ដារុសកចានន្តិ ដារុសកជលេហិ អម្ពចានំ វិយ កតចានំ។ ឥមាធិ អដ្ឋ ចាធាធិ
 សីតាធិបិ អាធិច្ចចាកាធិបិ វដ្តន្តិ, អគ្គិចាកាធិ ន វដ្តន្តិ។ ធម្មាជលរសន្តិ សត្តន្តិ
 ធម្មានំ ជលរសំ។ ឧករសន្តិ បក្កឧករសំ។ យាវកាលិកបត្តានម្បិ
 បុរេភត្តិយេវ រសោ កប្បតិ។ យាវជីវិកានំ បដិគ្គហេត្វា វេបិតសប្បិអាធិហិ
 សទ្ធិ បក្កានំ សត្វាហំ កប្បតិ។ សចេ បន សុទ្ធុឧទកេន បចតិ, យាវជីវម្បិ
 វដ្តតិ។ ឧរាធិហិ បន សទ្ធិ បចិតុំ ន វដ្តតិ។ អញ្ជេហិ បក្កម្បិ ឧករសសម្ព័ន្ធមេវ
 គច្ឆតិ។ កុរុន្តិយំ បន “យាវកាលិកបត្តានម្បិ សីតោធកេន មុទ្ធិត្វា កតរសោ
 វា អាធិច្ចចាកោ វា វដ្តតិ” តិ វុត្តំ។ វេបេត្វា មធុកបុប្ផរសន្តិ ឯត្ថ មធុកបុប្ផរសោ
 អគ្គិចាកោ វា ហោតុ អាធិច្ចចាកោ វា, បច្ឆាភត្តំ ន វដ្តតិ។ បុរេភត្តម្បិ យំ ចានំ
 គហេត្វា មជ្ឈំ ករោន្តិ, សោ អាធិតោ បជ្ជាយ ន វដ្តតិ។ មធុកបុប្ផំ បន អល្លំ វា
 សុក្ខំ វា ភជ្ជិតំ វា តេន កតជាណីតំ វា យតោ បជ្ជាយ មជ្ឈំ ន ករោន្តិ, តំ សត្តំ
 បុរេភត្តំ វដ្តតិ។ ឧប្បរសោ និកសដោ បច្ឆាភត្តំ វដ្តតិ។ ឥតិ ចាធាធិ អនុជាធនន្តេន
 ឥមេបិ ចត្តារោ រសា អនុញ្ញាតាតិ។ អគ្គិហុត្តមុខា យញ្ញាតិអាធិសុ អគ្គិហុតំ
 សេដ្ឋំ, អគ្គិហុតំ មុខន្តិ វុត្តំ ហោតិ។

រោជមល្លាធិវត្ថុកថា

៣០១-២. រោជវត្ថុ ឧត្តានត្ថមេវ។ តត្ថ សម្ព័ន្ធវំ អកំស្វតិ កតិកំ អកំសុ។
 ឧឡារំ ខោតេ ឥន្តិ សុន្ទរំ ខោតេ ឥន្តិ។ ឆាហំ ភន្តេ អានន្ត ពហុកតោតិ ឆាហំ

ពុទ្ធាធិកតបសាធពហុមនេន ឥន្ទ្រតតិ ទស្សតិ។ សព្វញ្ច ឆាកន្តិ
សប្បិអាធិហិ បក្កំ វា អបក្កំ វា យំ កិញ្ចិ ឆាកំ។ បិដ្ឋទានីយន្តិ បិដ្ឋមយំ
ទានីយំ; រោជា កិរ ឥទំ ឧភយម្បិ សតសហស្សំ វយំ កត្វា បដិយាធាបេសិ។

៣០៣. មញ្ញុកាតិ មនុវចនា។ បដិភានេយ្យកាតិ សកេ សិប្ប
បដិភានសម្បជ្ជា។ ទក្ខាតិ ធរកា, អនលសា វា។ បរិយោធាតសិប្បាតិ
និទ្ទោសសិប្បា។ នាឡិយាវាបកេនាតិ នាឡិយា ច អាវាបកេន ច។ អាវាបកោ
នាម យត្ថ លទ្ធិ លទ្ធិ អាវបន្តិ, បក្ខិបន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ ន ច ភិក្ខុវេ
នហាបិតបុព្វេន ខុរកណ្ណាន្តិ ឯត្ថ គហេត្វា បរិហរិតុមេវ ន វដ្ឋតិ, អញ្ញាស្ស
សន្តកេន កេសេ ធរទេតុំ វដ្ឋតិ។ សចេ វេតនំ គហេត្វា ជិន្នតិ, ន វដ្ឋតិ។ យោ
អនហាបិតបុព្វោ តស្ស បរិហរិតុម្បិ វដ្ឋតិ, តំ វា អញ្ញំ វា គហេត្វា កេសេ
ធរទេតុម្បិ វដ្ឋតិ។

៣០៤. ភាគំ ទត្វាតិ ទសមភាគំ ទត្វា; ឥទំ កិរ ជម្ពុជីបេ ចោរាណាកចារិត្តំ,
តស្មា ទសកោដ្ឋាសេ កត្វា ឯកោ កោដ្ឋាសោ ភូមិសាមិកានំ ធាតព្វោ។

ចតុមហាបទេសកថា

៣០៥. យំ ភិក្ខុវេ មយា ឥទំ ន កប្បតីតិ ឥមេ ចត្តារោ មហាបទេសេ ភគវា
ភិក្ខុនំ នយគ្គហណាត្ថាយ អាហា។ តត្ថ ធម្មសង្កាហកត្ថេរា សុត្ថំ គហេត្វា
បរិមទ្គន្តា ឥទំ អទ្គសំសុ។ វេបេត្វា ធម្មាជលរសន្តិ សត្តធម្មារសានិ បច្ឆាភត្តំ ន
កប្បន្តិ បដិក្ខិត្តានិ។

តាលនាឡិកេរបនសលពុជអលាពុកុម្ពណ្ណាបុស្សជលតិបុសជលឯឡាលុកា
និ, នវ មហាជលានិ សព្វញ្ច អបរណ្ណំ, ធម្មាភតិកមេវ។ តំ កិញ្ចាបិ ន បដិក្ខិត្តំ,
អថ ខោ អកប្បិយំ អនុលោមេតិ, តស្មា បច្ឆាភត្តំ ន កប្បតិ។ អដ្ឋ ចានានិ

អនុញ្ញាតានិ។ អវសេសានិ

វេត្តតិទ្ធិណិកមាតុលុដ្ឋកបិត្តកោសម្ពករមន្ទាទិខុទ្ទកដលចានានិ
អដ្ឋចានគតិកានេវ, តានិ កិញ្ញាបិ ន អនុញ្ញាតានិ, អថ ខោ កប្បិយំ
អនុលោមេន្តិ, តស្មា កប្បន្តិ។ ឋបេត្វា ហិ សានុលោមំ ធម្មាជលរសំ អញ្ញំ
ជលចានំ នាម អកប្បិយំ នត្ថិ, សត្តំ យាមកាលិកំយេវាតិ កុរុន្តិយំ វុត្ថំ។

ភគវតា ធម៌វរាទិ អនុញ្ញាតានិ។ ធម្មសង្កាហកត្ថេវហិ តេសំ
អនុលោមានិ ទុក្ខលំ, បត្តុណ្ណំ, ជិនបដ្ឋំ, សោមារបដ្ឋំ, ឥទ្ធិមយិកំ, នេវទត្តិយន្តិ
អបរាទិ ធម៌ អនុញ្ញាតានិ។ តត្ថ “បត្តុណ្ណ”ន្តិ បត្តុណ្ណាទេសេ ចាលាកេហិ
សញ្ញាតវត្ថុ។ ទ្វេ បជា ទេសនាមេនេវ វុត្តា។ តានិ ទីណិ
កោសេយ្យស្សអនុលោមានិ។ ទុក្ខលំ សាលាស្ស, ឥតរាទិ ទ្វេ កប្បាសិកស្ស វា
សព្វេសំ វា។

ភគវតា ឯកាទស បត្ថេ បដិក្ខិបិត្វា ទ្វេ បត្តា អនុញ្ញាតា - លោហាបត្តោ
ចេវ មត្តិកាបត្តោ ច។ លោហាថាលកំ, មត្តិកាថាលកំ, តម្កលោហាថាលកន្តិ
តេសំយេវ អនុលោមានិ។ ភគវតា តយោ តុម្កា អនុញ្ញាតា - លោហាតុម្កោ,
កដ្ឋតុម្កោ, ជលតុម្កោតិ។ កុណ្ឌិកា, កញ្ចានកោ, ឧទកតុម្កោតិ តេសំយេវ
អនុលោមានិ។ កុរុន្តិយំ បន “ចានិយសម្ព័ទានិយសរាវកានិ ឯតេសំ
អនុលោមានី”តិ វុត្ថំ។ បដ្ឋិកា, សូករន្តន្តិ ទ្វេ កាយពន្ធនានិ អនុញ្ញាតានិ,
ទុស្សបដ្ឋេន រដ្ឋកេន ច កតកាយពន្ធនានិ តេសំ អនុលោមានិ។ សេតច្ឆត្តំ,
កិលញ្ញច្ឆត្តំ, បណ្ណាច្ឆត្តន្តិ ទីណិ ធម្មានិ អនុញ្ញាតានិ។ ឯកបណ្ណាច្ឆត្តំ តេសំយេវ
អនុលោមន្តិ ឥមិនា នយេន ចាឡិញ អដ្ឋកថញ អនុបេក្ខិត្វា អញ្ញានិប
កប្បិយាកប្បិយានំ អនុលោមានិ វេទិតញ្ញានិ។

តទហុបដិគ្គហិតំ កាលេ កប្បតីតិអាទិ សព្វំ សម្ពុទ្ធសំ សន្ទាយ វុត្តំ។
សចេ ហិ ធល្ហិម្បិ អបនេត្វា សកលេនេវ នាឡិកេរជលេន សទ្ធិំ ចានកំ
បដិគ្គហិតំ ហោតិ, នាឡិកេរំ អបនេត្វា តំ វិកាលេបិ កប្បតិ។ ឧបរិ
សប្បិបិណ្ណំ ឋបេត្វា សីតលចាយាសំ ទេន្តិ, យំ ចាយាសេន អសំសដ្ឋំ សប្បិ, តំ
អបនេត្វា សត្តាហំ បរិភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។ ពទ្ធមធុដាលីតាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។
តក្កោលជាតិដលាទីហិ អលង្ករិទ្ធា បិណ្ឌាចាតំ ទេន្តិ, តានិ ឧទ្ធរិទ្ធា ឆោរិទ្ធា
យាវជីវំ បរិភុញ្ញតញ្ញានិ។ យាគុយំ បក្ខិបិទ្វា ទិន្នសិទ្ធិវេរាទីសុបិ តេលាទីសុ
បក្ខិបិទ្វា ទិន្នលដ្ឋមធុកាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឯវំ យំ យំ អសម្ពុទ្ធសំ ហោតិ,
តំ តំ ឯកតោ បដិគ្គហិតម្បិ យថា សុទ្ធិំ ហោតិ, តថា ឆោរិទ្ធា វា តច្ឆេត្វា វា
តស្ស តស្ស កាលវសេន បរិភុញ្ញតុំ វដ្តតិ។

សចេ បន សម្ពុទ្ធសំ ហោតិ សំសដ្ឋំ, ន វដ្តតិ។ យាវកាលិកញ្ញា អត្តនា សទ្ធិ
សម្ពុទ្ធសានិ តីណិបិ យាមកាលិកាទីនិ អត្តនោ សភាវំ ឧបនេតិ,
យាមកាលិកំ ទ្វេបិ សត្តាហកាលិកាទីនិ អត្តនោ សភាវំ ឧបនេតិ,
សត្តាហកាលិកម្បិ អត្តនា សទ្ធិ សំសដ្ឋំ យាវជីវិកំ អត្តនោ សភាវញ្ញោ
ឧបនេតិ; តស្មា តេន តទហុបដិគ្គហិតេន សទ្ធិ តទហុបដិគ្គហិតំ វា
បុរេបដិគ្គហិតំ វា យាវជីវិកំ សត្តាហំ កប្បតិ ទ្វិហបដិគ្គហិតេន នាហំ,
តិហបដិគ្គហិតេន បញ្ចាហំ...បេ.... សត្តាហបដិគ្គហិតេន តទហោវ កប្បតីតិ
វេទិតព្ពំ។ តស្មាយេវ ហិ “សត្តាហកាលិកេន ភិក្ខុវេ យាវជីវិកំ
តទហុបដិគ្គហិត”ន្តិ អវត្វា “បដិគ្គហិតំ សត្តាហំ កប្បតិ”តិ វុត្តំ។

កាលយាមសត្តាហាតិក្កមេសុ ចេត្ត
វិកាលភោជនសន្និធិភេសជ្ជសិក្ខាបទានំ វសេន អាបត្តិយោ វេទិតព្ពំ។ ឥមេសុ
ច បន ចត្វសុ កាលិកេសុ យាវកាលិកំ យាមកាលិកន្តិ ឥទមេវ ទ្វយំ

អន្តោវុត្តកញ្ចោវ សន្និធិការកញ្ចោ ហោតិ, សត្តាហកាលិកញ្ចោ យាវជីវិកញ្ចោ
អកប្បិយកុដិយំ និក្ខិបិតុម្បិ វដ្តតិ, សន្និធិម្បិ ន ជនេតីតិ។ សេសំ សត្តត្ថ
ឧត្តានមេវាតិ។

ភេសជ្ជកូន្ធកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៧. កថិនកូន្ធកំ

កថិនានុជាននកថា

៣០៦. កថិនកូន្ធកេ - ចាវេយ្យកាតិ ចាវេយ្យរដ្ឋវាសិនោ។ ចាវេយ្យំ នាម
កោសលេសុ បច្ឆិមទិសាភាគេ វដ្តំ; តត្ថ វាសិនោតិ វុត្តំ ហោតិ។
កោសលរញ្ជោ ឯកបិតុកភាគនំ ភទ្ទវគ្គិយត្ថេរានំ ឯតំ អធិវចនំ។ តេសុ
សត្តជេដ្ឋកោ អនាគាមី, សត្តបច្ឆិមកោ សោតាបន្នោ, ឯកោបិ អរហា វា
បុព្វជ្ជនោ វា នតិ។ អារញ្ញិកាតិ ដុតផ្គុសមាទានវសេន អារញ្ញិកា; ន
អរញ្ញាវាសមត្ថេន។ បិណ្ឌាចាតិកាទិភាវេបិ តេសំ ឯសេវ នយោ។ សីសវសេន
ចេតំ វុត្តំ។ ឥមេ បន តេវសាបិ ដុតផ្គុសនិ សមាទាយេវ វុត្តន្តិ។ ឧទកសង្កហោតិ
ឧទកេន សង្កហិតេ យជិតេ សំសដ្ឋេ; ថលេ ច និន្នេ ច ឯកោទកីក្ខតេតិ អត្ថោ។

ឧទកចិត្តល្មេតិ អក្កន្តអក្កន្តជ្ជានេ ឧទកចិត្តល្មោ ឧដ្ឋហិត្វា យាវ
អានិសទា បហាវតិ, ព្យាទិសេ ចិត្តល្មេតិ អត្ថោ។ ឌីកបុណ្ណេហិតិ
ឧទកបុណ្ណេហិ។ តេសំ កិវ ចីវរានិ យនានិ, តេសុ បតិទំ ឧទកំ ន បក្សវតិ
យនត្តា បុជពន្ធវិយ តិដ្ឋតិ។ តេន វុត្តំ - “ឌីកបុណ្ណេហិ ចីវរេហិ”តិ។
“ឌីយបុណ្ណេហិ”តិបិ ចាថោ។

អរិវរទមាណវស្សវសិម្ហាតិ ឯត្ថ អាគន្ធកុដ្ឋានេ សេនាសនជាសុតាយ
អភាវេន ច ភគវតោ ធម្មស្សនាលាភេន ឧក្កល្ហិតតាយ ច តេ ភិក្ខុ ជាសុំ ន
វសីសុ, តស្មា “អរិវរទមាណ ជាសុកំ វស្សវសិម្ហា”តិ នាវោចំ។ ធម្មំ កថំ កត្វាតិ
ភគវា តេសំ ភិក្ខុនំ អនមតគ្គិយកថំ កថេសិ។ តេ សព្វេបិ កថាបរិយោសានេ
អរហន្តំ ចាបុណិក្ខានិសិន្នជ្ជានតោយេវ អាគាសេ ឧប្បតិក្ខា អគម៌សុ, តំ
សន្ធាយ វុត្តំ - “ធម្មំ កថំ កត្វា”តិ។ តតោ ភគវា “សចេ កថិនត្តារោ បញ្ញត្តោ
អភវិស្ស, ឯតេ ភិក្ខុ ឯកំ ជីវំ ឋបេត្វា សន្តរុត្តរេន អាគច្ឆន្តា ន ឯវំ កិលន្តា
អស្ស, កថិនត្តារោ ច នាមេស សព្វពុទ្ធមហិ អនុញ្ញាតោ”តិ ចិន្តេត្វា កថិនត្តារំ
អនុជានិតុកាមោ ភិក្ខុ អាមន្តេសិ, អាមន្តេត្វា ច បន “អនុជានាមិ
ភិក្ខុវេ”តិអាធិមាហ។

តត្ថ អត្ថតកថិនានំ វោតិ និចាតមត្តំ វោកាវោ; អត្ថតកថិនានន្តិ អត្ថោ។
ឯវញ្ញំ សតិ បរតោ “សោ នេសំ ភវិស្សតិ”តិ យុជ្ជតិ។ អថ វា វោតិ
សាមិវចនមេវេតំ។ សោ នេសន្តិ ឯត្ថ បន សោ ជីវុប្បាទោ យេ អត្ថតកថិនា,
តេសំ ភវិស្សតិ តិ អត្ថោ។

តត្ថ អនាមន្តចារោតិ យាវ កថិនំ ន ឧទ្ធវិយតិ, តាវ អនាមន្តេត្វា ចរណំ
កប្បិស្សតិ, ចារិត្តសិក្ខាបទេន អនាបត្តិ ភវិស្សតិ តិ អត្ថោ។
អសមាទានចារោតិ តិជីវំ អសមាទាយ ចរណំ; ជីវវិប្បវាសោ កប្បិស្សតិ តិ
អត្ថោ។ គណភោជនន្តិ គណភោជនម្យំ កប្បិស្សតិ។ យាវឧត្ថជីវន្តិ
យាវត្ថកេន ជីវេន អត្ថោ, តាវត្ថកំ អនធិដ្ឋិតំ អវិកប្បិតំ កប្បិស្សតិ តិ
អត្ថោ។ យោ ច តត្ថ ជីវុប្បាទោតិ តត្ថ កថិនត្ថតសីមាយំ មតកជីវំ វា ហោតុ
សង្ឃំ ឧទ្ធិស្ស ទិន្នំ វា សង្ឃិកេន តត្រុប្បាទេន អាភតំ វា, យេន កេនចិ អាគារេន
យំ សង្ឃិកជីវំ ឧប្បជ្ជតិ, តំ តេសំ ភវិស្សតិ តិ អត្ថោ។

ឯវញ្ច បន ភិក្ខុវេ កថិនំ អត្តវត្តន្តិ ឯត្ថ កថិនត្តារំ កេ លភន្តិ, កេ ន
លភន្តិតិ? គណនវសេន តាវ បច្ឆិមកោដិយា បញ្ច ជនាលភន្តិ, ឧទ្ទំ
សតសហស្សម្បិ, បញ្ចន្ទំ ហោជ្ជា ន លភន្តិ។ វុត្តវស្សវសេន បុរិមិកាយ វស្ស
ឧបគន្ធា បឋមបវារណាយ បវារិតាលភន្តិ, ជិន្នវស្ស វា បច្ឆិមិកាយ ឧបគតា
វា ន លភន្តិ, អញ្ញស្មី វិហារេ វុត្តវស្សបិ ន លភន្តិតិ មហាបច្ឆិយំ វុត្តំ។
បុរិមិកាយ ឧបគតានំ បន សព្វេ គណបូរកា ហោន្តិ, អានិសំសំ ន លភន្តិ,
អានិសំសោ ឥតវេសំយេវ ហោតិ។ សចេ បុរិមិកាយ ឧបគតា ចត្តារោ វា ហោន្តិ
តយោ វា ទ្វេ វា ឯកោ វា, ឥតវេ គណបូរកេ កត្វា កថិនំ អត្តវត្តព្ភំ។ អថ
ចត្តារោ ភិក្ខុ ឧបគតា, ឯកោ បរិបុណ្ណវស្សោ សាមណោរោ, សោ ចេ
បច្ឆិមិកាយ ឧបសម្មជ្ជិតិ, គណបូរកោ ចេវ ហោតិ, អានិសំសញ្ច លភតិ។
តយោ ភិក្ខុ ទ្វេ សាមណោរោ, ទ្វេ ភិក្ខុ តយោ សាមណោរោ, ឯកោ ភិក្ខុ ចត្តារោ
សាមណោរោតិ ឯត្តាបិ ឯសេវ នយោ។ សចេ បុរិមិកាយ ឧបគតា
កថិនត្តារកុសលា ន ហោន្តិ, អត្តារកុសលា ខន្ធកកាណាកថេរោ បរិយេសិត្វា
អានេតព្ពា។ កម្មវាចំ សាវេត្វា កថិនំ អត្តរាបេត្វា ធានញ្ច ភុញ្ញិត្វា គមិស្សន្តិ។
អានិសំសោ បន ឥតវេសំយេវ ហោតិ។

កថិនំ កេន ទិន្នំ វុត្តិតិ? យេន កេនចិ ទេវេន វា មនុស្សេន វា បញ្ចន្ទំ វា
សហធម្មិកានំ អញ្ញតវេន ទិន្នំ វុត្តិតិ។ កថិនធាយ កស្ស វុត្តំ អត្ថិ, សចេ សោ តំ
អជានន្តោ បុច្ឆតិ - “ភន្តេ កថំ កថិនំ ធាតព្ភ”ន្តិ តស្ស ឯវំ អាចិក្ខិតព្ភ - “តិណ្ណំ
ចីវរានំ អញ្ញតវប្បហោនកំ សូរិយុក្កមនសមយេ វុត្តំ ‘កថិនចីវំ ទេមា’តិ ធាតុ
វុត្តិតិ, តស្ស បរិកម្មត្ថំ ឯត្តកា ធាម សូចិយោ, ឯត្តកំ សុត្ថំ, ឯត្តកំ វជនំ,
បរិកម្មំ ករោន្តានំ ឯត្តកានំ ភិក្ខុនំ យាគុភត្តញ្ច ធាតុំ វុត្តិតិ”តិ។

ក៏ដឹងត្រូវកេរ្តិ៍ ធម្មនុស្សនេះ ឧប្បន្ន ក៏ដឹង អត្ថន័យនៃ វត្ថុ ជាតិពន្ធុ។
តន្ត្រីវាយគេហតោ ហ៊ី អាកតសន្តាននេះ ខ្លឹមស្តីសាដកោ ន វដ្តតិ,
មលីនសាដកោ វដ្តតិ, តស្មា ក៏ដឹងត្រូវសាដកំ លក្ខិត្វា សុដ្ឋ ឆោវិត្វា
សូចិអាធិនិ ជីវកម្មបករណានិ សន្នេត្វា ពហូហិ ភិក្ខុហិ សន្និ តទហោវ
សិព្វិត្វា និដ្ឋិតសូចិកម្មំ វជិត្វា កប្បពិន្ទំ ធន្វា ក៏ដឹង អត្ថន័យនៃ វត្ថុ។ សេ តស្មី
អនត្ថតេយេវ អញ្ញំ ក៏ដឹងសាដកំ អាហារតិ, អញ្ញានិ ច ពហូនិ
ក៏ដឹងនិសំសវត្តានិ ទេតិ, យោ អាធិសំសំ ពហំ ទេតិ, តស្ស សន្តកេនេវ
អត្ថន័យនៃ វត្ថុ។ ឥតរោ យថា តថា ឱវទិត្វា សញ្ញាបេតព្ពោ។

ក៏ដឹង បន កេន អត្ថន័យនៃ វត្ថុ? យស្ស សន្នេត្វា ក៏ដឹងជីវំ ទេតិ។ សន្នេត្វា បន
កស្ស ធាតព្វំ? យោ ជីណ្ហាជីវរោ ហោតិ។ សេ ពហូ ជីណ្ហាជីវរោ ហោតិ, វុឡ្យស្ស
ធាតព្វំ។ វុឡ្យសុបិ យោ មហាបរិសោ តទហោវ ជីវំ កត្វា អត្ថន័យនៃ វត្ថុ សក្កាតិ,
តស្ស ធាតព្វំ។ សេ វុឡ្យា ន សក្កាតិ នវកតរោ សក្កាតិ, តស្ស ធាតព្វំ។
អបិច សន្នេត្វា មហាបេស្ស សន្នេត្វា កាតុំ វដ្តតិ, តស្មា “តុម្ពេ ភន្តេ គណ្ហាថ,
មយំ កត្វា ធន្សមា” តិ វត្ថុព្វំ។ តីសុ ជីវេសុ យំ ជីណ្ហំ ហោតិ, តទត្ថាយ
ធាតព្វំ។ បកតិយា ធុបដ្ឋជីវស្ស ធុបដ្ឋត្ថាយេវ ធាតព្វំ។ សេ បិស្ស
ឯកបដ្ឋជីវំ យនំ ហោតិ, ក៏ដឹងសាដកោ ច បេលវោ, សារុប្បត្ថាយ
ធុបដ្ឋប្បហោនកមេវ ធាតព្វំ, “អហំ អលភន្តោ ឯកបដ្ឋ ចារុចាមី” តិ
វន្តស្សបិ ធុបដ្ឋ ធាតុំ វដ្តតិ។ យោ បន លោកបកតិកោ ហោតិ, តស្ស ន
ធាតព្វំ។ តេនាបិ “ក៏ដឹង អត្ថន័យនៃ វត្ថុ បច្ឆា សិព្វិត្វា ទ្វេ ជីវរាជិ ករិស្សមី” តិ ន
គហោតព្វំ។ យស្ស បន ធិយតិ, តស្ស យេន វិធិនា ធាតព្វំ, តំ ធន្សេតុំ “ឯវព្វា
បន ភិក្ខុវេ ក៏ដឹង អត្ថន័យនៃ វត្ថុ” តិ អារភិត្វា សុណាតុ មេ ភន្តេតិអាធិកា
ធានកម្មវាថា តាវ វុត្តា។

ឯវំ ធិន្ទេ បន កថិនេ សចេ តំ កថិនទុស្សំ និដ្ឋិតបរិកម្មមេវ ហោតិ, ឥច្ឆេតំ
កុសលំ។ នោ ចេ និដ្ឋិតបរិកម្មំ ហោតិ, “អហំ ថេរោ” តិ វា “ពហុស្សុតោ” តិ វា
ឯកេនាបិ អកាតុំ នលព្ភតិ, សព្ពេហោវ សន្និបតិទ្វា ឆោវនសិព្ពនរជនានិ
និដ្ឋាបេតព្ភានិ។ ឥធម្មា កថិនវត្ថុំ នាម ពុទ្ធប្បសត្ថំ។ អតីតេ បទុមុត្តរោបិ ភគវា
កថិនវត្ថុំ អកាសិ។ តស្ស កិវ អគ្គសាវកោ សុជាតត្ថេរោ នាម កថិនំ គណ្ហិ,
តំ សត្តា អជ្ជសដ្ឋិយា ភិក្ខុសតសហស្សេហិ សទ្ធិ និសីទិទ្វា អកាសិ។

កតបរិយោសិតំ បន កថិនំ គហេត្វា អត្តារកេន ភិក្ខុនា “សចេ
សង្ឃាជិយា កថិនំ អត្ថវតុកាមោ ហោតិ, ចោរាណិកា សង្ឃាជិ បច្ចុទ្ធវិភព្ភា,
នវា សង្ឃាជិ អធិដ្ឋាតព្ភា។ ‘ឥមាយ សង្ឃាជិយា កថិនំ អត្ថរាមី’ តិ វា ចា
ភិន្និតព្ភា” តិ អាទិនា បរិវារេ វុត្តវិធានេន កថិនំ អត្ថវតព្ភំ។ អត្ថវិទ្វា ច បន “តេន
កថិនត្តារកេន ភិក្ខុនា សង្ឃំ ឧបសង្កមិទ្វា ឯកំសំ ឧត្តរាសង្កំ កិវិទ្វា អញ្ញលី
បគ្គហេត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ - ‘អត្ថតំ ភន្តេ សង្ឃស្ស កថិនំ, ធម្មិកោ
កថិនត្តារោ, អនុមោទថា’ តិ តេហិ អនុមោទកេហិ ភិក្ខុហិ ឯកំសំ ឧត្តរាសង្កំ
កិវិទ្វា អញ្ញលី បគ្គហេត្វា ឯវមស្ស វចនីយោ - ‘អត្ថតំ អាវុសោ សង្ឃស្ស
កថិនំ, ធម្មិកោ កថិនត្តារោ, អនុមោទាមា” តិ ឯវមាទិនា បរិវារេ វុត្តវិធានេនេវ
អនុមោទាបេតព្ភំ, ឥតវេហិ ច អនុមោទិតព្ភំ។ ឯវំ សព្ពេសំ អត្ថតំ ហោតិ កថិនំ។
វុត្តញ្ញេតំ បរិវារេ “ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ អត្ថតំ ហោតិ កថិនំ - អត្តារកស្ស ច
អនុមោទកស្ស ចា” តិ (បរិ. ៤០៣)។ បុនបិ វុត្ថំ - “ន សង្ឃោ កថិនំ អត្ថរតិ, ន
គណោ កថិនំ អត្ថរតិ, បុគ្គលោ កថិនំ អត្ថរតិ, សង្ឃស្ស អនុមោទនា
គណស្ស អនុមោទនា បុគ្គលស្ស អត្តារា សង្ឃស្ស អត្ថតំ ហោតិ កថិនំ,
គណស្ស អត្ថតំ ហោតិ កថិនំ, បុគ្គលស្ស អត្ថតំ ហោតិ កថិនំ” តិ (បរិ. ៤០៤)។

ឯវំ អត្ថតេ បន កថិនេ សេច កថិនីវេនេ សទ្ធិ អាភតំ អាធិសំសំ ឆាយកា
“យេន អម្ពាកំ កថិនំ គហិតំ, តស្សេវ ទេមា” តិ ទេន្តិ, ភិក្ខុសង្ឃោ អនិស្សរោ។
អថ អវិចារេត្វាវ ទត្វា គប្បន្តិ, ភិក្ខុសង្ឃោ ឥស្សរោ។ តស្មា សេច
កថិនត្ថារកស្ស សេសថីវរាធិបិ ទុព្ពលានិ ហោន្តិ, សង្ឃេន អបលោកេត្វា
តេសម្បិ អត្ថាយ វត្ថានិ ឆាតព្ពានិ។ កម្មវាចា បន ឯកាយេវ វដ្ឋតិ។ អវសេសេ
កថិនានិសំសេ ពលវវត្ថានិ វស្សវាសិកដ្ឋតិកាយ ឆាតព្ពានិ, បិតិកាយ
អភាវេ ថេរាសនតោ បដ្ឋាយ ឆាតព្ពានិ, គរុភណ្ឌំ ន ភាជេតព្ពំ។ សេច បន
ឯកសីមាយ ពហូវិហារា ហោន្តិ, សព្វេ ភិក្ខុ សន្និចារេត្វា ឯកត្ថ កថិនំ
អត្ថវិតព្ពំ, វិសុំវិសុំ អត្ថវិតុំ ន វដ្ឋតិ។

៣០៨. ឥធានិ យថា ច កថិនំ អត្ថតំ ហោតិ, យថា ច អនត្ថតំ, តំ វិធី
វិត្ថារតោ ទស្សេតុំ ឯវញ្ច បន ភិក្ខុវេ អត្ថតំ ហោតិ កថិនំ ឯវំ អនត្ថតន្តិ វត្វា
អករណីយញ្ជោវ មហាភូមិកញ្ច អនត្ថតលក្ខណំ តាវ ទស្សេន្តោ ន
ឧល្លិឌិតមត្តេនាតិអាធិកេ ចតុវិសតិ អាការេ ទស្សេសិ។ តតោ បវំ
អត្ថតលក្ខណំ ទស្សេន្តោ អហាតេន អត្ថតន្តិអាធិកេ សត្តរស អាការេ
ទស្សេសិ។ បរិវារេបិ ហិ “ចតុវិសតិយា អាការេហិ អនត្ថតំ ហោតិ កថិនំ,
សត្តរសហិ អាការេហិ អត្ថតំ ហោតិ កថិនំ” ន្តិ ឥទមេវ លក្ខណំ វុត្ថំ។

តត្ថ ឧល្លិឌិតមត្តេនាតិ ធីយតោ ច បុដុលតោ ច បមាណគ្គហណាមត្តេន។
បមាណញ្ញិ គណ្ណាន្តោ តស្ស តស្ស បទេសស្ស សញ្ញាននត្ថំ នខាធិហិ វា បរិច្ឆេធំ
ទស្សេន្តោ ឧល្លិឌិតិ, នលាដាធិសុ វា យំសតិ, តស្មា តំ បមាណគ្គហណំ
“ឧល្លិឌិតមត្ត” ន្តិ វុច្ឆតិ។ ឆោវនមត្តេនាតិ កថិនទុស្សឆោវនមត្តេន។
ថីវវិចារណាមត្តេនាតិ “បញ្ចកំ វា សត្តកំ វា នវកំ វា ឯកាទសកំ វា ហោត្វ” តិ
ឯវំ វិចារិតមត្តេន។ ឆេទនមត្តេនាតិ យថាវិចារិតស្ស វត្ថស្ស ឆេទនមត្តេន។

ពន្ធនាគារមត្តនាគិ មោយសុត្តកាពេបនមត្តន។ ឡើយករណមត្តនាគិ
មោយសុត្តកានុសារេន ជីយសិព្វិតមត្តន។ កណ្ឌសករណមត្តនាគិ
មុទ្ធិយបត្តពន្ធនមត្តន។ ទន្ធិកម្មករណមត្តនាគិ ទ្វេ ចិមិលិកាយោ ឯកតោ
កត្វា សិព្វិតមត្តន។ អថ វា បឋមចិមិលិកា យដេត្វា ឋបិតា ហោតិ,
កថិនសាជកំ តស្សា កុច្ឆិចិមិលិកំ កត្វា សិព្វិតមត្តនាគិបិ អត្ថោ។
មហាបច្ឆរិយំ “បកតិចីវរស្ស ឧបស្សយនានេនា”តិ វុត្ថំ។ កុរុទ្ធិយំ បន
“បកតិបត្តពន្ធិវំ ឧបស្សំ កាតុំ កុច្ឆិចិមិលិកំ អល្លិយាបនមត្តនា”តិ វុត្ថំ។
អនុវាតករណមត្តនាគិ បិដ្ឋិអនុវាតាពេបនមត្តន។
បរិកណ្ឌករណមត្តនាគិ កុច្ឆិអនុវាតាពេបនមត្តន។
ឡើយករណមត្តនាគិ អាគន្ធកបត្តាពេបនមត្តន។ កថិនចីវរតោ វា បត្តំ
តហោត្វា អញ្ញាស្មី អកថិនចីវរ បត្តាពេបនមត្តន។

កម្មលមទ្ធនមត្តនាគិ ឯកវារំយេវ រជនេ បក្ខិត្តន ទន្ធូរណ្ណន
បណ្ណបលាសវណ្ណន វា។ សចេ បន សកី វា ទ្វិក្ខត្ថំ វា វត្ថម្មិ សារុប្បំ ហោតិ,
វដ្តតិ។ និមិត្តកតេនាគិ “ឥមិនា ធុស្សន កថិនំ អត្ថវិស្សមី”តិ ឯ
និមិត្តកតេន។ ឯត្ថកមេវ ហិ បរិវារេ វុត្ថំ។ អដ្ឋកថាសុ បន “អយំ សាជកោ
សុន្ទរោ, សក្កា ឥមិនា កថិនំ អត្ថវិតុន្តិ ឯ ឯនិមិត្តកម្មំ កត្វា លទ្ធនា”តិ វុត្ថំ។
បរិកថាកតេនាគិ “កថិនំ នាម ធាតុំ វដ្តតិ, កថិនទាយកោ ពហុំ បុញ្ញំ
បសវតី”តិ ឯ បរិកថាយ ឧប្បាទិតេន។ កថិនំ នាម អតិឧក្កដ្ឋំ វដ្តតិ, មាតរម្មិ
វិញ្ញាបេតុំ ន វដ្តតិ, អាគាសតោ ឡិតិណ្ឌាសទិសមេវ វដ្តតិ។ កុក្កកតេនាគិ
តាវកាលិកេន។ សន្និធិកតេនាគិ ឯត្ថ ធុរិយោ សន្និធិ ករណសន្និធិ ច
និចយសន្និធិ ច។ តត្ថ តទហោវ អកត្វា ឋបេត្វា ករណំ ករណសន្និធិ។ សង្ឃោ
អដ្ឋ កថិនធុស្សំ លភិត្វា បុនទិវសេ ទេតិ, អយំ និចយសន្និធិ។

និស្សត្តិយេនាតិ វត្តនិស្សត្តិយេន។ បរិវារេបិ វុត្ថំ - “និស្សត្តិយំ នាម
ករិយមាណេ អរុណំ ឧដ្ឋហតិ” តិ។ អកប្បកតេនាតិ អនាទិន្នកប្បពិន្ននា។
អញ្ញាត្រ សង្ឃាជិយាតិអាទីសុ ឋបេត្វា សង្ឃាជិឧត្តរាសង្គមន្តរវាសកេ អញ្ញេន
បច្ចុត្តរណាទិនា អត្ថតំ អនត្ថតំ ហោតិ តិ។ អញ្ញាត្រ បញ្ចកេន វា
អតិរេកបញ្ចកេន វា តិ បញ្ច វា អតិរេកានិ វា ខណ្ឌានិ កត្វា
មហាមណ្ឌាលអឡមណ្ឌលានិ ទស្សេត្វា កតេនេវ វដ្តតិ។ ឯវញ្ញំ
សមណ្ឌលិកតំ ហោតិ, តំ ឋបេត្វា អញ្ញេន អច្ឆិន្នកេន វា ទូតិបតុខណ្ឌេន វា ន
វដ្តតិ។ អញ្ញាត្រ បុគ្គលស្ស អត្តារាតិ បុគ្គលស្ស អត្តារំ ឋបេត្វា ន អញ្ញេន
សង្ឃស្ស វា គណស្ស វា អត្តារេន អត្ថតំ ហោតិ។ និស្សីមជ្ឈោ អនុមោទតិ តិ
ពហិឧបចារសីមាយ បិតោ អនុមោទតិ។

៣០៩. អហាតេនាតិ អបរិភុត្តេន។ អហាតកប្បេនាតិ អហាតសទិសេន
ឯកវារំ វា ទិក្ខុត្ថំ វា ធាតេន។ បិលោតិកាយាតិ ហាតវត្ថុកសាជកេន។
បំសុក្ខលេនាតិ តេវីសតិយា ខេត្តសុ ឧប្បន្នបំសុក្ខលេន។ បំសុក្ខលិកភិក្ខុនា
ចោឡ្យកភិក្ខុំ អាហិណ្ឌិត្វាលទូចោឡ្យកេហិ កតថីវេនាតិបិ
កុរុន្តិមហាបច្ឆរិសុ វុត្ថំ។ ចាបណិកេនាតិ អាបណាទ្វារេ បតិភបិលោតិកំ
គហេត្វា កបិនត្ថាយ ទេតិ, តេនាបិ វដ្តតិ តិ អត្តោ។ សេសំ វុត្ថវិបល្លាសេនេវ
វេទិតព្ពំ។ ឥមស្មី បន ហ្មានេ “សហ កបិនស្ស អត្តារា កតិ ធម្មា ជាយន្តី” តិអាទិ
ពហុអដ្ឋកថាសុ វុត្ថំ, តំ សព្វំ បរិវារេ ចាឡិអារុទ្ធិមេវ, តស្មា តត្ថ
អាគតនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ ន ហិ តេន ឥធម អវុច្ឆមាណេន កបិនត្តារកស្ស កិញ្ចិ
បរិហាយតិ។

៣១០. ឯវំ កបិនត្តារំ ទស្សេត្វា ឥនានិ ឧត្តារំ ទស្សេតុំ កថញ្ញាភិក្ខុវេ ឧត្តតំ
ហោតិ កបិនត្តិអាទិមាហ។ តត្ថ មាតិកាតិ មាតរោ; ជនេត្តិយោតិ អត្តោ។

ក៏ដូច្នេះហើយ ឯតា អង្គ ជនេត្តិយោ។ តាសុ បក្កមនំ អន្តោ អស្សាតិ
បក្កមនន្តិកា។ ឯវំ សេសាបិ វេទិតញ្ច។

អាទាយសត្តកកថា

៣០០. ន បច្ឆេស្សន្តិ ន បុន អាគមិស្សំ។ ឯតស្មី បន បក្កមនន្តិកេ
ក៏ដូច្នោះ បឋមំ ជីវរបលិពោធា ជិដ្ឋតិ, បច្ឆា អាវាសបលិពោធា។ ឯវំ
បក្កមតោ ហិ ជីវរបលិពោធា អន្តោសីមាយមេវ ជិដ្ឋតិ, អាវាសបលិពោធា
សីមាតិក្កមេ។ វុត្ថម្បិ ចេតំ បរិវារេ -

“បក្កមនន្តិកោ ក៏ដូច្នោះ, វុត្ថោ អាទិច្ចពន្ធនា;
ឯតញ្ច តាហំ វិស្សន្តិស្សំ, ជីវរបលិពោធា បឋមំ ជិដ្ឋតិ;
បច្ឆា អាវាសបលិពោធា ជិដ្ឋតិ” តិ។ (បរិ. ៤០៥);

ជីវំ អាទាយាតិ អកតជីវំ អាទាយ។ តហិសីមគតស្សាតិ អញ្ចំ
សាមន្តវិហារំ គតស្ស។ ឯវំ ហោតីតិ តស្មី វិហារេ សេនាសនជាសុកំ វា
សហាយសម្បត្តិ វា ទិស្វា ឯវំ ហោតិ។ ឯតស្មី បន និដ្ឋានន្តិកេ ក៏ដូច្នោះ
អាវាសបលិពោធា បឋមំ ជិដ្ឋតិ, សោ ហិ “ន បច្ឆេស្ស” ន្តិ ចិត្តេ ឧប្បន្នមត្តេយេវ
ជិដ្ឋតិ។ វុត្ថម្បិ ចេតំ -

“និដ្ឋានន្តិកោ ក៏ដូច្នោះ, វុត្ថោ អាទិច្ចពន្ធនា;
ឯតញ្ច តាហំ វិស្សន្តិស្សំ, អាវាសបលិពោធា បឋមំ ជិដ្ឋតិ;
ជីវេវ និដ្ឋិតេ ជីវរបលិពោធា ជិដ្ឋតិ” តិ។

ឯតេន នយេន សេសមាតិកាវិភជនេបិ អត្ថោ វេទិតញ្ចោ។ អយំ បន
វិសេសោ - “សន្និដ្ឋានន្តិកេ ទ្វេបិ បលិពោធា នេវិមំ ជីវំ កាវេស្សំ, ន បច្ឆេស្សន្តិ
ចិត្តេ ឧប្បន្នមត្តយេវ ឯកតោ ជិន្នន្តិតិ។ វុត្តញ្ចេតំ -

“សន្និដ្ឋានន្តិកោ កថិនុទ្ធារោ, វុត្តោ អាទិច្ចពន្ធនា;
ឯតញ្ច តាហំ វិស្សន្និស្សំ, ទ្វេ បលិពោធា អបុព្វំ អចរិមំ ជិន្នន្តិតិ។

ឯវំ សត្តកថិនុទ្ធាវេសុ បលិពោធិបច្ឆេនោ វេទិតញ្ចោ។ សោ បន យស្មា
ឥមំនា ច វុត្តនយេន បរិវារេ ច អាគតកាវេន សក្កា ជានិតុំ, តស្មា វិត្តារតោ ន
វុត្តោ។ អយំ បនេត្ត សង្ខេបោ - នាសន្តិកេ អាវាសបលិពោធា បឋមំ ជិន្នន្តិ,
ជីវេ នដ្ឋេ ជីវេបលិពោធា ជិន្នន្តិ។ យស្មា ជីវេ នដ្ឋេ ជីវេបលិពោធា ជិន្នន្តិ,
តស្មា “នាសន្តិកោ” តិ វុត្តំ។

សវន្តិកេ ជីវេបលិពោធា បឋមំ ជិន្នន្តិ, តស្មា តស្ស សហ សវនេន
អាវាសបលិពោធា ជិន្នន្តិ។

អាសាវច្ឆេទិកេ អាវាសបលិពោធា បឋមំ ជិន្នន្តិ។ ជីវេវាសាយ ឧបច្ឆិដ្ឋាយ
ជីវេបលិពោធា ជិន្នន្តិ។ អយំ បន យស្មា “អនាសាយ លភតិ; អាសាយ ន
លភតិ; តស្ស ឯវំ ហោតិ ‘ឥធនេវិមំ ជីវំ កាវេស្សំ, ន បច្ឆេស្ស’” ត្ថិអាទិនា នយេន
ឥតវេហិ ឧទ្ធាវេហិ សទ្ធិ វេមិស្សកទេសនោ អនេកប្បកេនោ ហោតិ, តស្មា
បរតោ វិសុំ វិត្តារតោ វុត្តោ, ឥធន វុត្តោ។ ឥធន បន សវន្តិកស្ស អនន្តរំ
សីមាតិក្កន្តិកោ វុត្តោ។ តត្ថ ជីវេបលិពោធា បឋមំ ជិន្នន្តិ, តស្ស ពហិសីមេ
អាវាសបលិពោធា ជិន្នន្តិ។ សហុញ្ញាវេ ទ្វេ បលិពោធា អបុព្វំ អចរិមំ ជិន្នន្តិតិ។

៣១៦-៣២៥. ឯវំ អាទាយវារេ សត្តកថិនុទ្ធាវេ ទស្សេត្វា បុន
សមាទាយវារេបិ វិប្បកតជីវេស្ស អាទាយសមាទាយវារេសុបិ យថាសម្ពុរំ

តេយ្យេ ធនុស្សិតា។ តតោ បរំ អន្តោសីមាយំ “បច្ឆេស្សំ ន បច្ឆេស្ស” ន្តិ ឥមំវិធី
អនាមសិទ្ធារ “ន បច្ឆេស្ស” ន្តិ ឥមមេវ អាមសិទ្ធា អនធិដ្ឋិតេនា” តិអាទិនា
នយេន ច យេ យេ យុជ្ឈន្តិ, តេ តេ ធនុស្សិតា។ តតោ បរំ “ចីវរាសាយ
បក្កមតី” តិអាទិនា នយេន ឥតវេហិ សទ្ធិ វោមិស្សកនយេន អនេកក្ខត្តំ
អាសាវុច្ឆេទិកំ ឧស្សេត្វា បុន ធិសំគមិយវសេន ច ជាសុវិហារិកវសេន ច
និដ្ឋានន្តិកេសុ យុជ្ឈមាណ កថិនុទ្ធារា ធនុស្សិតា។ ឯវំ បភេទតោ កថិនុទ្ធារំ
ឧស្សេត្វា ឥនានិ យេ តេន តេន កថិនុទ្ធាវេន បលិពោធា ធិដ្ឋន្តិតិ វុត្តា, តេសំ
បជិបក្ខេ ឧស្សេន្តោ ទ្វេមេ ភិក្ខុវេ កថិនស្ស បលិពោធាតិអាទិមាហា។ តត្ថ
ចត្តេនាតិ យេន ចិត្តេន សោ អាវាសោ ចត្តោ ហោតិ, តំ ចត្តំ នាម, តេន ចត្តេន។
វន្តមុត្តេសុបិ ឯសេវ នយោ។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

កថិនក្ខន្ធកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៨. ចីវរក្ខន្ធកំ

ជីវកវត្ថុកថា

៣២៦. ចីវរក្ខន្ធកេ - បទក្ខណាតិ ធរកា កុសលា។ អភិសជាតិ អភិគតា។
កេហិ អភិគតាតិ? អត្ថិកេហិ អត្ថិកេហិ មនុស្សេហិ; ករណេត្ថ បន
សាមីវចនំ កត្វា “អត្ថិកានំ អត្ថិកានំ មនុស្សេន” ន្តិ វុត្តំ។ បញ្ញាសាយ ច វត្ថិ
គច្ឆតីតិ បញ្ញាស កហាបលោ គហេត្វា វត្ថិ គច្ឆតិ។ នេគមោតិ
កុដុម្ពិយគណោ។

៣២៧. សាលវតី កុមារី គណិកំ វុដ្ឋាបេសីតិ នាគរា ទ្វេ សតសហស្សនិ,
រាជា សតសហស្សន្តិ តីណិ សតសហស្សនិ, អញ្ញញ្ច

អាវាមុយ្យានវាហនាទិបរិច្ឆេទំ ទត្វា វុជ្ជាបេសុំ; គណិកជ្ជានេ ឋបេសុន្តិ អត្ថោ។
បដិសតេន ច រត្តិ គច្ឆតិទិ រត្តិ បដិសតេន គច្ឆតិ។ គិលានំ បដិវេទេយ្យន្តិ
គិលានការំ ជាតាបេយ្យំ។ កត្តរសុប្បតិ ជិណ្ឌាសុប្ប។

៣២៨. កាមេនេវ មាតា, កោ បិតាទិ កស្មា បុច្ឆិ? តំ កិវ អញ្ញោ រាជនារ កា
កិឡន្តា កលហេ ឧដ្ឋិតេ “និម្មាតិកោ និប្បិតិកោ” ទិ វេទន្តិ។ យថា ច អញ្ញោសំ
នារ កានំ ធលោកីសុ បុឡមាតាមហាមាតានយោ កិញ្ចំ បណ្ណាការំ បេសេន្តិ,
តថា តស្ស ន កោចិ កិញ្ចំ បេសេទិ។ ឥទិ សោ តំ សព្វំ ចិន្តេត្វា
“និម្មាតិកោយេវ នុ ខោ អហ” ន្តិ ជាននត្ថំ “កាមេនេវ មាតា, កោ បិតា” ទិ
បុច្ឆិ។

យន្ទនាហំ សិប្បំ សិក្ខេយ្យន្តិ យំនួន អហំ វេជ្ជសិប្បំ សិក្ខេយ្យន្តិ ចិន្តេសិ។
តស្ស កិវ ឯតទហោសិ - “ឥមាទិ ខោ ហត្ថិអស្សសិប្បាទិទិ
បរុបយាតបដិសំយុត្តានិ, វេជ្ជសិប្បំ មេត្តាបុព្វភាគំ សត្តានំ
ហិតបដិសំយុត្ត” ន្តិ។ តស្មា វេជ្ជសិប្បមេវ សន្ធាយ “យំនួនាហំ សិប្បំ
សិក្ខេយ្យ” ន្តិ ចិន្តេសិ។ អបិចាយំ ឥតោ កប្បសតសហស្សស្ស ឧបរិ
បទុមុត្តរស្ស ភគវតោ ឧបជ្ជាកំ “ពុទ្ធបជ្ជាកោ អយ” ន្តិ ចតុបរិសន្តវេ
បត្តតគុណំ វេជ្ជំ ទិស្វា “អហោ វតាហម្បិ ឯវុបំ ហានន្តំ ចាបុណោយ្យ” ន្តិ
ចិន្តេត្វា សត្តាហំ ពុទ្ធប្បមុខស្ស សង្ឃស្ស ទានំ ទត្វា ភគវន្តំ វេទិត្វា “អហម្បិ
ភគវា តុម្ហាកំ ឧបជ្ជាកោ អសុកវេជ្ជោ វិយ អនាគតេ ពុទ្ធបជ្ជាកោ ភវេយ្យ” ន្តិ
បត្តនមកាសិ។ តាយ បុរិមបត្តនាយ ចោទិយមាណោបេស វេជ្ជសិប្បមេវ
សន្ធាយ “យំនួនាហំ សិប្បំ សិក្ខេយ្យ” ន្តិ ចិន្តេសិ។

៣២៩. ទិសាចាមោក្ខាទិ សព្វទិសាសុ វិទិតោ ចាកដោ បដានោ វាទិ
អត្ថោ។ តស្មិញ្ច សមយេ តក្កសីលតោ វាលិជា អភយរាជកុមារំ ទស្សនាយ

អគម៌សុ។ តេ ជីវកោ “កុតោ តុម្ពេ អាគតា” តិ បុច្ឆិ។ “តក្កសីលតោ” តិ វុត្ថេ
“អត្ថិ តត្ថ វេជ្ជសិប្បចរិយោ” តិ បុច្ឆិ។ “អាម កុមារ, តក្កសីលាយំ
ទិសាទាមោក្ខោ វេជ្ជោ បជីវសតី” តិ សុត្វា “តេន ហិ យទា កច្ចថ, មយ្ហំ
អាហេចយ្យថា” តិ អាហា។ តេ តថា អកំសុ។ សោ បិតរំ អនាបុច្ឆា តេហិ សទ្ធិ
តក្កសីលំ អគមាសិ។ តេន វុត្ថំ - “អភយំ រាជកុមារំ អនាបុច្ឆា” តិ អាទិ។

ឥច្ឆាមហំ អាចរិយ សិប្បំ សិក្ខិតុន្តិ តំ កិរ ឧបសង្កមន្តំ ទិស្វា សោ វេជ្ជោ
“កោសិ ភំ តាតា” តិ បុច្ឆិ។ សោ “ពិម្ពិសារមហារាជស្ស នត្តា អភយកុមារស្ស
បុត្តោម្ពី” តិ អាហា។ “កស្មា បន ភូមសិ តាត ឥធាគតោ” តិ, តតោ សោ
“តុម្ពាកំ សន្តិកេ សិប្បំ សិក្ខិតុ” តិ វុត្ថា ឥច្ឆាមហំ អាចរិយ សិប្បំ សិក្ខិតុន្តិ
អាហា។ ពហុញ្ច គណ្ណាតិ តិ យថា អញ្ញោ ខត្តិយ កុមារាទយោ អាចរិយស្ស ធនំ
ទត្វា កិញ្ចិ កម្ពំ អកត្វា សិក្ខិតុយេវ, ន សោ ឃំ។ សោ បន កិញ្ចិ ធនំ អទត្វា
ធម្មន្តោវាសិកោវ ហុត្វា ឯកំ កាលំ ឧបជ្ឈាយស្ស កម្ពំ ករោតិ, ឯកំ កាលំ
សិក្ខិតិ។ ឃំ សន្តេបិ អភិជីហារសម្មន្នោ កុលបុត្តោ អត្តនោ មេធាវីតាយ
ពហុញ្ច គណ្ណាតិ, លហុញ្ច គណ្ណាតិ, សុដ្ឋ ថ ឧបធាវេតិ, គហិតញ្ចស្ស ន
សម្មស្សតិ។

សត្ត ថ មេ វស្សនិ អធិយន្តស្ស នយិមស្ស សិប្បស្ស អន្តោ បញ្ញាយតិ តិ
ឯត្ថ អយំ កិរ ជីវកោ យត្ថកំ អាចរិយោ ជាធាតិ, យំ អញ្ញោ សោឡសហិ
វស្សេហិ ឧត្តណ្ឌន្តិ, តំ សព្វំ សត្តហិ វស្សេហិ ឧត្តហេសិ។ សក្កស្ស បន
ទេវវញ្ញោ ឯតទហោសិ - “អយំ ពុទ្ធានំ ឧបជ្ឈាកោ អគ្គវិស្សាសកោ ភវិស្សតិ,
ហន្តំ នំ ភេសន្តយោជនំ សិក្ខាបេមី” តិ អាចរិយស្ស សរិរេ អជ្ឈាវសិ ត្វា យថា
ឋេបេត្វា កម្មវិចារកំ អវសេសរោគំ ឯកេនេវ ភេសន្តយោគេន តិ កិច្ចិតុំ
សក្កោតិ, តថា នំ ភេសន្តយោជនំ សិក្ខាបេសិ។ សោ បន “អាចរិយស្ស សន្តិកេ

សិក្ខាមី” តិ មញ្ញតិ, តស្មា “សមត្ថោ ឥន្ទានិ ជីវកោ តិកិច្ចតុ” ត្ថិ សក្កេន
វិស្សជ្ជមត្តេ ឯវំ ចិន្តេត្វា អាចរិយំ បុច្ឆិ។ អាចរិយោ បន “ន ឥមិនា មមានុភាវេន
ឧគ្គហិតំ, ទេវតានុភាវេន ឧគ្គហិត” ត្ថិ ព្រាហ្មា តេន ហិ ភណោតិ អាទិមាហ។
សមន្តោ យោជនំ អាហិណ្ឌោន្តោតិ ទិវសេ ទិវសេ ឯកេកេន ធូរេន និក្ខមិត្វា
ចត្តារោ ទិវសេ អាហិណ្ឌោន្តោ។ បរិត្តំ ចាថេយ្យំ ចាទាសីតិ អប្បមត្តកំ អទាសិ។
កស្មា? តស្ស កិរ ឯតទហោសិ - “អយំ មហាកុលស្ស បុត្តោ គតមត្តោយេវ
បិតិបិតាមហានំ សន្តិកា មហាសក្ការំ លភិស្សតិ, តតោ មយ្ហំ វា សិប្បស្ស វា
គុណំ ន ជានិស្សតិ, អន្តរាមគ្គេ បន ខីណាចាថេយ្យោ សិប្បំ បយោដេត្វា អវស្សំ
មយ្ហញ្ច សិប្បស្ស ច គុណំ ជានិស្សតិ” តិ បរិត្តំ ទាបេសិ។

សេដ្ឋកិរិយាទិវត្ថុកថា

៣៣០. បសតេនាតិ ឯកហត្ថបុជេន។ បិច្ឆនាតិ កប្បាសបដលេន។
យត្រហិ នាមាតិ យា នាម។ កិម្មិមាយន្តិ កិម្មិ មេ អយំ។ ឧបជានាមេតស្ស
សំយមស្សាតិ កតស្ស ច រោគូបសមស្ស ច ឧបការំ ជានាមាតិ អធិប្បាយោ។

៣៣១. សញ្ញាលន្តារំ តុយ្ហំ ហោត្វតិ រាជា កិរ “សចេ ឥមំ គណ្ហិស្សតិ,
បមាណយុត្តេ ហ្មានេ នំ ឯបេស្សមិ។ សចេ ន គណ្ហិស្សតិ, អព្ពន្ធិកំ នំ
វិស្សាសកំ កិរិស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា ឯវមាហ។ អភយ កុមារស្សាបិ នាជកានម្បិ
ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិ “អហោ វត ន គណ្ហោយ្យ” តិ។ សោបិ តេសំ ចិត្តំ ព្រាហ្មា វិយ “ឥទំ មេ
ទេវ អយ្យិកានំ អាភរណំ, នយិទំ មយ្ហំ គណ្ហិតុំ បតិរូប” ត្ថិ វត្វា អលំ
ទេវាតិ អាទិមាហ។ អធិការំ មេ ទេវោ សវត្វតិ កតស្ស ឧបការំ មេ ទេវោ
សវត្វតិ អត្ថោ។ រាជា បសន្នោ សញ្ញាការសម្បជ្ជំ គេហញ្ច អម្ពវនុយ្យានញ្ច
អនុសំវច្ឆំ សតសហស្សឧដ្ឋានកំ តាមញ្ច មហាសក្ការញ្ច ទត្វា តេន ហិ
ភណោតិ អាទិមាហ។

រាជគហសេដ្ឋីវត្តកថា

៣៣២. សត្វស្សសិ បន តំ គហបតីតិ កស្មា អាហា?

តិរិយាបថសម្មវិវត្តនេន កិរ មត្តលុដ្ឋំ ន សណ្ឋាតិ, អស្ស ច តីហិ សត្តាហេហិ
និច្ចលស្ស និបន្នស្ស មត្តលុដ្ឋំ សណ្ឋាហិស្សតីតិ ញាត្វា អប្បេវ នាម
សត្តសត្តមាសេ បដិជានិក្ខា សត្តសត្តទិវសេបិ និបន្នេយ្យាតិ នំ វេមាហា។
តេនេវ បរតោ វុត្តំ “អបិ ច បដិកច្ឆេវ មយា ញាតោ” តិ។ សីសច្ឆវី ឧប្បាដេត្វាតិ
សីសចម្ពំ អបនេត្វា។ សិព្ពនីវិនាមេត្វាតិ សិព្ពនីវិវិត្វា។ នាហំ អាចរិយ
សក្កោមីតិ តស្ស កិរ សរីរេ មហាខាហោ ឧប្បន្និ, តស្មា វេមាហា។ តីហិ
សត្តាហេហិតិ តីហិ បស្សេហិ ឯកេកេន សត្តាហេន។

៣៣៣. ជនំ ឧស្សវេត្វាតិ ជនំ និហារេត្វា។

បដ្ឋោតរាជវត្តកថា

៣៣៤. ដេតុច្ឆំ មេ សប្បីតិ អយំ កិរ រាជាវិច្ឆិកស្ស ជាតោ,

វិច្ឆិកវិសបដិយាតាយ ច សប្បី ភេសន្តំ ហោតិ វិច្ឆិកានំ បដិកូលំ, តស្មា
វេមាហា។ ឧទ្កេកំ ទស្សតីតិ ឧត្តារំ ទស្សតិ។ បញ្ញាស យោជនិកា ហោតីតិ
បញ្ញាស យោជនានិ គន្តំ សមត្តា ហោតិ។ ន កេវលញ្ចស្ស រញ្ជោ ហត្ថិនីយេវ,
នាឡាតិវ នាម ហត្ថិ យោជនសតំ គច្ឆតិ, ចេលកណ្តោ ច មុញ្ចកេសោ ចាតិ ទ្វេ
អស្សវីសយោជនសតំ គច្ឆន្តិ, កាកោ ទាសោ សជ្ជិយោជនានិ គច្ឆតិ។

ឯកស្ស កិរ កុលបុត្តស្ស អនុប្បន្នេ ពុទ្ធបកទិវសំ ភុព្វិតុំ និសិន្នស្ស
បច្ចេកពុទ្ធា ទ្វារេ វេត្វា អគមាសិ, តស្សេកោ បុរិសោ “បច្ចេកពុទ្ធា អាគន្ធា
គតោ” តិ អាហារេសិ។ សោ សុត្វា “គច្ឆ, វេគេន បត្តំ អាហារ” តិ អាហារេត្វា
អត្តនោ សជ្ជិតំ ភត្តំ សព្ពំ ទត្វា បេសេសិ។ ឥតរោ តំ អាហារិត្វា បច្ចេកពុទ្ធស្ស

ហេតុ បែបនេះ “អហំ ភន្តេ តុម្ហាកំ កតេន សមីនា កាយវេយ្យាវតីកេន យត្ថ យត្ថ និព្ពត្តោបិ វាហនសម្មន្នោ ហោមី” តិ បត្តនំ អកាសិ។ សោ អយំ ឯតវហិ បដ្ឋោតោ នាម រាជា ជាតោ, តាយ បត្តនាយ អយំ វាហនសម្មត្ថិ។

សប្បី ចាយេត្វាតិ សប្បីញ្ច ចាយេត្វា; បរិចារិកានញ្ច អាហារាចារេ វិធី អាចិត្តិច្វា។ នខេន ភេសន្នំ ឌីលុម្ពេត្វាតិ នខេន ភេសន្នំ ឌីនហិច្វា; បក្ខិបិច្វាតិ អត្ថោ។ និដ្ឋាវេសីតិ វិវេចសិ។

សិវេយ្យកុសុយ្យកកថា

៣៣៥. សិវេយ្យកំ នាម ឧត្តរកុរុសុ សិវិចីកំ អវមជ្ឈលវត្ថំ។ តត្ថ កិរ មនុស្សា មតំ តេន វត្ថេន វេបេត្វា និក្ខិបន្តិ, តំ “មំសបេសី” តិ សល្លកេត្វា ហត្ថិសោណ្ណាកសកុណា ឧក្ខិបិច្វា ហិមវន្តកូដេ បែបេត្វា វត្ថំ អបនេត្វា ខាទន្តិ។ អថ វនេចរកា វត្ថំ ធិស្វា រញ្ជោ អាហារន្តិ។ ឯវមិទំ បដ្ឋោតេន លទ្ធា។ សិវិវេជ្ជ កុសលា ឥត្ថិយោ តីហិ អំសូហិ សុត្ថំ កន្តន្តិ, តេន សុត្ថេន វាយិតវត្ថំ ឯតន្តិបិ វនន្តិ។

សមត្ថីសិវេចនកថា

៣៣៦. សិនេហោថាតិ កី បន ភគវតោ កាយោ លូខោតិ ន លូខោ? ភគវតោ ហិ អាហារេ សនា នេវតា ធិញ្ជោជំ បក្ខិបន្តិ, សិនេហោចានំ បន សព្ពត្ថ ទោសេ តេមេតិ, សិរា មុទុកា ករោតិ, តេនាយំ ឯវមាហ។ តីណិ ឧប្បលហត្ថានីតិ ឯកំ ឌីឡាវិកទោសហរណាត្ថំ, ឯកំ មជ្ឈិមទោសហរណាត្ថំ, ឯកំ សុខុមទោសហរណាត្ថំ។ នចិរស្សេវ បកតត្ថោ អហោសីតិ ឯវំ បកតត្ថេ បន កាយេ នាគរា ទានំ សម្មាទេសុំ។ ជីវកោ អាគន្ធា ភគវន្តំ ឯតទរោច - “ភគវា អជ្ឈ នាគរា តុម្ហាកំ ទានំ ទាតុកាមា, មា អន្តោកាមំ បិណ្ឌាយ

បរិសថា”តិ។ មហាមោគ្គល្លានត្ថេរោ ចិន្តេសិ - “កុតោ នុ ខោ អដ្ឋ ភគវតោ
បឋមំ បិណ្ឌាចាតោ លទ្ធិំ វដ្តតី”តិ។ តតោ ចិន្តេសិ - “សោណោ សេដ្ឋីបុត្តោ
ខេត្តបរិកម្មតោ បដ្ឋាយ អញ្ញេហិ អសាធារណានំ ឪរោទកសេចនសំវដ្ឋានំ
គន្ធុសាលីនំ ឌីននំ ភុញ្ញតិ, តតោ ភគវតោ បិណ្ឌាចាតំ អាហរិស្សមី”តិ ឥទ្ធិយា
គន្ធា តស្ស ចាសាទតលេ អត្តានំ ទស្សេសិ។ សោ ថេរស្ស បត្តំ គហេត្វា
បណ្ឌិតំ បិណ្ឌាចាតំ អធាសិ។ ថេរស្ស ច គមនាការំ ទិស្វា “ភុញ្ញេ ភន្តេ”តិ
អាហា។ ថេរោ តមត្តំ អាហេចេសិ “ភុញ្ញេ ភន្តេ, អហំ អញ្ញំ ភគវតោ ទស្សមី”តិ
ថេរំ ភោជេត្វា គន្ធាហិ បត្តំ ឧត្តេជ្ជេត្វា បិណ្ឌាចាតស្ស បូរេត្វា អធាសិ, តំ ថេរោ
អាហរិត្វា ភគវតោ អធាសិ។

រាជាបិ ខោ ពិម្ពិសារោ “អដ្ឋ ភគវា កី ភុញ្ញេស្សតី”តិ វិហារំ អាគន្ធា
បរិសមាធនាវ បិណ្ឌាចាតគន្ធា យាយិត្វា ភុញ្ញេតុកាមោ អហោសិ។ ភគវតោ
ទ្វីសុយេវ បិណ្ឌាចាតេសុ ភាជនគតេសុ ទេវតា ឌីនំ បក្ខិបីសុ - យញ្ញ សុជាតា
អធាសិ; យញ្ញ បរិនិព្វានកាលេ ចុន្នោ កម្មារបុត្តោ; អញ្ញេសុ កតាឡេ កតាឡេ
បក្ខិបីសុ, តស្មា ភគវា រញ្ញោ ឥន្ទំ ជានិត្វា អបក្ខិត្តោជមេវ ថោកំ បិណ្ឌាចាតំ
រញ្ញោ ធាបេសិ។ សោ បរិភុញ្ញេត្វា បុច្ឆិ - “កី ភន្តេ, ឧត្តរកុរុតោ អាភតំ
ភោជន”ន្តិ? “ន មហារាជ, ឧត្តរកុរុតោ; អបិច ខោ តវេវ វដ្ឋវាសិនោ
គហបតិបុត្តស្ស ភោជនំ ឯត”ន្តិ វត្វា សោណាស្ស សម្បត្តិ អាចិត្តិ។ តំ សុត្វា
រាជា សោណំ ទដ្ឋកាមោ ហុត្វា ចម្មក្ខន្ធកេ វុត្តនយេន អសីតិយា
កុលបុត្តសហស្សេហិ សទ្ធិ សោណាស្ស អាគមនំ អកាសិ។ តេ ភគវតោ
ធម្មទេសនំ សុត្វា សោតាបន្នា ជាតា។ សោណោ បន បព្ពជិត្វា អរហត្ថេ
បតិដ្ឋិតោ។ ភគវាបិ ឯតទត្ថមេវ រញ្ញោ បិណ្ឌាចាតំ ធាបេសិ។

វរយាចនកថា

៣៣៧. ឯវំ កតកត្តកិច្ចេ ភគវតិ អថ ខោ ជីវកោ កោមារកថោ តំ
សិវេយ្យកំ ធុស្សយុកំ អាធាយ... បេ... ឯតទវោច។ អតិក្កន្តវាតិ ឯត្ថវិនិច្ឆយោ
មហាខន្ធកេ វុត្តនយេនេវ វេទិតញោ។ ភគវា កន្តេ បំសុក្ខលិកោ ភិក្ខុសង្ឃោ
ចាតិ ភគវតោ ហិ ពុទ្ធត្ថំ បត្តតោ បដ្ឋាយ យាវ ឥទំ វត្ថំ, ឯត្តន្តវេ វីសតិ វស្សានិ
នកោចិ គហបតិចីវរំ សាធិយិ, សញ្ញេ បំសុក្ខលិការំ អហោសុំ។ តេនាយំ
ឯវមាហា។ គហបតិចីវរន្តិ គហបតិហិ ធិន្ទចីវរំ។ ធម្មិយា កថាយាតិ
វត្ថុធានានិសំសបដិសំយុត្តាយ កថាយ។ ឥតវីតវេនាបីតិ អប្បក្សនបិ
មហាក្សនបិ; យេន កេនចីតិ អត្ថោ។ ចាវារោតិ សលោមកោ
កប្បាសាធិកេនោ។ អនុជាធាមិ ភិក្ខុវេ កោជវន្តិ ឯត្ថ បកតិកោជវមេវ វដ្ឋតិ,
មហាបិដ្ឋិយកោជវំ ន វដ្ឋតិ។ មហាបិដ្ឋិយកោជវន្តិ ឧណ្ណាមយោ
ចាវារសធិសោ កោជវោ។

កម្មលានុជាធានាធិកថា

៣៣៨. កាសិរាជាតិ កាសីនំ រាជា; បសេនធិស្ស ឯកបីតិកកាតា ឯស។
អឧកកាសិយន្តិ ឯត្ថ កាសីតិ សហស្សំ វុច្ចតិ តំ អក្សនកោ កាសិយោ។ អយំ
បន បញ្ចាសតានិ អក្សតិ, តស្មា “អឧកកាសិយោ” តិ វុត្តោ។ តេនេវាហា -
“ឧបឧកកាសីនំ ខមមាន” តិ។

៣៣៩. ឧទ្ធាវចានីតិ សុន្ទរានិ ច អសុន្ទរានិ ច។ ភន្តំ នាម ខោមាធិហិ បញ្ចហិ
សុត្តហិ មិស្សេត្វា កតំ; វាកមយមេវាតិបិ វទន្តិ។

៣៤០. ឯកំយេវ ភគវតា ចីវរំ អនុញ្ញាតំ ន ទ្វេតិ តេ កិវ ឥតវីតវេន
ចីវរេនាតិ ឯតស្ស “គហបតិកេន វា បំសុក្ខលេន វា” តិ ឯវំ អត្ថំ សល្លក្ខីសុ។
នាគមេសុន្តិ យាវ តេ សុសានតោ អាគច្ឆន្តិ, តាវ តេ ន អច្ឆិសុ; បក្កមីសុយេវ។

នាការមា ភាគំ ធាតុន្តំ ន អនិច្ចាយ ធាតុំ; យទិ បន ឥច្ឆន្តិ, ធាតុញ្ចេ។
អាគមេសុន្តិ ឧបចារេ អច្ឆិសុ។ តេនាហ ភគវា អាហ - “អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ
អាគមេន្តានំ អកាមា ភាគំ ធាតុ”ន្តិ។ យទិ បន មនុស្សា “ឥធាតតា ឯវ
គណ្ណាន្ត”តិ ទេន្តិ, សញ្ញាណំ វា កត្វា គច្ឆន្តិ “សម្មត្តា គណ្ណាន្ត”តិ សម្មត្តានំ
សព្វេសម្មិ ចាបុណាន្តិ។ សចេ ធម្មត្វា គតា, យេន គហិតំ, សោ ឯវ សាមី។
សទិសា សុសានំ ឌីក្កមីស្វតិ សព្វេ សមំ ឌីក្កមីសុ; ឯកទិសាយ វា ឌីក្កមីស្វតិបិ
អត្ថោ។ តេ កតិកំ កត្វាតិ លទ្ធិំ បំសុក្ខលំ សព្វេ ភាជេត្វា គណ្ណិស្សាមាតិ
ពហិមេវ កតិកំ កត្វា។

៣៤២. បីវរបដិក្កាហកន្តិ យោ គហបតិកេហិ សង្ឃស្ស ទីយមានំ បីវរំ
គណ្ណាតិ។ យោ ន ធម្មាគតី គច្ឆេយ្យាតិអាទីសុ បីវរបដិក្កាហកេសុ បច្ឆា
អាគតានម្បិ អត្តនោ ញាតកាធិនំ បឋមតរំ បដិក្កណ្ណាន្តោ វា ឯកច្ឆស្មី បេមំ
ធស្សេត្វា គណ្ណាន្តោ វា លោភបកតិកតាយ អត្តនោ បរិណាមេន្តោ វា ធម្មាគតី
គច្ឆតិ នាម។ បឋមតរំ អាគតស្សបិ កោធរសេន បច្ឆា គណ្ណាន្តោ វា
ទុក្ខតមនុស្សេសុ អវមញ្ញំ កត្វា គណ្ណាន្តោ វា “កី វោ យវេ ឋបនោកាសោ នត្ថិ,
តុម្ហាកំ សន្តកំ គហេត្វា គច្ឆថា”តិ ឯវ សង្ឃស្ស លាភន្តរាយំ ករោន្តោ វា
នោសាគតី គច្ឆតិ នាម។ យោ បន មុជ្ឈស្សតិ អសម្មជាតោ, អយំ មោហាគតី
គច្ឆតិ នាម។ បច្ឆា អាគតានម្បិ ឥស្សរានម្បិ ភយេន បឋមតរំ បដិក្កណ្ណាន្តោ វា
“បីវរបដិក្កាហកជ្ជានំ នាមេតំ ភារិយ”ន្តិ សន្តសន្តោ វា ភយាគតី គច្ឆតិ នាម។
“មយា ឥទញ្ចិទញ្ច គហិតំ, ឥទញ្ចិទញ្ច ន គហិត”ន្តិ ឯវ ជានន្តោ គហិតាគហិតំ
ជាតាតិ នាម។ តស្មា យោ ន ធម្មាគតិអាទិវសេន គច្ឆតិ,
ញាតកអញ្ញាតកអឡុទុក្ខតេសុ វិសេសំ អកត្វា អាគតបអចាធិយា
គណ្ណាតិ, សីលាចារបដិបត្តិយុត្តោ ហោតិ, សតិមា មេធាវី ពហុស្សតោ,

សក្ការៈ ឆាយកាន់វិស្សជ្ជវាចាយ បរិមណ្ឌលេហិ បទព្យញ្ញនេហិ អនុមោទនំ
ករោន្តោ បសាទំ ជនេតុំ, វេទ្យោ សម្មន្និតញ្ចោ។

វេទ្យោ បនភិក្ខុវេ សម្មន្និតញ្ចោតិ ឯត្ថ បន ឯតាយ យថាវុត្តាយ
កម្មវាចាយបិ អបលោកនេនាបិ អន្តោវិហារេ សព្វសង្ឃមជ្ឈេបិ
ខណ្ឌាសីមាយបិ សម្មន្និតុំ វេទ្យោយេវ។ វេទ្យោ សម្មតេន ច វិហារបច្ចន្តោ វា
បធានយេវ វា ន អន្និតព្វំ។ យត្ថ បន អាគតាគតា មនុស្សា សុខំ បស្សន្តិ,
តាធិសេ ធុរវិហារជ្ជានេ ពីជនី បស្សេ ឋបេត្វា សុនិវត្តេន សុចារុតេន
និសីទិតព្វន្តិ។

តត្ថេវ ឧជ្ឈ័ត្វាតិ “បដិគ្គហណាមេវ អម្ពាភំ ភារោ” តិ វត្វា កហិតជ្ជានេយេវ
ធម្មត្វា កច្ចន្តិ។ ចីវរនិទហកន្តិ ចីវរបដិសាមកំ។ យោ ន ធម្មាគតី
កច្ចេយ្យាតិអាធិសុ ចេត្ត ឥតោ បរញ្ច សព្វត្ថ វុត្តនយេនេវ វិនិច្ឆយោ វេទិតញ្ចោ។
សម្មតិវិនិច្ឆយោបិ កថិតានុសារេនេវ ជាទិតញ្ចោ។

កណ្តាការសម្មតិអាធិកថា

៣៤៣. វិហារំ វាតិអាធិសុ យោ អារាមមជ្ឈេ អារាមិកសាមណោរាធិហិ
អរិវិត្តោ សព្វេសំ សមោសរណាជ្ជានេវិហារោ វា អឡ្ហយោគោ វា ហោតិ, សោ
សម្មន្និតញ្ចោ។ បច្ចន្តសេនាសនំ បន ន សម្មន្និតព្វំ។ ឥទំ បន កណ្តាការំ
ខណ្ឌាសីមំ កត្វា ខណ្ឌាសីមាយ និសិទ្ធមហិ សម្មន្និតុំ ន វេទ្យោ, វិហារមជ្ឈេយេវ
សម្មន្និតព្វំ។

គុត្តាគុត្តញ្ចា ជានេយ្យាតិ ឯត្ថ យស្ស តាវ ធននាធិសុ កោចិ នោសោ នត្ថិ,
តំ គុត្តំ។ យស្ស បន ធននតិណំ វា ធននិដ្ឋកា វា យត្ថ កត្តចិ បតិកា, យេន
ឡិស្សតិ វា, មូសិកាធិនំ វា បវេសោ ហោតិ, ភិក្ខុអាធិសុ វា កត្តចិ ធិន្តំ ហោតិ,

ឧបច្ឆិកា វា ឧដ្ឋហន្តិ, តំ សត្វំ អគុត្តំ នាម។ តំ សល្លកេត្តា បដិសន្ធិវត្ថុតំ។
សីតសមយេ ឆ្វារញ្ច វាតចានញ្ច សុបិហិតំ កាតតំ, សីតេន ហិ ជីវរាជិ
កណ្ណាកិតានិ ហោន្តិ។ ឧណ្ណាសមយេ អន្តរន្តរា វាតប្បវេសនត្ថំ វិវរតតំ។ ឯវំ
ករោន្តោ ហិ គុត្តាគុត្តំ ជានាតិ នាម។

ឥមេហិ បន ជីវរបដិក្កាហាកាធិហិ តីហិបិ អត្ថនោ វត្ថុ ជានិតតំ។ តត្ថ
ជីវរបដិក្កាហាកេន តាវ យំ យំ មនុស្សា “កាលជីវ”ន្តិ វា “អកាលជីវ”ន្តិ វា
“អច្ឆេកជីវ”ន្តិ វា “វស្សិកសាជិក”ន្តិ វា “និសីទន”ន្តិ វា “បច្ឆត្តរណា”ន្តិ វា
“មុខបុញ្ញនចោឡ”ន្តិ វា ទេន្តិ, តំ សត្វំ ឯករាសី កត្វា មិស្សេត្វា ន គណ្ហិតតំ,
វិសុំវិសុំ កត្វាវ គណ្ហិត្វា ជីវរនិទហកស្ស តថេវ អាចិត្តិត្វា ធាតតំ។
ជីវរនិទហកេនាបិ ភណ្ណាគារិកស្ស ទទមាទេន ឥទំ កាលជីវំ... បេ... ឥទំ
មុខបុញ្ញនចោឡន្តិ អាចិត្តិត្វាវ ធាតតំ។ ភណ្ណាគារិកេនាបិ តថេវ វិសុំវិសុំវិយ
សញ្ញាណំ កត្វា ឋបេតតំ។ តតោ សង្ឃេន “កាលជីវំ អាហារ”តិ វុត្តេ
កាលជីវមេវ ធាតតំ... បេ... មុខបុញ្ញនចោឡកំ អាហារតិ វុត្តេ តថេវ ធាតតំ។

ឥតិ ភគវតា ជីវរបដិក្កាហាកោ អនុញ្ញាតោ, ជីវរនិទហាកោ អនុញ្ញាតោ,
ភណ្ណាគារំ អនុញ្ញាតំ, ភណ្ណាគារិកោ អនុញ្ញាតោ, ន ពាហុលីកតាយ ន
អសន្តុដ្ឋិយា; អបិច ខោ សង្ឃស្សនុគ្គហាយ។ សចេ ហិ អាហាជាហដំ គហេត្វា
ភិក្ខុ ភាជេយ្យំ, នេវ អាហាដំ ន អនាហាដំ ន ទិន្នំ នាទិន្នំ ន លទ្ធិំ នាលទ្ធិំ ជាទេយ្យំ,
អាហាជាហដំ ថេរាសនេ វា ទទេយ្យំ, ឧណ្ណាឧណ្ណំ វា ធិន្តិត្វា គណ្ហាយ្យំ; ឯវំ សតិ
អយុត្តបរិភោគោ ច ហោតិ, ន ច សព្វេសំ សង្កហោ កតោ ហោតិ។
ភណ្ណាគារេ បន ជីវំ ឋបេត្វា ឧស្សន្ធកាលេ ឯកេកស្ស ភិក្ខុនោ តិជីវំ វា ទ្វេ
ទ្វេ វា ឯកេកំ វា ជីវំ ទស្សន្តិ, លទ្ធាលទ្ធិំ ជានិស្សន្តិ, អលទ្ធាភារំ ញាត្វា សង្កហំ
កាតុំ មញ្ញស្សន្តិតិ។

នកិត្តវេ ភណ្ណាគារិកោ វុដ្ឋាបេតញ្ចោតិ ឯត្ថ អញ្ញេបិ អវុដ្ឋាបនីយា
ជាតិតញ្ចា។ ចត្តារោ ហិ ន វុដ្ឋាបេតញ្ចា - វុឡ្យតរោ, ភណ្ណាគារិកោ, គិលានោ,
សង្ឃតោ លទ្ធសេនាសនោតិ។ តត្ថ វុឡ្យតរោ អត្ថនោ វុឡ្យតាយ នវកតវេន ន
វុដ្ឋាបេតញ្ចោ, ភណ្ណាគារិកោ សង្ឃេន សម្មន្ទិក្ខា ភណ្ណាគារស្ស ទិន្នតាយ,
គិលានោ អត្ថនោ គិលានតាយ, សង្ឃោ បន ពហុស្សុតស្ស ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាធិហិ
ពហុបការស្ស ការនិគ្គារកស្ស ជាសុកំ អាវាសំ អនុដ្ឋាបនីយំ កត្វា ទេតិ,
តស្មា សោ ឧបការតាយ ច សង្ឃតោ លទ្ធតាយ ច ន វុដ្ឋាបេតញ្ចោតិ។

ឧស្សន្ធិហោតីតិ ពហុ រាសីកតំ ហោតិ, ភណ្ណាគារំ ន ភណ្ណាតិ។
សម្មទីក្ខតេនាតិ អន្តោឧបចារសីមាយំ បិតេន។ ភាជេតុន្តិ កាលំ យោសេត្វា
បដិចាដិយា ភាជេតុំ។ កោលាហលំ អកាសីតិ “អម្ពាភំ អាចរិយស្ស ទេថ,
ឧបជ្ឈាយស្ស ទេថា”តិ វេ មហាសទ្ធិអកាសិ។ ចីវរភាជនកង្កេសុ សភាគានំ
កិត្តនំ អចាបុណ្ណម្បិ មហាគ្យំ ចីវរំ ទេន្តោ ធន្ទាគតី គច្ឆតិ នាម។ អញ្ញេសំ
វុឡ្យតរានំ ចាបុណ្ណម្បិ មហាគ្យំ ចីវរំ អទត្វា អប្បគ្យំ ទេន្តោ ទោសាគតី គច្ឆតិ
នាម។ មោហមូឡោ ចីវរទានវត្ថុំ អជានន្តោ មោហាគតី គច្ឆតិ នាម។ មុខរានំ
នវកានម្បិ ភយេន អចាបុណ្ណមេវ មហាគ្យំ ចីវរំ ទេន្តោ ភយាគតី គច្ឆតិ
នាម។ យោ វេ ន គច្ឆតិ, សព្វេសំ តុលាក្ខតោ បមាណក្ខតោ មជ្ឈត្តោ ហោតិ,
សោ សម្មន្ទិតញ្ចោ។ ភាជិតាភាជិតន្តិ “ឯត្ថ កានិ វត្តានិ ភាជិតានិ, ឯត្ថ កានិ
អភាជិតានិ”តិ ជានន្តោ “ភាជិតាភាជិតញ្ចា ជានេយ្យា”តិ វុច្ឆតិ។

ឧទ្ធិនិក្ខាតិ “ឥទំ ដូលំ, ឥទំ សណ្ណំ, ឥទំ យនំ, ឥទំ តនុកំ, ឥទំ បរិកុត្តំ, ឥទំ
អបរិកុត្តំ, ឥទំ ធិយតោ ឯត្ថកំ បុប្ផលតោ ឯត្ថក”ន្តិ វេ វត្តានិ វិចិនិក្ខា។
តុលយិត្វាតិ “ឥទំ ឯត្ថកំ អគ្យតិ, ឥទំ ឯត្ថក”ន្តិ វេ អគ្យបរិច្ឆេទំ កត្វា។
វណ្ណាវណ្ណំ កត្វាតិ សចេ សព្វេសំ ឯកេកមេវ ទសគ្យនកំ ចាបុណ្ណាតិ, ឥច្ឆេតំ

កុសលំ; នោ ច ចាបុណ្ហាតិ, យំ នវ វា អដ្ឋ វា អគ្សតិ, តំ អញ្ញេន
ឯកអគ្សនកេន ច ទ្វិអគ្សនកេន ច សទ្ធិ ពន្ធិត្វា ឯតេន ឧចាយេន សមេ
បដិវិសេ វេបេត្វាតិ អត្តោ។ ភិក្ខុ គណេត្វា វគ្គំ ពន្ធិត្វាតិ សចេ ឯកេកស្ស
ទិយមាទេ ទិវសោ នប្បហោតិ, ទស ទស ភិក្ខុ គណេត្វា ទស ទស ចិវរបដិវិសេ
ឯកវគ្គំ ពន្ធិត្វា ឯកំ ភណ្ឌិកំ កត្វា ឯវំ ចិវរបដិវិសំ វេបេតុំ អនុជាធាមីតិ
អត្តោ។ ឯវំ វេបិតេសុ ចិវរបដិវិសេសុ កុសោ ចាតេតញ្ញោ។ តេហិវិ ភិក្ខុហិ បុន
កុសចាតំ កត្វា ភាជេតព្ពំ។

សាមណោរាជំ ឧបឡបដិវិសន្តិ ឯត្ថ យេ សាមណោរា អត្តិស្សរា
ភិក្ខុសង្ឃស្ស កត្តត្ថកម្មំ ន ករោន្តិ, ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាសុ យុត្តា
អាចរិយុបជ្ឈាយានំយេវ វត្ថុបដិបត្តិ ករោន្តិ, អញ្ញេសំ ន ករោន្តិ, ឯតេសំយេវ
ឧបឡភាគោ ធាតញ្ញោ។ យេ បន បុរេភត្តញ្ច បច្ឆាភត្តញ្ច ភិក្ខុសង្ឃស្សេវ
កត្តត្ថកិច្ចំ ករោន្តិ, តេសំ សមភោ ធាតញ្ញោ។ ឥទញ្ច បិដ្ឋិសមយេ ឧប្បន្នេន
ភណ្ឌាគារេ វេបិតេន អកាលចិវរេនេវ កចិតំ។ កាលចិវំ បន សមកមេវ
ធាតព្ពំ។ តត្រុប្បាទវស្សវាសិកំ សម្មញ្ញនិពន្ធនាទិ សង្ឃស្ស ជាតិកម្មំ កត្វា
គហេតព្ពំ។ ឯតញ្ញេត្ថ សព្វេសំ វត្ថុំ។ ភណ្ឌាគារិកចិវរេវិ សចេ សាមណោរា
អាគន្ធា “ភន្តេ មយំ យាគុំ បចាម, ភត្តំ បចាម, ខន្ធកំ បចាម, អប្បហរិតកំ
ករោម, ទន្តកដ្ឋំ អាហារម, វត្ថុនលី កប្បិយំ កត្វា ទេម, កី អម្ពេហិ ន កតំ
នាមា” តិ ឧក្កដិ ករោន្តិ, សមភោគោវ ធាតញ្ញោ។ ឯតំ យេ ច វិវដ្ឋិត្វា ករោន្តិ,
យេសញ្ច ករណាភារោ ន បញ្ញាយតិ, តេ សន្ធាយ វត្ថុំ។ កុរុន្តិយំ បន “សចេ
សាមណោរា ‘កស្មា មយំ ភន្តេ សង្ឃកម្មំ ន ករោម, ករិស្សាមា’ តិ យាចន្តិ,
សមបដិវិសោ ធាតញ្ញោ” តិ វត្ថុំ។

ឧត្តរិតុកាមោតិ នធិ វា កន្តារំ វា ឧត្តរិតុកាមោ; សត្តំ លភិត្វា ទិសា
បក្កមិតុកាមោតិ អត្ថោ។ សកំ ភាគំ ធាតុន្តំ ៩ទំ ភណ្ឌាការតោ បីវរាទិ
នីហរិត្វា បុញ្ញោ កតេ យណ្ឌិយា បហាដាយ ភិក្ខុសង្ឃេ សន្និបតិទេ សត្តំ
លភិត្វា គន្តកាមោ “សត្តតោ មា បរិហាយី” តិ ឯតមត្តំ សន្ធាយ វុត្តំ។ តស្មា
អនិហតេសុ វា បីវរេសុ អប្បហាដាយ វា យណ្ឌិយា អសន្និបតិទេ វា សង្ឃេ
ធាតុំ នវដ្ឋតិ។ បីវរេសុ បន និហតេសុ យណ្ឌិ បហរិត្វា ភិក្ខុសង្ឃេ សន្និបតិទេ
បីវរភាជកេន “ឥមស្ស ភិក្ខុនោ កោដ្ឋាសេន ឯត្ថកេន ភវិតព្ព” ន្តិ តក្កេត្វា
នយគ្គាហេន បីវំ ធាតព្ពំ។ តុលាយ តុលិតមិវ ហិ សមសមំ ធាតុំ នសក្កា,
តស្មា ឡនំ វា ហោតុ អធិកំ វា, ឯវំ តក្កេន នយេន ទិន្នំ សុទិន្នំ។ នេវ ឡនកំ បុន
ធាតព្ពំ, នាតិវត្តំ បដិគ្គណ្ឌិតព្ពន្ធិ។

អតិវេកភាគេនាតិ ទស ភិក្ខុ ហោន្តិ, សាជកាបិ ទសេវ, តេសុ ឯកោ
ទ្វាទស អគ្បតិ, សេសា ទសគ្បនកា។ សព្វេសុ ទសគ្បនកវសេន កុសេ
ចាតិទេ យស្ស ភិក្ខុនោ ទ្វាទសគ្បនកោ កុសោ ចាតិទោ, សោ “ឯត្ថកេន មម
បីវំ បហោតិ” តិ តេន អតិវេកភាគេន គន្តកាមោ ហោតិ។ ភិក្ខុ “អតិវេកំ
អាវុសោ សង្ឃស្ស សន្តក” ន្តិ វទន្តិ, តំ សុត្វា ភគវា “សង្ឃិកេ ច គណសន្តកេ ច
អប្បកំ នាម នត្ថិ, សព្ពត្ថ សំយមោ កាតព្វោ, គណ្ណាន្តេនាបិ កុក្កុទ្ធាយិតព្ព” ន្តិ
ទស្សេតុ “អនុជានាមិ ភិក្ខុវេ អនុក្ខេបេ ទិន្នេ” តិ អាហា។ តត្ថ អនុក្ខេបោ នាម
យំកិញ្ចិ អនុក្ខិបិតព្ពំ អនុប្បធាតព្ពំ កប្បិយភណ្ឌំ; យត្ថកំ តស្ស បដិវិសេ
អធិកំ, តត្ថកេ អគ្បនកេ យស្មី កិស្មិញ្ចិ កប្បិយភណ្ឌោ ទិន្នេតិ អត្ថោ។

វិកលកេតោសេត្វាតិ ឯត្ថ បីវរិកលកំ បុគ្គលវិកលកន្តិ ទ្វេវិកលកា។
បីវរិកលកំ នាម សព្វេសំ បញ្ចា បញ្ចា វត្តានិ បត្តានិ, សេសានិបិ អត្ថិ, ឯកេកំ
បន នចាបុណាតិ, ធិន្ទិត្វា ធាតព្ពានិ។ ធិន្ទន្តេហិ ច អឡមណ្ឌលាទិនំ វា

ឧបាហានត្ថវិកាដ៏ធំ វា បហោនកានិ ខណ្ឌានិ កត្វា ធាតព្ពានិ,
ហេដ្ឋិមបរិច្ឆេទេន ចតុរង្គុលវិគ្គារម្យំ អនុវាតប្បហោនកាយាមំ ខណ្ឌំ កត្វា
ធាតុំ វដ្តតិ, អបរិភោគំ បន ន កាតព្ពន្ធិ ឯវមេត្ត ចីវរស្ស អប្បហោនកភារោ
ចីវរវិកលកំ។ ជិន្និត្វា ទិន្នេ បន តំ តោសិតំ ហោតិ, អថ កុសថាតោ
កាតព្ពោ។ សចេបិ ឯកស្ស ភិក្ខុនោ កោដ្ឋាសេ ឯកំ វា ទ្វេ វា វត្ថានិ នប្បហោន្តិ,
តត្ថ អញ្ញំ សាមណកំ បរិក្ខារំ វេបេត្វា យោ តេន តុស្សតិ, តស្ស តំ ភាគំ ទត្វា
បច្ឆា កុសថាតោ កាតព្ពោ។ ឥធម្មំ ចីវរវិកលកន្តិ អន្ធកដ្ឋកថាយំ វុត្ថំ។

បុគ្គលវិកលកំ នាម ទស ទស ភិក្ខុ គណោត្វា វគ្គំ ករោន្តានំ ឯកោ វគ្គោ
ន បូរតិ, អដ្ឋ វា នវ វា ហោន្តិ, តេសំ អដ្ឋ វា នវ វា កោដ្ឋាសា “តុម្ពេ ឥមេ
គហេត្វា វិសុំ ភាជេថា” តិ ធាតព្ពា។ ឯវមយំ បុគ្គលានំ អប្បហោនកភារោ
បុគ្គលវិកលកំ។ វិសុំ ទិន្នេ បន តំ តោសិតំ ហោតិ, ឯវំ តោសេត្វា កុសថាតោ
កាតព្ពាតិ។ អថ វា វិកលកេ តោសេត្វាតិ យោ ចីវរវិភាគោ ឧនកោ, តំ
អញ្ជេន បរិក្ខារេន សមំ កត្វា កុសថាតោ កាតព្ពោ។

ចីវរវេទនកថា

៣២២. ធកណោនាតិ គោមយេន។ បណ្ឌាមត្តិកាយាតិ តម្កមត្តិកាយ។
មូលវេទនាទីសុ ហលិទ្ធិ វេបេត្វា សព្វំ មូលវេទនំ វដ្តតិ។ មញ្ញិដ្ឋិញ្ច តុដ្ឋហារញ្ច
វេបេត្វា សព្វំ ខន្ធវេទនំ វដ្តតិ។ តុដ្ឋហារោ នាម ឯកោ សកណ្តាករុក្ខោ, តស្ស
ហរិតាលវណ្ណំ ខន្ធវេទនំ ហោតិ។ លោទ្ធុញ្ច កណ្តាលញ្ច វេបេត្វា សព្វំ តចវេទនំ
វដ្តតិ។ អល្លិបត្តំ នីលិបត្តញ្ច វេបេត្វា សព្វំ បត្តវេទនំ វដ្តតិ។ គិហិបរិភុត្តំ បន
អល្លិបត្តេន ឯកវារំ វេទនំ វដ្តតិ។ កឹសុកបុប្ផញ្ច កុសុម្ពបុប្ផញ្ច វេបេត្វា សព្វំ
បុប្ផវេទនំ វដ្តតិ។ ជលវេទនេ បន ន កិញ្ចិ ន វដ្តតិ។

សីតុនកាតិ អបក្ករជនំ វុច្ចតិ។ ឧត្តរាឡុយ្យន្តិ វដ្ឋាធារកំ, វជនកុម្មិយា
មជ្ឈេ ឋបេត្វា តំ អាធារកំ បរិក្ខិបិត្វា វជនំ បក្ខិបិតុំ អនុជានាមីតិ អត្ថោ។
ឯវញ្ញំ កតេ វជនំ ន ឧត្តរតិ។ ឧទកេ វា នឧបិដ្ឋិកាយ វាតិ សចេ បរិបក្កំ ហោតិ,
ឧទកចាតិយា ធិន្នោ ថេវោ សហសា នវិសរតិ, នឧបិដ្ឋិយម្បិ អវិសរន្នោ តិដ្ឋតិ។
វជនុឡុន្តិ វជនឧឡុន្តិ។ ទណ្ឌាកថាលកន្តិ តមេវ សទណ្ឌាកំ។ វជនកោលម្ភន្តិ
វជនកុណ្ឌំ។ ឌីមទ្គន្តិ តិ សម្មទ្គន្តិ។ ន ច អដ្ឋិន្នេ ថេវេ បក្កមិតុន្តិ យាវ វជនតិទុ
គឡិ តំ ន ធិដ្ឋតិ, តាវ ន អញ្ញាត្រ គន្តព្វំ។ បត្តិន្និ អតិរជិតត្តា ថទ្ធិ។ ឧទកេ
ឌីសារតុន្តិ ឧទកេ បក្ខិបិត្វា ឋបេតុំ។ វជនេ បន ធិក្ខន្តេ តំ ឧទកំ ធន្ទេត្វា ថវំ
មទ្គិតព្វំ។ ទន្តកាសាវាជីតិ ឯកំ វា ទ្វេ វា វាវេ វជិត្វា ទន្តវណ្ណានិ ធាវន្តិ។

ធិន្នកថីវាទុជាននកថា

៣៤៥. អដ្ឋិតទ្គន្តិ ចតុរស្សកេធារកតទ្ធិ។ ចាឡិពទ្គន្តិ អាយាមតោ ច
វិត្តារតោ ច ធិយមរិយាទតទ្ធិ។ មរិយាទតទ្គន្តិ អន្តរន្តរា វស្សមរិយាទតទ្ធិ។
សិដ្ឋាជកតទ្គន្តិ មរិយាទាយ មរិយាទំ វិជិវិដ្ឋិត្វា គតដ្ឋានេ សិដ្ឋាជកតទ្ធិ;
ចតុក្កសណ្ឌានន្តិ អត្ថោ។ សិវិទហិតុន្តិ កាតុំ។ ឧស្សហាសិ តុំ អាទន្ទាតិ
សក្កោសិ តុំ អាទន្ទ។ ឧស្សហាមិ ភគវាតិ តុម្ភេហិ ធិន្ននយេន សក្កោមីតិ
ទស្សតិ។ យត្រ ហិ នាមាតិ យោ នាម។ កុសិម្បិ នាមាតិ អាទិសុ កុសីតិ
អាយាមតោ ច វិត្តារតោ ច អនុវាតាធិនំ ធិយបត្តានមេតំ អធិវចនំ។
អឡកុសីតិ អន្តរន្តរា វស្សបត្តានំ នាមំ។ មណ្ឌាលន្តិ បញ្ចាឡិកាថវំ វស្ស
ឯកកស្មី ខណ្ឌោ មហាមណ្ឌាលំ។ អឡមណ្ឌាលន្តិ ខុទ្ទកមណ្ឌាលំ។ វិវដ្តន្តិ
មណ្ឌាលញ្ចា អឡមណ្ឌាលញ្ចា ឯកតោ កត្វា សិព្វិតំ មជ្ឈិមខណ្ឌំ។

អនុវិវដ្តន្តិ តស្ស ឧភោសុ បស្សេសុ ទ្វេ ខណ្ឌានិ។ គីវេយ្យកន្តិ
គីវេវេបនដ្ឋានេ ទឡិករណត្ថំ អញ្ញំ សុត្តសំសិព្វិតំ អាគន្ធកបត្ថំ។

ដង្ហើយកន្លែង ដង្ហើយបុណ្យនាគ តាមរយៈសំសិក្ខា បន្ត។ គឺវិជ្ជាដ្ឋាន ច ដង្ហើយដ្ឋាន ច បន្តានមេរៀន ឆាន់បន្តិច វិនិច្ឆ័យ។ ពាហន្តន្ត អនុវិវដ្តានំ ពហិ ឯកកំ ខណ្ឌំ។ ឥតិ បញ្ចខណ្ឌិកចីវរេនតំ វិចារិតន្តិ។ អថ វា អនុវិវដ្តន្តិ វិវដ្តស្ស ឯកបស្សតោ ទិដ្ឋំ ឯកបស្សតោ ទិដ្ឋន្តិ ចតុន្ទម្បិ ខណ្ឌានមេតំ ឆានំ។ ពាហន្តន្ត សុប្បមាលំ ចីវរំ ចារុបន្តេន សំហរិត្វា ពាហាយ ឧបរិ វេចិតា ឧភោ អន្តា ពហិមុខា តិដ្ឋន្តិ, តេសំ ឯតំ ឆានំ។ អយមេវ ហិ នយោ មហាអដ្ឋកថាយំ វុត្តាតិ។

តិចីវរាទុដ្ឋាននកថា

៣៤៦. ចីវរេហិ ឧត្តន្តិកេតិ ចីវរេហិ ឧត្តន្តោ កតេ; យថា ឧត្តិត្តភណ្ឌា ហោន្តិ ឯវំ កតេ; ឧត្តិត្តភណ្ឌិកការំ អាចាទិតេតិ អត្ថោ។ ចីវរភិសិន្និ ឯត្ត ភិសីតិ ទ្វេ តីណិ ឯកតោ កត្វា ភិសិសង្ខេបេន សំហរិតចីវរាទិ វុត្តានិ។ តេ កិវ ភិក្ខុ “ឧត្តិណាគិវតោ ភគវាលហំ បដិវិវត្តិស្សតី” តិ តត្ថ គប្បន្តា ជីវកវត្ថុស្មី លទ្ធិចីវរាទិ វេចិត្វា អគម៌សុ។ ឥទានិ បន ចិវេន អាគមិស្សតីតិ មញ្ញមាណ អាធាយ បក្កមីសុ។ អន្តរដ្ឋកាស្វតិ មាយស្ស ច ជគ្គុណស្ស ច អន្តរា អដ្ឋសុ។ ន ភគវន្តំ សីតំ អហោសីតិ ភគវតោ សីតំ នាហោសិ។ ឯតទហោសិ យេថ ខោ តេ កុលបុត្តាតិ ន ភគវា អន្តោកាសេ អនិសីទិត្វា ឯតមត្តំ ន ជាតាតិ, មហាជនសញ្ញាបនត្តំ បន ឯវមកាសិ។ សីតាលុកាតិ សីតបកតិកា; យេ បកតិយាវ សីតេន កិលមន្តិ។ ទិគុណំ សង្ឃាជិន្និ ឧបដ្ឋំ សង្ឃាជី។ ឯកច្ឆិយន្តិ ឯកបដ្ឋំ។ ឥតិ “ភគវា អត្តនា ចត្វហិ ចីវរេហិ យាបេតិ, អម្ពាភំ បន តិចីវរំ អនុដ្ឋានាតី” តិ វេចនស្ស ឱកាសំ ឧបច្ឆិន្ទតុំ ទិគុណំ សង្ឃាជី អនុដ្ឋានាតិ, ឯកច្ឆិកេ ឥតរេ។ ឯវញ្ញំ នេសំ ចត្តារិ ភវិស្សន្តិតិ។

អតិវេកចីវរាទិកថា

៣៤៨. អគ្គឡំ អប្បបេយ្យន្តិ ធិន្ទដ្ឋានេ បិលោតិកខណ្ឌំ លត្តាបេយ្យំ។
អហតកប្បានន្តិ ឯកវារំ ធាតានំ។ ឧតុទ្ធវដានន្តិ ឧតុតោ ធិយកាលតោ
ឧទ្ធវដានំ ហតវត្ថកានំ, បិលោតិកានន្តិ វុត្ថំ ហោតិ។ ចាបណ្ឌិកេតិ
អន្តរាបណតោ បតិបិលោតិកជីវេវ។ ឧស្សហោ ករណីយោតិ បរិយេសនា
កាតញ្ញា។ បរិច្ឆេទោ បនេត្ថ នត្ថិ, បដ្ឋសតម្បិ វដ្ឋតិ។ សព្វមិទំ សាធិយន្តស្ស
ភិក្ខុនោ វសេន វុត្ថំ។ អគ្គឡំ តុន្តន្តិ ឯត្ថ ឧទ្ធវិទ្វា អល្លិយាបនខណ្ឌំ អគ្គឡំ,
សុត្តេន សំសិព្ពិតំ តុន្តិ; វដ្ឋត្វា ករណំ ឡិវដ្ឋិកំ។ កណ្ឌាសកំ វុច្ឆតិ មុទ្ធិកា។
ទន្ធិកម្មន្តិ អនុទ្ធវិទ្វាវ ឧបស្សយំ កត្វា អល្លិយាបនកំ វត្ថុខណ្ឌំ។

៣៤៩-៣៥០. វិសាខាវត្ថុ ឧត្តានត្ថំ។ តតោ បរំ បុព្វេវិនិច្ឆ័តមេវ។
សោវគ្គិកន្តិ សគ្គប្បត្តហេតុកំ។ តេនេវាហ “សោវគ្គិក”ន្តិ។ សោកំ អបនេតីតិ
សោកនុទំ។ អនាមយាតិ អរោគា។ សគ្គម្ហិ កាយម្ហិ តិ សក្កោបបន្នា។

៣៥៣. បុព្វជ្ជនា កាមេសុវីតរាគាតិ ឈានលាភិនោ។

៣៥៦. សន្តិដ្ឋាតិ ធិជ្ជមត្តកមិក្ខោ។ សម្ពត្តោតិ ឯកសម្ពោគោ ទន្ធិមិក្ខោ។
អាលបិតោតិ “មម សន្តកំ យំ ឥន្ទេយ្យាសិ, តំ គណ្ហាហី”តិ ឯវំ វុត្តោ។ ឯតេសុ
តិសុ អញ្ញាតរនាមេន សន្តិ ជីវតិ, គហិតេ អត្តមនោ ហោតីតិ ឥមេហិ
គហិតវិស្សាសោ វុហតិ។

បច្ឆិមវិកប្បនុបគម្ភីវរាទិកថា

៣៥៩. បំសុក្ខលកតោតិ កតបំសុក្ខលោ។ គរុកោ ហោតីតិ
ជិណ្ឌាជិណ្ឌាដ្ឋានេ អគ្គឡារោបនេន គរុកោ ហោតិ។ សុត្តលូទំ កាតុន្តិ សុត្តេនេវ
អគ្គឡំ កាតុន្តិ អត្តោ។ វិកល្លោ ហោតីតិ សុត្តំ អប្បេត្វា អប្បេត្វា សិព្ពន្ធានំ
ឯកោ សង្ឃិដិកោលោ ធិយោ ហោតិ។ វិកល្លំ ឧទ្ធវិទ្ធិ ធិយកោលំ ធិន្តិតុំ។

ឡើយន្តិតិ ជិន្នាកោណតោ គឺឡើយ។ អនុវាតំ បរិកណ្ណាន្តិ អនុវាតញ្ចោវ
បរិកណ្ណាញ។ បត្តាលុដ្ឋន្តិតិ មហាន្តេសុ បត្តមុខេសុ ជិន្នានិ សុត្តានិ គឡើយ,
តតោ បត្តាលុដ្ឋន្តិ។ អដ្ឋបទកំ កាតុន្តិ អដ្ឋបទកច្ឆន្នេន បត្តមុខំ សិព្វិតុំ។

៣៦០. អន្ធាធិកម្មិ អាហារេបតុន្តិ អាគន្ធកបត្ថម្មិ ធាតុំ។ ៩ទំ បន
អប្បហោនកេ អាហារេបតត្ថំ។ សចេ បហោតិ, អាគន្ធកបត្ថំ ន វដ្ឋតិ,
ជិន្និតត្ថមេវ។

៣៦១. ន ច ភិក្ខុវេ សន្ធាទេយ្យន្តិ ឯត្ថ សេសញ្ញាតីនំ ទេស្តោ
វិនិច្ឆាតេតិយេវ។ មាតាបិតារោ បន សចេ វដ្ឋេ បិតា បត្តយន្តិ, ធាតត្ថំ។

៣៦២. គិលានោតិ គិលានតាយ គហេត្វា គន្ធិំ អសមត្តោ។
វស្សិកសង្កេតន្តិ វស្សិកេ ចត្តារោ មាសេ។ នធិចារន្តិ នធិយា ចារេ ភត្តំ ភុព្វិតត្ថំ
ហោតិ។ អគ្គឡុគុត្តិវិហារោតិ សព្វេស្វេវ ចេតេសុ
គិលានវស្សិកសង្កេតនធិចារគមនអត្ថតកថិនភាវេសុ អគ្គឡុគុត្តិយេវ
បមាណំ។ គុត្តេ ឯវ ហិ វិហារេ ឯតេសុ ការណេសុ និក្ខិបិត្វា ពហិ គន្ធិំ វដ្ឋតិ, ន
អគុត្តេ។ អារញ្ញកស្ស បន វិហារោ ន សុគុត្តោ ហោតិ, តេន ភណ្ឌក្ខលំ កាយ
បក្ខិបិត្វា ចាសាណសុសិវ រុក្ខសុសិរាធិសុ សុប្បជិច្ឆន្នេសុ វេបេត្វា គន្ធិត្ថំ។

សង្ឃកថីវុប្បាទកថា

៣៦៣. តុយ្ហេវ ភិក្ខុ តានិ ជីវរាជីតិ អញ្ញាត្ថ គហេត្វា ហជាជិបិ តុយ្ហេវ; ន
តេសំ អញ្ញោ កោចិ ឥស្សរោតិ។ ឯវញ្ច បន វត្វា អនាគតេបិ និក្កក្កច្ឆា
គណ្ឌិស្សន្តិតិ ទស្សេតុំ ឥធម បនាតិអាទិមាហ។ តស្សេវ តានិ ជីវរាជិ យាវ
កថិនស្ស ឡត្តារាតិ សចេ គណាបូរកេ ភិក្ខុលភិក្ខុ កថិនំ អត្ថតំ ហោតិ,
បញ្ចមាសេ; នោ ចេ អត្ថតំ ហោតិ, ឯកំ ជីវរមាសមេវ។ យំ “សង្ឃស្ស ទេមា” តិ

វាទេន្តិ, “សង្ឃី ឧទ្ទិស្ស ទេមា” តិ វា ទេន្តិ, “វស្សុវុត្ថសង្ឃស្ស ទេមា” តិ វា ទេន្តិ,
“វស្សាវាសិកំ ទេមា” តិ វា ទេន្តិ, សចេបិ មតកចីវរំ អវិភជិត្វា តំ វិហារំ បរិសន្តិ,
តំ សព្ទំ តស្សេវ ភិក្ខុនោ ហោតិ។ យម្បិ សោ វស្សាវាសត្ថាយ វឌ្ឍិ បយោដេត្វា
បបិតឧបនិក្ខេបតោ វា តត្រុប្បាទតោ វា វស្សាវាសិកំ គណ្ហាតិ, សព្ទំ
សុគ្គហិតមេវ ហោតិ។ ឥទមេត្ថ លក្ខណំ, យេន តេនាភារេន សង្ឃស្ស ឧប្បន្នំ
វត្ថំ អត្តតកចិនស្ស បញ្ចមាសេ, អនត្តតកចិនស្ស ឯកំ ចីវរមាសំ
ចាបុណាតីតិ។ យំ បន “ឥទំ ឥធ វស្សុវុត្ថសង្ឃស្ស ទេមា” តិ វា “វស្សាវាសិកំ
ទេមា” តិ វា វត្វា ទិន្នំ, តំ អនត្តតកចិនស្សបិ បញ្ចមាសេ ចាបុណាតិ។ តតោ
បរំ បន ឧប្បន្នំ វស្សាវាសិកំ បុច្ឆិតព្វំ - “កី អតីតវស្សេ ឥទំ វស្សាវាសិកំ,
ឧទាហុ អនាគតវស្សេ” តិ! កស្មា? បិដ្ឋសមយេ ឧប្បន្នត្វា។

ឧតុកាលន្តិ វស្សានតោ អញ្ញំ កាលំ។ តានិ ចីវរានិ អាទាយ សាវត្ថី គន្ធាតិ
ឯត្ថ តានិ ចីវរានិ គតគតជ្ជានេ សង្ឃីកានេវ ហោន្តិ, ភិក្ខុហិ ទិដ្ឋមត្តមេវេត្ថ
បមាណំ។ តស្មា សចេ កេចិ បដិបទំ អាគច្ឆន្តា “កុហី អារុសោ គច្ឆសី” តិ
បុច្ឆិត្វា តមត្ថំ សុត្វា “កី អារុសោ មយំ សង្ឃោ ន ហោមា” តិ តត្ថេវ ភាដេត្វា
គណ្ហាន្តិ, សុគ្គហិតានិ។ សចេបិ ឯស មគ្គា ឱក្ខមិត្វា កញ្ចិ វិហារំ វា
អាសនសាលំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ឯកំ គេហមេវ វា បរិសតិ, តត្រ ច នំ ភិក្ខុ
ទិស្វា តមត្ថំ បុច្ឆិត្វា ភាដេត្វា គណ្ហាន្តិ, សុគ្គហិតានេវ។

អធិជ្ជាតុន្តិ ឯត្ថ អធិជ្ជហន្តេន វត្ថំ ជានិតព្វំ។ តេន ហិ ភិក្ខុនា យណ្ឌិ
បហវិត្វា កាលំ យោសេត្វា ថោកំ អាគមេត្វា សចេ យណ្ឌិសញ្ញាយ វា
កាលសញ្ញាយ វា ភិក្ខុ អាគច្ឆន្តិ, តេហិ សទ្ធិ ភាដេតព្វានិ។ នោ ចេ អាគច្ឆន្តិ,
“មយ្ហិមាទិ ចីវរានិ ចាបុណាន្តិ” តិ អធិជ្ជាតព្វានិ។ ឯវំ អធិជ្ជិតេ សព្វានិ តស្សេវ
ហោន្តិ, បីតិកា បន ន តិដ្ឋតិ។

សេចក្តី ឯកកំ ឧទ្ទិស “អយំ បឋមភាគោ មយំ ចាបុណាតិ, អយំ ឧត្តិយភាគោ” តិ ឯវំ គណ្ណាតិ, គហិតានិ ច សុគ្គហិតានិ ហោន្តិ, បិតិកា ច តិដ្ឋតិ។ ឯវំ ចាបេត្វា គណ្ណាន្តោនាបិ អធិដ្ឋិតមេវ ហោតិ។ សេច បន យល្លា បហិវត្វា វា អប្បហិវត្វា វា កាលម្បិ យោសេត្វា វា អយោសេត្វា វា “អហមេវេត្ថ មយ្ហមេវ ឥមាធិ ជីវរាជី” តិ គណ្ណាតិ, ឧគ្គហិតានិ ហោន្តិ។ អថ “អញ្ញោ កោចិ ឥធនត្ថិ, មយំ ឯតានិ ចាបុណាតិ” តិ គណ្ណាតិ, សុគ្គហិតានិ។

ចាតិភេ កុសេតិ ឯកកោដ្ឋាសេ កុសនណ្ឌាកេ ចាតិភមត្ថេ សេចបិ ភិក្ខុសហស្សំ ហោតិ, គហិតមេវ នាម ជីវរំ។ នាកាមា ភាគោ ធាតុញ្ញោ។ សេច បន អត្ថនោ រុចិយា ធាតុកាមា ហោន្តិ, ទេន្តុ។ អនុភាគេបិ ឯសេវ នយោ។

សជីវរាជីតិ “កាលជីវម្បិ សង្ឃស្ស ឥតោវ ទស្សម, វិសុំ សង្ឃិយមាទេ អតិចិវ ហោតិ” តិ ឱប្ប័យេវ សជីវរាជិ ភត្តានិ អកំសុ។ យេវ អាគម្ម ឧប្បន្នានីតិ តុម្ពេសុ បសាទេន ឱប្ប័ ឧប្បន្នានិ។

សង្ឃស្ស ទេមាតិ ជីវរាជិ ទេន្តិ តិ សកលម្បិ ជីវកាលំ សណិកំ សណិកំ ទេន្តិយេវ។ បុរិមេសុ បន ជីសុ វត្ថុសុ បច្ឆិន្នធានត្ថា អទំសូតិ វត្ថុ។ សម្ពហុលា យេវាតិ វិនយធរចាមាគ្គយេវ។ ឥទំ បន វត្ថុ សទ្ធិ បុរិមេន ទ្វេភាតិកវត្ថុនា បរិនិព្វតេ ភគវតិ ឧប្បន្នំ, ឥមេ ច យេវា ទិដ្ឋបុញ្ញា តថាគតំ, តស្មា បុរិមេសុ វត្ថុសុ តថាគតេន បញ្ញត្តនយេនេវ កថេសុំ។

ឧបនន្ទសក្យបុត្តវត្ថុកថា

៣៦៤. តាមការសំ អគមាសីតិ អប្បេវ នាម ជីវរាជិ ភាជន្តា មយ្ហម្បិ សង្កហំ ករេយ្យន្តិ ជីវរាជនកាលំ សល្លកេត្វាវ អគមាសិ។ សាធិយិស្សសីតិ គណ្ហិស្សសិ។ ឯត្ថ ច កិញ្ញាបិ តស្ស ភាគោ ន ចាបុណាតិ។ អថ ខោ

“នគរវាសិកោ អយំ មុខរោ ធម្មកថិកោ” តិ តេ ភិក្ខុ “សាទិយិស្សសី” តិ
អាហំសុ។ យោ សាទិយេយ្យ អាបត្តិ ទុក្ខជស្សាតិ ឯត្ថ បន កិញ្ចាបិ លហុកា
អាបត្តិ, អថ ខោ គហិតានិ គហិតជ្ជានេ នាតញ្ញានិ។ សចេបិ នជ្ជានិ វា ជិណ្ឌានិ
វា ហោន្តិ, តស្សេវ គីវា។ ទេហិតិ វុត្ថេ អនេន្តោ ធុរនិក្ខេបេ ភណ្ឌោគ្យេន
ការេតញ្ញោ។

ឯកាធិប្បាយន្តិ ឯកំ អធិប្បាយំ; ឯកំ បុគ្គលបជីវីសមេវ ទេថាតិ អត្ថោ។
ឥនានិ យថា សោ នាតញ្ញោ, តំ នស្សេតុំ តន្តិ ឋបេន្តោ ឥធម បនាតិអាទិមាហា។
តត្ថ សចេ អមុត្រ ឧបឡំ អមុត្រ ឧបឡន្តិ ឯកេកស្មី ឯកាហមេកាហំ វា
សត្តាហំ សត្តាហំ វា សចេ វសតិ, ឯកេកស្មី វិហារេ យំ ឯកោ បុគ្គលោ លភតិ,
តតោ តតោ ឧបឡំ ឧបឡំ នាតត្ថំ។ ឯវំ ឯកាធិប្បាយោ ទិន្នោ ហោតិ។ យត្ថ វា
បន ពហុតរន្តិ សចេ ឯកស្មី វិហារេ វសន្តោ ឥតរស្មី សត្តាហាវារេន អរុណមេវ
ឧដ្ឋាបេតិ, ឯវំ បុរិមស្មី ពហុតរំ វសតិ នាម។ តស្មា តតោ ពហុតរំ
វសិតវិហារតោ តស្ស បជីវីសោ នាតត្ថោ។ ឯវម្បិ ឯកាធិប្បាយោ ទិន្នោ
ហោតិ។ ឥនញ្ច នាណាលភេហិ នាទូបចារេហិ ឯកសីមវិហារេហិ កថិតំ,
នាណសីមវិហារេ បន សេនាសនគ្គាហោ បដិប្បស្សម្ពុតិ។ តស្មា តត្ថ
ចីវរបជីវីសោ ន ចាបុណាតិ។ សេសំ បន អាមិសភេសជ្ជាទិ សត្ថំ សត្ថត្ថ
អន្តោសីមគតស្ស ចាបុណាតិ។

គិលានវត្ថុកថា

៣៦៥. មញ្ចកេ និចាតេសុន្តិ ឯវំ ជោវិត្វា អញ្ញំ កាសាវំ និវាសេត្វា មញ្ចកេ
និបជ្ជាបេសុ; និបជ្ជាបេត្វា ច បនាយស្មា អានន្តោ មុត្តកវីសកិលិដ្ឋំ កាសាវំ
ជោវិត្វា ភូមិយំ បរិភណ្ឌំ អកាសិ។ យោ ភិក្ខុវេ មំ ឧបជ្ឈហេយ្យ, សោ គិលានំ
ឧបជ្ឈហេយ្យាតិ យោ មំ ឱវាទានុសាសនីករណេន ឧបជ្ឈហេយ្យ, សោ គិលានំ

ឧបជ្ជហេយ្យ; មម ឱវាទការកេន គិលានោ ឧបជ្ជាតញ្ចោតិ អយមេវេត្ថ អត្ថោ។
ភគវតោ ច គិលានស្ស ច ឧបជ្ជានំ ឯកសទិសន្តិ ឯវំ បនេត្ថ អត្ថោ ន
គហោតញ្ចោ។ សង្ឃេន ឧបជ្ជាតញ្ចោតិ យស្សេតេ ឧបជ្ជាទយោ តស្មីវិហារេ នត្ថិ,
អាគន្ធកោ ហោតិ ឯកចារិកោ ភិក្ខុ, សោ សង្ឃស្ស ភារោ, តស្មា សង្ឃេន
ឧបជ្ជាតញ្ចោ។ នោ ច ឧបជ្ជហេយ្យ, សកលស្ស សង្ឃស្ស អាបត្តិ។ វារំ វេបេត្វា
ជគ្គន្តេសុ បន យោ អត្ថនោ វារេ ន ជគ្គតិ, តស្សេវ អាបត្តិ។ សង្ឃត្ថេរោបិ
វារកោ ន មុច្ចតិ។ សចេ សកលោ សង្ឃោ ឯកស្ស ភារំ ករោតិ, ឯកោ វា
វត្ថុសម្បជ្ជោ ភិក្ខុ អហមេវ ជគ្គិស្សាមីតិ បដិជគ្គតិ, សង្ឃោ អាបត្តិតោ មុច្ចតិ។

៣៦៦. អភិក្កមន្តំ វា អភិក្កមតីតិ អាទិសុ វឿន្តំ វា អាពាធំ “ឥទំ នាម មេ
បរិភុណ្ណន្តស្ស វឿតិ, ឥទំ បរិភុណ្ណន្តស្ស បរិហាយតិ, ឥទំ បរិភុណ្ណន្តស្ស
តិជ្ជតី”តិ យថាភូតំ នាវិករោតីតិ ឯវមត្ថោ ទដ្ឋញ្ចោ។ នាលន្តិ ន បតិរូចោ, ន
យុត្ថោ ឧបជ្ជាតុំ។ ភេសន្តំ សិរិទាតុន្តិ ភេសន្តំ យោជេតុំ អសមត្ថោ ហោតិ។
អាមិសន្តរោតិ អាមិសំ អស្ស អន្តរន្តិ អាមិសន្តរោ។ អន្តរន្តិ ការណំ វុច្ចតិ;
អាមិសការណា យាគុកត្ថបត្ថចីវរានិ បត្តេន្តោ ឧបជ្ជាតីតិ អត្ថោ។

មតសន្តកកថា

៣៦៧. កាលន្តេតតិ កាលកិរិយាយ។ គិលានុបជ្ជាកានំ ទាតុន្តិ ឯត្ថ
អនន្តរំ វុត្តាយ កម្មវាចាយ ទិន្នម្បិ អបលោកេត្វា ទិន្នម្បិ ទិន្នមេវ ហោតិ,
វុត្តតិ។

៣៦៨. យំ តត្ថ លហុកណ្ណំ យំ តត្ថ គរុកណ្ណាន្តិ ឯត្ថ លហុកណ្ណាគរុកណ្ណានំ
នាណាករណំ បរតោ វណ្ណាយិស្សាម។ គិលានុបជ្ជាកលាភេ បន អយំ អាទិតោ
បជ្ជាយ វិនិច្ឆយោ -

សេច សកលេ ភិក្ខុសង្ឃ ឧបជ្ជហន្តេ កាលំ ករោតិ, សព្វេបិ សាមិកា។
អថ ឯកច្ឆេហិ វារេ កតេ ឯកច្ឆេហិ អកតេយេវ កាលំ ករោតិ, តត្ថ ឯកច្ឆេ
អាចរិយា វទន្តិ - “សព្វេបិ អត្តនោ វារេ សម្បត្តេ ករេយ្យំ, តស្មា សព្វេបិ
សាមិនោ”តិ។ ឯកច្ឆេ វទន្តិ - “យេហិ ជគ្គិតោ តេ វេលភន្តិ, ឥតេវ ន
លភន្តិ”តិ។ សាមណោវ កាលន្តតេ សេច ចីវរំ អត្ថិ, គិលានុបដ្ឋាកានំ ធាតព្ធុំ។
នោ ច អត្ថិ យំ អត្ថិ, តំ ធាតព្ធុំ។ អញ្ញស្មី បរិក្ខារេ សតិ ចីវរភាគំ កត្វា ធាតព្ធុំ។

ភិក្ខុ ច សាមណោរោ ច សេច សមំ ឧបជ្ជហីសុ, សមកោ ភាគោ ធាតព្ធុំ។
អថ សាមណោរោ ឧបជ្ជហតិ, ភិក្ខុស្ស សំវិទហនមត្តមេវ ហោតិ,
សាមណោស្ស ជេដ្ឋកភាគោ ធាតព្ធុំ។ សេច សាមណោរោ ភិក្ខុនា
អាធិតឧទកេន យាគុំ បចិត្វា បដិក្កាហាបនមត្តមេវ ករោតិ, ភិក្ខុ ឧបជ្ជហតិ,
ភិក្ខុស្ស ជេដ្ឋកភាគោ ធាតព្ធុំ។

ពហូ ភិក្ខុ សមគ្គា ហុត្វា ឧបជ្ជហន្តិ, សព្វេសំ សមកោ ភាគោ ធាតព្ធុំ។
យោ បនេត្ត វិសេសេន ឧបជ្ជហតិ, តស្ស វិសេសោ កាតព្ធុំ។ យេន បន
ឯកទិវសម្បិ គិលានុបដ្ឋាកវសេន យាគុភត្តំ វា បចិត្វា ទិន្នំ, នហានំ វា
បដិយាទិតំ, សោមិ គិលានុបដ្ឋាកោវ។ យោ សមីបំ អនាគត្វា
ភេសជ្ជតណ្ហាលាទិនិ បេសេតិ, អយំ គិលានុបដ្ឋាកោ ន ហោតិ។ យោ
បរិយេសិត្វា កាហាបេត្វា អាគច្ឆតិ, អយំ គិលានុបដ្ឋាកោវ។

ឯកោ វត្តសីសេន ជគ្គតិ; ឯកោ បច្ឆាសាយ, មតកាលេ ឧភោមិ
បច្ឆាសីសន្តិ, ឧទិន្នម្បិ ធាតព្ធុំ។ ឯកោ ឧបជ្ជហិត្វា គិលានស្ស វា កម្មេន អត្តនោ
វា កម្មេន កត្ថចិ គតោ “បុន អាគត្វា ជគ្គិស្សាមី”តិ, ឯតស្សបិ ធាតព្ធុំ។ ឯកោ
ចីវំ ឧបជ្ជហិត្វា “ឥនានិ ន សក្កោមី”តិ ធុរំ និក្ខិបិត្វា គច្ឆតិ, សេចបិ តំទិវសមេវ
គិលានោ កាលំករោតិ, ឧបជ្ជាកភាគោ ន ធាតព្ធុំ។

គិលានុបដ្ឋាកោ នាម គិហិ វា ហោតុ បព្ពជិតោ វា, អន្តមសោ
មាតុកាមោបិ, សព្ពេ ភាគំ លភន្តិ។ សេច តស្ស ភិក្ខុនោ បត្តចីវរមត្តមេវ
ហោតិ, អញ្ញំ នត្ថិ; សព្ពំ គិលានុបដ្ឋាកានំយេវ ធាតព្ធិ។ សេចបិ សហស្សំ
អគ្គតិ, អញ្ញំ បន ពហុម្បិ បរិក្ខារំ តេ ន លភន្តិ; សង្ឃស្សេវ ហោតិ។ អវសេសំ
ភណ្ឌំ ពហុកញ្ជោវ មហាគ្យញ្ច, តិចីវរំ អប្បគ្យំ; តតោ គហេត្វា តិចីវរបរិក្ខារោ
ធាតព្ធិ។ សព្ពញ្ចេតំ សង្ឃិកតោវ លព្ពតិ។

សេច បន សោ ជីវមាណោយេវ សព្ពំ អត្តនោ បរិក្ខារំ និស្សន្និទ្ធា កស្សបិ
អនាសិ, កោចិ វា វិស្សាសំ អគ្គហេសិ, យស្ស ទិន្នំ, យេន ច គហិតំ, តស្សេវ
ហោតិ។ តស្ស រុចិយា ឯវ គិលានុបដ្ឋាកាលភន្តិ, អញ្ញេសំ អទិត្វា ទូរេ
ឋបិតបរិក្ខារាបិ តត តត សង្ឃស្សេវ ហោតិ។ ទិន្នំ សន្តកំ ហោតិ អវិភត្តំ,
ឯកស្មី កាលផ្គតេ ឥតរោ សាមី។ ពហុនម្បិ សន្តកេ ឯសេវ នយោ។ សព្ពេសុ
មតេសុ សង្ឃិកំ ហោតិ។ សេចបិ អវិភទិត្វា សទ្ធិវិហារិកាធិនំ ទេន្តិ អទិន្នមេវ
ហោតិ។ វិភទិត្វា ទិន្នំ បន សុទិន្នំ។ តំ តេសុ មតេសុបិ សទ្ធិវិហារិកាធិនំយេវ
ហោតិ, ន សង្ឃស្ស។

កុសចីរាទិបដិក្ខេបកថា

៣៧១. កុសចីរាទិសុ អក្កនាឡន្តិ អក្កនាឡមយំ។ ចោត្តកោតិ
មកចិមយោ វុច្ចតិ។ សេសានិ បឋមចារាជិកវណ្ណនាយំ វុត្តានិ។ តេសុ
ចោត្តកេ ឯវ ទុក្ខដំ។ សេសេសុ បុល្លច្ឆយានីតិ។
អក្កទុស្សកទលិទុស្សឯវ កុសុស្សានិ បន ចោត្តកតតិកានេវ។

៣៧២. សព្ពនីលកាធិនិ រជនំ ជោវិត្វា បុន រជិត្វា ជារេតព្ពានិ។ ន សក្កា ចេ
ហោតិ ជោវិត្តុំ, បច្ចត្តរណានិ វា កាតព្ពានិ។ ឧបដ្ឋចីវរស្ស វា មជ្ឈេ ធាតព្ពានិ។

តេសំ វណ្ណានានត្ថំ ឧបាហានាសុ វុត្ថនយមេវ។ អច្ឆិន្ទនសធិយទសានិ ទសា
និច្ឆិក្ខា ធារេតញ្ញានិ។ កញ្ចកំ លភិក្ខា ជាលេត្វា រជិត្វា បរិភុណ្ណតុំ វដ្ឋតិ។
វេវនេបិ ឯសេវ នយោ។ តិវីជកំ បន វុត្ថនល្លិមយំ; តំ ចាទបុញ្ញនំ កាតុំ វដ្ឋតិ។

៣៧៤. បតិវុបេ កាហាកេតិ សចេ កោចិ ភិក្ខុ “អហំ តស្ស គណ្ណាមី” តិ
គណ្ណាតិ, ធាតព្ពន្ធិ អត្ថោ។ ឯវមេតេសុ តេវីសតិយា បុគ្គលេសុ សោឡស ជនា
នលភន្តិ, សត្ត ជនាលភន្តិតិ។

សង្ឃេតិទ្ធិវិវុប្បាទកថា

៣៧៥. សង្ឃេតិទ្ធិវិវុប្បាទកថា កោសម្ពកភិក្ខុវិយ ទ្វេ កោដ្ឋាសា ហោតិ។
ឯកស្មី បកេតិ ឯកស្មី កោដ្ឋាសេ ទក្ខិណោទកញ្ច គន្ធាទីនិ ច ទេន្តិ, ឯកស្មី
ចីវរានិ។ សង្ឃស្សេវេតន្តិ សកលស្ស សង្ឃស្ស ទ្ធិន្ទម្បិ កោដ្ឋាសានំ ឯតំ ហោតិ,
យល្លា បហរិត្វា ទ្ធិហិមិ បកេតិ ឯកតោ ភាជេតព្ពំ។ បកេតស្សេវេតន្តិ ឯវំ ទិទ្ធ
យស្ស កោដ្ឋាសស្ស ឧទកំ ទិទ្ធ, តស្ស ឧទកមេវ ហោតិ; យស្ស ចីវរំ ទិទ្ធ,
តស្សេវ ចីវរំ។ យត្ថ បន ទក្ខិណោទកំ បមាណំ ហោតិ, តត្ថ ឯកោ បកេតា
ទក្ខិណោទកស្ស លទ្ធាត្ថា ចីវរានិ លភតិ, ឯកោ ចីវរានមេវ លទ្ធាត្ថាតិ
ឧភោហិមិ ឯកតោ ហុត្វា យថាវុឡំ ភាជេតព្ពំ។ ឥទំ កិវ បរសមុទ្ទេ លក្ខណាន្តិ
មហាអដ្ឋកថាយំ វុត្ថំ។ តស្មីយេវ បកេតិ ឯត្ថ បន ឥតរោ បកេតា
អនិស្សរោយេវ។ ចីវរេបសនវត្ថុនិ ចាកជានេវ។

អដ្ឋចីវរមាតិកាកថា

៣៧៦. ឥនានិ អាទិតោ បដ្ឋាយ វុត្ថចីវរានំ បដិលាភខេត្តំ ទស្សេតុំ “អដ្ឋិមា
ភិក្ខុវេ មាតិកា” តិអាទិមាហ។ សីមាយ ទេតីតិអាទិ បុគ្គលាទិដ្ឋាននយេន វុត្ថំ។
ឯត្ថ បន សីមាយ ទានំ ឯកា មាតិកា, កតិកាយ ទានំ ទុតិយា... បេ....

បុគ្គលស្ស ធានំ អដ្ឋមា។ តត្ថ សីមាយ ធម្មតិ ឯវំ សីមំ បរាមសិទ្ធា ទេន្តោ
សីមាយ ទេតិ ឆាម។ ឯស នយោ សព្ពត្ថ។

សីមាយ ទេតិ, យាវតិកា ភិក្ខុ អន្តោសីមគតា តេហិ ភាជេតព្ពន្ធអាទិម្ហិ
បន មាតិកានិទ្ទេសេ សីមាយ ទេតិ ឯត្ថ តាវ ខណ្ឌសីមា, ឧបចារសីមា,
សមាទសំវាសសីមា, អវិប្បវាសសីមា, លាភសីមា, កាមសីមា, និគមសីមា,
នគរសីមា, អព្ពន្ធរសីមា, ឧទកុក្ខេបសីមា, ជនបទសីមា, រដ្ឋសីមា, រដ្ឋសីមា,
ទីបសីមា, ចក្កវាឡសីមាតិ បន្ទរស សីមា វេទិតញ្ញា។

តត្ថ ខណ្ឌសីមា សីមាកថាយំ វុត្តាវ។ ឧបចារសីមា បរិក្ខិត្តស្ស វិហារស្ស
បរិក្ខេបេន អបរិក្ខិត្តស្ស បរិក្ខេបាហដ្ឋានេន បរិច្ឆិន្នា ហោតិ។ អបិច ភិក្ខុនំ
ធុវសន្និចាតជ្ជានតោ វា បរិយន្តេ បីតភោជនសាលតោ វា
និពន្ធរសនកអាវាសតោ វា ថាមមជ្ឈិមស្ស បុរិសស្ស ទិដ្ឋំ លេខ្ខចាតានំ អន្តោ
ឧបចារសីមា វេទិតញ្ញា, សា បន អាវាសេសុ វឿន្តេសុ វឿន្តិ, បរិហាយន្តេសុ
បរិហាយតិ។ មហាបច្ឆរិយំ បន “ភិក្ខុសុបិ វឿន្តេសុ វឿន្តិ” តិ វុត្ថំ។ តស្មា សចេ
វិហារេ សន្និបតិភិក្ខុហិ សទ្ធិ ឯកាពន្ធា ហុត្វា យោជនសតម្បិ បូរេត្វា
និសីទន្តិ, យោជនសតម្បិ ឧបចារសីមាវ ហោតិ, សព្វេសំ លាភោ ចាបុណាតិ។
សមាទសំវាសអវិប្បវាសសីមាទ្វយម្បិ វុត្តមេវ។

លាភសីមា ឆាម នេវ សម្មាសម្ពុទ្ធន អនុញ្ញាតា, ន ធម្មសង្គាហកត្ថេវហិ
បិបតា; អបិច ខោ រាជរាជមហាមត្តាវិហារំ ការេត្វា ការុតំ វា អឡយោជនំ វា
យោជនំ វា សមន្តតោ បរិច្ឆិន្និត្វា “អយំ អម្ពាភំ វិហារស្ស លាភសីមា” តិ
ឆាមលិខិតកេ ជម្ពេ និខណ្ឌិត្វា “យំ ឯត្ថន្តេវ ឧប្បជ្ជតិ, សព្វំ តំ អម្ពាភំ វិហារស្ស
ទេមា” តិ សីមំ វេបេន្តិ, អយំ លាភសីមា ឆាម។

កាមនិគមនគរអព្ពន្ធរឧទកុក្ខេបសីមាបិ វុត្តា ឯវ។ ជនបទសីមា ឆាម -

កាសិកោសលរដ្ឋាធិនំ អន្តោ ពហូ ជនបទា ហោន្តិ, តត្ថ ឯកកោ
ជនបទបរិច្ឆេទា ជនបទសីមា។ រដ្ឋសីមា នាម កាសិកោសលាធិរដ្ឋបរិច្ឆេទា។
រដ្ឋសីមា នាម “ចោឡុកោតោ កេរឡុកោតោ” តិ ឯវំ ឯកកស្ស រញ្ជោ
អាណាបវត្តិដ្ឋានំ។ ធិបសីមា នាម សមុទ្ទន្តន បរិច្ឆិទ្ទមហាធិចា ច អន្តរធិចា
ច។ ចក្កវាឡុសីមា នាម ចក្កវាឡុបព្ភតនេវ បរិច្ឆិទ្ទា។

ឯវមេតាសុ សីមាសុ ខណ្ឌាសីមាយ កេនចិ កម្មេន សន្និបតិ តំ សង្ឃំ ទិស្វា
“ឯត្ថវ សីមាយ សង្ឃស្ស ទេមី” តិ វុត្ថេ យាវតិកា ភិក្ខុ អន្តោខណ្ឌាសីមគតា,
តេហិ ភាជេតព្ភំ។ តេសំយេវ ហិ តំ ចាបុណាតិ។ អញ្ញោសំ សីមន្តិកាយ វា
ឧបចារសីមាយ វា បីតានម្បិ ន ចាបុណាតិ។ ខណ្ឌាសីមាយ បីតេ បន វុត្ថេ វា
បព្ភតេ វា បីតស្ស ហោដ្ឋា វា បថីវេមជ្ឈកតស្ស ចាបុណាតិយេវ។ “ឥមិស្សា
ឧបចារសីមាយ សង្ឃស្ស ទមី” តិ ទិទ្ធិ បន ខណ្ឌាសីមាសីមន្តិកាសុ បីតានម្បិ
ចាបុណាតិ។ “សមាទសំវាសសីមាយ ទមី” តិ ទិទ្ធិ បន ខណ្ឌាសីមាសីមន្តិកាសុ
បីតានំ ន ចាបុណាតិ។ អវិប្បវាសសីមាលាភសីមាសុ ទិទ្ធិ តាសុ សីមាសុ
អន្តោគតានំ ចាបុណាតិ។ តាមសីមាធិសុ ទិទ្ធិ តាសំ សីមានំ អព្ពន្ធរ
ពទ្ធសីមាយ បីតានម្បិ ចាបុណាតិ។ អព្ពន្ធសីមាឧទកុក្ខេបសីមាសុ ទិទ្ធិ តត្ថ
អន្តោគតានំយេវ ចាបុណាតិ។ ជនបទរដ្ឋរដ្ឋធិបចក្កវាឡុសីមាសុបិ
តាមសីមាធិសុ វុត្ថសទិសោយេវ វិនិច្ឆយោ។

សចេ បន ជម្ពុធិបេ បីតោ “តម្ពបណ្ឌិធិបេ សង្ឃស្ស ទមី” តិ ទេតិ,
តម្ពបណ្ឌិធិបតោ ឯកោបិ គន្ធា សព្វេសំ គណ្ឌិតុំ លភតិ។ សចេបិ តត្រេវ
ឯកោ សភាគភិក្ខុ សភាគានំ ភាគំ គណ្ឌាតិ, ន វាវេតព្ភោ។ ឯវំ តាវ យោ សីមំ
បរាមសិទ្ធា ទេតិ, តស្ស ទានេ វិនិច្ឆយោ វេទិតព្ភោ។

យោ បន អសុកសីមាយាតិ វត្ថុំ ន ជាធាតុ, កេវលំ សីមាតិ វចនមត្តមេវ
ជាធន្តោវិហារំ គន្ធា “សីមាយ ធម្ម” តិ វា “សីមជ្ជកសង្ឃស្ស ធម្ម” តិ វា ភណាតិ,
សោ បុច្ឆិតត្ថោ - “សីមា នាម ពហុវិទា, កតវសីមំ សន្ធាយ ភណាសី” តិ? សច
វធាតុ - “អហំ អសុកសីមាតិ ន ជាធាតុ, សីមជ្ជកសង្ឃោ ភាជេត្វា គណ្ណាតូ” តិ
កតវសីមាយ ភាជេតត្ថំ? មហាសីវត្ថុរោ កិរាហ - “អវិប្បវាសសីមាយា” តិ។
តតោ នំ អាហំសុ - “អវិប្បវាសសីមា នាម តិយោជនាបិ ហោតិ, ឯវំ សន្ត
តិយោជនេ បីតា លាភំ គណ្ហាស្សន្តិ, តិយោជនេ ឋត្វា អាគន្ធកវត្ថុ បូរេត្វា
អាវាមំ បរិសិតត្ថំ ភវិស្សតិ, គមិកោ តិយោជនំ គន្ធា សេនាសនំ អាបុច្ឆិស្សតិ,
និស្សយេបដិបន្នស្ស តិយោជនាតិក្កមេ និស្សយោ បដិប្បស្សម្ហិស្សតិ,
ចារិវាសិកេន តិយោជនំ អតិក្កមិត្វា អរុណំ ឧដ្ឋាបេតត្ថំ ភវិស្សតិ, ភិក្ខុនិយា
តិយោជនេ ឋត្វា អាវាមប្បវេសនំ អាបុច្ឆិតត្ថំ ភវិស្សតិ, សត្តម្បតំ
ឧបចារសីមាយ បរិច្ឆេទវសេនេវ កាតុំ វជ្ជតិ។ តស្មា ឧបចារសីមាយមេវ
ភាជេតត្ថ” តិ។

កតិកាយាតិ សមាណលាភកតិកាយ។ តេនេវាហ - “សម្ពហុលា អាវាសា
សមាណលាភា ហោន្តិ” តិ។ តត្រេវំ កតិកា កាតត្ថា, ឯកស្មីវិហារេ
សន្និបតិទេហិ ភិក្ខុហិ យំ វិហារំ សង្កណ្ឌិតុកាមា សមាណលាភំ កាតុំ ឥច្ឆន្តិ,
តស្ស នាមំ គហេត្វា អសុកោ នាម វិហារោ ចោរាណាកោតិ វា ពុទ្ធាធិវុត្តោតិ
វា អប្បលាភោតិ វា យំកិញ្ចា ការណំ វត្វា តំ វិហារំ ឥមិនាវិហារេន សទ្ធិ
ឯកលាភំ កាតុំ សង្ឃស្ស រុច្ឆតីតិ តិក្ខុត្ថំ សាវេតត្ថំ។ ឯត្តាវតា តស្មីវិហារេ
និសិទ្ធាបិ ឥធនិសិទ្ធាវ ហោតិ, តស្មីវិហារេបិ សង្ឃេន ឯវមេវ កាតត្ថំ។
ឯត្តាវតា ឥធនិសិទ្ធាបិ តស្មី និសិទ្ធាវ ហោតិ។ ឯកស្មី លាភេ ភាជិយមាណ
ឥតវស្មី បីតស្ស ភាគំ គហេតុំ វជ្ជតិ។ ឯវំ ឯកេន វិហារេន សទ្ធិ ពហូបិ អាវាសា
ឯកលាភា កាតត្ថា។

ភិក្ខុបញ្ញត្តិយាតិ អត្ថនោ បរិច្ចាគបញ្ញាបនដ្ឋានេ។ តេនេវាហ - “យត្ថ
សង្ឃស្ស ធុវកាវា ករិយន្តី” តិ។ តស្សត្ថោ - យស្មី វិហារេ ឥមស្ស
ចីវរោយកស្ស សន្តកំ សង្ឃស្ស ចាកវដ្តំ វា វត្ថុតិ, យស្មី វា វិហារេ ភិក្ខុ
អត្ថនោ ភារំ កត្វា សទា គេហោ ភោជេតិ, យត្ថ វា អនេន អាវាសោ កាវិតោ,
សលាកភត្តាធិនំ វា និពទ្ធានិ, យេន បន សកលោបិ វិហារេ បតិជ្ជាបិតោ, តត្ថ
វត្ថុពូមេវ នត្ថិ, ឥមេ ធុវកាវា នាម។ តស្មា សចេ សោ “យត្ថ មយ្ហំ ធុវកាវា
ករិយន្តិ, តត្ថ ទម្មី” តិ វា “តត្ថ ទេថា” តិ វា ភណាតិ, ពហូសុ ចេបិ ហ្មានេសុ
ធុវកាវា ហោត្តិ, សព្ពត្ថ ទិន្នមេវ ហោតិ។

សចេ បន ឯកស្មី វិហារេ ភិក្ខុ ពហុតរា ហោត្តិ, តេហិ វត្ថុពូ - “តុម្ហាកំ
ធុវកាវេ ឯកត្ថ ភិក្ខុ ពហូ ឯកត្ថ អប្បកា” តិ។ សចេ “ភិក្ខុកណាធាយ
គណ្ណាថា” តិ ភណាតិ, តថា ភាជេត្វា គណ្ណាតុំ វដ្តតិ។ ឯត្ថ ច វត្ថុភេសជ្ជាធិ
អប្បកម្មិ សុខេន ភាជិយតិ។ យទិ បន មព្រោ វា បីឯកំ វា ឯកមេវ ហោតិ, តំ
បុច្ឆិត្វា យស្ស វា វិហារស្ស ឯកវិហារេបិ វា យស្ស សេនាសនស្ស សោ
វិចារេតិ, តត្ថ ធាតព្ធុ។ សចេ “អសុកភិក្ខុ គណ្ណាតូ” តិ វទតិ, វដ្តតិ។ អថ “មយ្ហំ
ធុវកាវេ ទេថា” តិ វត្វា អវិចារេត្វាវ គច្ឆតិ, សង្ឃស្សបិ វិចារេតុំ វដ្តតិ។ ឯវំ បន
វិចារេតព្ធុ - “សង្ឃត្ថេវស្ស វសនដ្ឋានេ ទេថា” តិ វត្ថុពូ។ សចេ តស្ស សេនាសនំ
បរិបុណ្ណំ ហោតិ, យត្ថ នប្បហោតិ, តត្ថ ធាតព្ធុ។ សចេ ឯកោ ភិក្ខុ “មយ្ហំ
វសនដ្ឋានេ សេនាសនបរិភោគគណ្ណំ នត្ថិ” តិ វទតិ, តត្ថ ធាតព្ធុ។

សង្ឃស្ស ទេតីតិ វិហារំ បរិសិត្វា “ឥមាទិ ចីវរាទិ សង្ឃស្ស ទម្មី” តិ ទេតិ។
សម្មទីក្ខុតេនាតិ ឧបចារសីមាយ បិតេន សង្ឃេន យណ្ឌិ បហវិត្វា កាលំ
យោសេត្វា ភាជេតព្ធុ។ សីមជ្ឈស្ស អសម្បត្តស្សបិ ភាគំ គណ្ណាឆោ ន
វាវេតព្រោ។ វិហារេ មហា ហោតិ, ថេរាសនតោ បដ្ឋាយ វត្ថេសុ ទិយ្យមាទេសុ

អលសជាតិកា មហាថេរា បច្ឆា អាគច្ឆន្តិ, “ភន្តេវីសតិវស្សនំ ទិយ្យតិ, តុម្ហាកំ
បិទិកា អតិក្កន្តា” តិ ន វត្តព្រា, បិទិកំ បេត្វា តេសំ ទត្វា បច្ឆា បិទិកាយ
នាតព្វំ។

អសុករិហារេ កិរ ពហំ ជីវំ ឧប្បន្នន្តិ សុត្វា យោជនន្តិ ករិហារេតោបិ ភិក្ខុ
អាគច្ឆន្តិ, សម្មត្ថសម្មត្តានំ បិទិដ្ឋានតោ បដ្ឋាយ នាតព្វំ។ អសម្មត្តានម្យ
ឧបចារសីមំ បរិដ្ឋានំ អន្តេវាសិកាទីសុ គណ្ណាន្តេសុ នាតព្វមេវ។
“ពហិឧបចារសីមាយ បិទានំ ទេថា” តិ វទន្តិ, ន នាតព្វំ។ សេច បន ឧបចារសីមំ
ឡិក្កន្តេហិ ឯកាពទ្វា ហុត្វា អត្តនោវិហារេវា វា អន្តោវិហារេយេវ វា ហោន្តិ,
បរិសវសេន វឡិទា នាម ហោតិ សីមា, តស្មា នាតព្វំ។ សង្ឃនវកស្ស ទិន្នេបិ
បច្ឆា អាគតានំ នាតព្វមេវ។ ទុតិយភាគេ បន ថេរាសនំ អារុន្តេ អាគតានំ
បឋមភាគោ ន ចាបុណាតិ, ទុតិយភាគតោ វស្សគ្គេន នាតព្វំ។

ឯកស្មីវិហារេ ទស ភិក្ខុ ហោន្តិ, “ទស វត្តានិ សង្ឃស្ស ទេមា” តិ ទេន្តិ,
ចាដក្កំ ភាដតព្វានិ។ សេច “សព្វានេវ អម្ហាកំ ចាបុណាន្តិ” តិ គហេត្វា គច្ឆន្តិ,
ឧប្បាបិទានិ ថេវ ទុក្ខហិទានិ ច គតគតដ្ឋានេ សង្ឃិកានេវ ហោន្តិ។ ឯកំ បន
ឧទ្ទិវា “ឥទំ តុម្ហាកំ ចាបុណាតិ” តិ សង្ឃត្ថេវស្ស ទត្វា “សេសានិ អម្ហាកំ
ចាបុណាន្តិ” តិ គហេតុំ វដ្ឋតិ។

ឯកមេវ វត្តំ សង្ឃស្ស ទេមាតិ អាហារន្តិ, អភាដេត្វាវ អម្ហាកំ ចាបុណាន្តិ តិ
គណ្ណន្តិ, ឧប្បាបិទព្យោវ ទុក្ខហិទព្យា។ សត្តកេន បន ហាលិទ្ធិអាទិនា វា លេខំ
កត្វា ឯកំ កោដ្ឋាសំ “ឥមំ ហំនំ តុម្ហាកំ ចាបុណាតិ” តិ សង្ឃត្ថេវស្ស ចាបេត្វា
“សេសំ អម្ហាកំ ចាបុណាតិ” តិ គហេតុំ វដ្ឋតិ។ យំ បន វត្តស្សេវ បុប្ផំ វា វលិ វា,
តេន បរិច្ឆេទំ កាតុំ ន វដ្ឋតិ។ សេច ឯកំ តន្តំ ឧទ្ទិវា “ឥទំ ហំនំ តុម្ហាកំ

ចាបុណ្ហាតី"តិ សង្ឃត្ថេវស្ស ធិត្វា "សេសំ អម្ពាភំ ចាបុណ្ហាតី"តិ គណ្ហាន្តិ,
វដ្តតិ។ ខណ្ឌំ ខណ្ឌំ ធិត្វា ភាជិយមាណំ វដ្តតិយេវ។

ឯកភិក្ខុកេវិហារេ សង្ឃស្ស ចីវរេសុ ឧប្បន្នេសុ សចេ បុព្វេ វុត្តនយេនេវ
សោភិត្តុ "សព្ពានិ មយ្ហំ ចាបុណ្ហាន្តិ"តិ គណ្ហាតិ, សុគ្គហិតានិ, បីតិកា បន ធន
តិជ្ជតិ។ សចេ ឯកេកំ ឧទ្ធវិត្វា "ឥទំ មយ្ហំ ចាបុណ្ហាតី"តិ គណ្ហាតិ, បីតិកា
តិជ្ជតិ។ តត្ថ អដ្ឋតាយ បីតិកាយ បុន អញ្ញស្មី ចីវរេ ឧប្បន្នេ សចេ ឯកោភិត្តុ
អាគច្ឆតិ, មជ្ឈេ ធិត្វា ធូហិបិ គហោតព្ភំ។ បីតាយ បីតិកាយ បុន អញ្ញស្មី ចីវរេ
ឧប្បន្នេ សចេ នវកតរោ អាគច្ឆតិ, បីតិកា ហោជ្ជា ឱរោហតិ។ សចេ វុឡ្យតរោ
អាគច្ឆតិ, បីតិកា ឧទ្ធិ អារោហតិ។ អថញ្ញោ នត្ថិ, បុន អត្តនោ ចាបេត្វា
គហោតព្ភំ។

"សង្ឃស្ស ទេមា"តិ វា "ភិក្ខុសង្ឃស្ស ទេមា"តិ វា យេន កេនចិ អាការេន
សង្ឃំ អាមសិត្វា ធិន្នំ បន បំសុក្ខលំ កាណំ នវដ្តតិ, "គហបតិចីវរំ បដិក្ខុចាមិ
បំសុក្ខលំ កដ្ឋំ សមាធិយាមី"តិ វុត្តត្តា, ន បន អកប្បិយត្តា។ ភិក្ខុសង្ឃេន
អបលោកេត្វា ធិន្នម្បិ ន គហោតព្ភំ។ យំ បន ភិក្ខុ អត្តនោ សន្តកំ ទេតិ, តំ
ភិក្ខុធិត្ថិយំ នាម វដ្តតិ, បំសុក្ខលំ បន ធន ហោតិ។ ឯវំ សន្តេបិ ធុតត្ថំ ន ភិជ្ជតិ។
"ភិក្ខុនំ ទេម, ថេរាណំ ទេមា"តិ វុត្តេ បន បំសុក្ខលំ កាណម្បិ វដ្តតិ។ "ឥទំ វត្ថុ
សង្ឃស្ស ទេម, ឥមិនា ឧចាហានត្ថវិកបត្តត្ថវិកអាយោគអំសពទ្ធកាធិនិ
ករោន្ត"តិ ធិន្នម្បិ វដ្តតិ។

បត្តត្ថវិកាធិនំ អត្តាយ ធិន្នានិ ពហុនិបិ ហោន្តិ, ចីវរត្តាយបិ បហោន្តិ,
តតោ ចីវរំ កត្វា ចារុបិតុំ វដ្តតិ។ សចេ បន សង្ឃោ ភាជិតាតិវត្តានិ វត្តានិ
ធិត្វា ឧចាហានត្ថវិកាធិនំ អត្តាយ ភាជេតិ, តតោ គហោតុំ ន វដ្តតិ។
សាមិកេហិ វិចារិតមេវ ហិ វដ្តតិ, ន ឥតរំ។

“បំសុគុលិកសង្ឃស្ស ធម្មករណបជាទីនំអត្ថាយ ទេមា”តិ វុត្ថេបិ
គហេតុំ វុដ្ឋតិ, បរិក្ខារោ នាម បំសុគុលិកានម្មិ ឥន្ទ្រតព្ពោ។ យំ តត្ថ អតិរេកំ
ហោតិ, តំ ចីវរេបិ ឧបនេតុំ វុដ្ឋតិ។ សុត្តំ សង្ឃស្ស ទេន្តិ, បំសុគុលិកេហិបិ
គហេតព្ពំ។ អយំ តារាវិហារំ បរិសិទ្ធា “ឥមាទិ ចីវរាទិ សង្ឃស្ស ទម្មី”តិ ទិន្នេសុ
វិនិច្ឆយោ។

សចេ បន ពហិឧបចារសីមាយំ អន្ធានប្បជិបន្នេ ភិក្ខុ ទិស្វា “សង្ឃស្ស
ទម្មី”តិ សង្ឃត្រូវស្ស វា សង្ឃនវកស្ស វា អាហារេតិ, សចេបិ យោជនំ ជីវិត្វា
បរិសា ឋិតា ហោតិ, ឯកពន្ធា ចេ, សព្ពេសំ ចាបុណាតិ។ យេ បន ទ្វាទសហិ
ហេតុហិ បរិសំ អសម្បត្តា, តេសំ ន ចាបុណាតិ។

ឧភតោសង្ឃស្ស ទេតីតិ ឯត្ថ “ឧភតោសង្ឃស្ស ទម្មី”តិ វុត្ថេបិ “ទិដា
សង្ឃស្ស ទម្មី, ទិដ្ឋំ សង្ឃានំ ទម្មី, ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស ច ទម្មី”តិ
វុត្ថេបិ ឧភតោសង្ឃស្ស ទិន្នមេវ ហោតិ។ ឧបខ្សំ ធាតព្ពន្ធិ ទ្វេភាកេ សមេ កត្វា
ឯកោ ធាតព្ពោ។ “ឧភតោសង្ឃស្ស ច តុយ្ហព្វា ទម្មី”តិ វុត្ថេ សចេ ទស ទស ភិក្ខុ
ច ភិក្ខុនិយោ ច ហោន្តិ, ឯកវីសតិ បជីវីសេ កត្វា ឯកោ បុគ្គលស្ស ធាតព្ពោ,
ទស ភិក្ខុសង្ឃស្ស, ទស ភិក្ខុនិសង្ឃស្ស យេន បុគ្គលិកោ លទ្ធា សោ
សង្ឃតោបិ អត្ថនោ វស្សក្កេន គហេតុំ លភតិ។ កស្មា?
ឧភតោសង្ឃគ្គហណោន គហិតត្តា។

“ឧភតោសង្ឃស្ស ច ចេតិយស្ស ច ទម្មី”តិ វុត្ថេបិ ឯសេវ នយោ។ ឥធម បន
ចេតិយស្ស សង្ឃតោ ចាបុណានកោដ្ឋាសោ នាម នត្ថិ, ឯកបុគ្គលស្ស
បត្តកោដ្ឋាសសមោវ កោដ្ឋាសោ ហោតិ។

“ឧកតោសង្ឃស្ស ច តុយ្ហញ្ចា ចេតិយស្ស ចា” តិ វុត្តេ បន ធូវីសតិ
កោដ្ឋាសេ កត្វា ធន ភិក្ខុនំ, ធន ភិក្ខុនីនំ, ឯកោ បុគ្គលស្ស, ឯកោ
ចេតិយស្ស ធាតុញ្ចា។ តត្ថ បុគ្គលោ សង្ឃតោ ធិ អត្តនោ វស្សគ្គេន បុន គហេតុ
លភតិ, ចេតិយស្ស ឯកោយេវ។

“ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច ភិក្ខុនីនញ្ចា ធម្មី” តិ វុត្តេ បន ន មជ្ឈេ ភិក្ខុត្វា ធាតុញ្ចំ, ភិក្ខុ
ច ភិក្ខុនិយោ ច គណេត្វា ធាតុញ្ចំ។ “ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច ភិក្ខុនីនញ្ចា តុយ្ហញ្ចា” តិ
វុត្តេ បន បុគ្គលោ វិសុំ ន លភតិ, ចាបុណានដ្ឋានតោ ឯកមេវ លភតិ។ កស្មា?
ភិក្ខុសង្ឃគ្មហណេន គហិតត្តា។ “ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច ភិក្ខុនីនញ្ចា តុយ្ហញ្ចា
ចេតិយស្ស ចា” តិ វុត្តេ បិ ចេតិយស្ស ឯកបុគ្គលបដិវិសោ លព្ពតិ, បុគ្គលស្ស
វិសុំ ន លព្ពតិ, តស្មា ឯកំ ចេតិយស្ស ធាតុ អវសេសំ ភិក្ខុ ច ភិក្ខុនិយោ ច
គណេត្វា ភាជេតញ្ចំ។

“ភិក្ខុនញ្ចា ភិក្ខុនីនញ្ចា ធម្មី” តិ វុត្តេ បិ មជ្ឈេ ភិក្ខុត្វា ន ធាតុញ្ចំ,
បុគ្គលគណាយ ឯវ វិភជិតញ្ចំ។ “ភិក្ខុនញ្ចា ភិក្ខុនីនញ្ចា តុយ្ហញ្ចា ចេតិយស្ស
ចា” តិ ឯវ វុត្តេ បិ ចេតិយស្ស ឯកបុគ្គលបដិវិសោ លព្ពតិ, បុគ្គលស្ស វិសុំ ន តិ,
ភិក្ខុ ច ភិក្ខុនិយោ ច គណេត្វា ឯវ ភាជេតញ្ចំ។ យថា ច ភិក្ខុសង្ឃ អាទិ កត្វា
នយោ នីតោ, ឯវ ភិក្ខុនីសង្ឃ អាទិ កត្វា បិ នេតញ្ចា។ “ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច
តុយ្ហញ្ចា” តិ វុត្តេ បុគ្គលស្ស វិសុំ ន លព្ពតិ, វស្សគ្គេនេវ គហេតុញ្ចំ។
“ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច ចេតិយស្ស ចា” តិ វុត្តេ បន ចេតិយស្ស វិសុំ បដិវិសោ
លព្ពតិ។ “ភិក្ខុសង្ឃស្ស ច តុយ្ហញ្ចា ចេតិយស្ស ចា” តិ វុត្តេ បិ ចេតិយស្សេវ
លព្ពតិ, ន បុគ្គលស្ស។

“ភិក្ខុនញ្ចា តុយ្ហញ្ចា” តិ វុត្តេ បិ វិសុំ ន លព្ពតិ។ “ភិក្ខុនញ្ចា ចេតិយស្ស ចា” តិ
វុត្តេ បន ចេតិយស្ស លព្ពតិ។ “ភិក្ខុនញ្ចា តុយ្ហញ្ចា ចេតិយស្ស ចា” តិ វុត្តេ បិ

ចេតិយស្បែកវិសុំលត្តតិ, ន បុគ្គលស្ស។ ភិក្ខុនិសង្ឃំ អាទិ កត្វាបិ ឯវមេវ
យោជេតព្ពំ។

បុព្វេ ពុទ្ធប្បមុខស្ស ឧកតោសង្ឃស្ស ធានំ ទេន្តិ, ភគវា មជ្ឈេ និសីទតិ,
ទក្ខិណោតោ ភិក្ខុ វាមោតោ ភិក្ខុនិយោ និសីទន្តិ, ភគវា ឧត្តរិមុខេ ឧត្តរោ, តទា
ភគវា អត្តនាលទ្ធបច្ឆយេ អត្តនាបិ បរិភុញ្ញតិ, ភិក្ខុនម្មិ ធាបេតិ។ ឯតវហិ
បន បណ្ឌិតមនុស្សា សធាតុកំ បដិមំ វា ចេតិយំ វា វេបេត្វា ពុទ្ធប្បមុខស្ស
ឧកតោសង្ឃស្ស ធានំ ទេន្តិ។ បដិមាយ វា ចេតិយស្ស វា បុរោ អាជារកេ បត្តំ
វេបេត្វា ទក្ខិណោទកំ ទត្វា ពុទ្ធានំ ទេមាតិ, តត្ថ យំ បឋមំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ
ទេន្តិ, វិហារំ វា អាហារិក្ខា ឥទំ ចេតិយស្ស ទេមាតិ បិណ្ឌាចាតញ្ច មាលាគន្ធាធិនិ
ច ទេន្តិ, តត្ថ កថំ បដិបទ្ធិតព្ពន្ធិ? មាលាគន្ធាធិនិ តាវ ចេតិយេ អាហារេបតញ្ញានិ,
វត្ថុហិ បដាកា, តេលេន បទីចា កាតញ្ញា, បិណ្ឌាចាតមធុដាលីតាធិនិ បន
យោ និពទ្ធចេតិយជគ្គកោ ហោតិ បព្ពជិតោ វា គហដ្ឋោ វា, តស្បែក ធាតញ្ញានិ។
និពទ្ធជគ្គកេ អសតិ អាហជភត្តំ វេបេត្វា វត្ថុ កត្វា បរិភុញ្ញតុំ វដ្ឋតិ។ ឧបកដ្ឋ
កាលេ ភុញ្ញត្វា បច្ឆាបិ វត្ថុ កាតុំ វដ្ឋតិយេវ។

មាលាគន្ធាធិនុ ច យំ កិញ្ចា “ឥទំ ហារិក្ខា ចេតិយស្ស បូជំ ករោថា” តិ វុត្ថេ
ទ្វរម្មិ ហារិក្ខា បូជេតព្ពំ។ “ភិក្ខុ សង្ឃស្ស ហរា” តិ វុត្ថេបិ ហារិក្ខា។ សចេ បន
“អហំ បិណ្ឌាយ ចរាមិ, អាសនសាលាយ ភិក្ខុ អត្ថិ, តេ អាហារិស្សន្តិ” តិ វុត្ថេ
“ភន្តេ តុយ្ហំយេវ ទម្មិ” តិ វទតិ, ភុញ្ញតុំ វដ្ឋតិ។ អថ បន “ភិក្ខុសង្ឃស្ស
ទស្សមី” តិ ហរន្តស្ស គន្ធតោ អន្តរាវ កាលោ ឧបកដ្ឋោ ហោតិ, អត្តនោ
ចាបេត្វា ភុញ្ញតុំ វដ្ឋតិ។

វស្សវុដ្ឋសង្ឃស្ស ទេតិ វិហារំ បរិសិទ្ធា “ឥមា និ ចីវរា និ វស្សវុដ្ឋសង្ឃស្ស
ទម្មិ” តិ ទេតិ។ យាវតិកា ភិក្ខុ តស្មី អាវាសេ វស្សវុដ្ឋាតិ យត្តកា វស្សន្ទេនំ

អកត្វា បុរិមវស្សវុជ្ជា, តេហិ ភាជេតត្ថំ, អញ្ញេសំ ន ចាបុណាតិ។
ទិសាបក្កន្តស្សាបិ សតិ បដិក្កាហាកេ យាវ កថិនស្សញ្ញាវា ធាតត្ថំ, អនត្ថតេ បន
កថិនេ អន្តោហោមន្តេ ឯវញ្ញា វត្វា ទិន្នំ, បដិមវស្សវុជ្ជានម្បិ ចាបុណាតីតិ
លក្ខណញ្ញា វទន្តិ។ អដ្ឋកថាសុ បនេតំ ន វិចារីតំ។

សេច បន ពហិឧបចារសីមាយំ ឋិតោ “វស្សវុជ្ជសង្ឃស្ស ទម្មី”តិ វទតិ,
សម្បត្តានំ សញ្ញេសំ ចាបុណាតិ។ អថ “អសុករិហារេ វស្សវុជ្ជសង្ឃស្ស”តិ
វទតិ, តត្រ វស្សវុជ្ជានមេវ យាវ កថិនស្សញ្ញាវា ចាបុណាតិ។ សេច បន គិម្ហានំ
បឋមទិវសតោ បដ្ឋាយ ឯវំ វទតិ, តត្រ សម្មាសម្ពុទ្ធិតានំ សញ្ញេសំ ចាបុណាតិ។
កស្មា? បិដ្ឋិសមយេ ឧប្បន្នត្តា។ អន្តោវស្សេយេវ “វស្ស វសន្តានំ ទម្មី”តិ វុត្ថ
ជិន្នវស្សា ន លកន្តិ, វស្ស វសន្តាវ លកន្តិ។ ចីវរមាសេ បន “វស្ស វសន្តានំ
ទម្មី”តិ វុត្ថ បដិមិកាយ វស្សបកតានំយេវ ចាបុណាតិ, បុរិមិកាយ
វស្សបកតានញ្ញា ជិន្នវស្សានញ្ញា ន ចាបុណាតិ។

ចីវរមាសតោ បដ្ឋាយ យាវ ហោមន្តស្ស បដិមោ ទិវសោ, តាវ វស្សវាសិកំ
ទេមាតិ វុត្ថ កថិនំ អត្ថតំ វា ហោតុ អនត្ថតំ វា អតីតវស្សវុជ្ជានមេវ
ចាបុណាតិ។ គិម្ហានំ បឋមទិវសតោ បដ្ឋាយ វុត្ថ បន មាតិកា អាហេបេតញ្ញា -
“អតីតវស្សវាសស្ស បញ្ច មាសា អតិក្កន្តា, អនាគតោ ចតុមាសច្ចយេន
ភវិស្សតិ, កតវស្សវាសស្ស ទេតី”តិ? សេច “អតីតវស្សវុជ្ជានំ ទម្មី”តិ វទតិ,
តំអន្តោវស្សវុជ្ជានមេវ ចាបុណាតិ, ទិសាបក្កន្តានម្បិ សភាគា គណ្ឌិតុ
លកន្តិ។

សេច “អនាគតេ វស្សវាសិកំ ទម្មី”តិ វទតិ, តំ ឋបេត្វា
វស្សបនាយិកទិវសេ គហេតត្ថំ។ អថ “អគុត្តោ វិហារោ, ចោរភយំ អត្ថិ, ន
សក្កា ឋបេតុំ, គណ្ឌិត្វា វា អាហិណ្ឌិតុ”តិ វុត្ថ “សម្បត្តានំ ទម្មី”តិ វទតិ,

ភាគេត្វា គហេតត្ថំ។ សចេ វទតិ “ឥតោ មេ ភន្តេ តតិយេ វស្សេ វស្សាវាសិកំ ន
ទិន្នំ, តំ ទម្ម”តិ, តស្មី អន្តោវស្សេ វុដ្ឋភិក្ខុនំ ចាបុណាតិ។ សចេ តេ ទិសា
បក្កន្តា, អញ្ញោ វិស្សាសិកោ គណ្ណាតិ, ទាតត្ថំ។ អថ ឯកោយេវ អវសិដ្ឋោ,
សេសា កាលដ្ឋតា, សត្ថំ ឯកស្សេវ ចាបុណាតិ។ សចេ ឯកោបិ នត្ថិ, សង្ឃិកំ
ហោតិ, សម្មាសម្ពុទ្ធិតេហិ ភាគេតត្ថំ។

អាទិស្ស ទេតិ អាទិសិក្ខា បរិច្ឆិទ្ធិក្ខា ទេតិ; យាគុយា វាតិអាទិសុ
អយមត្ថោ - យាគុយា វា...បេ.... ភេសន្តេ វា អាទិស្ស ទេតិ។ តត្រាយំ យោជនា -
ភិក្ខុ អដ្ឋតនាយ វា ស្វាតនាយ វា យាគុយា និមន្តត្វា តេសំ យវំ បរិដ្ឋានំ យាគុ
ទេតិ, យាគុ ទត្វា បីតាយ យាគុយា “ឥមា និ ជីវរា និ, យេហិ មយ្ហំ យាគុ បីតា,
តេសំ ទម្ម”តិ ទេតិ, យេហិ និមន្តិតេហិ យាគុ បីតា, តេសំយេវ ចាបុណាតិ។
យេហិ បន ភិក្ខុចារវត្តេន យរទ្វារេន គច្ឆន្តេហិ វា យវំ បរិដ្ឋេហិ វា យាគុ លទ្ធា,
យេសំ វា អាសនសាលតោ បត្តំ អាហារិក្ខា មនុស្សេហិ នីតា, យេសំ វា ថេរេហិ
បេសិកា, តេសំ ន ចាបុណាតិ។ សចេ បន និមន្តិតភិក្ខុហិ សទ្ធិ អញ្ញេបិ ពហូ
អាគន្ធា អន្តោគេហព្វា ពហិគេហព្វា បូរេត្វា និសិដ្ឋា, ទាយកោ ច ឯវំ វទតិ -
“និមន្តិតា វា ហោន្តុ អនិមន្តិតា វា, យេសំ មយា យាគុ ទិន្នា, សព្វេសំ ឥមា និ
វត្តានិ ហោន្តុ”តិ សព្វេសំ ចាបុណាន្តិ។ យេហិ បន ថេរានំ ហត្ថតោ យាគុ លទ្ធា,
តេសំ ន ចាបុណាន្តិ។ អថ សោ “យេហិ មយ្ហំ យាគុ បីតា, សព្វេសំ ហោន្តុ”តិ
វទតិ, សព្វេសំ ចាបុណាន្តិ។ ភត្តខាទនីយេសុបិ ឯសេវ នយោ។

ជីវេ វាតិ បុព្វេបិ យេន វស្សំ វាសេត្វា ភិក្ខុនំ ជីវំ ទិន្នបុព្វំ ហោតិ, សោ ច
ភិក្ខុ ភោជេត្វា វទតិ - “យេសំ មយា បុព្វេ ជីវំ ទិន្នំ, តេសំយេវ ឥមំ ជីវំ វា សុត្ថំ
វា សប្បិមុដ្ឋាណិកាទិនិ វា ហោន្តុ”តិ, សត្ថំ តេសំយេវ ចាបុណាតិ។
សេនាសនេ វាតិ យោ មយា ការិតេ វិហារេ វា បរិវេណោ វា វសតិ, តស្សីទំ

ហោតូ”តិ វុត្តេ តស្សេវ ហោតិ។ ភេសន្តោ វាតិ “មយំ កាលេន កាលំ វេរាណំ
សប្បិអាធិនិ ភេសន្តានិ ទេម, យេហិ តានិលទ្ធានិ, តេសំយេវិទំ ហោតូ”តិ វុត្តេ
តេសំយេវ ហោតិ។

បុគ្គលស្ស ទេតីតិ “ឥមំ ជីវំ ឥត្តន្ទាមស្ស ទម្មី”តិ វរំ បរម្មទា វា ចាទមូលេ
ឋបេត្វា “ឥមំ ភន្តេ តុម្ហាកំ ទម្មី”តិ វរំ សម្មទា វា ទេតិ។ សចេ បន “ឥទំ
តុម្ហាកញ្ច តុម្ហាកំ អន្តោវាសិកានញ្ច ទម្មី”តិ វរំ វទតិ, វេរស្ស ច
អន្តោវាសិកានញ្ច ចាបុណាតិ។ ឧទ្ទេសំ គហេតុំ អាគតោ គហេត្វា គប្បន្តោ ច
អត្ថិ, តស្សបិ ចាបុណាតិ។ “តុម្ហេហិ សទ្ធិ និពទ្ធជារិកភិក្ខុនំ ទម្មី”តិ វុត្តេ
ឧទ្ទេសន្តោវាសិកានំ វត្ថំ កត្វា ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាធិនិ គហេត្វា វិចរន្តានំ សព្ពេសំ
ចាបុណាតិ។ អយំ បុគ្គលស្ស ទេតីតិ ឥមស្មី បទេវិនិច្ឆយោ។ សេសំ សព្ពត្ថ
ឧត្តានមេវាតិ។

ជីវក្ខន្ធករណ្ណានា និដ្ឋិតា។

៩. ចម្បេយ្យក្ខន្ធកំ

កស្សបគោត្តភិក្ខុវត្ថុកថា

៣៨០. ចម្បេយ្យក្ខន្ធកេ - គគ្គរាយ ចោក្ខរណីយា តីវេតិ គគ្គរនាមិកាយ
ឥត្ថិយា ការិចោក្ខរណីយា តីវេ។ តន្តិពទ្ធាតិ តស្មី អាវាសេ
កត្តព្ពតាតន្តិបដិពទ្ធា។ ឧស្សក្ខម្មិ អកាសិ យាគុយាតិអាធិសុ មនុស្សេហិ
អាគន្ធកេសុ អាគតេសុ អាចិក្ខេយ្យាថាតិ វុត្តជ្ជានេយេវ ឧស្សក្ខំ កាតុំ វដ្តតិ; ន
អវុត្តជ្ជានេ។ គប្ប តំ ភិក្ខុតិ សត្តា តស្ស ភិក្ខុនោ តត្ថេវ សេនាសនំ សប្បាយន្តិ
អទ្ទស, តេនេវមាហា។

៣៨២. អធម្មេន វត្តកម្ពុំ ករោន្តីតិអាទិនំ បរតោ ចាឡិយំយេវ នាណករណំ
អាគមិស្សតិ។

៣៨៥. អញ្ញត្រាបិ ធម្មា កម្ពុំ ករោន្តីតិ អញ្ញត្រាបិ ធម្មំ កម្ពុំ ករោន្តី,
អយមេវ វា ចាហោ។ ភូតេន វត្តនា កតំ ធម្មេន កតំ នាម ហោតិ, តថា ន
ករោន្តីតិ អត្ថោ។ អញ្ញត្រាបិ វិនយា កម្ពុំ, អញ្ញត្រាបិ សត្តសាសនា កម្ពុន្តិ
ឯតេសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឯត្ថ បន វិនយោតិ ចោទនា ច សារណា ច។
សត្តសាសនន្តិ ញត្តិសម្មទា អនុស្សាវនសម្មទា ច; តាហិ វិនា កម្ពុំ ករោន្តីតិ
អត្ថោ។ បដិកុដ្ឋកតន្តិ បដិកុដ្ឋញ្ចោវ កតញ្ច; យំ អញ្ញោសុ បដិក្កោសន្តោសុ កតំ
តំ បដិកុដ្ឋញ្ចោវ ហោតិ កតញ្ច; តាទិសម្មិ កម្ពុំ ករោន្តីតិ អត្ថោ។

៣៨៧. ធម៌មាទិ ភិក្ខុវេ កម្មានិ អធម្មកម្មន្តិអាទិសុ បន “ធម្មោ” តិ
ចាឡិយា អធិវចនំ។ តស្មា យំ យថាវុត្តាយ ចាឡិយា ន ករិយតិ, តំ
អធម្មកម្មន្តិ វេទិតព្ពំ។ អយមេត្ថ សង្ខេទោ, វិត្តារោ បន ចាឡិយំយេវ អាគតោ។
សោ ច ខោ ញត្តិទុតិយញត្តិចតុត្ថកម្មានំយេវ វសេន។ យស្មា បន ញត្តិកម្មេ
ញត្តិទុតិយញត្តិចតុត្ថេសុ វិយ ហាបនំ វា អញ្ញថា ករណំ វា នត្តិ,
អបលោកនកម្មញ្ច សាវេត្វាវ ករិយតិ, តស្មា តាទិ ចាឡិយំ ន ទស្សីតាទិ,
តេសំ សព្វេសម្មិ កម្មានំ វិនិច្ឆយំ បរតោ វណ្ណយិស្សម។

ចតុវគ្គករណាទិកថា

៣៨៨. ឥនាទិ យទិទំ ធម្មំ ធម្មេន សមគ្គកម្ពុំ នាម, តំ យេហិ សង្ខេហិ
កាតព្ពំ, តេសំ បភេទំ ទស្សេតុំ “បញ្ច សង្ខា” តិអាទិ វុត្តំ។ កម្មប្បត្តោតិ កម្ពុំ
បត្តោ, កម្មយុត្តោ កម្មារហោ; ន កិញ្ចិ កម្ពុំ កាតុំ នារហតីតិ អត្ថោ។

៣៨៩. ចតុវគ្គករណញ្ចោភិក្ខុវេ កម្មំភិក្ខុនិចតុត្ថោតិអាទិ បរិសតោ
កម្មវិបត្តិនស្សនត្ថំ វុត្ថំ។ តត្ថ ឧក្ខិត្តកត្តហឈាន កម្មនាធាសំវាសកោ
គហិតោ, ធានាសំវាសកត្តហឈាន លទ្ធិនាធាសំវាសកោ។ ធានាសីមាយ
បិតចតុត្ថោតិ សីមន្តិកាយ វា ពហិសីមាយ វា ហត្ថចាសេ បិតេនាបិ សន្និ
ចតុវគ្គោ ហុត្វាតិ អត្ថោ។

៣៩០. ចារិវាសិកចតុត្ថោតិអាទិ បរិវាសាទិកម្មានំយេវ បរិសតោ
វិបត្តិនស្សនត្ថំ វុត្ថំ, តេសំវិនិច្ឆយំ បរតោ វណ្ណាយិស្សម។

៣៩១. ឯកច្ឆស្សភិក្ខុវេ សង្ឃមជ្ឈេ បដិក្កោសនា រុហតីតិអាទិ
បដិកុដ្ឋកតកម្មស្ស កុប្បាកុប្បការិទស្សនត្ថំ វុត្ថំ។ បកតត្ថស្សាតិ
អរិបន្ទសីលស្ស ចារាជិកំ អនជ្ឈាបន្ទស្ស។ អានន្តិកស្សាតិ អត្ថនោ អនន្តរំ
និសិន្ទស្ស។

ទ្វេនិស្សរណាទិកថា

៣៩២. ទ្វេមាភិក្ខុវេ និស្សរណាទិអាទិ វុត្ថតោ កម្មានំ
កុប្បាកុប្បការិទស្សនត្ថំ វុត្ថំ។ តត្ថ “អប្បត្តោ និស្សរណំ, តញ្ចេ សង្ឃោ
និស្សរេតិ, សុនិស្សរិតោ”តិ វេទំ បញ្ចាជនីយកម្មំ សន្ធាយ វុត្ថំ។
បញ្ចាជនីយកម្មេន ហិវិហារតោ និស្សរេន្តិ, តស្មា តំ “និស្សរណា”តិ វុច្ចតិ។
តញ្ចេស យស្មា កុលទ្ធិសកោ ន ហោតិ, តស្មា អាវេណីកេន លក្ខណេន
អប្បត្តោ។ យស្មា បនស្ស អាកម្ពីមាណោ សង្ឃោ បញ្ចាជនីយកម្មំ ករេយ្យតិ វុត្ថំ,
តស្មា សុនិស្សរិតោ ហោតិ។ តញ្ចេ សង្ឃោ និស្សរេតីតិ សចេ សង្ឃោ
តជ្ជនីយកម្មាទិវសេន និស្សរេតិ, សោ យស្មា តត្ថ “តិណ្ណំ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនំ
អាកម្ពីមាណោ សង្ឃោ តជ្ជនីយកម្មំ ករេយ្យ - ឯកោ ភណ្ឌានការកោ ហោតិ

កលហការកោរវិវាទការកោរស្សការកោសឡើង អធិការណ៍ការកោ,
ឯកោពាលោហោតិ អព្យតោ អាបត្តិពហុលោ អនបដានោ, ឯកោ
គិហិសំសជ្ឈាវិហាតិ អនុលោមិកេហិ គិហិសំសគ្គហិ"តិ (ចូឡវ. ៣៩៥) ឯវំ
ឯកេកេនបិ អន្តេន និស្សរណា អនុញ្ញាតា, តស្មា សុនិស្សវិតោ។

៣៩៦. ឱសារណាតិ បវេសនា។ តត្ថ តព្វោ សឡើង ឱសារេតីតិ
ឧបសម្មនកម្មវសេន បវេសេតិ។ ទោសារិតោតិ ទុឱសារិតោ។
សហស្សក្ខត្តម្បិ ឧបសម្មាទិតោ អនុបសម្មន្នាវ ហោតិ អាចរិយុបជ្ឈាយា ច
សាតិសារា, តថា សេសោ ការកសឡើង, ន កោចិ អាបត្តិតោ មុច្ចតិ។ ឥតិ ឥមេ
ឯកាទស អភព្វបុគ្គលា ទោសារិតា។ ហត្ថច្ឆិដ្ឋាទយោ បន ទុត្តិស សុឱសារិតា,
ឧបសម្មាទិតា ឧបសម្មន្នាវ ហោតិ, ន តេ លញ្ចា កិញ្ចា វត្ថុ។ អាចរិយុបជ្ឈាយា
បន ការកសឡើង ច សាតិសារា, ន កោចិ អាបត្តិតោ មុច្ចតិ។

៣៩៧. ឥធន បន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុស្ស ន ហោតិ អាបត្តិ ទដ្ឋញ្ញាតិអាទិ
អភូតវត្ថុវសេន អធម្មកម្មំ, ភូតវត្ថុវសេន ធម្មកម្មញ្ញា ទស្សេតុំ វត្ថុ។ តត្ថ
បដិទិស្សន្តិតាតិ បដិទិស្សន្តិតញ្ញា។

ឧទាហរណ៍បុព្វាកថា

៤០០. ឧទាហរណ៍បញ្ចេសុបិ វត្ថុវសេនេវ ធម្មាធម្មកម្មំ វិភត្តំ។ តត្ថ ទ្វេ នយា -
ឯកម្ហលកោ ច ទ្វិម្ហលកោ ច។ ឯកម្ហលកោ ឧត្តានោយេវ។ ទ្វិម្ហលកោ យថា
សតិវិនយោ អម្ពន្ធិវិនយេន សទ្ធិ ឯកា បុព្វា កតា, ឯវំ អម្ពន្ធិវិនយាទយោបិ
តស្សចាបិយ្យសិកាទីហិ។ អវសានេ បន ឧបសម្មន្នាវហំ ឧបសម្មាទេតីតិ
ឯកមេវ បទំ ហោតិ។ បរតោ ភិក្ខុនម្បិ សតិវិនយំ អាទី កត្វា ឯកេកេន សទ្ធិ
សេសបទានិ យោជេតញ្ញានិ។

តន្ត្រីនិយកម្មកថា

៤០៧. ឥធម៌ បន ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ កណ្ណានការកោតិអាទិ “អធម្មេនវគ្គំ,
អធម្មេនសមគ្គំ; ធម្មេនវគ្គំ, ធម្មបតិវ្យបកេនវគ្គំ, ធម្មបតិវ្យបកេនសមគ្គ”ន្តិ
ឥមេសំ វសេន ចក្កំ ពន្ធិត្វា តន្ត្រីនិយាទីសុ សត្តសុ កម្មេសុ បដិបស្សន្តិសុ ច
វិបត្តិទស្សនត្ថំ វុត្ថំ។ តត្ថ អនបដានោតិ អបដានវិវហិតោ។ អបដានំ វុច្ចតិ
បរិច្ឆេទោ; អាបត្តិបរិច្ឆេទវិវហិតោតិ អត្ថោ។ តតោ បរំ
បដិកុដ្ឋកតកម្មប្បភេទំ ទស្សតុំ សាយេវ ចាឡិ “អកតំ កម្ម”ន្តិអាទិហិ
សំសន្និត្វា វុត្តា។ តត្ថ ន កិញ្ចិ ចាឡិអនុសារេន ន សក្ការិទិវុត្ថំ, តស្មា វណ្ណានំ ន
វិត្តារយិម្ហាតិ។

ចម្បយ្យក្ខន្ធកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

១០. កោសម្ពកក្ខន្ធកំ

កោសម្ពកវិវាទកថា

៤៥១. កោសម្ពកក្ខន្ធកេ - តំ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា អទស្សនេ ឧត្តិប័ស្សតិ ឯត្ថ
អយមនុបុត្តិកថា - ទ្វេ កិវ ភិក្ខុ ឯកស្មំ អាវាសេ វសន្តិវិនយធរោ ច សុត្តន្តិកោ
ច។ តេសុ សុត្តន្តិកោ ភិក្ខុ ឯកទិវសំ វុច្ចកុដិ បរិដ្ឋោ អាចមនឌុកការសេសំ
ភាជនេ វេបេត្វាវ និក្ខមិ។ វិនយធរោ បច្ឆា បរិដ្ឋោ តំ ឧទកំ ទិស្វា និក្ខមិត្វា តំ
ភិក្ខុំ បុច្ឆិ - “អាវុសោ, តយា ឥទំ ឧទកំ វេបិត”ន្តិ? “អាមាវុសោ”តិ។ “កី តំ ឯត្ថ
អាបត្តិការំ ន ជាធាសី”តិ? “អាម, ន ជាធាសី”តិ។ “ហោតិ, អាវុសោ ឯត្ថ
អាបត្តិ”តិ? “សចេ ហោតិ, ទេសិស្សាមី”តិ។ “សចេ បន តេ, អាវុសោ, អសញ្ញិច្ច

អសតិយា កតំ, នត្តិ អាបត្តិ” តិ។ សោ តស្ស អាបត្តិយា អនាបត្តិទិដ្ឋិ
អហោសិ។

វិនយធរោបិ អត្ថនោ និស្សិតកាណំ “អយំ សុត្តន្តិកោ អាបត្តិ
អាបជ្ជមាណោបិ ន ជាតាតី” តិ អាហោចេសិ។ តេ តស្ស និស្សិតកេ ទិស្វា “តុម្កាកំ
ឧបជ្ឈាយោ អាបត្តិ អាបជ្ជិត្វាបិ អាបត្តិការំ ន ជាតាតី” តិ អាហំសុ។ តេ គន្ធា
អត្ថនោ ឧបជ្ឈាយស្ស អាហោចេសុំ។ សោ ឯវមាហា - “អយំ វិនយធរោ បុព្វេ
អនាបត្តិ” តិ វត្វា “ឥទានិ អាបត្តិ” តិ វទតិ។ មុសាវាទី ឯសោតិ។ តេ គន្ធា
“តុម្កាកំ ឧបជ្ឈាយោ មុសាវាទី” តិ ឯវំ អញ្ញមញ្ញំ កលហំ វឌ្ឍយីសុ។ តតោ
វិនយធរោ ឱកាសំ លភិត្វា តស្ស អាបត្តិយា អទស្សនេ ឧក្ខេបនីយកម្មំ
អកាសិ។ តេន វុត្តំ - “តំ ភិក្ខុំ អាបត្តិយា អទស្សនេ ឧក្ខេបីសូ” តិ។

៤៥៣. ភិទ្ទោ ភិក្ខុសង្ឃោ ភិទ្ទោ ភិក្ខុសង្ឃោតិ ឯត្ថ ន តាវ ភិទ្ទោ; អបិច ខោ
យថា ទេវេ វុដ្ឋេ “ឥទានិ សស្សំ និប្បន្ន” តិ វុច្ចតិ, អវស្សញ្ញំ តំ និប្បន្និស្សតិ, ឯវមេវ
ឥមីនា ការណេន អាយតី អវស្សំ ភិទ្ទិស្សតិ, សោ ច ខោ កលហាវសេន ន
សង្ឃកេនវសេន, តស្មា “ភិទ្ទោ” តិ វុត្តំ។ សម្ពុមអត្ថវសេន ចេត្ត អាមេឌិតំ
វេទិតព្ពំ។

៤៥៤. ឯតមត្តំ ភាសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមីតិ កស្មា ឯវំ ភាសិត្វា
បក្កាមិ? សចេ ហិ ភគវា ឧក្ខេបកេ វា “អការណេ តុម្កេហិ សោ ភិក្ខុ
ឧក្ខិក្កោ” តិ វទេយ្យ, ឧក្ខិក្កានុវត្តកេ វា “តុម្កេ អាបត្តិ អាបជ្ជា” តិ វទេយ្យ,
“ឯតេសំ ភគវា បក្កោ, ឯតេសំ ភគវា បក្កោ” តិ វត្វា អាយាតំ ពាន្ទេយ្យំ, តស្មា
តន្តិមេវ ឋបេត្វា ឯតមត្តំ ភាសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ។

៤៥៥. អត្តនាវា អត្តានន្តិ ឯត្ថ យោ សង្ឃេន ឧក្ខេបនីយកតានំ អធម្មវាទីនំ
បក្ខេ និសិដ្ឋោ “តុម្ហេ កី ភណាថា” តិ តេសញ្ច ឥតវេសញ្ច លទ្ធិ សុត្វា “ឥមេ
អធម្មវាទិនោ, ឥតវេ ធម្មវាទិនោ” តិ ចិត្តំ ឧប្បាទេតិ, អយំ តេសំ មជ្ឈេ និសិដ្ឋោ
តេសំ នាណសំវាសកោ ហោតិ, កម្មំ កោបេតិ, ឥតវេសម្បី ហត្ថចាសំ
អនាគតត្តា កោបេតិ។ ឯវំ អត្តនាវា អត្តានំ នាណសំវាសកំ ករោតិ។
សមាណសំវាសកន្តិ ឯត្ថាបិ យោ អធម្មវាទីនំ បក្ខេ និសិដ្ឋោ “អធម្មវាទិនោ ឥមេ,
ឥតវេ ធម្មវាទិនោ” តិ តេសំ មជ្ឈំ បរិសតិ, យត្ថ វា តត្ថ វា បន បក្ខេ និសិដ្ឋោ
“ឥមេ ធម្មវាទិនោ” តិ គណ្ណាតិ, អយំ អត្តនាវា អត្តានំ សមាណសំវាសកំ
ករោតីតិ វេទិតញ្ច។

៤៥៦. កាយកម្មំ វចីកម្មន្តិ ឯត្ថ កាយេន បហាវន្តា កាយកម្មំ ឧបទំសេន្តិ,
ជុសំ វេទន្តា វចីកម្មំ ឧបទំសេន្តិ តិ វេទិតញ្ច។ ហត្ថបរាមាសំ ករោន្តិ តិ
កោជវសេន ហត្ថហិ អញ្ញមញ្ញំ បរាមសំ ករោន្តិ។ អធម្មិយាយមាណេតិ
អធម្មិយានិ កិច្ចានិ កុរុមាណេ។ អសម្មោទិការវត្តមាណាយាតិ អសម្មោទិកាយ
វត្តមាណាយ។ អយមេវ វា ចាថោ។ សម្មោទនកថាយ អវត្តមាណាយាតិ អត្ថោ។
ឯត្តាវតាន អញ្ញមញ្ញន្តិ ឯត្ថ ទ្វេ បន្តិយោ កត្វា ឧបចារំ មុញ្ញិត្វា និសីទិតព្ពំ,
ធម្មិយាយមាណេ បន សម្មោទិកាយ វត្តមាណាយ អាសនន្តិ កាយ និសីទិតព្ពំ,
ឯកេកំ អាសនំ អន្តរំ កត្វា និសីទិតព្ពំ។

៤៥៧-៤៥៨. មា ភណ្ឌានន្តិ អាទីសុ “អកត្តា” តិ ចាបសេសំ គហោត្វា “មា
ភណ្ឌានំ អកត្តា” តិ ឯវមត្តោ ទជ្ឈញ្ច។ អធម្មវាទីតិ ឧក្ខេត្តានុវត្តកេសុ
អញ្ញតរោ។ អយំ បន ភិក្ខុ ភគវតោ អត្តកាមោ, អយំ កិរស្ស អធិប្បាយោ
“ឥមេ ភិក្ខុ កោធាភិក្ខុតា សត្វ វេចនំ ន ភណ្ឌាន្តិ, មា ភគវា ឯតេ ឱវទន្តោ
កិលមិត្តា” តិ តស្មា ឯវមាហា។ ភគវា បន “បច្ឆាបិ សញ្ញំ លភិត្វា ឱវមិស្សន្តិ” តិ

តែសំ អនុកម្មាយ អតីតវត្ថុ អាហារិត្វា កថេសិ។ តត្ថ អនត្តតោតិ អនត្តោ
អតោ; ឯតស្មា មេ បុរិសា អនត្តោតិ វុត្ថំ ហោតិ។ អថ វា អនត្តតោតិ
អនត្តនោ។ សេសំ ចាកជមេ។

៤៦៤. បុគ្គសន្នោតិអាទិកាថាសុ បន បុគ្គ មហា សន្នោ អស្សតិ បុគ្គសន្នោ។
សមជនោតិ សមាជោ ឯកសទិសោ ជនោ; សព្វោ ចាយំ ភណ្ឌានការកោជនោ
សមន្តតោ សន្តនិច្ឆារណោ បុគ្គសន្នោ ចេវ សទិសោ ចាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ ន
ពាលោ កោចិ មញ្ញថាតិ តត្ថ កោចិ ឯកោចិ “អហំ ពាលោ”តិ ន មញ្ញត្ថ;
សព្វេបិ បណ្ឌិតមាជិនោយេវ។ នាញំ ភិយ្យោ អមញ្ញវុត្តិ កោចិ ឯកោចិ “អហំ
ពាលោ”តិ ច ន មញ្ញត្ថ; ភិយ្យោ ច សង្ឃស្មី ភិក្ខុមាណេ អញ្ញម្បិ ឯកំ “មយ្ហំ
ការណា សង្ឃេ ភិក្ខុតី”តិ ឥទំ ការណំ ន មញ្ញត្តាតិ អត្ថោ។

បរិមុដ្ឋាតិ បរិមុដ្ឋស្សតិនោ។ វាចាគោចរភាណិនោតិ វាការស្ស
រស្សនេសោ កតោ, វាចាគោចរា ន សតិបដ្ឋានាទិគោចរា។ ភាណិនោ ច កថំ
ភាណិនោ? យាវិច្ឆន្តិ មុខាយាមំ យាវ មុខំ បសារេតុំ ឥច្ឆន្តិ, តាវ បសារេត្វា
ភាណិនោ, ឯកោចិ សង្ឃការវេន មុខសង្គោចំ ន ករោតីតិ អត្ថោ។ យេន
ជីតាតិ យេន កលហោន ឥមំ និល្លដ្ឋការំ ជីតា។ ន តំ វិទូតិ ន តំ ជានន្តិ, “ឯវំ
សាទីនវោ អយ”ន្តិ។

យេ ច តំ ឧបនយ្ហន្តិ តំ “អក្កោច្ឆិ មំ, អវេទិ ម”ន្តិអាទិកំ អាការំ យេ ច
ឧបនយ្ហន្តិ។ សនន្តនោតិ ចោរាណោ។

បរេតិ បណ្ឌិតេ បេបេត្វា តតោ អញ្ញោ ភណ្ឌានការកា បរេ នាម។ តេ ឯត្ថ
សង្ឃមជ្ឈេ កលហំ ករោត្តា “មយំ យមាមសេ ឧបយមាម; សតតំ សមិតំ
មច្ចុសន្តិកំ គច្ឆាមា”តិ ន ជានន្តិ។ យេ ច តត្ថវិជានន្តិ យេ តត្ថ បណ្ឌិតា

“មយំ មច្ចុសមីបំ គុដ្ឋាមា” តិ វិជានន្តិ។ តតោ សម្មន្តិ មេធាតតិ ឯវត្ថុតោ
ជានន្តា យោនិសោមនសិការំ ឧប្បាទេត្វា មេធាតំ កលហានំ វ្យាបសមាយ
បដិបន្នន្តិ។

អដ្ឋិច្ឆន្ទាតិ អយំ គាថា ព្រហ្មទត្តញ្ចា ធីយាវុកុមារញ្ចា សន្ធាយ វុត្តា។
តេសម្បំ ហោតិ សង្កតិ, កស្មា តុម្ហាកំ ន ហោតិ, យេសំ វោ នេវ មាតាបិតុនំ
អដ្ឋិ និម្មានិ, ន ចាលា ហតា, ន គវាស្សធនានិ ហជានីតិ។

សចេលភេដាតិអាទិគាថា បណ្ឌិតសហាយស្ស ច ពាលសហាយស្ស ច
វណ្ណាវណ្ណធិបនត្ថំ វុត្តា។ អភិកុយ្យ សញ្ញានិ បរិស្សយានីតិ ចាកជបរិស្សយេ ច
បដិច្ឆន្ទបរិស្សយេ ច អភិកវិត្វា តេន សទ្ធិ អត្តមនោ សតិមា ចរេយ្យ។

រាជារ រដ្ឋវិជិតន្តិ យថា អត្តនោវិជិតំ រដ្ឋំ មហាជនករាជា ច
អរិទ្ធមមហារាជា ច បហាយ ឯកកា ចរិសុ; ឯវំ ចរេយ្យតិ អត្តោ។
មាតង្គរញ្ជោវ នាគោតិ មាតង្គោ អរញ្ជោ នាគោវ។ មាតង្គោតិ ហត្ថំ វុច្ឆតិ;
នាគោតិ មហន្តាធិវចនមេតំ។ យថា ហិ មាតុចោសកោ មាតង្គនាគោ អរញ្ជោ
ឯកោ ចរិ, ន ច ចាចានិ អកាសិ។ យថា ច ចាលិលេយ្យកោ, ឯវំ ឯកោ ចរេ, ន
ច ចាចានិ កយិរាតិ វុត្ថំ ហោតិ។

ចាលិលេយ្យកកមនកថា

៤២៧. ចាលិលេយ្យកេវិហរតិ រក្ខិតវនសណ្ឋោតិ ចាលិលេយ្យកំ
ឧបនិស្សយ រក្ខិតវនសណ្ឋោវិហរតិ។ ហត្ថិនាគោតិ មហាហត្ថិ។
ហត្ថិកលភេហិតិ ហត្ថិចោតកេហិ។ ហត្ថិច្ឆាបេហិតិ ជ័រូបកេហិ
ធមារចោតកេហិ។ ធិន្ទក្កានីតិ តេហិ បុរតោ បុរតោ គច្ឆន្តេហិ ធិន្ទក្កានិ
ខាយិការសេសានិ ខាលុសានិ តិណានិ ខាទតិ។ ឱកក្កោភក្កន្តិ តេន

ហត្ថិណគេន ឧទ្ធច្ឆានតោ ភញ្ញិត្វា ភញ្ញិត្វា ចាតិភំ។ អស្ស សាខាភង្គន្តំ ឯតស្ស
សន្តកំ សាខាភង្គំ តេ ខាធិន្តំ។ អាវិលានីតិ តេហិ បឋមតវំ ឌុតិវត្វា បិវន្តេហិ
អាលុលីតានិ កទ្ធុមោធកានិ បិវតិ។ ឌុតាហាតិ តិត្ថតោ។

នាគស្ស នាគនាតិ ហត្ថិនាគស្ស ពុទ្ធនាគេន។ ព្យាសាធន្តស្សាតិ
រថព្យាសាសធិសធន្តស្ស។ យទេកោ រមតី វនេតិ យស្មា ពុទ្ធនាគោវិយ អយម្បិ
ហត្ថិនាគោ ឯកោ បរិវិត្តោ វនេ រមតិ; តស្មាស្ស នាគស្ស នាគេន ចិត្តំ សមេតិ,
ឯកីការវតិយា ឯកសធិសំ ហោតីតិ អត្តោ។

យថាភិវន្តំវិហរិត្វាតិ ឯត្ថ តេមាសំ ភគវា តត្ថ វិហាសីតិ វេទិតព្ពោ។
ឯត្តាវតា កោសម្ពកេហិ កិវ ឧញ្ញាឡោ ភគវា តេមាសំ អរញ្ញំ បរិសិត្វា វសីតិ
សព្ពត្ថ កថា បត្ថជា អហោសិ។

អថ ខោ កោសម្ពកា ឧចាសកាតិ អថ ខោ ឥមំ កថាសល្លាបំ សុត្វា
កោសម្ពិវាសិនោ ឧចាសកា។

អដ្ឋាសវត្ថុកថា

៤៦៨. អធម្មំ ធម្មោតិអាធិនិ អដ្ឋាស ភេទករវត្ថុនិ សង្ឃភេទកក្ខន្ធកេ
វណ្ណាយិស្សាម។

៤៦៩. តំ ឧត្ថិត្ថកំ ភិក្ខុំ ឌុសាវេត្វាតិ តំ គហេត្វា សីមំ គត្វា អាបត្ថិ
នេសាបេត្វា កម្មវាចាយ ឌុសាវេត្វា។ តាវនេវ ឧចាសថោតិ តំទិវសមេវ
ឧចាសថក្ខន្ធកេ វុត្ថនយេនេវ សាមគ្គីឧចាសថោ កាតព្ពោ។

៤៧៦. អម្ពលា មូលំ គន្ធាតិ ន មូលា មូលំ គន្ធា; តំ វុត្ថំ អវិនិច្ឆ័និត្វាតិ
អត្ថោ។ អយំ វុច្ចតិ ឧបាលិ សង្ឃសាមគ្គី អត្តាបេតា ព្យញ្ញនុបេតាតិ អត្តតោ
អបគតា, “សង្ឃសាមគ្គី” តិ ឥមំ បន ព្យញ្ញនមត្ថំ ឧបេតា។

៤៧៧. សង្ឃស្ស កិច្ចេសូតិ សង្ឃស្ស ករណីយេសុ ឧប្បន្នេសុ។ មន្តនាសូតិ
វិនយមន្តនាសុ។ អត្តេសុ ជាតេសូតិ វិនយអត្តេសុ ឧប្បន្នេសុ។ វិនិច្ឆយេសូតិ
តេសំយេវ អត្តានំ វិនិច្ឆយេសុ។ មហាត្ថិកោតិ មហាឧបកាវោ។
បគ្គហារហោតិ បគ្គណ្ឌិតុំ វុត្ថោ។

អនាទុវដ្ឋោ បឋមេន សីលតោតិ អាទិម្ហិយេវ តាវ សីលតោ ន ឧបវដ្ឋោ។
អវេក្ខិតាចារោតិ អបេក្ខិតាចារោ; អាលោកិតេ វិលោកិតេ
សម្បជានការីតិ អាទិនា នយេន ឧបបរិក្ខិតាចារោ។ អដ្ឋកថាសុ បន
“អប្បជិច្ឆន្តាចារោ” តិ វុត្ថំ។

វិសម្មាតិ អភិកវិត្វា។ អនុយ្យតំ ភណ្ឌិតំ អនុញ្ញាតំ អនបគតំ ភណ្ឌោ។
យស្មា ហិ សោ អនុយ្យតំ ភណ្ឌិតិ, ឧស្សយាយ វា អគតិគមនវសេន វា
ការណាបគតំ ន ភណ្ឌិតិ, តស្មា អត្ថំ ន ហាបេតិ។ ឧស្សយាយ បន
អគតិគមនវសេន វា ភណ្ឌោ អត្ថំ ហាបេតិ, ការណំ ន ទេតិ, តស្មា សោ
បរិសគតោ ធម្មតិ ចេវ វេជតិ ច។ យោ វ្យាធិសោ ន ហោតិ, អយំ
“បគ្គហារហោ” តិ ធស្សេតិ។

កិញ្ចា ភិយ្យោ “តថេវ បញ្ញ” ត្ថិ គាថា, តស្សត្ថោ - យថា ច អនុយ្យតំ
ភណ្ឌោ អត្ថំ ន ហាបេតិ, តថេវ បរិសាយ មជ្ឈេ បញ្ញំ បុច្ឆិតោ សមាធនោ ន
ចេវ បដ្ឋាយតិ, ន ច មន្តុំ ហោតិ។ យោ ហិ អត្ថំ ន ជាតាតិ, សោ បដ្ឋាយតិ។
យោ វុត្ថំ ន សក្កោតិ, សោ មន្តុំ ហោតិ។ យោ បន អត្តញ្ច ជាតាតិ, វុត្ថញ្ច

សក្កាតិ; សោ ន បដ្ឋាយតិ, ន មន្ត្រី ហោតិ។ កាលាគតន្តិ កថេតព្ពយុត្តកាលេ
អាគតំ។ ព្យាករណារហន្តិ បញ្ញស្ស អត្តានុលាមតាយ ព្យាករណានុច្ឆរិកំ។
វចោតិ វទន្តោ; ឯវ្រប់ វចនំ កលាន្តោតិ អត្តោ។ វញ្ញេតិ តោសេតិ។
វិញ្ញបរិសន្តិវិញ្ញនំ បរិសំ។

អាចេរកម្មិ ច សកេតិ អត្តនោ អាចរិយវាទេ។ អលំ បមេតុន្តិ វីមសិតុំ តំ តំ
ការណំ បញ្ញាយ តុលយិតុំ សមត្តោ។ បគុណោតិ កតបរិចយោ
លទ្ធាសេវនោ។ កថេតវេតិ កថេតព្ពេ។ វិវទ្ធិកោវិទោតិ វិវទ្ធជ្ជានកុសលោ។

បច្ចតិកា យេន វជន្តិ អយំ កាថា យាទិសេ កថេតព្ពេ បគុណោ, តំ
ទស្សេតុំ វុត្តោ។ អយញ្ញេត្ត អត្តោ - យាទិសេន កថិតេន បច្ចតិកា ច និគ្គហំ
គច្ឆន្តិ, មហាជនោ ច សញ្ញបនំ គច្ឆតិ; សញ្ញត្តិ អវពោជនំ គច្ឆតិ អត្តោ។
យញ្ញ កថេន្តោ សកំ អាទាយំ អត្តនោ អាចរិយវាទំ ន ហាបេតិ, យស្មី វត្ថុស្មី
អធិការណំ ឧប្បន្នំ, តទន្ធរ្បំ អនុបយាតករំ បញ្ចំ ព្យាករមាណោ តាទិសេ
កថេតព្ពេ បគុណោ ហោតិ តិ។

ទូតេយ្យកម្មេសុ អលន្តិ អដ្ឋហិ ទូតេយ្យហិ សមន្នាគតត្តា សង្ឃស្ស
ទូតេយ្យកម្មេសុ សមត្តោ។ សុដ្ឋ ឧត្តល្អាតិ តិ សមុគ្គហោ។ វេទំ វុត្តំ ហោតិ -
យថា នាម អាហុនំ អាហុតិបិណ្ឌំ សមុគ្គល្អាន្តិ, ឯវំ បីតិសោមនស្សជាតេនេវ
ចេតសា សង្ឃស្ស កិច្ចេសុ សមុគ្គហោ, សង្ឃស្ស កិច្ចេសុ តស្ស តស្ស កិច្ចេស្ស
បដិគ្គាហាកោតិ អត្តោ។ ករំ វចោតិ វចនំ ករោន្តោ។ ន តេន មញ្ញេតិ តេន
វចនករណេន “អហំ ករោមិ, សង្ឃការំ និត្តរាមី” តិ ន មាណាតិមាណំ ជប្បេតិ។

អាបជ្ជតិ យាវតកេសុ វត្ថុស្មតិ យត្ថកេសុ វត្ថុសុ អាបត្តិ អាបជ្ជមាណោ
អាបជ្ជតិ។ ហោតិ យថា ច វុដ្ឋិតិ តស្ស ច អាបត្តិយា យថា វុដ្ឋានំ ហោតិ។

ឯតេវិភង្គាតិ យេសុ វត្ថុសុ អាបដ្ឋតិ, យថា ច វុជ្ជានំ ហោតិ, ឥមេសំ អត្តានំ
ជោតកា ឯតេវិភង្គា។ ឧភយស្សាតិ ឧភយេ អស្ស។ ស្វាគតាតិ សុដ្ឋ អាគតា។
អាបត្តិវុជ្ជានបទស្ស កោវិទោតិ អាបត្តិវុជ្ជានការណកុសលោ។

យានិ ចាចរន្តិ យានិ ច កណ្ណានការណាទីនិ អាចរន្តោ
តជ្ជនីយកម្មាទិវសេន និស្សារណំ កច្ចតិ។ ឱសារណំ តំវុសិតស្ស ជន្ននោតិ តំ
វត្ថំ វុសិតស្ស ជន្ននោ, យា ឱសារណា កាតញ្ញា, ឯតម្បិ ជាតាតិ។ សេសំ សព្ពត្ថ
ឧត្តានមេវាតិ។

កោសម្ពកក្ខន្ធកវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

សមន្តចាសាទិកាយ វិនយសំវណ្ណនាយ

មហាវគ្គវណ្ណានា សមត្ថា។

មហាវគ្គ-អដ្ឋកថា និដ្ឋិតា។

